

BEVEZETŐ AZ ÉVFOLYAM ANYAGÁHOZ

A megújult 3. osztályos református hit- és erkölcstan taneszközrendszer koncepciója és használata

A 2026/2027-es tanévtől a 3. évfolyamos taneszközrendszer munkáltató tankönyvi formában jelenik meg. A változás nem pusztán a korábbi tartós tankönyv és munkafüzetek szerkezeti összevonása. A bibliai–tananyagi gerinc és az év központi teológiai üzenete nagyrészt megmaradt, ugyanakkor a feldolgozás módja tudatosabban integrálja a gyermek tapasztalatait, az érzelmi és kapcsolati tanulást, a cselekvő alkalmazást és a hitbeli jelentésalkotást.

I. AZ ÉVFOLYAM TEMATIKÁJA: A SZABADÍTÓ ISTEN SZERETETÉBEN

A harmadikos hittanos év központi témája továbbra is a szabadítás. A gyermekek az Ó- és Újszövetség történeteiben olyan Istennel találkozhatnak, Aki megszólít, vezet, gondoskodik, határokat ad, szabadít, megbocsát és új kezdetet készít. Az évfolyam anyaga arra hívja a gyermekeket, hogy Isten szabadító szeretetét ne csupán bibliai ismeretként, hanem a saját életüket értelmező és formáló valóságként ismerjék fel.

A 8–10 éves gyermek számára a szabadság elsődlegesen konkrét tapasztalatokhoz kapcsolódik: ahhoz, hogy mit tehet szabadon, mikor érez korlátozást, milyen szabályok között él, mikor tud dönteni, illetve mikor érzi magát kiszolgáltatottnak vagy tehetetlennek. A tanév bibliai történetei ezekhez az életközeli tapasztalatokhoz kapcsolódva mutatják meg, hogy a bibliai értelemben vett szabadítás nem korlátlanyságot jelent, hanem Istenhez kötött szabadságot, amelyben az ember biztonságot, irányt és új lehetőséget kap.

A törvény és az evangélium egyensúlya ezért az egész évfolyamon meghatározó. A szabályok, a Tízparancsolat, a tettek következményei és a felelősség kérdései nem választhatók el Isten megelőző kegyelmétől, elfogadó szeretetétől és megbocsátásától. A gyermek számára fontos tapasztalat, hogy a keresztyén hit nem egyszerűen helyes viselkedési szabályok rendszere: Isten cselekvése és kegyelme megelőzi az ember választát, és ebből a kapcsolatból fakadhat a felelős, másokra figyelő élet.

Az év fő tematikai egységei

Bevezető órák: A református identitás, a Biblia és az Istenről való beszéd alapozása után a szabadság–szabadítás fogalompar vezet be az év központi témáját.

Isten megszabadít: Mózes történetén keresztül a gyermekek Isten megszólító, elhívó és szabadító cselekvésével találkoznak. A történetekhez a bátorság, a következmények, a küldetés, a hála és az imádság témái kapcsolódnak.

Úton az Ígéret Földje felé – csodák a pusztában, bizalom és életet védő szabályok: A pusztai vándorlás történetei Isten gondviselésére, a bizalomra és a közösséget védő rend jelentőségére irányítják a figyelmet. A Tízparancsolat nem önmagában álló szabálylista, hanem a szabadító Istennel való kapcsolat keretében jelenik meg.

Jézus Krisztus megszabadít: Jézus gyógyító, helyreállító és elfogadó tettei a testi-lelki egészség, az együttműködés, az aggodalom és ráhagyatkozás, a változás, az értékesség, a másokra figyelés, a bűnbánat és megbocsátás témáit bontják ki.

Ünnepeljünk együtt!: Az ünnepi leckék a szabadítás ívét az egyházi év eseményeiben teszik láthatóvá. Az ismert ünnepekhez új nézőpontok és a korábbi tananyag felidézésének lehetőségei kapcsolódnak.

II. A MEGÚJULT TANESZKÖZRENDSZER

A 2026/2027-es tanévtől a 3. évfolyam számára két munkáltató tankönyv készült. A tanuló az oktatási helyzetének megfelelő változatot használja: az állami iskolai/gyülekezeti hittanoktatás számára készült kötetet, illetve az egyházi iskolai változatot. A két könyv azonos bibliai–teológiai törzsanyagra épül, de az egyházi iskolai változat a nagyobb óraszámhoz igazodva több kiegészítő olvasmányt és feldolgozási lehetőséget tartalmaz.

Szempont	Állami/gyülekezeti változat (TKGY)	Egyházi iskolai változat (TKEI)
Alapforma	munkáltató tankönyv	munkáltató tankönyv
Tananyagi gerinc	azonos törzsanyag	azonos törzsanyag
Kiegészítő olvasmányok	válogatott, koncentráltabb anyag	több olvasmány és kiegészítő feldolgozás
Használat	az adott óraszámhoz és csoporthoz igazítható	a magasabb óraszámhoz tágabb választási lehetőség

Mit jelent a munkáltató tankönyvi forma?

A korábbi rendszerben a tartós tankönyv és a munkafüzet eltérő funkciókat hordozott. A megújult könyvben a bibliai történet, az értelmezést segítő szöveg, a képi világ, az egyéni vagy közös feladat, a személyes reflexió és az alkalmazás egy tanulási folyamat részeként jelenhet meg.

A gyermek így nem csupán olvasója vagy hallgatója a tananyagnak, hanem aktív résztvevője a feldolgozásnak: jelölhet, választhat, rajzolhat, írhat, rendszerezhet, párosíthat, beszélgethet, együttműködhet, mozgással vagy dramatikus elemmel dolgozhat. A könyvbe épített feladatok egy része tanórai közös munkára, más része önálló feldolgozásra, ismétlésre vagy otthoni elmélyítésre is alkalmas.

Fontos azonban, hogy a munkáltató jelleg nem jelent „kitöltendő feladatlapot”. A feladatok lehetőségek. Nem cél valamennyi feladat elvégzése. A hittanoktató feladata, hogy a csoport életkora, előzetes tudása, lelki-szociális helyzete, az órakeret és a tanulási cél alapján válassza ki a megfelelő feldolgozási utat.

Kulcs gondolat: A munkáltató tankönyv és a kapcsolódó óraterv-javaslat nem előre rögzített, kötelező óravázlat, hanem választási lehetőségeket kínáló tanulási környezet. A hittanoktató szakmai döntése továbbra is meghatározó.

Digitális és kiegészítő tanulási elemek

A munkáltató tankönyvekben közvetlenül elérhető digitális kapcsolódások – például QR-kódos interaktív feladatok – is megjelennek. Ezek használhatók közös órai tevékenységként, differenciáló feladatként vagy otthoni elmélyítéshez, mindig az intézmény eszközhasználati szabályaihoz és a gyermekek életkorához igazodva. A digitális elem nem öncélú: akkor szolgálja a tanulást, ha valóban hozzáad a történet megértéséhez, a gyakorláshoz vagy az ismétléshez.

III. A MEGÚJÍTÁS PEDAGÓGIAI ÉS VALLÁSPEDAGÓGIAI HANGSÚLYAI

A korábbi tankönyvcsaládban is jelen volt a gyermek tapasztalatainak bevonása, az érzelmi nevelés és a gyakorlati alkalmazás. A megújítás ezért nem a korábbi koncepció megtagadása, hanem annak továbbfejlesztése: ezek az elemek most következetesebben, közvetlenebbül és a munkáltató tankönyv szerkezetébe integrálva jelennek meg.

A megújítás során a beérkezett hittanoktatói visszajelzések, a tanítási tapasztalatok és a mai – az Alfa generációhoz tartozó – 8–10 éves gyermekek tanulási és életvilágbeli sajátosságai egyaránt szempontot jelentettek.

1. A bibliai történet és a gyermek életvilágának szervezettebb kapcsolata

A feldolgozásban a bibliai történet nem lezárt múltbeli eseményként jelenik meg, hanem olyan történetként, amely kérdéseket nyit a gyermek saját tapasztalatai felé. A cél nem az, hogy minden témához személyes, mély önfeltárást kérjünk, hanem hogy a gyermek a számára biztonságos mélységben kapcsolódhasson: felismerhessen érzéseket, helyzeteket, döntési pontokat és erőforrásokat.

Felépítésében, logikájában a következővel találkozhatunk:

A nyílnak a folyamatos oda-vissza hatást jelzik.

2. Érzelmi és kapcsolati feldolgozás

A harmadikos gyermek egyre jobban képes megnevezni és differenciálni saját érzéseit, valamint gondolkodni arról, mi történik vele egy-egy helyzetben. A tananyag ezért tudatosabban ad teret olyan témáknak, mint a félelem és aggodalom, a düh és következményei, a szégyen és büntudat megkülönböztetése, az értékesség, az együttműködés, a segítségkérés, a megbocsátás és a másakra figyelés. Ezek nem a bibliai üzenettől független „pszichológiai betétek”, hanem a történetekből kibomló, hitbeli jelentéshez kapcsolódó tanulási területek.

3. A személy és a cselekedet megkülönböztetése

Ebben az életkorban különösen fontos, hogy a gyermek ne azonosítsa egész személyét egy-egy hibájával vagy rossz döntésével. A „rossz vagyok” helyett fokozatosan kialakulhat a „rosszat tettem – vállalhatom – bocsánatot kérhetek – jóvátehetem – változhatok” gondolkodási és cselekvési út. Ez nem a bűn vagy az emberi felelősség jelentőségének relativizálása, hanem életkorhoz igazított feldolgozás: a felelősségvállalás Isten megbocsátó kegyelmének és az újrakezdés lehetőségének összefüggésében jelenik meg.

4. Bizalom, segítségkérés és ráhagyatkozás

A megújult feldolgozások több helyen nemcsak a nehéz érzés vagy probléma felismerésére, hanem a megküzdés lehetséges útjaira is figyelnek. Jairus történetéhez például az aggodalom, a segítségkérés, a bizalom és a ráhagyatkozás íve kapcsolódik. A hit itt nem a félelem hiányát jelenti, hanem azt, hogy a gyermek a félelmével együtt fordulhat segítségért, és megtapasztalhatja: nem kell mindent egyedül kontrollálnia.

5. Kapcsolatosság a moralizálás helyett

Az erkölcsi nevelés nem egyszerűen szabályok közlését vagy helyes viselkedési minták számonkérését jelenti. Az új feldolgozások erősebben indulnak ki a kapcsolatból: mit veszek észre a másiktól, hogyan hat rá a viselkedésem, mikor tudok segíteni, hogyan vállalom felelősséget és hogyan lehet helyreállítani egy sérült kapcsolatot. A „Hogyan viselkedjünk másokkal?” típusú megközelítés helyett a „Figyeljünk egymásra!” nyelvezete ezt a szemléletet is kifejezi.

6. Pozitív, evangéliumi keretezés

A nehéz témák nem tűnnek el, de a feldolgozás nagyobb hangsúlyt helyez arra, milyen evangéliumi válasz kapcsolódik hozzájuk. A szegény témája például az „Isten megbocsát és elfogad engem” keretében jelenik meg: megmarad a szegény és bűntudat megkülönböztetése, ugyanakkor a fókusz a megbocsátásra, elfogadásra, felelősségvállalásra és változásra kerül. Hasonlóképpen a veszteség témája mellett hangsúlyosabban jelenik meg az aggodalom, a segítségkérés és a ráhagyatkozás; az egyházi iskolai változat ugyanakkor továbbra is teret ad a veszteségekről szóló olvasmánynak is.

7. Aktív tanulás és többféle kapcsolódási út

A konkrét tapasztalathoz, képhez, történethez, cselekvéshez és együttműködéshez kötött tanulás különösen jól illeszkedik a 8–10 éves korosztályhoz. A feladatok ezért többféle csatornát használnak: vizuális feldolgozást, mozgást, rövid írásos tevékenységet, beszélgetést, választást, dramatikus elemeket és digitális kapcsolódást. Ez egyúttal lehetőséget ad a differenciálásra is: ugyanahhoz a hitbeli tartalomhoz különböző képességű és eltérő előzetes tapasztalatokkal érkező gyermekek más-más úton kapcsolódhatnak.

IV. A KOROSZTÁLYHOZ IGAZODÓ HASZNÁLAT SZEMPONTJAI

A harmadikos gyermekek általában már otthonosabban mozognak az iskolai tanulás keretei között, ugyanakkor továbbra is nagy szükségük van a tevékenységek váltakozására, a mozgásra, a szemléltetésre és a konkrét példákra. Gondolkodásuk egyre rendezettebb, de a hitbeli és teológiai fogalmak megértését még elsősorban történetek, képek, tapasztalatok és jól megragadható élethelyzetek segítik.

Konkrétság: Az elvont teológiai fogalmakat bibliai történethez, képhez, példához és cselekvéshez kapcsoljuk.

Ritmus: Váltakozzon a figyelmet igénylő beszélgetés, az egyéni munka, a mozgás, az alkotás és az együttműködés.

Biztonság: A személyes kérdések esetén adjunk választási lehetőséget. Ne tegyük kötelezővé érzékeny családi vagy veszteségtapasztalatok megosztását.

Érzelmi nyelv: Segítsük az érzések felismerését és megnevezését, de mindig kapcsoljuk őket lehetséges cselekvésekhez, segítségkéréshez és hitbeli erőforrásokhoz.

Kapcsolati tanulás: Használjuk a páros és csoportos feladatokat nemcsak szervezési formaként, hanem az egymásra figyelés, együttműködés és felelősség gyakorlótereként.

Differenciálás: A feladatmennyiséget, a válaszadás módját és a személyes bevonódás mélységét a gyermekek és a csoport szükségleteihez igazítsuk.

Dőlt betűk: Az alfa generáció olvasási sajátosságait figyelembe véve a szó szerinti bibliai idézeteket a korábbi dőlt betűs kiemelés helyett barna színnel jelöltük, hogy a szentírási szövegek könnyebben felismerhetők és olvashatók legyenek.

V. A TANÁRI SEGÉDLET SZEREPE ÉS HASZNÁLATA

A tanári segédlet célja továbbra is a hittanoktatók, vallástanárok és lelkipásztorok munkájának támogatása. Nem kész „forgatókönyvet” ad, hanem teológiai és valláspedagógiai tájékoztató pontokat, módszertani választási lehetőségeket, feladatötleteket és differenciálási szempontokat kínál. A segédlet akkor tölti be jól a szerepét, ha segíti a pedagógust abban, hogy a saját csoportjához és a tanulási célhoz illeszkedő órát tervezzen.

A segédlet fő funkciói

- Teológiai alapvetés: a bibliai történet vagy téma fő teológiai összefüggéseinek tisztázása.
- Valláspedagógiai szempontok: annak megmutatása, hogy az adott tartalom hogyan kapcsolható a korosztály gondolkodásához, érzelmi és társas világához.
- Tanulási célok és hangsúlyok: a kognitív, affektív és cselekvéses elemek összehangolása.
- Óravázlatok és feldolgozási utak: az állami/gyülekezeti és egyházi iskolai helyzethez igazítható javaslatok.
- További ötletek: alternatív játékok, mozgásos, dramatikus, alkotó és beszélgetést segítő feldolgozások.
- A munkáltató tankönyvi feladatok használatának támogatása: javaslat arra, hogy egy-egy feladat mikor, milyen céllal és milyen formában használható.
- Kapcsolódó digitális és kiegészítő anyagok: feladatbank, ének- és zenei anyagok, digitális segédletek, valamint az RPI honlapján elérhető további eszközök.

Választás és differenciálás

A tanári segédlet és a taneszközök feladatai nem alkotnak kötelezően végrehajtandó lineáris sort. Egy adott órán kevesebb, de jól megválasztott tevékenység gyakran többet segít, mint sok feladat gyors egymásutánja. A hittanoktató szakmai feladata annak mérlegelése, hogy melyik elem szolgálja az adott csoportban leginkább a bibliai történettel való találkozást, a megértést, a hitbeli jelentés kibontását és az alkalmazást.

Különösen fontos a differenciálás ott, ahol a csoport tagjai eltérő bibliaismerettel, családi háttérrel, vallási szocializációval, figyelmi vagy tanulási sajátosságokkal érkeznek. Az állami iskolai hittancsoport és az egyházi iskola osztálya között is lehet jelentős különbség az előzetes tudásban, a rendelkezésre álló óraszámban és a közösségi keretekben. A segédlet ezért irányt mutat, de nem helyettesíti a pedagógiai diagnózist és a helyzethez illeszkedő döntést.

Érzékeny témák kezelése

A tananyag érinthet olyan témákat – például betegséget, veszteséget, félelemet, szégyent, családi nehézséget, bántást –, amelyek egyes gyermekek számára személyesen megterhelők lehetnek. A hittanóra lehet elfogadó és lelkigondozói érzékenységgű tér, de nem terápiás helyzet. A gyermeknek legyen lehetősége úgy kapcsolódni, hogy ne kelljen nyilvánosan feltárnia olyan élményt, amelyet nem szeretne megosztani. Ha súlyos vagy veszélyeztető helyzet kerül felszínre, a pedagógus az intézményi gyermekvédelmi rendnek megfelelően járjon el.

Digitális és online kiegészítők

A 3. évfolyamhoz kapcsolódó digitális tankönyv, tanári segédletek, IKT-anyagok, tanmenetjavaslatok és további segédanyagok (feladatbank, játék- és zenetár) az RPI honlapján érhetők el. A digitális tartalmak köre folyamatosan bővíthet, ezért célszerű a lecketervezés előtt a honlap aktuális évfolyamoldalát is ellenőrizni. A nyomtatott taneszköz, a tanári segédlet és az online feladatbank együtt rugalmas tanulási környezetet alkotnak.

VI. ÖSSZEFOGLALÓ: MIT SZERETNÉNK SEGÍTENI A TANESZKÖZÖKKEL?

A megújult 3. osztályos taneszközrendszer célja, hogy a gyermek ne pusztán ismereteket szerezzen Istenről és a bibliai történetekről, hanem kapcsolatba kerüljön Isten Igéjével, annak üzenetét a saját életére vonatkoztathassa, érzelmi és társas helyzeteiben is értelmezhesse, és a hit számára megélt, cselekvő valósággá és erőforrássá váljon.

A megújítás fő kulcsszavai: munkáltatás – kapcsolódás – érzelmi és szociális tanulás – bizalom és ráhagyatkozás – kapcsolatiság – differenciálás – integráció – cselekvő hit.

A taneszközök akkor szolgálják legjobban ezt a célt, ha a hittanoktató nem a feladatok teljesítését, hanem a bibliai történettel mint Istennel és az Ő Igéjével való találkozást tartja az óra középpontjában. A könyv, a segédlet és a digitális anyagok ehhez kínálnak többféle utat – a pedagógus pedig a saját csoportját ismerve választja ki azt, amelyik az adott helyzetben a leginkább előrevisz.

1. REFORMÁTUS HITTANOS VAGYOK

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszama: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.
Bibliai enciklopédia. A Biblia földje és kora, népei és hősei. Budapest 1997.
BUSCH E., Református. Egy felekezet arculata, Budapest 2008.
FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.
KÁLVIN J., F., Tanítás a keresztyén vallásra, Budapest 1986.
SZŰCS, F., Hitvallásismeret, Budapest 1995.
TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.
<http://reformatus.hu/mutat/a-kakas-szimbolumanak-evezredei;>
<http://reformatus.hu/mutat/nyolcvan-eves-egyhazunk-cimere;>
<http://tirik.hu/hir/mutat/28175;>
a címer itt tölthető le:
[http://uj.reformatus.hu/letoltesek/379/\)](http://uj.reformatus.hu/letoltesek/379/)

Reformátusnak lenni:

Kik a reformátusok? Többféle válasz adható, attól függően, hogy milyen szempontból közelítjük meg a kérdést.

Történelmi szempontból:

Krisztus egyetemes egyházának azon közössége, amelynek tagjai a reformáció idején felismert bibliai hitigazságokat vallják. Nem tudunk megnevezni egy konkrét időpontot a református egyház születésnapjaként. Legmeghatározóbb reformátor Kálvin János volt, aki után a világban a legtöbb helyen a reformátusokat kálvinistáknak is nevezik. Vannak további kiemelkedő személyek, akik a reformáció református ágának kialakulására nagy hatást gyakoroltak: Zwingli, Bullinger (Zürich), Bucer (Strassburg), Farel (Genf).

Teológiai szempontból:

azok a reformátusok, akik vallják a reformátusok három hitvallását és a református tanításokat.

Hitvallásaink:

- Apostoli Hitvallás,
- Heidelbergi Káté és a
- II. Helvét Hitvallás.

A legfontosabb református tanítások: (öt reformátori alapelv)

- Egyedül hit által van üdvösségünk.
- Egyedül Jézus Krisztus az Üdvözítő.
- Egyedül kegyelemből van üdvösségünk.
- Egyedül a Szentírás a hit zsinórmértéke.
- Egyedül Istené a dicsőség.

Két sákramentumot ismerünk, amelyeket Jézus Krisztus rendelt el: keresztség és úrvacsora.

Egyházszervezeti szempontból:

azok a reformátusok, akik a református egyháznak a tagjai, akik saját nemzetük egyházalkotmánya szerint a tagjai közé tartoznak. Az egyház kormányzása zsinat-presbiteri elven működik. Mintegy 50 millió református él a világon. Ebből a magyar reformátusok száma közel 2 millió.

Külső szimbólumok

Csillag és kakas

A magyarországi református templomok tetején található csillag a betlehemi csillagra emlékeztet, ami Jézushoz vezette a bölcseket.

Szenczi Molnár Albert magyarázata szerint azért van a református templomok tetején kakas, hogy emlékeztesse a híveket a bűnbánat szükségességére, ahogyan Pétert is egykor a kakas erre emlékeztette.

Címer

A Magyarországi Református Egyház címerének a jelképei azokra a hitigazságokra utalnak, amelyeket mi, magyar reformátusok a hitünk szempontjából kiemelten fontosnak tartunk. A Magyarországi Református Egyház címere szimbólumokból épül fel.

A címer szimbólumai a következőket jelentik:

- Bárány: Isten Bárányára utal, Aki Jézus Krisztus (Jn 1,29). A Bárány lépdél, és hátrafelé tekint. Ez azt jelenti, hogy Ő megy elöl, vezeti a követőit, és egyúttal figyel is őket.
- Két könyv: A Bárány két könyvön áll. Az egyik az Ószövetség, a másik az Újszövetség. Mind a kettő fontos a reformátusok számára.
- Pálmafa: A győzelem, a diadal szimbóluma. A latin közmondás: „Sub ponere crescit palma.” (Teher alatt nő a pálma.) arra emlékeztet, hogy a hívő ember megpróbáltatások között készül a mennyi polgárságára.
- Főnix: A hagyomány szerint tűzből születik újjá. A nap felé tekintő madár nyakában győzelmi babérkoszorú van. Krisztus halálának és feltámadásának a jelképe, de utal a keresztyén anyaszentegyház nehézségek közötti megújulására is.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A tanév bevezető óráján a református identitás megerősítése a cél. A gyermekek különböző családból és vallásos háttérből érkeznek a református hittanóra. Fontos, hogy a tanév elején egyenként tudatosítsuk magunkban, hogy melyik gyermek mi alapján vallhatja magát reformátusnak:

Református hittanra írátták a szülei.	Állami és egyházi iskolában is előfordul, hogy olyan gyermeket iratnak be a hittanóra, aki nincs megkeresztelve, vagy más felekezetben részesült gyermekkereszttségben. Ebben az esetben az identitás alapját maga a hittanóra adja, ahogy a címben meg is fogalmaztuk: Református hittanos vagyok. Ez az identitás minden kisgyermek sajátja lehet, így erre helyezzük a hangsúlyt a bevezető órán, hiszen ebben találnak egymásra a gyermekek. Különböző háttérből, de ugyanarra a közösségre választotta ki őket Isten, hogy ebben a tanévben hétről hétre a hittanórán Istennel, egymással és a református hittel ismerkedjenek.
Reformátusnak keresztelték.	A keresztség egy fontos kapcsolópont a gyermekeknek. Bár általában akkor történik, amikor a gyermek még csecsemő, így nem emlékezhet rá, de a tudat, hogy már gyermekként Istenhez és a református templomhoz (ez így fogalmazódik meg a gyermekben) tartozott,

	megalapozza református identitását. Emlékeztethetjük a keresztlői emléklapra, bátoríthatjuk, hogy keressék meg otthon a szüleikkel. A keresztséggel kapcsolatban tekintetbe kell vennünk azokat a szabadkeresztyén családokat, akik hitvallási alapon csak felnőtt keresztséget gyakorolnak. Itt a keresztség helyett bemutatás történik csecsemőkorban a gyülekezethez tartozás jeleként.
Református iskolába írátták a szülei.	A református identitást erősíti, ha egyházi iskolába íratják a szülők a gyermekeket. Ez történhet azzal a céllal, hogy az iskola a család vallásosságával és értékrendjével összhangban nevelje a gyermeket, de történhet azért is, hogy az iskola pótolja a család vallási hontalanságát. Az iskola identitása megalapozza a hittancsoport identitását, akik egy nagyobb református közösség részeként élhetik meg hetente kétszer is a hittanórai közösséget. Külön kategória, ha a református hittan katolikus, vagy evangélikus felekezetű iskolában történik. Itt a felekezeti identitás annyiban fontos és kényes terület, hogy a gyermekeket már egészen korán érdekli, hogy ők mennyiben és miben másak, mint a többi felekezet. Fontos, hogy ebben az életkorban arra helyezzük a hangsúlyt, ami a többi felekezettel összeköt bennünket, ami közös. A református identitást azokban a formai elemekben határozzuk meg, amelyek segítik a valahova tartozást, meghatározzák a helyünket, de nem a felekezetek közti szétszakadozottság megjelenítői. Ilyen a csillag a templom tornyán, a templom berendezése, az úrvacsorai jegyek, a címer, amelyeket ebben a leckében tárgyalunk is.
Református gyülekezetbe jár a családjával.	A gyülekezet a legerősebb identitásformáló közeg. Az óra során teret adhatunk a gyülekezetbe járó családok gyermekeinek, hogy vonzóvá tegyék a gyülekezethez tartozást a többi gyermek számára. Ehhez olyan kérdéseket kell megfogalmaznunk, amelynek nyomán a gyermekek a pozitív tapasztalataikat megoszthatják a társaikkal.

A korábbi ismeretek mellett az egyház és a reformátusság régmúltját is jelképező református címet vezetjük be. Ebben az életkorban a gyermekek már képesek szimbolikus gondolkodásra, ha egy-egy szimbólum első és legkézenfekvőbb jelentéséhez segítjük őket hozzá. Vonzódnak a mítoszokhoz, történelmi mondákhoz, történetekhez. Ezekben a történetekben az identitást a címer/címerpajzs jelenítette meg, amit használhatunk a református identitás erősítésére is. De szeretik a csapatjelvényeket, jelképeket, amiket a munkafüzetben található pólótervezés aktivizálhat. Ma pajzs és páncél helyett a pólófeliratok árulkodnak az identitásunkról,

hovatartozásunkról. A fiatalok szívesen hordanak beszédes pólókat önmagukon. Adjunk lehetőséget arra, hogy minden gyermek találjon egy szimbólumot, egy kapcsolópontot, amivel azonosulni tud! Bátorítsuk annak kifejezésére, erősítsük meg benne, ismerjük el az óra során! Értékeljük és tiszteljük azt az állapotot, ahol a gyermek a református identitásában tart! Lehet, hogy tiltakozik, éppen az ellenkezőjét próbálja kifejezni. Ez a tiltakozás lehetőséget ad a beszélgetésre, hogy honnan ered a rossz élmény. Tekintsünk úgy a rajzolásra, mint egy alkotói folyamatra, ahol a belső és külső identitás keresi a kapcsolódási pontokat! Ebben a hittanoktató segítségével lehet a gyerekeknek azáltal, hogy meghallgatja őket, és nem rájuk erőltet egy egyházi normát, hanem kíséri, elindítja őket a megfelelő irányba.

Az egyházi iskolában a második órán lehetőség van a helyi református iskola, vagy – ha nem református felekezetű iskolában tanulják a gyerekek heti két órában a hittant – a helyi református gyülekezet történetével közelebbről megismerkedni. Ez a múltba nézés segít meglátni a reformátusság helyi, közvetlen módon meg tapasztalható értékeit, örömeit, gyökereit. Módszertani kérdés, hogy a gyermek nem tud az elvont/absztrakt történelmi beszámolókbá belehelyezkedni. Itt is nagyon fontosak a konkrét történetek, tárgyak, képek, beszámolók, amelyek elképzelhető, megfogható módon vezetik be az iskola/gyülekezet régmúltban vagy közelmúltban élt mindennapjaiba és érdekes történeteibe.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Ismerje a református köszöntési formákat. • Ismerje fel a református jelképeket és a református egyház címerét.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Ismerje és alkalmazza a református köszöntési módokat. • Ismerje fel a református jelképeket és a református egyház címerét.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Azonosulás a 'református hittanos vagyok' identitással.

Kognitív cél: A reformátussággal kapcsolatos ismeretek felelevenítése és a tanév közös megalapozása.

Affektív cél: Azonosulás erősítése a 'református hittanos vagyok' identitással.

Pragmatikus cél: A református hittanos identitás megfogalmazása, kifejezése.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kezdőkör: „Ki mit csinált nyáron?” Miért adjunk hálát? – kezdőkör Álljunk körbe! Mindegyik tanuló egyenként köszöntse a társait a református köszönéssel: „Áldás, békesség!”, majd mutogassa el pantomimban az egyik, számára legkedvesebb nyári élményét! Ezután a csoport válaszoljon az „Istennek dicsőség!” válasszal, majd mutassa, utánozza le az épp bemutatott tevékenységet! Ismerkedés a tankönyvvel Beszélgessünk a tankönyv borítójáról, a szárnyaló madárról, a szabadságról! Olvassuk el az előszót, engedjük, hogy nézegessék, és csak utána nyissuk ki első leckénél! Beszélgetés a munkáltató tankönyv ábrái és a kapcsolódó feladatok alapján	A tanév bevezető óráját a református identitás és a nyári élmények megosztására szánjuk. Javaslat: Az elején hagyjunk időt az átgondolásra! Akkor kezdjük a kört, ha már mindenki kitalálta, hogy melyik élményét osztja meg! Engedjük, hogy a gyermek a köszönésbe beleadhassa a maga egyéniségét! Teremtsünk olyan légkört, hogy ne protokolláris formulaként élje meg! TKGY, TKEI TKGY 1. lecke 1–2. feladat TKEI 1. lecke 1–2. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Tervezz pólót a hittanos csoportodnak! A diákok fogalmazzák meg rajzban, hogy miért jó reformátusnak lenni! Használhatják a könyvben szereplő szimbólumokat. Ha egyéni, vagy páros munkaként végezték el, számoljuk össze, melyik szimbólum hány pólón szerepel az osztályban, melyik lett a győztes, a legkedveltebb!	TKGY 1. lecke 3. feladat TKEI 1. lecke 3. feladat Javaslat: A feladat elvégezhető egyenként, majd megosztják egymással, vagy párban, illetve a csoporttal együtt egy nagy csomagolópapíron, aminek a végső változatát lerajzolhatják a füzetükbe. Textilfilccel meg is valósítható. Megjegyzés: A feladat lehetőséget ad a csoportszabályok felidézésére. Az egyes szimbólumok a csoportról szólnak, azt is kifejezik, hogy ebből kifolyólag mit teszünk, és mit nem teszünk

	Beszélgetés a református címerről a munkáltató tankönyv ábrája és a Tudod-e alapján? • Mi az, hogy címer? (egy rajz jelképekkel) • Kiknek van/volt ilyen? (népeknek, lovagoknak, harcosoknak) • Hová szoktak címert rajzolni? (zászlóra, pajzsra, várkapura) • Láttatok-e már valahol ezt a címert? (református iskola bejárata...) Református címer összeállítása	hittanórán. TKGY 1. lecke, 10. o. TKEI 1. lecke, 10. o. Tudod-e? Eszköz: matricamelléklet TKGY 1. lecke 4–5. feladat TKEI 1. lecke 4–5. feladat Javaslat: A munkáltató tankönyv feladatait használhatjuk rávezetésként, de elmélyítésként, gyakorlásként is.
Énekjavaslatok (alternatívákkal)	RÉ21 821: „Isten szívéen megpihenve...” (TKGY 142. o. 7. ének, TKEI 158. o. 7. ének) RÉ21 290: „Vezess, Jézusunk, S véled indulunk...” RÉ21 81: „Örvendezetek Az erős Istennek...” RÉ21 222:1–2. és 7. versei: „Nagy hálát adjunk az Atya Istennek...” BS 101:1–5. versei: „Ó, én lelkem dicsérjed Istenedet...” BS 244: „Hála, hogy itt e csöndes reggel...” BS 272: „Mi kegyes Atyánk, bölcsességnek Ura...” (dall. RÉ21 561: „Szent vagy örökké...”)	Megjegyzés: 81. zsoltárban a harmadik versszakot „ez új évben” szövegvariánssal énekelhetjük.
Házi feladat	Piros pontért/matricáért figyelj a következő hittanóráig, találkozol-e valahol a reformátusok címerével! Számold meg, hány helyen!	Aki legtöbb helyen látta, kaphat két pirosat/matricát, aki talált, kaphat egyet.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 8. o., TKEI 8. o.

A képen látható:

Jelképek: csillag, kakas, úrvacsora: kehely/bor és kenyér, Biblia, a magyar reformátusok címere

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Szöveg: a reformátusok köszöntése: Áldás, békesség! Istennek dicsőség! A második osztályban tanultak ismétlésére szolgál, a jelképekkel együtt, amelyek közül a címer új elem. A 8. oldalon részletesebben foglalkozik vele a munkáltató tankönyv.

Képolvasási javaslat

- Figyeljétek meg az első képet az első feladatban! Milyen épület részletét fedezed fel?
- Mit jelent a csillag a torony tetején? Melyik templom tetején szoktuk látni? Mit jelképezhet?
- Mit jelent a kakas a templomtorony tetején? Melyik templom tetején látható? Mit jelképezhet?
- Voltál-e olyankor a templomban, amikor úrvacsorát osztottak? Ha igen, mit tapasztaltál? Meséld el azoknak, akik még nem vettek részt úrvacsoraosztáson!
- Mit jelent a kehely/bor? Mit jelent a kenyér? Miért vesznek a református emberek úrvacsorát?
- Meséljétek a saját Bibliátokról! Milyen? Mikor szoktatok olvasni? Miért fontos a Biblia számunkra?
- Középen található a reformátusok címere. Nézzétek meg, mi látható rajta!
- Mit jelent a bárány a címerben, mit jelképez? Miért?
- Min áll a bárány? Miért? Keress összefüggéseket!
- Mit jelképez a nap?
- Figyeljétek meg a bárány által tartott zászlót! Keressétek meg az interneten, milyen zászló ez!
- „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk”. Ez a bibliai idézet neked mit jelent? Miért?

1. Tablókészítés az előző év élményeiről

Az óra elejére beilleszthetünk egy közös emlékezést. Készítünk egy tablót a csoport előző évéről. Hozzunk fotókat, osszunk ki a gyermekeknek kisebb színes papírokat! Rajzoljanak a református hittanhoz kapcsolódó szimbólumokat, ábrákat, történeteket! Készítsünk ezekből montázst!

2. Nyári élménymegosztás szociometrikus játékkal

Ismerve a tanulók lehetséges nyári elfoglaltságait, tegyünk fel különböző kérdéseket a nyárról, és adjunk hozzá lehetséges válaszokat! Jelöljünk ki helyszíneket a térben az egyes válaszokhoz! A válaszok alapján rendeződjenek el a gyerekek a térben, így akik azonos dolgokat éltek meg, egy helyre kerülnek.

Példa: Álljon a terem jobb hátsó sarkába, aki vízparton nyaralt, bal hátsó sarkába, aki erdőben, bal első sarkába, aki nagyszülőknél, jobb első sarkában, aki otthon!

Vigyázzunk, hogy mindenki találhasson helyet magának! Ne tegyünk fel olyan kérdést, amit a gyermek megszégyenítőnek él meg, ha felvállal!

A következő linken találunk további tanévkezdő segédanyagokat:

<https://refpedi.hu/katechetikai-szolgaltatasok/hit-es-erkolcstan-tankonyvcsalad-altalanos-iskola/tanevkezdo-segedanyagok/>

3. A mi templomunk – templomkészítés – kollektív munka

Cél: a „valahova tartozás” (református gyülekezet, református iskola tanulója, református család tagja) tudatának erősítése. Annak a tudatosítása, és megerősítése, hogy valamennyien fontos tagjai vagyunk gyülekezetünknek, és felelősséggel, kötelességgel tartozunk.

Eszköz: kartondobozok, ragasztó, tapétapapír, filc.

A munka menete: A tanulók megkapják az eszközöket, és az a feladatuk, hogy elkészítsék „saját templomukat”. Az alapanyagok csupán az ötletet szuggerálják. A közös munka lényege, hogy a tanulók által megalkotott templom a református hitélet, vallásgyakorlat lényegét kiemelje. Fontos, hogy a templomon a külső, látható jegyek is megjelenjenek (pl. csillag).

Sablonok, kézműves videók a templom épületéhez:

- Templom kívül-belül

Letölthető [sablon](#)

Kézműves [videó](#)

- Templom szívvvel

Letölthető [sablon](#)

Kézműves [videó](#)

- Hajtogatós templom

Kézműves [videó](#)

4. Imádságra nevelés – „Beragyogta a nyaramat”

Az a cél, hogy a nyári élményekben, örömet okozó eseményekben ismerjék fel a hittanosok Isten ajándékait, és ezekből a személyes élményekből kiindulva gyakoroljuk a hálaadást.

Eszközök:

- nagy sárga kör kivágva vastagabb papírból (a nap közepe)
- sárga papírcsíkok (a napsugarak)
- ragasztó, filctollak

Az imádkozás menete:

1. A hittanoktató kézbe veszi a sárga kartonlapot, és beszélgetést kezdeményez.
  - *Biztosan nagyok sok esemény történt veletek a nyári szünetben. A nyár sok örömteli pillanatot tartogathatott a számotokra. Mi minden ragyogta be a nyaratokat?*
2. Minden gyermek kap egy napsugarat, egy-két szóval válaszol arra a kérdésre:
Mi ragyogta be a nyaratokat?
(pl. kirándulás, családdal töltött idő, játék, pihenés, barátok, élmények)
3. A válaszokat felírják a napsugarukra.
4. A gyermekek egyenként bemutatják a sugarukat, és elmondják a többieknek a saját válaszukat, majd felragasztják a sugarat a nap köré. (Legegyszerűbb, ha a nap peremét a hittanoktató bekeni ragasztóval, így a gyerekeknek csak rá kell tenni a lapot.)
5. Amikor elkészül a közös „hála-Nap”, rávezetjük a gyerekeket arra, hogy a sok örömért Istennek is hálát adhatunk.
6. Imádkozás: A csoport együtt mondja el a mondat elejét, majd a hittanosok egyenként hangosan azt mondják el, amit a sugarukra felírtak.

Mondat eleje: Rám ragyogott a Nap,

Mondat vége: A gyermekek folytatják saját élménnyel:

- „...és rám ragyogott a sok fagyizás.”

- „...és rám ragyogott, hogy sokáig aludtam.”
- „...és rám ragyogott egy utazás.”
- „...és rám ragyogott, hogy együtt lehettünk.”

7. Imádkozás befejezése közösen:

Köszönjük Neked, Istenünk! Ámen.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: A reformátusság múltja.

Kognitív cél: A református identitás erősítése a helyi református iskola/ gyülekezet* múltjának megismerése nyomán.

Affektív cél: Érzelmi azonosulás a református identitással a helyi református gyülekezet/iskola megismerése által.

Pragmatikus cél: Közös tabló, faliújság stb. készítése a helyi református gyülekezet/iskola múltjáról és jelenéről.

* Ha más felekezetű egyházi iskolában tanítunk, a helyi gyülekezettel ismerkedhetnek a gyerekek ezen az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat közös átbeszélése: Találtak-e református címet? Iskolánkban/gyülekezetünkben hol található? Hány éves a református iskolánk/gyülekezetünk? Rajzoljunk a táblára egy számegegyenest, osszuk be évtizedekre/évszázadokra, attól függően, milyen múlttal rendelkezik az iskola vagy a gyülekezet! Tippeljenek a gyermekek, engedjük, hogy ők maguk jelöljék be a számegegyenest! Nézzük meg, hogy ki állt legközelebb a megoldáshoz!	Javaslat: Ha tehetjük, vigyünk be az órára olyan személyes tárgyakat (pólót, könyvet, bögrét), amelyeken szerepel a református címer. Eszköz: tábla, kréta/filc Megjegyzés: A harmadikosok szeretik a számokat, a nagyobbakat is. A becslés a matematika óra visszavisszatérő anyaga. Időfoglalmukat és egyben identitásukat is segíti a feladat.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Az iskola/gyülekezet életének felelevenítése Egyenként/párosával adjunk a gyermekeknek egy-egy fotót, újságcikket az iskola/gyülekezet életéről. Beszéltesük őket a képekről: • Mit ábrázol? • Hol készült a kép? Ismered-e azt a helyet? Megtalálható-e? • Mi történik rajta?	Eszköz: fényképek újságcikkek Javaslat: Ha annyira régi az iskola/gyülekezet, hogy még a fényképezés előtti időbe nyúlik vissza a múltja, kereshetünk olyan emléket, ami visszavezet a

	- Szerinted mikor készült? Honnan gondolod? A közelmúlt eseményeit is idézzük fel! Vetítsünk le összefoglaló kisfilmet gyülekezeti táborról, gyermekhétről, éves beszámolóról! Fénykép készítése a csoportról, az iskola/gyülekezet jelenéről Készítsünk fotót az osztályban, vagy egy kiválasztott helyén az iskolának/gyülekezetnek! Tabló készítése/összeállítása A gyermekekkel együtt a kiosztott fotók, újságcikkek, díszítő elemek segítségével készítsünk egy tablót. Mondjuk el előre a koncepciót: - Felülre egy cím, amit közösen találnak ki. (üres lapot kivághatunk hozzá). - Alá kerül az alapítás évszáma és az aktuális évszám. - Középre a címer/központi szimbólum/fotó. - Fotók, cikkek... - Kell egy hely, ahova az osztályfotót ragasztjuk.	régmúltba, és érzékelteti velük a múlt súlyát, szépségét: pl. anyakönyv, napló, egy régi hímzés évszámmal, stb. Eszköz: telefon Eszköz: felhasználható fotók, újságcikkek, díszítő elemek, karton, ollók, ragasztók Javaolat: Legyen nálunk annyi ragasztani való, hogy mindenkinek jusson. Lehet díszítő elemeket is (igés kártyák, falevelek, préselt virág) összeilleszteni, képpé összerakni, de kapcsolódjon valahogy az iskolához/ gyülekezethez! Az adott városhoz/faluhoz kapcsolódó dolgok is kerülhetnek a tablóra. Készítsünk elő egy részt, körberajzolva, kiemelve a csoportról készült képnek! Ide ragasztjuk majd be, ha előhívtuk, a fényképet. Egyenként válasszanak a gyerekek a felrakandókból (ülési sorrendben), hogy mit szeretnének ők felragasztani. Nagyobb létszám esetén, osztálykeretben: Dolgozzunk csoportokban! Készülhet csoportonként egy tabló, vagy egy-egy csoport előkészítheti a nagy közös tabló egyes részeit.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Múltmesélés-múltidézés

Hívjunk az órára olyan iskolai dolgozót (tanárt, portás bácsit, karbantartót)/gyülekezeti tagot, aki örömmel és átéléssel mesél az iskoláról/gyülekezetről! Ha találunk olyat, aki a kezdetektől ott van, vagy ott volt a megalapításnál, az külön érdekesség. Itt helyet kaphatnak anekdota jellegű, érdekes, akár vicces történetek, amelyek közel hozzák a gyermek számára a múltat, és érzékeltetik, hogy a történelem is valóság.

Ha az iskola/gyülekezet nagy múltra tekint vissza, akkor kereshetünk forrást a levéltárban, a gyülekezet iratai közt. Olyan írást/levelet/újságcikket keressünk, amely a mindennapokat mutatja be minél szívesebben, átélhetőbben!

2. ISTENT A BIBLIÁBÓL ISMERHETJÜK MEG

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

FEKETE, K. A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

MILLER, S. E./HUBER R.V., A Biblia története. A Biblia keletkezése és hatása, Budapest 1986.

SZÜCS, F., Hitvallásismeret, Budapest 1995.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.)

Isten megismerése:

Az ember csak úgy ismerheti meg Istent, ha Isten maga mutatkozik be, maga jelenti ki Önmagát. Isten megismerése szempontjából az egyetlen hiteles forrás a Biblia. Isten megismerése szempontjából azért különösen fontosak a nevei, elnevezései, a jelzői, mert ezeket egyrészt Ő maga jelentette ki, másrészt a hívő emberek tapasztalatait foglalják össze a személyével kapcsolatban (pl. Irgalom Atyja).

Név a Bibliában:

A név sokkal többet jelentett a bibliai időkben, mint ma. Viselőjének a lényegéről fogalmazott meg valamit. Isten nevének ismerete azért volt fontos Isten népe számára, mert a név ismerete révén lehetett segítségül hívni Őt. Ezért, amikor Isten bemutatkozott népének, lehetővé tette, hogy bármikor segítségül hívják a nevét, vagyis Őt Magát.

Isten nevei:

A Bibliában Isten nemcsak egy néven mutatkozott be. Minden egyes név a jelentésében hordoz valamit Róla, olyan jelentést, amit Ő akart kijelenteni az embernek. Ezért Isten nevei egyúttal Isten önkijelentései is.

Jahve – Isten:

Ez az elnevezés a létigéből ered. Izráel számára ez a név a szabadulással és a szövetséggel áll összefüggésben. Az Egyiptomból való szabadulás előtt, a kivonulás ígéretéhez kapcsolódva mutatkozott be így Isten Mózesnek. (2Móz 3,17) Azt mondta: „*Vagyok, aki vagyok.*” Isten kihangsúlyozza, hogy Ő ugyanaz, mint Aki az ősatyáknak jelentette ki magát.

A „Vagyok, aki vagyok” név esetében a héber nyelv lehetővé teszi, hogy a következő módokon értelmezzük:

– Jelenre vonatkoztatva: „Vagyok, aki vagyok.” Isten a létező, a jelenlévő, Aki van.

– Jövőre vonatkoztatva: „Leszek, aki leszek.” Ebben az értelemben Isten a gondviseléséről biztosítja népét. Azt mondja: Vele leszek. De ez a kijelentés azt is jelenti, hogy Isten nem csak a bibliai atyák Istene, hanem mindenkié.

A 3. parancsolat tiltja Isten nevének a hiábavaló használatát. A babiloni fogság után a zsidóságban tiltottá vált Isten nevének a kimondása, nehogy a parancsolat elleni vétség bűnébe essenek. Ahol a Szentírásban Jahve szó szerepel, helyette az Adonáj (jelentése: Úr) szót olvasták. Mivel a zsidóság számára Isten neve: Jahve, ezért a tiltás csak erre a névre vonatkozott és vonatkozik.

Jahve Cöbáót – Seregek Ura: Ez az összetett név utal Istennek hatalmas voltára. A sereg szó ebben az összefüggésben egyaránt jelenti a földi és a mennyei seregeket. Isten a legfőbb vezére Izráel seregének. A legfőbb hatalom, Aki minden földi hadseregnél hatalmasabb, ezért Ő védi meg népét. Mivel minden hatalom fölött áll, Ő a történelem Ura.

„Igen rettenetes az Isten a szentek gyűlésében, és félelmetes mindazok között, akik körülötte vannak. Uram, Seregek Istene! Ki olyan erős, mint te, Uram? Hűséged körülvesz téged! Te uralkodsz a dühöngő tengeren; ha hullámai tornyosulnak, te lecsendesíted őket. Te zúztad szét Rahabot, halálra sebezve; erős karoddal szétszórtad ellenségeidet.” (Zsolt 89,8–11)

Elóhim – Isten: A Biblia Isten szóval fordítja magyarra. A héber szó többes számú alak. A héber nyelvben a többes szám intenzitást, fokozást jelent. Így is lehetne fordítani: Istenség.

Él – Isten: Költői szövegekben fordul elő ez az elnevezés azokon a helyeken, ahol Isten (Elóhim) erejéről esik szó. A szó etimológiailag az erővel áll összefüggésben. Összetett Isten-nevekben Istent jelenti.

Él-Saddaj – Magasságos Isten: Az ősatyák ezen a néven ismerték Istent. Ábrahámnak így mutatkozik be. (1Móz 17,1)

Él-Ólám – Örökkévaló Isten: Isten az időben örökké létező.

Úr: Isten minden és mindennek fölött álló.

Élő Isten: A néma bálványokkal szembeni elnevezés. Ő az igazi és cselekedni tudó Isten. (Józ 3,10)

Isten tetteihez kapcsolódó nevek:

Találkozunk a Bibliában Istennek olyan neveivel is, amelyek a Vele átélt kapcsolat tapasztalatait fejezik ki.

Teremtő Isten:

A Biblia szerint a teremtés Istennek az első cselekedete. Ő maga is nevezi így magát:

„Én az Úr vagyok a ti szentetek, Izráel teremtője, a ti királyotok.” (Ézs 43,15)

„De most így szól az Úr, a te teremtőd, Jákób, a te formálód, Izráel: Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!” (Ézs 43,1)

Pál Istent magát nevezi így:

„Az ilyenek Isten igazságát hazugsággal cserélték fel, és a teremtményt imádták és szolgálták a Teremtő helyett, aki áldott mindörökké. Ámen.” (Róm 1,25)

Ígéret Istene:

Isten a teremtést követően számtalan ígéretet adott népének. Utódokat, országot, fogságból való szabadítást ígért. A legnagyobb és legfontosabb ígérete Jézus Krisztus volt. *„Az ő utódai közül tette Isten Izráel üdvözítőjévé Jézust, ígéret szerint.”* (ApCsel 13,23)

Megváltó Isten:

Eredetileg egy adott legközelebbi rokonra vonatkozott ez az elnevezés, akinek a családon belül bizonyos esetben egy másik családtaggal szemben megváltói kötelezettségei voltak. Már az Ószövetségben találunk azzal a gondolattal, hogy Isten Izráel megváltója. Az Újszövetségben Jézus méltóságneve lett. A bűnből való megváltásra vonatkozik.

Megmentő Isten:

Isten az, Aki a bajból, az ellenség kezéből megment. *„Az Urat, a ti Isteneteket féljétek, és ő megment benneteket minden ellenségeitek kezéből.”* (2Kir 17,39)

Gondviselő Isten:

Isten népe számtalan alkalommal megtapasztalta, hogy a nehéz helyzetekben Isten mennyei hatalmánál fogva segítséget nyújtott a szükség idején. *„Vesd az Úrra terhedet, és ő gondot visel rád! Nem engedi sohasem, hogy ingadozzon az igaz.”* (Zsolt 55,23)

Megszentelő Isten:

A Szentlélek elnevezése. „...mert kiválasztott titeket Isten kezdettől fogva az üdvösségre, a Lélek megszentelő munkája és az igazságba vetett hit által.” (2Thessz 2,13)

Ajándékozó Isten:

Ez az elnevezés nem fordul elő szó szerint a Bibliában, de gondolkodásmódjában határozottan megjelenik. Az egész Szentírás azt tanítja, hogy minden, ami az emberé, Istentől kapott ajándék. „*Mid van, amit nem kaptál?*” (1Kor 4,7) A legfontosabb ajándék, akit Istentől kaptunk: Jézus Krisztus.

Gyógyító:

Isten magát nevezte gyógyítónak. Neki van hatalma egészséget adni. „*Én, az Úr vagy a te gyógyítód.*” (2Móz 15,26)

Atya:

Isten és népe közötti viszonyt jellemző elnevezés: „*egy a ti Atyátok, aki a mennyben van.*” (Mt 23,9) „*Ha én atya vagyok, miért nem tisztelnék?*” (Mal 1,6)

Jézus Krisztus Atyja:

Isten két személye közötti kapcsolatra utal ez a név. E kapcsolat meghatározója a szeretet és az engedelmség. „*Áldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, az irgalom Atyja és minden vigasztalás Istene.*” (2Kor 1,3)

Pásztor:

A 23. zsoltár beszél a legrészletesebben Isten pásztor voltáról, emberek iránti szeretetéről és pásztori gondviseléséről. Isten pásztorként tereli, táplálja, gondozza, őrzi népét.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A gyermek az Istenhez kapcsolható fogalmait, tapasztalatait, átéléseit elsődlegesen az emberi kapcsolataiból és a teremtett világból meríti. Az analitikus pszichológia beszél az anya és az apa szerepéről a gyermekkori istenkép alakulásában. A gyermekben legmélyebben elraktározott átélések, mint például az anya arca, ahogyan a gyermek fölé hajol szoptatás közben, az apa ereje, akarata, tekintélye, a teremtett világ szépsége, az évszakok váltakozása adják a tapasztalati horizontját mindannak, ahogyan Istent a Bibliából megismerhetik (pl. „fordítsa feléd orcáját az Úr”, „Atya”, „amilyen a folyóvíz mellé ültetett fa”).

Mire a gyermek találkozik a bibliai történetekkel, már megannyi szimbólum és átélés segíti az Istenről szóló ismeret megértését, feldolgozását, kognitív, emocionális beépítését. Ezekre a háttértapasztalatokra, a gyermeknek a mindennapokban, a természetben és a mesékben megélt átéléseire alapozódnak Isten nevei, illetve mindazok a tulajdonságai, amelyek az egyes történetek által kiábrázolódnak. A hittanóra feladata, hogy rámutasson arra az Istenre, Aki a gyermek életében valóságosan is betölti ezeket a vágyott vagy földi módon megtapasztalt tulajdonságokat.

A tanóra témája lehetőséget ad a következőkre:

- a gyermekben tudatosítani a Bibliának, a Biblia szavainak a jelentőségét,
- felidézni és egy lineáris történeti ívbe helyezni az eddigi bibliai történeteket,
- fókuszálni az idei központi tananyagrészeire,
- Isten tulajdonságai nyomán előhívni és megerősíteni egy egészséges istenképet.

A gyermek és a Biblia:

A harmadikos gyermek a Bibliát már nem mágikus értelemben tartja szent könyvnek. Témája és a benne található történetek alapján, melyek az emberi lét legfontosabb kérdéseiről szólnak, kiemelt figyelemmel hallgatja a történeteket. Bár általában elkülöníti a meséktől, mégis jó tudatosítani, hogy a bibliai történetek megtörtént események, a Biblia a valóságról szól, igaz

történeteket mesél el. A lecke üzenete, hogy a Biblia egészen különleges célból íródott, azért, hogy bemutassa a mindenható Istent. A pedagógus már azzal is érzékelteti a Bibliának ezt az egyediségét, ahogyan beszél a Bibliáról, ahogyan tartja a kezében, ahogyan megmutatja.

Isten bemutatkozik a Bibliában:

A harmadikos gyermeket attributív istenkép jellemzi. A gyermek Istent a hittanoktatásból ismert tulajdonságokkal ruházza fel, és ezek által határozza meg. Az óra anyaga erre épít, és ezt teszi lehetővé. Az óra során a gyermek rácsodálkozhat Isten megannyi oldalára, tulajdonságára. Teret ad, hogy megfogalmazza, számára ki az az Isten, Aki a legfontosabb, Akire leginkább szüksége van, vagy Akit leginkább ismer. Engedjük a gyermeket, hogy szabad legyen ebben a belső keresésben, és tiszteljük azt az istenképet és istennevet, amit önmaga számára megtalál! Csak abban az esetben korrigáljunk, ha teológiaiilag nem tartható! Segítsük őt ezen az úton, és nézzünk mögé, hogy honnan eredhet a gyermek által megfogalmazott hamis istenkép!

Fontos, hogy ez az istenkép összekapcsolódjon azokkal az élettapasztalatokkal, azzal a tapasztalati horizonttal, amelyeket a gyermek a mindennapokban megél, amelyekben Isten számára a hétköznapiakban bemutatkozik. Így Isten nevei, tulajdonságai nem pusztán megtanult jelzők lesznek, hanem a gyermek életében felismert és átélhető valóság.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Vegyen részt Istenről szóló beszélgetésben. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten a tankönyvi képek alapján segítséggel tudja megfogalmazni, hogy milyennek ismerte meg Istent.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten vegyen részt Istenről szóló beszélgetésben, tudjon bibliai példákat mondani arról, hogy Isten kiket szabadított meg. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten a tankönyvi képek alapján segítséggel tudja megfogalmazni, hogy milyennek ismerte meg Istent, és egy-egy történetet idézzon fel saját szavaival.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Istent a Bibliából ismerhetjük meg.

Kognitív cél: Isten legfontosabb neveinek és tulajdonságainak a megismerése. Annak a megalapozása, hogy Isten Szabadító Úr.

Affektív cél: A gyermek érdeklődésének felébresztése Isten mélyebb megismerésére.

Pragmatikus cél: A korábbi tapasztalatok és ismeretek alapján egy személyes istenkép megfogalmazása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat megbeszélése Gyülekezeti hittanórán: Címerkeresés eredménye Beszélgetés: • Idézzük fel, mi mindent mond el ez a címer Istenről! • Honnan ismerjük még Istent? Egyházi iskolai hittanórán: • Fotót hoztak-e? Ők is reformátusok, ugyanaz az Istenük és a címerük is. • Csoportfotó felragasztása Rávezetés, átvezetés: Nyomolvasás. Mi az? Nyomozz a hangok alapján! Álljunk a gyerekek mögé! Kérjük meg őket, hogy csukják be a szemüket, ne nézzenek hátra, csak hallgatózzanak, figyeljenek, hogy mi történhet! Adjunk ki mindenféle hangot olyan tevékenységekkel, amelyek zajjal járnak: pl.: cipzárasszuk ki a Bibliát; nyissunk ki egy könyvet, majd hangosan csukjuk be; krétával írjunk a táblára; szólaltassunk meg egy hangszert; verjünk le egy tárgyat; mossunk kezet, ha van csap; nyissuk ki/csukjuk be az ablakot, stb. Beszélgessünk a játékról: • Ki mire emlékszik? • Miről árulkodtak a hangok? • Rakjuk össze, mi történt!	Eszköz: előhívott csoportkép, ragasztó Eszközök: hangadásra alkalmas tárgyak: pl. súlyos könyv, hangszer, kréta a táblánál, cipzáras bibliaatok, stb.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Beszélgetés a munkáltató tankönyv szövege és illusztrációja alapján: • Melyik bibliai történetet ábrázolja a kép? • A kép mellett megtaláljátok, hogy a történet nyomán milyenek ismerjük Istent. • Emlékeztek-e, hogy Mit teremtett/ Kiket mentett meg/ Kiről gondoskodott/ ... Isten? Olvassuk el, hogyan mutatta be ez a történet Istent!	TKGY 2. lecke 1. feladat TKEI 2. lecke 1. feladat Javaslat: Haladjunk sorban a lábnyomokon, hangsúlyozzuk, hogy „ezután” „jóval később”, stb., hogy a gyermekeknek fejlődjön a bibliai idő- és történelemszemléletük! A nagyító alatt lévő képnél felhívhatjuk a figyelmet, hogy ezt a történetet ebben az évben tanuljuk majd. Az idei történetekben Isten szabadításával találkozunk, és ebben az évben Isten

	Tudod-e? közös feldolgozása Adjunk a gyermekeknek egy-egy nevet kis cetlire kiírva a Tudod-e? szövegéből! Kérjük meg egyenként őket, hogy írják körül Istennek ezt a nevét úgy, hogy nem mondják ki a cetlin található szót! A csoport találja ki sorra Isten neveit! A bibliai történetek és Isten neveinek összekapcsolása a munkáltató tankönyv feladatának segítségével Érzelmi azonosulás Isten valamelyik nevével Munkáltató tankönyvi feladat elkészítése	szabadító tetteivel ismerkedünk. TKGY 2. lecke, 13. o. Tudod-e? TKEI 2. lecke, 13. o. Tudod-e? TKGY 2. lecke 2. feladat TKEI 2. lecke 2. feladat TKGY 2. lecke 3. a) b) c) feladat TKEI 2. lecke 3. a) b) c) feladat
Énekjavaslat	RÉ21 561: „Szent vagy örökké...” (TKGY 145. o. 13, TKEI 161. o. 13.) RÉ21 170: „Az Úr Istent magasztalom...” (TKGY 139. o. 4., TKEI 155. o. 4.) „Köszönöm...” (TKGY 145. o. 12., TKEI 161. o. 12.) RÉ21 225: „Itt van Isten köztünk...” (ismétlés) RÉ21 797: Ó, Ábrahám Ura (ismétlés) RÉ21 65:1–3. verse: „A Sionnak hegyén, Úr Isten...” BS 186: „Urunk, ez a hála napja...” „Az Úr van itt...” http://csecsy.hu/konyvek/enekeskonyv/az_ur_van_itt	
Házi feladat	TKGY 2. lecke 3. d) feladat TKEI 2. lecke 3. d) feladat Piros pontért/kisötösért: Írj össze olyan, általad már hallott bibliai történeteket, amelyekből Istent szabadítóként ismerhetjük meg!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 12-14.o., TKEI 12-14.o.

A képen látható:

Az előző elsős, másodikos hittankönyv tematikus képeinek egy-egy apróbb részlete található: az Édenkert, Nőé bárkája, Izsák születése, József Egyiptomban, Jézus születése. A képrészletek fölött szöveg olvasható, mely emlékeztet a korábban tanult történetekre.

Kinagyítva – nagyító alatt- a zsidó nép szabadítása, s egyben a tanév célkitűzése: a Szabadító Isten megismertetése.

A szöveg: Ismeretközlő szöveg. A már tanultak felidézését szolgálja. A Biblia Isten és az ember történetének elbeszélése. Fókusz: Isten láthatatlan, de közvetve érezzük, tudjuk jelenlétét az életünkben.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Figyelmesen nézzétek meg a képeket! Melyikről milyen történet jut eszetekbe? Mondjátok el röviden!
- Melyik kép utal arra, hogy Isten **teremtő**? Mit látsz a képen? Honnan van a részlet? Hogyan történt a teremtés?
- Melyik kép mutatja be, hogy Isten **megmentő**? Kiket mentett meg? Miért? Hogyan szól a történet? Ha a képet jól megfigyeled, eszedbe jut a történet is!
- Melyik képről jut eszedbe, hogy Isten az **ígéretét** megtartja? Kiket látsz a képen? Mondjátok el a történetet!
- Melyik kép utal arra, hogy Isten **ajándékozó**? Kivel ajándékozott meg bennünket Isten? Miért? Nézzétek meg a képet! Kiket láttok rajta? Mondjátok el a történetet!
- Nézz bele a nagyítóba! Látod az eseményt? Mi történhetett? **Isten szabadító** is. Tapasztaltad-e?

2. Szövegelemzéshez javaslat:

- Figyeljétek meg, hogyan van jelen Isten a bibliai történetekben!
- Olvassátok el a szöveget! Húzzátok alá azt a mondatot, amelyből megtudhatjátok, mi a közös a bibliai történetekben!
- Mondjatok példákat a saját életetekből, amikor megtapasztaltátok, hogy Isten: teremtő, megmentő, gondviselő, ígéretét betartó, ajándékozó, szabadító!
- Hogyan nevezték még Istent az ószövetségi emberek? Olvasd el a *Tudod-e?*- részt és válaszd ki a neked leginkább tetsző nevet, mellyel Istent megnevezheted és megszólíthatod!

1. Honnan ismered föl?

Többféleképpen végezhető gyakorlat, melynek során egymás felismerését és a kapcsolódó jelzőket gyakoroljuk. Kérjük meg a gyerekeket, hogy álljanak körbe, majd egy önként jelentkező álljon a kör közepébe! Az ő szemét kössük be! Akár meg is forgathatjuk. Eközben a körben lévő gyerekek cseréljenek helyet, hogy a kör közepén lévő diák ne emlékezzen arra, hogy ki hol áll! Majd föl kell ismernie a kört alkotó tanulótársait a hangjuk, nevetésük, érintésük alapján. A játék után beszéljék meg, hogy kit és miről volt könnyű felismerni! Beszélgessenek arról is, hogy mi alapján ismerhető meg számukra egy szülő, egy tanár, illetve Isten!

2. Mi jellemző rád?

Kérjük meg a gyermekeket, hogy a családnevük helyett válasszanak maguknak egy rájuk jellemző jelzőt, amit illesszenek a keresztnévük elé. Pl.: Vices Tamás, Okos Borbála, stb. Ha

megalkották az új nevüket (úgy, hogy még nem árulták el azt a többieknek), akkor írják fel egy kis papírra az új családnevüket, és helyezték el a papírokat egy kalapban vagy kosárban! Az összehajtott papírok közül mindenki húzzon egyet, és közösen próbálják kitalálni, hogy vajon kinek lehet ez a családneve! A játék után beszéljessen a csoport arról, hogy Istennek milyen nevet tudnának adni az eddigi tapasztalataik alapján!

3. Biblia – hangolódás

Eszköz: sólámpa

Cél: a Biblia egyediségének, fontosságának tudatosítása.

A beszélgetés és szemléltetés menete:

A hittanoktató elmondja, hogy eszébe jutott egy hasonlat, amit be is szeretne mutatni a tanulóknak.

Bemutatja a hittanoktató a sólámpát, és megbeszélik a lámpa sajátosságait, tulajdonságait, jelentőségét.

A Biblia olyan, mint egy lámpa. Az ember, aki olvassa a Bibliát, olyan, mint egy izzó. Fényt áraszt a világba, ha a vezetéken keresztül jön az áram. Az áram láthatatlan.

A sólámpához hasonlóan az ember (én, te) láthatóak vagyunk. Ami azonban a lámpában belül bennünk van, az láthatatlan. Ha „felkapcsoljuk” a belső kis izzónkat – a hit világát (szeretet, békesség, törődés, stb.), máris árasztjuk a fényt.

Bemutatjuk a lámpát áram nélkül, vagy kiégett izzóval vagy gyertyafénnyel.

A lámpának a fényét és a hasznát is csak akkor élvezhetjük (látjuk), hatását csak akkor tapasztalhatjuk, ha csatlakozik az áramforráshoz. Ugyanígy van ez a hívó emberrel is. Ahhoz, hogy Isten üzenetét megértsük, kell a Szentlélek, a Biblia (Ige) és a megfelelő izzó.

Megjegyzés: kapcsolódhat Jézus tanítása:

„Ti vagytok a világ világossága... (Mt 5,14)

„Ti vagytok a föld sója... (Mt 5,13)

Forrásanyag: <http://kreativhittan.blogspot.hu/2013/09/biblia.html>

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

2. feladat: A feladatnak lehet egzakt megoldása, de a gyermekek esetlegesen Istennek többféle tulajdonságát kiérezhetik egy-egy történetből. Erősítsük meg bennük azokat is, majd emeljük ki közösen a legfontosabbat, és azzal a névvel társítsuk:

Édenkert – Teremtő Isten

Nóé bárkája – Megmentő Isten

Ábrahám Izsákkal – Ígéret Istene

József és testvérei – Gondviselő Isten

Kivonulás – Szabadító Isten

Jézus születése – Ajándékozó Isten

3. SZABADSÁG – SZABADÍTÁS

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

KÁLVIN, J., Tanítás a keresztyén vallásra, Budapest 1986.

SZÜCS, F., Hitvallásismeret, Budapest 1995.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.

WESTERMANN C., Az Ószövetség theológiájának vázlata, Budapest 1993.)

A Biblia lapjain Isten nagyon sokszor Szabadító Istenként mutatkozik be. Az ószövetségi történetekben számtalanszor szó szerinti szabaduláserőlménye van a választott nép tagjainak. Az Újszövetség történeteiben a testi szabadulások mellett (Jézus gyógyításai) a lelki szabadulásra kerül a hangsúly. Istent gyakran szólítja a zsoltáros Szabadító Istennek. „Uram, szabadító Istenem, hozzád kiáltok éjjel-nappal.” (Zsolt 88,2) Az Újszövetség lapjain pedig Jézus a Szabadító. (Nevének is ez a jelentése: Jésua.)

Szabadítás az Ószövetségben: Izráel történetének a legmeghatározóbb erőlménye az egyiptomi rabszolgaságból való megszabadulás. „Még gyermek volt Izráel, mikor megszerette, Egyiptomból hívtam ki fiamat.” (Hós 11,1) Ez a szabaduláserőlmény határozza meg a népnek az Istennel való viszonyát. A szabadulás előestéjén már Isten gondoskodott arról, hogy ez az esemény megmaradjon örökre a népe emlékezetében, és elrendelte, hogy a pászkavacsorát ezentúl mindig megünnepeljék. „Legyen ez emléknap a számotokra, és ünnepeljétek meg az Úrnak nemzedékről nemzedékre. Örök rendelkezés az, hogy megünnepeljétek.” (2Móz 12,14) A Tízparancsolat, Isten törvénye, rögtön az elején utal az Úr szabadító tetteire. Isten bemutatkozik, és elmondja, hogy az a legfontosabb bizonyítéka annak, hogy népe Őhöz tartozik, hogy véghezvitte rajtuk a nagy szabadulás csodáját. „Én az Úr vagyok, a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a szolgaság házából.” (2Móz 5,6)

Az egyiptomi rabszolgaságból való szabadulás erőlménye lett a legjelentősebb Izráel emlékezetében. A zsidó nép Bibliában lejegyzett történelmének egész ideje alatt folyamatosan találkozunk újra és újra olyan történetekkel, amelyekben Isten szabadítóként mutatkozik meg. A vörös-tengeri átkelés után a pusztai vándorlás során sorban tapasztalja a nép, hogy Isten megszabadít. Megszabadítja a vándorló népet a szomjúságtól, Isten csodát tesz: az ihatatlan vizet ihatóvá változtatja (2Móz 15,22–25), megszabadítja az embereket az éhségtől, amikor fürjet és manna ad (2Móz 16,11–15). A 106. zsoltár végigvezeti ezt a gondolatot a pusztai vándorlás egészén. Érdekes, hogy valahányszor a nép zúgolódni kezd éhség vagy szomjúság miatt a pusztában, Isten mindig egy kegyelmes, szabadító tettel válaszol.

Amikor a nép megérkezik Kánaánba, és a vándorló életformát a letelepedett váltja fel, abban az időszakban egy újfajta szabaduláserőlményt ad Isten a népnek. Már nem közvetlenül szabadít meg, hanem a szabadítást közvetítők által adja. A kánaáni őslakosok folyamatos fenyegetettséget jelentettek. Isten ebben a helyzetben küld egy embert, aki a szabadítás vezetője lesz, azaz egy kiválasztott szabadító által viszi véghez a szabadítást. De fontos megjegyezni, hogy a politikai szabadságot megelőzte a bálványimádástól való megszabadulás. Miután felismerték az emberek, hogy Istenhez kell imádkozni, kaptak megmentőt. A királyok korában a harcok és háborúk révén a királyok vihették véghez a szabadítást, de Isten segítségével. Ahogyan ezt Dávid egyik imádságában is olvassuk: „Te adsz győzelmet a királyoknak...” (Zsolt 144,10) Találkozunk két másik fogsággal is az Ószövetségben: az asszír és a babiloni fogsággal.

Elsősorban a babiloni fogság az, aminek az élménye mély nyomot hagyott Isten népének az életén. A szabadság, a haza, a kultusz gyakorlásának az elvesztése nagyon megrázta Isten népét. Isten a fogságból való szabadulást próféták sorával ígérte. „*Abban az időben, amikor összegyűjtelek, haza is hozlak benneteket. Bizony, hírnevessé és dicsővé teszlek benneteket a föld minden népe között. Meglátjátok majd, hogy jóra fordítom sorsotokat! – mondja az Úr.*” (Zof 3,20) Aki a múltban szabadító volt, az a jelenben és a jövőben is Szabadító. Isten nem véletlenül rendelte el a szabadulás emlékére a páskavacsorát. Emlékeztül adta azért: ne felejtsek el soha, hogy Ő az az erős Isten, Aki kiszabadította a múltban a reménytelen helyzetből választott népét. Az a tapasztalat adjon reménységet minden jövőbeni fogság idején, hogy az Isten nem változik, Aki a múltban megszabadított, a jövőben is megszabadít.

Az Ószövetség alapvetően kollektív gondolkodású. A szabadulás is általában az egész népre vonatkozott, ám találkozunk egyéni szabadítás-történetekkel is, elsősorban a Zsoltárok könyvében, ahol az egyéni nyomorúságból és bajból szabadítja meg Isten az embert.

Az Ószövetségben a szabadság az Isten általi megszabadítottságot jelenti. Ebbe a szabadságba beletartozik a megváltás fogalma is. Isten a Szabadító, Aki megváltja népét. Különösen Ézsaiás próféta hangsúlyozza ezt. „*Ne félj, férgecske Jákób, maroknyi Izráel! Én megsegítelek – így szól az Úr, a te megváltód, Izráel szentje.*” (Ézs 41,14)

Szabadítás az Újszövetségben:

Az Újszövetségben a szabadítás a bűnből, a bűn zsoldjától: a haláltól való szabadulást és a törvénytől való szabadságot jelenti. Az ember a bűnben születik, a bűn rabszolgája. „*Mert amikor a bűn szolgái voltatok, szabadok voltatok az igazságtól. De milyen gyümölcsöt termett ez akkor nektek? Bizony, most szégyenkeztek miatta, mert ennek vége a halál! Most azonban, miután a bűntől megszabadultatok, és Isten szolgái lettetek, már ez meghozta nektek gyümölcsét, a megszentelődést, amelynek vége az örök élet. Mert a bűn zsoldja a halál, Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.*” (Róm 6,21–23) Amíg az ember bűnben él, addig a bűn rabszolgája. Jézus egyszer beszélgetett a benne hívő zsidókkal a szabadság és a bűnben való szolgaság kérdéséről. Ebből a beszélgetésből kiderül, hogy Jézus szerint az a szabad ember, aki Őbenne hisz.

„*Így szólt akkor Jézus azokhoz a zsidókhöz, akik hittek benne: Ha ti megtartjátok az én ígémet, valóban tanítványaim vagytok; megismeritek az igazságot, és az igazság megszabadít titeket. Ők ezt kérdezték tőle: Ábrahám utódai vagyunk, és soha nem voltunk szolgái senkinek. Hogyan mondhatod hát: Szabadok lesztek? Jézus így válaszolt nekik: Bizony, bizony, mondom nektek, hogy aki bűnt cselekszik, az a bűn szolgája. A szolga pedig nem marad a házában örökre: a fiú marad ott örökre. Ha tehát a Fiú megszabadít titeket, valóban szabadok lesztek.*” (Jn 8,31–36)

Az újszövetségi szabadságfogalom szempontjából a legfontosabb kérdés az, hogyan szabadulhat meg az ember a bűn büntetésétől, hogyan szabadulhat meg Isten bűn miatti jogos haragjától. A válasz pedig: Jézus Krisztus szabadít meg, azaz a Benne való új élet, a hit által szabadul meg az ember. Egyedül a Fiú tud megszabadítani a bűn pusztító uralmától. Az Újszövetségben a szabadság elsősorban lelki értelemben szerepel. „*Ne féljete azoktól, akik a testet megölik, de a lelket meg nem ölhetik.*” (Mt 10,28)

Jézus küldetése volt a szabadítás. Már a neve is erre utal. A héber Jésuából ered, ami azt jelenti, hogy az Úr a szabadítás. A keresztyén ember a szabadságát Krisztustól kapja kegyelemből. Ez a szabadság nem csak szabadság valamitől, a bűn hatalmától, hanem szabadság valamire: az Isten szerint való jó cselekvésére, hálás szolgálatra, szeretetre.

A lelki szabadságot a keresztyén ember a Szentlélek által nyeri el. Így írja az apostol: „*Az Úr pedig a Lélek, és ahol az Úr Lelke, ott a szabadság.*” (2Kor 3,17)

Szabadok és szolgák a Bibliában:

Az ókori Kelet társadalmi rendjébe beletartoztak a rabszolgák, akik hadifoglyokból vagy

teljesen eladósodottakból lettek rabszolgává. Az Ószövetségben számtalan törvényt találunk a rabszolga és ura életének a koordinálására. Az ószövetségi próféták és a legősibb ószövetségi hagyományok az egyiptomi szabadulásra hivatkozva támadták azt a viselkedést, amely a rabszolgákat nem emberként, hanem tárgyként kezelte. Isten törvénybe foglaltatta, hogy ha elszegényedik valaki a nép tagjai közül, akkor is csak 6 évig lehet rabszolga, és a 7. évben szabadon kell bocsátani, (5Móz 15,12 –18) és nem engedheti el üres kézzel az ura. Így emlékeztet ez a törvény az Egyiptomban töltött szolgaság éveire, és arra, hogy Isten onnan kiváltotta a népét. Az Újszövetségi tanítás szerint az embereket elválasztó társadalmi különbségeknek nincs többé létjogosultsága a Krisztusban elnyert egység miatt. Így Krisztusban többé „*nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok Krisztus Jézusban.*” (Gal 3,28) (A teológiai egyenlőség gondolata a Filemonhoz írt levél alapján nem jelentette azonban azt, hogy Pál apostol azt a konzekvenciát vonná le ebből, hogy a rabszolgaság intézményét meg kellene szüntetni.)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az óra a harmadikos évfolyam tematikájába, a szabadítás témájába vezeti be a gyermekeket, amihez az év szimbólumát társítja: a repülő madár képét.

A biztonságot adó környezetben felnövekvő gyermek a pillanat szabadságában él. A pillanatnyi átélések, tapasztalatok erőteljesebben határozzák meg a jelenlétét, mint a múltbeli cselekedetek és a jövőre vonatkozó aggodalmak. A harmadikos gyermek mindemellett egyre fejlettebb időfogalommal és ok-okozati összefüggésekben gondolkodik és lát rá az események közti összefüggésekre. Éppen erre építjük a tanév során a szabadság-szabadítás tematikáját, amit ebben a leckében vezetünk be.

A gyermek könnyebben elképzei a szabadság hiányát, a fogságot, mint magát a szabadság fogalmát a maga természetességében. A hiány adja meg a szabadítás és a szabadság értékét. Ezért közelítünk a szabadság témájához a fogság, korlátok, megkötöttség irányából. Ezeket konkrét, saját hétköznapi tapasztalat hiányában egy-egy állatról szóló történet vagy mese kapcsán ragadjuk meg.

A lecke során kitérünk a szabadság-szabadosság kettősségére is. A rosszul értelmezett szabadság végül veszteségekhez, megkötöttséghez vezethet. Az egyházi iskola két órás keretébe belefér ennek a szempontnak az átbeszélése is.

A téma kapcsán példaként előjöhethetnek nem gyermekeknek szánt filmélmények, sorozatélmények, számítógépes játékok. Bár megemlíthetjük, hogy azért csak idősebbeknek ajánlják ezeket, mert megterhelik a lelket, de ne az erkölcsi intelemre fordítsuk az energiánkat! Sokkal fontosabb a gyermek ezekkel kapcsolatos érzelmi érintettsége, amihez kapcsolhatjuk az egész év anyagát. Pedagógiai adottság és kihívás, feladat a gyermekek megterhelt lelkivilágának helyes megközelítése. Ha a szabadítást közvetítjük, könnyítünk rajtuk, ha moralizálunk, újabb terhet rakunk rájuk.

Ez az óra alkalmas arra, hogy felmérjük, a csoportunk hogyan viszonyul az év témájához, mi az a tapasztalati horizont, ahol majd megszólíthatjuk újból és újból Isten szabadításával.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
- Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten a tankönyvi képek és szöveg alapján segítséggel tudjon beszélni a korlátokról, szabadságról, szabadításról. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja segítséggel példákon keresztül megmagyarázni, mit jelent a szabadság, a szabadítás. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Ézsaiás könyve 40,31a - Vegyen részt a hittanoktató által választott ének tanulásában.	- Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tankönyvi képek és szöveg alapján tudjon beszélni a korlátokról, szabadságról, szabadításról. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon példákat mondani a szabadságra és a szabadításra. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni a lecke Igéjét: Ézsaiás könyve 40,31a - Vegyen részt a hittanoktató által választott ének tanulásában, tanulja meg az ének szövegét.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Szabadítás, szabadság fogalom.

Kognitív cél: A szabadítás fogalmának megalapozása.

Affektív cél: A szabadság megéléséhez kapcsolódó differenciált érzelmek feltárása.

Pragmatikus cél: Játékos gyakorlatokon keresztül a korlátok közötti szabadság és a szabadítás élményének megtapasztaltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat megbeszélése: Bibliai történetek a Szabadító Istenről - Ki gyűjtött otthon további történeteket? - Hányat?	Megjegyzés: Az összegyűjtött történeteknek most csak a száma és a címe fontos. Nem térhetünk ki magára az eseményre, mert nem marad idő az óra többi anyagára. A cél, hogy megszámoljuk, hány ilyen történetet talált a csoport, amelyek demonstrálják, hogy Isten a Bibliában valóban

	Mennyire más! Mozdulatok! Diktáljunk egymással ellentétes mozdulatokat, amelyeket a gyermekek egymás után végezzenek el. Figyeljük meg, éljük át a köztük lévő különbségeket! Tanári instrukciók: 1. Szorítsd öklöbe mindkét kezéd! 2. Nyisd ki és tárd szét a tenyereidet! 1. Szorítsd össze a szemedet, hogy semmit ne láss! 2. Szépen lassan nyisd ki, és nézz körbe! 1. Húzd össze a szemöldököd, ráncold a homlokod, mintha dühös és mérges lennél! 2. Engedd el arcizmaid, engedd kisimulni az arcod! 1. Szorítsd össze az ajkaidat, a szádat, mintha mérges, dühös lennél! 2. Engedd el, és mosolyogj egyet! 1. Állj fel a székről/állj ki a padból, kulcsold össze a kezedet a mellkasodon, húzd be a vállad, fejed, nyakad, mintha dacos lennél! 2. Engedd le a kezeidet, egyenesedj ki, nézz a másik felé! 1. Csukódj össze guggolásba szép lassan! 2. Majd szép lassan állj fel, és tárd szét a karjaidat, mintha felfelé nyújtóznál! Átvezetés: Ezen az órán a szabadság-szabadítás fogalmaival ismerkedhetünk. Tartsátok emlékeztetetekben ezeket a mozdulatokat, átéléseket, azt, hogy milyen volt egyik állapotból a másikba kerülni!	Szabadító Istenként mutatkozik be. Megjegyzés: Ezzel a mozgásos feladattal a gyermeknek lehetőséget adunk átélni a fogság-szabadság, nyitva-csukva, szorításban-szabadságban ellentétpárokat. Javaslat: Hagyjunk időt az egyes mozdulat-párok között, hogy legyen lehetőségük az átélések között észlelni a testük változását!
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Beszélgetés a tankönyv ábrái, szövege és feladatai alapján. Beszélgetés a rabságban és a szabadon élő állatokról a képek alapján. Kérdések a sasmadár repülő alakjához: • Láttatok-e sasmadarat? • Milyen a szárnyalása? • Szeretnétek-e repülni?	TKGY 3. lecke 1. feladat TKEI 3. lecke 1. feladat TKEI 3. lecke, 17. o. Aranymondás és Tudod-e? TKGY 3. lecke, 17. o. Aranymondás és Tudod-e?

	• Ki ült repülőgépen? • Miért lehet olyan jó repülni? Aranymondás tanulása mozdulatokkal Beszélgessünk, értelmezzük az aranymondást úgy, hogy közben elmutatjuk az egyes részeket! Utaljunk vissza az óra eleji mozdulatokra! • Úrban – felfelé mutató mutatóujj • bíznak – összekulcsolt kéz • erejük – két oldalra kitért kar, kezek ökökbe szorítva • szárnyra kelnek – tenyereket a mellkas felé fordítjuk, egymás előtt/mögött elcsúsztatjuk, és a hüvelykujjakkal összekapaszkodva madarat alkotunk • mint a sasok – a kezekből kialakított madárral felfelé szárnyalunk, felfelé visszük a karjainkat Saját élmények a szabadsághoz kapcsolódva Feladat és beszélgetés Kapcsolódás a fogsághoz és a szabaduláshoz köthető érzésekhez feladatokkal Beszélgetés a szabadság határaitól, a gyermekek élethelyzeteihez kapcsolva A munkáltató tankönyv feladatában szereplő szituációk megbeszélése	Az aranymondáshoz közvetlenül kapcsolódó feladat: TKGY 3. lecke 5. feladat TKEI 3. lecke 5. feladat Használhatjuk az aranymondás elsajátításához, de feladható házi feladatként is. TKGY 3. lecke 2. feladat TKEI 3. lecke 2. feladat TKGY 3. lecke 3–4. feladat TKEI 3. lecke 3–4. feladat Javaslat: Dolgozzanak páros munkában a gyerekek ezekkel a feladatokkal! Ez biztonságot ad a kicsit nehezebb feladatoknál, a rátalálás közös öröme pedig mélyíti az átélést. Ezeket a feladatokat átvihetjük az egyházi iskolában a 2. órára is. TKGY 3. lecke 6. feladat TKEI 3. lecke 6. feladat
Aranymondás	„De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok.” (Ézs 40,31a)	

Énekjavaslatok	„Szabadításod öröme...” (TKGY 141. o. 6., TKEI 157. o. 6.) RÉ21 724: „Jézus, nyájas és szelíd ...” (TKGY 137. o. 1., TKEI 153. o. 1.) RÉ21 66:1–2. verse: „Örvendj, egész föld...” BS 96: „Jöjj, szabadíts meg!” (dall. RÉ21 561: „Szent vagy örökké, Atya Úr Isten...”) (+DU) BS 171: „Jézus Krisztus megszabadított...” – kánon JJ 116: „Vígán csendül...”	
Házi feladat	TKGY 3. lecke 7. feladat TKEI 3. lecke 7. feladat	

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 16–17. o., TKEI 16–17. o.

A képen látható:

Párhuzamos szituációkat ábrázoló képeket látunk, melyek tartalma ellentétes. (fogság, bezártság – szabadság ellentétpárok) Rácsok mögött, bezárt oroszlán – szabadon, saját élőhelyén lévő oroszlán, kalitkába zárt madár – szabadon szárnyaló madár, akváriumban úszkáló hal – saját élőhelyükön úszkáló halak. A baloldali képek alján kérdőjelek, melyek a helyzet megfogalmazását célozzák, kérdezik a nézőtől. A jobb oldali képek alatt a „szabadítás” kifejezés szerepel.

A szöveg: Az év célkitűzését tudatosítja a tanulóknak.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1.Képolvasási javaslat:

- A baloldalon látható – egymás alatt lévő – képeket nézzétek végig! Milyen állat van rácsok közé zárva? Láttál-e hasonló helyzetben lévő oroszlánt? Miért volt bezárva?
- Figyeld meg az állat „arcát”, mozdulatát – mit fejez ki?
- Figyeld meg a madarat a kalitkában! Mit csinál? Miért van kalitkában? Hol szeretne élni?
- Miért van ott az akváriumban lévő hal? Mire lenne szüksége?
- Mi a közös a három állat életében? A kérdőjelek is ezt „kérdezik” tőled! Választhatsz az alábbi kifejezések közül is.

Fogság, fogva tartás, elzárás, bezárás, korlátozás, elszigetelés

- Voltál-e már szobafogságban valamilyen helytelen viselkedés miatt? Milyen érzéseket éltél meg?
- Előfordult-e már veled, hogy a liftben „ragadtál”? Milyen érzés volt? Mire gondoltál? Mondd el a többieknek!

- Figyeljétek meg az egymás alatt lévő képeket a jobb oldalon! Hol van az oroszlán? Mit csinál? Mire figyelhet? Hasonlítsd össze a bal oldalon lévő oroszlánna!
- Nézd meg a szárnyaló madarat! Hova repülhet? Miért? Hasonlítsd össze a kalitkába zárt madárral!
- Figyeld a halakat, hol élnek? Hová úsznak? Miért? Hasonlítsd őket össze az akváriumban élő hallal!
- Mi a közös a jobb oldalon lévő állatok életében? Próbáld megfogalmazni! Mondj példákat! Választhatsz az alábbi kifejezésekből is.

Szabad, kötetlen, akadálytalan

- Mi szükséges ahhoz, hogy valaki a fogságból, a bezártságból kiszabaduljon és szabadon élhessen? Olvasd el a jobb oldali képek alatti kifejezést! Hogyan történik a szabadítás?
- Ebben a tanévben a Szabadító Isten tetteivel ismerkedtek majd meg, Aki titeket is meg tud szabadítani a félelemtől, szorongástól, rettegéstől. Tudnál-e erre példát mondani a többieknek?
- Mondjatok példát a szabadságra! Milyen helyzetekben érezted magad szabadnak?
- Mit gondoltok, a szabadságnak vannak-e szabályai? Ha igen, mik ezek?
- Miért van szükségünk a szabadságra és miért kellene mégis a szabályok?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok.”

- Láttál-e már sast a magasban szárnyalni?
- Keress róla képeket a könyvtárban, vagy az interneten!

1. Imádságra nevelés – Szabad szív

A gyerekek megtapasztalják, hogy Istenhez vihetik a félelmeinket, szomorúságunkat és nehéz érzéseinket, és az imádságban ezek „lassan letekerednek”, a szív pedig felszabadul.

Eszközök:

- 1 nagy papírszív (vastag kartonból), erre legyen felírva az aranymondás: Ézs 40,31
- fekete fonál

Előkészület:

Az aranymondásos piros szívre tekerjük fel a vastag fonalat úgy, hogy ne lehessen elolvasni a szöveget, jól fedje be a fonál a papírt.

Rávezető beszélgetés:

- Milyennek látjátok ezt a szívet?
- Mit csinál ez a fonál ezzel a szívvel?
- Vajon örül ez a piros szív, hogy egy fekete fonallal körbe van tekerve?
- Mitől lehet ilyen egy veled egyidős gyerek szíve?
- Mit kellene tenni ezzel a fonallal?

Várható válaszok:

- Szomorúnak, bezártnak látják, mintha be lenne csomagolva, nehéz neki.

- A fonal összeszorítja a szívet, fogja, körbeveszi.
- Nem örül ennek a szív.
- Ha beteg, ha összeszidják, ha kinevetik, ha nem szeretik, ha nem fogadják el.
- Le kell tekerni a fonalat.

Átvezetés:

Amikor a szívünk ilyen, mint ez a papírszív, amikor nem szabad, amikor azt érezzük, hogy összeszorít valami, akkor is van megoldás.

Azt mondja a Biblia:

Akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok.” (Ézs 40,31)

Narráció:

Most lassan kiszabadítjuk ezt a szívet. Elmondjuk Istennek, hogy mit hozunk Hozzá.

Mindenki, aki szeretne letekerni egyet a szívről, idejön, elmond egy mondatot Istennek. Én kezdem.

Istenem, Hozzád hozom a félelmeimet.

- Istenem, hozzád hozom, ha szomorú vagyok.
- Istenem, hozzád hozom, ha egyedül vagyok.”
- Istenem, hozzád hozom, ha félnék tőlem / csúfolnak.”
- Istenem, hozzád hozom, ha nem tudom, mit tegyek.”
- Istenem, hozzád hozom, ami bánt engem.”

Közös zárás: Benned bízunk Szabadító Istenünk. Ámen.

2. Csomózzuk ki magunkat!

A gyermekek álljanak körbe! Nyújtsák előre a karjaikat, majd hunyják le a szemüket! Csukott szemmel szép lassan haladjanak a kör belseje felé, és ha éreznek egy kezet a saját kezük ügyében, fogják meg! Minden kéznek kell keresnie egy másikat. Amikor minden kéz párra talált, kinyithatják a szemeiket. A kezek, karok kuszasága csomót alkot. A játék célja, hogy anélkül, hogy elengednék egymás kezét, a csomóból egy kört alakítsanak. Időnként két kör is kialakul.

3. Ördöglakat

Vihetünk be az órára egyforma és különböző nehézségű ördöglakatokat. Kis létszámú csoportban akár mindenkinek egyet. Rendezhetünk versenyt.

Ördöglakat házilag is készíthető:

http://ordoglakat.blog.hu/2010/08/22/ordoglakat_szogekbol

4. Rush Hour – Csúcsforgalomban: logikai játék

Autókat megadott szabály szerint ki kell szabadítani a közlekedési dugóból.

<https://www.youtube.com/watch?v=EW7h8zvxawk>

5. Vad Magyarország – A vizek birodalma

51 perces magyar természetfilm egy a Dunakanyarban élő rétisas család mindennapjai szemszögéből.

A magyar-német koprodukcióban készült egyórás természetfilm lenyűgöző képi világával és sodró történetével méltón jeleníti meg Magyarország tájait, állatvilágát és természetéhez kötődő hagyományait. A négy évszakra átívelő, több mint húsz hazai helyszínen forgatott film évtizedek óta az első, hazánk vadvilágát átfogóan bemutató produkció.

A filmben megannyi, a sas madarak szárnyalása segítségével elkészített felvétel segíti az átélését a repülés szabadságának, tágasságának. Segít gazdagítani a tanév fő szimbólumát, a sasmadár képét. Egyben kapcsolódik a természetismeret óra anyagához, és erősíti a nemzeti öntudatot. A film végén beszéljünk arról, hogy mi az, ami a természetismeretünket, és mi az, ami a szabadításról szóló üzenetet gazdagította!

<https://www.youtube.com/watch?v=mHHjosWMCx4>

Kiemelhető rövid részletek:

A film első percében a zene, a „Madárka, madárka” kezdetű népdal és a madarak szárnyalása elröpíti a képzeletet, a gondolatokat a madarak titokzatos szárnyalásához. A 46–48. percekben látványos a darvak és a rétisas szárnyalása.

6. Törpe, varázsló, óriás – feszültségoldó játék

Cél: a szabályok fontosságának tudatosítása (csak akkor működik egy csapat jól, ha megvannak a feladatok, szabályok, szerepek, és ezeket rendeltetésszerűen használjuk).

Annak a megtapasztalása és tudatosítása, hogy a szabadság felelősségteljes helyzetállapotot jelent.

Egyezményes jelek:

- törpe a két szétárt tenyér heves forgatása bokamagasságban,
- varázsló a két szétárt tenyér heves forgatása csípőmagasságban,
- óriás a két szétárt tenyér heves forgatása kinyújtott karokkal magasan a fejünk fölött.

Viszonyok:

- a törpe fél az óriástól, mert eltapossa,
- az óriás fél a varázslótól, mert elvarázsolja,
- a varázsló fél a törpétől, mert odaszögezi a szakállát a földhöz.

A játék menete:

A csoport tagjai két csapatot alkotnak. A csapatok félrevonulnak, és megbeszélik, melyik figura szerepébe bújnak.

A két csapat felsorakozik egymással szemben kb. 1–1,5 m távolságra. Adott jelre mindannyian egyszerre mutatják a választott figura jelét. Ha a két csapat ugyanazt a szerepet választotta, nem történik semmi, félrevonulnak, és új szereplő bőrébe bújnak.

Fontos, hogy minden barát más személy legyen.

Csapaton belül mindannyiuknak ugyanazt a figurát kell választaniuk.

Ha más-más figurát választott a két csapat, az egyik szükségképpen a másik fölött helyezkedik el.

Ekkor a fölényben levő csapat lerohanja az alacsonyabb státuszú csapatot, és megpróbálja elcsípni annak minél több tagját.

Akit elkaptak, átpártol az új csapatához.

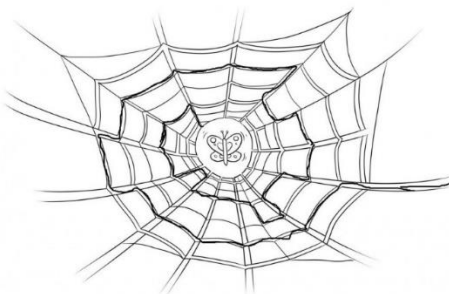
Megjegyzés:

Érdeemes a terem két falát kinevezni házikónak. A menekülők számára ez jelenti a biztonságot, itt már nem kaphatják el őket. Ez a játék a kő-papír-olló csoportra alkalmazott formája.

Forrásanyag: <http://www.veszpremhittan.hu/segedanyagok/segeda21.htm> (Tömegjátékok)

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

3. feladat: Az útvesztő megoldása

4. feladat:

- a) Írjuk a megoldásokat a rácsok alatti vonalakra! Balról jobbra haladva a megfejtés: félelem, szomorúság, magány, harag, keserűség.
b) A szappanbuborékok megfejtése: vidámság, öröm, bátorság, nyugalom, nyitottság.

5. feladat: Az aranymondás szövege összeolvasható, ha oszloponként haladunk fentről lefelé, balról jobbra. „De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok.” (Ézs 40,31a)

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Szabadítás, szabadság fogalma

Kognitív cél: A szabadítás fogalmának megalapozása.

Affektív cél: A szabadság megéléséhez kapcsolódó differenciált érzelmek feltárása.

Pragmatikus cél: Játékos gyakorlatokon keresztül a korlátok közötti szabadság és a szabadulás élményének megtapasztaltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneshköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat ellenőrzése Ki hány madarat talált a tankönyvben?	TKGY 3. lecke 7. feladat TKEI 3. lecke 7. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Hárman madárban – mozgásos dramatikus játék - A gyermekek sétálva járkák be a teret! - Tapsra lendüljenek be, iramodjanak neki, mintha madarak lennének! Utána megint lassítsanak, sétáljanak! - Hármas csoportban dolgozzanak! Ha lehet, azonos nemű és azonos súlycsoportú gyerekek kerüljenek össze! Hármuk közül egy a madár, két gyermek pedig a madár két szárnya. A feladatot háromszor fogják elvégezni, hogy mindhárom gyermek megélhesse a madár szerepét.	Megjegyzések: Ez a mozgásos játék az előző tanóra anyagát eleveníti fel, egyben átélhetővé teszi a gyermekek számára az év szimbólumát és üzenetét. Legyen megfelelő nagyságú terünk

	- A két szélső gyermek a középén lévőnek az egyik és másik karja alá áll. A középső a két szélső vállára teszi a kezeit, így tudja irányítani őket. Lassan mozogva próbálja ki, mennyire érzik az irányítást a szárnyak. Zene ütemére, sodrására szállhatnak körbe a térben. A szélsők engedelmeskedjenek a középsőnek. Szabályok: - A szárnyak engedelmeskednek a madárnak, és arra haladnak, olyan gyorsasággal, olyan tempóban, ahogy a középső gyermek irányítja őket. - A madarak vigyáznak a többi madárra, kerüljék ki őket, és finoman bánjanak a szárnyakkal! - Amelyik madár nem tud szabályosan, másokra figyelve repülni, vissza kell térnie a fészekhez (amit kijelölünk a teremben/udvaron). Indítsuk be a zenét, és hagyjuk, hogy a madarak kipróbálják magukat! Majd állítsuk le a zenét/tapsoljunk/sípoljunk, váltás, az egyik szárny lesz a madár! Majd a következő játékban a harmadik. Beszélgetés az átélésről: - Milyen volt madárnak lenni? - Milyen volt tartani a határokat? - Milyen érzés szárnynak lenni, engedelmeskedni? - Az engedelmeskedésben is lehet szárnyalni, ha figyelünk a madárra. Együtt, egymásra hangolódva lehetett a legjobban szárnyalni. Átvezetés az ismétlésre és az aranymondás felidézésére: Ebben az évben Isten szabadító tetteiről tanulunk. Szabadnak lenni olyan, mint szárnyalni az égben. Ehhez kapcsolódik az aranymondás is.	hozzá! Mutassuk meg a határokat, és mondjuk el a játék szabályait! Közben újra és újra utaljunk vissza az előző órán tanultakra! Adjunk időt a játék egyes módozataira! A feladatot végezhetjük zenére és zene nélkül is. A zene sodrást, ritmust ad a mozgásnak. Mutassuk be a mozdulatokat! Javasolt zenék: Chopin: Douze Etudes Op. 25: No. 1 https://www.youtube.com/watch?v=wygy721nzRc Csajkovszkij: Flat Minor Op. 23 – Allegro non troppo https://www.youtube.com/watch?v=7_WWz2DSnT8 Az aranymondáshoz közvetlenül kapcsolódó feladat: TKGY 3. lecke 5. feladat TKEI 3. lecke 5. feladat

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Imádságra nevelés – Szabad szív

A gyerekek megtapasztalják, hogy Istenhez vihetik a félelmeinket, szomorúságunkat és nehéz érzéseinket, és az imádságban ezek „lassan letekerednek”, a szív pedig felszabadul.

Eszközök:

- 1 nagy papírszív (vastag kartonból), erre legyen felírva az aranymondás: Ézs 40,31
- fekete fonal

Előkészület:

Az aranymondásos piros szívre tekerjük fel a vastag fonalat úgy, hogy ne lehessen elolvasni a szöveget, jól fedje be a fonál a papírt.

Rávezető beszélgetés:

- Milyennek látjátok ezt a szívet?
- Mit csinál ez a fonál ezzel a szívvvel?
- Vajon örül ez a piros szív, hogy egy fekete fonállal körbe van tekerve?
- Mitől lehet ilyen egy veled egyidős gyerek szíve?
- Mit kellene tenni ezzel a fonállal?

Várható válaszok:

- Szomorúnak, bezártnak látják, mintha be lenne csomagolva, nehéz neki.
- A fonál összeszorítja a szívet, fogja, körbeveszi.
- Nem örül ennek a szív.
- Ha beteg, ha összeszidják, ha kinevetik, ha nem szeretik, ha nem fogadják el.
- Le kell tekerni a fonalat.

Átvezetés:

Amikor a szívünk ilyen, mint ez a papírszív, amikor nem szabad, amikor azt érezzük, hogy összeszorít valami, akkor is van megoldás.

Azt mondja a Biblia:

Akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok.” (Ézs 40,31)

Narráció:

Most lassan kiszabadítjuk ezt a szívet. Elmondjuk Istennek, hogy mit hozunk Hozzá.

Mindenki, aki szeretne letekerni egyet a szívről, idejön, elmond egy mondatot Istennek. Én kezdem.

Istenem, Hozzád hozom a félelmeimet.

- Istenem, hozzád hozom, ha szomorú vagyok.
- Istenem, hozzád hozom, ha egyedül vagyok.”
- Istenem, hozzád hozom, ha félnék tőlem / csúfolnak.”
- Istenem, hozzád hozom, ha nem tudom, mit tegyek.”
- Istenem, hozzád hozom, ami bánt engem.”

Közös zárás: Benned bízunk Szabadító Istenünk. Ámen.

2. Vad Magyarország – A vizek birodalma

51 perces magyar természetfilm egy Dunakanyarban élő rétisas család szemszögéből.

A magyar-német koprodukcióban készült egy órás természetfilm lenyűgöző képi világával és sodró történetével méltón jeleníti meg Magyarország tájait, állatvilágát és a természeti kincseihez kötődő hagyományait. A négy évszakon átívelő, több mint húsz hazai helyszínen forgatott film évtizedek óta az első, hazánk vadvilágát átfogóan bemutató alkotás.

A filmet a sasokra rögzített kamerák segítségével vették fel, így elképzelhetővé válik a repülés során élénk táruló világ és átélés.

Kapcsolódik a természetismeret óra anyagához, és erősíti a nemzeti öntudatot is.

A film végén beszéljünk arról, hogy mi az, ami a természetismeretünket, és mi az, ami a szabadításról szóló üzenetet gazdagította.

<https://www.youtube.com/watch?v=mHHjosWMCx4>

Kiemelhető rövid részletek:

A film első percében a zene, a „Madárka, madárka” kezdetű népdal és a madarak szárnyalása elröpíti a képzeletet, a gondolatokat a madarak titokzatos szárnyalásához. A 46–48. percekben látványos a darvak és a rétisas szárnyalása.

4. MÓZES SZÜLETÉSE

(1Móz 47,1–12; 2Móz 1,1–2,10)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

BOROS, I. (szerk.), Jeromos kommentár. Az Ószövetség könyveinek a magyarázata, Budapest 2002.)

Izráel népének életében egy új korszak, a szabadítás korszaka, egy kisgyermek megszületésével kezdődött el. (Ahogyan az Újszövetségben a bűnből való megszabadulás a Fiú megszületésével kezdődik.)

Történeti előzmények:

Jákób családja hetven taggal került Egyiptomba József révén az éhínség miatt. A Biblia leírja, hogy az akkori fáraó nagyra értékelte József családját is, nemcsak földdel, de a legjobb földterülettel látta el őket. Azt is felajánlotta, hogy ha van közöttük rátermett, vállaljon vezető szerepet (1Mózes 47). Ebből a helyzetből kerültek Jákób leszármazottai a szolgaság állapotába. Kedveltekből megvetettekké váltak. Az állattenyésztőkből az egyiptomiak szolgálói lettek.

Egyiptomi szolgaság:

Nem maradt magára hagyva Izráel népe Egyiptomban sem. Isten nem hagyta el a népét. Mózes születésével kezdődött meg a szabadulás története. II. Ramszesz (Kr. e. 1290–1224) királyi rezidenciájának nagy építkezéseinél bevándorló nomádokat dolgoztattak, akiket szigorú felügyelet alatt tartottak. Maradtak fenn ebből a korból olyan írásos emlékek, amelyek szerint megbüntették a rabszolgák felügyelőit, mert elhanyagolták a rabszolgák hajszolását. A fáraó kegyetlen, elnyomó intézkedései a végletekig fokozódtak: kényszerszermunka, sanyargatás, a munkakörülmények szándékos megnehezítése és végül a gyermekek meggyilkolása.

Mózes születése:

Hiába volt meg minden eszköze a fáraónak arra, hogy egy népet kiirtson, mégsem volt nagyobb az ereje, mint Istennek. Egyiptom uralkodójának emberi terve szerint valamennyi izraeli fiúgyermeknek meg kellett volna halnia. Isten azonban másként tervezte. A bábákról azt írja a Biblia, hogy azért nem öltek, mert Istent félték (2Móz 1,17). Hébernek nevezi őket a leírás. Először a Biblia Ábrahámra (Abrámra) alkalmazza (1Móz 14,13) ezt a jelzőt.

Sifra és Púá nevének jelentése: fényesség és szépség. A bábák munkájuk közben élettel és halállal egyaránt találkoztak. Igaz, hogy munkájuk lényege az életre segítés, de a halál eshetőségével folyamatosan számolniuk kellett. A legfőbb hatalom, a fáraó, ezeknek az asszonyoknak adta parancsba, hogy hivatásuknak és minden jó érzésüknek ellentmondóan cselekedjenek. Akik az élet védelmére adták az életüket, nem voltak hajlandók önmaguk ellen, az értékrendjük ellen cselekedni, és az életüket kockáztatva hazudtak. Hiába adta fáraó az élet segítőinek azt a parancsot, hogy a halál segítői legyenek. Az embertelen parancsnak ellenálltak. Ebben az időben született meg Amrám és Jókebed harmadik gyermeke (2Móz 6,20). Különös gondoskodással vették körbe a kis gyermeket. Anyja szépnek látta (2Móz 2,2). Ez a kifejezés azt is jelenti, hogy erős, egészséges. Rejtegették egy ideig. A kisfiú Mózes – nővére furfangos ötlete révén – úgy kerülhetett vissza egy időre a családjához, hogy a fáraó különleges oltalma alatt állt. Miközben ugyanez a fáraó meg akarta ölni. A későbbi megmentő maga is átélte a megmenekülést gyermekként.

(Ahogyan Jézus, a Megmentő is gyermekként Egyiptomban átéli a megmenekülést Heródes gyilkos haragja elől.)

Isten hatalma mutatkozik meg ebben a helyzetben. Ahelyett, hogy sikerült volna a kiszolgáltatott gyermek életét kioltani, éppen a fáraó palotájába kerül. A fáraó leányától kapott nevet. Az egyiptomi név eredetileg azt jelentette: fiú, fia valakinek. Egyiptomban elsősorban névösszetételekben szerepelt a Mózes név pl. Thutmoszesz. A gyermek valószínűleg 4–5 éves koráig maradt a szüleivel. Ennek következtében tanulhatott tőlük Istenről, és hitben nevelkedhetett.

Mivel később a fáraó leánya nevelte, ebből következik, hogy a kor legmagasabb képzésében részesült. Államtudományi és vallástudományi ismereteket sajátíthatott el. Mózes gyermekkoráról nem tudunk többet. Isten így készítette elő azt a nagy szabadítást, ami Isten választott népe számára alaplélménnyé vált.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az óra elején szánjunk időt az előző évi ószövetségi anyag felidézésére!

Mózes születésének történetében a gyermeket elsősorban a gyermeki kiszolgáltatottság ragadja meg. A gyermekek még ennyi idősen is átélik a kiszolgáltatottságot. Keresik a biztonságot, és azoknak a közelségét, akik megtarthatják őt. Az óra célja, hogy a gyermek számára úgy mutassa be Istent, mint Aki a kezdetektől kezében tartja az életünket. Így tesz Mózes is, már a kezdetektől tervében van a szabadítás, és ennek lépéseibe bevon felnőttet és gyermeket. Isten gondoskodik. Isten tervében lenni jó.

A kiszolgáltatottság érzését előhívhatjuk egy csecsemő mindennapjainak a felidézésével. A csecsemő még semmit nem tud önmaga elvégezni, teljességgel a gondviselő szüleire szorul. Ezt a képet összeköthetjük a gyermek csecsemőkorával és a szülei gondoskodásával.

Meséljünk mi magunk, vagy engedjük, hogy elmeséljenek a gyermekek olyan mai történetet, amiben veszélybe került egy születendő gyermek élete. Egy-egy ilyen bizonyágtétel megerősíti a gyermekben, hogy ma is Isten kezében van az élet már fogantatástól fogva. Ez a tervszerűség megnyugtató, biztonságot adó.

Isten szabadításának lépései türelemre intik a gyermeket. A szabadulás lépésről lépésre történik, nem egyszerre. Ugyanígy a mi életünkben is lépésről lépésre történik a szabadulás, amiben többen részt vesznek, sőt, mi magunk is részt vehetünk. Jó, ha a gyermek meglátja mindazokat, akikre számíthat, és látja a saját lehetőségeit is.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja elmondani segítségével tankönyvi képek és szöveg alapján Mózes gyermekkori történetét.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes a tankönyvi képek és a szöveg segítségével elmondani Mózes gyermekkori történetét.

Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten ismerje és segítséggel értelmezze a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 139,5.b	Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni a lecke Igéjét, magyarázza meg a tartalmát: Zsoltárok könyve 139,5b.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten szabadító terve Mózes életében.

Kognitív cél: Mózes történetén keresztül rámutatni arra, hogy a szabadító Isten hogyan cselekszik.

Affektív cél: A kiszolgáltatottság, tehetetlenség érzése, a szabadulás utáni vágy és a gondviselés tapasztalatainak érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Lehetőséget adni a gyermeknek, hogy átélhesse és gyakorolja a szabadítás és a gondviselés lépéseiben való részvételt.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Hogyan került Isten népe Egyiptomba? Ismétlés a munkáltató tankönyv 1. feladatában látható rajzok segítségével. Nyomtassuk ki nagyítva a munkáltató tankönyv ábráit! - A táblára rajzoljunk egy számegyenest (idővonalat)! - Jelöljük meg rajta Krisztus születését! - Osszuk ki a képeket a gyermekek közt egy-egy gyurmaasztóval/mágnessel! - Ragasztassuk fel sorrendben a képeket az idővonal megfelelő részére! Beszélgetés a tankönyv ábrájáról: - Mit láttok, mi történik a kép jobb oldalán Jákób leszármazottaival? - Milyen különbség van a nép életében József idejében és sok idővel a halála után?	Eszköz: - tábla - kréta/filc - Blutech/mágnes TKGY 4. lecke 1. feladat TKEI 4. lecke 1. feladat A feladat a munkáltató tankönyvben is elvégezhető. TKGY és TKEI 4. lecke, 22. o.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Mózes születése: - Mózes születése - Az anya aggodalma, bátorsága, hite - Isten terve a fiúval - A fáraó leánya - Mirjam bátorsága, Mózes hazakerülése - Mózes a királyi palotában - Mózes neve	TKGY és TKEI 4. lecke, 22–24. o. Megfigyelési szempont: Isten gyermekeket is bevon megmentő tervébe. Ki segít ebben a történetben Isten tervének megvalósulásában? Hogy hívják azt a

		kisgyermeket, aki segít Isten terve megvalósulásában? Osszuk el a két megfigyelési szempontot! Fiúk/lányok vagy padsoronként stb.
	Beszélgetés a gondviselő kezeiről a 2. feladat kérdései és a munkáltató tankönyv ábrái kapcsán. A hittanoktató készüljön bizonyágtétellel egy különös születésről, amiben megmutatkozott Isten keze, vagy olyan élettörténettel, amiben a névnek jelentősége van! Aranymondás: „Kezedet rajtam tartod.” (Zsolt 139,5b) Kezek: Isten használni szeretné kezeinket! Egy önként vállalkozó álljon a tanári asztal mellé háttal a csoportnak, csukott szemmel! Az arra vállalkozó kedvűek menjenek a társukhoz, és tegyék az egyik kezüket a vállára/hátára óvó, áldó mozdulattal. Amikor mindenki odagyűlt, aki akart, kinyithatja a szemét a középén lévő. Nézze meg, ki mindenki támasztja! Adjunk lehetőséget több gyermeknek is arra, hogy átélje ezt! Beszélgessünk róla: • Milyen óvó kezek között lenni? Megismerted-e valakinek a kezét? • Milyen érzés óvni valakit? Üzenet elmélyítése a feladatok segítségével A történet megértésének a feldolgozása: 3. feladat. Feldolgozási javaslat a 3. feladathoz: A feladat csoportbontással is megoldható: – egyik az anya tetteit válogatja ki, – a másik Mirjám tetteit, – a harmadik Isten tetteit.	TKGY és TKEI 4. lecke, 22–24. o. Megjegyzés: A 2. feladat visszavezeti a gyermeket a saját csecsemőkorába, abba a védettségbe, azok közé a gondviselő kezek közé, akik között felnőtt. Innen haladhatunk az Aranymondás felé. Javaslat: Beszéljünk előtte a gyermekeknek a mozdulatok jelentőségéről, üzenetéről, a szüleink, szereteteink, barátaink mozdulatairól! Beszélhetünk a bántó, sértő és a bátorító, szeretetteljes mozdulatok közti különbségről. TKGY és TKEI 4. lecke 3. feladat

	Érzelmi kapcsolódás a történethez: A válaszokhoz rövid indoklást is kérhetünk, minden választ hallgassunk meg. A gyermek életében előforduló kiszolgáltatottság helyzetei, azaz a történet üzenetének alkalmazása a gyermekek életére.	TKGY és TKEI 4. lecke 4. feladat TKGY 4. lecke 5. feladat TKEI 4. lecke 5. feladat
Aranymondás	„Kezedet rajtam tartod.” (Zsolt 139,5b)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Kosár a folyóban...” (TKGY 144. o. 11. ének, TKEI 160. o. 11. ének) RÉ21 42:1 „Mint a szép híves patakra...” (TKGY 146. o. 14. ének, TKEI 162. o. 14. ének) „Kész az én szívem...” (TKGY 140. o. 5. ének, TKEI 156. o. 5. ének) „Az Úr jósága, hogy még élünk a földön...” „Mielőtt a világ meglett...” RÉ21 135:1. és 3. versei: „Áldjátok az Úr nevét...”	
Házi feladat	A tanulók beszélgessenek szüleikkel arról, hogy hogyan gondoskodtak róluk kisgyermekkorukban, mitől féltették, miért aggódtak!	2. feladat b) és c) alkérdései: TKGY, TKEI 24. o.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY, TKEI 22–24. oldal

A képen látható:

A 22. oldalon tematikus képet látunk: nádas, vízpart, távolabb épületek, emberek. „Erős napsütés. A nádasban, egy kosárban csecsemő fekszik, láthatóan elbújtatva a szem elől.

A 23. oldalon a történethez kapcsolódó szituációs, jelképszerű rajzokat látunk: anya gyermekével, Mirjám, a csecsemő Mózes és a fáraó lánya, aki épp átveszi Mirjámtól a kistestvérét. Mindkét szituációs rajzon a kezeknek jelentősége van – anya védelmező kezei, Mirjám keze elengedi a testvérét, bár mozdulata kettős értelmű, mert vissza is szeretné venni, a fáraó leánya magasra emeli kezével a csecsemőt, némi birtoklás sejlik fel a mozdulatában.

A 24. oldalon az aranymondáshoz kapcsolódó áldó kezek, és jelzésszerű Mózes-kosár.

A szöveg: 22–23. oldal: Mózes születése és a fáraó parancsától való megmenekülése kerül fókuszba, mert Istennek terve van Mózessel. Anyja, hogy Mózes megmentését megpróbálja, kosárba teszi, majd a Nílus partjára helyezi. A fáraó leánya örökbe fogadja a kisgyermeket, de még szoptatós dajkát is talál neki, épp Mózes anyját, amiben szerepe van a fiúcska nővérének is.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Szövegelemzéshez javaslat:

Mózes születése

Ráhangolás:

- Érdemes tisztázni a ráhangolásnál, hogy kik voltak Jákób fiai.
- Kik az izráeliták?
- Ki volt a fáraó?
- Kik voltak a héberek?
- Mi a szurok?

Jelentésadás:

A cím: „Mózes születése” – érdemes kiegészíteni – „és megmenekülése”, „megszabadulása” mert a tartalom nem a születésre fókuszál, hanem Isten akaratából történő megmenekülésre teszi a hangsúlyt.

A szöveg bevezető szakasza az előzményekről szól.

Feldolgozási javaslat:

Az előzményekre vonatkozó 1. feladat a hozott tudást igyekszik feltárni, és összefüggést teremteni a Mózes születése című történettel. A Szabadító Istenre téve a hangsúlyt.

- Miként erősödött meg Izráel népe?
- Ki volt a fáraó? Hogy lehetne másképpen megnevezni?
- Miért félt a fáraó az izráeliectől?
- Milyen parancsokat adott félelmében? Miért?
- Miért akarta elpusztítani az újszülötteket?
- Kik voltak Mirjám testvérei?
- Figyeld meg a 22. oldalon lévő képet! Mit látsz rajta? Kik vannak a képen? Milyen épületek vannak a háttérben? Kié lehet az az építmény? Hogy nevezik?
- A fáraó parancsa nagyon megijesztette az újszülött édesanyját. Mit tett az anya?
- Hogyan próbálta megmenteni újszülött fiát az édesanya! Miért kente be szurokkal a kosarat?
- Kik által szabadította meg Isten a kosárban lévő gyermeket?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Kezedet rajtam tartod.”

- Mikor kicsi voltál, ki tartott a kezében?
- Mikor járni kezdtél, ki tartotta rajtad a kezét, hogy el ne ess?
- Figyeld meg a képeket a 23. oldalon! Fogalmazz meg három mondatot arról, hogy ki kin tartotta a kezét! Miért?
- Ki mondta kinek az aranymondás Igéjét?

1. Bábozás

Az órához készült módszertani segédanyag bábos feldolgozásra, külön részben elérhető (ld. lenn).

2. Imádságra nevelés: Kezedet rajtam tartod

Szükséges eszközök:

- A4-es lap
- olló
- íróeszköz

a) Előkészület

Minden hittanos kivág egy kézformát.

A kézforma elkészítéséhez videós segítség itt található:

<https://www.youtube.com/watch?v=gIkCUS0jk-g>

A középről kivágott szívformára írják rá a gyerekek: Köszönöm, Istenem! Ragasszák rá a tenyér egyik oldalára. A másik oldalra fognak írni.

b) Tapasztalat felidézése

Feladatutasítás:

Gondolj most egy olyan eseményre, ami veled történt, amikor érezted, hogy Isten rajtad tartja a kezét. Írd bele a tenyérbe, hogy mikor történt ez. (pl. tavaly, 5 éves koromban stb.) Egy-két szóval azt is írd rá, hogy mi történt!

c) Imádkozás

Feladatutasítás:

Most magadban mondj egy hálaadó imádságot Istennek ezért a segítségéért.

d) Aranymondás

A felragasztott szív mellé írják fel a gyerekek az aranymondást.

e) Reflexió, megbeszélés

Aki szeretné, elmondhatja, hogy milyen esemény jutott eszébe. Ez mindenképpen önkéntes alapon történjen. Aki szeretné, megoszthatja az imádkozással kapcsolatos tapasztalatait is.

3. Mikádó – Közös szabadítás lépésről lépésre

http://en.wikipedia.org/wiki/Mikado_%28game%29

A Mikádó játék segítségével játékosan bevonhatjuk a gyermekeket az aranymondás „kiszabadításának” folyamatába. Helyezzünk a tanári asztalra egy lefelé fordított lapot, amelyre előzetesen felírtuk az aranymondást, majd borítsuk be mikádórudakkal. A játék során haladjunk sorban: a gyermekek egymás után levehetnek egy-egy rudacskát, miközben megpróbálják kiszabadítani a lapot anélkül, hogy a többi rúd megmozdulna. Ha valaki hibázik, a következő játékos folytatja. Egy gyermek természetesen többször is sorra kerülhet. Nagyobb létszámú osztály esetén a játékot több csoportban is megszervezhetjük, ehhez több „terepasztalt” készítve elő. A játék még izgalmasabbá tehető, ha mérjük, melyik csapat tudja a leggyorsabban kiszabadítani a lapot, illetve mennyi időre van szükségük hozzá.

4. Történetmesélés Mirjám babával/bábbal

<http://kreativhittan.blogspot.hu/2010/10/mozes-szuletese.html>

5. Szabadítás

Ha a tér engedi, készíthetünk az osztályteremben/udvaron egy a szabadítás lépéseit szemléltető, gyakoroltató terepasztalt, pályát. Legyen egy tárgy középen, amit ki kell szabadítani! Ez lehet egy plüssállat, vagy bármi, amit meg lehet menteni. Ezt építjük körbe minél kreatívabb módon olyan tárgyakkal, amelyek különböző módon oldozhatók el, különböző stratégiával

mozdíthatók, hogy kiszabadítsuk a fogságban lévő tárgyat. A gyermekeket a játék közben bátorítsuk együttműködésre! Úgy irányítsuk a játékosokat, hogy mindenki kapjon lehetőséget a részvételre!

6. Készítsünk kuckót!

A gondoskodásra és a tervezésre vezethetjük rá a gyermekeket, ha megkérjük, hogy tervezzenek meg és készítsenek el egy kuckót a tanteremben. Vigyünk be az órára pokrócokat, párnákat! Kérjük meg a gyermekeket, hogy tervezzenek közösen az osztályban található tárgyak felhasználásával egy kuckót, ami védelmet nyújt. Megtervezhetjük az építés folyamatát:

- Brainstorming (ötletelés)
- Táblára rajz
- Eszközök előkészítése, odahordása
- Elkészítés
- Kipróbálás

7. Kosárfonás Mózes történetéhez

A következő kézműves ötlettel dolgoztathatjuk a gyermekeket:

http://www.education.com/activity/article/Teach_the_art_basket_weaving/

8. Történetfeldolgozás a Hat kalap módszere nyomán

Az óra témája feldolgozható az ún. hat kalap módszer segítségével. A hat „gondolkodó” kalap módszere több irányból segít megközelíteni és megérteni egy témát. A diákok képzeletben egy bizonyos színű kalapot tesznek fel, aminek a segítségével egy adott szempontból vizsgálják a történetet. Mindig csak azt az egy szempontot kell nézniük, ami éppen a feladatuk. Harmadikos gyerekeknél elég, ha a fekete, ill. sárga kalapig eljutunk, hiszen az ő gondolkodásukhoz ez illik leginkább. (illetve a kék kalapot viselje a hittanoktató). Ezek akár valódi, akár képzeletbeli/rajzolt kalapok is lehetnek. Nemcsak ezt a történetet, hanem Mózes életét is végigkísérhetjük a hat gondolkodó kalap segítségével.

- a. A fehér kalap feltételekor a tényekre koncentrálnunk. A következő kérdésre keressük a válaszokat: Kik a történet szereplői? Mi történik itt Mózesrel?
- b. A piros kalap felvételekor az érzésekre koncentrálnunk. Kapcsolódó kérdés: Mit érezhetett Mózes családjá? Hogyan érezhette magát Mirjám, Mózes stb.?
- c. A fekete kalap felvételekor tanácsokat adunk. Kapcsolódó kérdés: Mit tanácsolnál Mirjámnak, a fáraó lányának, Mózes édesanyjának?

- d. A sárga kalapban törekszünk arra, hogy meglássuk az előnyöket. Kapcsolódó kérdés: „Milyen jó dolog származhat ebből a történetből?”
- e. A zöld kalap segíti a kreativitást. Kapcsolódó kérdés: „Milyen más befejezést adnánk a történetnek?”
- f. A kék kalap segíti a koordinálást. Ezt a hittanoktató „viselje”, hiszen ő irányítja a játékot. Összefoglalásnál arra is lehetőség van, hogy egy-egy történetre való visszaemlékezésnél a gyermekek maguk viseljék ezt a kalapot, és irányítsák a többieket.
- (Megjegyzés: A hat gondolkodó kalap Edward de Bono által kifejlesztett kommunikációs módszer.)

9. Hol a csónak?

A játék célja:

A tanulók játékos formában éljék át Mózes történetének feszültségét, miközben fejlődik együttműködésük, kommunikációjuk és érzelmi érzékenységük.

Előkészületek

- A tanulókkal közösen óriás papírcsónakot hajtogatunk.
- Kiválasztjuk a szereplőket:
  - fáraó: aki halálra keresi a kis Mózes.
  - Mózes:
  - Mózes édesanyja: szintén kívülálló szemlélő.
  - Mirjám: kívülállónak kell maradnia, ő nem vehet részt a keresgélős játékban
  - zsidók:

Játék menete:

- a fáraó kimegy a tanteremből
- valaki elrejt a csónakot (benne Mózes), aki szintén egyik tanuló
- a hittanoktató behívja a fáraót
- a fáraó kérdéseket tesz fel, megpróbálja kideríteni, hova rejtették el a kis Mózes (meghatározhatjuk, az időkeretet vagy a kérdésszámot)
- a zsidók igennel vagy nemmel válaszolnak, nem akarják, hogy megtudja a fáraó a rejtékhelyet, ezért megpróbálják félrevezetni őt
- Megbeszélés: Milyen érzés volt az adott szerepben lenni? (Mirjám és Jókebed is válaszoljon)

Variáció: fél, reszket, remeg...

Beszélgessünk arról, hogy mitől szoktak félni az emberek, a gyerekek! Mindenki egy dolgot nevezhet meg: helyzetet vagy élőlényt, amitől fél.

Beszélgék meg, hogy mi a különbség a félelem, ijedség, rettegés között!

Hogyan lehet feloldani a félelmet, ha egy nálunk erősebb hatalomtól tartunk, Mózes anyjához hasonlóan? Kihez fordulhatunk segítségért?

Játsszák el a tanulók mimikáival, gesztusokkal a következő érzelemsort:

megijed – félni kezd – reszket a félelemtől – vacog a foga a félelemtől – retteg.

Megjegyzés: óvatosan térjünk át a játék második felére (félelem, rettegés, stb.), mert előfordulhat, hogy a tanulókból feltörnek olyan érzelmek, melyek régi emlékekhez kapcsolódnak. Mindenképpen fontos a felszínre törő érzelmekről beszélni a tanulókkal.

Forrásanyag: Miklya Luzsányi Mónika – Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához, Harmat Kiadó, Budapest 2012.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT
EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten tervében lenni jó.

Kognitív cél: Mózes történetén keresztül rámutatni arra, hogy a szabadító Isten hogyan cselekszik.

Affektív cél: A tervezés, a tervszerűség biztonságának érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Lehetőséget adni a gyermeknek, hogy átélhesse és gyakorolja a szabadítás és a gondviselés lépéseiben való részvételt.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat ellenőrzése - Isten népének nevei - Szülőktől hallott történetek Átvezetés: szülőktől hallott történetek, a múlt órai kezes játék a gondviselésről beszélnek. Újabb játék, ahol egymásra hagykozhatunk: Ringatás – mozgásos átélés Fektessünk egy önként jelentkezőt egy földre leterített pokrócra! Vegyék körbe a tanulók a pokrócot, fogják meg a szélét, és óvatosan emeljék fel. Ringassák egy ének dallamát dúdolva!	Javaslat: A beszélgetés során erősítsük meg a gyermekben a szülői gondviselés jelentőségét! Eszköz: pokróc Megjegyzés: A gyermek átélheti a kiszolgáltatottság és a ráhagyatkozás együttes érzését. Javaslat: A feladat előtt hívjuk fel a gyermekek figyelmét a játék veszélyére, a ringatás és a gondoskodás felelősségére, és a bizalomra, amivel a pokrócban fekvő társuk rájuk hagyatkozik! Énekelhetünk is közben: - Szívem csendben az Úrra figyel... - Az Úr jósága, hogy még élünk a földön...
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Lépésről lépésre – történet felidézése, elmélyítése Gyűjtsük össze a csoporttal Mózes megmenekülésének lépéseit: - A család rejtegette - Az édesanya elkészítette a vízhatlan bölcsőt - Belehelyezte a Nílusba - Mirjám követte, leskelődött - Arra járt a fáraó lánya - Odahozatta a különös csomagot	Vágjunk ki A4-es papírból lábfejeket! Tegyük le egymás után az osztályteremben (ha megfordítjuk, akkor lesz balos a jobbos helyett). Aki fel tudja idézni a következő lépést, az jöjjön ki, és álljon bele az épp következő üres lépésnyomba!

	• Megszánta • Mirjám előlépett a nádasból • Édesanyjához visszakerült • A fáraó lánya később a palotába vitette, nevelte, tanította Átvezetés: Istennek terve volt népével, terve volt Mózesrel. Sokan kellettek terve megvalósításához. Lépésről lépésre haladt.	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Kész az én szívem...” (TKGY 140. o. 5. ének, TKEI 156. o. 5. ének) „Jöjj el Mózes...” – spirituálé http://www.zeneszoveg.hu/dalszoveg/17775/egyeb-szovegek/jojj-el-mozes-zeneszoveg.html „Tudom, az Úrnak terve van velem...” http://www.kereszteny dalok.hu/enekek/index/download/id/4416 „Kicsiny kis fényemmel...” https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/af/1c/19/af1c199d08aee8e7945be8b4af58322a--ki-waldorf.jpg RÉ21 135:1. és 3. verse: „Áldjátok az Úr nevét...” „Kosár a folyóban...” (TKGY 144. o. 11. ének, TKEI 160. o. 11. ének)	

MEGJEGYZÉS

A korábbi munkafüzetben szerepelt az Egy szabadítás lépései című olvasmányfeldolgozás. Ez az anyag egy feladatot tartalmazott. (Találjátok ki, hogy a vár szobáiban található tárgyak segítségével milyen útvonalon szabadítható ki a rab a várbörtönéből!) A feladat letölthető a Feladatbankból.

1. Imádságra nevelés: Kezdet rajtam tartod

Ha az előző órán nem volt rá lehetőség, akkor ezen az órán hasznos időt szánni az imádságra nevelésre.

Ha az előző órán ez alapján az ötlet alapján imádkoztunk, akkor idézzük fel, ismételjük meg a gyakorlatot, de most mindenki egy másik eseményre gondoljon.

Szükséges eszközök:

- A4-es lap
- olló
- íróeszköz

a) Előkészület

Minden hittanos kivág egy kézformát.

A kézforma elkészítéséhez videós segítség itt található:

<https://www.youtube.com/watch?v=gIkCUS0jk-g>

A középről kivágott szívformára írják rá a gyerekek: Köszönöm, Istenem! Ragasszák rá a tenyér egyik oldalára. A másik oldalra fognak írni.

b) Tapasztalat felidézése

Feladatutasítás:

Gondolj most egy olyan eseményre, ami veled történt, amikor érezted, hogy Isten rajtad tartja a kezét. Írd bele a tenyérbe, hogy mikor történt ez. (pl. tavaly, 5 éves koromban stb.) Egy-két szóval azt is írd rá, hogy mi történt!

c) Imádkozás

Feladatutasítás:

Most magadban mondj egy hálaadó imádságot Istennek ezért a segítségéért.

d) Aranymondás

A felragasztott szív mellé írják fel a gyerekek az aranymondást.

e) Reflexió, megbeszélés

Aki szeretné, elmondhatja, hogy milyen esemény jutott eszébe. Ez mindenképpen önkéntes alapon történjen. Aki szeretné, megoszthatja az imádkozással kapcsolatos tapasztalatait is.

MÓZES SZÜLETÉSÉNEK TÖRTÉNETE – BÁBOS FELDOLGOZÁS (2Móz 1,1–22; 2Móz 1,10)

Készítette: Kustárné Almási Zsuzsanna

Bevezető gondolatok

Mózes személye meghatározó jelentőséggel bír történeti és üdvtörténeti szempontból egyaránt. Egyrészt ugyanis olyan történelmi személyiség, akinek nevéhez egy nép néppé formálódása, önmeghatározása köthető, másrészt pedig Isten kiválasztott embere, akinek sorsán, személyén keresztül a Szabadító Isten nyilatkozik meg. Izráel népének „tudatában” e két tény szorosan összekapcsolódik, hiszen történelmük, identitásuk az Istenhez való viszonyban fogalmazódik meg, jut kifejezésre.

Jákob családjának Egyiptomban való letelepedésével „új fejezet kezdődik Istennek az ő népével folytatott történetében.”¹ Az ősatyák kora, a pusztai, nomád életmód lezárul, és a mitikus őstörténeteket felváltja a világtörténelembe ágyazottság.

Ez a korszak jól körülhatárolható, meghatározható a történeti kutatások alapján. Az Egyiptomba település nagy valószínűséggel az ún. hiksosz-korban történt. A bibliai leírásokból tudjuk, hogy József egyiptomi kormányzóként a nagy éhínség idején segítette családjának, Izraelnek letelepedését. Az akkori egyiptomi uralkodóház (a hiksosz-dinasztia) befogadó volt az idegen, főleg ázsiai bevándorlókkal szemben. Ennek a korszaknak vetett véget az i. e. 1570 körül lezajlott felkelés, amikor is új király, méghozzá II. Ramszesz került Egyiptom élére. Ő volt az, akinek uralkodása idején felvirágozott Egyiptom. Igen kedvelte a nagyszabású építkezéseket: templomokat, palotákat, szobor-kolosszusokat emeltetett.

Ezek az építkezések, ahogy arról a korabeli falfestmények, reliefek is tanúskodnak, rengeteg ember dolgozott, többek között rabszolgák és a kényszermunkára fogott idegen népesség.²

Ekkorra, ahogyan azt a Szentírásban olvassuk „*Izráel fiai pedig gyarapodtak, megsokasodtak, nagyon-nagyon megerősödtek, és megtelt velük az ország*” (2Móz 1,7). Az új király, azaz II. Ramszesz fáraó már nem ismerte Józsefet, sem az ő szerepét Egyiptomban, éppen ezért leszármazottaira, a zsidó népre sem volt tekintettel: kényszermunkára fogták, sanyargatták őket, munkafelügyelőket rendeltek fölélük is. Ennek ellenére azonban a nép száma nem fogyatkozott meg, sőt még inkább gyarapodott.

Látva ezt, a fáraó elpusztításukra tör – hogy a szaporodásukat megakadályozza, elrendeli a fiúgyermek elpusztítását, először a bábák által, majd vízbe fojtásukkal.

Ebben a nehéz, már-már kilátástalan korszakban születik meg Mózes. Születésének története legenda-illetve meseszerű, előre vetítve ezzel sorsának alakulását, személyének jelentőségét. Már itt nyilvánvalóvá válik, hogy ő egyrészt egy valódi történelmi korban született, valódi személy, ugyanakkor annál több is: egy szabadító hőstípus, akinek nevéhez később is sok csodás esemény fűződik (a bot kígyóvá változik, majd újra bottá a kezében, keze poklossá lesz, majd újra megtisztul, keze intésére ketté válik a Vörös-tenger, vizet fakaszt a sziklából stb.).

---

¹ Biblia. Magyarázó jegyzetekkel. Kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1996. 81.

² Jubileumi Kommentár. A Szentírás magyarázata. I. kötet. Általános tájékoztató a Szentírásról. Az Ószövetség könyveinek magyarázata. Genézis-Jób könyve. Kiadja a Magyarországi református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1995. 184–185.

Mózes tehát szabadítóként jelenik meg Izrael történetében, azonban korántsem megváltói, messiási „szerepben”.³ Az ő feladata csupán egy bizonyos korra, korszakra, népre korlátozódik. Ez születésétől kezdve, élete egész történetében megnyilatkozik. Legendás hős volt ugyan, és spirituális értelemben is vezető egyéniség, mégis a róla szóló leírásokban újra és újra hangsúlyossá válik ember volta, esendősége, indulatos személyisége. A hozzá fűződő csodás események mellett a szentírók realizálni is akarták az ő személyét. Azt látjuk, hogy indulatában ölni is képes volt (2Móz 2,11–12), illetve végső soron engedetlensége miatt nem vezethette be népét az Ígéret földjére. (4Móz 20,12kk).

Ez a többrétegű jelentéstartalom már születéstörténetében is jelen van. Mielőtt feldolgozásra kerül, érdemes ezeket a tartalmakat megvizsgálni.

A hagyomány szerint Mózes Lévi törzséből származott. A 2Móz második fejezete nem említi, hogy hívták a szüleit, de a 6. fejezet 20 verséből ez is kiderül: „*Amrámmal feleségül vette Jókebedet, apja húgát, és ő szülte neki Áront és Mózeszt.*” Innen szerezhethetünk tudomást arról is, hogy Mózesnek volt egy fiútestvére, akit Áronnak hívtak. Ez a vers nem tesz azonban említést nővéréről, Mirjámról, akiről viszont tudjuk, hogy jelentős szerepet játszott a még csecsemő Mózes megmenekülésében. Áron és Mirjám valószínűleg akkor születhettek, amikor a fáraó rendelete még nem volt érvényben.

Mózes szülei nagy kockázatot vállaltak azzal, hogy rejtegették az újszülöttet. Persze elkövetkezett az az időszak, amikor ez már tovább nem volt lehetséges, ekkor az anya a gondviselésre bízta gyermekét.

A fáraó lánya – akinek nevéről, személyéről nem tudunk semmit – szintén életét kockáztatta azzal, hogy ellenszegülve apja parancsának, megmentette egy zsidó csecsemő életét. A kisfiú – nővére ügyessége által – visszakerült édesanyjához, aki keleti szokás szerint két – három éves koráig még táplálhatta. Ezután került a királyi palotába, ahol a fáraó lánya adoptálta. Az örökbefogadás az ókori Keleten általánosan bevett gyakorlat volt (erről korabeli okiratok is tanúskodnak), és az is, hogy az örökbefogadó adott nevet a gyermeknek.⁴

Így nevezi el a fáraó lánya is a gyermeket Mózesnek. A név etimológiája szerint a héber *másáh* „*húzni*” héber igéből származik, de lehet egyiptomi jelentéstartalma is.⁵

Valószínűbb azonban a név héber eredete, ami nem csupán Mózes egyéni sorsára utal, hanem történelmi küldetésére is, miszerint Isten általa vezette, „húzta” ki népét Egyiptomból.⁶

A palotában eltöltött évekről a Biblia nem számol be, de feltételezhető az, hogy a fáraó lányának fogadott fiaként gondos nevelésben részesült. Az Újszövetségben István vértanú beszédében (ApCsel 7,1kk) utal arra, hogy „*megtanították Mózeszt az egyiptomiak minden bölcsességére, és kiváló volt mind szavaiban, mind tetteiben.*” (22. vers) Ez a korabeli írásértelmezésből, a Midrásból származó gondolat arra utal, hogy Mózes úgymond „beavatott” lehetett, azaz nemcsak a világi tudományt sajátította el, hanem a papok és bölcsek által művelt szent és mágikus tudományokat is.⁷

---

³ Születése, illetve születésének körülményei kapcsán asszociálhatunk a Megváltó, Jézus születésére is, hiszen a nép akkor is leigázottságban élt a rómaiak által, várva a Szabadítót. A hatalmát féltő Heródes király Jézus születésének hírére hasonlóan kegyetlen parancsot rendelt el, mint II. Ramszesz: Betlehemben és környékén megöletett minden kétéves és annál fiatalabb fiúgyermeket (Mt 2,16–18).

Jézus azonban megmenekült, miután apja, József álmában kijelentést kapott, hogy Egyiptomba vigye el családját. A Megváltó történetében, sorsában is szerepet kap tehát Egyiptom. „Ott volt Heródes haláláig, hogy beteljesedjék az, amit az Úr mondott a próféta által: „Egyiptomból hívtam el fiamat” (Mt 2,15). Az írásmagyarázók szerint ez azt jelenti, hogy „Jézus sorsában összesűrített formában megismétlődik népének egész szenvedéstörténete”.

⁴ Jubileumi Kommentár. I. Kötet. 187.

⁵ Az egyiptomi nyelvekben a mesu (vagy mos, mes) jelentése: gyermek, fiú, ami a névösszetételekben gyakran szerepel, pl. Thut-moses, Ra-mes stb. Keresztyén Bibliai Lexikon II. kötet. K-Zs. Kiadja a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1995. Mózes szócikk, 230.

⁶ Uo.

⁷ Jubileumi Kommentár. I. kötet. 187.

Ezek után érdekes összefüggéseket fedezhetünk még fel a történetben, ha megvizsgáljuk a benne található szimbolikus jelentéstartalmakat is.

Amikor Mózes megszületett, az anyja, szépségét látva, három hónapig rejtegette. A szép egyaránt jelenthetett „szép formáját”, és „erőset, egészségeset” is⁸, de említése mindenképpen arra a tényre utal, hogy nem közönséges gyermekről van szó. Egyes zsidó hagyomány szerint amikor Mózes megszületett, ragyogás töltötte be az egész házat.

Megmenekülésében fontos szerepet játszott az anyja által készített, gyékényből font, szurokkal kikent kosárka. Ez olyan volt, mint egy kis hajócska. Erre utal a héber elnevezése is, a „*tébáh*”. A Biblia ugyanezt a kifejezést használja Noé bárkájára is (1Móz 6,14), ami ugyan fából készült, de hasonló módon szurokkal volt kikenve, hogy ne szivároghasson be a víz. A két, méretben és formailag is eltérő eszköz azonos megnevezése szimbolikus azonosságra utal. A bárka, a hajó ugyanis a mitikus utazások, a más létformába való átlépés eszközei. Az egyiptomi nyelvben a hasonló hangzású szó koporsót, szarkofágot jelent. Ez szoros összefüggésben áll az ősi egyiptomi hitvilággal, miszerint a holtak lelkét egy bárka (Kharon bárkája) viszi a Níluson, az Óceánon át Oziriszhez, a holtak birodalmába.⁹

A másvilágra való átkeléssel áll kapcsolatban az egyes, főként tengeri népeknél szokásos csónakba való temetkezés szokása.¹⁰

Az ősi Egyiptomban nem csupán a halott, de maga a napisten is bárkán járta be kozmikus útját, a születés-halál – újjászületés körét.¹¹

Mitológiai párhuzamokat is találunk bőven a ládába, bárkába kitett csecsemőkről. A görög Péliászt és Néleuszt anyjuk szintén egy ládába tette, és a folyó hullámaira bízta, úgy, ahogy Rhea Silvia is Romolust és Remust.¹² Megemlíthető még ebben az összefüggésben Sargon, akkád király legendája is.

A vízen ringó kosár és a benne lévő csecsemő kapcsán könnyen asszociálhatunk a bölcsőre is.¹³ Nem véletlen ez, hiszen a bölcső és a hajó, bárka szimbóluma összekapcsolódik. A bölcső az anyaméh helyettesítője, és ringásával a gyermek számára ott töltött időszakot idézi fel. Ilyen módon segítője a két létforma (születés előtti és utáni) közötti átmenetnek, úgy, ahogy a bárka is a más létformába való átlépés eszköze.

A Mózes születéstörténetében megjelenő bárkának, kosárnak tehát nagy jelentősége van: egyrészt ténylegesen életmentő funkciót töltött be (mint Noé bárkája esetében), másrészt tágabb összefüggésbe is kerül, hiszen általa nemcsak egy ember élete menekül meg, hanem egy egész nép szabadulását vetíti előre.

Ehhez a jelképrendszerhez szorosan kapcsolódó szimbólum a víz, ami a bárkának, hajónak hordozó eleme. Tudjuk, hogy az ókori Keleten, különösen Egyiptomban a víz, a folyó nagy jelentőséggel bírt a társadalom kulturális és hétköznapi életében egyaránt.

Szimbolikáját tekintve *”a víz passzív, nőies elem, amely ugyanakkor elképesztő átalakulásra képes. Lehet tomboló őserő, mint egy tengeri vihar, de szelíd és lassú is, akár egy folyó, amely utat vág magának a hegyek között. Nem egy teremtetéstörténetben – amilyen a Bibliában vagy Egyiptomban – a világ kezdetben végtelen víz volt, eltelve a lét minden lehetőségével.”*¹⁴

A víz minden kultúrában az élet és halál összefüggésében jelenik meg. Az ösvíz, az életvíz, a magzatvíz maga az élet forrása. A mitikus hősök születésénél is jelentős szerepe van a vízbe kitévésnek és a vízből való kimentésnek. Másrészt a víz lehet a káosznak, az elnyeletésnek,

⁸ Biblia. Magyarázó jegyzetekkel. 82.

⁹ Jubileumi Kommentár I.kötet.186.

¹⁰ Hoppál Mihály-Jankovics Marcell- Nagy András- Szemadám György: Jelképtár. Helikon Kiadó. Hajó szócikk 82.

¹¹ Uo. 83.

¹² Uo. 83.

¹³ A csecsemők hordozására szolgáló kosarat és modernebb változatait egyaránt „mózeskosárnak” nevezzük a mai napig. Jézus bölcsőjének latin elnevezése a „navicula” szintén bárkát, hajócskát jelent.

¹⁴ A jelek és szimbólumok titokzatos világa. David Fontana. Kossuth Kiadó, Budapest. 2011. 55.

ilyen módon a halálnak is a közege. A halálhoz kapcsolódóan jelenik meg az a képzet is, hogy a halottnak vízen, folyón kell átkelnie a túlvilágra. Ebbe a gondolatkörbe illik a víznek megtisztító ereje is, amely már az újjászületésre utal.

A víznek ez a gazdag szimbolikája megjelenik Mózes születéstörténetében is, hiszen a vízen ringó kosárba kitett csecsemő ugyanazt az utat járja be, mint a mitikus hősök: ott van a halálnak, az elpusztulásnak a lehetősége, ugyanakkor egy új életre (be) való átmenet is.

Cél meghatározása

A történet gazdag képi világa és szimbolikája jó kiindulási alapja lehet egy dramatikus, bábos feldolgozásnak. Az események magukban hordozzák a drámai feszültséget: a világi, zsarnoki hatalom megnyilvánulása, életet elpusztítani akaró törekvése és az életet védelmező, továbbsegítő isteni gondviselés feszül egymásnak. Mindez az „isteni” hatalommal bíró hatalmas fáraó parancsában és a mindenséget teremtő és fenntartó Istennek egy kisgyermek általi megnyilatkozásában ábrázolódik ki, és egy nép, ezen belül egy család, hétköznapi emberek sorsán keresztül válik nyilvánvalóvá.

A központi üzenet tehát az, hogy Isten a legreménytelenebbnek tűnő helyzetben, a kiszolgáltatottság legmélyebb fokán is jelen van és segít. Többnyire nem látványos eszközök és kinyilatkoztatások, hanem hétköznapi csodák, segíteni akaró és tudó emberek által. Így történt ez Mózes esetében is: a jó szándékú bábák, a félelmet nem ismerő anyai szeretet, Mirjám gyermeki bátorsága és leleményessége, a fáraó lányának melegszívűsége, de maga a kis kosárbárka is mind az isteni gondviselés jele és eszköze volt.

A cél az, hogy a feldolgozás, játék során a gyermekek eljuthassanak arra a felismerésre, átélhessék, hogy életünk, sorsunk Isten kezében van, és neki minden egyes emberi élettel célja van, a legkisebbekkel, a legkiszolgáltatottabbakkal is. A velünk történő események, találkozásaink, a felénk kinyújtott segítő kezek mind erre mutatnak, ezt jelentik: Isten gondviselése nem egy elvont teológiai fogalom, hanem „hétköznapi” tapasztalat.

Az, hogy ebben a történetben egy egészen kicsi, magáért tenni még nem tudó csecsemőről van szó, még jobban segítheti (elsősorban érzelmileg) a gyermekeket a megértésben, és természetesen (ha ez nincs is kimondva) benne van mindennek a történelmi tanulsága, egy nép sorsának alakulása is.

Feldolgozási lehetőség I.

A történet bábos, dramatikus feldolgozásának több útja is lehetséges. Az, hogy mikor melyiket választjuk, függ a csoport létszámától, összetételétől, attól, hogy mennyi időt szánunk (szánhatunk) egy történet feldolgozására. Aki a tanításnak ezt a módját választja, annak mindenképpen számolnia kell azzal, hogy ez nem „instant” módszer, hanem sok időt, felkészülést igénylő feladat. Ugyanakkor érzékelhetően nagyobb hatékonysággal működik a gyerekeknél, mint a didaktikus szempontú megközelítések. A játék során a gyermekek érzelmileg is bevonódnak a történetbe, így át is élik azt, hiszen velük is „megtörténik” közben mindaz, ami a történetben szereplőkkel. Az előkészítésnél, esetleg a bábok elkészítésénél pedig sokféle tárgyi tudásra is szert tehetnek.

Természetesen egy tanítási óra alatt nem lehet mindent kipróbálni, megvalósítani. Éppen ezért el kell tervezni, hogy a játéknak melyik útját választjuk. Ha több órán keresztül foglalkozunk egy történettel, esetleg gyülekezeti alkalmak során, táborokban, gyermek-istentiszteleteken van rá lehetőség érdemes egy olyan folyamatban gondolkodni, amelyben a gyermekkel együtt tudunk létrehozni egy játékot. Ehhez fontos az előkészítés, akár beszélgetés, akár motivációs játék formájában, illetve a történet megismerése. Ebből kiindulva a gyerekekkel együtt készíthetjük el a bábokat, díszletet majd a játékot.

Motivációs játék

Ahogy azt a bevezetésben láttuk, a történetben fontos szerepet játszik a víz. Élet- halál-újjászületés jelentésén túl itt az isteni gondviselés elemeként is megnyilvánul: az anya rábízta gyermekét. Ahhoz, hogy ilyen körülmények között életben maradjon egy kisgyermek, mindenképpen „működnie” kell annak az erőnek, ami fölötte áll a természet erőinek is.

Érzelmi ráhangolódásként érdemes tehát olyan játékot kínálni a gyerekeknek, amelyben ez a gondviselő erő, a víznek ez a fenntartó, ringató közege megjelenik.

A tenger lecsendesítéséről szóló történethez (első osztályos tananyag) ajánlott játékot ehhez a történethez is kapcsolhatjuk. Ehhez szükség van egy vékony, ún. takarófóliára (háztartási üzletekben és gazdaboltokban beszerezhető), egy két fa- vagy üveggolyóra, zenelejátszóra, és viszonylag nagy helyre, ahol a csoport kört alkotva meg tudja fogni a fóliát. Ha erre nincs lehetőség, több egymást követő csoportban is játszható ez a játék.

Lehetőleg olyan zenét válasszunk, ami lassabban indul, majd erősödik! Lehet klasszikus, de könnyűzene is.

A gyerekek kört alkotva megfogják a fóliát/textilt, és lassan elkezdik mozgatni a zene ritmusára. Figyelmeztethetjük őket, hogy ezt finoman tegyék, nem szükséges rángatni, és hagyjuk, hogy a csoport egymásra hangolódjon. A fóliának különösen szép mozgása van, ami jól imitálja a víz mozgását. Az anyag minőségéből adódóan nagyon szép, könnyed, vízszerű mozgás jön létre. Ahhoz, hogy ez megmaradjon, és ne essünk ki a ritmusból, a csoport tagjainak figyelni kell egymásra, átvenni a másik „ritmusát”, illetve továbbadni a sajátunkat, úgy, hogy közben egységben maradunk a többiekkel. A zene, a mozgás, a koncentráció elmélyült állapotot hoz létre – a víz ringatását idézve.

Amikor már szép, egyenletes ritmusa van a játéknak, elmondjuk a gyerekeknek, hogy most beledobunk egy golyót a fóliába/textilbe és a továbbiakban úgy kell mozgatni, hogy ez benn maradjon, ne essen le. Ez nagyfokú egymásra hangoltságot, koncentrációt igényel. Ha legurul a golyó (könnyen előfordul!), próbálják meg újra és újra! A gyerekek játék közben megtapasztalhatják ennek a ringató mozgásnak a szépségét, adott esetben a megnyugtató hatását is. Ugyanakkor figyelniük, vigyázniuk kell arra a kis tárgyra, ami benne „úszik”.

A játékot követően megbeszélhetjük a gyerekekkel, hogy mit éreztek közben, mire emlékeztette őket a fólia/textil mozgása, ringása. Történt-e valami változás, amikor a golyót beledobtuk? Mi jutott eszükbe erről?

Ráhangolódás a történetre

Ahhoz, hogy a gyerekek megértsék a történetben szereplők cselekvéseinek okát, motivációját és az ezekben, ezek által megnyilvánuló isteni gondviselést, fontos, hogy ismerjék az adott történelmi korszakot, a társadalmi viszonyokat.

A bibliai szövegben is találunk erre vonatkozó utalásokat (1! 2Móz 1), emellett azonban ebből a korszakból nagyon sok tárgyi, írásos emlék maradt fenn, ami segítségünkre lehet abban, hogy megismertessük a gyerekekkel az ókori Egyiptom világát.

Ki volt a fáraó? Milyen hatalommal bírt? Hogyan épültek a piramisok? Miért kellett annyi embernek kényszermunkát, rabszolgamunkát végezni? Hogyan éltek akkor az emberek?

Érdemes ezeket a kérdésköröket végigjárni, beszélgetni róla, ráhangolni a gyerekeket a történet megismerésére. Mindenképpen kapcsoljuk hozzá ennek a korszaknak a képi, vizuális világát is, ami a bábos feldolgozás képi világának megteremtését is segíti! Ehhez számtalan anyag áll rendelkezésünkre, művészeti albumokban, internetes oldalakon stb. Fennmaradtak például olyan falfestmények, amelyek az akkori hétköznapi életet ábrázolják, de láthatunk olyat is, ami bemutatja azt, amiről a Szentírásban is olvashatunk: „Kemény munkával keserítették az

életüket: sárkeveréssel és mindenféle mezei munkával; sokféle munkával, kegyetlenül dolgoztatták őket.” (2Móz 1,14)

Ennek kapcsán beszélhetünk arról, hogy milyen helyzetük volt az izraelieknek Egyiptomban. Hogyan kerültek oda, és mi változott az évszázadok során? Mi vezetett a fáraó kegyetlen parancsának kiadásához?

Mindezek ismeretében, ebben a kontextusban elhelyezve meséljük el Mózes születésének történetét! Úgy képzeljük ezt el, mint amikor egy kamera először megmutatja a totális képet, majd elkezd fókuszálni egy dologra, és ezáltal a nézőt is bevonzza.

A történet elhangzása után elkezdhetjük a gyerekekkel a bábos feldolgozás előkészítését. Gondoljuk át együtt a következőket, és írjuk is le, akár egy csomagolópapírra, mert ez később is segítségünkre lesz!

– Hol játszódik a történet?

Milyen helyszíneket tudunk megnevezni?

Kik a történet szereplői? Milyenek ezek a szereplők?

Ezek megbeszélésével, rögzítésével segítjük a történet memorizálását, átgondolását, értelmezését is.

Bábitechnikai javaslat, bábkészítés

Adott történelmi korszakhoz kapcsolódó ikonográfia, művészeti kifejezőeszközök, a fennmaradt festmények, szobrok, építmények nagy segítségünkre lehetnek a játék megtervezésében.

Művészeti szempontból az egyiptomi korra jellemző a – festményeket, reliefeket tekintve – a síkbeli ábrázolásmód, illetve a jellegzetesen egyiptomi látásmód. Az akkori művészek feladata elsősorban nem a gyönyörködtetés volt, hanem az „életben tartás”, a tökéletesség.¹⁵ A művész feladata nem az volt, hogy valami újat alkosson, hanem a lehető legvilágosabban és legtökéletesebben visszaadja a dolgokat. Ezt egy nagyon szigorú rendszer szabályozta, amelytől nem tértek el évszázadokon, évezredekken keresztül.

Ez az a látásmód, amit mi egyiptomi stílusként ismerünk, és ami sok esetben hasonlít a gyermekek ábrázolásmódjához (persze tökéletesített és mértani pontossággal szerkesztett formában).

Mózes születésének története ebben a világban játszódik, tehát a bábjáték képi világa, módja is ezt kell, hogy kövesse.

A díszlet lehet leporelló jellegű, festett háttér, amelyhez felülről mozgatható síkbábokat készíthetünk (egyiptomi stílusban). A bábokat vastagabb kartonból vágjuk ki, temperával, akril festékkel vessük meg! Ezáltal egyszerű kis színpadot, játékkeret hozhatunk létre.

A síkbábok mozgása, mozgatója korlátozott, szinte „csak” képmutogatással elmesélt történetmondásra alkalmasak, ezért itt a szöveg, a pontos megfogalmazás nagyon lényeges. Ez a fajta „merevség”, „mozdulatlanság” visszaadhatja a korabeli életképek hangulatát.

A bábkészítés menete

Szükséges eszközök: kartonpapír, olló, vízfesték, színes ceruza vagy tempera, esetleg zsírkréta, ragasztó (szalag), hurkapálca (vastagabb fajta), vagy vékony drót

Készítsük elő az eszközöket, majd, ha gyerekekkel dolgozunk, alakítsunk ki csoportokat, és beszéljük meg, hogy ki milyen részt, feladatot vállal a bábkészítésben (bábok megrajzolása, színezése, esetleg kivágása, díszlet megfestése stb.)!

---

¹⁵ E. H. Gombrich: A művészet története. Második kiadás. Gondolat Kiadó, Budapest. 1975. 37–38.

Munkafolyamat elkezdése, koordinálása. A pedagógusnak is nagy szerep jut ennél a fázisnál, hiszen a kisebb gyerekeket segíteni kell a munkában. Itt válik világossá, hogy mennyire fontos az előkészítés, a történeti, ikonográfiai háttér bemutatása. Lehet bevinni képeket (akár kivetíteni is), hogy a gyerekek inspirálódjanak.

Az elkészült munkák összeállítása – ez javarészt a pedagógus feladata, hiszen ragasztani, drótozni kell a díszletet, bábokat. A bábokat a körvonaluk mentén kell kivágni, és ha vékonyabb dobozkartont használunk (!! alább a képen), egyszerűen beleszúrhatjuk a drótot. Ha sima, vastag kartonnal dolgozunk, akkor a hátoldalára kell ragasztani a hurkapálcát, ragasztószalag segítségével. Ahhoz, hogy megkönnyítsük a játékot, érdemes a báboknak egy kis talpacskát készíteni, mert így akkor is meg tudnak állni, ha nem fogjuk őket. Ez a kis talp nagyon egyszerű: Kivágunk egy kis darabot a kartonból, és a közepén bevágjuk. Ebbe helyezzük el a bábót. (!! a képeken)

A díszlet úgy „működik, mint egy képeskönyv: három részből áll, amelyeket össze kell fűzni, vagy ragasztószalaggal, textilcsíkkal rögzíteni.

Játék

A folyamat következő lépése maga a játék. A közös alkotást közösen „megfogalmazott” játéknak kell követnie. A gyerekek így magukénak érzik a történetet, a saját interpretációjukat viszik bele a játékba. Természetesen fontos, hogy a pedagógus segítse ebben őket, de ne direkt módon.

Ehhez a játékhoz nem szükséges nagyon sok bábót készíteni, különösen, ha egyszemélyes játékban gondolkozunk. Természetesen a gyerekekkel lehet bővíteni a szereplők sorát, de a kis méret miatt ott sem lehet nagyszabású előadásban gondolkodni. Inkább többször, több csoportban játsszanak a gyerekek!

1. jelenet: A „könyv” zárva van, csak egy ház és a nádas látszik rajta. Hátulról közeledik Mózes anyja a kis Mirjámmal, kezére akasztva a mózeskosár (Ha egyedül játszik a pedagógus, ezt úgy lehet megoldani, hogy a két báb tulajdonképpen egy l. a képen. Ha több személy játssza, akkor lehet két külön bábót készíteni). Megállnak a ház előtt, közben beszélgetnek. Ebből a beszélgetésből kiderül, hogy mi történik, akár az előzményekre is lehet utalni (a fáraó parancsa stb.).

2. jelenet: Elviszik a gyermeket a nádashoz, és ott a vízre „bízzák”. Itt röviden elmondhatja az anya, hogy mit érez, beszélhet a gyermekéhez, elbúcsúzik tőle. Ezt technikailag úgy oldhatjuk meg, hogy a kis kosárkának készítünk egy akasztót, és ezzel egyszerűen felakasztjuk a víz fölé. Majd az anya és a kis Mirjám elmennek.

3. jelenet: Kinyílik a „könyvünk”. Most a palotát látjuk, kétoldalt a nádassal, illetve a vízzel. A kis kosár beúszik a palota elé, és itt a már előbb említett akasztóval felakasztjuk a palota ablakára (ami ki van vágva), és ott ringatózik a vízen. A nyitott ablakban megjelenik a fáraó lánya, aki csodálkozva veszi észre a kis bárkát. Próbálja vigasztalni a gyermeket, de nem sikerül neki. Ekkor megjelenik a kis Mirjám, és felajánlja, hogy hoz segítséget. A fáraó lánya elküldi.

4. jelenet: A kis Mirjám visszatér az anyjával, akit a fáraó lánya megbíz azzal, hogy táplálja a gyermeket, majd hozza vissza a palotába. Ezt az anya örömmel megteszi – a kis kosárkát újra a kezére akasztjuk, és így megy el.

5. jelenet: A „könyv” bezárul, újra a kezdő képet látjuk. Az anya hálát ad azért, hogy megmenekült a gyermeke, és újra együtt lehetnek. Majd kimennek a színről. Ezzel zárul a játék. A feldolgozásnak ez az útja nehezebb, hiszen a pedagógus részéről sokkal alaposabb előkészületet igényel, illetve időben legalább három tanítási órát kell rászánni, valamint nagyobb csoportlétszám esetén állandóan kontroll alatt kell tartani az eseményeket.

Vasárnapi iskolában, nyári táborokban, amikor tágabb időkerettel rendelkezünk, ez a történet nagyon jó lehetőségeket rejt magában, hogy a közös alkotási folyamat által közös élményekhez, átéléshez juthassanak a gyerekek.

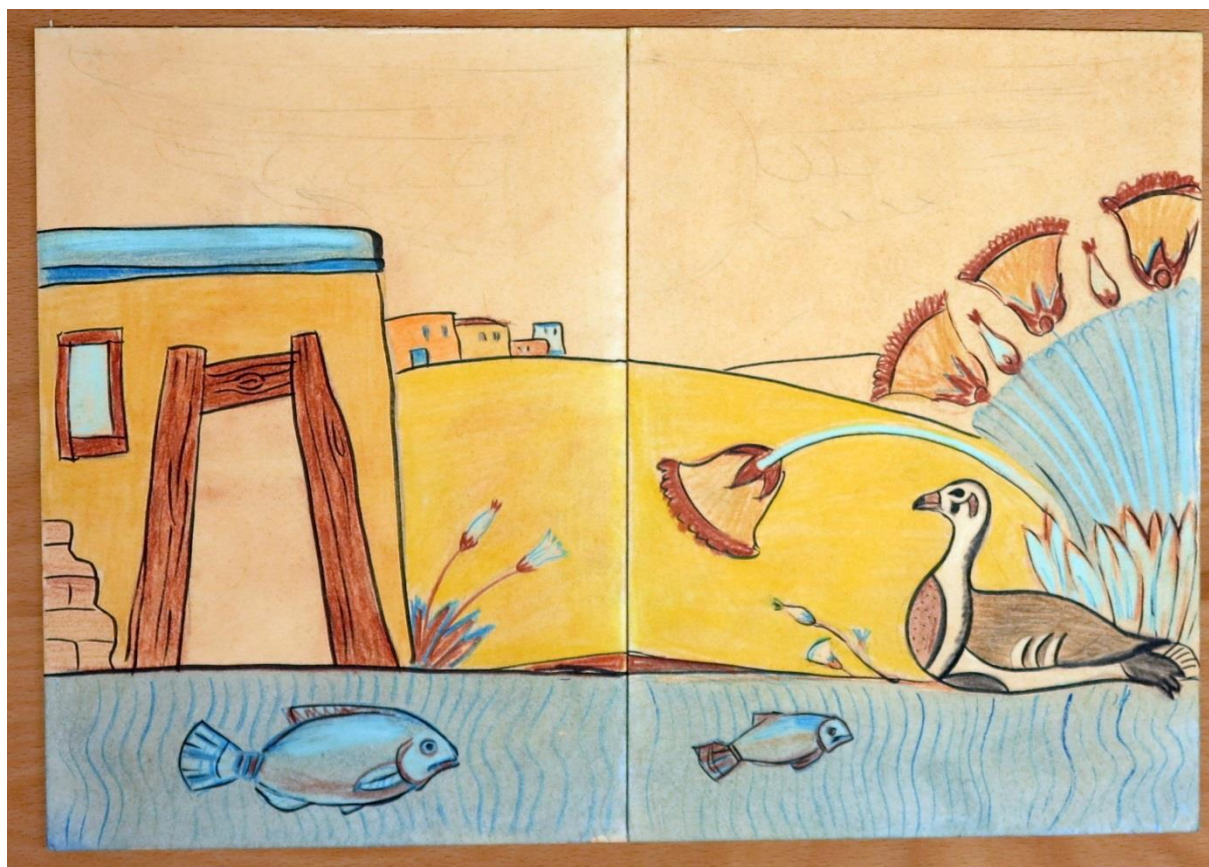
Feldolgozási lehetőség II.

Órai keretek között is, nagyobb csoporttal is érdemes bábjátékos feldolgozásban gondolkodni, úgy, hogy a pedagógus a saját maga által készített bábokkal játssza el a történetet a gyerekeknek. Ebben az esetben is nagyon fontos a ráhangolódás, az előkészítés, ami segíti a történetbe való bevonódást.

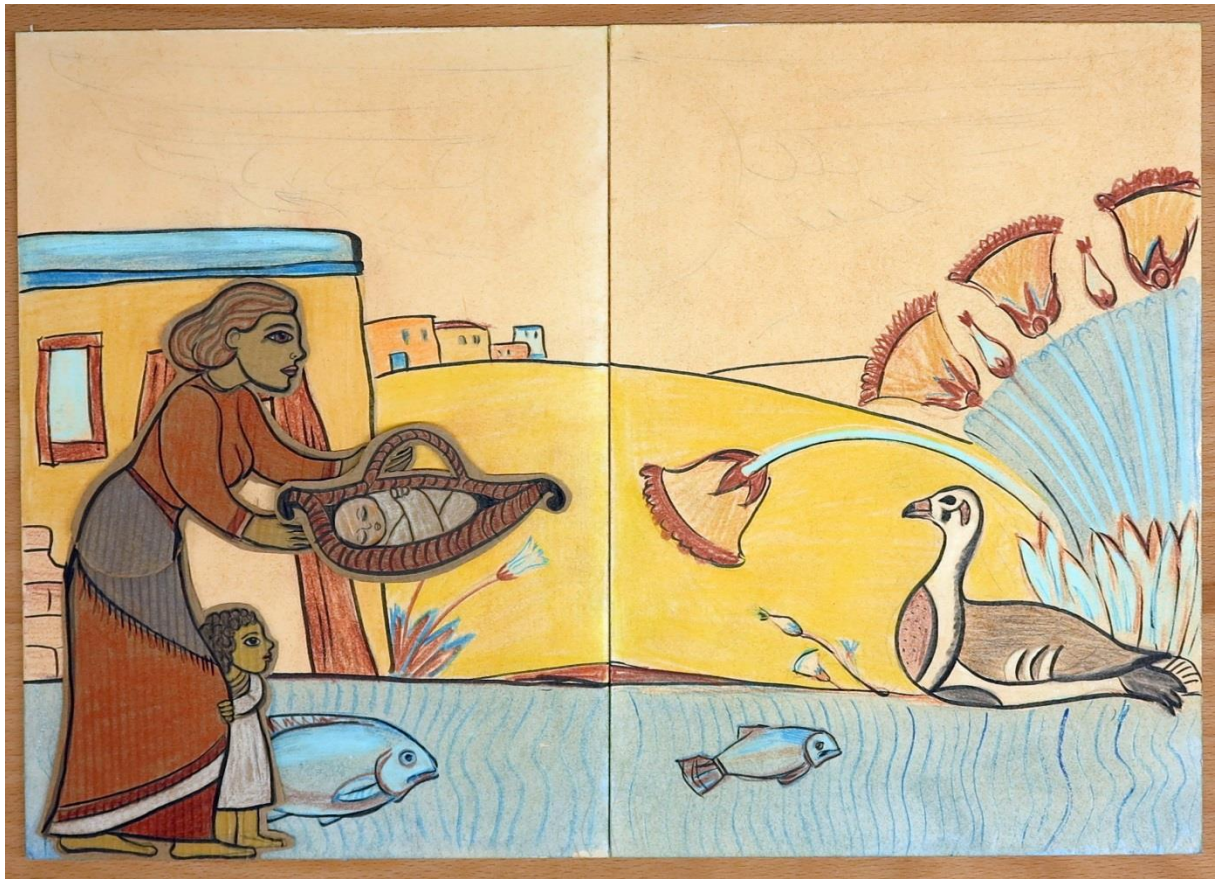
Ennél a feldolgozási lehetőségnél is lehet alkalmazni az előzőekben leírt bábtechnikát, azaz egy kis színpadot készíteni, és felülről mozgatott síkbábokkal játszani. Erre érdemes valóban jól felkészülni a szöveget és játékot tekintve egyaránt, mert így a gyerekek – egy harmonikus játékot látva – nézőként is eljuthatnak az átéléshez, ugyanakkor a vizuális élmény hatására a történet cselekménye, a szereplők és egyúttal az üzenet is jobban megmarad bennük.

Ilyenkor – pár perces játékkal – magát a történetet „ismertetjük” meg a gyerekekkel, ezt követi annak megbeszélése, feldolgozása a tankönyv, **munkáltató tankönyv** alapján. Ugyanezt a kis bábkészletet bevihetjük később, amikor a történet ismétlése következik, és a gyerekek kezébe adhatjuk, hogy ők interpretálják a történetet. Ekkor kiderülhet, mi az, amire emlékeznek, mi volt számukra ebben a történetben a legfontosabb, leghangsúlyosabb. A játék által megfogalmazzák saját üzenetüket, gondolataikat, érzéseiket.

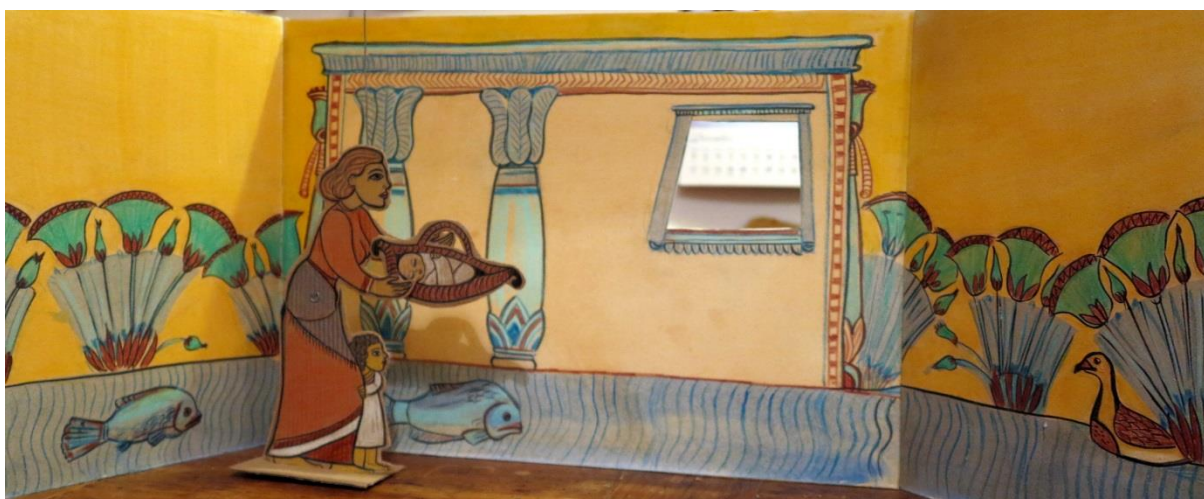
Illusztrációs anyag

Felhasznált irodalom

Biblia Magyarázó jegyzetekkel. Kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1997;

Fontana, David: A jelek és szimbólumok titokzatos világa. Kossuth Kiadó, Budapest. 2011;

Gombrich, E. H. : A művészet története Második kiadás. Gondolat Kiadó, Budapest. 1975;

Hoppál Mihály – Jankovics Marcell – Nagy András – Szemadám György: Jelképtár. Helikon Kiadó, 1990;

Jubileumi Kommentár A Szentírás magyarázata I. kötet Általános tájékoztató a Szentírásról. Az Ószövetség könyveinek magyarázata. Genézis – Jób könyve Kiadja a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1995;

Keresztyén Bibliai Lexikon II. K-Zs. Szerkesztette: Dr. Bartha Tibor. Kiadja a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1995.

5. MÓZES VÉTKE ÉS MENEKÜLÉSE

(2Móz 2,11–25)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BOROS, I. (szerk.), Jeromos kommentár. Az Ószövetség könyveinek a magyarázata, Budapest 2002. PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

Magyarázatos Biblia, Budapest 1997.

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.)

Mózes gyilkosságának története:

Mózes különleges helyzetben volt: származása szerint héber, neveltetése szerint egyiptomi. Tudatában volt származásának. Amikor szemtanúja lett egy erőszakos cselekménynek, kiderült, hogy a kettős hovatartozása közül melyikkel azonosult jobban: az eredeti családjához érzelmileg jobban kötődött. Itt kezdődött Mózes visszatérése az egyiptomi létből a héber létbe. Nem derült ki a történetből, hogy miért is ment ki Mózes a kényszermunkát megnézni. Ez a szemle azonban örökre megváltoztatta az életét. Mózes gyilkolt. Az itt használt héber szó nemcsak ütlegetésre, hanem agyonverésre is vonatkozik. Ezzel tulajdonképpen egyszemélyben ítélte el az egyiptomit, és hajtotta rajta végre az ítéletet. Bár ezt a gyilkosságot egy erős felindulású harag előzte meg, szándékos volt.

Az Újszövetség megemlíti ezt a történetet. István a védőbeszédében Mózes cselekedetét úgy értelmezte, mintha már Mózes ekkor tudta volna azt, hogy Isten általa vezeti a népet. Mózes igazságérzete szerint cselekedett indulatból. István a beszédében azzal menti fel Mózeszt ez alól a tette alól, hogy egy bántalmazott ember védelmére kelt, és miatta állt bosszút.

A gyilkosság után Mózes büntudatot érzett. Próbálta eltitkolni tettét, hogy megússza a következményeket. Próbálta eltitkolni, de nem tudta. Lelepleződött, és nem maradt más lehetősége az életben maradásra, csak a menekülés.

Jézus tanított arról, hogy *„nincs olyan rejtett dolog, amely le ne lepleződnék, és olyan titok, amely ki ne tudódna, és ismertté ne válna.”* (Lk 8,17)

Kiszakadt mindkét közösségből, amelyhez addig tartozott. Önmagát zárta ki a világából. Menekülése során a midjániták között talált menedékre. A midjániták vándorló nomád nép volt, amelynek tagjai között voltak kereskedők és harcias beduinok is. A fáraó udvarában mindennel kiszolgált, fényűző élethez szokott férfi egyszerre magára utalt lett, és egy olyan közösségbe került, amely egészen más volt, mint amit ismert. Az, akit egyiptomiként tisztelet övezett, jövevénné vált. Annak, aki fényűző életet élt, immár a pásztorok egyszerű életmódjával kellett megelégednie. Mózes kiérdekelte egy midjánitai pap vendégszeretetét azzal, hogy megvédte a lányait. A Réuel név jelentése: Isten barátja. Jövevénységét fejezi ki Mózes azzal, hogy első fiának a Gersóm nevet adja, ami ezt jelenti. *„Jövevény voltam idegen földön.”* (2Móz 18,3)

Ez az időszak előkészületi idő volt Mózes számára. Megismerte a vándorló életmódot. Mózes egy bibliai emberöltőnyi időt, negyven évet élt így.

Gyilkosság:

A Biblia tanítása szerint az élet Ura Isten. Ezért életet adni és elvenni is kizárólag neki van joga. A gyilkossággal az ember Isten helyére akar lépni. A gyilkosság nemcsak az ember, hanem együttal Isten ellen való bűn. A mózesi törvények nem egyforma módon értékelték a különféle öléseket. Megkülönböztetnek szándékosan és nem szándékosan elkövetett emberölést. A

menedékvárosok arra szolgáltak, hogy ha valaki nem szándékosan, hanem véletlenül oltotta ki valakinek az életét, kegyelemben részesüljön, és ne kelljen a tetteért a saját életével fizetni. (4Móz 35,16 kk.) A próféták sokszor beszéltek arról, hogy Isten bosszút áll az ártatlanul kiontott életért (1Kir 21). Jézus Tízparancsolat-magyarázata szerint már az is ölésnek számít, ha valaki a szívében ilyen érzéseket dédelget.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A harmadikos gyermek a heteronóm erkölcsiség talaján áll. Erős a szabálytudata, amit leginkább az adok-kapok elven és a szabályt létrehozó személyek jelenlétében, vagy odaképzésével tart meg. Mindezek háttérében a büntetés-jutalmazás tapasztalata áll.

A gyermekben még nem fejlődött ki az egzisztenciális bűnfogalom. Csak bűnökről, vétkekről tud. Ne Mózes bűnös személyéről, hanem Mózes vétkeiről, bűnös tetteiről beszéljünk, azok következményeiről és a lehetőségekről!

A gyermekek ebben a korban már ismerik a saját gyengeségeiket, hibáikat, gyakrabban, vagy rendszeresen elkövetett vétkeiket, de saját maguknak is nehezen vallják be. Leginkább eltussolni, elhallgatni vagy másra kenni akarják. Mózes vétkére is keresik a magyarázatokat, kifogásokat. Próbálják igazságosnak feltüntetni. Ha tapasztalataik alapján a vétket megszegyenítés, kemény büntetés követi pusztán, nem a helyrehozás és a szívbéli megbocsátás, a kibúvókat keresik. A bűnbocsánat, a jóvátétel lehetőségei adottak, amelyek felbátorítják a gyermekeket is, hogy vállalja fel tetteit, még az elhibázottakat is.

Mózes vétkét ne kisebbítsük! Beszéljünk a vétek következményeiről, a közösség, a gyökerek elvesztéséről, és beszéljünk az újrakezdésről is! Éppen a vétek nagysága mutatja fel Isten bűnbocsánatának az erejét, hatalmát. Isten még a legnagyobb vétkeket is megbocsátja, ha megbánjuk, és a legbűnösebb embernek is ad lehetőséget a szabadulásra, változásra, újrakezdésre, sőt, nagy tervei is lehetnek vele.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon példák által a vétkekről beszélni segítséggel. • Tudja segítséggel elmondani Mózes ifjúkori vétségének történetét a tankönyv képe és szövege alapján. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Zsolt 37,3.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja mit jelent a vétek, tudjon rá példákat is mondani. • Legyen képes elmondani Mózes ifjúkori vétségét és annak következményeit a tankönyv képe és szövege alapján. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni, magyarázni a lecke Igéjét: Zsolt 37,3.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT
GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Mózes vétke és következménye.

Kognitív cél: Ismerjék fel a gyermekek, hogy a vétésnek mindig van negatív következménye.

Affektív cél: A vétésben önmagunknak és másoknak okozott fájdalom és rossz érzelmek hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: Saját és bibliai példák gyűjtése a tettek és következményeinek összefüggéseire.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mire jó? Hogyan jó? – szemléltetés Vigyünk be fehér A4-es lapokat a hittancsoportnak! Kérdezzük meg: Mire való? Mire lehet használni? Egyezzen meg a csoport valamiben: levelet írni/rajzolni/hajtogatni stb. Majd osszunk mindenkinek, de előtte minden lapon történjék valamilyen változtatás. Legyen közte olyan, ami nem ugyanúgy használható: • össze gyűrjük • eltépjük • előre meghajtogatjuk kicsibe • valamelyik felére már nyomtattak • előző nap leöntöttük teával, így hullámos, foltos Várjuk meg, míg hangot adnak az elégedetlenségüknek. Próbáljuk meg rendbehozni! Kérdezzük meg, hogy jó-e így! Miért nem? Átvezetés: Mózzsal terve volt Istennek. Megmentette az életét, és az egyiptomi udvarban nevelkedhetett.	Eszköz: több fehér A4 lap Megjegyzés: Ezzel a feladattal arra vezetjük rá a tanulókat, hogy mindennek van egy rendeltetése, ha rosszul használjuk, már nem lesz olyan, amilyen volt. Van, amit helyre lehet hozni, de van, amit már nem.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Mózes vétke és menekülése: • Mózes egyiptomi neveltetése • Ragaszkodása népéhez • Igazság iránti érzékenysége • Bűnös tette, meggondolatlansága • A fáraó keresteti • Menekülése – vesztesége Történet üzenetének elmélyítése a munkáltatótankönyv 1. feladata alapján A feladattal arra szeretnénk rávezetni a gyerekeket, hogy különbség van az érzések és a tettek között. Az	TKGY, TKEI 5. lecke 26. o. Megfigyelési szempont: Mit gondolsz, mit tett helyesen és mit tett helytelenül Mózes? Kapcsolódó feladat: TKGY, TKEI 5. lecke 1. feladat

	együttérzés és az igazságérzet helyes volt, de az erőszak és a bosszú nem megfelelő válasz az igazságtalanságra. Tett és következmény szemléltetése: dominólapok megfigyelése Ok-okozati összefüggések felismertetése. Tett és következmény fogalmának megértéséhez: bibliai szereplők tetteinek és következményeinek az átgondolása a 4. feladat alapján Alkalmazás: Rossz döntések következményének a kezelése: jóvátétel.	Eszközök: dominók, elegendő hely TKGY, TKEI 5. lecke 2. feladat TKGY, TKEI 5. lecke 4. feladat szituációs játék TKGY, TKEI 5. lecke 5. feladat
Aranymondás	„Bízzál az Úrban, és tégy jót!” (Zsolt 37,3)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 170:2–3. verse: „Az Úr Istent magasztalom...” TKGY 139. o. 4. ének, TKEI 155. o. 4. ének. RÉ21 724: „Jézus, nyájas és szelíd...” TKGY 137. o. 1. ének, TKEI 153. o. 1. ének. BS 108: „A mélyből hozzád száll szavam...” RÉ21 135:5 „Megáll örökké neve...” BS 144:1–3. verse: „Védelmezz, Istenem...” BS 246:5 „Te vezesd minden léptemet...”	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY, TKEI 26–27. o.

A képen látható:

Kétoldalas tematikus képet lát a néző, a háttérben Mózes háta mögött a fáraó palotája és két piramis látható. A Níluson hajók úsznak a távolban. Mózes hátra pillant, menekül a vétke miatt, a büntetés elől.

A szöveg: Fókusz: Mózes lobbanékony természete, önuralmának hiánya ösztönözte arra, hogy igazságot tegyen saját akaratából. Ezért ölte meg az egyiptomi hajcsárt, aki valóban kegyetlenül bánt Mózes népével. Ezután elmenekült a várható következmények elől.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Olvassátok el a címet és gondolkodjatok el azon, hogy mit jelent a vétke!
- Olvassátok el a történetet és figyeljétek meg, milyen ember volt Mózes!
- Hogyan nevelkedett Mózes a fáraó palotájában?
- Jellemezzétek Mózes! Milyen tulajdonságai voltak?

- Mit jelent az, hogy Mózes lobbanékony volt? Hogy viselkedik egy lobbanékony ember? Milyen tulajdonságnak van híján?
- Mózes hazalátogatott és valami igazságtalanságot vett észre. Mi volt ez?
- Mit tett Mózes? Miért?
- Tette után mire kényszerült? Miért?
- Merre menekült? Hová tartott?
- Mit jelent, hogy a szíve nehéz volt?

Figyeljétek meg a képet!

- Milyen körülmények között élt Mózes?
- Miért volt jó a Nílus közelében élni?
- Figyeld meg Mózes! Mit üzen az arckifejezése, mozdulata?
- Hová tart? Miért?

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

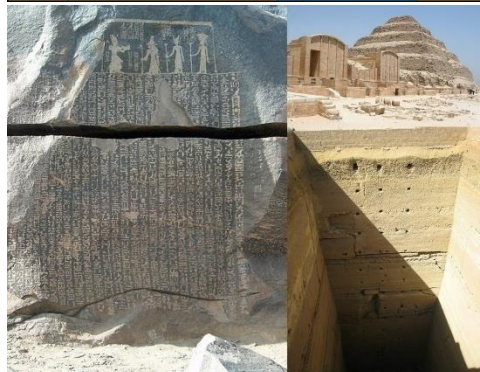
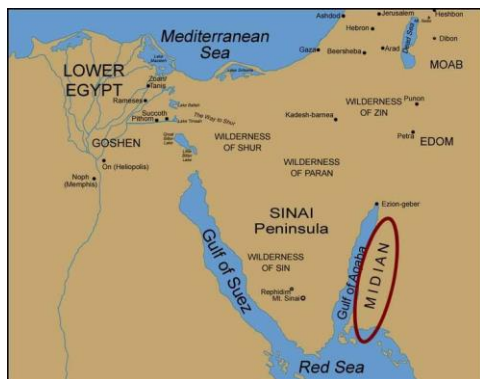
Aranymondás: „Bízzál az Úrban, és tégy jót!”

- Soroljatok fel jócselekedeteket a mai napotokból!
- Mondjatok néhány rossz cselekedetet!
- Honnan tudjuk, hogy mikor döntöttünk jól, és mikor rosszul?
- Mondj egy példát arra, amikor az Úrban bíztál!
- Mondd el a saját szavaiddal az aranymondás tartalmát! Mit jelent számodra?

1. Mózes menekülése

Mutassuk meg Mózes menekülésének helyszíneit! Szemléltessük fotókkal a különböző helyeket!

https://ferrelljenkins.files.wordpress.com/2013/09/pharaohs-island_fjenkins012611_1932t.jpg

2. Imádságra nevelés: Olvadó bűnök

Előkészületek:

vízben oldódó WC-papír gurigákból papírcsíkok kivágása (aqua-tube)

Eszközök:

- vízben oldódó papírcsíkok
- befőttesüveg
- víz
- íróeszköz

a) Hittanoktatói narráció

Azt tanítja a Biblia, hogy Jézus vére által Isten megszabadított a bűneinktől, vagyis megbocsát nekünk. A víz szimbolizálja most Jézus vérének. Azt is tanítja a Biblia, hogy Isten megbocsát, ha megvalljuk neki a bűneinket.

b) Imádság tartalmának előkészítése

Megkérjük a gyerekeket, hogy nevezzenek meg olyan bűnököt, amiket szerintük egy velük egyidős gyerek meg szokott tenni. Írjuk fel ceruzával ezeket a megnevezett bűnököt a papírcsíkra.

c) Imádkozás (bűnvallás)

Hittanoktató saját szavaival kéri Isten bocsánatát, ha ilyen bűnököt tennék meg.

d) Szemléltetés megbeszéléssel

Kérdés: Mi történik a bűnökkel, ha megvalljuk Istennek? Figyeljétek meg, hogy mi történik a papírral!

Szemléltetés: A papírcsíkokat beletesszük a vízbe, kicsit megkeverjük vagy megrázzuk. A papír feloldódik.

Hittanoktatói narráció: Isten megbocsátja a vétkeinket.

El tudjuk-e olvasni a szavakat?

Mi történik a megvallott bűnökkel?

A Biblia azt tanítja, hogy Isten megbocsátja a bűneinket, ha megvalljuk azokat.

e) Imádkozás (hálaadás)

Hittanoktató megköszöni Istennel, hogy Isten megbocsát nekünk.

3. Menedékfogó

Játsszunk fogócskát! A játék előtt jelöljük ki egy menedékhelyet, ahol a játékosokat nem lehet elkapni. A menedékben csak rövid ideig lehet tartózkodni, amíg 10-ig elszámolunk, utána vissza kell térni a játékba.

4. Ház, Fa, Kutya – kommunikációs készség fejlesztését szolgáló gyakorlat

Cél: a kommunikációs készségek fejlesztése, a verbális és nem verbális kommunikációformák jelentőségének megismerése. A vezetés, irányítás közötti különbség megismerése.

A játék megbeszélésének a kérdései:

- Milyen érzés volt irányítani?
- Milyen érzés volt irányítottnak lenni?

Eszközök:

- páronként 1 db A4-es lap
- alátét a rajzoláshoz
- 1 db színes filctoll páronként
- halk zene

Játék menete:

- A résztvevők párokat alkotnak (Ha a létszám páratlan, akkor vagy az egyik csoporttagot megfigyelőnek kérjük fel, vagy az egyik csoportvezető beszáll a játékba.)

Minden pár két tagja egymással szembefordított székekre ül, térdük összeér, rajta elhelyezve a papírlap az alátéttel. A filctollat mind a ketten megfogják.

A csoportvezető arra kéri a résztvevőket, hogy amíg a zene szól, mindenki hunyja le a szemét, és képzeljen el egy tetszés szerinti tájat, benne egy házzal, a ház mellett egy fával, mellette egy kutyával. Engedjék szabadon képzeletüket!

Kb. 2–3 perc után a zene abbamarad, és a csoportvezető arra kéri a párokat, hogy szavak nélkül, teljes csendben rajzoljanak – a filctollat együtt fogva – egy képet, amin van egy ház, egy fa és egy kutya. Amikor a kép elkészült, szignálják egy közös művésznévvel, majd közösen adjanak egy iskolai osztályzatot rá!

Amikor minden pár elkészült a teljes feladattal, a képeket kifüggesztjük. A párok beszámolnak érzéseikről, elemzik a produktumot, és megbeszéljük, hogy milyen tapasztalatokat szereztek a nem verbális kommunikációval, az empátiával és egymás befolyásolásával kapcsolatban.

Forrásanyag: <http://jatek.gyujtemeny.net/jatekszabaly/637.php>

6. TETTEK ÉS KÖVETKEZMÉNYEK

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

I. A Heidelbergi Káté II. Második Helvét Hitvallás, Budapest 2004.

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

BOROS, I. (szerk.), Jeromos kommentár. Az Ószövetség könyveinek a magyarázata, Budapest 2002. HERCZEG, P., Érted is, amit olvasol? Budapest 1991.)

Tettek és következmények a Szentírásban

A Biblia tanítása szerint mind a rossz, mind a jó tetteknek vannak következményei. „*Tudjuk pedig, hogy aki szűken vet, szűken is arat, és aki bőven vet, bőven is arat.*” (2Kor 9,6)

Azok a tettek, amelyek nem hitből születnek, amelyek nem Isten parancsolatai szerintiek, bűnnek számítanak (3Móz 5,17). Ennek a fizetsége, következménye: a halál (Róm 6,23). Isten az embernek lehetőséget adott arra, hogy jót tegyen, és ne rosszat. Ahogyan Káinnak mondta: „*Hiszen, ha jót teszel, emelt fővel járhatsz. Ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és rád vágyódik, de te uralkodjál rajta.*” (1Móz 4,7) Káin nem jól cselekedett, ezért átkot kapott. Kitaszítottá, otthontalanná vált, és a munkáját eredménytelenül végzi. Olyan büntetés, amit alig tud elhordozni (1Móz 4,13).

1. Ószövetség:

A Biblia már az ember teremtetésekor tanít arról, hogy az ember cselekedeteinek következményei vannak. Ha engedelmes marad, akkor megmarad az édeni állapot. Ha engedetlen lesz, nem tartja be Isten útmutatását, tehát eszik a tiltott fáról, akkor azért büntetés jár (1Móz 2,17). Ádám és Éva azért kaptak büntetést, mert nem Isten útmutatása szerint cselekedtek.

A törvényadás előtti időszakban az ősatya (akinek tekintélye kötelező erejű volt), maga döntötte el szokásjog alapján, hogy mely tetteknek mely következményei legyenek. Így a következmények kiszabásának a forrása, és a következmények elhordozásának a helyszíne is egyaránt a család volt. Ha büntetést kapott valaki, akkor az a családi szeretet ölelésében ment végbe (Péld 23,15kk). A sérelmek a családban, szeretetben gyógyultak. Az ősatyák története nem bűn és büntetés, hanem bűn és megbocsátás viszonylatában zajlik. (A büntetni szóra nincs önálló héber szó.)

Egyik legismertebb ószövetségi történet, amely a törvényadás előtti időből való: Mózes gyilkolásának a története. Mózes a következmények elől úgy próbált megmenekülni, hogy a gyilkolása bizonyítékát elrejtette. Tettét megpróbálta eltitkolni. Ez azonban nem sikerült neki. Az egyiptomi törvények szerint felelősséget kellett volna vállalnia a kioltott élet miatt. Elmenekült a büntetés-végrehajtás elől Egyiptomból. Tette mégsem maradt következmény nélkül. A közvetlen következmény az lett, hogy kiszakadt a jólétből, kiszakadt a nevelő családjából, és vér szerinti családjától is nagyon messze került, egyedül maradt.

A törvényadás után a bűn-büntetés kérdésében a helyzet változott. A Törvény által Isten konkrétan megmondja, hogy mi a jó, azaz az Istennek tetsző cselekedet, mi a rossz, vagyis a bűn, és hogy mi a tettek következménye. Ha betartják a törvényeket, akkor ennek következménye áldás lesz. Isten áldását abban lehet megtapasztalni, hogy a nép békében, a hazájában él, nem szűkölködik, egészséges, hosszú életű lesz. Ha azonban nem tartja be a törvényt, akkor annak a következménye az átok lesz (5Móz 30,19). Ilyen következmény: az ellenség támadása, szegénység, fogságba vitel, betegség. A betegség és bűn összefüggésének a

gondolatára jó példa Jób barátainak az érvelése.

Az Ószövetség népének történelmén nyomon követhető az az igazság, hogy a törvény megszegésének már a földi életben következménye van. Amikor az Isten útmutatása szerint cselekedtek, akkor béke és jólét volt az országukban. (A bírák korának a történetei erre nagyon jó példák.) Amikor pedig bálványt kezdtek imádni, akkor jöttek ellenséges népek. Sőt, a legkomolyabb következmény a babiloni fogságba vitel lett.

Az Ószövetség tanítása szerint azért kell jót tenni, mert ez az Isten útmutatása, emiatt lehet a földi életben boldog a nép.

2. Újszövetség:

Jézus tanításában is fontosak a jó tettek. Ezért Ő a jótettek gyökeréről is sokat tanított. A jótett a hit következménye, gyümölcse. Ahhoz, hogy az ember jót tegyen, előbb hinnie kell. Elképzelhetetlen az, hogy a hit nem mutatkozik meg a jó cselekvésében. *„Nem jó fa az, amely rossz gyümölcsöt terem, és ugyanúgy nem rossz fa az, amely jó gyümölcsöt terem. Mert minden fát a maga gyümölcséről ismernek meg. Hiszen túskebokról nem szednek fügét, csipkebokról sem szüretelnek szőlőt. A jó ember szíve jó kincséből hozza elő a jót, a gonosz ember pedig a gonoszból hozza elő a gonoszt. Mert amivel csordultig van a szív, azt szólja a száj.”* (Lk 6,43–45)

Nem mindegy, hogy az ember milyen indítatásból teszi a jót. Jézus azt tanította, hogy a titokban végrehajtott jócselekedetet megjutalmazza a mennyei Atya *„majd a te Atyád, aki látja a rejtett dolgokat, megjutalmaz téged.”* (Mt 6,4)

Pál apostol a leveleiben hangsúlyozza azt, hogy a hit az üdvösség alapja, és nem a cselekedetek, azaz a törvény betartása nem helyettesítheti a hitet. A hit kegyelmi ajándék (Ef 2,8) A hitet nem lehet cselekvéssel megspórolni.

Ez nem mond ellent Jakab tanításának, aki azt hangsúlyozza, hogy a hitből viszont fakadnia kell a jótetteknek, különben az egész halott. *„Mert ahogyan a test halott a lélek nélkül, ugyanúgy a hit is halott cselekedetek nélkül.”* (Jak 2,26)

A jó tetteknek bizonyágtevő ereje van. *„Tisztességesen éljete a pogányok között, hogy ha valamivel rágalmaznak titeket, mint gonosztevőket, a ti jó cselekedeteiteket látva, dicsőítsék Istent a meglátogatás napján.”* (1Pt 2,12) *„Mert Isten akarata az, hogy jót cselekedve némítsátok el az értelmetlen emberek tudatlanságát, mint szabadok: nem úgy, mint akik a szabadságot a gonoszság takarójául használják, hanem mint Isten szolgálói.”* (1Pt 2,15–16)

Az Újszövetség tanítása szerint a jó tettek hitből fakadnak, a hit következményei.

A **Heidelbergi Káté** foglalkozik a jócselekedetek kérdésével: (62–64. kérdés-felelet)

A jócselekedeteknek nem üdvszerző célja van:

– A Káté a jócselekedetek kérdését az üdvösség szempontjából vizsgálja. Milyen szerepe van az ember üdvössége szempontjából azoknak a cselekedeteknek, amelyek mások javát szolgálják? A Káté válasza az, hogy semmilyen szerepe nincs, még a megtért ember üdvösségének az elnyerésében sem számítanak a jótettek. Egyedül Krisztus halála miatt lehet üdvössége az embernek. A legkisebb hozzájárulásra sem képes az ember. A probléma abból fakad, hogy a megromlott emberi természettel rendelkező ember nem képes olyan jótettet végrehajtani, amely ne lenne bűnnel szennyezett, hanem tökéletes tett lenne. Isten mércéjével mérve minden tett elégtelen és gyarló. A cselekedeteket a helyén kell kezelni. A jócselekedetek helye nem az üdvösség megszerzése.

– A jócselekedetek nem olyanok, mint a pénz, amin megveheti az ember a mennyei belépőjegyet. A káté semmilyen formában nem fogadja el a szünnergizmust az üdvösség tekintetében. Az üdvösség csak kegyelem által lehetséges. Ha mindent megtennénk, amit Isten tőlünk elvár, akkor sem lenne semmi okunk dicsekedni, mert csak annyit tettünk meg, amit Isten elvárt tőlünk.

– A keresztyén embernek lehet jutalma az életben, Isten megajándékozza, meggazdagítja, de

ennek nincs köze az üdv elnyeréséhez. Nem érdemeink szerint kapjuk a jutalmat, ezért ez arra tanít minket, hogy mindent kegyelemből kapunk.

A jócselekedeteknek oka van:

A jótettek bibliai hasonlattal élve: gyümölcsök, amelyek a Krisztusban való létnek a bizonyítékai. A Káté szerint a hála az ok. Ha keresztyénként megtapasztalom, hogy Isten nekem ingyen kegyelemből mindent megbocsát, akkor hálás leszek, és ezt a hálát fejezem ki abban, hogy valami jót teszek másokért. A keresztyén élet Krisztusban való élet, és ez az élet gyümölcsöket terem. A Krisztus iránti szeretet indít arra, hogy szeretetből másokkal jót tegyünk. És nem céllal, hanem ezzel az okkal. Éppen a hála miatt egészen bizonyos, hogy a megtért ember életében megjelennek azok a jótettek, amelyekre Isten őt indítja. Ha Krisztussal élek együtt, akkor ő indít folyamatosan a mások szeretetére. És a mások iránti szeretet tettekben fog kifejezésre jutni. Ezért lehetetlen, hogy a Krisztusban újjászületett ember ne tegyen jót.

A Második Helvét Hitvallás a XV. fejezetben ugyanazt tanítja, mint a Káté, csak hosszabban kifejtve. Ennek a hosszabb magyarázatnak az alábbi a lényege:

Jó cselekedetek:

- A törvény jelenti ki nekünk, hogy melyek a jó és a rossz cselekedetek.
- Élő hitben születnek.
- Isten akarata szerint valók. (2Pt 1,5)
- Isten parancsolatainak nem mondanak ellent.
- Feladata: Isten dicsőítése (Mt 5,16), elhívásunk igazolása (Ef 4,1), Isten iránti hála kifejezése (Kol 3,17), felebarát számára haszon legyen (Fil 2,4).
- Nem célja: magamutogatás, nyereszkeskedés.
- Nem célja: üdvösség megszerzése a jó tettek cselekvői számára.
- „...*ha pedig kegyelemből van, akkor nem cselekedetekből, különben a kegyelem nem volna kegyelem.*” (Róm 11,6)
- Az újjászületés következménye.
- Isten kedveli a jó cselekedeteket.
- Isten megjutalmazza a jó cselekedeteket. (Jer 31,16) Ez a jutalom nem az ember érdeme, hanem Isten jóságának az eredménye.
- Minden jótettért adott jutalom Isten kegyelmének köszönhető.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A konkrét műveleti gondolkodás támogatja a konkrét fogalmi szintű ok-okozati összefüggésekben való gondolkodást. A gyermek már tisztában van azzal, hogy a tetteinek következményei vannak, csak gyakran nem tud előre gondolni a következményekre. Sokszor kell megismétlődnie egy következménynek, hogy az utána már a tettek előtt hatással legyen rá. Ezzel él a jutalmazás és a büntetés módszere az iskolában. Az ismétlődő pozitív és ismétlődő negatív következmény minősíti a tettet, és alakítja ki a gyermekben az adott tettekhez való hozzáállását.

A lecke célja, hogy a gyermeket bátorítsa arra, hogy előre gondoljon tettei következményére a saját és a többiek szempontjából, és a jót válassza, aminek a következménye ugyancsak jó.

Ez a célkitűzés felel meg a korosztályi adottságoknak is, ahol az empátia, a másoknak való segítség is összekapcsolódik az önérdemmel. A gyermek még nem hálából tesz jót. Ez az újjászületésben valósul majd meg. A gyermek azért tesz jót, mert utána jó a hangulat, megdicsérik, örülnek a szülei, a barátai többet játszanak vele. Vagy azért tesz jót, mert nem akar rosszat tenni.

Tett és következmény együtt jár. Bár teológiai nézőpontból az eredendő bűn miatt nem tudunk jót tenni, mert a jó cselekedeteink is valójában önös érdekből születnek, így önmagunkhoz és az emberekhez kötnek, és nem Istenhez, mégis a mindennapi cselekedetek és következmények szempontjából választhatjuk a jót, azt, amire Isten azt mondja, hogy jó, és ami a körülöttünk lévőknek is jó. A harmadikos gyermekben egyelőre csak ezt tudjuk erősíteni. Az egzisztenciális bűnösség, bűn fogalom, jóra való képesség, a jó és háládatosság összefüggéseire csak később lesz elég érett.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja segítséggel értelmezni a tankönyvi történet befejezéseit a tankönyvi képek és szövegek alapján. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Példabeszédek 11,25.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja segítséggel értelmezni a tankönyvi történet befejezéseit a tankönyvi képek és szövegek alapján • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes értelmezni a lecke Igéjét és magyarázatot fűzni hozzá: Példabeszédek 11,25.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jót tenni jó.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy a jó tetteknek jó következménye van.

Affektív: Jó tettek, cselekvések és következményeinek érzelmi kísérői.

Pragmatikus: Jótettek és következmények gyűjtése saját és bibliai példák által.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mire való? – gyorsasági, műveltségi és asszociációs játék Hozzunk be az órára egy zsákot tele különleges használati eszközökkel! Egyenként mutassuk fel, és kérdezzük meg, mire való! Aki tudja, minél gyorsabban kiabálja be, hogy mire használjuk. Minél különlegesebb egy tárgy, annál fogósabb a kérdés. Ha nem szeretnénk bekiabálással, játszhatjuk úgy, hogy a tanulók egyenként húzhatnak a zsákból, és akár csak kitapintással, akár megtekintéssel, mondják el, vagy tippeljenek, hogy mire való. Átvezetés: Beszélgetés a játék kapcsán a „jóra való” fogalmáról. Isten az embert jó tettekre teremtette. Ahogy a tárgyakat is rendeltetésszerűen kell használnunk, hogy hasznosak legyenek. Ha jót teszünk, jóra való vagyunk. A tankönyvben szereplő történetnek két befejezése van. Melyik a jó befejezés, miért?	Eszköz: Pl. dugóhúzó, habverő, kalapács, csipesz, reszelő, sajt szeletelő, hámozó, fogpiszkáló, cipőkanál, időjárásmérő stb. Javaslat: A játék elején tisztázzuk, hogy csak most lehet bekiabálni, mert ez a játék része, de az óra többi részén és máskor jelentkezni kell, ha valaki szeretne hozzászólni!
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Az olvasmány hangos olvasása Osszuk fel a gyermekek közt az olvasmányt! Választhatunk három jól olvasó gyermeket. Az első a történet elejét, majd a második és a harmadik a két befejezést olvassa fel! Szavazás – olvasmány közös feldolgozása Szavaztassuk meg, hogy melyik befejezés az igazi! Számoljunk, és háromra vagy a jobb, vagy a bal kezüket tegyék föl attól függően, melyik oldali hasábbal értenek egyet! Beszélgessünk arról, hogy miért döntött az egyik fele a csoportnak az egyik, a másik fele a másik befejezés mellett!	TKGY, TKEI 6. lecke, 29–30. Megfigyelési szempont: Melyik befejezés az igazi? Javaslat: Moderáljuk a beszélgetést! Adjunk szót mindenkinek, kérjünk csendet a többiektől! Hagyjuk, hogy a gyerekek tanakodjanak, akár kimondják sérelmeiket! Nem kell egyből a jó megoldásra jutni. Hadd bontakozzanak ki a dilemmák is! A történet ugyanúgy tartalmaz nehéz pontokat, mint Mózes

	Ha mindenki a jobb oldalt választja, akkor provokáljuk őket a baloldallal, hogy előjölessen a lehetséges spontán reakció: A testvére nem kérte el a biciklit. Nem lehet, hogy jogosan dühös Marci? Nem túl nehéz segíteni is, ha valaki kérdés nélkül elveszi azt, ami a tied? A beszélgetés lezárása az olvasmány további részével és az aranymondással: „Aki mást felüdít, maga is felüdül.” (Péld 11,25) Az üzenet elmélyítése, feldolgozása a munkáltató tankönyv feladataival Az 1. feladatban nem a megfigyelőképesség fejlesztése van a fókuszban, hanem annak a hangsúlyozása, hogy egy jó döntéseket jó tetteknek kell követnie. A 2. feladat dramatikus feldolgozásra is alkalmas. A tanulók szerepbe lépve el is játszhatják a 3 helyzetet. A játék után beszéljük meg, hogy milyen érzés volt a barát, a padtárs és Marci szerepében lenni. Miután a hittanosok átélték a hála, öröm és befogadás érzését, közösen reflektálhatnak a tapasztalatokra.	története, hiszen a kishűg nem kérte el a biciklit. Pont itt válik kérdésessé a döntés. TKGY, TKEI 6. lecke, 30. o. TKGY, TKEI 6. lecke 1–3. feladatai
Aranymondás	„Aki mást felüdít, maga is felüdül.” Péld 11,25	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szentelj meg Úr Isten...” (TKGY 144. o. 10. ének, TKEI 160. o. 10. ének) RÉ21 170:7. 9. és 10. versei: „Az Úr Istent magasztalom...” (TKGY 139. o. 4. ének, TKEI 155. o. 4. ének) RÉ21 151: „Uram Isten, siess...” (TK 76. o. 18.) (TKGY 148. o. 18. ének, TKEI 164. o. 18. ének) BS 183: „Tégy, Uram, engem áldássá...” RÉ21 462: „Bocsásd meg, Úr Isten...” BS 144: „Védelmezz, Istenem...”	
Házi feladat	Tudod-e? záró kérdésének tettekre váltása a következő óráig	TKGY, TKEI 6. lecke, 30. o.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY, TKEI 29–30. o.

A képen látható:

A 29. oldalon egy szituációt látunk: dühös fiút biciklivel a kezében, mellette egy kislány, akit kisebb baleset ért.

A 30. oldalon ugyanaz a két szereplő, mint az előző oldalon, a lány ugyanúgy ül, a fiú megértően és kissé ijedten nyújtja a kezét a lány felé. A kép mellett szöveg a döntések és tettek érzelmi következményeiről.

A szöveg: Hétköznapi, mindennapi konfliktust ír le a szerző, mely testvérek között gyakori. A szöveg tanító jellegű. Két befejezést találunk, melynek elemzése során a helyes magatartást példáját olvashatjuk, s a tanulók ezt követhetik.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat a 29. oldalon

- Kiket látsz a képen?
- Miért dühös, haragos a fiú?
- Mit tehetne azért, hogy a dühe elmúljon, csillapodjon?
- Mi történt a kislánnyal?
- A kerékpár milyen szerepet játszhatott a történetben?
- Hol játszódik a jelenet?

2. Szövegelemzéshez javaslat a 30. oldalon

- Képzeljétek el, hogy a következménynek is van következménye: gondoljatok *A kakas és a pipe* című mesére – ha még emlékeztek rá!
- Olvassátok el a Marciról szóló első történetet! Mondjatok példát arra, hogy minek mi lett a következménye!
- Marci hogyan viselkedett? Miért volt olyan dühös? Mi lett ennek a következménye?
- Mi a véleményed Marciról?
- Mi a véleményed a testvéréről? Hogyan előzhette volna meg a balesetet?
- Most olvassátok el a történet második befejezését! Mi a különbség a két befejezés között? Mi a hasonlóság?
- Hogyan viselkedett Marci az első befejezésnél? Sorold fel a tulajdonságait!
- Mi a véleményed Marci viselkedéséről? Miért?
- Hogyan viselkedett Marci a második befejezésnél? Sorold fel a tulajdonságait!
- Mi a véleményed Marci viselkedéséről a második befejezés esetében? Miért?

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Aki mást felüdít, maga is felüdül.” Péld 11,25

- Válaszd ki az alábbiak közül azt az öt viselkedésformát, amelyeket másoktól szeretnél elvárni!

Szeressenek, fogadjanak el, hallgassanak meg, figyeljenek rám, hagyjanak békén, legyenek kedvesek hozzám, ne szidjanak, büntessenek meg, ha megérdemlem, kínáljanak meg édességgel, ne bántsanak, ne csúfoljanak, ne nevéssenek ki, engedjenek sokáig aludni, ne zavarjanak, nyugodtan internetezhessek...

- Gondolkodj el azon, hogy a fentiek közül te melyiket gyakorlod leginkább! Elégedett vagy magaddal? Miért?
- Magyarázd el a saját szavaiddal az aranymondás üzenetét!

1. Imádságra nevelés: Lufi

Eszközök:

- lufik a kiscsoportonként 1 db és néhány plusz
- alkoholos filc a kiscsoportonként 1 db
- lufi megkötésére (szalag vagy csipesz vagy zseníliadrót)

a) Csoportbontás

Alkossunk 3-4 fős csapatokat!

b) Előkészület és eszközosztás

Minden kiscsoport kap egy lufit és egy alkoholos filcet.

c) Imádság szövegének előkészítése

Feladatutasítás:

A lufira (még nincs felfújva) írjatok fel olyan rossz tetteket, amelyeket a veletek egykorú fiatalok szoktak elkövetni!

d) Lufi felfújása

Feladatutasítás:

Fújja fel egy csoporttag a lufit, nem szabad nagyon nagyra. Kössük be a lufi száját!

e) Megbeszélés

- Mi történt a felírt szavakkal?

Vélhető válasz: nagyobbak lettek.

- Szerintetek ez mit jelent a mi életünkre nézve?

Vélhető válasz: A rossz megnő

f) Összegző gondolatok: A rossz tetteknek mindig van következménye. Isten azonban jót akar nekünk, azt akarja, hogy jó kapcsolatunk legyen Vele és az emberekkel. Erre van lehetőségünk. Ezért imádkozhatunk most is Hozzá.

g) Imádkozás

A hittanoktató imádságot fogalmaz meg a felírt szavak kapcsán.

Ötlet: Az imádság alatt a lufikat le lehet tenni középre, körbe lehet állni. A lufikat leereszthetjük az imádság után.

2. Ennek sírás lesz a vége

Beszélgessünk erről a mondatról: Mikor szoktad hallani? Így szokott lenni? Honnan következethetünk arra, hogy egy játéknak sírás lesz-e a vége? Hogyan lehetne megelőzni?

3. Következménypiramis

Vigyünk magunk építőkockákat az órára és post-it lapocskákat. Akár Mózes tettét vegyük alapul, vagy a munkáltató tankönyvben található történetet, esetleg valamilyen más, konkrét, megtörtént eseményt! Kérjük meg a gyermekeket, hogy az adott eset alapján gyűjtsék össze azt, hogy mi a konkrét tett, és milyen következményei lehetnek! Ezeket írjuk fel egyenként post-itokra, majd egy-egy kockára ragasszuk rá! A gyermekekkel együtt, a felcímkézett kockákat használva, illesszük egymáshoz az eseményeket! Beszélgessünk azután arról is, hogy milyen változtatást végrehajtva változhatnak az események! A javaslatokat is írjuk post-it lapokra, és azokkal is építsük fel a piramisunkat! Lehetőség szerint min. 2 szituációt dolgozzunk fel, egy olyat, aminek rossz, majd egy olyat, aminek jó következményei vannak! A tanult történetekhez kapcsolódva használható pl. Mózes meggyilkolja az egyiptomit, a fáraó lánya magához veszi Mózeszt. Bátorítsuk a gyermekeket arra, hogy minél több következményt (kicsi és nagy dolgokat is) soroljanak fel!

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

1. feladat:

Nyolc különbséget fedezhetünk fel: új bokor ültetése, virágok ültetése, virágágyás szegélyének a rendbehozatala, csúszda létrájának a megjavítása, hinták rendbehozatala, kuka helyreállítása, pad megjavítása, játszótéri kerítés felújítása.

Utaljunk vissza az előző lecke párhuzamos feladatára, a jó és rossz tett következményére!

2. feladat:

Az óravázlatban olvasható dramatikus feldolgozás mellett rajzolással is kiábrázolhatják az érzéseiket a hittanosok.

Ez lehet a feladatutasítás:

Vegyetek elő színeseket! Gondolj arra, hogy mit érzel, amikor valaki kölcsönadja neked a radírját! Rajzold le ezt az érzést! Ne a jelenetet, hanem azt, hanem azt, amit belül érzel ilyenkor. Lehet nagy foltokat rajzolni, vagy vonalakat, firkálni is szabad, minden megoldás jó.

Megmutathatjuk egymásnak az alkotásokat, de tilos kritizálni.

3. feladat: A feladatban az alábbi közmondások szerepelnek:

Ki mint vet, úgy arat

A türelem rózsát terem

Aki mer, az nyer

Ki korán kel, aranyat lel

Ötlet: Papírból vágjunk leveleket és azokra írjuk rá az összekevert betűket.

További közmondások, amelyek utalnak a következményekre:

Jó tett helyébe jót várj

Gyakorlat teszi a mestert

A feladat fókuszában a közmondások tartalmának az értelmezése álljon, az ok-okozati összefüggések felismerése, és ne a nyelvi képességek. közmondások tartalma legyen a fókuszban, vagyis az ok-okozati összefüggések, és ne a nyelvi képességek.

7. ISTEN BEMUTATKOZIK MÓZESNEK

(2Móz 3,1–15)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

OTTO, R., A szent, Budapest 2001.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

Magyarázatos Biblia, Budapest 1997.

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

MOLNÁR, J., Állj meg a hegyen! Kolozsvár 2012.)

Mózes kiválasztása Isten üdvözítő tervének a része. Kiválasztottságának jele volt, hogy különleges körülmények között menekült meg születése után a haláltól, és különleges körülmények között nevelkedett. Bár a „fáraó lányának fia” pozíció magasságából hirtelen nincstelenné vált, megtapasztalta, hogy Isten továbbra is gondoskodik róla, amikor otthont kapott és egy újabb család tagjává vált, majd saját családot alapított. Bár fizikálisan eltávolodott a néptől, Isten lépésről lépésre a szabadítást készítette elő. Isten tervében az egyiptomi fogságból való szabadítás vezetője Mózes volt, aki különleges körülmények között bízott meg ezzel a feladattal.

Az elhívás előzményei:

Mózes a gyilkolás után menedéket talált. Midján földjére került, ahol családot alapított. Az élete teljesen megváltozott. Ez az életmód gyökeresen más volt, mint amihez hozzászokott Egyiptomban. Itt ő volt az alárendelt, akinek dolgoznia kellett az apósa mellett. Pásztor lett. Így a nomád életmódhoz kellett hozzászoknia. Ez alatt az időszak alatt, míg Mózes tulajdonképpen nem egy jelentős személy volt, Isten kezdte őt felkészíteni a nagy küldetésre. Először megismerkedett azzal az életformával, amit majd a vándorlás során gyakorolnia kell. Egy nomád, vándorló népnek lesz majd 40 évig a vezetője. Tanulni kezdte a nélkülözést, az Istenre való ráhagyatkozást.

Az elhívás helye:

Isten egy hétköznapi helyzetben szólította meg Mózeset, akkor, amikor az egyedül volt. Isten ott jelent meg Mózesnek, ahol később az Ószövetség legnagyobb Istenkijelentései történnek. A hegy elnevezése (Isten hegye) arra utal, hogy már korábban is Isten hegyének tartották ezt a hegyet. (2Móz 3,1)

Az elhívást kísérő csoda:

Mózes elhívását egy csoda kísérte. Ez a csoda erősíti meg az Isten jelenlétének a tényét. (Jézus szavait is jelek és csodák kísérték.) Isten tűzben jelent meg. Egy csoda által, ami magára vonja Mózes figyelmét. Az égő csipkebokor azóta is az Istenkijelentés, megjelenés szimbóluma lett. Sokan próbálnak valamilyen természeti magyarázatot találni arra, hogy hogyan éghetett a bokor. El lehet fogadni bármilyen magyarázatot, de ennek a történetnek a lényege az a csoda, hogy Isten a bűnbeesett embernek megjelenik, kapcsolatba lép vele, megszólítja. Ezt akarja alátámasztani a csipkebokor csodája. A tűz a megtisztulás szimbóluma. A tűz elégeti a rosszat. A tűz más esetekben is Isten megjelenésének a kísérője volt, az Ábrahámmal kötött szövetség idején (1Móz 15,17), később tűzoszlopként vezette népét éjjel. Mózes megtapasztalja a **Szent** Isten jelenlétét. A közelében lepleződik le igazán az ember teremtményi, bűnös mivolta. Isten tiszta közelségében Mózes eltakarta az arcát és félni kezdett. Amikor megtapasztalta Isten

jelenlétét, megpróbálta a bűnös önmagát elrejteni. A szégyen mellett a találkozáskor félelem is öntötte el az Isten természetfeletti erejét megérezve (tremendum). Isten felszólítja Mózeset, hogy vegye le a saruját, hogy így érintse meg a jelenlétében a földet. A föld szent hely lett, mert itt jelent meg Isten csoda által, itt szólalt meg. Szent minden, ami Istenhez tartozik, amit megkülönböztetünk a hétköznapi profántól, ami Isten számára rendelt. A szent fogalma tisztát jelent rituális és erkölcsi értelemben is. A hely szentté vált Isten megjelenése által, de Mózes is, hiszen Isten a maga számára különítette el, rendelte el küldetésre. Szentsége nem önmaga tisztaságából fakad, hanem a Szentnek való szolgálatra rendelésből.

Az elhívás:

Isten első szava az volt Mózeshez, hogy néven szólította. Mózesnek le kell vennie a saruját, ezzel jelezve, hogy ez a föld szent, az Isten jelenlététől különleges. Ezzel választotta el Isten a profán és hétköznapi földtől a szentet.

Isten úgy mutatkozik be Mózesnek, hogy ő Mózes őseinek az Istene. Isten az ősatyáknak adott ígéretet erősíti meg. Isten elmondja, hogy azért hívja el és küldi el Mózeset, mert látja a szenvedést. Mózeset Isten olyan feladattal bízta meg, ami kétszeresen is nehéz. Egyrészt vissza kell mennie oda, ahonnan elmenekült, vagyis szembenézni az esetleges büntetéssel. Másrészt a feladat azért nehéz, mert kivezet egy egész népet egy sanyargatott életből. Egy nép élére állni, és egy olyan feladatot végrehajtani, amire korábban nem volt precedens. Mindkét nehézség abba az irányba mutat, hogy Mózesnek két lehetősége van: vagy teljesen Istenre hagyatkozik, vagy pedig ellenáll a küldetésnek.

Mózes első reakciója: visszautasítás. Magát alkalmatlannak látja. Isten azonban a jelenlétét ígéri. Amikor Isten egy feladattal bíz meg valakit, akkor nem a feladat nagysága vagy az ember kicsinysége a döntő, hanem Isten ereje, aki a feladatot adta. Ha az ember a maga gyengeségéről le tud mondani, és meg tudja engedni, hogy Isten cselekedjen általa, akkor a mindig jelenlévő Isten ereje vezet és viszi véghez az akaratát.

Mózes nehezen fogadta el a küldetését. Sokféle kifogást említ:

- Nem tartja magát megfelelő személynek erre a feladatra.
  - Attól tart, hogy a nép majd nem fog neki hinni, nem fog hallgatni rá, mert nem fogják tudni, hogy kinek a nevében szól.
  - Attól tart, hogy nem hiszik el, hogy megjelent neki Isten.
  - Végző kifogása az volt, hogy nem fog tudni beszélni.
- Isten minden egyes kifogást megválaszol:
- Jelenlétét ígéri. (2Móz 3,12)
  - Bemutatkozik. Isten elmondja a nevét.
  - Isten három csoda bemutatására teszi képessé Mózeset.
  - Áront Mózes mellé állítja segítségül.

Az elhívás legfontosabb mozzanata az volt, hogy Isten bemutatkozott. Istennek nem az ember adott nevet, hanem Ő maga.

Isten neve:

Ahhoz, hogy az ember Istent megismerhesse, az Isten kijelentésére van szükség arra, hogy Isten maga kezdeményezze a bemutatkozást. Isten Mózesnek mutatkozik be először (2Móz 3,13–14). Isten neve az Ő önkijelentése. A név sokkal többet jelentett a bibliai időkben, mint ma. A viselőjének a lényegéről fogalmazott, mondott el valamit. A bemutatkozása révén teszi lehetővé Isten, hogy nevét segítségül tudja hívni a népe. Isten úgy mutatkozott be Mózesnek, hogy azt mondta: „*Vagyok, aki vagyok.*”. A héber nyelv lehetővé teszi, hogy ezt a bemutatkozást a következő módon értelmezzük:

- Jelenre vonatkoztatva: „Vagyok, aki vagyok.” Isten lényege ezek értelmében a létezés. A jelenlét.
- Jövőre vonatkoztatva: „Leszek, aki leszek.” Ebben az értelemben Isten a gondviseléséről

biztosítja az embert, azt mondja mindegy: Velel leszek. Ez a kijelentés azt is jelenti, hogy Isten nem csak az a bibliai atyák Istene, hanem mindenkié.

A három csoda:

Mózes újabb ellenvetése és féelme, hogy nem hisznek neki. Korábban már megtapasztalta, hogy nem álltak mellé. A bot a pásztor alapkelléke volt. A kebel a ruha derék fölötti részét jelentette, amit zsebek is használtak. A lepra olyan betegség volt, amiből abban a korban szinte lehetetlen volt felgyógyulni. A harmadik csoda előre vetíti az egyik későbbi csapást (a víz vérré válását).

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A történet feldolgozása két irányba mutat: Isten neve és a szentség fogalma.

Az égő csipkebokor története Mózes elhívásának története. Itt mutatkozik be az az Isten, akinek eddig is terve volt vele. Mózes kérdez rá Isten nevére. A név magában hordozza a viselőjét, azzal lehet megszólítani, kapcsolatot teremteni. A név magába sűríti a megnevezett tulajdonságait, célját. A gyermekek is kíváncsiak egymás, a házi kedvencek, tárgyak nevére. Beceneveket, gúnyneveket adnak egymásnak, csapatokba tömörülnek, gittegyleteket alakítanak, találó névvel látják el a másikat. Értik és használják a név megkülönböztető és szimbolikus funkcióját. Éppen ezért bele tudnak helyezkedni Mózes kérdésébe.

Isten neve fontos nekik. Ahogyan bemutatkozik, az nem egyértelmű. Isten nem engedi egy névbe zárni magát, hanem a vele való kapcsolatban ismerjük meg egyre inkább. A talányos név elgondolkodtatja őket. A gyermek is sokféleképpen ismeri Istent. Visszautalhatunk az év eleji második leckére. Az óra arra ad lehetőséget, hogy beszélgessünk a gyermekekkel az eddigi istenképükről, ki számukra Isten, illetve ki az a „Vagyok”, hogyan értelmezik Isten bemutatkozását.

A gyermek is megéli, hogy egy-egy névbe zárják a társai vagy ő a többieket. Ez lehet pozitív vagy negatív, de mégsem írja le teljesen az embert. Isten talányos neve is éppen a folyamatos kapcsolatra és ismeretre hívja a gyermeket.

Az égő csipkebokor története lehetőséget ad a szent fogalmának bevezetésére is:

Szent = egészen más, tökéletes, teljes, Istené, Istennek elkülönített, maga Isten, Isten jelenléte. A harmadikos gyermek leginkább a féltett kincsek, játékok, helyek analógiájára érti meg, hogy mit jelent a szent fogalma, ami egészen más, ami elkülönített, Istennek félretett. Neki is van olyan játéka, tárgya, ami szent, ami az övé, ami egészen más, mint a többi, ami mindentől elkülönített, csak az használhatja, foghatja meg, akinek odaadja. Isten neve, lénye, jelenléte, a helyek, ahol megjelenik, ahol vele találkozunk ugyanígy egészen másak. Szentek. Elkülönítettek. Istenéi. Isten országához, a mennyországához tartoznak. Tiszteljük, vigyázunk rá, értékeljük.

A protestantizmus nagy hangsúlyt helyez arra, hogy Isten megszenteli a profán világunkat is, mi magunk is szentek vagyunk, hiszen hozzá tartozunk. Ugyanakkor az ünnepeknek mint az Isten dicséretére elkülönített időnek, a templomnak mint elkülönített térnek ugyanúgy jelentősége van. Isten világának szentségét a gyermek ebben az elkülönülésben ragadja meg. A helyek, idők, rítusok kiábrázolják számára azt a különleges kapcsolatot, ami Isten és ember között van. Ennek ad teret a második óra anyaga.

Isten szentsége lehetőséget ad arra, hogy beszélgessünk a gyermekek viselkedéséről a templomban, imádság és a bibliaolvasás idején. Fontos, hogy Isten szentségéhez kössük, és ne emberi előírásokhoz. Ne emberi fegyelmezés legyen, hanem éreztessük meg a gyermekkel, hogy Isten iránti szeretetünket, tiszteletünket fejezzük ki, amikor belépünk a szent időbe (imádkozunk, ígét hallgatunk), a szent térbe, (összegyűlünk a templomban)! A hatalmas Isten,

az egészen más, egy különleges odafigyelést érdemel tőlünk a teremtményeitől. Ezzel a különleges odafigyeléssel, tiszteletteljes viselkedéssel fejezzük ki köszönetünket, hálánkat.

ALTERNATÍV FELDOLGOZÁSI LEHETŐSÉG A KÖVETKEZŐ 4 LECKE FELDOLGOZÁSÁHOZ:

Állami iskolában, gyülekezeti hittanon az elkövetkező 4 óra a következőképpen is strukturálható.

1. óra: A 7–8. lecke egybevonásával egy órán beszélhetünk Mózes küldetéséről.
2. óra: A következő órán a 9. lecke első felét dolgozhatjuk fel a páskával és a kivonulással a középpontban.
3. óra: A 9. lecke második felét és Mózes-Mirjám énekét egybevehetjük a vörös-tengeri átkeléssel.
4. óra: A szabaduláselményhez kapcsolhatjuk a hálaadó imádságot.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten segítséggel tudja elmondani Isten hogyan szólította meg Mózes és milyen feladatot adott neki, a tankönyvi kép és szöveg alapján. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten segítséggel tudja megmagyarázni a szent hely fogalmát. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten segítséggel értelmezze a lecke Igéjét: Mózes 2. könyve 3,14.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Legyen képes elmondani, hogyan szólította meg Isten Mózes és milyen feladatot adott neki. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja mit jelent a szent hely fogalma. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes kérdéseket megfogalmazni Istenről. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten értelmezze és memorizálja a lecke Igéjét: Mózes 2. könyve 3,14.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten bemutatkozik Mózesnek, és bevonja őt a tervébe.

Kognitív cél: Az égő csipkebokor történetén keresztül megismertetni, Isten hogyan mutatkozik be Mózesnek és hogyan vonja be őt a tervébe.

Affektív cél: Az Isten megismerésére való törekvés érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: A tanuló bátorítása arra, hogy fejezze ki, mi az, amit ő Istenről tudni szeretne

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Bibliából (Amerikából) jöttem, mesterségem címere! Az Amerikából jöttem ebben a korosztályban kedvelt és ismert játék. Analógiájára játszhatjuk az óra elején ezt a csoportos játékot, amelyben párban is dolgozhatnak. Egy vállalkozó páros elhúzódik a csoporttól, hogy azok ne hallják, ne lássák őket. Választanak ketten egy bibliai mesterséget (de szűkíthetjük egyiptomi elfoglaltságokra/eddig tanult szereplőkre is). Pantomimban előadják. A csoport kitalálja. Utána egy másik párosnak adjunk lehetőséget! Beszélgetés a játékról: • Mi alapján ismertük fel, hogy ki kicsoda? Átvezetés: Ma egy olyan történettel ismerkedünk meg, amikor Mózesnek maga Isten mutatkozik be.	Javaslat: A csoport előzetes ismereteitől függően adhatunk segítséget, írhattunk ki kártyára ötleteket, azok közül húzhatnak. Ha túl nehéznek találjuk, játszhatják az eredeti játékot mai foglalkozásokkal.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Isten bemutatkozik Mózesnek: • Mózes Midján földjén • Égő csipkebokor a Sínai-hegyen • Isten megszólítja Mózes • Mózes közeledése • Isten bemutatkozása • Aranymondás: Vagyok, aki vagyok. (2Móz 3,14) Tudod-e? közös elolvasása, feldolgozása: Megbeszélés, elemzés után olvassuk el a bibliai olvasmányt úgy, hogy Isten neve helyett olvassuk: ÚR!	TKGY, TKEI 7. lecke, 32. o. Megfigyelési szempont: • Hogyan mutatkozik be Isten? ('A' padosor/fiúk) • Mi mindent tudunk meg Istenről ebben a történetben? ('B' padosor/lányok) TKGY, TKEI 7. lecke, 32. o. Javaslat: Kipróbálhatjuk a héber Adonáj megnevezéssel is. TKGY, TKEI 7. lecke 1–4. feladatok

	Munkáltatás a munkáltató tankönyv feladataival: Kapcsolódó feladatok feldolgozása során beszélgetünk Isten bemutatkozásáról és a gyermekek istenképéről!	Kapcsolódó feladat: Isten megjelenik, képzeletjáték. (Leírás a További ötletek 3. pontjában.) Javaslat: Engedjük a gyermekeket szabadon kibontakozni a véleményükkel, csak akkor korrigáljuk őket, ha negatív istenkép jelenik meg a beszélgetésben, akkor is lelkipáterrel, visszakereséssel: Miért gondolkod, hogy ilyen az Isten?
Aranymondás	„Vagyok, aki vagyok.” (2Móz 3,14)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Csak nyisd ki a szíved...” (TKGY 150. o. 20. ének, TKEI 166. o. 20. ének) RÉ21 170:1–4. verse: „Az Úr Istent magasztalom...” (TKGY 139. o. 4. ének, TKEI 155. o. 4. ének) „Szentelj meg, Úr Isten...” ...” (TKGY 139. o. 10. ének, TKEI 160. o. 4. ének) BS 246:1–3.4.6. verse: „Kész az én szívem...”	
Házi feladat	Munkáltató tankönyv 5. feladata	TKGY, TKEI 7. lecke 5. feladat Javaslat: Egyházi iskolában az 5. feladat készíti elő az olvasmány feldolgozását.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY, TKEI 32. o.

A képen látható:

A 32. oldalon tematikus kép, ahol Mózeset látjuk térdelve, az égő csipkebokortól elfordulva. Mózes tartásából, arckifejezéséből a meglepetés, félelem tükröződik.

A 33. oldalon illusztráció: tekercs Isten nevével.

A szöveg: A fókusz Isten és Mózes „találkozása” a szent helyen, és annak körülményei. Isten közli Mózesrel a tervét, és feladattal bízta meg. Az Isten megnevezi magát: „Vagyok, aki vagyok”. A szó szerinti bibliai idézetek eltérő színnel vannak nyomtatva.

Instrukció a képoltvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1.

- Olvassátok el a címet! Nézzétek meg a képet! Ki van a képen? Mi történik?
- Milyen napszak van?
- Miről árulkodik Mózes testhelyzete, arckifejezése?
- Hol történik az esemény?
- Olvassátok el a történetet: figyeljétek meg, hogyan mutatkozik meg Mózesnek Isten!

2.

- Hová menekült el Mózes a fáraó haragja elől? Mivel foglalkozott?
- Hol van a Sínai hegy? Ki járt már Egyiptomban? Milyen volt, meséld el a többieknek!
- Mit vett észre Mózes?
- Mit mondott Isten Mózesnek?
- Hogyan nevezte meg magát Isten?
- Olvassátok el a *Tudod-e?* – részt! Mit tudtatok meg? Nézzétek meg a tekercset is!
- Milyen feladattal bízta meg Isten Mózeset?
- Mózes hogyan fogadta a feladatot?

1. Beszélgetés körjátékban: Mi alapján ismerlek? Mi alapján gondollak hozzám „közel állónak”?

A játékot rávezetésként használhatjuk a történetmondás előtt.

Mindenki körben áll. Odadobunk egy labdát/plüss játékot/sapkát az egyik gyermeknek. Első feladatként meg kell neveznie valakit, akit jól ismer. Elmondhatja, hogy mit tud róla, milyen tulajdonságait, tetteit ismeri. (Biztosan elhangzik a neve és néhány jellemző tette is). Majd átdobja a tárgyat annak, akiről beszélt. Ő folytatja a játékot egy másik gyermek bemutatásával.

2. Mímes játék – történetmondáshoz

Kérhetünk segítséget a gyermekektől, hogy megjelenítsük a történetet. Egyik gyermek lehet egy sárga vagy piros kendővel az égő csipkebokor. Egy másik gyermek pedig Mózes. A történetmondás közben a mögé lépünk, aki épp megszólal. Mózeset meg is kérhetjük, hogy kövesse a történetet a mozdulataival, arckifejezéseivel.

3. Isten megjelenik – képzeletjáték

A munkáltató tankönyvi feladatokra rávezetésként eljátszhatjuk a következő képzeletjátékot. A gyermekek fonják össze a karjaikat a padon, hajtják le a fejüket, és hunyják be a szemüket! Hagyjunk időt az elcsendesedésre! Segítségként vegyünk egy triangulumot, vagy valamilyen más hangszeren szólaltassunk meg egy hangot! Kérjük meg a diákokat, hogy kövessék a hang útját! Amikor elér „Csendszágba”, ők is maradjanak csendben, és figyeljenek, mi történik itt. Csendben, halkan, vezessük be őket a történetbe! A mondatok közt hagyjunk időt az elképzelésre:

Isten népe imádkozott szabadításért. Isten meghallgatta segélykiáltásukat. Ismeri népe fájdalmát. Elindul, hogy megmentse őket. Megjelenik Mózesnek, hogy elküldje népéért Egyiptomba.

Most Neked jelenik meg ott a pusztában. Te vagy ott a nyájjal. Meglátod a csipkebokrot. Lángol. Fényes. Forró. Megszólal az Úr hangja.

- Mit teszel?
- Mit kérdezel Tőle?

A képzeletjáték után a gyermekeket dolgoztathatjuk a munkáltató tankönyv kapcsolódó feladataival:

TKGY: 1–4. feladatok (33–34. o.), TKEI: 1–4. feladatok (33–34. o.)

4. Alkotás – Az égő csipkebokor – gyöngyfűzés

Cél: Isten egyediségének, hatalmának, nagyságának érzékeltetése.

Eszköz:

- korall, narancs, vörös, égőpiros színű gyöngyszemek
- hurkapálca vagy könnyen hajlítható drót
- gyurma

A munka menete:

- Hangulatkeltésként minden tanuló választ egy gyöngyszemet. A hittanoktató elmondja, hogy a választott gyöngyszem nem más, mint ők maguk. Isten előtt mindannyian egy-egy értékes gyöngy vagyunk.
- A tanulók a gyurmába beleszurkálják a hurkapálcika darabokat, vagy a drótdarabokat. Tetszés szerint ráfűzik a gyöngyszemeket.
- A történet feldolgozása után megbeszéljük, hogy kinek hogyan jelent / jelenik meg az életében Isten hatalma.

5. Imádságra nevelés: Istent kérdezem – Három mondatos imádság

A 2. feladatban megfogalmazott kérdéssel dolgozunk az imádság kapcsán.

Ez az imádság 3 mondatból áll.

1. Az első mondatlal vezetjük be az imádságot, fogalmazzuk meg azt, hogy van egy kérdés, ami foglalkoztat minket, szeretnénk választ kapni rá Istentől, mert Ő mindent tud.
2. A 2. mondat lesz az a kérdés, amit a 2. feladatban megfogalmazott a hittanos.
3. A 3. mondat pedig egy olyan gondolatot fogalmaz meg, aminek a lényege, hogy elfogadjuk, bármit is és bárhogyan és bármikor válaszol.

A csoport lelki érettségétől, a rendelkezésünkre álló időtől függően az 1. és a 3. mondatot megfogalmazhatja a hittanoktató vagy megfogalmazhatjuk együtt a gyerekekkel. A közös megfogalmazáshoz itt található egy útmutató:

Az 1. és a 3. mondatot fogalmazzuk meg közösen a gyerekekkel! A mondatok ne legyenek hosszúak! A megfogalmazás folyamata egy tanulási folyamat lesz a hittanosok számára.

A folyamat lényege, hogy a hittanosok azt gyakorolják, hogy hogyan fejezzék ki magukat az imádságban és hogy hogyan gondolkozzanak az imádságról. A mondatokat írjuk fel a táblára.

Mit tartalmazzon a kezdő mondat?

- a) Kivel beszélünk? Megszólítás. Olyan néven szólítsuk meg Istent, ami kifejezi azt is, hogy Ő hatalmas és azt is, hogy Ő mindenható.
- b) Milyen okból fordulunk Hozzá? Azt mondjuk ki, hogy Ő mindent tud, mindent ismer, szeret minket, ezért tudjuk, hogy lehet Hozzá fordulni mindig.

c) Mit szeretnénk? Kérdezni szeretnénk Tőle.

Példa: Mennyei Atyám, Te mindent ismersz, szeretnék kérdezni tőled valami fontosat.

Mit tartalmazzon a záró mondat?

- a) Elfogadás: Istenre bízunk, hogy akar-e válaszolni, hogy hogyan, milyen formában válaszol.
- b) Türelem: Kivárjuk, hogy válaszoljon.
- c) Bizalom: Javunkat akarja, bármit is válaszol, bármikor és bárhogyan.

Példa: Rád bízom, hogy mikor és hogyan válaszolsz nekem. Ámen.

6. Elkülönített hely

Gyülekezeti vagy állami iskolák hittanóráján alkalmazhatjuk az egyházi iskolai munkáltató tankönyv olvasmányában található ötletet.

Bevezető gondolatok:

A szent Isten itt van közöttünk. Az elkülönített hely erre emlékeztet minket. Alakítsatok ki ti is egy ilyen helyet a termetekben!

a) Hely előkészítése:

Keressetek a teremben egy kis helyet! Lehet az asztalon vagy a terem egy sarkában a földön. Pakoljátok el mindent onnan! Tisztítsátok meg a helyet!

b) Tiszta kezek előkészítése:

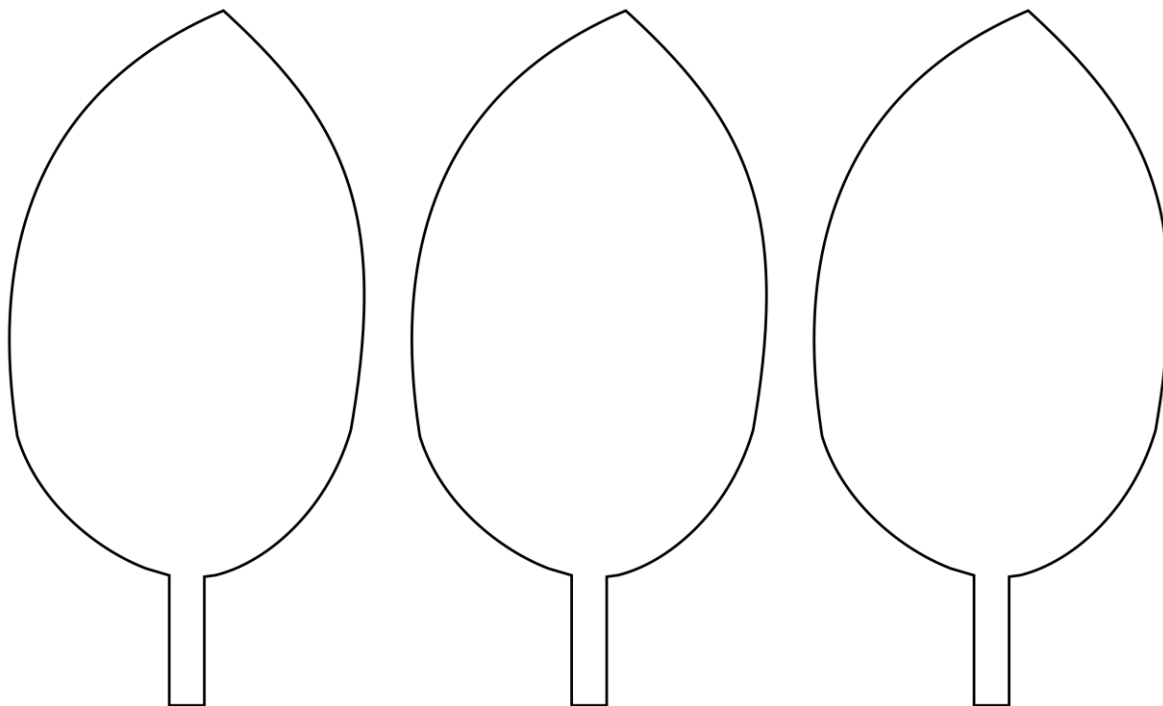
Menjete a mosdóhoz, és alaposan mossátok meg a kezeteket, hogy tiszta legyen!

c) Hely berendezése:

Terítsétek le együtt az üres helyre a terítőt! Tegyétek a Bibliát a terítő közepére!

d) Isten nevének felírása:

Mindenki rajzoljon és vágjon ki egy levélformát a minta segítségével!

Ez emlékeztet benneteket az égő csipkebokorra. Írjátok rá a levélre: Isten! Használhattok színes

ceruzát is. Tegyétek a leveleket a Biblia köré!

e) Elcsendesedés:

Amikor megálltok ezen a helyen, gondolatok arra, hogy Isten velünk van és figyel ránk. Leülhettek csendben imádkozni. Kinyithatjátok a Bibliát, és olvashattok egy történetet.

7. Milyen Isten? Rajzolás activity

Gyülekezeti vagy állami iskolák hittanóráján alkalmazhatjuk az egyházi iskolai munkáltató tankönyv olvasmányában található ötletet.

Kis kártyákra írjatok egy-egy szót Isten tulajdonságai közül, amelyek szentségéhez tartoznak! Egy gyermek húzzon belőle, és rajzolással vezesse rá a társait! Aki kitalálta a tulajdonságot, újabb kártyát húzhat!

Segítenek nektek a következő példák:

tulajdonság: erős – amit rajzolhatsz: vár

tulajdonság: hatalmas – amit rajzolhatsz: hegycsúcs

tulajdonság: tiszteletre méltó – amit rajzolhatsz: levetett saru

tulajdonság: csodálatos – amit rajzolhatsz: felhők között fény

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

1. feladat:

Engedjük, hogy a gyerekek elmerüljenek a színezésben. Ez a fázis a megérkezést, a történet képi feldolgozását szolgálja, ne terheljük őket közben feladatmegoldással. Miután elkészültek a rajzok, kérjük, hogy pár pillanatig mindenki szemlélje a saját égő csipkebokrát. Ebből a

megnyugodott, csendes állapotból kiindulva vezessük a gyerekeket a 2. feladat kérdésének a megfogalmazásához. Biztosítsunk nyugodt légkört.

2. feladat:

A kérdés megfogalmazása megfelelő elmélyülést, csendet igényel. Az 1. feladat lehet egyfajta elcsendesítő, megérkező fázis ehhez az elmélyült elgondolkodáshoz.

Hagyjunk elegendő időt a feladat elvégzésére. Ez a feladat alkalmas az imádságra nevelésre is. Aki szeretné, elmondhatja, hogy mit kérdezne Istentől. A feladat megbeszélése után adjunk lehetőséget a gyerekeknek arra, hogy fél percben magukban is elmondják a kérdésüket Istennek imádságban. Az idő letelte után a Hittanoktató így zárhatja az imádkozást: Köszönjük, Istenünk, hogy meghallgattál minket. Ámen.

A gyermekek várhatóan megkérdezik, hogy mikor és hogyan fog válaszolni Isten. Isten sokféleképpen válaszol és sokszor nem azonnal. Lehet, hogy egy másik emberen keresztül, lehet, hogy egy bibliai történeten keresztül, lehet, hogy történik velünk valami, amin keresztül sikerül megérteni a válaszát.

3. feladat: Egyenes vonalban, kanyarodás nélkül 9-szer fordul elő, ha megengedjük a kanyarodást (így nehezebb) 16-szor találjuk meg.

V					V								
	A				A								
		G	V	A	G	Y	O	K					
			Y		Y								
				O	O							K	
		V			K			V		O			
		A						A	Y				
V	A	G	Y	O	K	V	A	G	Y	O	K		
		Y					A	Y					
		O				V		O					
		K						K					
				V	A	G	Y	O	K				

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT
SZENT VAGY, URUNK! OLVASMÁNY
EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten tiszteletre méltó.

Kognitív cél: Az égő csipkebokor történetén keresztül a gyermekek Isten tiszteletére vezetése.

Affektív cél: A nagysághoz és erőhöz tartozó érzelmek előhívása, feltérképezése.

Pragmatikus cél: A diákok fejezzék ki Isten tiszteletét a viselkedésükkel.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Munkáltató tankönyvi feladat elvégzése/ Házi feladat megbeszélése Átvezetés: Vannak olyan helyek, ahol már megéreztek Isten szentségét, vagy ahol ezt jobban át tudjuk élni.	TKEI 7. lecke 5. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Szent Isten, Isten szent! – rajzolós activity Milyen Isten mutatkozott be Mózesnek? Kiskártyákra írjunk egy-egy szinonimát Isten tulajdonságai közül, amelyek szentségéhez tartoznak! Egy-egy gyermek húzzon belőle, és rajzolással vezesse rá a társait! Pl.: erős (vár), hatalmas (hegycsúcs), tiszteletreméltó (levetett saru), csodálatos (egyek felhői közt fény) Munkáltató tankönyvben való munkáltatás – Énektanulás – Ének szövegének a feldolgozása mozdulatok segítségével – Mozdulatokkal imádkozni A viselkedés mellett beszéljünk a mozdulatok lehetőségéről az imádságban! Mutogassuk el a lehetséges mozdulatokat (felemelt kéz, meghajtott fej, összekulcsolt kéz, kitartott kezek), kérjük meg a gyerekeket, hogy utánozzák, és fejtsék meg, mit fejezhet ki Isten felé! – Elkülönített hely A szent fogalmának a tudatosítását segíti elő ez a tevékenység.	Eszköz: kiskártyák tábla/nagy ívpapír kréta/filc TKEI Szent vagy, Urunk! (olvasmány) 1. feladat TKEI Szent vagy, Urunk! (olvasmány) 2. feladat TKEI Szent vagy, Urunk! (olvasmány) 3. feladat TKEI Szent vagy, Urunk! (olvasmány) 6. feladat A tevékenységhez szükséges a sablonok előkészítése
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szentelj meg Úr Isten...” (TKEI 160. o. 10. ének) RÉ21 561: „Szent vagy örökké...” (TKEI 161. o. 13.) „Isten oly nagy, erős és biztos...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/az_isten_oly_nagy „Te vagy az Isten...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/megtekintes/4384	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Igekör mozdulat-imával

Az órán teremtsük meg az alkalmat, hogy a gyermekek megélhessék a mozdulat imádságát:

- Alkossunk kört!
- Csendperc
- Igeolvasás: 3Móz 3,1–4
- Aranymondás: „*Vagyok, aki vagyok.*” (3Móz 3,14)
- Válassz egy mozdulatot! Imádkozzunk csak egy mozdulattal! Sorra vegyünk fel egy mozdulatot! Ha benne maradunk mindnyájan, egy imádságszobor lesz. Ajándék Istennek.

2. Kosztolányi: A labda

A fenti novellában Kosztolányi ugyancsak a szentség témáját dolgozza fel. Elolvashatjuk a gyermekeknek, és beszélgethetünk róla. A zárójelbe tett részeket ne olvassuk!

Kérdések a beszélgetéshez:

- Miért nem mertek bemenni a nagyfiúk?
- Miért mert bemenni a kisfiú?
- Te be mertél volna-e menni?
- Mit gondolhat Isten egy ilyen történetről?

Kosztolányi Dezső: A labda

Hivatalosan még nem érkezett meg a tavasz. A naptár sem ismeri el. Reggelenként fanyar a levegője, kesernyés az íze, érdes a tapintása. Érzik rajta a tél köde – nyírka.

De délután a lucskos fellegek már világoszöld színben ragyognak, mintha mögöttük zsenge lombok remegnének. A gyermekek is visonganak. Ők a legbiztosabb időjósok. Milyen illedelmesen jártak szegények a hideg esőben. Hála Istennek, már nem illedelmesek.

Csicseregnek az utcákon - tereken. A nyarat a fecske hozza. De a tavaszt a gyermek.

Erre az éles lármára riadtam fel a pesti Erzsébet-hídfőnél. Letekintettem a magas följáróról, a vaskorlát mellől, a mélybe lenn az esküteri templom előtt sok-sok gyerek zsinatolt.

A tér bizony szűk. Nálunk benn a városban nincsenek tágas kertek, porondolt játszópályák. Be kell érniök ilyen kövezett kalitkákkal, melyek nem nagyobbak a vakudvaroknál.

Szabályos futballt játszottak. Gimnazisták, elemisták, nyolc-tizenkét évesek. Csatár rohant, fedezet vigyázott, hátvédő ugrott. Hátul, az elképzelt kapunál, állt a két kapus.

Olykor hallani lehetett:

– Gól.

Erre a határbíró, egy gimnazista, füttyült a sárgarézfüttyülővel, s ezt, hogy tekintélyét biztosítsa, sohasem vette ki a szájából.

A zshivaj növekedett. Puffant a labda, fölnyilalt a levegőbe, megfürdött a márciusi légben. A viaskodás változó szerencsével, de egyforma lármával folyt.

Egyszerre elült a láрма. Még a határbíró sem füttyült. Sárgarézfüttyülőjét riadtan zsebébe dugta. A hirtelen csendben összefutottak a játékosok.

– Hol a labda?

– Begurult.

– Hová?

– Oda.

A kapus a templom felé mutatott.

Úgy történt, hogy a bal hátvédő véletlenül erősebben rúgott a labdába. Az átugorva küszöbön, nyílegyenesen az eskütéri templomba rohant, s az utolsó pad előtt állapotodott meg, a márvány - kockákon. Kívülről is lehetett látni.

Ijedelmük nagy volt. Ha valami grófi ház lett volna, vagy diszkrét vagy királyi kastély! De ez mindennél több. Ez a jó Isten háza.

Döbbenten tanakodtak, mi lesz az eltévedt labdával.

– Hozd ki!

– Én nem.

– Te vagy a kapus.

– Te meg a bíró.

Egy hétéves kisfiú is ott ácsorgott. Eddig még nem játszott. Körülvették, magyaráztak valamit neki, gyúrták. Végre elindult.

Utánanéztem. A templom küszöbén lekapta kék sportsapkáját. (Lassan odament a szenteltvíztartóhoz, megmártotta benne kezét, térdre ereszkedett.) Pár pillanat múlva félénken körültekingetve jött ki, hóna alatt a labdával.

Most föllélegzettek, folytatták a mérkőzést. S a hétévest is bevették, hátvédőnek, hálából.

Nem látta ezt senki. Csak én.

(Titkukat azonban nem tudom megőrizni magamnak, annyira kedves és áhítatos. Úgy mesélem el, mint valami tavaszi misztériumot. Nem azért, hogy szüleiket, vagy osztályfőnököket haragra lobbantsam.

Hiszen az, aki abban a nagy házban lakik, a legigazabb Bíró, a legnyájasabb Úr, azt kérte egykor, hogy engedjék hozzá a kisdedeket. Bizonyos, hogy Ő nem haragudott rájuk. És az is bizonyos, hogy a labdájukra sem haragudott.)

Forrás: Kosztolányi Dezső: *Kosztolányi Dezső összes novellája*. Szerk. Réz Pál. Budapest: Helikon Kiadó, 1994.

3. Látogatás a templomban

Az óra keretét használhatjuk arra, hogy ellátogatunk az iskolához tartozó templomba, és ott dolgozzuk fel az óra anyagát.

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

3. feladat: Próbáljuk ki együtt a képen szereplő mozdulatokat, és közben mondják el a gyerekek magukban azt a mondatot, amit a mozdulathoz választottak. Beszéljük meg, hogy mennyiben más így kimondani azt a mondatot.

4. feladat megoldása:

Istené; tökéletes; teljes; elkülönített; tiszta; Isten maga szent; az a hely, ahol Isten jelen van

5. feladat: El is játszhatjuk, hogy a templomban vagyunk és kifejezzük, hogy tiszteljük és szeretjük Istent.

6. feladat: A feladat megvalósítására szánjunk elég időt. A feladatban szereplő elkülönített helyet minden hittanórán megvalósíthatjuk. Ekkor nem kell végigmenni minden egyes lépésen. A levelek helyett a tanórához kapcsolódó egyéb tárgyakat is elhelyezhetünk az elkülönített helyen.

7. feladat: Előkészítést igényel a játék. Készítsünk elő kis kártyákat és filceket az íráshoz.

8. MÓZES KÜLDETÉSE

(2Móz 4–5; 7,1–12,33)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1987.

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.)

Mózes küldetése:

Isten Mózeszt már a születésétől kezdve arra a küldetésre készítette elő, hogy a választott nép vezetője legyen. Erre a küldetésre Isten több lépésben készítette fel, és végig segítette a küldetése ideje alatt.

1. Megmenekülés:

Mózes gyermekként megtapasztalta, hogy mit jelent megmenekülni, hogy Isten megmenti az életét. Az újszülött Mózes kétszeresen is kiszolgáltatott volt. Egyrészt, mint minden újszülött, a szülei nélkül nem tud élni. Másrészt Mózes kiszolgáltatott volt az akkori politikai helyzet miatt, amelyben népe élt.

2. Tanulás, tudás:

Isten úgy készítette fel Mózeszt, hogy a kor legmagasabb képzettségében részesült a fáraó palotájában. Megismerte az egyiptomi nyelvet, gondolkodást. (Pákozdy)

3. Nomád életforma:

Isten Mózeszt előkészítette a pusztai vándorlásra azzal, hogy a legkényelmesebb életmódot egy pusztai vándorló életmódra kellett felcserélnie. Mózes megismerte azt az életközeget, amelyben később 40 évig népének vezetője volt. Megtanulta, hogy mit jelent az időjárás viszonyosságai között Istenre hagyatkozva élni.

4. Szavával készített fel Isten:

Isten Mózeszt a szavával, az elhívásával is felkészítette. Megerősítette azt a kijelentést, hogy Ő az ősatyák Istene (2Móz 3,6). Megígérte, hogy Mózes mellett lesz: „*én veled leszek*” (2Móz 3,12). Isten bátorította Mózeszt.

5. Megerősítő csodák:

Isten ideiglenesen képessé tette Mózeszt a csodák véghezvitelére. (2Móz 4) Három olyan csodát tudott véghezvinni, amelyeket olyan eszközökkel tud véghezvinni, amelyek mindig kéznél vannak. Ezeket a csodákat csak addig tudta megtenni, amíg ezt a részfeladatot el nem végezte.

6. Társ a feladat elvégzésében:

Isten adott egy segítőt Mózes mellé. Amikor arra hivatkozott, hogy nehezen tud beszélni, akkor a feladat elvégzése elől Isten ezt az akadályt is elhárította. Isten két segítséget is ígért erre a problémára: egyrészt azt mondta, hogy majd Ő megmondja, hogy mit kell mondani. Az üzenet tartalmát Ő adta. Másik segítségként testvérét, Áront adta mellé. Isten minden nehézséget elhárított Mózes küldetése érdekében.

Mózes ellenkezett, a feladatot nem akarta elvállalni. Isten haragra gerjedt Mózes ellen, amiért vissza akarta utasítani a küldetést. Mózes végül elvállalta a feladatát.

Isten a feladatokhoz erőt is ad a küldötteinek. A saját erejét adja. „*Erős kézzel hozott ki bennünket az Úr Egyiptomból*” (2Móz 13,16)

Aki Istentől feladatot kap, sokszor érzi magát kevésnek, kicsinek vagy erőtlennek. Ezért írja Pál: „*az én erőm erőtlenség által ér célhoz...*” (2Kor 12,9) és „*Mindenre van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.*” (Fil 4,13)

A keresztyén ember elhívást kap Istentől az üdvösségre, és ezzel együtt feladatokat is kap. Nem mindenki kap ilyen nagy feladatot, mint Mózes, de mindenki kap Istentől saját magára szabott feladatokat. Ezekkel kell elszámlolni. Ahogyan Jézus a talentumok példázatában is tanította, mindenkinek azzal kell elszámlolni, amit kapott: legyen a lehetőség, a tehetség, a feladat bármekkora is (Mt 25,14–30).

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ebben az időszakban, amikor a személyiségfejlődés középpontjában a teljesítmény a kisebbségi érzéssel áll szemben, a gyermekek egyrészt örülnek a feladatoknak, kihívásoknak, ugyanakkor megijednek a túl nagy feladattól, félnek a kudarctól, a sikertelenségtől.

Mózes története a gyermekeket arra bátorítja, hogy szembe tudjanak nézni a saját erősségeikkel, gyengeségeikkel, és vállalják a feladatokkal járó kihívásokat. A lecke célkitűzése, hogy a gyermek meglássa mindazokat az embereket, eszközöket, lehetőségeket, amelyekkel Isten őt felruházta a mindennapi feladatokhoz.

A tanuló életkorából adódó tevékenységei közt hangsúlyos az iskolai tanulmány, ami a felnőttkori végzettségét, hivatását készíti elő. Ezek az évek a felkészülés éve. Jó, ha ezt tudatosítják magukban, és egy hosszabb távlati cél viszonylatában is rá tudnak tekinteni a mindennapi feladatokra, küzdelmekre.

A gyermekek a rövid távú küldetést az apró szívességekben, segítségadásban élhetik meg legkönnyebben (pl. elmenni a pékségbe kenyérért, a pincébe almáért, átvinni a naplót a tanáriba, krétáért futni a portára, stb.), a hosszú távú küldetést pedig a választott vagy vágyott foglalkozáshoz kötik. Az egyházi iskolában, gyülekezeti háttérrel rendelkező csoportokban beszélhetünk az Istentől kapott küldetésről, a tanítványságról, ami mindnyájunk életfeladata.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ tudja elmondani segítséggel a tankönyv képe és szövege alapján, Isten milyen küldetéssel bízta meg Mózeset. ○ tudja segítséggel elmondani, hogyan segített Mózesnek Isten.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Legyen képes elmondani a tankönyvi kép és szöveg alapján, Isten milyen küldetéssel bízta meg Mózeset. ○ Tudja jellemezni Mózeset a tankönyvi történet alapján és indokolja állítását.

○ tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Mózes 2. könyve 3,12	○ Tudja értelmezni és saját szavaival elmondani a lecke Igéjét: Mózes 2. könyve 3,12.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Ha Isten feladattal bíz meg, erőt ad hozzá.

Kognitív cél: Mózes küldetésének és az Isten által adott segítségnek a bemutatása.

Affektív cél: A feladatvállalás és a feladat felelősségének érzelmi háttere: öröm, izgalom, büszkeség, félelem

Pragmatikus: Az Istentől kapott adottságok használatára bátorítás a mindennapokban.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kit ajánlotok hozzá? Miért? – szavazós játék A tanulókat kérjük meg, hogy sorakozzanak fel a tábla előtt szavazáshoz. Készítsünk elő 4-5 kosarat! Tegyük le egy-egy padra! Minden kosár elé helyezzünk egy lapot egy-egy kérdéssel, kis cetliket és tollat a szavazáshoz! A gyermekek padról padra haladva adják le szavazataikat. Kérdések: • Kit küldenél az osztályból bibliaismereti versenyre? • Kit küldenél futóversenyre? • Kit küldenél énekversenyre? • Kit küldenél kirándulás szervezésre? • Kit küldenél kisebb gyerekekkel foglalkozni? • Kit küldenél az állatbarátok találkozójára? • Kit küldenél szakácsok segítője alkalomra? A játék megbeszélése: Miért őket választottátok? Mi alapján adtad le a szavazatodat? Szívesen vállalnád-e a feladatot? Miért igen? Miért nem? Átvezetés: Isten Mózeset küldte népéhez. Mint egy jó edző, már előre készítette a küldetésre.	Eszköz: kosarak kis papírdarabok Javaslat: 1. A szavazatok összeszámlálásába is bevonhatjuk őket. Alakítsunk szavazat-számláló párokat, akik összesítik egy-egy kosár eredményét! 2. Mi magunk is kitalálhatunk kérdéseket az osztály ismeretében. Lehetőleg olyanokat, hogy minél többen megélhessék, hogy őket választja az osztály. Kapcsolódó feladat: TKGY, TKEI 8. lecke 1/a feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Mózes küldetése: • Isten terve Mózesrel, a feladat nagysága. • Mózes ijedtsége • Isten segítsége: bot. • Mózes bátorlansága • Isten segítsége: Áron.	TKGY 8. lecke, 36. o. TKEI 8. lecke, 40. o. Megfigyelési szempont: Mit adott Isten Mózesnek a küldetéséhez?

	• Mózes kétsége • Isten segítsége: „Bizony, én veled leszek.” (2Móz 3,12) – aranymondás Beszélgetés a küldetésről, a küldöttekről a munkáltató tankönyv 1. feladata alapján Isten segítők, segítséget ad küldetésünk elvégzéséhez – ún. fáraós játék Minden gyermek találjon ki magának egy küldetést (pl. delfinek megmentője, cicák védelmezője, oroszlánok szelídítője stb.). Sűgja meg a tanítónak/játékvezetőnek, aki felírja egy lapra. Miután mindenkinek a neve a lapra került, a játékvezető hangosan felolvassa a neveket egymás után háromszor, de mindig különböző sorrendben. Ez után a gyermekek sorra tippelhetnek, hogy melyik név kié lehet. Ha valaki jól tippel, a kitalált nevű gyermek az ő segítője lesz, ő pedig fáraó. Ha valaki fáraóra tippel, akkor a hozzá tartozó segítők nevére is emlékeznie kell. A segítők támogatják a fáraót küldetésében, segítenek tippelni, még több társat gyűjteni.	Kapcsolódó feladatok: TKGY, TKEI 8. lecke 3–4. feladat TKGY, TKEI 8. lecke 1. feladat Kapcsolódó feladat: TKGY, TKEI 8. lecke 5. feladat Eszköz: papír, toll Javaslat: 1. Játshatjuk foglalkozás neveivel (pl. orvos, tanár, pék stb.) is. 2. Hívjuk fel a gyermekek figyelmét, hogy memorizálják a neveket, mert csak háromszor olvassuk fel.
Aranymondás	„Bizony, én veled leszek!” (2Móz 3,12)	Kapcsolódó feladat: TKGY, TKEI 8. lecke 4. feladat
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 821: „Isten szíven megpihenve...” TKGY 142. o. 7. ének, TKEI 158. o. 7. ének „Kész az én szívem...” TKGY 140. o. 5. ének, TKEI 156. o. 5. ének „Szentelj meg Úr Isten...” TKGY 144. o. 10. ének, TKEI 160. o. 10. ének RÉ21 170: „Az Úr Istent magasztalom...” TKGY 139. o. 4. ének, TKEI 155. o. 4. ének „Nem lesz egyedül a szívem...” „Kicsiny kis fényemmel...” https://www.pinterest.de/pin/295900637997377342/ BS 130: „Igazságnak napja...” (dall. RÉ21 505: „Emlékezzünk e napon...”) BS 171: „Jézus Krisztus...” – kánon (+ DU, JJ) JJ 116: „Vígán csendül...” – kánon	
Házi feladat	TKGY, TKEI 8. lecke 6/a feladat	A következő órát indíthatjuk a feladat második felével, páros és csoportmunkában.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 36. o., TKEI 40. o.

A képen látható:

Illusztráció: Mózes és Áron, bottal a kezükben.

A szöveg fókuszában: Mózes, akinek Isten olyan feladatot adott, ami alól szeretne kitérni, mert fél, hogy sikertelen lesz. Kifogásokat keres, hogy Isten felmentse a küldetése alól, de Isten segíti és bátorítja őt. Így nekilát küldetése teljesítésének Áronnal, a testvérével, aki segítheti őt a fáraóval való egyezkedésben.

Instrukció a képolfvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Figyeljétek meg a képen látható férfiakat! Kik lehetnek ők?
- Mózes miért tartotta megvalósíthatatlannak az Istentől kapott feladatot?
- Mit bizonyított a bot kígyóvá, a kígyó bottá változtatása Mózes számára?
- Miért aggodalmaskodott Mózes?
- Isten hogy segítette, és mivel bátorította Mózes?
- Mit üzent Isten a fáraónak? Miért?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Bizony, én veled leszek!”

- Ki mondja és kinek ezt a mondatot a bibliai történetben?
- Ha ezt a mondatot neked mondaná valaki, mit gondolnál, mit éreznél?
- Mondj példát arra, amikor biztonságban voltál, mert valaki veled volt, amikor féltél vagy bizonytalan voltál!

1. Imádságra nevelés: Bizony-kártya

Ez a gyakorlat segít a gyerekeknek aktualizálni a bibliai történetet. Nem igényel tőlük előre megírt, bonyolult imaszövegeket, hanem konkrét élethelyzetükre, valamint az Ige szavára épít. A cél az, hogy a hittanosok átéljék: Isten szava ma is élő és érvényes a mindennapi félelmek, kérdéseik és helyzeteik között.

Előkészület

Osszunk ki minden gyereknek egy-egy kártyát (kartonpapírból kivágott téglalapot). A kártya egyik oldalára legyen rányomtatva, ráírva: „Bizony, én veled leszek!” (2Móz 3,12). A kártya másik oldala maradjon üres.

a) Helyzetkeresés

Kérjük meg a hittanosokat, hogy gondolkozzanak el azon:

Ha Mózes ma élne és 3. osztályos lenne, vajon milyen helyzetet érezne Mózes túl nehéznek? Mindenki sorban elmond egy-egy ilyen túl nehéznek talált helyzetet.

b) Kártyaírás

A kártya üres oldalára mindenki írjon fel egyetlen szót emlékeztetőül abból a helyzetből, amit az imént megfogalmazott (vagy ami őt a legjobban foglalkoztatja).

Például: sötétben, dolgozat, egyedül, ijesztő stb.

c) Ráfelelő imádság

Körbe állunk.

- Egyesével olvassa fel mindenki azt a szót, amit felírt a kártyára.
- A hittanoktató megfogalmaz egy mondatot a szóval. Pl. a kártyán lévő szó: sötétben. A hittanoktató megfogalmazása: Légy velünk, amikor a sötétben félünk!
- Mindenki együtt hangosan mondja Isten választát: **Bizony, én veled leszek!**

d) Megbeszélés: Aki szeretné, elmondhatja, hogy milyen élmény volt kimondani a nehéz helyzetet, imádkozni és hallani utána, hogy Isten mit ígér.

A Bizony-kártyát mindenki hazaviheti. Írhat rá más szavakat is, és otthon egyedül is imádkozhat.

2. Aranymondást visz a postás

A küldetés szemléltetésre játszhatunk postásjátékot. Jelöljünk ki valakit, aki Isten szavaiból tovább ad valamit. Válogathat az eddig tanult aranymondásokból. Ezt a mellette ülő fülébe súgja. A gyerekek egymás után a mellettük ülő fülébe súgják a hallottakat, a végén pedig megnézzük, megmaradt-e az aranymondás. A játék kapcsán beszélgethetünk a küldetésről. A Tudod-e? részhez kapcsolódva pedig a ránk bízott evangélium továbbadásáról.

3. Meseszereplők küldetésben

Megkérhetjük a gyermekeket, hogy rajzoljanak egy olyan meseszereplőt, aki küldetésben járt. Rajzolják mellé azokat a személyeket, szereplőket, tárgyakat is, amelyek a segítségére voltak küldetése elvégzésében! Utána készíthetünk az elkészült rajzokból egy *Küldetésben* című kiállítást.

4. Miben segít?

Ahogy Mózes segítségére volt a bot, úgy ezzel a játékkal rávezethetjük a gyermekeket arra, hogy mennyi minden van segítségünkre az életünkben, ami mind a gondviselés része.

a) Rakjunk a tanári asztalra különböző tárgyakat (pl. kendő, mobil, iskolatáska, stb.), vagy hozhatunk különlegesebbeket is (pl. mankó, cipőkanál, csipesz, fogókesztyű, teleszkópos festőnyél, létra), amelyek segédeszközként vannak az életünkben! Jöjjön ki egy gyermek, fogalmazza meg, hogy mi a panasz, amire az eszköz született (pl. nem éri el a csillárt, nem fér el a kezében ennyi tárgy, stb.), majd válasszon a segédeszközök közül, és fogalmazza meg az örömét!

b) Játshatjuk úgy is, hogy mi fogalmazunk meg panaszokat, és a gyerekek keresnek az osztályteremben, vagy a saját tárgyaik között segédeszközöket. (pl. El fogom felejteni ezt a nevet; Mindig görbe ez a vonal; Szanaszét hullnak a ceruzáim; stb.)

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Ha Isten feladattal bíz meg, erőt ad hozzá.

Projektmunka a pragmatikus cél elmélyítéséhez: óvodai látogatás/iskolába hívogatás egy az iskolához kapcsolódó helyi vagy egyházi óvoda nagycsoportjában.

Szakirodalom projektmunka módszertanához:

http://epa.oszk.hu/00000/00035/00139/pdf/EPA00035_upsz_2010_1-2_148-161.pdf

A témához tartozó projekt munka két órát vesz igénybe. Az első órán előkészítjük a látogatást, a második órán pedig megejthetjük. A projekt munka célja, hogy minden gyermek felismerje, hogy ő mit tud adni egy ilyen látogatás alkalmával (miben ügyes?), és ezt meg is valósíthassa.

Kognitív cél: Mózes küldetésének és az Isten által adott segítségnek a bemutatása.

Affektív cél: A feladatvállalás és a feladat felelősségének érzelmi háttere: öröm, izgalom, büszkeség, félelem

Pragmatikus cél: Az Istentől kapott adottságok használata a mindennapokban.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat ellenőrzése – Te miben vagy jó? Átvezetés: A mai órát arra fordítjuk, hogy mindenki használhassa az Istentől kapott ajándékait egy közös küldetés elvégzésében.	TKEI 8. lecke 6/a feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Ismeressük röviden a projekt célját, előkészületét és menetét. Előkészület: • Elevenítsük fel, hogy milyen volt nagycsoportosnak lenni! • Beszélgessünk arról, hogy a nagycsoportosok már nagyon várják az iskolát, ugyanakkor izgulnak is, hogy milyen lesz az új környezetben. Ezzel a látogatással bátoríthatjuk őket. • Gyűjtsünk brainstorming módszerével ötleteket, hogy mi mindent lehetne abban az egy órában a gyermekekkel csinálni, mivel lehetne őket megajándékozni! (közös legoépítés, közös focizás, lányokkal kézművesség, közös éneklés, meseolvasás, diafilmvetítés szereposztással, rövid színdarab stb.) • Mindenki írja oda a nevét az összegyűlt tevékenységekhez, ahhoz, amiben jó! • Döntsön az osztály a megvalósítandó projektről! • Írjuk össze a táblán az eszközigényt, az előzetes feladatokat, és hogy ki miben vesz részt! • Az óra végére fontos, hogy minden gyermek lássa a saját szerepét és feladatait a projektben, hasznosnak és értékesnek élhesse meg magát, aki egy fontos küldetésben vehet részt! Ezt erősíthetjük egy záró énekléssel és a látogatásért mondott imádsággal.	

Énekjavaslatok (alternatívák)	BS 246: „Kész az én szívem...” TKEI 156. o. 5. ének BS 140: „Tégy, Uram, engem áldássá...”	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Mai Mózes: Szituációs játék az aranymondáshoz

Előkészület:

- A teremben helyezzünk el az osztály létszámától függően 4–6 széket. Minden szék egy-egy konkrét helyszínt jelöl. Mindegyik székre tegyünk egy kártyát, amelyre előre felírjuk az adott helyet. (Ajánlott helyek: iskolai folyosó, sötét szoba, orvosi rendelő)
- Háromfős csoportokat alkotunk.

Játék menete:

- Jelenetkészítés: A csoportban egy olyan jelenetet kell eljátszani, amelyben egy harmadikos mai Mózes szerepel. Azon a helyen történik, ami a kártyán szerepel. Ez egy olyan helyzet legyen, amiben nagyon jó lenne hallani Isten biztatását, mert a mai Mózes számára túl nehéz és félelmetes ez a helyzet
- Minden jelenet azzal záruljon, hogy az aranymondást együtt elmondja a kiscsoport: „Bizony, én veled leszek!”

Megbeszélés: A jelenetek után nagyon fontos a beszélgetés. Sok esetben ilyenkor történik a megértés és a megérintődés. A cél, hogy a gyerekek tudatosítsák: ugyanaz az ígéret, amit Mózes kapott, a mai helyzetekben is érvényes.

Kérdések:

- Melyik jelenet volt számokra a legismerősebb vagy legvalóságosabb?
- Melyik helyzetben volt a legnehezebb kimondani az ígéretet?
- Mit változtatott a jelenetben az, hogy elhangzott: „Bizony, én veled leszek!”?
- Milyen érzés volt kimondani ezt a mondatot egy nehéz helyzet után?

2. Max Lucado: Különleges ajándék

A történet a lecke célját domborítja ki mese formájában. Akár egy dramatikus játékot is csinálhatunk belőle, ha még egy órát rászánunk, vagy készülhetünk hosszú távon egy pünkösd-i műsorral, ahol összekapcsoljuk az ünnep üzenetével. A történetet olvassuk el a gyerekeknek! Beszélgethetünk arról, hogy ki melyik ajándéknak örülne a legjobban, miért. Melyik foltmanó lenne a legszívesebben? Ha dramatizáljuk, készíthetünk egy gyors szereposztást, és rövidítve el is játszhatjuk.

3. Írjunk mesét!

Körmesét írhat a csoport, amiben a főszereplő valamilyen küldetést vállal magára, amihez segítőköt kap. Vihetünk be általunk készített mesekártyákat! Egy-egy kártya méretű kartonlapra rajzoljunk vagy nyomtassunk, vagy újságkivágásból ragasszunk különböző személyeket (pl. öregasszony, kisgyermek, erős férfi, fiatal legény stb.), vagy állatokat (pl. farkas, róka, medve, nyúl, rigó stb.), vagy eszközöket (pl. csizma, síp, hegedű, ostor, nyereg, kancsó stb.). Tegyük a kártyákat lefordítva a játékosok közé! Kezdjük el a mesét, ahogy a népmesék kezdődnek: Egyszer volt, hol nem volt... (eljuthatunk odáig, hogy bemutatjuk a főszereplőt, a küldetést és

a félelmét). Ezután indítsuk el a kört! A soron következő húz a kártyák közül, és a kártyán szereplő személy, állat, eszköz beleszövésével folytatja a történetet. Ha felvesszük a történetet mobiltelefonnal, utána le is gépelhetjük, és ki is nyomtathatjuk a csoportnak, amihez rajzolhatnak illusztrációkat is.

BÁTORSÁG – GYÁVASÁG – VAKMERŐSÉG
Olvasmány
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.
Biblia, <http://abibliamindenkie.hu/>

Bátorság a Bibliában:

Ószövetség:

A bátorságot az Ószövetség a félelem ellentétéként értelmezi. Az Ószövetség tanítása szerint a bátorság a szívből jön. (Zsolt 27,14) Az az ember bátor, aki az előtte álló veszélyeket ugyan látja, de mégis nekivág, mert Isten erre bátorítja. Így például a kánaáni honfoglaláshoz kapcsolódóan Isten Mózeset és Józsuét is arra biztatta, hogy legyenek erősek és bátrak. (5Móz 31,7; 5Móz 31,23 és Józ 1,6; Józ 1,7; Józ 1,9; Józ 1,18) Isten bátorítása mintegy fizikai erővé alakul át. Mózes és Józsué is egyaránt látják és tudják, hogy milyen nehézségekkel kell szembenéznük, ha megteszik azt, amit Isten kér tőlük. A pusztai vándorlás hosszú ideje alatt várták azt a pillanatot, amikor bevonulhatnak a megígért földre. De közben ez a föld lakott terület lett. Ezt kellett elfoglalni a nomád, vándorló népnek. Természetes a félelem és az elbizonytalanodás a feladat nagyságát látva. Ezért buzdítja őket Isten kétszeresen. Legyenek bátrak és erősek! Isten nem úgy bátorít, hogy a bennük levő erőre apellál, hanem a saját erejére. Ő az, Aki a népével lesz, és erőt ad. Isten bátorítása ezért különbözik minden más emberi bátorítástól, mert Ő a saját erejét ígéri, és adja is.

Az Ószövetségben a bátorság elsősorban a férfiak tulajdonsága volt, és leginkább katonai cselekményhez kapcsolódott. (2Sám 17,10; 2Kir 2,16; 1Krón 26,7–9; 1Krón 26,32; 2Krón 28,6) Ezek szerint a bátor ember az, aki Isten által vezetve, az Ő erejét igénybe véve küzd és harcol.

Újszövetség:

Jézus sokszor a hitre bátorít. A bátorítás az Isten és a Jézus iránti bizalomra való buzdítást jelenti. A betegekét bátorítja arra, hogy higgyenek, bízzanak Benne. „Amikor Jézus megfordult, és meglátta őt, így szólt: Bízzál, leányom, a te hited megtartott téged. És meggyógyult az asszony abban az órában.” (Mt 9,22) Jézus bátorítja arra a tanítványait, hogy ne féljenek. (Mt 14,27) A bátorságra buzdítás Jézus személyével áll kapcsolatban.

A keresztyén ember arra alapozza bátorságát, hogy Jézus Krisztushoz tartozik. Ezért akármi is éri, ez a tudat ad bátorságot a testi és lelki fájdalom elviseléséhez. „Ezeket azért mondom nektek, hogy békességetek legyen énbennem. A világon nyomorúságok van, de bízzatok: én legyőztem a világot.” (Jn 16,33) A keresztyén ember nemcsak a szenvedés elviseléséhez kap bátorságot, hanem az evangélium hirdetéséhez is, amikor olyan körülmények között kell bizonyosságot tennie, ami az életét veszélyezteti. „...ha szóra nyitom a számat, hogy bátran ismertessem meg az evangélium titkát, amelynek követe vagyok bilincsben is, hogy bátorságom legyen azt úgy hirdetni, ahogyan kell.” (Ef 6,19)

Gyávaság a Bibliában:

A Biblia a gyávaság fogalmát negatív értelemben használja. Olyan magatartásról van szó, amikor a félelem vagy az ijedtség miatt az ember nem tesz meg valamit, amit meg kellene tennie. Gyáva a Bibliában az az ember, aki nem akar Isten megbízásának engedelmeskedni (2Móz 3–4), aki megijed vagy megfutamodik. Súlyos következménnyel lett annak a gyávaságnak, amikor az ígért földje határában a kémek beszámolója megijesztette az

embereket (4Móz 13–14). Ebből következik, hogy a gyávaság a Szentírás tanítása szerint összefüggésben áll a hitetlenséggel. Aki nem bízik eléggé Istenben, az nem meri ráhagyni az életét, nem mer egy nehéz helyzetben az Isten útmutatása szerint cselekedni, vagyis gyáva. A gyávaság legyőzésének a lehetősége az, ha az ember komolyan elhiszi, hogy Isten ígéretet adott: „...Istenetek az Úr veletek megy, harcol értetek ellenségeitek ellen, és megsegít benneteket.” (5Móz 20,4)

Összegzés:

A Biblia tanítása szerint a bátorság összefügg a hittel, és az ember Istentől kapja, nem a saját személyiségéből meríti. Isten saját ereje a garancia arra, hogy akit Ő bátorít, bátor lesz. Aki bízik Istenben, nem a maga erejére támaszkodik, ha Isten megbízza egy feladattal vagy küldetéssel. Ez a bátorság elég az Istentől kapott feladatok végrehajtásához és a félelemmel teli helyzetekben a hűséges helytálláshoz, a bátor bizonyosságtételhez.

Ebből következik, hogy a gyávaság a hitetlenség mutatója, ezért a gyávaságot hittel lehet legyőzni.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Mózes küldetéséhez tematikus leckeként kapcsoljuk a bátorság kérdését. Az eriksoni pszichoszociális személyiségfejlődési modellben az óvodáskor időszakában a kezdeményezés és a bűntudat áll egymással szemben. Ha ebben az időszakban a gyermek a kezdeményezésben erősödött meg, akkor iskoláskorban egy egészséges, bátor hozzáállással, örömmel vállal el feladatokat, amelyeket önállóan, kisebb-nagyobb segítséggel el is végez.

De előfordulhat a két véglet is. Egyrészt a bátortalanság, amely a kisebbségérzés érzésével társulhat, illetve a vakmerőség, amikor a következmények mérlegelése nélkül, az aktuális helyzeten felbuzdulva vág bele meggondolatlan cselekedetekbe, vállalkozásokba a kisebbségérzés kompenzálásaként. Ezen az órán ezeket a fogalmakat és beállítottságokat különböztethetjük meg egymástól.

A gyermekek gyakran azonosítják a bátortalanságot a gyávasággal. Fontos, hogy különbséget tegyünk ezek között is. Illetve a vakmerőség következményei előkerülhessenek órán, hiszen a harmadikos fiúk gyakran vakmerők azért, hogy kitűnhessenek társaik közül. Emiatt van, hogy a 3–4. osztályban fordul elő a legtöbb „véletlen baleset”.

Az órán a bátorság kérdését összekötjük az Istentől kapott erő és az Istenben kapott biztonság üzenetével, de alapjaiban önismereti órának szánjuk, amikor az emberi tettekkel, beállítottságokkal foglalkozunk. Isten ajándéka az is, ha önismeretre jutunk, felismerjük gyengeségeinket, erősségeinket miközben tudjuk, hogy Ő elfogad s formál bennünket.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
- Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudjon segítséggel a tankönyvi képekről beszélni a bátorság, gyávaság és vakmerőség szempontjából.	- Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudjon a tankönyvi képek alapján beszélni a bátorság, gyávaság és vakmerőség szempontjából.

○ Tudjon segítő kérésekre válaszolni, mikor volt bátor.	○ Legyen képes saját életéből példákat mondani a bátorságra, bátortalanságra.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Bátorság és vakmerőség közötti különbség felismertetése. (Alap: bátornak kell lennie Mózesnek ahhoz, hogy a fáraóhoz mehessen.)

Kognitív cél: Bátorság és vakmerőség közötti különbség felismertetése.

Affektív cél: Bátorság, bátortalanság, gyávaság, félelem, vakmerőség érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: A bátortalanság példái és a bátorság lehetőségeinek példái a mindennapi életben.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Három kalap: bátor, vakmerő, gyáva Készítsünk füzetecímke/post-it segítségével három különböző feliratú kalapot/baseballsapkát: Bátor, Vakmerő, Gyáva! Három önként jelentkezőre adjuk rá! Vázzunk fel egy-egy szituációt! Például: - Az uszodában szabadon használhatók a rajtkövek. Pisti azon gondolkodik, le merjen-e ugrani a rajtdobogóról, a 3 m magas vagy az 5 m magas ugróállványról. - Átrúgják a fiúk a szomszéd kertbe a labdát, ahol egy hatalmas kutya ugat. - Az egyik idősebb lány a tornaöltözőben meglátja, és magára rakja Zsófi hajpántját. Mit tesz Bátor, Vakmerő, Gyáva? Mutogassák el! Adjuk tovább a sapkákat, hogy a többiek is sorra kerüljenek!	Eszköz: 3 baseballsapka/kalap 3 füzetecímke /post-it Kapcsolódó feladat: TKEI Bátorság-gyávaság-vakmerőség olvasmány ábrái és 1. feladat Javaslat: A tankönyv ábráin szereplő szituációkkal, beszélgetve is játszhatjuk ezt a játékot. A szituáció felvázolása közben a csoport többi tagja közül bevonhatunk gyermekeket egy-egy emelvénynek, vagy kerítésnek, kutyának, nagylánynak... Kapcsolódó feladat: TKEI Bátorság-gyávaság-vakmerőség olvasmány ábrái és 3. feladat

Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Bátor, gyáva, vakmerő – szereplők a Bibliában. Ragasszuk át a kalapokról a füzetcímkéket/post-itokat a táblára, ezzel képezzünk három oszlopot! Helyezzük bele Mózes történetét a játékba: Bátortalan volt, de Isten bátorítására vette a bátorságot, így a bátor szereplőkhöz kerül. Gyűjtsünk közösen ismert bibliai szereplőket, történeteket, és helyezzük el a szereplőit a megfelelő oszlopban! Pl.: Dávid és Góliát, József és testvérei, Nőé Te miben vagy bátortalan? A bibliai szereplőkhöz kapcsolódva beszéljessünk, hogy miben lehetünk bátortalanok, ki mindenki segíthet! Honnan veszed a bátorságot? Aranymondás ismétlése. Írjuk fel az előző órán tanult aranymondást a karakterek helyeivel (mint az akasztófa játéknál): „Bizony, én veled leszek!” (2Móz 3,12) A játék célja: Hány kérdéssel tudják kitalálni a kérdésre az igei választ?	Eszköz: tábla, kréta, filc Javaslat: Rajzoltathatjuk is a hittanosokat egy-egy bibliai szereplő kapcsán, majd az elkészült alkotásokat is kihelyezhetjük a táblára. Megjegyzés: Ebben a feladatban elmélyíthetjük Mózes történetét, felidézhetünk a csoport által ismert történeteket. TKEI Bátorság – gyávaság – vakmerőség 2. feladat Óra és a téma zárásaként feleleveníthetjük a Mózes küldetésénél tanult aranymondást. Javaslat: Kitalálhatunk jutalmazást is a csoportnak, ha sikerül 5 kérdés alatt kitalálni.
Énekjavaslat (alternatívák)	„Csak nyisd ki a szíved...” (TKGY 150. o. 20. ének, TKEI 166. o. 20. ének) RÉ21 273:5–6. verse: „Az Úr Istent magasztalom...” (TKGY 139. o. 4. ének, TKEI 155. o. 4. ének) „Soha nem fél már a szívem...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/sohanemfelmara szivem RÉ21 462:5 „Bátorítsad, Uram...” (+BS) BS 186: „Urunk, ez a hála napja...” DU 172: „Adjon Isten...”	

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

2. feladat: Ha egyéni munkaként végzik el ezt a feladatot a gyermekek, nagyobb ösztönéssel válaszolnak a kérdésre. Fontos, hogy a megosztás önkéntességi alapon történjen.

3. feladat: A feladat elvégzését segítjük azzal, ha megfelelő hangsúlyozással olvassuk fel az egyes kijelentéseket, felkiáltásokat a beszéd-buborékban.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 44. o.

A képen látható:

Szituációkat látunk: verekedő fiúcsoport, fogorvosi rendelőben kezelésre váró kislány, egy gyermek próbálja leszedni a fennakadt labdát.

A képek által üzent tartalom az ember szabadságában megjelenő szabályok alapján történő döntések minősítése: bátran, gyáván, vakmerően cselekszik-e, és ezeknek a döntéseknek mi lesz, lehet a következménye, sőt a következmények következménye. Bármelyik minősített döntés egy helyzeten belül értelmezhető és érthető, de fontos a következmények felmérése.

Instrukció a képolvasáshoz elemzéséhez

- Értelmezzétek a címben megjelenő kifejezéseket, mondjatok példákat!
- Az alábbi kifejezések közül válasszatok ki egyet-egyet, amelyek szerintetek kifejezik a címben szereplő kifejezéseket! (bátor, gyáva, vakmerő)

Merész, félénk, halált megvető, hősies, bevállalós, nyámnyila, rátermett, tettekre, félős, rettenthetetlen, bátortalan, ijedős, kalandvágyó, hősies, vagány, elszánt, oroszlánszívű, nem számol a következményekkel

1. kép:

- Öt fiút láthatsz a képen. Figyeld meg őket! Mi történt? Miért verekedhetnek? Látsz-e közöttük vakmerő fiút? Bátort? Gyávát? Indokold meg, miért tartod őket annak?
- Szerintetek milyen szabályt szegtek meg a fiúk? Miért?
- Mit tehettek volna, hogy ez ne forduljon elő?

2. kép:

- Kiket látsz a képen? Mire készülnek?
- Mit csinál az édesanya?
- Mire vár a fogorvos?
- A kislány arcáról mit olvasol le? Miért kapaszkodik a fogorvosi szék karjába?
- Voltál már fogorvosnál? Hogyan viselkedtél? Mit éreztél? Mitől féltél? Mitől nem féltél?

3. kép:

- Hol játszódik a jelenet? Mi történt? Kiket látsz a képen?
- A fiú a fán mit szeretne tenni? Miért?
- A fa alatt álló két gyermek miről tájékoztatja a fán lévő fiút?
- Mit mutat az apukájának a fiú?

- Milyen következménnyel járhat a fán lévő fiú tette?
- Mi a véleményed a fán lévő fiúról, és a többiekéről?

1. Meg mered tenni? Szociometrikus játék

Szükséges eszköz:

ugrálókötél (maszkoló szalag vagy kréta is megfelelő)

A játék menete:

1. Fektessünk le egy ugrókötetet a földre, amely két részre osztja a játékteret.
2. Az egyik oldalra álljanak azok, akiknek lenne bátorságuk az elhangzó helyzetben cselekedni, a másik oldalra pedig azok, akiknek nem.
3. A hittanoktató különböző feladatokat vagy élethelyzeteket olvas fel.
4. A gyermekek döntésüknek megfelelően helyezkedjenek el a kötél egyik vagy másik oldalán.
5. Bátorítsuk őket arra, hogy őszintén vállalják fel, ha valamire nem lenne bátorságuk, vagy éppenséggel vakmerőségnek tartják, ezért nem mernék megtenni.

Beszélgetés és feldolgozás:

- Az egy oldalra került gyermekek röviden megoszthatják egymással, hogy miért döntöttek így.
- Ezt követően a két csoport közösen is beszélgethet a különböző nézőpontokról.
- A megbeszélés során előkerülhet a félelem, az óvatosság, a megfontoltság, a kihívás, a bátorság fogalma, és az egyéni különbségek.
- Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy minden ember más helyzetekben érzi magát bátornak vagy bizonytalannak, ami egyéni adottságaitól és tapasztalataitól is függ. (tériszony, könnyen szót ért állatokkal stb.).

Lehetséges helyzetek:

- Leugrani egy 1,5 méter magas kőfalról.
- Felmászni egy magas kilátóba.
- Megsimogatni egy kutyát a parkban.
- Szekrényugrást végrehajtani.
- Kötetet mászni.
- Elmondani otthon egy rossz jegyet.
- Bevallani, hogy nincsen kész a házi feladat.

2. Kosztolányi: A labda

Itt is használható a korábbi leckéhez (Isten bemutatkozik Mózesnek: Óravázlat-javaslat egyházi iskolák 2. órájára; További ötletek) ajánlott novella. Ezen az órán a bátorság-gyávaság kérdésével foglalkozhatunk a novella kapcsán.

3. Gyűjtsünk közmondásokat!

Gyűjtsünk bátorsággal, gyávasággal kapcsolatos közmondásokat, szólásokat! Vigyünk be közmondás- és szólásgyűjteményt, dolgoztassuk a tanulókat párban!

Beszélgessünk róluk! Rajzolhatunk hozzájuk kapcsolódó rajzokat, készíthetünk kiállítást.

Példák:

- Sok lúd disznót győz.
- Aki mer, az nyer.
- Szégyen a futás, de hasznos.
- Imádság tartja benne a lelket.
- Többször győz az okos, mint a bátor.
- Reszket, mint a kocsonya.
- Bátraké a szerencse.

- Gyáva népnek nincs hazája.

4. Ki bírja cérnával? – önbizalom, türelem erősítése

Viselkedésformák tisztázását szolgáló játék:

- bátorság
- vakmerőség

Fejlesztő hatás: Ebben a játékban a rivalizálás, versengés jelenik meg a csoporttagok között, és a frusztráció és akadályoztatás élménye konfliktushelyzetben. Annak, akinek sikerül a játék, a pozitív önérvényesítés élményét adja.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot.

Időkeret: 15-20 perc

Eszközigény: asztal, székek, cérna, papír, toll

A játék leírása: páros játékról van szó. Hosszú cérnákat szakítunk le, aminek két végére hurkot kötünk. Egy-egy játékos beledugja a mutatóujját a hurokba. Szembeülnek a diákok, és a cél az, hogy a cérnával elhúzzák a másik kezét az asztal széléig. Egy menet egy percig tart. Mindenki mindenki ellen játszik, és az eredményeket táblázatban összesítik. A pontozásnak különböző variációi vannak, ami az átélt élményt is módosítja:

Az egyik, amikor csak a győzelemért jár pont a veszteségért, és a cérnaszakításért nem. Ebben az esetben leginkább az derül ki, hogy kit hagynak nyerni (hiszen a cérna valószínűleg előbb szakad, minthogy bárki kezét el lehetne húzni általa).

A másik lehetőség, hogy a győzelem egy pontot, a cérnaszakítás nulla pontot, a vereség pedig egy mínusz pontot ér. Ez kiélezi a rivalizálást, nyerni szinte lehetetlen, hiszen jobban megéri elszakítani a másik félnek a cérnát, mint beletörődni a vereségbe.

Harmadik lehetőség, hogy a nyereség két pontot, a vereség egy pontot ér, döntetlen esetén nem jár pont, a cérna elszakítása pedig két pont levonással jár. Ebben az esetben érdemes nyerni hagyni a másikat: még így is jobban jár az ember, mintha szakít, vagy döntetlent ér el.

A játék végén meg lehet beszélni, hogy a különböző feltételek mellett ki milyen stratégiát használt, hogyan próbált az összesítésben minél több pontot szerezni (Benedek, 1992).

Forrás: Benedek (1992), idézi: *Gyakorlatok, játékok gyűjteménye* (Eszterházy Károly Főiskola HEFOP-projekt segédanyaga, ma már nem elérhető online).

9. ISTEN MEGSZABADÍTJA NÉPÉT (2Móz 5; 7,1–12; 13,17–14,29)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1997.

<http://haver.hu/zsidosagrol/unnepek/paszach>

<http://hagyományaink.blogspot.hu/2009/03/szeder-tal.html>)

A szabadítás előzményei:

Isten elhatározta, hogy a választott népének egy hazát ajándékozik. Ígéretet tett erre Ábrahámnak (1Móz 12, 1 kk.). Azonban az ígéret beteljesedéséhez sok időnek kellett eltelni. Ez alatt az idő alatt számtalan akadállyal nézett szembe Isten népe. Mindig megtapasztalták, hogy Isten megszabadít, legyőzi a legyőzhetetlennek tűnő akadályokat is. Ahogyan Jézus mondta: Isten számára semmi sem lehetetlen: „*Embereknek ez lehetetlen, de Istennek minden lehetséges.*” (Mt 19,26)

A szabadulást megelőző akadályok és Isten akadályokra adott válasza:

Akadály: Egyiptomi elnyomatás. Elképzelhetetlen az önálló haza, hiszen a zsidó nép elnyomatásban élt.

Isten tette: Ahogyan Isten megígérte Ábrahámnak, a leszármazottai száma megnőtt. Néppé növekedtek.

Akadály: Túl nagy volt a nép létszáma, a fáraó asszimilálni akarta őket a maga kegyetlen módszerével.

Isten tette: Istenfélő bábák segítségével megmentett egy gyermeket, akit már ekkor kiválasztott.

Akadály: Mózes gyilkos tette miatt eltávolodott a néptől.

Isten tette: Isten felkészítette Mózeset Midján földjén a nagy küldetésre, majd elhívta, és megbízta a nagy küldetés elvégzésével.

Akadály: Mózes ellenkezése.

Isten tette: Mózesnek segítőt adott. Ideiglenesen három csoda bemutatására tette képessé Isten.

Istennek való engedelmesség és engedetlenség az Ószövetségben:

Engedelmeskedő nép: A kivonulás előfeltétele volt, hogy a nép engedelmeskedjen Isten parancsainak, utasításainak.

Engedetlen fáraó: Isten 10 csapással büntette meg az engedetlen fáraót és az egyiptomi népet.

Az Istennek való engedelmesség:

Az Istennek való engedelmesség jelentése: Isten szava szerint cselekedni. Amíg Isten nem adta a Törvényt, addig az Istennek való engedelmesség elsősorban azt jelentette az Ószövetségben, hogy a megszólított ember megteszi, amit Isten kér tőle. Az engedelmesség összefüggésben áll a hittel, az Istenbe vetett bizalommal. Noé és Ábrahám esetében Isten nagyon nagy dolgot kért, és mind a ketten megtették azt, ami a kortársak és a család szemében is érthetetlennek tűnt. Ők azonban engedelmeskedtek Isten szavára, mert bíztak benne. (1Móz 6,9 kk. és 1Móz 12,1 kk.)

Az engedelmesség jutalma:

Azok, akik Istennek engedelmeskedtek, akik bíztak Benne, megtapasztalták, hogy az életüket Isten megáldja. Ez az áldás megmutatkozott abban, hogy megmentette, megvédte Isten az életüket, sőt gazdaggá is tette őket. József például meggazdagodott, de Potifáron is Isten áldása

lett József miatt. „megáldotta az Úr az egyiptomi ember házáat Józsefért, és az Úr áldása volt mindenén, amije csak volt a házban és a mezőn.” (1Móz 39,5)

Miután Isten a törvényt adta, az engedelmisség a Törvény megtartását jelentette, a Törvény parancsainak a követését. Mert a törvény Isten kijelentett akarata.

Az engedetlenség következménye:

Alapvető engedetlenség: Minden ember engedetlenné vált az első ember bűnbe esése miatt. (Róm 5,19) Ebből a szempontból minden ember alapvetően engedetlen. A bűn az Istennek való engedetlenséget jelenti. Mivel minden ember alapvetően bűnös, ezért alapvetően engedetlen. Eseti engedetlenség: Olyan esetek, amikor egy adott ember egy konkrét helyzetben nem követi Isten konkrét akarátát, utasítását, tanácsát. Ahogy az engedelmisséget Isten megjutalmazta, az engedetlenségnek is volt következménye. Volt, aki a saját engedetlensége miatt bűnhődött: Így lett Lót felesége engedetlenségének a következménye: a halál. „Lót felesége azonban, aki mögötte ment, közben hátranézett és sóbálvánnyá lett.” (1Móz 19,26)

Volt olyan eset is, amikor egy ember vétke miatt egy egész közösség kap büntetést: Az egyiptomi nép azonban a fáraó engedetlensége miatt kapott büntetést. A Vörös-tengerbe veszett az egyiptomi hadsereg. Majd a tíz csapás az egész népet érintette.

A Tízparancsolat is a kollektív felelősséggel számol. Az áldás ezer nemzedéken át, az átok harmadik és negyedik nemzedéken át érvényes (2Móz 34,7). Ezékiel próféta az újszövetségi gondolkodásra előre mutatott, amikor az egyén felelősségéről azt írta, hogy mindenki a saját tettéért felelős. „Annak a léleknek kell meghalnia, aki vétkezik.” (Ez 18,4)

Jézus engedelmissége:

Jézus Krisztusról azt írta Pál a Filippi levélben: „engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig.” (Fil 2,8) Jézus az egyetlen, aki mindig engedelmes volt. Az Ő engedelmissége tette lehetővé a hívő ember üdvösségét. „Mert ahogyan az egy ember engedetlensége által sokan lettek bűnösökké, úgy az egynek engedelmissége által is sokan lesznek igazakká.” (Róm 5,19)

Tíz csapás:

Mózes és Áron átadta Isten üzenetét a népnek, akik hittek is nekik, engedelmeskedtek Isten szavának. Bízta ebben az üzenetben, és istentiszteletet tartottak. Ezt jelenti az, hogy meghajoltak előtte. „Amikor meghallották, hogy az Úr számon tartja Izráel fiait, és meglátta nyomorúságukat, meghajoltak és leborultak.” (2Móz 4,31) Ezzel a meghajlással fejezték ki, hogy engedelmeskednek. Így került szembe az Istennek engedelmeskedő nép és az Istennek nem engedelmeskedő fáraó. Az engedelmes néppel a hátuk mögött ment a fáraó elé Mózes és Áron. (1Móz 7) Az engedelmisség első következménye az lett, hogy a választott nép élete még nehezebb lett. A tíz csapás története nevezhető Isten párbajának, amit az egyiptomi istenekkel vívott meg. „Ítéletet tartok Egyiptom minden isten fölött- én, az Úr.” (2Móz 12,12) A sokistenhitű egyiptomi fáraónak meg kell tapasztalnia, hogy az ő országában a láthatatlan Isten legyőzi a Nílust, az elemeket, az állatokat, mindenén Úr. A tíz csapás megmutatta, hogy Isten rendelkezik csak hatalommal. Mózesnek nem volt csodatévő hatalma, csak engedelmes eszköz volt az Isten kezében. Amikor Áron a botot ledobta, az kígyóvá vált, elnyelte a fáraó varázslójának a botját. Ezzel is jelképezve a nagyobb hatalmat. Olyan csapásokról van szó, amelyek többnyire ismertek is voltak Egyiptomban, de nem jelentkeztek egyszerre. Isten olyan csapásokat választott, amelyek emlékeztették Egyiptom lakóit a nyomorúságos időszakokra.

A csapások egyre súlyosbodtak. A 3. csapás után az egyiptomi varázslók felismerték, hogy Isten teszi ezeket. „Isten ujja ez!” (2Móz 8,15) Ezek a csapások pontosan ezért történnek, hogy egyiptomiak megértsék, megismerjék az igaz Isten hatalmát.

1. csapás: Víz vérré válik. Van egy érdekessége ennek a csodának. A Nílus vizén múlt Egyiptom egész élete, mezőgazdasága. A Nílus áradásának különböző szakaszai vannak. A zöld szakaszban az áradás elején a víz iszapossá válik. Ilyenkor a víz ihatatlan. De csak rövid ideig

tart ez az időszak. Ezt az időszakot régen tartalékokkal éltek túl. Ezt követi a vörös szakasz, amikor a legfrissebb a víz, ami Afrika belsejéből, a hegyekből idesodródott humusz miatt lett vörös. Isten a hatalmát úgy mutatta meg, hogy a legjobban iható víz lett a romlott víz. Ezzel mutatta meg Isten a hatalmát a Nílus vélt istenei fölött.

2. csapás: Volt egy Heki nevű egyiptomi isten, aki békapusztítóként a főistenek között volt. Hiába imádkoztak hozzá a második csapás idején. Nem segített.

3. csapás: Mindig sokat szenvedtek az egyiptomiak a moszkítóktól. Ebben az esetben olyan mértékben árasztották el Egyiptomot, mintha minden porszem szúnyoggá vált volna.

4. csapás: Nem egy légyfélére, inkább egy bogárra kell gondolni ebben az esetben. Az az érdekes ebben a csapásban, hogy Egyiptom egyik legszentebb állata egy bogár: a skarabeusz. Ezt tartották a teremítő erő és az örökös élet jelének, mert úgy gondolták, hogy nemzés nélkül lett. És ennek is Isten az Ura.

5. csapás: A dögvész csapása is ugyanazt volt hivatott igazolni, hogy Isten az Úr. Az egyiptomiak szigorúan megbüntették azt az embert, aki a szent állatok közül egyet is megölt. A fáraó folyamatosan oda-vissza lépett a döntésével. Az sem törte meg, hogy az egész egyiptomi gazdaság veszélybe került. Az sem törte meg, hogy látta világosan, hogy a csapások kizárólag az egyiptomiakat érintették.

6. csapás: A csapást Mózes kemencéből vett hamuval indítja. A kemencékben égették a hatalmas egyiptomi építkezésekhez használt téglákat. A kemence jelképe volt az egyiptomi civilizációnak. A mágusok, akik papok voltak, elkapták a betegséget. Azok, akik a legnagyobb tisztaságságot képviselték, elkaptak egy betegséget, amely miatt nem voltak alkalmasak a feladatuk elvégzésére. Isten félreállította az egyiptomi vallás képviselőit.

7. csapás: Az eredeti nyelven „Isten hangjai” a jégeső. A mennydörgés az ókori népek számára Isten kijelentésének a jele volt. (2Móz 19,16)

8. csapás: A sáskák olyan pusztítást tudnak végezni, hogy egyetlen zöld felület sem maradt. Egy papirusz szerint a legnagyobb csapás a Nílus áradásának az elmaradása mellett a sáskajárás.

9. csapás: Elképzelhető, hogy a sötétség az úgynevezett chamszin szél volt. Ez a szél néhány napig a tavaszi napéjegylenlőség idején jelentkezik. Homokszemcséket hoz magával, emiatt lehetett tapintani is. (2Móz 10,21)

10. csapás: Egyiptom királyát és annak gyermekét is istennek tekintették. És ez az utolsó csapás. Egyiptom valamennyi istenén ítéletet tartott Isten.

A 10 csapás után egyértelművé kellett, hogy váljon, hogy Izráel Istene az Isten, az egyetlen. A fáraó egy kis időre ugyan időközben azt mondta, hogy elengedi a népet, de ismét újra és újra megkeményítette magát.

A csapásokkal Isten két dolgot is bizonyított:

- erősebb Egyiptom nem létező isteneinél,
- a népet pedig különleges gondoskodással veszi körül.

Az egyiptomi kivonulás lett Izráel népének alapvető Isten-élménye. Erre emlékeznek a páskaünnepen.

Páskaünnep:

Az ünnep héber neve: peszah. A magyar nyelvbe a görög pászkhá közvetítésével került. Az eredeti héber szó jelenti egyrészt azt, hogy bénának lenni, illetve (1Kir 18,26), másrészt: valami mellett érintetlenül elmenni. A második jelentés utal ama tényre, hogy amikor az öldöklő angyal elment Egyiptomon, kihagyta, (2Móz 12,27) elkerülte az izráelieknek a házat. Elment mellettük úgy, hogy megkímélte a házak lakóit.

Az első páskát Izráel fiai akkor ünnepelték, amikor Isten megszabadította őket Egyiptomból. Ennek az ünnepnek az előkészületeit a tizedik csapás előtt mondta el Mózes a népnek. (2Móz 12,1–27)

Egy ép egyéves hím bárányt kellett levágni. (Ha nem volt bárány, kecskét is lehetett választani.) Hibátlan állat kellett, ami mögött az a gondolat állt, hogy az Istennek szentelt dolgoknak hibátlanoknak kellett lenni. Az első hónap 14 napján este kellett levágni, a naplemente és az éj beállta közötti időben (délután 3 és 6 óra között). A bárány véréből meghintették az ajtófélfát és a szemöldökfát. A húst kizárólag sütni lehetett, és keserű füvekkel és kovásztalan kenyérral fogyaszthatták. A keserű füvek, a belőlük készített mártás szimbolikus jelentésűek: az egyiptomi keserű évekre emlékeztetnek. A kovásztalan kenyér emlékeztet arra, hogy gyorsan kellett elhagyni Egyiptomot, nem volt idő arra, hogy a kenyér megkeljen. A húsból reggelre nem hagyhattak semmit. Ami maradt, azt a csontok eltörése nélkül kellett elégetni. Az ép csontok a közösség egységének a kifejezői.

A rendelkezések szerint a páska családi ünnep. Házanként kellett levágni és elfogyasztani előírás szerint a bárányt. Később Izráel történetében a páska gyülekezeti ünnepként jelenik meg. A páska helyszíne a templom volt. A bárányokat léviták vágták le és készítették elő (2Krón 30,16–17; 2 Krón 35,10–11)

Az Ószövetség minden esetben áldozatnak nevezi a páskát. A páska ünnepén a vérnek fontos szerepe van. A vér a szabadulást jelenti. Az engedelmisség jele.

Ma a legnépszerűbb és a legtöbb zsidó ember által megtartott ünnep. A széder-estén a szövegek, rituálék és előírások egy meghatározott rendszert alkotnak. Az exodus eseményét apa-fia közötti kérdés-felelet formájában elevenítik fel. Az ünnepi asztalon jelképes jelentésű ételek és tárgyak vannak:

- sült hús (jelképe a sült bárányt, a tizedik csapást)
- főtt tojás (áldozatot jelképezi)
- keserűfű (emlékeztet a rabszolgaéletre, lehet torna vagy saláta)
- zöldség (hagyma, főtt krumpli, retek, jelképezi az egyiptomi sanyarú munkát)
- chároszet (reszelt alma, dió, fahéj és bor keveréke, ami jelképezi a maltert és téglákat, amit Egyiptomban kellett a rabszolgaság alatt a fáraónak készíteni)
- bor
- sós víz
- pászka
- gyertya

Mirjám éneke:

„Énekeljete az Úrnak, mert igen felséges, lovat lovasával a tengerbe vetett!” (2Móz 15,21)

Ez az ének az Ószövetség egyik legrégebbi darabja. Azt a szabadítást énekli meg Mirjám, amit megtapasztalt Isten népe, amikor a Vörös-tengeren átélték a nagy csodát. Mirjám prófétanő volt. *„Ekkor Mirjám prófétanő, Áron nővére dobot vett a kezébe, és a többi asszony is mind kivonult utána dobolva és körtáncot járva.”* (2Móz 15,20) Mirjám hivatásához tartozott az, hogy Isten vezetése alatt a választott nép történetét költői formában fogalmazza meg, és ezt a történetet így értelmezi. Így említi meg a szabadulás legnagyobb élményét Mirjám ebben az énekben. Hasonló örömmünnepléssel találkozunk Sámuel könyvében, amikor Saul elé kimentek az asszonyok Izráel városaiból körtáncot táncolva és dobolva, örömkialtásokkal, amikor Dávid egyik alkalommal legyőzte a filiszteusokat. (1Sámuel 18,6) Mirjám és a többi asszony a győztes Istennek örült, aki erősebb, mint a lovak és lovasok, mint az egyiptomi fáraó, az egyiptomi istennek vélt istenek. Isten segítségével győzött a gyengébb a fizikailag erősebb fölött. Ez Isten tette.

Az éneklésre való felhívás a Bibliában mindig az Istennek való éneklésre vonatkozik. Hálaadó éneket kell Istennek énekelni. Ez nem más, mint a hálaimádság formája.

Az Egyiptomból való szabadulás eseménye után Isten megparancsolta, hogy erre az eseményre minden évben emlékezzen vissza a népe. Isten ekkor Szabadító Istenként mutatkozott be. A későbbi korokban, amikor nehéz helyzetbe került Isten népe, akkor mindig vigaszt és bátorítást jelentett az, ha erre az eseményre visszaemlékeztek a választott nép tagjai. Az egyiptomi szabadulás élménye azért is olyan jelentős, mert ez a szabadítás készítette elő 50 nappal a kivonulás után azt, hogy a Sínai-hegynél megkapja a nép a Tórát, és így örök szövetséget kössön Istennel.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A szabadítás fogalma elvont, megfoghatatlan a gyermek számára. Történeteken keresztül éli át és értelmezi. Isten népének ez a története a rabszolgasors és a megszabadított lét közti feszültséget és folyamatot ábrázolja ki a gyermek számára. Fontos, hogy kellően érzékeltetni tudjuk a két állapot közti különbséget.

Az egyiptomi szabadítás történetében lévő, a gyermekek számára is mesésen hangzó elemek, a tíz csapás, a Vörös-tengeri átkelés mind-mind a két pólus kiábrázolását segítik. Ne vegyük el az élet, ugyanakkor ne legyen túlságosan ijesztő és mesészerű se!

A 10 csapás történetének teológiai háttérét még nem értik, de a felsorolással, képekkel érzékeltetett veszélyt, fenyegetettséget igen. Előfordulhat, hogy a gyermek nem tud azonosulni Isten büntetésével, megkérdőjelezi Istent. Éppen ezért hangsúlyozzuk az egyiptomi fáraó engedetlenségét, és Isten tetteiben a sanyargatott nép szabadításáért vívott küzdelmét!

A lecke hangsúlya éppen a fentiek miatt nem a csapások részletezése, memorizálása, hanem a megszabadított nép átélése, öröme. Isten választott népe ebben a tettben ismeri fel Isten hatalmát, erejét, gondviselését. Mi, keresztyének Krisztus feltámadásában ismertük fel. A páska és a húsvét ünnepének párhuzamával a zsidó nép és a keresztyének szabadítás élményét kapcsolhatjuk össze. Ebben a párhuzamban az első órán, a címerben megismert bárány-szimbólumot újra megvilágíthatjuk a gyermekek számára.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
- Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudja elmondani segítő kérdések alapján, Isten hogyan kényszerítette a fáraót, hogy elengedje népét. - Tudja segítséggel elmondani, hogy Mózesnek hogyan sikerült a népét megszabadítani az Úr segítségével. - Tudja értelmezni segítséggel a lecke Igéjét: Mózes 2. könyve 14,14.	- Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Legyen képes a tankönyvi képek és szövegek alapján elmondani, hogyan szabadult meg Isten népe az egyiptomi fáraó uralma alól. - Tudja értelmezni és magyarázni a lecke Igéjét: Mózes 2. könyve 14,14.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: A szabadító Isten cselekszik.

Kognitív cél: Isten konkrét tetteiben történő szabadításának bemutatása.

Affektív cél: Az Istenben való bizalom érzelmi hátterének feltárása. (Aki előre elkészíti a megoldásokat)

Pragmatikus cél: A diákok motiválása arra, hogy gyűjtsenek példákat arra a saját életükből, amikor azt érezték, hogy Isten velük van és segít nekik.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Szabadulástörténetek – rajzos activity Idézzenek fel a tanulók magukban olyan mese-, rajzfilm-, regény-, bibliai szereplőket, akik szabadulást éltek meg! Egy önként jelentkező a táblánál rajzolja le! Az osztály próbálja meg minél hamarabb kitalálni! Röviden ismertessék is a szabadulás történetét!	Eszköz: tábla, kréta/filc vagy nagy ívpapír, filc Javaslat: ha nagyobb csoportunk van, játszhatjuk csapatokban a játékot, mint az activityben. Csoportosan találják ki a feladványt, amit a másik csapat egyik önként jelentkezője rajzol a saját csapatának. Pontgyűjtésre megy a játszma, 1 perc áll rendelkezésre a rajzoláshoz.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Isten megszabadítja népét: • Mózes és Áron a fáraó előtt • A fáraó dühe és visszautasítása • Az ÚR segítségével: csapások • A fáraó ellenállása • A tizedik csapás • Isten oltalmazza népét, a nép engedelmessége • A fáraó elengedi a népet • Kivonulás • A fáraó üldözőbe veszi a népet • Átkelés a Vörös-tengeren Beszélgetés a történet kapcsán: • Mi volt a nép szerepe Isten szabadításában? (engedelmisség) • Hogyan élhette meg Isten népe ezt az időszakot? (félelem, bizonytalanság, kétség) • Hogyan engedelmeskedhettek mégis? (bizalommal) • Figyeld meg a munkáltató tankönyv rajzait, a tárgyakat és az embereket! Döntsd el, hogy	TKGY 9. lecke, 40–41. o. TKEI 9. lecke, 46–47. o. Javaslat: Rajzoljuk a táblára a történetmesélés közben a csapásokat, vagy rakjunk ki mágnessel egy-egy rajzot, képet, majd a páska leírásánál foglaljuk ajtókeretbe ezeket, és a rajzon az ajtófélfát fessük be vörösre! Így szemléltethetjük a történetmondás közben Isten oltalmát, védelmét népe fölött. Történetmondáshoz kapcsolódó feladat: További ötletek 2.

	melyek fejeznek ki félelmet, és melyek bizalmat! Aranymondás – Isten bátorítása: „Az Úr harcol értetek, ti pedig maradjatok veszteg!” 2Móz 14,14 Isten legnagyobb szabadító tette az Ószövetségben és az Újszövetségben. A munkáltató tankönyvben szereplő Tudod-e? feldolgozása	Kapcsolódó feladat: TKGY 9. lecke 2. feladat TKEI 9. lecke 2. feladat További ötletek 3. TKGY 9. lecke TKEI 9. lecke Kapcsolódó feladat: TKGY 9. lecke 3. feladat TKEI 9. lecke 3. feladat
Aranymondás	„Az Úr harcol értetek, ti pedig maradjatok veszteg!” (2Móz 14,14)	Megjegyzés: Magyarázzuk el a „veszteg” kifejezést!
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Jöjj, ó, jöjj el ...” TKGY 147. o. 16. ének, TKEI 163. o. 16. ének BS 246:1. 4–5. verse: „Kész az én szívem...” (TKGY 140. o. 5. ének, TKEI 156. o. 5. ének) „Szabadításod öröme...” (TKGY 141. o. 6. ének, TKEI 157. o. 6. ének) RÉ21 66:3–4. verse: „A tengert és a folyóvizet...” RÉ21 105:23 „Népét vígsággal...” BS 130: „Igazságnak napja, jöjj...” (dall. RÉ21 505. ének: „Emlékezzünk ez napon...”) JJ 106: „Az Úr a pásztorom...” (kánon) (+BS, DU)	Javaslat: Kísérhetjük ezt a ritmusos éneket csörgőkkel, zörgőkkel, beletapsolhatjuk a következő ritmust: táá-szün-táá-szün-ti-ti
Házi feladat	Mai szabadítás-történet – fogalmazás	TKGY, TKEI 9. lecke 4. feladat

TOVÁBBI ÖTLETEK (ld. még a Szabadság – szabadítás leckénél)

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 40–42. o., TKEI 46–48. o.

A képen látható:

A 40/46. oldalon egy szituációs képet lát a néző: Mózes és Áron, egy asszony és egy gyermek indulóban.

A 41/47. oldalon: a Vörös-tenger, Mózes botjának felemelésével – az Úr segítségével – a tengert kettéválasztja. A tematikus kép azt a pillanatot rögzíti, amikor az elkeseredett, félő emberek előtt a tengerben út nyílik számukra a továbbhaladáshoz. Az előtérben emberek állnak: férfiak, nők, gyermekek csomagokkal. A nép még nem reagál a csodára, a csoda előtti érzelmi állapotokat tükrözi a rajzoló az embereken (félelem, aggodalom, vigasz, támogatás).

A 42/48. oldalon infógrafikus képek szemléltetik kovásztalan lepényt, a fűszereket, a báránysültet és a kancsó bort, amit a *Tudod-e?* - részben magyaráz a tankönyv. Szükséges magyarázat: kovász (előtészta: liszt és víz, amelyben élesztőgombák szaporodnak el). Miért kovásztalan lepényeket fogyasztottak a pászka ünnepén?

A szöveg: Két nagy tartalmi egységre bontható.

Az első, Isten tíz csapással kényszeríti a fáraót arra, hogy népét szabadon engedje.

A második egységben a Vörös-tengeri csoda leírását találjuk.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Mit jelent a páska? Mit ünnepeltek a páska ünnepén a zsidók? Miért?
- Olvassátok el a *Tudod-e?* részt és nézzétek meg az alatta lévő képeket! Ki evett már fűszeres kovásztalan lepényt vagy kenyeret? Mondja el a többieknek milyen volt az íze!
- Figyeljétek meg, Isten hogyan segített az izráéliek szabadulásában! Milyen csodát tett az ÚR? Hogyan ünnepelték meg a megszabadulásukat? (a három megfigyelési szempontot három csoport kaphatja)
- Olvassátok el az első részt! (40/46. oldal) Mit figyeltetek meg?
- Milyen csapásokkal sújtotta az ÚR a fáraót?
- Kik menekültek meg, kik kerültek el a tizedik csapást? Miért?
- Mikor engedte el az izráélieket a fáraó?
- Olvassátok el a második részt! (41/47. oldal) Válaszoljatok a megfigyelési szempontokra!
- Miért estek kétségbe az izráéliek?
- Hogyan segített a népén Mózes segítségével az ÚR?
- Mi történt az egyiptomi sereggel?
- Figyeljétek meg a képet! Kiket lehet látni? Hol vannak éppen az emberek? Mit olvasol le az arckifejezésükről, mozdulataikról? Miért?
- Figyeld meg Mózes! Mit csinál?
- Mit mondott az embereknek?
- Hogyan keltek át a Vörös-tengeren?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Az Úr harcol értetek, ti pedig maradjatok veszteg!”

- Ki mondja ezt a mondatot és kiknek?
- Mit tett az ÚR?
- Mit tettek az zsidók?
- Te tudsz türelmesen veszteg maradni mindig, ha erre van szükség? Miért?
- Mondjatok olyan helyzeteket, amikor nehéz nyugodtan kivárni valamit?
- Gondoltatok-e arra, hogy az Isten segítségét kérjétek, mikor türelmetlenek vagytok valamiért?

1. Átkelés a karok tengerén

Nagyobb csoporttal, nagyobb teremben vagy szabadtéren játszhatjuk a következő bizalomra és engedelmességre nevelő játékot: Az osztály felsorakozik két oszlopba. Egymással szembe fordulnak a párok, és a két sor kialakít egy olyan széles ösvényt maga között, hogy az egymás felé kinyújtott kezeik épphogy összeérjenek. Egy vállalkozó kedvű teljes erőből belefut a két sor által kialakított folyosóba, ahol a karok akadályt képeznek. A sorfalat állók pont akkor emelik fel a karjaikat, amikor a futó elérkezik hozzájuk, mintegy tovahaladó hullámként. Mindenki kipróbálhatja.

2. Érzelmek a szabadításban– mimes játék

Osszuk kétfelé a csoportunkat! Helyezkedjenek egymással szembe! Történetmesélés közben arcimimikával, hangok nélkül az egyik csoport a fáraó érzelmeit jeleníti meg (düh, kétségbeesés, harag, félelem, bosszú, odaveszés), a másik csoport Mózes és a nép érzelmeit jeleníti meg (elszántság, szomorúság, készen állás, öröm, kétségbeesés, a szabadulás öröme).

3. Aranymondás a száraz tenger medrében

Készítsünk el egy összehajtható aranymondásos képeslapot az alábbi videó segítségével:

<https://youtu.be/IfNbwmJJMq>

4. Közös mese – a „valahova tartozás” jelentőségének tudatosítása és erősítése

Izráel mint a választott nép: akkor van összetartozás, ha van közös cél, stratégia, eredmény.

Fejlesztő hatás: Az együttesség, a közös tevékenység átélése. A tagoknak figyelniük kell egymásra. Mivel közösen hoznak létre egy produktumot, így ez a feladat elsősorban a csoportkohéziót erősíti.

Időkeret: 20-30 perc

Eszközigény: rongylabda

A játék leírása: A játékosok körben ülnek. Az a feladat, hogy együtt, közösen írjanak egy mesét. A csoportvezető elkezd, a csoporttagoknak kell folytatnia. Akinek a labdát dobják, annak kell folytatnia, így mindenkinek mindig figyelnie kell, hiszen sosem tudhatja, hogy mikor kerül hozzá a labda. Épp ezért érdemes előre leszögezni: egy ember többször is megkaphatja a labdát. Mindenki azt, és annyit mond, amit és amennyit akar, de természetesen a már elkezdett történetet kell folytatnia. A történetet a csoportvezető kezdi, ő dobja el a labdát is először. A kezdés legyen semleges, és ne adjon különösebb támpontot arra, hogy hogyan folytatódjon a történet. Érdemes ismert mesekezdéseket használni, például „hol volt, hol nem volt, volt egyszer...” Ha kész a mese, érdemes megbeszélni, ki milyennek látja, ki hogy módosított volna rajta, kinek mit jelentett (Benedek, 1992).

Forrás: Benedek (1992), idézi: *Gyakorlatok, játékok gyűjteménye* (Eszterházy Károly Főiskola HEFOP-projekt segédanyaga, ma már nem elérhető online).

5. Területfoglalás – együttműködés fejlesztése

Isten népének viselkedésére, az elégedetlenségre, bizalmatlanságra, és az együttműködés választására mutathatunk rá ezzel a játékkal.

Fejlesztő hatás: A csoportközi konfliktus demonstrálása azokban a helyzetekben, ahol a szűkös forrásokért megy a küzdelem. Ezen kívül, mivel kiscsoportokban folyik a munka, így a kiscsoporton belüli együttműködés, a valahova tartozás érzése is erősödik.

Eszközigény: sok elmozdítható bútor és tárgy, például székek, asztalok, szőnyegek, dísz tárgyak.

A játék leírása: A csoportot két csapatra osztjuk. Az egyik csapat a terem egyik, a másik csapat a terem másik felében helyezkedik el. A feladat: adott jelre minél több tárgyat a saját térfelükre

hurcolni. Az időkeret öt perc. Rabolni szabad: a másik csoport területéről vissza is lehet hozni tárgyakat. Az egyetlen szabály, hogy amit valaki már megfogott, amíg el nem engedi, addig más nem nyúlhat hozzá. Az öt perc elteltével kiderül, melyik csoport nyert, melyik mennyi tárgyat szedett össze. A játékot megbeszélés követi: milyen élmény volt a csapatok közötti versengést, a „szabad rablást” átélni, mind az „elkövető”, mind a „kirablott” oldaláról.

Egyéb megjegyzések: Általában vidám, sok nevetéssel járó játék, de ügyeljünk a durvaság elkerülésére, vigyázzunk, nehogy valaki vagy valami megsérüljön (Benedek, 1992)!

Forrás: Benedek (1992), idézi: *Gyakorlatok, játékok gyűjteménye* (Eszterházy Károly Főiskola HEFOP-projekt segédanyaga, ma már nem elérhető online).

6. Mózes és a Tíz csapás – alkotás

Cél: az ismeretek rögzítése

Eszközök: színes papír, színes ceruza, ragasztó

A munka menete:

- téglalap alakú színes papírokra ragasztják a számokat
- a mellékelt minta alapján alá írják, bele rajzolják a Tíz csapást.
- a téglalap alakú kész lapokat a mellékelt ábra szerint összeragasztják.

Forrásanyag: <http://hid-tan.kreativcuccok.hu/2014/01/08/mozes-es-a-tiz-csapas-lapbook/>

10. IMÁDKOZZUNK! A HÁLAADÓ IMÁDSÁG

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1997.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

GOPPELT, L., Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.

WESTERMANN, C., Az Ószövetség teológiájának vázlata, Budapest 1993.)

Imádság:

Az imádság egy lehetőség arra, hogy az ember kapcsolatot tarthasson fenn Istennel. Az ima az ember válasza Isten megszólítására. Isten előbb szólt és cselekedett. Az imádság az élő Istent szólítja meg. Isten meghallgatja az imádságot, minden imát. De különbséget kell tenni a meghallgatás és a kérés teljesítése között. Aki imádkozik, Istenre bízva az életét. Aki imádkozik, a szerint is kell, hogy éljen. Aki imádkozik, nincs egyedül.

A Heidelbergi Káté 117. kérdése foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy milyen az az imádság, amely kedves Isten előtt.

Három részből áll a válasz.

1. Az Istennek kedves imádságban ahhoz az Istenhez imádkozunk, aki kijelentette magát. (Aki előbb szólt.) Ez az ima olyan szívből jövő ima legyen, amely összhangban van azzal, amit az Igéjében kijelentett.

2. Az imádságot alázattal mondjuk. Abban a tudatban, hogy Istennel szemben nem titkolózhatunk, mert Isten mindent tud. Ismer minket.

3. Bár méltatlanok vagyunk, de Isten mégis meghallgat minket. Isten Krisztus érdeméért meghallgatja az imádságainkat.

Az imádság tartalmáról a 118. kérdés-felelet szól.

Imádságban mindent kérhetünk Istentől. Ehhez a legjobb segítség a Jézustól tanult imádság.

Kálvin tanítása szerint az ima a hit legfőbb gyakorlása. Az imádkozásban a közbenjárónk Krisztus. Isten a Szentlelket adja nekünk tanítóul, hogy tudjunk megfelelő módon imádkozni.

Formailag az imádság lehet:

– Kötött szövegű. A legfontosabb a Miatyánk. Kötött szövegű imádság az esti imádság, étkezés előtti, utáni imák, az úrvacsora előtti és utáni imák, az imádság tartalmú lelki énekek.

– Szabadon megfogalmazott: Istentiszteleten elhangzó ima, egyéni ima és közösségben elmondott hangos imádság.

Tartalma szerint a Biblia alapján több imádságfajtát különböztetünk meg:

- hálaadó
- dicsőítő
- kérő
- bűnvalló
- közbenjáró

A hálaadó ima:

A hálaadó ima olyan imádság, amely során megköszönjük konkrétan Istennek azokat a tetteket, amelyeket az emberekért és elsősorban az imádkozóért tett.

„Hálát adok neked, hogy meghallgattál és megszabadítottál.” (Zsolt 118,21)

Dicsőítő ima:

Hasonlóan a hálaadó imádsághoz ez az imádság is egyfajta köszönetmondás. Ekkor azonban Isten személyével, tulajdonságaival kapcsolatban mondunk hálát.

„Mert bár keménynyakú nép ez, bocsásd meg mégis bűnünket és vétkeinket, és tégy tulajdonoddá bennünket!” (2Móz 34,9)

Kérő imádság:

Imában elmondjuk Istennek azt, amit szeretnénk megkapni vagy megélni. Azzal a hozzáállással, ahogyan Jézus is mondta: *„Ne az én akaratom legyen meg, hanem a tied.”* (Luk 22,42)

Bűnbánó imádság:

A bűnbánó ima a bűnök megvallásából és a bűnbocsánat kéréséből áll. A bűnvallás állhat konkrét bűnök megnevezéséből vagy az egyes bűnök megnevezéséből is.

„Ezt mondom: Uram, légy kegyelmes hozzám! Gyógyíts meg engem, mert vétkeztem ellened!” (Zsolt 41,5)

Közbemjáró:

Imádkozhatunk egy adott személyért vagy egy ügyért is.

Ezek az imádságfajták általában egy imádságon belül váltakozva fordulnak elő.

Hála:

A hála: viszonzás. A megtapasztalt, átélt jóra való felelet. A bibliai tanítás szerint a hála az a megfelelő válasz, amit az ember az Istentől kapott javakért tud adni. A hívő ember a háláját több módon is kifejezheti Istennek. Mondhat hálaimát, hálaéneket. Hálaáldozatot is hozhat. A legnagyobb dolog, amit tehet az ember, ha egész életét hálaáldozatul Istennek adja. Kálvin kifejezésével élve: *„Szívemet égőáldozatul az Úrnak szentelem.”* A hálás ember az életében megtapasztalt jót Istennek tulajdonítja, ezért azt nem kiérdemelt jónak, hanem áldásnak tekinti. A hálaadó imádság a mindennapi imádkozásnak a része kell, hogy legyen. A keresztyén ember hálaadása mindig a Krisztus által történő hálaadás (Róm 1,8) és a Krisztus nevében *„...és adjatok hálát Istennek, az Atyának mindenkor mindenért, a mi Urunk Jézus Krisztus nevében.”* (Ef 5,20)

A hálaadó imádságban elmondjuk azt, hogy mi mindent kaptunk Istentől. A hálaima az egyéni hívő élet és a hívő közösség istentiszteletének is egyaránt az alapvető része.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A harmadikos gyermek imádságának szinte magától értetődő része a köszönetmondás. Mégis, az egyiptomi szabaduláshoz, Mózes és Mirjám énekéhez kapcsolódva, ezeken az órákon tudatosíthatjuk velük a hála kifejezését, az Isten előtt megélt öröm lehetőségét.

Az egyházi iskolák bevezető órája lehetőséget ad a bibliai történetben található énekek kapcsán a szabadítás feletti öröm átélésére, a dicsőítés fogalmának és gyakorlatának a bevezetésére is.

Ehhez találunk egy különálló órát, majd második óraként találjuk a reggeli és esti imádságot. Az állami és gyülekezeti hittanórákon a két kidolgozott óraterv együttes használatával alakíthatjuk ki az óratervet, alkalmazkodva a tanított csoportunkhoz.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Ismerje a hálaadó imádság fogalmát, mondja el segítségével. ○ Tudja elmondani segítségével a tankönyv képeinek és szövegeinek segítségével Mózesék örömet. ○ Ismerje és segítségével felidézni Mózes és Mirjám énekét: (Mózes 2. könyve 15,2) (memoriter) (Mózes 2. könyve 15,21) ○ Tudja fejből elmondani a reggeli és esti imádságot.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Ismerje a hálaadó imádság fogalmát, és tudjon hálát adni Istennek pár mondattal. ○ Legyen képes a tankönyvi képek és szövegek alapján elmondani a szabadulás felett érzett öröm történetét. ○ Ismerje és tudja felidézni Mózes és Mirjám énekét: (Mózes 2. könyve 15,2) (memoriter) és (Mózes 2. könyve 15,21). ○ Tudja fejből elmondani a reggeli és esti imádságot.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT **ÖRÖMÜNNEP: ISTEN A SZABADÍTÓ! OLVASMÁNY** **EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA**

Előzetes megjegyzés: Egyházi iskolában a hálaadó imádság témájával két órában foglalkozunk. A téma bevezető órája a munkáltató tankönyv olvasmánya, amelynek címe: Örömnep: Isten a Szabadító!

Fő hangsúly: A szabadítás feletti öröm.

Kognitív cél: Mózes és Mirjám énekén keresztül a megszabadított nép örömének a bemutatása.

Affektív cél: A szabadság örömének tapasztalata.

Pragmatikus cél: A szabadító Isten ünneplése az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Történet felidézése – Szabadítás akrosztichon Rajzoljunk fel a táblára egy 10 négyzetből álló függőleges oszlopot. A SZABADÍTÁS szó kerül majd bele, a gyermekek töltik ki a segítségünkkel: Mondjuk el újra az egyiptomi szabadulás történetét! Mutassuk be, hogy az otthon, a megszokott életvitel elhagyása nem is olyan könnyű! Osszuk ki a következő szavakat meghatározott sorrendben, ülésrend szerint az osztályban: <i>Sietve</i> (Mózes sürgetésére) <i>Zúgolódva</i> (volt, akinek nem tetszett az ötlet) <i>Akadozva</i> (miattuk a készülődés akadozva ment) <i>Bizonytalankodva</i> (mit vigyenek, mire készüljenek) <i>Aggodalmaskodva</i> (mi lesz velük Egyiptomon kívül) <i>Dohogva</i> (volt, aki már indult volna) <i>Idegesskedve</i> (egymást hibáztatták) <i>Tanácskozva</i> (még mindig nem voltak biztosak benne) <i>Ácsorogva</i> (volt, aki csak sodródott a többiekkel) <i>Sietve</i> (végül sikerült, és sietve elindultak) Mondjuk el úgy a történetet, hogy sorra, ebben a sorrendben belefűzzük ezeket a szavakat (a zárójelben lévő szavak segítenek a történet megformálásában)! Amikor az adott szóhoz érünk, annak a gyermeknek a fejére tesszük a kezünket, akinél van az adott kártya. Ő kimegy a táblához, és felírja a szót. A következő egyből alá írja. Így a végén összeolvashatjuk a kezdőbetűket: SZABADÍTÁS Átvezetés: Sokféle érzellemmel, sokféle hozzáállással indultak útnak ezek az emberek Egyiptomból, a Vörös-tengeri szabadítás viszont ugyanazt az érzést hozta el mindannyiuk számára.	Eszköz: kis cetlik a szavak tábla/ívpapír, kréta/filc Javaslat: A kártyák kiosztásánál mondjuk el érthetően az instrukciót, hogy ne kelljen megszakítani a történet mesélését! Kisebb csoportnál egy gyermekhez több kártya is kerülhet, többször körbe megy a kör. Írjuk rá a sorszámot is a kártyákra! Megjegyzés: Az elindulás nem volt olyan felszabadult, egységes. Ennek bemutatásával ráerősíthetünk a szabadítás felett érzett közös öröm és a nép egybekovácsolódásának jelentőségére.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Beszélgetés a tankönyv illusztrációja alapján: - Milyen érzés tükröződik egytől-egyig a férfiak és nők arcán? - Hogyan fejezhették még ki az örömet Istennek és egymásnak? - Ti hogyan fejezitek ki az örömeteket? Gyűjtsünk örömet kifejező szavakat, mozdulatokat! Adjuk is elő! Egyenként mutassanak egy-egy kiáltást vagy mozdulatot, majd a többiek próbálják meg vele együtt átélni megismételve az örömujjongást!	TKEI Örömnep: Isten a Szabadító!, 50. o. Kapcsolódó feladat: TKEI Örömnep: Isten a Szabadító! 1. feladat Javaslat: Engedjük meg, hogy beleéljék magukat az örömbé, akkor is, ha az rendet bont! Adjunk hozzá keretet, instrukciót! Tanítsuk a feladat kapcsán,

	Mózes és Mirjám énekével való ismerkedés Olvassuk el a tankönyvből nemenként Mózes és Mirjám énekét! Mózes énekét minél nagyobb beleéléssel a fiúk, Mirjám énekét örvendezve a lányok. Közös éneklés, örvendezés: Szabadításod öröme című ének tanulása, ismétlése hangszerek, csörgők, taps, csettintés segítségével.	hogyan van ideje a felszabadult örvendezésnek, és van ideje az elcsendesedésnek! Kapcsolódó feladat: TKEI Örömnep: Isten a Szabadító! 2. feladat Eszközök: csörgők, dobok
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 328: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TKEI 157. o. 3.) „Szabadításod öröme...” (TKEI 157. o. 6. ének) „Kész az én szívem...” (TKEI 156. o. 5. ének) „Szívből köszönöm, Uram...” RÉ21 801, TKEI 163. o. 15. ének	
Házi feladat	Bátoríthatjuk a hangszereken játszó gyermekeket, hogy a TKEI-ben szereplő 13. éneket (Szent vagy örökké) tanulják meg otthon a hangszerükön, és egy következő órán azzal dicsőítse a csoport Istent.	Megjegyzés: ezt a dicséretünket a legtöbb kezdő hangszeres (aki már 1-2 éve tanul a hangszerén) meg tudja tanulni.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 50. o.

A képen látható:

Az 50. oldalon a zsidók örömtáncot járnak (hórah) a megszabadulásuk megünneplésére. A képen a férfiak egy sorban állnak, tapsolnak, míg a nők körtáncot járnak és énekelnek.

TKGY 44. o. és TKEI 52. oldal: Három gyermek két fiú és egy leány imádkoznak: Köszönöm Istenem... a két ima mellett szemléltető rajzot látunk, kelő nap, éjszaka csillagok, hold.

A szöveg: ismeretközlő szöveg, mely tisztázza a hála fogalmát. Példával illusztrálja azt a szituációt, amikor hálásak lehetünk. Leírja a szöveg azokat az érzelmeket, amelyek a hálát kísérhetik. Majd a Bibliát idézi. Végül a hálaadó imádságra hoz mintát. Oldalt két imádságot olvashatunk. *A Tudod-e?* - rész a hála kifejezési formáit ismerteti.

Instrukció a képolvasáshoz és az olvasmányhoz kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Nézzétek meg a képet! Mi történik? A férfiak mit csinálnak? A nők miért táncolnak?
- Mit énekelt Mózes?
- Mit énekelt Mirjám?

Instrukció a képolvasáshoz és a 10. lecke kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Kiket látsz a képen? Mit csinálnak? Mit kezdenek el mondani? Tudnád-e folytatni a gyermekek imádságát?
- Olvasd el a reggeli és az esti imákat! Meg is tanulhatod!
- Mikor érezhetünk hálát?
- Milyen érzéseket kelt bennünk a hála?
- Te ma miért vagy hálás?
- Adj érte hálát Istennek!

1. Akkor majd táncolva – körtánc

Ebben a korosztályban is könnyen megtanítható ez a körtánc.

- Az első sorra (Akkor majd táncolva... vénekkel együtt) jobbra haladunk elől kereszt-, hátul keresztlépéssel.
- Második sorra (Lá-lá-lá...) ugyanígy, elől-hátul váltakozó keresztlépéssel balra.
- Dallamváltásnál (Gyászukat vígságra fordítom) a kör közepe felé haladunk, és felemeljük a kezeinket.
- A sor végénél elengedjük a magasban a kezeket, és tapsolunk hármat (ti-ti-tá).
- Dallamismétlésnél (Népemet megvigasztalom) kézfogás, kifelé haladással és karleeresztéssel.
- A sor végénél ismét elengedjük a kezeket, és tapsolunk hármat (ti-ti-tá).
- Majd jobbra folytatjuk az ének végéig a kereszt elől – kereszt hátul lépéssel a körbehaladást.

2. Csörgődob, zörgő-mörgő készítése

Megannyi ötletet találunk az interneten saját készítésű hangszerhez. Legegyszerűbb Kinder-tojást megtölteni rizzsel, alkoholos filccel rajzolhatnak rá. Ugyanígy alkalmas a Medve sajt doboza, italos doboz, amit bevonunk saját készítésű rajzzal, vagy fém kupakokat drótra fűzve. További ötletek:

3. Mózes-Mirjám akrosztichon. Hogyan érezhette magát Mózes és Mirjám, hogy megszületett bennük a dicsőítő dal?

Kérjük meg a lányokat, hogy Mirjám, a fiúkat, hogy Mózes nevének kezdőbetűivel keressenek szavakat arra, ahogyan érezték magukat a vörös-tengeri szabadtánc után. Pl. megszabadítva, izgatottan, reménytelen, jókedvűen, ámulva, mulatozva, otthonosan, zenélősen, eredményesen, sikeresként...

Ha nehéznek találjuk a feladatot, adhatunk kezükbe egy-egy szinonima/értelmező/magyarázó szótárt, amiben kereshetnek.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Hálaadás.

Kognitív cél: A hálaadó imádság fogalmának és gyakorlati lehetőségének megismertetése.

Affektív cél: A hála érzelmi hátterének feltérképezése és megerősítése.

Pragmatikus cél: Egy reggeli és egy esti hálaadó ima megtanítása és gyakorlása.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Hallelu-hallelu... örvendező ének mozgással Kezdjük mozgásos énekkel az órát. A 'Hallelu' kezdetű sorokra a fiúk felállnak és ők éneklnek. Az 'Áldott az Úr' sorokra a lányok állnak fel, és ők éneklnek el. Utána cserélhetünk a szereposztáson.	Javaslat: Egyházi iskolában a szabadítás feletti örvendezésre, dicsőítésre utalhatunk vissza, gyülekezeti hittanon a Házi feladat (Mai szabadítási történet) számonkéréséhez kapcsolhatjuk.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Beszélgetés a HÁLA kifejezésről a munkáltató tankönyv ábrái alapján: • Mit jelent a hála szó? • Milyen érzés hálásnak lenni? • Ki mindenkinek lehetünk hálásak? • Milyen történetet jelenítenek meg a rajzok? • Hogyan fejezik ki a hálájukat? • Mi kerülhet a beszéd-buborékokba? Beszélgetés a munkáltató tankönyv illusztrációja és szövegei alapján arról, hogy Istennek hogyan fejezzük ki a hálánkat: • Mit csinálnak a gyerekek? • Hol lehetnek? • Milyen körben szoktatok imádkozni? • Hálánkat kifejezhetjük a reggeli és az esti imával, és általunk megfogalmazott imádsággal A reggeli és az esti imádságot olvashatjuk közösen. Az osztály egyik fele a reggelit, majd a másik fele az estit. De ki is számolhatjuk őket: mondjuk felváltva, hogy reggel-este, akinek a reggelnél tettük a fejére a kezünket, az a reggelit mondja, akinek az estinél, az az estit.	TKGY, TKEI 10. lecke 3. feladat TKGY 10. lecke, 44. o. TKEI 10. lecke, 52. o. Kapcsolódó feladat: TKGY, TKEI 10. lecke 5. feladat Megjegyzés: Ezzel a kiszámolással érzékeltetjük a reggel-este váltakozását, ritmusát, így követheti a két imádság is egymást.

		Javaslat: Ismételhetjük egymás után, váltakozva többször. Az esti imádságnál alvásra hajtva a fejünket, a reggelinél az ég felé kitárva a kezeinket.
Aranymondás javaslat	„...adjak hálát Istennek, az Atyának mindenkor mindenért” (Ef 5,20)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 328: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TKEI 65. o. 3.) „Köszönöm, köszönöm...” (TKGY 145. o. 12. ének, TKEI 161. o. 12. ének) „Szabadításod öröme...” (TKGY 141. o. 6. ének, TKEI 157. o. 6. ének) „Kész az én szívem...” (TKGY 140. o. 5. ének, TKEI 156. o. 5. ének) RÉ21 222:1–2. verse: „Nagy hálát adjunk...” Hallelu http://aszlek.uw.hu/data/albums/pdf/S049.pdf RÉ21 105: „Adjak hálát...” RÉ21 255:1–3. versei „Mely igen jó az Úr Istent dicsérni...” BS 186: „Urunk, ez a hála napja...” BS 244: „Hála, hogy itt e csöndes reggel...” „Szívből köszönöm, Uram...” RÉ21 801, TKGY 147. o. 15. ének, TKEI 163. o. 15. ének	
Házi feladat	Hálanapló (ld. További ötletek 3.)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Hálalevendula

Készítsünk a gyermekekkel egy illatos levendulatasakot, amelyet otthon a szekrényükben helyezhetnek el. Bátorítsuk őket arra, hogy amikor meglátják a tasakot, mondjanak el magukban egy rövid hálaadó imádságot. Ez lehet akár egyetlen mondat is arról, amiért abban a pillanatban hálásak.

A tasak elkészítéséhez szükséges sablon itt érhető el:

https://www.refpedi.hu/documents/2935/halalevendula_2024.06.17.ZN.pdf

Itt található videós útmutató az elkészítéshez:

<https://www.youtube.com/watch?v=BsNUNHPIMac>

2. Hálaadó könyv imádkozáshoz

Készítsünk el egy olyan hálaadó könyvecskét, amely 6 különböző témához kapcsolódik.

Család, barátok, játék, állatok, növények, élet. A könyvecskét kinyomtathatjuk színesben vagy színezhető formában is.

A könyvecske elkészítéséhez szükséges sablon és képes útmutató itt érhető el:

https://refpedi.hu/documents/1881/halaado_konyv_2023.06.13.ZN.pdf

Itt található videós útmutató az elkészítéshez:
<https://www.youtube.com/watch?v=IDmMI5qPjZ8>

3. Hálavirág

Készítsünk a csoporttal közösen egy hálavirágot! Minden tanuló kap egy virágszirmot, amelyre felírhatja, hogy miért hálás. A feladat megkönnyítésére különböző témákat vagy szempontokat is megadhatunk (például család, barátok, egészség, élmények, ajándékok).

Az elkészült szirmokat a bemutató videóban látható módon ragasszuk össze, így egy közös hálavirágot alkotva. A kész alkotást több hittanórán is felhasználhatjuk: elhelyezhetjük a terem közepén, körbeállhatjuk, és kiindulópontként használhatjuk a saját szavakkal megfogalmazott hálaadó imádságok gyakorlásához. A gyermekek így újra és újra felidézhetik mindazt, amiért hálásak lehetnek.

Itt található videós útmutató az elkészítéshez:
<https://www.youtube.com/watch?v=IK1yq9CNs0c>

Sablon a hálavirághoz:

https://refpedi.hu/documents/1425/papirbol_viragok_ZN.pdf

4. Hálaadás a teremtett világért

Készítsünk el egy hajtogatható kiskönyvet, amely a teremtés napjait mutatja be. Minden egyes naphoz fogalmazunk meg közösen egy-egy imádságmondatot, amit ahhoz a naphoz tudunk kapcsolni.

Színes sablon itt található:

https://refpedi.hu/documents/1588/teremtes_lapbook_ZN_2023.05.03.pdf

Színezhető sablon:

https://refpedi.hu/documents/3154/lapbook_teremtes_ff_2024.09.17.ZN.pdf

Itt található videós útmutató az elkészítéshez:
<https://www.youtube.com/watch?v=2rMQYJhvzLI&t>

5. Hálaadás fája

Hajtogassunk papírból egy egyszerű fát! A fa ágaira írhatunk közösen, párokban vagy egyénileg megfogalmazott rövid hálaadó imádságokat. A meghajtogatott fát a későbbiekben könyvjelzőként is használhatjuk a munkáltató tankönyvben.

Az elkészített hálaadás fáját több órán is elővehetjük, és újabb imádságokkal, hálaadó gondolatokkal egészíthetjük ki. Ha a gyermekek által készített fák koronáit egymáshoz illesztjük, egy közös „imádságerdőt” alkothatunk. Minél többféle színű papírt használunk, annál színesebb és gazdagabb lesz az erdők – akár csak a gyermekek imádságai és hálaadó gondolatai is nagyon színesek.

Itt található videós útmutató az elkészítéshez:
<https://www.youtube.com/watch?v=YMeDup6ne1I>

6. Imádság gyurmával

Adjunk körbe egy gyurmagombócot! A gyermekek formázzanak belőle valamit a teremtett világból, és köszönjék meg egy imádságban!

<http://flamecreativekids.blogspot.hu/2012/01/play-dough-prayers.html>

7. Hálamontázs

Készíthetünk az osztállyal közösen egy tablót, egy nagy posztert, hogy mi mindenért vagyunk hálásak. Rajzolhat rá mindenki valamit, aláírhatja az imádságát, vihetünk be kivágott képeket, és dolgozhatunk montázstechnikával.

Az elkészült tablót kitehetjük az osztályban, ami emlékeztet arra, hogy mi mindenért lehetünk hálásak.

8. Hála-szókígyó

Imádkozhatunk szókígyóval. Írjuk a táblára szókígyó alakban a szavakat.

- A kígyó feje: Köszönöm Istenem, hogy megteremtetted a...
- Minden következő szó az előtte lévő szó záró betűjével kell, hogy kezdődjön.

Miután összegyűjtöttük és felírtuk a szavakat, mindenki válasszon egy szót, és a közös imádság során azt a szót mondja el hangosan.

9. Alkotás – Imádságdoboz – egyéni munka

Cél: a tudatos hitélet fejlesztése, mindennapokban való gyakorlása

Eszközök: bármilyen karton vagy papírdoboz, színes papír, ragasztó, filctoll, olló, stb.

A munka menete:

A tanulók tetszés szerint bevonják saját dobozukat színes papírral, úgy, hogy annak egyik fele nyitható legyen.

A doboz oldalaira ráírják az imádság formáit:

- hálaadó
- dicsőítő
- kérő
- bűnvalló
- közbenjáró

A szabadon maradt oldalra saját nevüket, esetleg jeligéjüket, szimbólumukat teszik.

Az imádságok különböző formáihoz is rajzolhatnak, ragaszthatnak szimbólumokat.

A hét minden napját kinevezzük egy „imádságforma napnak” (pl. hétfő: kérő imádság, kedd: dicsőítő, stb.).

Az imadobozokba mindennap beletesznek egy saját imádságot.

Egy hét elteltével a hittanórán minden kisgyerek kihúzza egy saját imádságot a dobozából, és megosztja csoporttársaival.

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

3. feladat: A feladatban lerajzolt élethelyzetek a következők:

- egy kislány ajándékot ad a tanító néninek
- egy kislány megöleli édesanyját
- egy kislány segít egy néninek cipelni a kosarát
- egy kislány társának köszönetet mond
- egy kislány megosztja az uzsonnáját

ÖSSZEFOGLALÁS I. – ISTEN MEGSZABADÍT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Egyiptomból (Amerikából) jöttem, mesterségem címere! Az „Amerikából jöttem...” ebben a korosztályban kedvelt és ismert játék analógiájára játszhatjuk az óra elején ezt a csoportos játékot, amelyben párosan is dolgozhatnak a gyermekek. Egy vállalkozó páros elhúzódik a csoporttól, hogy azok ne hallják, ne lássák őket. Választanak ketten egy-egy szereplőpárost Mózes történeteiből, akik együtt szerepeltek (Pl. Anya-Mózes, Mirjám-Mózes, Áron-Mózes, fáraó-Mózes). A többieknek elárulják a nevük kezdőbetűit, majd hang nélkül eljátszanak egy olyan jelenetet, amiből kiderül, hogy kicsodák ők.	Javaslat: Adjunk lehetőséget minden gyermeknek, akár padtársak is dolgozhatnak így együtt. Ez után a felelevenítés után térjünk rá az ismételésre!
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Nézzük meg a videót, amelyhez a QR-kód a munkáltató tankönyvben található. A kisfilm arról szól, hogy Isten megszabadítja népét. Mózes elhagyott tárgyai Hozzunk be az órára olyan tárgyakat, amelyek Mózes életútját jelenítik meg (kosár kibélelve, tekercs, leoldott saru, bot). Helyezzük el az osztályteremben úgy, hogy ne legyen elsőre megtalálható, de egy kis csücske kilógjon! Keressék meg a gyerekek, majd rakják a tanári asztalon sorrendbe! Isten tettei Mózes életében Osszuk három csoportra a gyermekeket! Az egyik csoport az ÉS csoport, a második a DE, a harmadik az ÍGY. Gyakoroltassuk a csoporttal a kötőszavukat! Olvassuk fel a gyerekeknek Mózes történetét a munkáltató tankönyv 2. feladatából! Mindegyik mondatnál az a csoport álljon fel, és mondja ki hangosan a saját kötőszavát, amelyiknek a kötőszava hiányzik a mondatból! Ki mondta kinek? Helyezzünk ki a tanári asztalra szereplőket szimbolizáló tárgyakat: 2 db női kendő (Mirjám, Mózes anyja, fáraó lánya az arca elé helyezve), tűzpiros kendő (az Úr), bot (Mózes, Áron), korona	Eszközök: • kosár kibélelve, • bot, • saru, • tekercs Megjegyzés: A feladat alternatívája: TKGY, TKEI Összefoglalás I. 1. feladat TKGY. TKEI Összefoglalás I. 2. feladat A feladat elvégezhető a munkáltató tankönyvben is. Eszközök: • 2 db női kendő, • bot, • piros kendő • korona

	(fáraó), csíkos pléd/törülköző korabeli ruhának (nép)! Mutassuk el, hogy melyik tárgy segítségével kivé változhatunk! Másoljuk ki kis lapokra a 4. feladatban található kijelentéseket, felszólításokat! • Adjuk oda a padtársaknak! • Fejtsék meg, hogy ki mondta kinek! • Osszák el, hogy melyikük melyik szereplőt jeleníti meg! • Egyenként menjenek a párok a tanári asztalhoz, öltözzenek be, majd a már ismert történetrészről adják elő társaiknak! Az osztály fejtse meg, hogy kiket jelenítettek meg! Igaz vagy Hamis? Osszunk ki a gyermekeknek zöld és piros kártyákat! Olvassuk fel a munkáltató tankönyv 4-es feladatának állításait! Ha igaz az állítás, a zöld kártyát tartsák a magasba, ha hamis, akkor a pirosat!	• csíkos pléd/törülköző • kis cédulák felirattal TKGY, TKEI Összefoglalás I. 4. feladat A feladat elvégezhető a munkáltató tankönyvben is. Eszközök: zöld és piros kártyák/ kislapok a tanulók számának megfelelően TKGY, TKEI Összefoglalás I. 5. feladat A feladat a munkáltató tankönyvben is elvégezhető.
Aranymondás	Aranymondások felidézése Az összefoglaló órán elevenítsük fel az eddig tanult aranymondásokat! Először csak egy kulcsfontosságú szót adjunk meg belőle, utána egy következőt! A játék célja, hogy minél kevesebb segítséggel megfejtse az épp ismételt aranymondást.	Javaslat: Ha a táblán kijelöljük az épp ismételt aranymondás szavainak helyét, és a megfelelő helyre írjuk a segítségül adott szót, vizuálisan is segíthetjük a felidézés folyamatát.
Énekjavaslatok (alternatívák)	Ismételjük át az eddig tanult énekeket!	Javaslat: Felajánlhatjuk, hogy a gyerekek válasszanak, kívánjanak azokból, amelyek a csoport kedvencei lettek.
Házi feladat	Én a Bibliában! Rajzold le kedvenc történeted úgy, hogy magadat rajzold a kedvenc szereplő helyébe!	Javaslat: Mielőtt elkezdjük az új tematikai egységet, felragaszthatjuk egy nagy tablóra, díszíthetjük vele a faliújságot.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Mózes élete képregény lapjai

Az összefoglalást elvégezhetjük az alábbi weboldalon található képregény lapjaival is. Vágjuk szét, és egyenként adjuk oda a gyermekeknek! Színezzék ki, majd álljanak fel olyan sorrendbe, ahogy egymást követik a történetek! Végül ragasszuk össze a képregény lapjait!

<http://kreativhittan.blogspot.hu/2013/02/mozes-elete.html>

2. Mózes élete - kvartett (Parakletos)

a) A Parakletos által kiadott kártyacsomagból válasszunk ki a tanult történetekből annyit, ahány gyermek van a csoportban! Osszuk ki úgy, hogy a gyermekek ne nézzék meg a nekik jutó kártyát, hanem tegyék egyből a homlokukra! Így csak a többiek láthatják, hogy melyik történetet ábrázoló kártya van a másik homlokán. A tanulóknak úgy kell a homlokukon lévő, Mózes életét ábrázoló kártyák szerint sorrendben állniuk, hogy a saját kártyájukat nem látják, és nem beszélgethetnek, csak mutogathatnak a sorrendbe állás közben.

b) Ha kevesen vagyunk a csoportban, akkor játszhatunk úgy a kártyákkal, hogy az összekevert kártyákból sorra húzunk, és elhelyezzük egy vonalban őket, a szerint, hogy a történet elején, közepén, végén helyezkedik-e el az adott történet.

<https://www.lutherkiado.hu/Mozes-utjai?srsId=AfmBOoq-X5UazaahkA7dTiNoyRBXlEFIUwTuR0t6XjFwdgWfuQqMSFHh>

3. Alkotás – Mózes története – csoportmunka

Cél: a Mózesről tanultak elmélyítése, rendszerezése, rögzítése.

Eszközök: krepp-papír (zöld, kék, barna), kisebb-nagyobb kavicsok / kövek papírguriga, fagolyó, gyurma, vadgesztenye, nád, filctoll, ragasztó, kókuszhéj.

A munka menete:

- a tanulók színválasztással 4 fős csoportokat alkotnak
- minden csoport húz egy Mózesről szóló történetrészlet:

- Mózes születése
- Mózes elhívása (az égő csipkebokor)
- az egyiptomi Tíz csapás
- kivonulás
- a Tízparancsolat

– a csoportok megkapják az alkotómunkához szükséges alapanyagokat, és közösen megalkotják a mózesi történet részletét, majd amikor mindenki csoport elkészült, összeállítják a hittanoktató vezetésével Mózes történetét.

a) Mózes születése: kókuszhéjban fekvő fagolyó fejű, papírguriga testű bábuk (Mózes, anyja, nagynénje, a fáraó lánya).

A szereplőket krepp-papírból és nádból kialakított nádasba helyezik.

b) Mózes elhívása (az égő csipkebokor) – lásd 'Isten bemutatkozik Mózesnek' leckénél az ötlet leírását.

c) az egyiptomi Tíz csapás – <http://hid-tan.kreativcuccok.hu/2014/01/08/mozes-es-a-tiz-csapas-lapbook/>

d) Kivonulás Egyiptomból – a tanulók kövekből (kő festése) elkészítik az egyiptomiakat, a gesztenyék az izraeliták lesznek, majd két tojástartó kartont kék krepp-papírral bevonnak (víz hullámai), ebből készül a tenger, mely mozgatható (a tenger kétfelé válik, a nép szárazon megy át, amikor az egyiptomiak jönnek – kövek – a víz visszatér a medrébe).

e) a Tízparancsolat - - <http://hid-tan.kreativcuccok.hu/2014/01/08/mozes-es-a-tiz-csapas-lapbook/>

11. CSODÁK A PUSZTÁBAN (2Móz 15,22–27; 16,1–17,7)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1997.

KITTEL, G. (Hrsg.), Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Stuttgart 1965.

WESTERMANN C., Az Ószövetség teológiájának vázlatja, Budapest 1993.

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

RAD VON, G., Az Ószövetség teológiája, Budapest 2000.

SOGGIN J. A., Bevezetés az Ószövetségbe, Budapest 1999.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

WESTERMANN/JENNI, Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament, München 1978.

<http://www.bibelwissenschaft.de/>

Az Ábrahámnak adott ígéret megvalósulásának útján az egyiptomi tartózkodás egy nehéz próbákkal teli állomás volt. A nehézségek idején Izráel fiai helytálltak, a szándékosan megnehezített körülmények között is kitartóan dolgoztak. Ebben a nehéz helyzetben nem panaszkodtak, hanem Istenhez kiáltottak. (2Móz 3,7) Isten kegyelmesen közbelépett, és megszabadította népét. Megtapasztalhatták, hogy Isten figyel az életük nehézségeire, és megsegíti őket. A pusztai vándorlás során számtalan nehézség érte a választott népet. Sokszor hiányoztak az alapvető életszükségletek. A Biblia leírása szerint ilyen helyzetekben sokszor panaszkodni kezdtek, és lázadni Isten és a nép vezetője ellen, miközben Istenhez bármikor lehetett volna kiáltani segítségért, mert Ő kész kegyelmesen meghallgatni a hozzá fordulót. „*Akik az Úrhoz kiáltanak, azokat meghallgatja, és kimentti őket minden bajból.*” (Zsolt 34,18) A hiányokat sokszor nagyobbban látták, mint Isten kegyelmét. Ennek ellenére Isten minden nehézségből kimentette őket, a szükséghelyzetben közbeavatkozott, és népe mellett állt. A pusztai vándorlás során áldásaival bizonyította, hogy ígéretei érvényesek, és Ő marad az Úr népe számára. (1Móz 16,12) A mindennapi létfenntartás során megtapasztalták az Úr gondoskodását, és ez a tapasztalat erősítette meg a saját haza ígéretébe vetett reménységet. A pusztai vándorlás során számtalan testi és lelki nehézséggel kellett szembenéznie Isten népének. Nem sok idő telt el az Egyiptomból való megmenekülés után, máris jelentkeztek olyan nehézségek, amelyek nemcsak testi erőpróbát jelentettek, hanem az Istenbe vetett bizalom erőpróbái is lettek.

Zúgolódás a pusztai vándorlás során:

A pusztai vándorlás során tíz esetet jegyez fel a Biblia, amelyben zúgolódott a nép.

Ezek közül a zúgolódástörténetek közül három történt a Sínai-hegyi szövetségekötés előtt. Ezt a három történetet tartalmazza ez a lecke.

Tartalmilag alapvetően kétféle zúgolódástörténettel találkozunk.

I. Zúgolódás az alapvető életszükségletek miatt: (étel, ital). Ezekben az esetekben Isten nem büntette meg a népet, hanem kielégítette ezeket a szükségleteket. Adott ivóvizet, manná, fűjeket. Ez mutatja Isten irgalmát.

II. Zúgolódás félelem és elégedetlenség miatt, Mózes vagy Áron kiemelt szerepe miatt: (pl. 4Móz 16). Ezekben az esetekben Isten a zúgolódásra úgy felelt, hogy a nép büntetést kapott. A büntetést Isten Mózes közbenjárására engedte el. (4Móz 11,2–3; 12,13; 14,1kk.; 21,7–8)

1. Zúgolódás az ivóvíz hiánya miatt:

Természetesen nem tudott magával vinni a menekülő nép elegendő innivalót. A legelső feladatok egyike az volt, hogy vizet találjanak. **Az első zúgolódást** az a csalódás váltotta ki, hogy amikor végre azt hitték, hogy édes vízre bukkantak, kiderült, hogy az ihatatlan. A nép és Mózes más módon reagáltak a helyzetre. A nép zúgolódott, míg Mózes Istenhez fordult, imában kiáltott Istenhez. Isten útmutatását követve, egy bot segítségével tett csodát Mózes. Hasonló csoda megy végbe majd Elizeus idejében, az ihatatlan vízből iható lesz. A különbség, hogy ott só segítségével történik. (2Kir 2,19–22) A csoda helyszíne ezután kapta a nevét: **Mára**. A szó azt jelenti: keserű. Ez lett a pusztai vándorlás **első csodájának** a helyszíne. Ez az első történet, amikor a zúgolódás fogalmával találkozunk. A héber „zúgolódní” ige (márah) összecseng a héber „keserű” (mar) melléknévvel. Isten a zúgolódást csodával csendesíti. A csodához kapcsolódik Isten elvárása: engedelmisséget kér. Rendelkezéseket adott a népnek azzal az ígérettel, hogy ha ezeket megtartja, akkor védelmébe veszi népét.

2. Zúgolódás az étel hiánya miatt:

A második zúgolódástörténet a pusztai vándorlás során az élelem miatt tört ki. Annyira elégedetlenek és elkeseredettek voltak, hogy visszavágytak Egyiptomba. Ahogy visszatekintettek a múltra, kiszínezték, és nem a valóságnak megfelelően emlékeztek vissza. Egyiptomi húsos fazekakról beszéltek, miközben a bibliai elbeszélés szerint ott már a szükséges munkafeltételeik sem voltak meg, „*kegyetlenül dolgoztatták...*” és kényszermunkát végeztek velük. (2Móz 1,13–14) Úgy beszéltek, mintha Isten a jólétből akarta volna kirángatni őket. Ezzel Isten kegyelmét becsülték le. Isten az éhség miatti zúgolódásra kétféle ételcsodával válaszolt: Húst és kenyeret adott. (2Móz 16,12)

Fürj: (latin neve: coturnix coturnix) Egy körülbelül 18 centiméter nagyságú madár, rozsdabarna színű a nyaka és a begye, háta fekete-fehér mintázatú vöröses barna. Kisebb csoportban, földön futva is szoktak vonulni. Vándormadár, szinte folyamatosan úton van. Az ókorban hálóval fogták őket finom húsa miatt. A csodát ebben az esetben az időzítés jelentette. Az utazástól elfáradt madarak éppen akkor érkeztek az éhező izráeliták táborhelyére. Akkor, amikor Isten megígérte. A csoda célja az éhség enyhítése mellett az volt, hogy Isten megerősítse a Benne vetett bizalmat. A fürjek egyszer jelentek meg.

Az étel, ami végig táplálékul szolgált a pusztai vándorlás során:

Manna: A bibliai leírásból nem derül ki egészen pontosan, hogy mi is lehetett az a manna. Az egyik magyarázat szerint Sínai-félszigeten némely területén fellelhető két olyan tetűfajta, (Najacoccus serpentinus és Trabutina mannipara), amelyek a lárváikat a tamariszkusz (tamarix mannifera) fa nedveivel táplálják. A nedv számukra értéktelen részét sárgásfehér golyók formájában választják ki. „*A manna olyan volt, mint a koriandermag, hasonló az illatos gyantacsepphez.*” (4Móz 11,7) (Mai napig a beduinok reggel összegyűjtik ezeket a golyókat, amik napközben elolvadnak. A mannát édes íze miatt méz helyett használják.) A mannát a nép az éhség csillapítására kapta, és a pusztai vándorlás teljes idején ehették. Isten ezt az ételt mennyei tápláléknak nevezte (2Móz 16,4), és vele kapcsolatban tanított a szombatnapról. Minden héten, a hatodik napon csoda történt a mannával, megváltozott a tulajdonsága, és egy nappal tovább lehetett enni, és a hetedik napon nem termett manna. A hét első öt napján megtanította Isten azt a néppel, hogy egyenlően gondoskodik mindenkiről. Függetlenül a leszedett mennyiségtől, kiegyenlítőddott a manna mennyisége. A mannának önmagán túl mutató jelentése is van. Az Újszövetségben Jézus önmagát nevezi mennyei kenyérnek (Jn 6,31 kk.)

3. Zúgolódás a víz hiánya miatt:

Massza és Meriba: Az ivóvíz hiánya a vándorló életmód idején mindennapos probléma volt. A harmadik zúgolódási-történetben is a vízhiány miatti elégedetlenségének ad hangot a nép. Mivel Isten megígérte, hogy Ő gondoskodik az ígéret földjén vezető út egésze alatt, ezért a hiányosságok miatti elégedetlenség mindig az Istenbe vetett hit és bizalom meggyengülésének mutatója is. A nép indulatát jelzi, hogy akár még arra is képesek lettek volna, hogy

megkövezzék Mózes. (2Móz 17,4) De a szükség idején még mindig nem fordulnak Istenhez. A nép néhány vezetője ott volt Mózes mellett, egyrészt védelmül, másrészt pedig a csoda tanúiként. A hely elnevezése, ahol a csoda megtörtént, ennek a zúgolódásnak az emlékét viseli. A Biblia tanítása szerint Isten meghallgatja az ember kérését. „*Hívj engem segítségül a nyomorúság idején! Én megszabadítalak, és te dicsőítesz engem.*” (Zsolt 50,15) A hívő ember elpanaszolhatja Istennek, ha élete súlyos állapotba kerül, ha válságban van. Ez a panasz nem a siránkozást jelenti, hanem egy olyan kérést, amely az állapota megváltoztatására vonatkozik. Azért tárja fel Istennek elkeseredettségét az ember, hogy Istentől kapjon erőt, útmutatást ennek a válságnak a megváltoztatásához.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A lecke célja, hogy a gyermekek megtanuljanak különbséget tenni a zúgolódás (destruktív panaszkodás), a panasz (hiányaim jogos kifejezése) és a kérés között. A gyermek megannyi példát talál környezetében (család, társak, pedagógusok, média) a keserű panaszkodásra, zúgolódásra. Ezek között van jogos panasz, van hiábavaló elégedetlenkedés és destruktív, másokat hibáztató számonkérés, kritika is. Isten népének történetén keresztül megvilágíthatjuk az ezek közötti különbséget.

Ennél a leckénél különösen fontos, hogy a hittanoktató érzékeny legyen a gyermekek családi és szociális hátterére, és a csoportban tapasztalható különbségekre. Van olyan gyermek, aki alapvető dolgokat nélkülöz, míg a másoknak a bőség sem elég. A lecke során szóba jöhet a megelégedettség, a reális és a nem reális szükségletek megkülönböztetése.

Vannak gyerekek, akiknek nem is anyagi téren, hanem a gondviselés, az érzelmi biztonság, a szeretet kifejezése terén vannak hiányai. Szülei nem figyelnek rá. Nincs kitől kérnie, nincs, aki meghallgassa.

Az imádság, az Isten gondviselésének és szeretetének valósága és jelenléte ezen a ponton válik egzisztenciálissá a gyermek számára. Isten meghallgatja, és amire valóban szüksége van, meg is adja. További vágyait pedig ugyanúgy Istenre bízhatja, ahogyan Isten népe Kánaán felé. A pusztában még csak manna volt és fű, Kánaánban már gránátalma, füge. Előre is utalhatunk a fejezet utolsó leckéjére, akár meg is nézhetjük, összehasonlíthatjuk a tankönyv ábráit.

A 11-12. leckék során előjöhethet többféle, nagyon nehéz élethelyzet. Hallgassuk meg a gyerekeket! Fejezzük ki a megértésünket, elfogadásunkat, szeretetünket! Legyünk érzékenyek a problémáikra, hiányaikra! Nekik tényleg ezek a problémáik, nekik ezek a megterhelő szükségleteik. Isten előtt helye van a hiányainknak, csak imádságban mondjuk el azokat!

Ha olyan hiány, fájdalom jön elő, aminek a megbeszélése túlnő a hittanóra keretein, kedvesen nyugtassuk meg a gyermeket, hogy ez fontos téma, de majd hittanóra után tudunk visszatérni rá, és inkább személyesen, csak kettesben beszéljünk ezekről a személyesebb nehézségekről!

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
- Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudja elmondani segítséggel a tankönyvi képek és szöveg alapján az Ígért Földje felé vezető út nehézségeit, és az isteni gondviselést. - Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 86,7.	- Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Legyen képes elmondani a tankönyvi képek és szöveg alapján az Ígért Földje felé vezető út nehézségeit, és az isteni gondviselést. - Tudja értelmezni és megjegyezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 86,7.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Reális szükségletek felismertetése és az azokhoz kapcsolódó segítségkérés.

Kognitív cél: A pusztai vándorlás történetén keresztül a reális szükségletek, és a zúgolódás és hibáztatás helyett a segítségkérés lehetőségének a felismertetése.

Affektív cél: A segítségkérés és a szükségletek, valamint a panasz, zúgolódás, önsajnálát és hibáztatás érzelmi hátterének feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók ismerjék fel a saját életükben a reális szükségleteket, és gyakorolják a segítségkérés kommunikációs lehetőségeit!

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Lomtalanítás. Csoportosítsd a tárgyakat a szerint, mennyire nélkülözhetetlenek! Helyezzünk a tanári asztalra mindennapi tárgyakat (ld. a munkáltató tankönyv ábrái)! Jelöljük ki post-it-tal három asztalt: (1.) nélkülözhetetlen, (2.) fontos, (3.) lényegtelen! Csoportosítsuk a három asztalra a tárgyakat a szerint, mennyire fontos a mindennapi, elégedett élethez! Átvezetés:	Eszköz: Post-it tárgyak TKGY 11. lecke 2. feladat TKEI 11. lecke 2. feladat A feladat elvégezhető a munkáltató tankönyvben is. Javaslat: Kisebb csoportban minden tárgyról közösen beszélgethetünk, nagyobb osztályban adhatunk egy-egy

	Hallgassátok meg, hogy milyen hiányokkal kellett szembenéznie Izráel népének, miután Isten kihozta őket Egyiptom földjéről:	tárgyat a padtársaknak, majd a végén beszélgetünk az egyes padok tartalmáról.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Úton az ígéret földje felé: • A Kánaánba vezető út nehézsége • Zúgolódás a keserű víznél • Mózes imája, Isten segítségével az ággal • A nép panasza a kevés élelem miatt • Mózes imája, Isten segítségével: manna, fürjek • Szomjúság a kősvatagban • Mózes imája, vízfakasztás • Isten jelenléte, vezetése, gondoskodása Aranymondás: „A nyomorúság idején hozzád kiáltok, mert te meghallgatsz engem.” (Zsolt 86,7) Felhő- és tűzoszlop: kézműveskedés, lehetőség az aranymondás feldolgozásához Beszélgetés a történet, a megfigyelési szempont és a Tudod-e alapján: • Mi a különbség a zúgolódás, a panasz és a kérdés között? • Hol van helye a panasznak? Kik azok az emberek, akik segítenek neked? Ki az, akire mindig számíthatsz? Egyéni munka, majd megbeszélés tehet hangsúlyt a segítség kérésére, elfogadására, az ehhez kapcsolódó hálára. Forduljunk bizalommal Istenhez kéréseinkkel! Az óra zárásaként adjunk lehetőséget, hogy a gyermekek elcsendesedve gondoljanak egy panaszukra, majd egyenként fogalmazzák meg Isten felé kérésben!	TKGY 11. lecke, 50–51. o. TKEI 11. lecke, 58–59. o. Eszköz: Bibliai térkép Javaslat: Térképen szemléltethetjük is az út hosszát. Megfigyelési szempont: Egyik csoport: Mit tett a nép? (zúgolódott) Másik csoport: Mit tett Mózes? (kért) Kapcsolódó feladat: TKGY 11. lecke 1. feladat TKEI 11. lecke 1. feladat TKGY 11. lecke 6. feladat TKEI 11. lecke 6. feladat Beépíthetjük az óra végére, vagy a téma 2. órájára is. TKGY 11. lecke, 52. o. TKEI 11. lecke, 60. o. TKGY 11. lecke 3–4. feladat TKEI 11. lecke 3–4. feladat Az aranymondáshoz és az imádság bevezetéséhez, az imádságra neveléshez kapcsolható feladat: TKGY 11. lecke 5. feladat TKEI 11. lecke 5. feladat
Aranymondás	„A nyomorúság idején hozzád kiáltok, mert te meghallgatsz engem.” (Zsolt 86,7)	

Énekjavaslat (alternatívák)	RÉ21 42: „Mint a szép híves patakra...” (TKGY 146. o. 14., TKEI 162. o. 14.) „Jöjj, ó, jöjj el...” (TKGY 147.o. 16., TKEI 163. o. 16.) BS 108: „A mélyből hozzád száll szavam...” RÉ21 105:5 „Ezt önekik azért mívelte...” BS 130: „Igazságnak napja, jöjj...” (dall. RÉ21 505: „Emlékezzünk e napon...”) BS 276:2.8.16. és 18. versei: „Emlékezzél meg, hatalmas Isten...” (dall. RÉ21 561: „Szent vagy örökké...”) BS 284:1 „Ó, én édes, jó Istenem...”	
Házi feladat	TKGY 11. lecke 4. feladat TKEI 11. lecke 4. feladat	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 50-51. o., TKEI 58-59. o.

A képen látható:

50., ill. 58. oldalon: Szimbolikus ábrázolás. A sivatagban két lábnyom, ami a Kánaánba való menetelésre utal. A lábnyomokban a keserű víz, ami édessé változott, a másik lábnyom a fürjeket és a mannát ábrázolja, utal arra, hogy az éhezőket Isten ellátta eledellel.

51., ill. 59. oldalon: Tematikus ábrázolás, Mózes vizet fakaszt a sziklából az ÚR segítségével. A képen a háttérben emberek csomagokkal, örvendő arckifejezéssel. Az előtérben Mózes kitárt karokkal, egyik kezében a vizet fakasztó bot. A víz mellett térdelő ember, már a kezében is tartja a vízzel teli edényt, s örvendező gesztussal jelzi, hogy a szomjúságtól megszabadultak.

A szöveg: A tartalom fókuszja a lelkesedést követő türelmetlenség, elégedetlenség, mely Isten segítségével megszűnik. Következmény: az Istenbe vetett bizalom megerősödése. A történet csodás eseményekkel van teli. Felhőoszlop és tűzoszlop vezeti a továbbiakban a népet Kánaán felé.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Olvassátok el a történet első részét az 58/50. oldalon! Figyeljétek meg, hogy a lelkesedés és öröm miért válik elkeseredettséggé, elégedetlenséggé!

- Milyen érzésekkel indultak a szabadulás után az izráéliek Kánaán, az ígért földje felé?
- Miért kezdtek el elégedetlenkedni és Mózeszt vádolni?
- Mit tett Isten, hogy segítsen a népén? Nézzétek meg az első lábnyomot! Mit jelképez?

- Nézzétek meg a második lábnyomot! Mit jelképez?
- Mit ettek és ittak az emberek? Milyen volt a manna? Ismered a fürj nevű madarat? Milyen állat?
- Olvassátok el a második részt az 59/51. oldalon! Figyeljétek meg, miben volt hiányuk az embereknek, Isten hogyan segített nekik Mózes által!
- A kősvatagban mi hiányzott leginkább az embereknek? Miért zúgolódtak?
- Mire biztatta Mózes a népet? Mit tett?
- Nézzétek meg a képet! Kiket láttok? Milyen érzések tükröződnek az arcokon és a mozdulatokban?
- Hogyan jellemeznéd Mózeset ebben a helyzetben?
- Aki már kóstolja a vizet, mit jelez a többieknek?
- Mi történt ezután? Hogyan vezette tovább a népét Isten?
- Érezted-e már, hogy téged is vezet Isten? Gondolkozz el ezen!

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: "A nyomorúság idején hozzád kiáltok, mert te meghallgatsz engem."

- Érezted-e már magad nagyon rosszul, nyomorultul? Miért?
- Mit teszel, tennél, ha nagyon rosszul éreznéd magad valamilyen baj miatt?
- Szoktál-e ilyenkor imádkozni? Hogyan? Gondold végig magadban!
- Az aranymondást fogalmazd meg a saját szavaiddal! Esetleg példát is mondhatsz!

1. Imádságra nevelés – Isten gondoskodik

Szeretnénk a hálaadást gyakorolni olyan természetesnek vett javakért, mint a mindennapi étel és ital. Ezzel összefüggésben azokért a gyerekekért is szeretnénk imádkozni, akiknek a mindennapi ital és étel megszerzése nehézséget jelent.

Eszközök:

- A4-es lapok, olló
- filc vagy egyéb íróeszköz

Tevékenység menete:

Mindenki körberajzolja a cipőjét, majd körbevágja a rajzot.

Az egyik oldal felső felére felírják a gyerekek, hogy mi a kedvenc innivalójuk. A lábnyom aljára azt vetik papírra, hogy mi a kedvenc ételük.

Sorban lerakjuk a lábnyomokat, mintha egy ember léptei lennének.

Megbeszélés:

Mit gondoltok, ha ránéztek ezekre a lábnyomokra?

Hasonló italokat/ételeket szerettek?

Honnan kapjuk ezeket az italokat/ételeket?

Miről beszélnek ezek a lábnyomok ezen a hittanórán?

Tevékenységek:

- Mindenki vegye magához a saját lábnyomát. Fordítsuk meg a lábnyomunkat, és írjuk fel, hogy mit esznek és isznak azok, akik nagyon szegények, akik nem vehetnek boltban ételt vagy hamburgert. (Szándékos, hogy nem az ő kedvenc ételüket, italukat írjuk fel, hogy láthatóbbá váljon a kontraszt.)
- Tegyük le ismét a földre a lábnyomokat.
- Mit mondhatunk a lábnyomokról Istennek?

Imádság:

Megköszönjük a kedvenc italainkat és ételeinket. Imádkozunk azokért, akiknek nehéz az ital és étel megszerzése.

A gyerekek spontán fogalmazhatnak meg mondatokat.

2. Úton járás

Ha elég nagy a tantermünk, a két padsor között szigetelőszalag vagy festőszalag segítségével két párhuzamos csíkkal kijelölhetünk egy ösvényt. Vigyünk be pom-pom kislabdát! A gyerekek megpróbálhatják egy szívószál segítségével végigfűjni. De játszhatjuk gyorsasági játékként is, hogy ki tud egy kislabdát minél gyorsabban úgy végiggurítani, hogy ne menjen kívül a vonalon. Ekkor szükség van egy stopperóra és egy bíróra.

Ötlet: <http://frugalfun4boys.com/2013/06/19/racing-pom-pom-balls/>

3. Postás játék

Ennél a leckénél is játszhatjuk a jól ismert postásjátékot, amikor fülbesúgással jut el a sor egyik végétől a másik végéig a csoportnak az üzenet. Fogalmazzanak meg a gyerekek olyan kéréseket, amelyeket a népnek kellett volna elmondania Isten felé!

4. Panaszszoltárok

Keressünk ki a Bibliából a Tudod-e? szövegében található panaszszoltárokból párat, és olvassuk fel egy-egy részét! Beszélgethetünk az értelmetlen panasz és az imádságos panasz különbségéről.

5. Írjunk kérést és panaszszoltárt

4-5 fős csoportban írjanak a diákok egy közös igényük mentén egy kérést a tantestület/igazgató/iskola felé, és egy panaszszoltárt Isten felé! A feladat elvégzése előtt beszélgessünk arról, hogy melyek azok a kérések, amelyeket az emberek felé intézünk, és melyek azok a kérések, amelyeket Isten felé fogalmazunk meg! Az osztály közösen is találhat egy-egy témát, amelyekben a csoportok utána megfogalmazzák a kérést, illetve az imádságot.

6. A Szentföld hét növénye: búza, árpa, szőlő, füge, gránátalma, olajfa, méz

Cél: az ismeretek bővítése

Az alábbi könyvben található képek felhasználásával:

Miriam Feinberg Vamosh: Ételek a Biblia korában, Pápai Református Teológiai Akadémia, 2005.

„Mert jó földbe visz be most téged Istened, az Úr: folyóvizeknek és mélyből fakadó forrásoknak a földjére, amelyek a völgyben és a hegyen erednek, búzát és árpát, szőlőt és fügét és gránátalmát termő földre, olajfáknak és méznek a földjére.” (5Móz 8,7–8)

Búza és árpa (kép: 23. o.)

Mindkét gabona Izráel földjéről származik. A botanikusok ezt a fajt tönkebúzaként vagy anyabúzaként emlegetik.

- az anyáárpa pedig a Tábor-hegy árpa néven ismert napjainkban,
- a gabona régóta az emberiség alapvető tápláléka. Az érett, aranszínű kalászkok, amelyekből tudjuk, hogy szénhidrátokat, fehérjéket, zsírokat, ásványi anyagokat és vitaminokat tartalmaznak, tökéletes növényi táplálékforrásoknak számítanak,
- a gabonát nyers formájában nem lehet fogyasztani, ezért találták ki azt az ókori emberek, hogy megfőzve kása, megsütve kenyér lesz belőle.

A szőlőtől a borig (kép: 32. o.)

- a Szentföldön dolgozó régészek a dombvidéken szőlőprések százait tárták fel,
- a bor alapitalnak és orvosságnak számított,
- a kezdetek kezdetén nem volt semmi eszköz, lábbal préselték a szőlőt.

Élő víz (kép: 33. o.)

- a Szentföld maihoz hasonló száraz éghajlatán a bibliai élethez szükséges dolgok közül a víz volt az egyik legbecsesebb érték.

Olaj – Olíwabogyó (37. o.)

- a napjaikban is különleges és egészségesnek számító olíwabogyó és olaj a Szentföld egyik legértékesebb kincse volt. Kezdetben nem élelmiszerként, hanem drága kenetként használták (királyok felkenése),
- a kipréselt gyümölcsmagot tüzelőanyagként használták.

A méz – a datolya sűrű, édes leve (kép: 41. o.)

- a datolyaméz úgy készül, hogy a datolyagyümölcsöt vízben addig forralják, míg besűrűsödik, majd átszűrlik, és ebből lesz a datolyaméz.

A füge (kép: 45. o.)

- már az első emberpár történeténél találkozunk ezzel a gyümölccsel
- frissen, szárítva, préselve – egész évben fogyasztható

A gránátalma (kép: 45. o.)

- a Szentföld legszebb gyümölcsként szerepel,
- díszítőelemként használták: a főpap köpenyének alját díszítették,
- a templomban a Szentek Szentje ajtaja előtti oszlopok tetejét is gránátalma díszítette.

7. Főzőcske

Cél: a tanulók tapasztalják meg konkrét ismeretszerzés útján a Szentföld hét alpnövényét és azok felhasználhatóságát.

Eszközök: búzakarász, árpakarász, olíva olaj és bogyó, füge, datolya, gránátalma.

A foglalkozás menete:

- a tanulók szembekötős játékkal, tapintással és szaglással megnevezik a különböző terméseket.
- a tanulók megkóstolják a különböző ételeket, és ők maguk is elkészítenek néhányat a hittanoktató irányításával.

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

4. feladat:

	F	Ü	R	J					
K	E	N	Y	É	R				
		V	Í	Z					
			P	U	S	Z	T	A	
		K	E	S	E	R	Ü		

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Reális szükségletek felismertetése és azokban való segítségkérés.

Kognitív cél: A pusztai vándorlás történetén keresztül a reális szükségletek, a zúgolódás és hibáztatás helyett a segítségkérés lehetőségének a felismertetése.

Affektív cél: A segítségkérés és a szükségletek, valamint a panasz, zúgolódás, önsajnálát és hibáztatás érzelmi hátterének feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók ismerjék fel a saját életükben a reális szükségleteket, és gyakorolják a segítségkérés kommunikációs lehetőségeit!

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Bibliai történet felidézése – hangjáték Rendeződjön az osztály két csoportba a szerint, hogy az előző órán a történetben a népet vagy Mózeszt figyelték! Csoportos munkában idézzék fel a történetet, és írják meg a saját mondataikat! Mondjuk el újra (kicsit rövidebben) a történetet, de az egyes beszédrészeket a megfelelő csoport mondja!	Javaslat: Segíthetjük őket, ha rájuk mutatunk, amikor épp ők jönnek. Testmozgással, arckifejezéssel is árnyalhatják a szerepüket.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Segítség! - Activity Kéréseket, problémákat írunk kis cédulákra. Három másikra a megfogalmazás módját: mutogatás, lerajzolás, körbeírás (nem használhatók a papíron szereplő szavak). • Kérek enni! • Kérek inni! • Segítség vinni a táskámat! • Segítség bekötni a cipőfűzőmet! • Segítség felvenni/becipzárazni a kabátomat! • Nyisd ki előttem, kérlek, az ajtót! • Kérek egy radírt! • Segítség, fáj a lábam, lehet, hogy eltörött!	Kapcsolódó feladat: TKGY 11. lecke 2. feladat TKEI 11. lecke 2. feladat Használhatjuk a feladat ábráit ötletekként.

	Felhő- és tűzszlop: kézműveskedés, lehetőség az aranymondás feldolgozásához	TKGY 11. lecke 6. feladat TKEI 11. lecke 6. feladat
Aranymondás	„A nyomorúság idején hozzád kiáltok, mert te meghallgatsz engem.” (Zsolt 86,7)	Az aranymondáshoz és az imádság bevezetéséhez, az imádságra neveléshez kapcsolható feladat: TKGY 11. lecke 5. feladat TKEI 11. lecke 5. feladat
Házi feladat	A munkáltató tankönyv eddig el nem végzett feladataiból válogathatunk.	

12. KIBEN BÍZOL?

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTH, K., Kis dogmatika, Budapest é.n.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

KITTEL, G. (Hrsg.), Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Stuttgart 1965.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.

WESTERMANN/JENNI, Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament, München 1978.

<http://abibliamindenkie.hu>

Az ígélet földje felé vezető út során végig szüksége volt arra a népnek, hogy megbízzon Istenben. Már ahhoz is az Istenben való bizalomra volt szükség, hogy elinduljanak Egyiptomból, hogy a kettéválasztott tengeren átkeljenek. A pusztai vándorlás teljes ideje alatt Istenben is és az Őt képviselő Mózesben is meg kellett bízniuk.

Amikor az Istenbe vetett bizalom és reménység alábbhagyott, félni kezdtek, csökkent a bizalom. A nép zúgolódni kezdett, és visszavágyott a régi életébe. Azonban Isten újra és újra bizonyította, hogy szereti népét, és ezért tenyerén hordozza őket. Az út során ezt a bizalmat erősítette a szövetség megkötése, a törvényadás.

Bizalom a Bibliában:

Ószövetség:

A héber „bátah” ige jelenti azt, hogy megbízni valakiben. Ima és énekszövegek mellett leggyakrabban a Zsoltárok könyvében fordul elő a szó. A bizalom jelenti a biztonság állapotát vagy a biztonságban létről való meggyőződést. Aki biztonságban érzi magát, az nem fél, és ha egy félelmetes helyzetbe kerül, akkor sem omlik össze. *„Ha egy egész tábor jön is ellenem, nem fél a szívem. Ha háború tör is rám, én akkor is bizakodom.”* (Zsolt 27,3) Az Ószövetség tanítása szerint minden remény alapja az Istenbe vetett bizalom. Az ószövetségi tanítás szerint egyedül és kizárólagosan az Úrban való bizalomnak van létjogosultsága. Szabadítást vagy áldást nem várhat az ember, csak Istentől. Ez a bizalom magába foglalja a szabadításba vetett reménységet (Jób 11,18), az atyák Istenébe vetett hitet (Zsolt 22,4). *„Legyen az Úrban bizodalmod, ezt tanítom ma neked, bizony, neked!”* (Péld 22,19) Ez a bizalom azt jelenti alapvetően, hogy a hívő ember reménységgel gondol a jövőjére. Isten megígéri, hogyha bízik Benne az ember, akkor életén áldás lesz. *„Olyan lesz Jákób maradéka a többi nép között, mint az Úrtól jövő harmat, mint a füre hulló zápor, mert nem emberben reménykedik, nem emberekben bízik.”* (Mik 5,6)

Istenbe vetett bizalom alapja:

- Isten ígérete: *„Hívj engem segítségül a nyomorúság idején, és megszabadítalak téged, és te dicsőítesz engem.”* (Zsolt 50,15) *„Jót teszek veled.”* (1Móz 32,10)
- Isten személye: Ő hűséges, amit ígér, azt megtartja. (2Sám 22,31) Isten nem változik meg.
- A hívő ember tapasztalata Isten gondviseléséről. *„Áldott az Úr! Napról napra gondot visel rólunk szabadító Istenünk”* (Zsolt 68,20)

Az ószövetségi kegyesség alapvonása az Istenbe vetett bizalom. A bizalom különösen is jelentőssé válik a határhelyzetekben, amikor az ember fél, amikor valamilyen ismeretlen feladat, helyzet előtt áll, amikor azt látja, hogy erejét meghaladó feladatot kap.

A pusztai vándorlás idején a bizalom elsősorban azt jelentette, hogy a választott nép bízik Istennek abban az ígéletében, amelyet Ábrahámnak adott: hogy nagy néppé teszi, utódokat ad és hazát. (1Móz 12,7) A bizalom reménységet is jelentett a vándorlás során, hogy Isten szerető Atyaként gondoskodik népéről minden nehézségben. A bizalom jele, ha engedelmeskednek, a törvényeit betartják, nem zúgolódnak, és nem vetik másba a bizalmukat.

Hamis bizalom:

A másba vetett bizalom a hamis bizalom. Az Ószövetségben találkozunk számtalan esettel, amikor az Istenbe vetett bizalom hiánya, a félelem, aggodás, elégedetlenség oda vezetett, hogy az emberek nem hittek Istenben, és nem Őbenne vetették a bizalmukat. A legnagyobb kísértést a látható és kézzelfogható bálványokban való bizalom és hit jelentette. Ezért hangzott Isten üzeneteként folyamatosan a próféták szájából a tiltás. *„Meghátrálnak, csúfosan megszégyenülnek, akik bálványokban bíznak, akik szobroknak mondogatják: Ti vagytok az isteneink!”* (Ézs 42,17) *„Gyűlölöm a hitvány bálványok híveit, mert én csak az Úrban bízom.”* (Zsolt 31,7)

Az emberi erőbe vetett bizalom sem kedves Istennek. A győzelmet Isten népe számára a háborúban nem az emberi erő hozta, hanem Isten ereje. *„Jobb az Úrnál keresni oltalmat, mint előkelő emberekben bízni.”* (Zsolt 118,9) Ugyanez a gondolat másként megfogalmazva: *„Ezt mondja az Úr: Átkozott az a férfi, aki emberben bízik, és testi erőre támaszkodik, az Úrtól pedig elfordul a szíve.”* (Jer 17,5) Emberben hiábavaló bízni, mert halandó (Jób 8,9).

Újszövetség:

A héber „bátah” ige görög főnévi megfelelője: pepoiqa. A fogalom jelentéstartalma egyezik a héberével. Olyan bizalmat jelent, amely magában foglalja a béke, nyugalom és biztonság fogalmát is. Az Ószövetségben a bizalom elsősorban a jelen helyzetre adott válasz volt, az Újszövetségben eszkatológikus jellegű inkább. Aki bízik, az bízik az Isten hűségében, érvényesnek tartja Isten ígéletét. A bizalom azt jelenti, hogy ráhagyatkozik a hívő ember Isten ígéreteire, valóságnak tekinti Isten irgalmasságát, amit Krisztus közbenjárása révén ígér az embernek. A bizalom jelenti azt a fajta teljesen Istenre való hagyatkozást, amely akár a mártírságig vezet.

Jézus és a bizalom:

Jézus példát mutatott arra, hogy mit jelent bízni az Atyában. Földi élete legnagyobb próbáit úgy állta ki, hogy az Atyába vetett bizalma feltétel nélküli volt.

– Jézus Istenbe vetett bizalmát igazolja a megkísértésének a története. Nem tudta a Sátán eltántorítani, nem tudta megingatni az Istenbe vetett bizalmát.

– Az Istenbe vetett bizalom különösen látható halálakor. A főpapok, írástudók és a vének csúfolódtak Jézussal azon, hogy hiába bízott Istenben, mert nem segíti meg Őt. Őt semmi sem bizonytalanította el. Mert bízott Istenben, Aki tudja, hogy mi a jó. *„Atyám, ha lehetséges, távozzék el tőlem ez a pohár; mindazáltal ne úgy legyen, ahogyan én akarom, hanem amint te.”* (Mt 26,39)

A keresztyén ember bizalma:

– A keresztyén ember bizalma a földi életre nézve az jelenti, hogy ráhagyatkozik a mennyei szerető Atya gondviselésére, nem aggodalmaskodik a földi élet szükségletei miatt. (Mt 6,25–34) A biztonságát nem az anyagi javak jelentik (Lk 12,18), nem azért nyugodt, mert anyagi biztonságban él, mint a bolond gazdag. Nehézségek idején is Istenhez fordul, tőle kér és vár segítséget. Azért bízik, mert tudja azt, hogy az élete alakulása Isten tudtával történik. A Heidelbergi Káté 1. kérdés-felelete összekapcsolja a földi és mennyei életre vonatkozó keresztyén bizalmat: A mennyei Atyám **„akarata nélkül egy hajszál se hullhat le fejemről, sőt mindennek üdvösségemre kell szolgálnia.”** Nem csak a földi életet irányítja Jézus, de úgy irányítja, hogy az a mennyekre mutasson előre.

– A keresztyén ember bizalma a mennyei életre is vonatkozik, ami azt jelenti, hogy bízik Isten kegyelmében, hogy Isten a Krisztus érdeméért megbocsát neki, és ezért a mennyek országába kerül. „*Abban lett teljessé a szeretet közöttünk, hogy bizalommal tekinthetünk az ítélet napja felé, mert ahogyan ő van, úgy vagyunk mi is ebben a világban.*” (1Jn 4,17)

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Ismerje meg és tudja elmondani segítséggel a hajósinas történetét. ○ Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 37,5.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Legyen képes a hajósinas történetét összefüggően elmondani, az ok-okozati összefüggéseket megfogalmazni. ○ Tudja értelmezni és megjegyezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 37,5.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A bizalom kérdése fejlődéslélektanilag a korai csecsemőkorhoz, a kötődés kialakulásának időszakához kapcsolódik. Az egészségesen kötődő gyermek, akit nem ért nagyobb törés, csalódás, alapvetően a bizalom állapotában él, bizalommal hagyatkozik szüleire, nem kérdőjelezi meg szeretetüket, gondviselő jó szándékukat. Ugyanebből a bizalomból táplálkozik az az egyszerű, gyermeki hit, ahogy Isten felé fordul.

Ugyanakkor a harmadikos gyermekek társas kapcsolataikban megélik a csalódást és a bizalomvesztést is. Összegzik a társaik körében szerzett visszatérő tapasztalatokat, és különbséget tesznek aközött, hogy kiben bíznak meg és milyen területen.

Csoportunkban lehet olyan gyermek is, akinek alapvető problémái vannak a bizalommal. John Bowlby kötődésmélete szerint megkülönböztetünk biztonságosan kötődő, bizonytalanul kötődő, elkerülő és bizonytalanul kötődő, ellenálló típust. Egy óra nem elegendő arra, hogy besoroljunk bárkit is valamelyik csoportba, de fontos tudnunk, hogy a bizalom megélése, kifejezése, tapasztalata egyéni eltéréseket mutathat, aminek akár személyiségfejlődési háttere is lehet.

A bizalom ellentétes érzelme a félelem. A gyermek félelme mögött sok minden lehet. Lehetnek olyan hírek, képek, elképzelések, amelyek a gyermek élete fölött helyezkednek el, mégis elérik a gyermeket és félelmet alakítanak ki benne. Ilyenek a háború, atomkatasztrófa lehetősége, a hírekben is egyre gyakrabban előforduló keresztyénüldözés, de bármilyen erőszakot, veszélyt közvetítő kép, ami eljutott a gyermekhez. A bizalom ezeknek a félelmeknek a területére is

kiterjed. Rá tudjuk-e bízni Istenre az életünk alakulását, elhiszük-e, hogy Ő gondot visel rólunk?

Az óra célja, hogy a gyermek felismerje, hogy ki mindenkin bízhat, és ráirányítsa a figyelmét Istenre, Akire minden helyzetben hagyatkozhat. A félelmünket Istenhez vihetjük, Aki a megannyi tulajdonságával biztosíték arra, hogy nála jó helyen vagyunk.

Az óra során többször is játszhatunk bizalomjátékot. Hívjuk fel a figyelmet a játék komolyságára! A bizalmat könnyű elveszíteni, és nehéz visszaszerezni egy játékban is. Itt a lehetőség, hogy megbízhatónak bizonyuljanak, ami nagy kincs.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Bizalom és ráhagyatkozás feltárása és az Isten iránti bizalom erősítése.

Kognitív cél: A bizalom, ráhagyatkozás életszerű helyzeteinek a felismerése és átgondolása.

Affektív cél: A bizalmat és ráhagyatkozást segítő és gátló tényezők feltérképezése.

Pragmatikus cél: A bizalom és a ráhagyatkozás helyzeteinek a gyakoroltatása. (kiben, mikor, hogyan)

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Bizalomjáték: Csak a neved után! A gyermekek rendeződjenek párba! Egyiküknek kössük be a szemét, hogy ne lásson! Miután kialakultak a párok, a bekötött szeműt szólongassa a nevén a társa! Vezesse a térben csak a neve hangoztatása segítségével! Kérjük meg a gyerekeket, hogy vigyázzanak bekötött szemű rábízottaikra. Ne vezessék olyan helyre, ahol ütközés jöhet létre! Pár perc után hirdessünk szerepcserét! A tapasztalatok, átélések megbeszélése: • Hogyan éreztetted magad? • Nehéz volt vagy könnyű megbízni és követni a társadat? • Nehéz volt meghallani a nevedet, odafigyelni? Vagy: Bizalomjáték: Akadálypálya Leírását a munkáltató tankönyvben találjuk. Átvezetés: A mai történetben egy kisfiú élete függött attól, hogy meghallja édesapja hangját és bízson benne.	Eszköz: kendők/sálak Térigény: Viszonylag nagy (osztályterem fele, közepe), bejárható tér akadályok nélkül. Megjegyzés: A gyermeknek ki kell szűrnie a saját nevét a többi elhangzó név közül. Csak arra kell figyelnie, akire bízta magát. A játék tapasztalata megalapozza az olvasmány üzenetét. TKGY 12. lecke 4. feladat TKEI 12. lecke 4. feladat

Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Olvasmányfeldolgozás hangos olvasással Adjuk oda az édesapa és a kislány szerepét egy-egy jól olvasó gyermeknek! Beszélgetés az olvasmányról a munkáltató tankönyv feladatának kérdései alapján Kik azok az emberek, akikben te bízatsz? Feladat és megbeszélés Aranymondás tanítása Vágjunk ki szürke papírból macskakő alakú négyzeteket/téglalapokat! Írjuk rá egyenként az aranymondás szavait! Adjuk oda a gyerekeknek, hogy próbálják meg sorrendbe rakni a földön egymás után! Ha kialakult a sorrend, távolítsuk őket egy-egy lépés távolságra! Festőszalag segítségével rögzítsük a földön! A gyerekek egyesével, lépésről lépésre haladjanak végig az úton, és memorizálják a szavakat! A bizalom útja: gyakorlat imádságra neveléshez A gyakorlat leírását a munkáltató tankönyvben olvashatjuk.	TKGY 12. lecke, 56. o. TKEI 12. lecke, 64. o. TKGY 12. lecke 1. feladat TKEI 12. lecke 1. feladat TKGY 12. lecke 2. feladat TKEI 12. lecke 2. feladat Javaslat: Adhatunk különböző instrukciókat a végighaladáshoz: • békajárás, • nyusziugrás, • gólyalépkedés Készíthetünk a macskakövekből ugróiskolát is. Kapcsolódó feladatok: TKGY 12. lecke 3. feladat TKEI 12. lecke 3. feladat TKGY 12. lecke 5. feladat TKEI 12. lecke 5. feladat
Aranymondás	„Hagyd az Úrra utadat, bízzál benne, mert Ő munkálkodik” (Zsolt 37,5)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 42: „Mint a szép híves patakra...” (14., TKGY 146. o. 20., TKEI 162. o.) RÉ21 390: „Várj, ember szíve, készen...” (TKGY 149. o. 19., TKEI 165. o. 19.) „Csak nyisd ki a szíved...” (TKGY 150. o. 20., TKEI 166. o. 20.) „Csak Benned, csak benned...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/csak_benned „Bízom Benned, Uram Jézus...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/megtekintes/5777	

	„Mint szarvas hús vízforrásra, úgy szomjazik...” http://www.keresztenydalek.hu/enekek/mintszarvashusvizforrasra RÉ21 105:5 „Ezt önekik azért mívelte...” BS 130: „Igazságnak napja, jöjj...” (dall. RÉ21 505: „Emlékezzünk e napon...”) BS 276:2.8.16. és 18. versei: „Emlékezzél meg...” (dall. RÉ21 561: „Szent vagy örökké...”) BS 284:1 „Ó, én édes, jó Istenem...”	
Házi feladat	A munkáltató tankönyv ki nem töltött feladatai.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

TKGY 56. o., TKEI 64. o.

A képen látható:

Sötét háttérben egy hajó fedélzetének részlete látszik, lent egy férfi, a magasban az árbócon egy fiú. Körülötte vihar, villámok, eső. A lent és fent között drámai távolság van, feszültség érződik a viharzó tenger és a villám, az ingó hajó miatt. A fiúnak le kell kerülnie az árbóckosárból, mert nagy veszélyben van.

A szöveg: a bizalomra teszi a hangsúlyt. A bizalom kétely nélküli hit. Kétoldalú jelenség, itt a fiú esetében feltételezhetjük, hogy magában is bízott és az apjában is. Az apa oldaláról nézve ő is elsősorban magában bízott, de bízott a fiában is. Önbizalom nélkül nem tudunk bízni másokban. Az Istenbe vetett bizalom megértését, átélését szolgálja a történet.

Instrukció a képolfvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Nézzétek meg a képet! Mit láttok? Hol történnek az események? Kiket látsz a képen? Mi történik?
- Milyen az időjárás? Milyen veszélyt jelent ez a hajóra, a hajón lévő emberekre?
- A fiú hol van? Miért kellett felmásznia az árbóckosárba?
- Ki lehet ott lenn az a férfi?

Olvassátok el a történetet és elemezzétek a fiú és az apa kapcsolatát!

- Milyen volt a hajó? Miért volt olyan veszélyes helyzetben ez a hajó a viharban?
- Kik a szereplői a történetnek?
- Mit csináltak az emberek a viharban? Miért volt a hajósinas az árbóckosárban? Miért feledkeztek meg róla?
- Mit érzett a fiú a magasban?
- Mit mondott az apa?
- Mi történt?
- Hogy lehettek mindketten olyan biztosak abban, hogy a fiúnak nem esik baja az ugrás során?

- Szerinted mi a bizalom? Mondj rá példát! Voltál-e már hasonló helyzetben, mint a kis hajósina?

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Hagyd az Úrra utadat, bízzál benne, mert Ő munkálkodik”

- Mit jelenthet az, hogy hagyjad az Úrra utadat? Beszéljétek meg!
- Mit jelent az, hogy bízzál az Úrban? Gondolkodjatok!
- Mit jelent az, hogy az ÚR munkálkodik?
- Magatokban elmondhattok egy imát, azért, mert az ÚR segít nektek és bízhattok Benne!

1. Kapj el! Bizalomjáték

Alakítsunk párokat! Az egyik fél álljon háttal a társának! A hátul álló jelzésére kezdjen el az elől lévő hátraesni, bízzon abban, hogy a mögötte lévő elkapja! Próbáljunk meg azonos súlycsoportú gyermekeket párba rakni! Utána csere következik.

2. További bizalomjátékok

<http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/vakvez.pdf>

Játék- és zenetár az RPI honlapján: <https://rpi-jatekok.reformatus.hu/#/gameshome>

3. Kezek támasza – mozgásterápiás játék

A gyerekeket megkérjük, hogy járkáljanak a térben. Ha már felvették a tempót, felszabadultak a járkálásban, feladatokat adunk:

- Keress valakit a jobb szemeddel, akit mindig szemmel tartasz! Járkálj úgy, hogy legyen mindig a látóteredben!
- Keress valakit, akit a bal szemeddel szemmel tartasz! Járkálj úgy, hogy legyen mindig a látóteredben!
- Haladj úgy, hogy mindkettőjüket szemmel tartod!
- Engedd el őket, haladj a térben!

Keress valakit, akinek a hátára teszed támogatóként a kezéd a két lapocka közé! Akit megtámasztanak, kicsit dőljön bele! Érezze, hogy van, akire ráhagyatkozzon! Haladjatok így egy darabig, majd keressen mindenki valaki mást!

13. TÍZPARANCSOLAT

(2Móz 19,1–20,17)

Gyülekezeti óraszám: 2. Egyházi iskolák óraszám: 3.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1997.

DOUMA, J., A Tízparancsolat Budapest 1994.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

HETÉNYI, A., Ószövetségi szövegértelmezés – Törvényi szövegek in:

www.tavas56.hu/szombat/Oszovetseg/Ildiko_torvenyi_szovegek.doc

LOCHMANN, J. M., A szabadság útjelzői, Budapest 1993.

RAD VON, G., Az Ószövetség teológiája, Budapest 2000.

SOGGIN J. A., Bevezetés az Ószövetségbe, Budapest 1999.

SZÜCS, F., Teológiai etika, Budapest 1993.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.)

A pusztai vándorlás során Isten népe naponta tapasztalta Isten gondviselését. Szeretetének és népe iránti elkötelezettségének jele volt a Kánaán felé vezető úton a szövetségkötés, és ezen belül az élet védelmében adott tíz ige, amelyet Tízparancsolatnak nevezünk. A Tízparancsolat háttérében Isten életet védelmező szeretete áll. A Tízparancsolat bevezetőjében Isten egyes szám első személyben mutatkozik be a népének. Ez a bemutatkozás egy személyes és szeretetteljes kapcsolatra utal: „*Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak Egyiptom földjéről, a szolgaság házából.*” (2Móz 20,2) Aki a törvényt adja, nem idegen, erre utal a „te Istened” kifejezés. A népéhez való szeretetteljes viszonyra utal az is, hogy Isten önmagát a bevezetőben Szabadítónak nevezi. Isten utal arra a tetre, amit már a népéért szeretetből véghezvitt. Az Egyiptomból való kivezetés Izráel számára örök bizonyíték arra, hogy mennyire fontos Isten számára a népe jóléte és boldogsága. Isten a maga Úr-voltát a nép javára használta. A népének úgy kell tekinteni az ezután következő törvényekre, mint amelyeket az az Isten ad, Aki szereti őket, és ezt be is bizonyította a számtalan csodával kísért szabadító tetteivel. Ezek a törvények tehát mind a nép érdekében és védelmére fogalmazódtak meg. Azért mondja meg Isten, hogy mi a jó és mi a feltétlenül kerülendő, mert azt akarja, hogy a nép védőkorlátként tudja használni az útmutatását.

Akkor érthető jól a Tízparancsolat, ha nem szakítjuk ki abból az eseménysorból, amelyben Isten a törvényt adta. A törvényadás az Istennel való szövetségkötésnek a része. Két nagyon fontos isteni tett előzte meg. Egyrészt az egyiptomi szolgaságból való csodás megszabadítás. Másrészt Isten csodákkal teli gondoskodása a pusztai vándorlás addigi két hónapja során. (2Móz 19,4) Isten népe először megismerte a Szabadító és a Gondviselő Istent, és csak azután kapta meg a törvényt. Isten ígéreteiből és szabadító szeretetéből nő ki a gondoskodó szeretet jele: a Tízparancsolat.

A törvényadás után a kőtáblák a szövetség ládájába kerültek. Ez szimbolikus is, mert arra utal, hogy a törvényt a kegyelem veszi körbe.

Az Ószövetség embere számára egyértelmű, hogy a törvényeket, az útmutatást Isten szerető kezéből fogadja el. A törvény szó (tóra) eredetileg tanítást, útmutatást jelent. Mivel Isten szereti a teremtményeit, ezért természetes, hogy segítséget nyújt az életvezetésükhöz. Azért, hogy boldogan éljenek, hogy sem másokban, sem magukban ne okozzanak kárt.

Tízparancsolat:

A Bibliában különbséget teszünk apodiktikus és kazuisztikus törvények között. – Az apodiktikus törvények az általános alapelveket tanítják és értetik meg. Parancsot vagy tiltást tartalmaznak. Pl.: „szemet szemért...” (2Móz 21,23–25) Megfogalmazásukban egyszerűek, könnyen megjegyezhetők, rövidek. Ezekből derül ki, hogy mi az, amit Isten jónak tart vagy megtilt.

– A kazuisztikusnak nevezett törvények ezzel szemben konkrét esetekhez adnak útmutatást. A konkrét esetekhez kapcsolódóan meghatározzák, hogy milyen büntetés jár annak, aki a törvényt megszegi. (2Móz 21,26) Jellegzetes a megfogalmazásban, hogy úgy kezdődnek ezek a törvények: „Ha...”

A Tízparancsolat a mindennapokra vonatkozóan adott útmutatást, ami a profán életre vonatkozik, és amit majd a hazájukban, a szövetség keretében élniük kell.

Az első 4 parancsolat:

Az első négy parancsolat Isten és népe kapcsolatára vonatkozik. Isten elmondja, hogy mit kíván a néptől a Vele való kapcsolat szempontjából.

1. parancsolat:

Isten egyetlen népet választott ki, egy népnek ígérte meg, hogy az Üdvözítő közülük születik meg. Ezért természetesen Isten kizárólagosságot vár el, vagyis, hogy egyedül Őt imádja a népe. Egyedül csak Benne, a Szabadító Istenben bízzanak. Szigorúan tiltja a bálványszobrok birtoklását, amelyeket a kánaáni népek imádtak. Ebben a parancsolatban megjelenik a választás gondolata. Isten népe az őt körülvevő világban azzal találkozott, hogy a többi nép más isteneket, bálványokat imád. Tehát neki el kellett döntenie, hogy imádja a láthatókat vagy a láthatatlant. Választani kellett. Ennek a választásnak az alapja az, hogy Isten már korábban a népét választotta. Egy megelőző választás ad okot az ember jelenlegi választására. Isten elkötelezte magát egy nép mellett, és ezt az elköteleződést mutatta meg a szabadító cselekedetével. Lefordíthatjuk úgy is ezt a parancsot, hogy: Válaszd Istent, mert Isten már előbb téged választott. A hitben nincsen „és”. Isten és még valaki vagy valami. Csak Ő, egyedül. Az ember nem oszthatja meg a szívét. A Káté ezt a kizárólagosságot három területre vonatkoztatja. – Először is: Istent kell megismerni. Ez az istenismeret nem tanbeli tudásra vonatkozik, hanem személyes kapcsolatfelvételre. Őt megismerni annak, Aki az ember számára magát megmutatta a történelemben, a szabadításban. Ez az istenismeret lesz az alapja az Isten iránti engedelmességnek.

– Másodszor: csak Istenben kell bízni. Kálvin szerint „Az ember szelleme öröktől fogva bálványokat gyártó műhely.” (Kálvin: A keresztyén vallás rendszere) Az emberben megvan a késztetés, hogy olyan tárgyakat, szokásokat találjon ki, amelyek kézzelfoghatók, és látszatra iránymutatásra, vagy akár a belső bizonytalanságok és félelmek kezelésére alkalmasak. Minden korszakban újabb és újabb módszerek és személyek jelennek meg, akik Isten helyett akarnak útmutatást adni. Ezeket tiltja az első parancsolat.

– Harmadszor: minden jót csak Istentől várjunk! Semmit ne vegyünk igénybe, ami bár a szabadsággal kecsegtet, mégis szolgáságba, függőségbe sodor! Mivel Isten már megmutatta népe iránti végtelen jóságát, ezért minden jót ezután az ember bizalommal várhat Istentől. Ha a Tízparancsolat bevezetőjén keresztül vizsgáljuk ezt a parancsolatot, akkor azt mondhatjuk, hogy úgy értelmezhető ez a parancsolat, hogy Isten megadott minden alapot a kizárólagosságra egy meghatározó ténnyel: a szolgáság házából szabadította meg a népét.

2. parancsolat:

A parancsolat nem csak a tiltást tartalmazza, hanem megnevezi a törvény áthágásának a következményét. Isten féltő szeretetéről ez a parancsolat beszél. Ennek a féltő szeretetnek két oldala van. Egyrészt büntetést vonhat maga után a törvény áthágása, haragja fellángol, másrészt

pedig a féltő szeretete utal Isten végtelen kegyelmére, ami megvédi népét az őket fenyegető, elpusztítani akaró körülményektől. A féltő szeretet nem egy pillanatnyi fellángolásra utal, hanem Isten lényéhez hozzátartozik. (2Móz 34,14 és Józs 24,19) Három-négy nemzedék élt együtt egy családban, egy időben. Így ez azt jelenti, hogy a bűn elkövetésének tanúi és részesei lesznek a bűn feletti ítélet tanúi és részesei is. A felelősség kollektív a családon belül.

3. parancsolat:

Isten nevét ismerni azért fontos, mert azt kell ismerni ahhoz, hogy az ember Ő elé járulhasson. Isten nevének hiábavaló használata:

- Ha Istennel kapcsolatban olyasmit gondolunk, mondunk, ami nem felel meg neve fenségének, és nem neve magasztalására szolgál. A modernkori káromkodás a hitetlenség demonstrációja, az Istentől elidegenedett ember önleplezése.
- Ha Isten Igéjével vagy titkaival kapcsolatban elhamarkodottan, gonoszul visszaélünk nagyravágyásból, kapzsiságból vagy élcélődségből.
- Ha Isten munkáit lekicsinylően, gyalázva illetjük.
- Ez a parancsolat tiltja a hamis esküt. Ha esküt teszünk, akkor az ne legyen elhamarkodott, hanem igazi szükségből hangozzon el. Az eskünek rendkívülinek kell maradnia. Jézus maga is tett esküt (Mt 26,63 kk), tehát nem tilt meg ez a parancsolat mindenféle esküt, sokkal inkább annak a komolyan vételét várja el.
- Tilt mindenféle erőfitogtatást Isten nevében.
- Isten akaratának hívni az emberi akaratot.

4. parancsolat:

A parancsolatok között vannak szabályok is és normák is. A 4. parancsolat egy parancsoló jellegű szabály: teljes mértékben előírja, hogy mit szabad tenni és mit nem, és hogyan kell betartani ezt a szabályt. Nem mérlegelhetünk soha, hogy fontos-e egy adott szombat.

Az 5–10. parancsolat:

A parancsolatok második fele azt fogalmazza meg, hogy mit vár el Isten az emberek egymás közötti együttélésre vonatkozóan.

5. parancsolat:

Ez a parancsolat egy parancsoló erejű norma. Pozitív megfogalmazású parancs, mert nem szabja meg, hogy hogyan tiszteljük a szülőket. Ezért a szülőkkel kapcsolatos cselekedeteknél mindig mérlegelni kell, hogy megszegjük-e ezt a parancsolatot vagy nem. Ebből következik, hogy a szülők iránti tiszteletnek lehet mértéke, azaz kicsit vagy nagyon is tisztelhetjük a szüleinket. Ez a parancsolat egy viselkedést ír elő. A ne ölj parancsolat: parancsoló erejű norma, ami nem írja elő a helyes viselkedést, hanem tiltja azt, ami rossz. Mivel nincs mellette magyarázat, ezért az embernek mindig mérlegelni kell, hogy mi az, ami ölésnek számít. A parancsolat betartása melletti ígéret a nép hosszú életére vonatkozik.

6. parancsolat:

A parancsolat háttérében az áll, hogy az élet egyedüli Ura és adója Isten. Aki ember életét elveszi, nem csak az ember ellen, de az élet Ura ellen is vétkezik. Az Ószövetségben különbség van a gyilkosság és az ölés között. Az az ember, aki véletlenül oltotta ki valakinek az életét, számíthatott megfelelő feltételek mellett a megmenekülésre. Ezért jött létre az úgynevezett menedékvárosok intézménye. A menedékvárosok törvénye utánakérdez a tett mögötti szándéknak. Az ölés tiltásának a parancsolata a tiltást megfordítva, pozitívan értelmezve az élet védelméről szól. Isten, aki az élet Ura, és az életet ajándékozza az embernek, egyetlen úr az élet felett. Nem az ember az úr, ezért nem is neki van joga meghatározni az élet hosszát. Ez a törvény

az emberi életet egyértelműen az Isten sajátos védelme alá helyezi. A Heidelbergi Káté 105-107. kérdés-feleletei erre vonatkoznak. Ezek szerint az ölés kategóriájába tartozik minden olyan indulat és érzés, amivel másokban vagy magamban kárt okozhatok. Illetve a Káté tovább is megy egy lépéssel, és azt mondja, hogy nemcsak indulatokat és cselekedeteket kell kerülni, hanem még az ellenségnek is jót tenni, és a rossz helyett jót kell vele tenni.

7. parancsolat:

Tiltja a házasság szeretetkapcsolatának a megtörését. A házasság az Ószövetségben a szövetség szimbóluma. (Hós 2,16kk.) Olyan szövetség, amelynek megkötéséhez Istent és embereket hívnak tanúul. Ezért veszi annyira komolyan az Ószövetség ezt a bűnt. Amikor Isten azzal vádolja választott népét, hogy elfordult tőle, akkor nagyon gyakran azt mondja, hogy paráználkodik a nép. „Mert aki alkotott, az a férjed, akinek Seregek URa a neve, és aki megváltott, az Izráel Szentje, akit az egész föld Istenének hívnak.” (Ézs 54,5)

8. parancsolat:

A parancsolat nem nevezi meg konkrétan, hogy mire vonatkozik a tiltás. Ez nem véletlen. A lopás körét kitágítva mindenre vonatkozik. Tárgyakra, emberre, állatra.

9. parancsolat:

A két utolsó parancsolat a tilalom körét a felebarátra vonatkoztatja. A szavahihetőség nagyon fontos az emberi együttélésnél. A tiltás a hamis beszédre vonatkozik.

10. parancsolat:

A héber „kívánni” szó nem az érzelmi indíttatásra vonatkozik, sokkal inkább a konkrét szándéokra, akaratra. A 10. parancsolat tiltása szoros összefüggésben van a „Ne lopj!” parancsolattal. Minden tett alapja a szándék, a vágy és a kívánság. A másik ember tulajdonára való vágyakozás jelenti a konkrétan elkövetett lopás alapját. Kálvin tanítása szerint különbséget kell tenni a vágy és a terv között. A vágyból lehet terv és a tervből tett. Ha a kívánság belül marad, rövid ideig tart, az ember nem foglalkozik vele, nem őrzi a gondolataiban nap mint nap, akkor az elhal. A kívánságokat meg lehet vizsgálni, hogy vajon jó vagy bűnös kívánság-e. Amikor az ember az akaratával egy lépéssel tovább megy, akkor a vágyból terv születik, ami a tett előszobája. A tervből megszületik a tett. Kálvin szerint a 10. parancsolat a vágy születése ellen szól, ami a szívben van és ott is marad. Ez az, amit egyetlen bíróság sem tud bizonyítani, hanem csak Isten előtt nyilvános. Ő ismeri a szív legelrejtettebb titkait, ezért megvizsgálja a vágyakat is. A parancsolatban szereplő „kívánni” szó jelentését pontosabban visszaadhatjuk, ha törekvésnek fordítjuk. Ne törekedjünk mások tulajdonának a megszerzésére! Nem a tulajdonlást tiltja meg a törvény, hanem a jogtalan bírvágyat, a túlzott bírvágyat, a kapzsiságot is. A 10. parancsolat nem tilt mindenféle kívánságot, vágyat. Csak rákérdez a birtoklási vágyunk miéértjére. Az Istenben hívó embernek nem kell mindenféle vágyakozástól megszabadulnia, vannak olyan vágyak, amelyek igenis az Isten kedve szerint való vágyak. Ezeket nem tiltja meg a Szentírás. (Zsolt 42) Jézus Krisztus önmaga megüresítésével jött a földre (Fil 2), és ez azt is jelentette, hogy az akaratát, vágyait az Atya kezébe helyezve lemondott a saját akaratáról. Semmit sem kívánt, amit nem az Atya kezéből fogadhat. Ebben is követni kell a keresztyén embernek Jézust. Nem önmaga vágyainak él, hanem Isten akaratának. Megelégszik azzal, amit kap. Elég az, amit tisztességes és becsületes úton megszerzett az ember.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ebben a korban a gyermekek nagy jelentőséget tulajdonítanak a szabályoknak. Ahogyan a korábbi (egyházi iskolában) tartott lecke valláspedagógiai szempontjainál olvashatjuk (ld. Szabályok című lecke), a harmadikos gyermek éppen a teljesítményeknek, elvárásoknak való megfeleléstől hajtva alkalmazkodik, és magára veszi a felnőttektől kapott szabályokat, és be is tartatja társaival. Ugyanígy a saját korosztályukban, társaikkal is szabályalkotók.

A Tízparancsolat tematikáját egyrészt a közösségi életet kialakító szabályokhoz, másrészt a gondviselő Isten képéhez köthetjük. Isten gondviselése a szövetségkötés és az életet védelmező törvényeknek a kijelentése a Sínai-hegyen. Ne tiltó listaként, hanem a gondviselő Isten ajándékaként tanítsuk őket!

Az első kőtábla Isten és ember kapcsolatát védi. A gyermek szeretetkapcsolatra vágyik. Úgy mutassuk be a parancsolatokat, mint amelyek segítenek minket abban, hogy úgy kapcsolódjunk Istenhez, hogy leginkább megélhessük és megtapasztalhassuk a vele való szeretetkapcsolatot. Ehhez fontos a kizárólagosság (1. parancsolat), hogy Ő legyen a mi Istenünk, és csak Őt imádjuk (2. parancsolat). Itt fontos kitérnünk a hétköznapi szóhasználatban elterjedt „Imádom!” szófordulatra, amivel mindenféle kedvencet (étel, ital, elfoglaltság, játék, házi kedvenc) illetnek a gyerekek és a környezetükben élő felnőttek is.

A harmadik parancsolat kapcsán beszélhetünk a káromkodásról, a töltelékszóként használt „Jézusom!” és „Úr Isten!” kifejezésekről. Utaljunk vissza a korábbi ószövetségi leckéhez, amikor Isten bemutatkozik Mózesnek. Nagy kincs ez a név, szent, amit őrzünk, és akkor használjuk, ha valóban imádságban fordulunk Hozzá, vagy dicsérve beszélünk Róla.

Ennél a kőtáblánál kell szót ejtenünk a pihenésről, vasárnapról, gyerek-istentiszteletről. Problematikus, hogy a gyermek a családjától függ, a családján múlik, hogy elmennek-e templomba. Bátoríthatjuk őket, akár istentiszteleti naplót is adhatunk, matricákat gyűjthetnek, de fontos, hogy mindig lojálisak legyünk a szülők felé, és sem a szülőket ne szégyenítsük meg a gyermek előtt, sem a gyermeket a szülők hitetlensége miatt!

A második kőtábla parancsolatai könnyebben érthetőek a gyermekek számára. Ne csak a szó szerinti tiltó értelmezésekre koncentráljunk, hanem a pozitív olvasatokra (Pl. Ne lopj! Légy adakozó!; Ne tanúskodj hamisan! Légy őszinte!; Ne paráználkodj! Őrizd meg a gondolataidat a lelketlen szexualitást ábrázoló képektől, filmekről, viccektől, beszédtevékenységektől)! A gyermekek szívesen beszélgetnek ezekről a kérdésekről. Adjunk teret nekik, hogy a maguk nyelvén, a maguk élethelyzeteiről meséljenek!

A nagy parancsolat, mint újszövetségi párhuzam megadja a gyermekek számára a parancsolatok gyökerét. Ha a szeretet vezérel minket, a parancsolatoknak megfelelő lesz az életünk. Beszéljünk a lelkiismeret-furdalás rossz érzéséről, ami nekünk rossz, de választhatjuk a parancsolatok szerinti életet, ami a szeretet érzéséhez és a boldogság érzéséhez kapcsolódik! Beszéljünk arról is, hogy sokszor elvétjük a cselekedeteinket, de Isten mindig lehetőséget ad az újrakezdésre, mert a törvények nem fenyegetések, hanem útmutatók.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.	Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.

• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja segítséggel a tankönyvi képek és a szövegek alapján elmondani a szövetségkötés és a Tízparancsolat történetét. ○ Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéit: Máté evangéliuma 22,37b, Máté evangéliuma 22,39. ○ Tudja a Tízparancsolat rövidített változatát memoriter szinten.	• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja a tankönyvi képek és a szövegek alapján elmondani a szövetségkötés és a Tízparancsolat történetét. ○ Tudja értelmezni a lecke Igéit: Máté evangéliuma 22,37b, Máté evangéliuma 22,39. ○ Tudja a Tízparancsolat rövidített változatát memoriter szinten és magyarázza azokat röviden.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten szövetséget köt a népével, és az élet törvényeivel gondoskodik róluk.

Kognitív cél: A Tízparancsolatnak, mint az életet védelmező törvényeknek a megismertetése.

Affektív cél: Az életet védelmező érzelmi attitűddel való azonosulás.

Pragmatikus cél: Az életet védelmező szabályok megtapasztaltatása

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Hogyan gondoskodott Isten a pusztában a népéről? Fejtsük meg a rejtvényeket a tankönyvben! Beszéljük meg, melyik segítséggel mitől védte meg Isten a népet! Figyeljük meg a továbbiakban, hogy vajon a Tízparancsolattal mitől védi meg Isten az embereket! Átvezetés: Isten a pusztában sok mindennel gondoskodott népéről, népe életéről. A Sínai-hegyen olyan szabályokat adott, amelyek védték az egyes ember és a közösség életét.	TKGY 13. lecke 3. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Az élet törvényei: • Isten elérkezettnek látta az időt a szövetségkötésre • Az Úr megjelenik a Sínai-hegyen • Szövetségkötés • Az élet törvényei a két kőtáblán A történet értelmezése bibliai igehelyek segítségével.	

	Adjunk a gyerekek kezébe Bibliát! Dolgozhatnak párban is! Segítsünk a gyerekeknek kikeresni a Bibliai kvízben szereplő igehelyeket! Amikor kikeresték, valaki olvassa fel az Igét és fogalmazza meg a választ a kérdésre! Hangsúlyozzuk, hogy a Biblia az a könyv, amely arra emlékeztet bennünket, hogy Isten szövetséget köt velünk is és jó szabályokat akar nekünk adni. Pusztai számtan – mondóka a szövetségkötésről Olvassuk el a tankönyvből Miklya Zsolt versét! • Értelmezzük megbeszéléssel a következő kifejezéseket: Sínai-hegy, szövetséget köt, óvó akarat, életünk a tét, ruhám tiszta gyolcs. • Kérdezzük meg a gyerekeket, hogyan mondanák másként ezeket a szavakat! • Mondogassuk egymásnak válaszolgatva, mondókaként: vállalja mindig másik gyermek a számolást, a többiek pedig válaszoljanak! • A mondókát ezután óráról órára ismételhetjük.	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Amit szeretnétek...” (TKGY 137. o. 2., TKEI 153. o. 2.,) RÉ21 821: „Isten szívén megpihenve...” (TKGY 142.o. 7., TKEI 158. o. 7.) „Köszönöm, köszönöm...” (TKGY 142. o. 7., TKEI 158. o. 7.) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TKGY 144. o. 10., TKEI 160. o. 10.) RÉ21 227:1–3. verse: „Siess, keresztyén, lelki jót hallani...” RÉ21 105:5 „Ezt őnekik azért mívelte...” BS 200: „Az Istennek Tízparancsolatja...” (dall. RÉ21 140: „Szabadíts meg engem, Úristen...”) „Kicsiny kis fényemmel...” https://www.pinterest.de/pin/295900637997377342/	
Házi feladat	Készíts rajzot egy olyan helyzetről, amelyben érezted, hogy Isten a te jó barátod, a te szövetségese!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 59. o., TKEI 69. o.

A képen látható:

Tematikus kép. Sziklás, sivatár hely, a felhők felett emelkedik ki a Sínai-hegy, a képen Mózes és Isten népe látható. Az emberek kicsik-nagyok, férfiak-nők kapcsolata bensőségesnek látszik a mozdulatokat elemezve. A központi figura Mózes, aki botot tart a kezében és felfelé tekint. Fönn a nap ragyogja be a hegycsúcsot, melynek szimbolikus jelentése van.

A szöveg: A szöveg központi üzenete a szövetségekötés és a Tízparancsolat. A 70.,71., ill. 60.,61. oldalakon láthatjuk a két kőtáblát a parancsolatokkal. A *Tudod-e?* - rész utal a nagy parancsolatra, amelyeket Jézus fogalmazott meg.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Mit határozott el Isten?
- Mit jelent a szövetség? Hogyan mondhatjuk másként?
- Mózes hová vitte a népét? Mit tapasztaltak három nap után? Figyeld meg képet!
- Mit mondott Mózesnek az Úr?
- Hogyan fogadta a nép a szövetség gondolatát és a Tízparancsolatot?
- Olvassátok el az Istennel kapcsolatos parancsolatokat! Értelmezzétek, fogalmazzatok meg saját szavaitokkal ezeket!
- Olvassátok el az emberekkel kapcsolatos parancsolatokat! Értelmezzétek, fogalmazzatok meg saját szavaitokkal ezeket is!

A *Tudod-e?* - részből megtudhatod, hogy Jézus hogyan foglalta össze a Tízparancsolatot!

Beszélgetéspontok az aranymondásokhoz:

Aranymondás: „Szeresd az Urat, a te Istenedet!”

- Olvasd el az aranymondást!
- Hogyan tudod kimutatni a szeretetedet Istennek? Mondjátok el egymásnak!

Aranymondás: „Szeresd felebarátodat, mint magadat!”

- Olvasd el az aranymondást!
- Kik a te felebarátaid, embertársaid? Sorolj fel néhányat!

1. Szójjunk!

Szövéstechnikát alkalmazó kézművességgel szemléltethetjük a gyermekek számára a szövetség szónak a jelentését. A szövetségben a felek összeszövnek az életüket, a tetteiket, döntéseiket, szabályaikat. Ezek pedig megtartó erővel bírnak. Ahogy a vető szál tartja meg mindazt, a különböző anyagokat (fonál, virág, fűszál, papír), amit rászövünk, ugyanúgy az Istennel

megkötött szövetségben elhangzó törvények, szabályok tartják meg az embert és vezetik a megfelelő irányba.

Órán is könnyen végrehajtható szövés technikák:

<http://childinharmony.blogspot.hu/2010/05/weave-with-nature.html>

2. Tízparancsolat kézművesség

Többféle kézműves technikával dolgozhatjuk fel a Tízparancsolatot:

- Mozdony (Én az Úr vagyok, a te Istened) vasúti kocsikkal (parancsolatok);
- Festékes tenyérlenymat 10 ujjára ragaszthatjuk vagy írhatjuk a parancsolatokat.
<https://histreasureseekers.wordpress.com/2011/05/20/train-up-a-child-10-commandments-pt-2/>
- Rajzolják körbe a gyermekek a padtársuk segítségével egy A/4-es lapra a két tenyerüket, az ujjakba írják be a parancsolatokat!

3. Tízparancsolat – bevezető, ráhangoló játék

Cél: a Tízparancsolat lényegének tudatosítása (vezérfonal a hívő ember számára, nem pedig merev szabályrendszer. Isten szeretetének a jele az, hogy megmondja a népének, hogy hogyan éljen, ha boldog akar lenni.)

A játék neve: Ki akar jót nekem?

A játék lényege: Van egy Útonjáró játékos és három Tanácsadó. Az Útonjáró mindenkit megkérdez, és eldönti, hogy kire hallgat.

A három Tanácsadó:

- Az Útonjáró barátja (tehát mindig jót akar neki)
- Az Útonjáró ellensége (tehát mindig rosszat akar neki)
- Nem ismeri az Útonjárót (ő dönti el, hogy jót akar vagy nem)

Eszközök: 6 darab szőnyeg, tojáshéj vagy száraztészta a szőnyeg alá, ami jelzi, hogy ez korhadt.

Játék előkészülete:

- Kiválasztjuk az Útonjárót és a 3 tanácsadót.
- Útonjáró kimegy a teremből.
- A három tanácsadó között kiosztjuk a szerepeket (érzelemkártyákkal=sematikus arcok, egyik mosolyog, másik mérges, harmadik semleges)
- Lerakjuk a szőnyeget.
- Minden szőnyeghármas egy hidat jelent.
- Az egyik szőnyeget megjelöljük: ez lesz a korhadt gerenda - tojáshéj a szőnyeg alá.
- Meg kell jegyezni a gyerekeknek, hogy melyik ez a korhadt gerenda.

A játék menete:

Bejön az Útonjáró.

Kerettörténet elmesélése:

Te egy Útonjáró vagy. Elérkeztél egy folyóhoz. A folyón vezet át két veszélyes függőhíd. Mindkét hídnak 3 gerendája van. A gond az, hogy az egyik hídnak elkorhadt egy gerendája. A túlparton áll 3 ember. Ők tudják, hogy melyik a korhadt. Egyikük a barátod. Másikuk az ellenséged. A harmadik egy idegen. Nem tudni, hogy jó ember-e vagy rossz. Ezért ő lehet, hogy igazat mond neked, de lehet, hogy hazudik. De az is lehet, hogy egyszer igazat mond, később hazudik.

A folyó partján megkérdezheted mind a három embert, hogy melyik hídon indulj el. Te döntöd el, hogy kinek a tanácsát fogadod el. Ha rálépsz egy gerendára, akkor kiderül, hogy lezuhansz-e vagy nem. Ha lezuhansz, vége a játéknak. Ha nem zuhansz le, mehetsz tovább. Ha átérsz a hídon, vége a játéknak. Megmenekültél. Először lépj az első gerendára! Ha nem zuhantál le, akkor mehetsz tovább. De ekkor megkérdezheted, hogy egyet vagy kettőt lépj.

Átjutás vagy lezuhanás után megkérjük az Útonjárót: – Találd ki, hogy ki kicsoda volt!
Ezután lehet cserélni a szerepeket.

Amikor mindenki játszott, akkor megbeszéljük:

1. Ki akart jót neked?
2. Vajon miért akart jót?
3. Ki az, aki általában nekünk jót akar?

A lényeg, hogy a válaszból azt kellene kiemelni, hogy azok akarnak nekünk jót, akik szeretnek minket.

Átvezetés a bibliai történethez. Isten ugyanígy jót akart a népének, mint a Barát az Útonjárónak. Ezért Isten néhány utasítást adott a népének. Azért, hogy nehogyan járjanak, mint az ember, aki korhadt gerendára lépett. Miért akart Isten jót a választott népének?

Mert szerette őket.

Forrásanyag: <http://kreativhittan.blogspot.hu/2013/03/tizparancsolat.html>

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

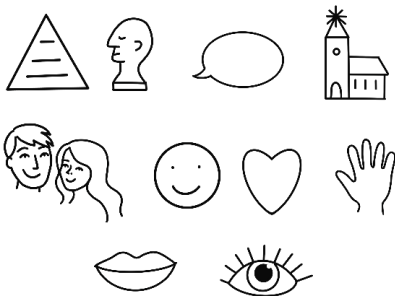
Fő hangsúly: Szeresd az Urat! Szeresd felebarátodat! (1. és 2. kőtábla)

Kognitív cél: Annak felismertetése, hogy az első kőtábla parancsolatai az ember Istennel való szeretetkapcsolatáról szólnak.

Affektív cél: Az Istennel való szeretetkapcsolat segítő és gátló tényezőinek feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése abban, hogy az első négy parancsolat számukra megélhető következményeit megfogalmazzák.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Tudod-e? alapján a két kőtábla anyagára rávezetés: - A szeretet a parancsolatok gyökere - A nagy parancsolat összefoglalja a 10 parancsolatot - Az első fele az első kőtábláról, a másik fele a második kőtábláról szól	TKGY 13. lecke, 63.o.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	A parancsolatok értelmezése Olvassuk el Miklya Zsolt Tízparancs című versét! Beszéljük meg a gyermekek számára könnyebben értelmezhető szöveg alapján, hogy melyik	TKGY 13. lecke 2. feladat

	parancsolatban mire figyelmeztet, mit parancsol Isten! Játsszuk ezt a verset is mondókaként, egymásnak válaszolgatva! A vershez kapcsolódva lerajzolhatjuk egyszerű szimbólumokkal a két kőtábla parancsolatait: 1. háromszög, amely piramisra emlékeztet, vagyis a szabadító Istenre 2. egy szobor nyaka és feje, amely a bálványokra emlékeztet 3. egy szövegbuborék, amely a beszédre emlékeztet 4. egy templom-forma, amely a vasárnapi istentiszteletre emlékeztet 5. Két pálcika ember: apa és anya 6. Mosolygó arc 7. Szív 8. Kéz 9. Száj 10. Szem Használhatjuk erre a tankönyv végén az üres kreatív oldalakat. A parancsolatok korosztályi szintű alkalmazása A tankönyv feladatának megoldásával tekintünk arra, mit jelenthetnek a parancsolatok egy mai harmadikosnak.	TKGY 13. lecke 4. feladat TKGY 13. lecke 5. feladat
Aranymondás	„Szeresd az Urat, a te Istenedet!” (Mt 22,37b) „Szeresd felebarátodat, mint magadat!” (Mt 22,38)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 821: „Isten szívéen megpihenve...” (TKGY 142.o. 7., TKEI 158. o. 7.) „Köszönöm, köszönöm...” (TKGY 142.o. 7., TKEI 158. o. 7.) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TKGY 144.o. 10., TKEI 160. o. 10.)	

	RÉ21 227:1–3. verse: „Siess, keresztyén, lelki jót hallani...” RÉ21 105:5 „Ezt önekik azért mívelte...” BS 200: „Az Istennek Tízparancsolatja...” (dall. RÉ21 140: „Szabadíts meg engem...”) 	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Alkossunk logót!

Közlekedési szabályokat, általános előírásokat gyakran ábrázolnak egy-egy leegyszerűsített rajzzal. Gyűjtsünk ilyen példákat a gyerekekkel! Például: fagylalttölcsér áthúzva a busz első ajtaján, piros keretű háromszögben szökkenő szarvasok az utak mentén, stb. Alkossunk az első kőtábla parancsolataihoz ugyanilyen rajzokat, logókat!

A gyerekek dolgozhatnak párban. Beszéljük meg, melyik páros melyik parancsolathoz tervezi a logót!

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

4. Marci fogalmazása

Szeretem **Istent**, ezért Őt tekintem egyedül Úrnak, nem imádkozom más Istenhez. Tudom, hogy Ő nem látható, ezért nem tudjuk **lerajzolni** egy papírra, vagy **kifaragni** fából, kőből. Nem **imádok** emberek által készített szobrokat. Mivel **szeretem** Istent, csak szeretettel beszélek Róla. **Vasárnap** elmegyek a templomba, ott énekelünk Neki a társaimmal, **bibliai** történeteket tanulunk, és **imádkozunk** Hozzá! Jó Isten szeretetében élni, mert Ő vigyáz rám.

SZABÁLYOK

Olvasmányfeldolgozás

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

A Pallas Nagylexikona, Budapest 1900.

SOGGIN J. A., Bevezetés az Ószövetségbe, Budapest 1999.

RAD VON, G., Az Ószövetség teológiája, Budapest 2000.)

Szabályok az Ószövetségben:

a) Szabály: Isten útmutatása

Isten szereti a teremtményeit. Így nem mindegy neki, hogy hogyan élnek. Ezért elfogadható a hívő ember számára az a tény, hogy léttörvényeit a szerető Teremtő Isten jelölje ki. Isten számtalan útmutatást adott. Ezeket az Isten által kijelentett útmutatásokat az Ószövetség több néven is nevezi: szabály, parancsolat, rendelkezés, törvény. Ezek a fogalmak összefüggenek egymással. Sok esetben nem lehet élesen megkülönböztetni, elhatárolni a fogalmak tartalmát egymástól. Ennek a ténynek a héber gondolkodás sajátossága az oka, amely a jelenségeket nem az elméleti, hanem a gyakorlati oldala felől közelíti meg. Mivel Isten vezetésének tekintették a szabályokat, ezért az Ószövetségben a szabályok követése, a törvény tisztelete sohasem valami bántó és negatív elvárás vagy elviselhetetlen követelmény volt, mert ebben látták meg Isten kegyelmes szeretetének a bizonyítékát. A szabályok betartása a helyes, a jó magatartás. Míg a be nem tartása a helytelen, azaz rossz. (5Móz 30,15–16) Mivel a törvény Isten útmutatása, ezért ebben az értelemben szent, igaz és jó a törvény. (Róm 7,12)

b) Az útmutatás követése a közösség fennmaradásának a feltétele:

Az ószövetségi gondolkodásban szabályozottság szükséges ahhoz, hogy a közösségi élet fennmaradjon. A szabályozottság nélkül előbb-utóbb a közösségi élet felborul. Tehát a törvények, parancsolatok és szabályok mind ahhoz járultak hozzá, hogy a nép léte biztosítva legyen. A szabályok és a törvények megszegése a közösség pusztulásához vezethet. Azt mondja Isten, hogy meg kell tartani az Ő parancsolatait és a rendelkezéseit, és akkor a nép élni fog. De ha nem követik az útmutatását, akkor menthetetlenül el fognak veszni. (5Móz 30,17) Az útmutatás, a szabályok követése az ember érdeke, a jólétének az alapfeltétele. Ezt igazolja az első szabályszegés története is. Az első szabályt Isten már az Édenkertben megfogalmazta: „*A kert minden fájáról szabadon ehetsz, de a jó és a rossz tudásának a fájáról nem ehetsz, mert azon a napon, amelyen eszel róla, halállal lakolsz.*” (1Móz 2,16–17) Isten megfogalmazza a helyes és a helytelen cselekvést, és a megszegés esetén kilátásba helyezi a büntetést. Isten szabadságot adott az embernek arra, hogy eldönthesse, hogy ezeket a szabályokat megtartja-e vagy nem. A bűneset során az ember megszegte ezt a szabályt. Azonban Isten szeretete miatt mégsem kellett meghalnia az embernek. Ez a szabály Isten szeretete miatt megengedte a kivételt. Halálbüntetés helyett a kiűzetést kapta az ember.

c) Az útmutatás iránti szeretet:

Az ószövetségi ember teljességgel pozitívan viszonyul az Isten által adott útmutatásokhoz. A törvények, szabályok Isten útmutatásaként Isten szeretetének a jelei. A hívő ember viszonzásként az Isten szeretetére Isten útmutatásához szeretettel viszonyul, ezzel kifejezve a Törvényadó, szabályalkotó iránti szeretetét. „*Mennyire szeretem törvényedet!*” (Zsolt 119,97)

d) Az útmutatás biztonsága:

Az ószövetségi ember biztonságérzetét alapvetően befolyásolta az a közeg, amelyben élt. A

néppé alakulást követően, az egyiptomi fogságból való kiszabadulás után folyamatos létbizonytalanságban élt. Biztos pontot Isten és az útmutatásai jelentettek, valamint az az élet, amelyet ezek szerint az útmutatások szerint éltek. Isten vezetése révén kialakított szokások és életmód védőbástyát, kerítést jelentett a veszélyekkel szemben. Ezért nem a korlátokat látták az Isten által adott szabályokban, hanem a védőkorlátot, kerítést, bástyát.

e) Szabályok megszegése:

Mivel a szabályok az ószövetségi gondolkodás szerint nem emberi, hanem isteni alkotások, ezért azok megszegése Isten elleni lázadás, azaz bűn. A szabályszegés így hitbeli kérdés is egyúttal, mivel a vétkes ember olyat tesz, ami ellentétes Isten kijelentett akaratával. A törvények betartatása nemcsak jogi kérdés volt, hanem teológiai is.

Szabályok az Újszövetségben:

Ószövetségi szabályok változása:

Mivel az útmutatások Isten akaratát jelentik, ezért azok új körülmények között akár érvényüket is veszthetik, és Isten adhat új útmutatást. Így helyezett sok törvényt hatályon kívül az Újszövetség népe. Jézus Krisztus helyettes áldozata után gyakorlatilag érvényét veszítette mindenféle áldozat bemutatása, így az áldozatbemutatást részletező szabályrendszer is. Az elsődleges szabály, az elsődleges parancsolat a szeretet parancsa lett. (Róm 13,8; Gal 6,2; 1Tim 1,5). De a Tízparancsolat minden törvénye örök érvényű, ami vonatkozik a keresztyén emberre is.

Jézus és a szabályok:

A keresztyén ember számára nagyon fontos, hogy Jézus hogyan élt, hogyan viszonyult a törvényhez, szabályokhoz, mert maga is így akar élni. Jézus mindig a törvények mögött meghúzódó isteni akarathoz alkalmazkodott, Istenhez, és nem a leírtakhoz, a megfogalmazottakhoz. Jézus számára a törvény magasabb szintű betöltése az Isten akaratának a teljesítése. Ezért fordulhatott elő, hogy Jézus nem úgy tartotta be a szombat törvényét, mint például a farizeusok.

Pál apostol és a szabályok:

A páli levelek a törvényről máshogyan gondolkoznak, mint az Ószövetség. Pál az ellen küzd, hogy a Törvény ne helyettesítse Istent, hogy a törvények betartását ne tekintse a hívő ember az üdvösség útjának. Sokan a merev útmutatást helyezték az élő, aktuális isteni akarat helyére.

Szabály kifejezés a Bibliában:

A szabály szó görögül az Újszövetségben így hangzik: kánon. A görög szó a héber „káneh” szóból ered. Jelentése: mérőnád, mérőzsinór. Ezékiel 40,3-ban olvassuk:

„Odavitt engem, és egy férfit láttam, amint állt a kapuban. Olyannak látszott, mintha ércből lett volna; kezében lenzsinór és mérőnád volt.” Az Ószövetségben eredetileg mértékegységként használt kifejezés az Újszövetségben már egy fogalom meghatározására szolgált. Azt a mércét jelenti, amihez a keresztyén embernek a tetteit viszonyítania kell. A Gal 6,15–16 szerint: *„Mert Krisztus Jézusban sem a körülmetélkedés nem számít, sem a körülmetéletlenség; hanem csak az új teremtes. Békesség és irgalmasság mindazoknak, akik e szabály szerint élnek, és Isten Izráelének!”*

A teljes Szentírás a hívő ember számára mérce, amihez mérni kell a hitét. Ezért nem véletlen, hogy a Szentírás elnevezései között ott szerepel a kánon. Azt a folyamatot, amely során az egyház az egyes bibliai könyveket Istentől ihletettnek ismeri fel, kanonizálásnak nevezzük. Először alexandriai Philon használta a Bibliára a kánon kifejezést, hogy megkülönböztesse a többi olyan irattól, amely ugyan a hívek lelki épülését szolgálja, de nem tekinthető normatívnak. A Biblia tanítása szerint Isten határozza meg, hogy mi a jó és mi a rossz. A hívő ember számára az erkölcsi szabályokat is Isten hozza. Ezért a szabályok megszegése Isten jónak tartott akaratára elleni cselekvés. A keresztyén ember életére vonatkozó szabályok elválaszthatatlanok Jézus

Krisztus személyétől és tanításától.

Szabályokról általánosságban:

Az emberi élet nem lehetséges szabályok betartása nélkül. Aki egy adott közösséghez akar tartozni, annak be kell tartania a közösség szabályait. A szabályok meghatározzák, hogy mi a helyes magatartás, segítenek megkülönböztetni egymástól azt, hogy mi a jó és mi a rossz. Vannak különböző szabályok: erkölcsi, grammatikai, közlekedési, szakmai, stb. A szabályok betartása a helyes cselekvés, vagyis jó. A szabályok megszegése a helytelen, azaz rossz. A szabálynak lehet kivétele, a törvénynek nincsen. A szabályok megszegése következményekkel jár. A következmény lehet kizárás vagy egyéb büntetés. A szabályszegő vagy vállalja a büntetést, vagy kizárja magát a közösségből.

Az erkölcsi szabályokat a társadalmi norma határozza meg. Amit értéknek tart az adott közösség, az határozza meg a szabályait.

A szabályoknak védelmező szerepe is van, a bennük szereplő tiltások a közösség tagjait óvják meg a rossztól. (Ez a rossz lehet erkölcsi, teológiai értelemben vett rossz, és lehet például a közlekedési szabályok esetében egy baleset.) A szabályok a közösség és az egyén érdekében és javára születnek, abban segítenek, hogy az együttélés minél kevésbé legyen problematikus. A jogban a törvény és a szabály úgy viszonyul egymáshoz, hogy a törvényben meghatározottak gyakorlati megvalósulását a jogszabályok fogalmazzák meg. A szabályok a törvényekből következnek, velük ellentmondásban nem lehetnek.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Alsó tagozatban megerősödik a szabálytudat. A saját korosztályukban is odafigyelnek a szabályok betartatására. Jellemzően megfigyelhető, hogy a társaik szabálytalanságát észreveszik, felróják, míg a magukéval sokkal elnézőbben bánnak.

Saját közösségeiket, bandáikat, klikkjeiket is szabályok mentén működtetik. Ezzel jelölik ki a közösség határait, és szabályozzák céljait, működését.

Ha még nincs a hittanos osztálynak saját szabályzata, ezen az órán létrehozhatunk egyet.

Szeretik azokat a csapatjátékokat és társasjátékokat, amelyekben meghatározott szabály szerint megy a játék. Nagyon sokféle játékkal élhetünk, aminek a segítségével szemléltethetjük a szabályok működését, hasznát, előnyét.

Ez a lecke a Tízparancsolat bevezető órája az egyházi iskolában tartott hittanosok körében.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT **EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA**

Fő hangsúly: A szabályok a szabadság útjelzői.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy a mindennapi élethez szükség van közös szabályokra, és hogy ezek a szabályok nem ellenünk, hanem értünk vannak.

Affektív cél: A szabályok által létrehozott biztonság érzésének megtapasztalása.

Pragmatikus cél: A tanulók saját maguk hozzanak létre fontos szabályokat, vizsgálják felül a hittancsoport közös munkája érdekében azokat!

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Milyen szabályt követek? - Kérjük meg a gyerekeket, hogy egy vállalkozó gyerek mutassa be szavak nélkül, ahogyan egy iskolai szabályt teljesít! - A többiek találják ki, melyik szabályra gondolt! - Kérdezzük meg a gyerekeket, hogy a kitalált szabályok közül szerintük melyiket könnyű, és melyiket nehéz betartani! Átvezetés: Ezen az órán Ti magatok alkothattok olyan szabályokat, amelyekkel a hittanórás közösséget védhetitek.	Megjegyzés: Hívjuk fel a gyerekek figyelmét arra, hogy a játék során nagyon vigyázzanak egymás biztonságára.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Közös szabályalkotás a hittanórás közösség számára: A tanórát használhatjuk közös szabályalkotásra. A szabályalkotás történhet a munkáltató tankönyv feladatának segítségével. - Ha nagy létszámú osztályunk van, bontsuk az osztályt 4–5 fős csoportokra! - A csoportokban a gyerekek egyenként írjanak fel egy-egy cetlire egy általuk fontosnak tartott szabályt az osztály, vagy a csoport életével kapcsolatosan! - Olvassák fel egymásnak, ki mit írt fel! Tegyék egymás alá az asztalon azokat a cetliket, amelyek ugyanahhoz a szabályhoz kapcsolódnak! - A csoportmunka eredményét hozzuk be az osztályba: olvassa fel egy-egy csoporttag az összegyűjtött szabályokat! - A hittanoktató menet közben rendszerezve írja a táblára a felolvasott szabályokat! - Megbeszéléssel, összegzéssel fogadjanak el közösen 5 szabályt a csoport számára! Ezt írják le a gyerekek a tankönyv feladatában! Ugyanezzel az eljárással gyűjtse össze a csoport a „veszélyeket” a hittanórán. Ez is a szabályalkotás része arra nézve, hogy mit lenne jó elkerülni a közösségben. Továbbvezet a feladat ahhoz a gondolathoz, hogy a szabályok megvédjenek a veszélyektől az élet különböző területein. A szabályok védik az életünket. Milyen eszközökkel lehet védeni az életet? Milyen szabályok kapcsolódnak ezekhez az eszközökhöz?	TKEI Szabályok olvasmány, 67. o. 1. feladat Eszköz: annyi cetli, ahány tanuló TKEI Szabályok olvasmány, 68. o. 2. feladat

	Egyéni munka és közös megbeszélés a tankönyv feladata alapján.	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 821: „Isten szívéen megpihenve...” (TKEI 158. o. 7.) „Köszönöm, köszönöm...” (TKEI 161. o. 12.) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TKEI 160. o. 10.) Isten oly nagy, erős és biztos http://www.keresztenydalok.hu/enekek/az_isten_oly_nagy BS 99: „Mit használ a keresztyénségem...” (dall. RÉ21 42: „Mint a szép híves patakra...) BS 132: „Kérünk, sziklánk te légy a hitben...” Az Úr van itt – fiúk-lányok váltakozva „Az Úr van itt...” – fiúk-lányok váltakozva http://www.keresztenydalok.hu/enekek/az_ur_van_itt	Megjegyzés: Mozgásos énekkel, vagy megadott szabály szerint énekelt énekekkel is szemléltethetjük az óra anyagát.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Ki adja a szabályt? – vezérjáték

A csoport álljon körbe! Egy valaki menjen ki az osztályteremből! Távollétében beszéljük meg, hogy ki a vezér! A vezér különböző mozdulatokkal irányítja a csoportot, amely utánozza őt. Ha ugrál, akkor mindenki ugrál, ha átvált karkörzésre, akkor mindenki követi, ha elkezd guggolni, akkor a csoport is guggol. A kiküldött tanuló feladata, miután behívtuk, hogy a csoport mozgását figyelve a kör közepén állva rájöjjön, hogy ki a vezér, ki adja a szabályt. A vezér megpróbálja úgy változtatni a mozgás szabályát, hogy ne vegye észre a megfektő játékos. Ez leginkább akkor sikerül, ha a csoport nem a vezért, hanem mindig a szemben lévő nézi, és úgy terjed az újfajta mozgásforma.

2. Mi a szabály?

Idézzünk a gyermekeknek az eddig tanult aranymondásokból a következő módon: mindegyik szótag után tegyük be a 'vé' szótagot. Például: Va-vé-gyok-vé, a-vé-ki-vé va-vé-gyok-vé. Ha elsőre nem jönnek rá, akkor megpróbálhatjuk egy következő aranymondással. Vállalkozó szellemű tanuló maga is kitalálhat valamilyen nyelvi szabály szerint elmondott aranymondást.

13. TÍZPARANCSOLAT

(2Móz 19,1–20,17)

Gyülekezeti óraszám: 2. Egyházi iskolák óraszám: 3.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1997.

DOUMA, J., A Tízparancsolat Budapest 1994.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

HETÉNYI, A., Ószövetségi szövegértelmezés – Törvényi szövegek in:

www.tavas56.hu/szombat/Oszovetseg/Ildiko_torvenyi_szovegek.doc

LOCHMANN, J. M., A szabadság útjelzői, Budapest 1993.

RAD VON, G., Az Ószövetség teológiája, Budapest 2000.

SOGGIN J. A., Bevezetés az Ószövetségbe, Budapest 1999.

SZÜCS, F., Teológiai etika, Budapest 1993.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.)

A pusztai vándorlás során Isten népe naponta tapasztalta Isten gondviselését. Szeretetének és népe iránti elkötelezettségének jele volt a Kánaán felé vezető úton a szövetségkötés, és ezen belül az élet védelmében adott tíz ige, amelyet Tízparancsolatnak nevezünk. A Tízparancsolat háttérében Isten életet védelmező szeretete áll. A Tízparancsolat bevezetőjében Isten egyes szám első személyben mutatkozik be a népének. Ez a bemutatkozás egy személyes és szeretetteljes kapcsolatra utal: „*Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak Egyiptom földjéről, a szolgaság házából.*” (2Móz 20,2) Aki a törvényt adja, nem idegen, erre utal a „te Istened” kifejezés. A népéhez való szeretetteljes viszonyra utal az is, hogy Isten önmagát a bevezetőben Szabadítónak nevezi. Isten utal arra a tetre, amit már a népéért szeretetből véghezvitt. Az Egyiptomból való kivezetés Izráel számára örök bizonyíték arra, hogy mennyire fontos Isten számára a népe jóléte és boldogsága. Isten a maga Úr-voltát a nép javára használta. A népének úgy kell tekinteni az ezután következő törvényekre, mint amelyeket az az Isten ad, Aki szereti őket, és ezt be is bizonyította a számtalan csodával kísért szabadító tetteivel. Ezek a törvények tehát mind a nép érdekében és védelmére fogalmazódtak meg. Azért mondja meg Isten, hogy mi a jó és mi a feltétlenül kerülendő, mert azt akarja, hogy a nép védőkorlátként tudja használni az útmutatását.

Akkor érthető jól a Tízparancsolat, ha nem szakítjuk ki abból az eseménysorból, amelyben Isten a törvényt adta. A törvényadás az Istennel való szövetségkötésnek a része. Két nagyon fontos isteni tett előzte meg. Egyrészt az egyiptomi szolgaságból való csodás megszabadítás. Másrészt Isten csodákkal teli gondoskodása a pusztai vándorlás addigi két hónapja során. (2Móz 19,4) Isten népe először megismerte a Szabadító és a Gondviselő Istent, és csak azután kapta meg a törvényt. Isten ígéreteiből és szabadító szeretetéből nő ki a gondoskodó szeretet jele: a Tízparancsolat.

A törvényadás után a kőtáblák a szövetség ládájába kerültek. Ez szimbolikus is, mert arra utal, hogy a törvényt a kegyelem veszi körbe.

Az Ószövetség embere számára egyértelmű, hogy a törvényeket, az útmutatást Isten szerető kezéből fogadja el. A törvény szó (tóra) eredetileg tanítást, útmutatást jelent. Mivel Isten szereti a teremtményeit, ezért természetes, hogy segítséget nyújt az életvezetésükhöz. Azért, hogy boldogan éljenek, hogy sem másokban, sem magukban ne okozzanak kárt.

Tízparancsolat:

A Bibliában különbséget teszünk apodiktikus és kazuisztikus törvények között. – Az apodiktikus törvények az általános alapelveket tanítják és értetik meg. Parancsot vagy tiltást tartalmaznak. Pl.: „szemet szemért...” (2Móz 21,23–25) Megfogalmazásukban egyszerűek, könnyen megjegyezhetők, rövidek. Ezekből derül ki, hogy mi az, amit Isten jónak tart vagy megtilt.

– A kazuisztikusnak nevezett törvények ezzel szemben konkrét esetekhez adnak útmutatást. A konkrét esetekhez kapcsolódóan meghatározzák, hogy milyen büntetés jár annak, aki a törvényt megszegi. (2Móz 21,26) Jellegzetes a megfogalmazásban, hogy úgy kezdődnek ezek a törvények: „Ha...”

A Tízparancsolat a mindennapokra vonatkozóan adott útmutatást, ami a profán életre vonatkozik, és amit majd a hazájukban, a szövetség keretében élniük kell.

Az első 4 parancsolat:

Az első négy parancsolat Isten és népe kapcsolatára vonatkozik. Isten elmondja, hogy mit kíván a néptől a Vele való kapcsolat szempontjából.

1. parancsolat:

Isten egyetlen népet választott ki, egy népnek ígerte meg, hogy az Üdvözítő közülük születik meg. Ezért természetesen Isten kizárólagosságot vár el, vagyis, hogy egyedül Őt imádja a népe. Egyedül csak Benne, a Szabadító Istenben bízzanak. Szigorúan tiltja a bálványszobrok birtoklását, amelyeket a kánaáni népek imádtak. Ebben a parancsolatban megjelenik a választás gondolata. Isten népe az őt körülvevő világban azzal találkozott, hogy a többi nép más isteneket, bálványokat imád. Tehát neki el kellett döntenie, hogy imádja a láthatókat vagy a láthatatlant. Választani kellett. Ennek a választásnak az alapja az, hogy Isten már korábban a népét választotta. Egy megelőző választás ad okot az ember jelenlegi választására. Isten elkötelezte magát egy nép mellett, és ezt az elköteleződést mutatta meg a szabadító cselekedetével. Lefordíthatjuk úgy is ezt a parancsot, hogy: Válaszd Istent, mert Isten már előbb téged választott. A hitben nincsen „és”. Isten és még valaki vagy valami. Csak Ő, egyedül. Az ember nem oszthatja meg a szívét. A Káté ezt a kizárólagosságot három területre vonatkoztatja. – Először is: Istent kell megismerni. Ez az istenismeret nem tanbeli tudásra vonatkozik, hanem személyes kapcsolatfelvételre. Őt megismerni annak, Aki az ember számára magát megmutatta a történelemben, a szabadításban. Ez az istenismeret lesz az alapja az Isten iránti engedelmességnek.

– Másodszor: csak Istenben kell bízni. Kálvin szerint „Az ember szelleme öröktől fogva bálványokat gyártó műhely.” (Kálvin: A keresztyén vallás rendszere) Az emberben megvan a késztetés, hogy olyan tárgyakat, szokásokat találjon ki, amelyek kézzelfoghatók, és látszatra iránymutatásra, vagy akár a belső bizonytalanságok és félelmek kezelésére alkalmasak. Minden korszakban újabb és újabb módszerek és személyek jelennek meg, akik Isten helyett akarnak útmutatást adni. Ezeket tiltja az első parancsolat.

– Harmadszor: minden jót csak Istentől várjunk! Semmit ne vegyünk igénybe, ami bár a szabadsággal kecsegtet, mégis szolgaságba, függőségbe sodor! Mivel Isten már megmutatta népe iránti végtelen jóságát, ezért minden jót ezután az ember bizalommal várhat Istentől. Ha a Tízparancsolat bevezetőjén keresztül vizsgáljuk ezt a parancsolatot, akkor azt mondhatjuk, hogy úgy értelmezhető ez a parancsolat, hogy Isten megadott minden alapot a kizárólagosságra egy meghatározó ténnyel: a szolgaság házából szabadította meg a népét.

2. parancsolat:

A parancsolat nem csak a tiltást tartalmazza, hanem megnevezi a törvény áthágásának a következményét. Isten féltő szeretetéről ez a parancsolat beszél. Ennek a féltő szeretetnek két oldala van. Egyrészt büntetést vonhat maga után a törvény áthágása, haragja fellángol, másrészt

pedig a féltő szeretete utal Isten végtelen kegyelmére, ami megvédi népét az őket fenyegető, elpusztítani akaró körülményektől. A féltő szeretet nem egy pillanatnyi fellángolásra utal, hanem Isten lényéhez hozzátartozik. (2Móz 34,14 és Józs 24,19) Három-négy nemzedék élt együtt egy családban, egy időben. Így ez azt jelenti, hogy a bűn elkövetésének tanúi és részesei lesznek a bűn feletti ítélet tanúi és részesei is. A felelősség kollektív a családon belül.

3. parancsolat:

Isten nevét ismerni azért fontos, mert azt kell ismerni ahhoz, hogy az ember Ő elé járulhasson. Isten nevének hiábavaló használata:

- Ha Istennel kapcsolatban olyasmit gondolunk, mondunk, ami nem felel meg neve fenségének, és nem neve magasztalására szolgál. A modernkori káromkodás a hitetlenség demonstrációja, az Istentől elidegenedett ember önleleplezése.
- Ha Isten Igéjével vagy titkaival kapcsolatban elhamarkodottan, gonoszul visszaélünk nagyravágásból, kapzsiságból vagy élcélődésből.
- Ha Isten munkáit lekicsinylően, gyalázva illetjük.
- Ez a parancsolat tiltja a hamis esküt. Ha esküt teszünk, akkor az ne legyen elhamarkodott, hanem igazi szükségből hangozzon el. Az eskünek rendkívülinek kell maradnia. Jézus maga is tett esküt (Mt 26,63 kk), tehát nem tilt meg ez a parancsolat mindenféle esküt, sokkal inkább annak a komolyan vételét várja el.
- Tilt mindenféle erőfitogtatást Isten nevében.
- Isten akaratának hívni az emberi akaratot.

4. parancsolat:

A parancsolatok között vannak szabályok is és normák is. A 4. parancsolat egy parancsoló jellegű szabály: teljes mértékben előírja, hogy mit szabad tenni és mit nem, és hogyan kell betartani ezt a szabályt. Nem mérlegelhetünk soha, hogy fontos-e egy adott szombat.

Az 5–10. parancsolat:

A parancsolatok második fele azt fogalmazza meg, hogy mit vár el Isten az emberek egymás közötti együttélésre vonatkozóan.

5. parancsolat:

Ez a parancsolat egy parancsoló erejű norma. Pozitív megfogalmazású parancs, mert nem szabja meg, hogy hogyan tiszteljük a szülőket. Ezért a szülőkkel kapcsolatos cselekedeteknél mindig mérlegelni kell, hogy megszegjük-e ezt a parancsolatot vagy nem. Ebből következik, hogy a szülők iránti tiszteletnek lehet mértéke, azaz kicsit vagy nagyon is tisztelhetjük a szüleinket. Ez a parancsolat egy viselkedést ír elő. A ne ölj parancsolat: parancsoló erejű norma, ami nem írja elő a helyes viselkedést, hanem tiltja azt, ami rossz. Mivel nincs mellette magyarázat, ezért az embernek mindig mérlegelni kell, hogy mi az, ami ölésnek számít. A parancsolat betartása melletti ígéret a nép hosszú életére vonatkozik.

6. parancsolat:

A parancsolat háttérében az áll, hogy az élet egyedüli Ura és adója Isten. Aki ember életét elveszi, nem csak az ember ellen, de az élet Ura ellen is vétkezik. Az Ószövetségben különbség van a gyilkosság és az ölés között. Az az ember, aki véletlenül oltotta ki valakinek az életét, számíthatott megfelelő feltételek mellett a megmenekülésre. Ezért jött létre az úgynevezett menedékvárosok intézménye. A menedékvárosok törvénye utánakérdez a tett mögötti szándéknak. Az ölés tiltásának a parancsolata a tiltást megfordítva, pozitívan értelmezve az élet védelméről szól. Isten, aki az élet Ura, és az életet ajándékozza az embernek, egyetlen úr az élet felett. Nem az ember az úr, ezért nem is neki van joga meghatározni az élet hosszát. Ez a törvény

az emberi életet egyértelműen az Isten sajátos védelme alá helyezi. A Heidelbergi Káté 105-107. kérdés-feleletei erre vonatkoznak. Ezek szerint az ölés kategóriájába tartozik minden olyan indulat és érzés, amivel másokban vagy magamban kárt okozhatok. Illetve a Káté tovább is megy egy lépéssel, és azt mondja, hogy nemcsak indulatokat és cselekedeteket kell kerülni, hanem még az ellenségnek is jót tenni, és a rossz helyett jót kell vele tenni.

7. parancsolat:

Tiltja a házasság szeretetkapcsolatának a megtörését. A házasság az Ószövetségben a szövetség szimbóluma. (Hós 2,16kk.) Olyan szövetség, amelynek megkötéséhez Istent és embereket hívnak tanúul. Ezért veszi annyira komolyan az Ószövetség ezt a bűnt. Amikor Isten azzal vádolja választott népét, hogy elfordult tőle, akkor nagyon gyakran azt mondja, hogy paráználkodik a nép. *„Mert aki alkotott, az a férjed, akinek Seregek URa a neve, és aki megváltott, az Izráel Szentje, akit az egész föld Istenének hívnak.”* (Ézs 54,5)

8. parancsolat:

A parancsolat nem nevezi meg konkrétan, hogy mire vonatkozik a tiltás. Ez nem véletlen. A lopás körét kitágítva mindenre vonatkozik. Tárgyakra, emberre, állatra.

9. parancsolat:

A két utolsó parancsolat a tilalom körét a felebarátra vonatkoztatja. A szavahihetőség nagyon fontos az emberi együttélésnél. A tiltás a hamis beszédre vonatkozik.

10. parancsolat:

A héber „kívánni” szó nem az érzelmi indíttatásra vonatkozik, sokkal inkább a konkrét szándékra, akaratra. A 10. parancsolat tiltása szoros összefüggésben van a „Ne lopj!” parancsolattal. Minden tett alapja a szándék, a vágy és a kívánság. A másik ember tulajdonára való vágyakozás jelenti a konkrétan elkövetett lopás alapját. Kálvin tanítása szerint különbséget kell tenni a vágy és a terv között. A vágyból lehet terv és a tervből tett. Ha a kívánság belül marad, rövid ideig tart, az ember nem foglalkozik vele, nem őrzi a gondolataiban nap mint nap, akkor az elhal. A kívánságokat meg lehet vizsgálni, hogy vajon jó vagy bűnös kívánság-e. Amikor az ember az akaratával egy lépéssel tovább megy, akkor a vágyból terv születik, ami a tett előszobája. A tervből megszületik a tett. Kálvin szerint a 10. parancsolat a vágy születése ellen szól, ami a szívben van és ott is marad. Ez az, amit egyetlen bíróság sem tud bizonyítani, hanem csak Isten előtt nyilvános. Ő ismeri a szív legelrejtettebb titkait, ezért megvizsgálja a vágyakat is. A parancsolatban szereplő „kívánni” szó jelentését pontosabban visszaadhatjuk, ha törekvésnek fordítjuk. Ne törekedjünk mások tulajdonának a megszerzésére! Nem a tulajdonlást tiltja meg a törvény, hanem a jogtalan bírvágyat, a túlzott bírvágyat, a kapzsiságot is. A 10. parancsolat nem tilt mindenféle kívánságot, vágyat. Csak rákérdez a birtoklási vágyunk miéértjére. Az Istenben hívó embernek nem kell mindenféle vágyakozástól megszabadulnia, vannak olyan vágyak, amelyek igenis az Isten kedve szerint való vágyak. Ezeket nem tiltja meg a Szentírás. (Zsolt 42) Jézus Krisztus önmaga megüresítésével jött a földre (Fil 2), és ez azt is jelentette, hogy az akaratát, vágyait az Atya kezébe helyezve lemondott a saját akaratáról. Semmit sem kívánt, amit nem az Atya kezéből fogadhat. Ebben is követni kell a keresztyén embernek Jézust. Nem önmaga vágyainak él, hanem Isten akaratának. Megelégszik azzal, amit kap. Elég az, amit tisztességes és becsületes úton megszerzett az ember.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ebben a korban a gyermekek nagy jelentőséget tulajdonítanak a szabályoknak. Ahogyan a korábbi (egyházi iskolában) tartott lecke valláspedagógiai szempontjainál olvashatjuk (ld. Szabályok című lecke), a harmadikos gyermek éppen a teljesítményeknek, elvárásoknak való megfeleléstől hajtva alkalmazkodik, és magára veszi a felnőttektől kapott szabályokat, és be is tartatja társaival. Ugyanígy a saját korosztályukban, társaikkal is szabályalkotók.

A Tízparancsolat tematikáját egyrészt a közösségi életet kialakító szabályokhoz, másrészt a gondviselő Isten képéhez köthetjük. Isten gondviselése a szövetségkötés és az életet védelmező törvényeknek a kijelentése a Sínai-hegyen. Ne tiltó listaként, hanem a gondviselő Isten ajándékaként tanítsuk őket!

Az első kőtábla Isten és ember kapcsolatát védi. A gyermek szeretetkapcsolatra vágyik. Úgy mutassuk be a parancsolatokat, mint amelyek segítenek minket abban, hogy úgy kapcsolódjunk Istenhez, hogy leginkább megélhessük és megtapasztalhassuk a vele való szeretetkapcsolatot. Ehhez fontos a kizárólagosság (1. parancsolat), hogy Ő legyen a mi Istenünk, és csak Őt imádjuk (2. parancsolat). Itt fontos kitérnünk a hétköznapi szóhasználatban elterjedt „Imádom!” szófordulatra, amivel mindenféle kedvencet (étel, ital, elfoglaltság, játék, házi kedvenc) illetnek a gyerekek és a környezetükben élő felnőttek is.

A harmadik parancsolat kapcsán beszélhetünk a káromkodásról, a töltelékszóként használt „Jézusom!” és „Úr Isten!” kifejezésekről. Utaljunk vissza a korábbi ószövetségi leckéhez, amikor Isten bemutatkozik Mózesnek. Nagy kincs ez a név, szent, amit őrzünk, és akkor használjuk, ha valóban imádságban fordulunk Hozzá, vagy dicsérve beszélünk Róla.

Ennél a kőtáblánál kell szót ejtenünk a pihenésről, vasárnapról, gyerek-istentiszteletről. Problematikus, hogy a gyermek a családjától függ, a családján múlik, hogy elmennek-e templomba. Bátoríthatjuk őket, akár istentiszteleti naplót is adhatunk, matricákat gyűjthetnek, de fontos, hogy mindig lojálisak legyünk a szülők felé, és sem a szülőket ne szégyenítsük meg a gyermek előtt, sem a gyermeket a szülők hitetlensége miatt!

A második kőtábla parancsolatai könnyebben érthetőek a gyermekek számára. Ne csak a szó szerinti tiltó értelmezésekre koncentráljunk, hanem a pozitív olvasatokra (Pl. Ne lopj! Légy adakozó!; Ne tanúskodj hamisan! Légy őszinte!; Ne paráználkodj! Őrizd meg a gondolataidat a lelketlen szexualitást ábrázoló képektől, filmektől, viccektől, beszédtelettől!)! A gyermekek szívesen beszélgetnek ezekről a kérdésekről. Adjunk teret nekik, hogy a maguk nyelvén, a maguk élethelyzeteiről meséljenek!

A nagy parancsolat, mint újszövetségi párhuzam megadja a gyermekek számára a parancsolatok gyökerét. Ha a szeretet vezérel minket, a parancsolatoknak megfelelő lesz az életünk. Beszéljünk a lelkiismeret-furdalás rossz érzéséről, ami nekünk rossz, de választhatjuk a parancsolatok szerinti életet, ami a szeretet érzéséhez és a boldogság érzéséhez kapcsolódik! Beszéljünk arról is, hogy sokszor elvétjük a cselekedeteinket, de Isten mindig lehetőséget ad az újrakezdetre, mert a törvények nem fenyegetések, hanem útmutatók.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja segítséggel a tankönyvi képek és a szövegek alapján elmondani a szövetségkötés és a Tízparancsolat történetét. ○ Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéit: Máté evangéliuma 22,37b, Máté evangéliuma 22,39. ○ Tudja a Tízparancsolat rövidített változatát memoriter szinten.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja a tankönyvi képek és a szövegek alapján elmondani a szövetségkötés és a Tízparancsolat történetét. ○ Tudja értelmezni a lecke Igéit: Máté evangéliuma 22,37b, Máté evangéliuma 22,39. ○ Tudja a Tízparancsolat rövidített változatát memoriter szinten és magyarázza azokat röviden.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten szövetséget köt a népével, és az élet törvényeivel gondoskodik róluk.

Kognitív cél: A Tízparancsolatnak, mint az életet védelmező törvényeknek a megismertetése.

Affektív cél: Az életet védelmező érzelmi attitűddel való azonosulás.

Pragmatikus cél: Az életet védelmező szabályok megtapasztaltatása

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ha a bevezető leckében (Szabályok) nem oldottuk meg a védőeszközökről szóló feladatot, vagy az állami iskolában nem volt a témát bevezető óra, akkor itt indíthatunk a következő játékkal: Írd körül, mire való! – körülírás activity A tankönyven található biztonsági eszközöket fénymásoljuk ki kinagyítva! Osszuk ki a gyerekeknek a lapokat lefelé fordítva! Egy-egy tanuló nézze meg a kapott ábrát, írja körül az adott tárgyat, hogy az osztálytársak kitalálhassák! Miután a tanulók kitalálták, mágnessel rakja fel a diák a táblára!	TKEI Szabályok olvasmány, 68. o. 2. feladat Eszköz: ábrák kinagyítva, tábla, mágnes

	Ha az összes rajz felkerült a táblára, beszélgethetünk róluk: • Mi a közös bennük? Milyen kifejezést használt szinte mindenki a körülírásnál? (védi a...) • Mutassuk végig a rajzokat, jelentkezzenek azok a tanulók, akik már használták az eszközt! Vagy: Hogyan gondoskodott Isten a pusztában a népéről? Fejtsük meg a rejtvényeket a tankönyvben! Beszéljük meg, melyik segítséggel mitől védte meg Isten a népet! Figyeljük meg a továbbiakban, hogy vajon a Tízparancsolattal mitől védi meg Isten az embereket! Átvezetés: Isten a pusztában sok mindennel gondoskodott népéről, népe életéről. A Sínai-hegyen olyan szabályokat adott, amelyek védték az egyes ember és a közösség életét.	Kapcsolódó feladat: TKEI 13. lecke 3. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Az élet törvényei: • Isten elérkezettnek látta az időt a szövetségekötésre • Az Úr megjelenik a Sínai-hegyen • Szövetségekötés • Az élet törvényei a két kőtáblán A történet értelmezése bibliai igehelyek segítségével. Adjunk a gyerekek kezébe Bibliát! Dolgozhatnak párban is! Segítsünk a gyerekeknek kikeresni a Bibliai kvízben szereplő igehelyeket! Amikor kikeresték, valaki olvassa fel az Igét és fogalmazza meg a választ a kérdésre! Hangsúlyozzuk, hogy a Biblia az a könyv, amely arra emlékeztet bennünket, hogy Isten szövetséget köt velünk is és jó szabályokat akar nekünk adni. Pusztai számtan – mondóka a szövetségekötésről Olvassuk el a tankönyvből Miklya Zsolt versét! • Értelmezzük megbeszéléssel a következő kifejezéseket: Sínai-hegy, szövetséget köt, óvó akarat, életünk a tét, ruhám tiszta gyolcs. • Kérdezzük meg a gyerekeket, hogyan mondanák másként ezeket a szavakat!	TKEI 13. lecke TKEI Bibliai kvíz, 72.o. TKEI 13. lecke, 1. feladat

	• Mondogassuk egymásnak válaszolgatva, mondókaként: vállalja mindig másik gyermek a számolást, a többiek pedig válaszoljanak! • A mondókát ezután óráról órára ismételhetjük.	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Amit szeretnétek...” (TKGY 137. o. 2., TKEI 153. o. 2.) RÉ21 821: „Isten szíven megpihenve...” (TKGY 142.o. 7., TKEI 158. o. 7.) „Köszönöm, köszönöm...” (TKGY 142. o. 7., TKEI 158. o. 7.) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TKGY 144. o. 10., TKEI 160. o. 10.) RÉ21 227:1–3. verse: „Siess, keresztyén, lelki jót hallani...” RÉ21 105:5 „Ezt önekik azért mívelte...” BS 200: „Az Istennek Tízparancsolatja...” (dall. RÉ21 140: „Szabadíts meg engem, Úristen...”) „Kicsiny kis fényemmel...” https://www.pinterest.de/pin/295900637997377342/	
Házi feladat	Készíts rajzot egy olyan helyzetről, amelyben érezted, hogy Isten a te jó barátod, a te szövetségese!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 59. o., TKEI 69. o.

A képen látható:

Tematikus kép. Sziklás, sivár hely, a felhők felett emelkedik ki a Sínai-hegy, a képen Mózes és Isten népe látható. Az emberek kicsik-nagyok, férfiak-nők kapcsolata bensőségesnek látszik a mozdulatokat elemezve. A központi figura Mózes, aki botot tart a kezében és felfelé tekint. Fönn a nap ragyogja be a hegycsúcsot, melynek szimbolikus jelentése van.

A szöveg: A szöveg központi üzenete a szövetségkötés és a Tízparancsolat. A 70.,71., ill. 60.,61. oldalakon láthatjuk a két kőtáblát a parancsolatokkal. A *Tudod-e?* - rész utal a nagy parancsolatra, amelyeket Jézus fogalmazott meg.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Mit határozott el Isten?
- Mit jelent a szövetség? Hogyan mondhatjuk másként?

- Mózes hová vitte a népet? Mit tapasztaltak három nap után? Figyeld meg képet!
- Mit mondott Mózesnek az Úr?
- Hogyan fogadta a nép a szövetség gondolatát és a Tízparancsolatot?
- Olvassátok el az Istennel kapcsolatos parancsolatokat! Értelmezzétek, fogalmazzátok meg saját szavaitokkal ezeket!
- Olvassátok el az emberekkel kapcsolatos parancsolatokat! Értelmezzétek, fogalmazzátok meg saját szavaitokkal ezeket is!

A *Tudod-e?* - részből megtudhatod, hogy Jézus hogyan foglalta össze a Tízparancsolatot!

Beszélgetéspontok az aranymondásokhoz:

Aranymondás: „Szeresd az Urat, a te Istenedet!”

- Olvasd el az aranymondást!
- Hogyan tudod kimutatni a szeretetedet Istennek? Mondjátok el egymásnak!

Aranymondás: „Szeresd felbarátodat, mint magadat!”

- Olvasd el az aranymondást!
- Kik a te felebarátaid, embertársaid? Sorolj fel néhányat!

1. Szőjünk!

Szövés technikát alkalmazó kézművességgel szemléltethetjük a gyermekek számára a szövetség szónak a jelentését. A szövetségben a felek összeszövik az életüket, a tetteiket, döntéseiket, szabályaikat. Ezek pedig megtartó erővel bírnak. Ahogy a vető szál tartja meg mindazt, a különböző anyagokat (fonál, virág, fűszál, papír), amit rászövünk, ugyanúgy az Istennel megkötött szövetségben elhangzó törvények, szabályok tartják meg az embert és vezetik a megfelelő irányba.

Órán is könnyen végrehajtható szövés technikák:

<http://childinharmony.blogspot.hu/2010/05/weave-with-nature.html>

2. Tízparancsolat kézművesség

Többféle kézműves technikával dolgozhatjuk fel a Tízparancsolatot:

- Mozdony (Én az Úr vagyok, a te Istened) vasúti kocsikkal (parancsolatok);
- Festékes tenyérlenymat 10 ujjára ragaszthatjuk vagy írhatjuk a parancsolatokat.
<https://histreasureseekers.wordpress.com/2011/05/20/train-up-a-child-10-commandments-pt-2/>
- Rajzolják körbe a gyermekek a padtársuk segítségével egy A/4-es lapra a két tenyerüket, az ujjakba írják be a parancsolatokat!

3. Tízparancsolat – bevezető, ráhangoló játék

Cél: a Tízparancsolat lényegének tudatosítása (vezérfonal a hívő ember számára, nem pedig merev szabályrendszer. Isten szeretetének a jele az, hogy megmondja a népének, hogy hogyan éljen, ha boldog akar lenni.)

A játék neve: Ki akar jót nekem?

A játék lényege: Van egy Útonjáró játékos és három Tanácsadó. Az Útonjáró mindenkit megkérdez, és eldönti, hogy kire hallgat.

A három Tanácsadó:

- Az Útonjáró barátja (tehát mindig jót akar neki)
- Az Útonjáró ellensége (tehát mindig rosszat akar neki)
- Nem ismeri az Útonjárót (ő dönti el, hogy jót akar vagy nem)

Eszközök: 6 darab szőnyeg, tojáshéj vagy száraztészta a szőnyeg alá, ami jelzi, hogy ez korhadt.

Játék előkészülete:

- Kiválasztjuk az Útonjárót és a 3 tanácsadót.
- Útonjáró kimegy a teremből.
- A három tanácsadó között kiosztjuk a szerepeket (érzelemkártyákkal=sematikus arcok, egyik mosolyog, másik mérges, harmadik semleges)
- Lerakjuk a szőnyeget.
- Minden szőnyeghármass egy hidat jelent.
- Az egyik szőnyeget megjelöljük: ez lesz a korhadt gerenda - tojáshéj a szőnyeg alá.
- Meg kell jegyezni a gyerekeknek, hogy melyik ez a korhadt gerenda.

A játék menete:

Bejön az Útonjáró.

Kerettörténet elmesélése:

Te egy Útonjáró vagy. Elérkeztél egy folyóhoz. A folyón vezet át két veszélyes függőhíd. Mindkét hídnak 3 gerendája van. A gond az, hogy az egyik hídnak elkorhadt egy gerendája.

A túlparton áll 3 ember. Ők tudják, hogy melyik a korhadt. Egyikük a barátod. Másikuk az ellenséged. A harmadik egy idegen. Nem tudni, hogy jó ember-e vagy rossz. Ezért ő lehet, hogy igazat mond neked, de lehet, hogy hazudik. De az is lehet, hogy egyszer igazat mond, később hazudik.

A folyó partján megkérdezheted mind a három embert, hogy melyik hídon indulj el. Te döntöd el, hogy kinek a tanácsát fogadod el. Ha rálépsz egy gerendára, akkor kiderül, hogy lezuhansz-e vagy nem. Ha lezuhansz, vége a játéknak. Ha nem zuhansz le, mehetsz tovább. Ha átérsz a hídon, vége a játéknak. Megmenekültél. Először lépj az első gerendára! Ha nem zuhantál le, akkor mehetsz tovább. De ekkor megkérdezheted, hogy egyet vagy kettőt lépj.

Átjutás vagy lezuhanás után megkérjük az Útonjárót: – Találd ki, hogy ki kicsoda volt!

Ezután lehet cserélni a szerepeket.

Amikor mindenki játszott, akkor megbeszéljük:

1. Ki akart jót neked?
2. Vajon miért akart jót?
3. Ki az, aki általában nekünk jót akar?

A lényeg, hogy a válaszból azt kellene kiemelni, hogy azok akarnak nekünk jót, akik szeretnek minket.

Átvezetés a bibliai történethez. Isten ugyanígy jót akart a népének, mint a Barát az Útonjárónak. Ezért Isten néhány utasítást adott a népének. Azért, hogy ne úgy járjanak, mint az ember, aki korhadt gerendára lépett. Miért akart Isten jót a választott népének?

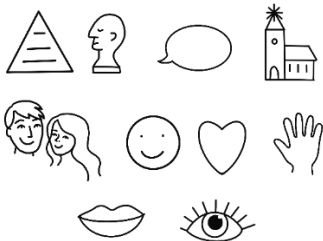
Forrásanyag: <http://kreativhittan.blogspot.hu/2013/03/tizparancsolat.html>

Fő hangsúly: Szeresd az Urat! (1. kőtábla)

Affektív cél: Az Istennel való szeretetkapcsolat segítő és gátló tényezőinek feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése abban, hogy az első négy parancsolat számukra megélhető következményeit megfogalmazzák.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	„ Szeresd az Urat, a te Istenedet ” rejtvény Rajzoljuk fel az aranymondás betűinek a helyét a táblára (akasztófaszerűen)! Tippeljenek a gyerekek sorra egy-egy betűt! Aki megfejti, választhat egy éneket az eddig ismertekből.	Eszköz: tábla/ívpapír filc/kréta
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Tudod-e? alapján az első kőtábla anyagára rávezetés: • A szeretet a parancsolatok gyökere • A nagy parancsolat összefoglalja a 10 parancsolatot • Az első fele az első kőtábláról, a másik fele a második kőtábláról A parancsolatok értelmezése Olvassuk el Miklya Zsolt Tízparancs című versét! Beszéljük meg a gyermekek számára könnyebben értelmezhető szöveg alapján, hogy melyik parancsolatban mire figyelmeztet, mit parancsol Isten! Játsszuk ezt a verset is mondókaként, egymásnak válaszolgatva! A vershez kapcsolódva lerajzolhatjuk egyszerű szimbólumokkal az első kőtábla parancsolatait: 1. háromszög, amely piramisra emlékeztet, vagyis a szabadító Istenre 2. egy szobor nyaka és feje, amely a bálványokra emlékeztet 3. egy szövegbuborék, amely a beszédre emlékeztet 4. egy templom-forma, amely a vasárnapi istentiszteletre emlékeztet	TKEI 13. lecke, 73. o. TKEI 13. lecke 2. feladat

	Használhatjuk erre a tankönyv végén az üres kreatív oldalakat. A parancsolatok korosztályi szintű alkalmazása A tankönyv feladatának megoldásával tekintünk arra, mit jelenthetnek a parancsolatok egy mai harmadikosnak.	TKEI 13. lecke 4. feladat
Aranymondás	„Szeresd az Urat, a te Istenedet!” (Mt 22,37b)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 821: „Isten szívéen megpihenve...” (TKGY 142.o. 7., TKEI 158. o. 7.) „Köszönöm, köszönöm...” (TKGY 142.o. 7., TKEI 158. o. 7.) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TKGY 144.o. 10., TKEI 160. o. 10.) RÉ21 227:1–3. verse: „Siess, keresztyén, lelki jót hallani...” RÉ21 105:5 „Ezt önekik azért mívelte...” BS 200: „Az Istennek Tízparancsolatja...” (dall. RÉ21 140: „Szabadíts meg engem...”)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Alkossunk logót!

Közlekedési szabályokat, általános előírásokat gyakran ábrázolnak egy-egy leegyszerűsített rajzzal. Gyűjtsünk ilyen példákat a gyerekekkel! Például: fagyalttölcsér áthúzva a busz első ajtaján, piros keretű háromszögben szökkenő szarvasok az utak mentén, stb. Alkossunk az első kőtábla parancsolataihoz ugyanilyen rajzokat, logókat!

A gyerekek dolgozhatnak párban. Beszéljük meg, melyik páros melyik parancsolathoz tervezi a logót!

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

4. Marci fogalmazása

Szeretem **Istent**, ezért Őt tekintem egyedül Úrnak, nem imádkozom más Istenhez. Tudom, hogy Ő nem látható, ezért nem tudjuk **lerajzolni** egy papírra, vagy **kifaragni** fából, kőből. Nem **imádok** emberek által készített szobrokat. Mivel **szeretem** Istent, csak szeretettel beszélek Róla. **Vasárnap** elmegyek a templomba, ott énekelünk Neki a társaimmal, **bibliai** történeteket tanulunk, és **imádkozunk** Hozzá! Jó Isten szeretetében élni, mert Ő vigyáz rám.

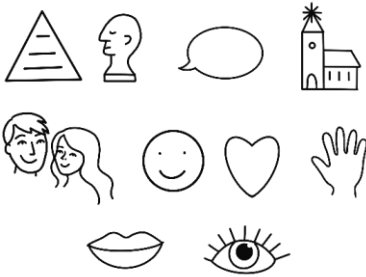
ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT
EGYHÁZI ISKOLÁK 3. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Szeresd felebarátod! (2. kőtábla)

Kognitív cél: Annak felismertetése, hogy a második kőtábla parancsolatai az egyén más emberekkel való szeretetkapcsolatáról szólnak.

Affektív cél: Az emberekkel való szeretetkapcsolat segítő és gátló tényezőinek feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése abban, hogy az 5–10. parancsolatok számukra megélhető következményeit megfogalmazzák.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	„Szeresd felebarátodat, mint magadat!” rejtvény Rajzoljuk fel az aranymondás betűinek a helyét a táblára! Tippeljenek a gyerekek sorra betűt! Aki megfejti, választhat egy éneket az eddig ismertekből.	Javaslat: A nagy parancsolat második felének megfejtésénél visszatérhetünk az előző órák anyagának ismételtesére.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	A parancsolatok értelmezése Olvassuk el újra a parancsolatokat a két kőtábláról! Ismételjük át Miklya Zsolt Tízparancs című versét! Beszéljük meg, melyik sor mit jelent! Mondogassuk mondókaként, válaszolgatva! Folytassuk a tankönyv kreatív oldalain a rajzolást a parancsolatokhoz. Használhatjuk a következő szimbólumokat, egyszerű rajzokat a második kőtáblához: 5. Két pálcika ember: apa és anya 6. Mosolygó arc 7. Szív 8. Kéz 9. Száj 10. Szem Szeretem! Nem szeretem! – tevékenységek gyűjtése a 2. kőtábla parancsolataihoz	TKEI 13. lecke 2. feladat Eszköz: post-it-ok Javaslat:

	Kérjük meg a diákokat, hogy írjanak egyenként két dolgot, amelyeken megbántódnak, és 2 dolgot, ami jólesik nekik otthon vagy az iskolában. A tankönyvben található kő tábla segítségével szortírozzuk, hogy melyik rossz és melyik jó élmény/átélés melyik parancsolathoz tartozik! Vezessük a táblán a megbeszélés folyamatát, írjuk fel a parancsolatokat, és ragasszuk mellé a post-iteket! Beszélgessünk a gyűjtőmunka alapján a második kő tábla parancsolatairól! A parancsolatok korosztályi szintű alkalmazása Párban dolgozva oldják meg a tanulók a tankönyv 5. feladatát.	Ha nagy létszámú osztályban tanítunk, akkor osszuk 4 fős csoportokba a gyerekeket, és a csoportok írjanak ötleteket! TKEI 13. lecke 5. feladat
Aranymondás	„Szeresd felebarátodat, mint magadat!” (Mt 22,38)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Amit szeretnétek...” (TKGY 137.o. 2., TKEI 153. o. 2.) RÉ21 821: „Isten szíven megpihenve...” (TKGY 142.o. 7., TKEI 158. o. 7.) RÉ21 227:1–3. verse: „Siess, keresztyén, lelki jót hallani...” RÉ21 105:5 „Ezt önekik azért mívelte...” BS 200: „Az Istennek Tízparancsolatja...” (dall. RÉ21 140: „Szabadíts meg...”)	
Házi feladat	Az aranymondás memorizálása Ha az órán nem került rá sor: TKGY 13. lecke 5. feladat TKEI 13. lecke 5. feladat	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Alkossunk logót!

Közlekedési szabályokat, általános előírásokat gyakran ábrázolnak egy-egy leegyszerűsített rajzzal. Gyűjtsünk ilyen példákat a gyerekekkel! Például: fagyalttölcsér áthúzva a busz első ajtaján, piros keretű háromszögben szökkenő szarvasok az utak mentén, stb. Alkossunk az első kő tábla parancsolataihoz ugyanilyen rajzokat, logókat!

A gyerekek dolgozhatnak párban. Beszéljük meg, melyik páros melyik parancsolathoz tervezi a logót!

14. ISTEN HAZÁT KÉSZÍT: KÉMEK KÁNAÁNBAN

(4Móz 13–14)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BETZ, O. (Hrsg.), Calwer Bibellexikon, Stuttgart 1967.

HENNING, KURT. (Hrsg.), Jerusalemer Bibellexikon, Neuhausen-Stuttgart 1989.

SOGGIN J. A., Bevezetés az Ószövetségbe, Budapest 1999.

RAD VON, G., Az Ószövetség teológiája, Budapest 2000.

<http://www.bibelwissenschaft.de/>

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata, Budapest 1995.)

Isten hosszú ideig készítette népét arra, hogy a hosszú jövevénylét után saját hazát szerezzenek. A letelepült életforma előtt hosszú ideig vándoroltak a pusztában Isten ígéreteire, vezetésére és gondoskodására hagyatkozva. Isten ez alatt az idő alatt készítette népét az ígért földjére való belépésre. A megígért tejjel és mézzel folyó terület (2Móz 13,5) azonban nem volt lakatlan. A helyszín felmérése érdekében Isten kémeket küldet Mózzal.

Kánaán:

Mózes 4. könyvének 34. része 3–10. versekben nevezi meg pontosan Kánaán határait. „*A déli határvidék a Cin-pusztától Edóm mentén legyen. Ez legyen a déli határotok: keleten a Sós-tenger végétől induljon, kerülje meg a határ délről az Akrabbím-hágót, és menjen Cin felé, nyúljon le Kádés-Barneától délre, majd haladjon Hacar-Addárig, és menjen tovább Acmon felé. Acmontól forduljon a határ Egyiptom patakja felé, és végződjék a tengernél. A nyugati határotok a Nagy-tenger és annak partvidéke legyen. Ez legyen a nyugati határotok. Ez legyen az északi határotok: A Nagy-tengertől a Hór-hegyig jelöljétek ki, a Hór-hegytől jelöljétek ki a Hamátba vezető útig, majd a határ nyúljon ki Cedád felé, azután haladjon a határ Zifrón felé, és a vége Hacar-Énánál legyen. Ez legyen az északi határotok. A keleti határt Hacar-Énántól Sefámig jelöljétek ki, Sefámtól menjen le a határ Riblá felé, Ajintól keletre, majd menjen tovább a határ lefelé, amíg el nem éri a Kinneret-tó keleti partján levő magaslatokat. Azután menjen le a határ a Jordán felé, és végződjék a Sós-tengernél. Ez legyen országotok határa körös-körül.*”

Ezt a területet ígérte meg Isten Ábrahám leszármazottainak hazául, miután elhívta az otthonából (1Móz 12,7). Ezt az ígértét Isten többször is megerősítette (1Móz 13,15.17), és később Ábrahám utódainak is megismételte. (1Móz 26,3; 28,13; 35,12; 2Móz 6,4) Ezért kapta ez a föld az „Ígért földje” nevet. Kánaán lakossága különféle népekből tevődött össze, akiknek azonban a nyelve, vallása és kultúrája azonos volt. Politikailag azonban sohasem volt egységes a terület, kiskirályságokra osztódott.

Tejjel és mézzel folyó föld:

Többször is elhangzik a Bibliában az Ígért földjének ígérete kapcsán a tejjel és mézzel folyó jelző. A kifejezés pontos háttere nem ismert. Az bizonyos, hogy a jólétre, a bőségre utal. A pusztai vándorlás során különösen is sokat jelentett az erre az ígérethez való visszaemlékezés. A felderítési történet szerint ez a föld kiemelkedően jó terméshozó minőségét jelentette.

Kémlelés Kánaánban:

Isten megbízta Mózeszt, hogy válasszon ki a kémlelésre 12 férfit. Ez a 12 férfi a teljes népet képviselte. A kiválasztás szempontja elsődlegesen a tekintély volt, vagyis a szavahihetőség, megbízhatóság, nem pedig a fizikai erőnlét vagy rátermettség. (Tehát nem azok a

tulajdonságok, amelyek egyébként egy klasszikus értelemben vett kémnek elengedhetetlenek.) Azért volt szükség éppen ezekre a tulajdonságokra, hogy minél pontosabban mondják el a tapasztalataikat, és a nép többi tagja higgyen nekik. Mózes a kiválasztottaknak pontosan megmondta, hogy miről vár visszajelzést. Részben információkat várt, részben véleményt, vagyis a tények értékelését. Negyven napig tartózkodtak Kánaánban. Felmérték a kémek a föld terméshozó képességét a gyümölcssei révén, megfigyelték a lakosság életmódját, felmérték a kultúrájukat.

Kémek beszámolója Kánaánról:

A 12 kém beszámolója a tények tekintetében megegyezett. A különbség a tények értelmezésében volt. Mivel 10 képviselő szerint legyőzhetetlen akadállyal állnak szembe, ezért a nép ismét zúgolódni kezdett. Ez egy olyan zúgolódástörténet, amelyre Isten büntetéssel felel, mivel ellene fordultak. Isten az ígétét nem vonta vissza, hanem beteljesedését 40 évvel későbbre tette a nép hitetlensége miatt. Ez az időszak akkor egy emberöltőnyi idő volt. A 12 kém közül kiemelkedett Józsué és Káleb, akik Istenben bíztak, és nem a láthatókra néztek. (4Móz 14,9)

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja a tankönyvi képek és a szöveg alapján segítséggel elmondani a kánaáni történetet. ○ Ismerje és tudja értelmezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 81,14.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Legyen képes összefüggően beszámolni a tankönyvi képek és szöveg alapján a kánaáni történetről. ○ Legyen képes értelmezni és magyarázni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 81,14.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A lecke anyaga a Kánaán, ígét és beteljesedés fogalmakra épít. A kánaán szó, a magyar nyelvben a tulajdonnévtől elvált, állandósult kifejezés a teljességet, legnagyobb vágyainkat, elképzeléseinket sűríti magába. A gyermekből az Ígét Földje kifejezés kapcsán megszülető képpel hívhatjuk elő. Ebben a képben megjelenhetnek a gyermek vágyai. Erre építjük a vágy – ígét – beteljesedés fogalomhármast.

Vannak vágyaink, amelyekre nincs ígétünk. A gyermek is megéli, hogy vágyakozik több mindenre, van, amit megígérnek a szülei, van, amit nem. Újból és újból elmondja kéréseit, szeretne ígéteket kapni rá, van, amire kap, van, amire nem. Ugyanígy az Isten előtt is feltárhatjuk a vágyainkat, van, amire van ígétünk, van, amire nincs. A történetben éppen erre a különbségre találunk példát. A nép ígétet kapott az új föld gazdagságára, de Isten nem ígérte, hogy nehézségek nélkül lehet az övék.

Ide kapcsolható az ígélet és beteljesedés másik tényezője: a beteljesedésben, a megvalósításban nekünk is szerepünk van. A családokban egyre elterjedtebb az a modell, hogy a szülők mindent megígérnek, és mindent meg is tesznek gyermekeikért, hogy a gyermeknek ne kelljen nélkülöznie, és a gyermeket ne kelljen megterhelni. Ez az attitűd egyrészt megfosztja a gyermeket attól, hogy megtanuljon lemondani a vágyairól, illetve megfosztja attól a tapasztalattól, hogy egy-egy nagyobb ügyért, vágyott dologért lehet és érdemes nagy áldozatot vállalni, amiben meg lehet élni a győzelmet, a siker örömét, a gondviselés erejét.

A gyermekeknek éppen azért van kevés önbizalmuk egy-egy tevékenységhez, mert nem tapasztalták meg, hogy belevágnak, és a környezetük segítségével végül sikerül. Ugyanúgy, ahogy Izráel népe, amely a rabszolgasorsban, alávetett életmódban elszokott a szabad, kezdeményező léttől. A lecke arra akarja bátorítani a gyermekeket, hogy merjenek egy-egy feladatba belevágni egy ígélet, egy ügy érdekében, és bízzanak abban, hogy megkapják a szükséges segítséget.

A gyermekek előtt álló ígérek egyszerűbbek, a hétköznapiakhoz kötődnek. Elsődlegesen a teremtettségi rendre van hosszú távú ígéletük, hogy édesanyák, édesapák lesznek, önállósodnak, lesz egy hivatásuk, saját egzisztenciájuk, és így szolgálhatják Istent azon a helyen, területen, ahova Isten helyezi őket. A mai bizonytalan világban ezen az úton is bátorságra és bizalomra van szükségük, hogy belevághassanak. Bátorságra, hogy haladjanak a tanulásaikban, merjenek nagyokat álmodni, és bizalomra, hogy Isten mindig megadja a segítséget. Különösen ott fontos ez, ahol a szülők már elvesztették a bizalmukat és bátorságukat, és leginkább a keserűség, panasz, kilátástalanság árad belőlük, az életükből, így a gyermek előtt nincs olyan életút, amire vágyott példaként tekinthet.

Isten újat teremtő hatalma és gondviselő jelenléte az az üzenet, amivel zárhatjuk ennek az évnak az öszövétségi történeteit. Ezzel a leckével végződnek Izráel népének szabadulástörténete az idén. Már most előre vetíthetjük a következő év tematikáját, a honfoglalást, amikor a megszabadított nép megtanul Isten uralma alatt élni.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK ÉS ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten ígéreteiben nekünk is szerepünk van.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy Isten valóban megtartja az ígéreteit, de az embereknek is szerepük lehet benne.

Affektív cél: Az ígérek megvalósulásában történő szerepvállalással való azonosulás.

Pragmatikus cél: Olyan lehetőségek teremtése az órán, melyekben a diákok felismerhetik és megvalósíthatják saját feladataikat.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ígélet Földje képzeletjáték Csendesítsük el a gyermekeket! Hajtsák le a fejüket a padon összefont kezükre! Hunyják le a szemüket! Adjunk ki egy hangot! (triangulumon/gitáron/zongorán...) Figyeljenek a hangra, kövessék Csenszországba, ahol teljes csend van, csak a képzelet játszik. Mondjuk el minél szemléletesebben számukra Isten népének útját az Ígélet Földje határáig!	Eszköz: hangszer/ triangulum Kapcsolódó feladat: TKGY 14. lecke 1. feladat TKEI 14. lecke 1. feladat Javaslat:

	• Isten ígéretet tesz a megszabadított népnek • A pusztai vándorlás nehézsége • Az ígéret ereje: érdemes kitartani! • Kétségbeesés és remény kettőssége • Kémek kiküldése, kíváncsiság Így fejezzük be: „Mindenkinek volt egy képe, ahogyan elképzelte az Ígéret Földjét. Tebenned is van egy kép. Milyen az a föld, milyen az a legszebb ország, a leggyönyörűbb vidék, amit szerinted Isten elkészített népének? Képzeld el! Barangold be képzeletben, figyeld meg minden részletét!” Hagyjunk időt a képzeletre! Majd ugyanannak a hangnak a megszólaltatásával hozzuk vissza őket az osztályba! Beszélgetés a képzeletben megszületett képekről: • Milyen volt az az Ígéret Földje, ahol Te képzeletben jártál? • Összegezzük a képzeletben megszületett képeket, hogy mi a közös bennük, nézzük végig a megrajzolt képeket, elemezzük őket! Átvezetés: Isten népe is kíváncsi volt arra a földre, amit Isten ígért nekik, ezért kémeket küldött előre. Ha összeolvassátok azoknak a tulajdonságoknak a kezdőbetűit, amelyeket a történetmondás közben írok, megtudjátok az Ígéret Földjének bibliai nevét.	Vezessük be a gyermekeket a csendjátékba! Előre mondjuk el nekik, hogy akkor tudunk a bennünk lévő képekre legjobban figyelni, ha elcsendesedünk, befelé figyelünk! A triangulum vagy más hangszer hangja indítja el őket Csendszágba, és ugyanaz a hang hozza vissza őket az osztályba. Le is rajzoltathatjuk a gyermekekkel, ha tudunk rá időt szánni, vagy feladhatjuk házi feladatnak, szorgalminak.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Isten hazát készít: kémek Kánaánban: • Próbákkal teli hosszas vándorút a pusztában • Mózes kémeket küld: törzsenként egy harcost • A kémek visszatérése • A jó hír • A rossz hír • A kémek félelme és kétségbeskedése • Káléb és Józsué hite és bizalma • A nép zúgolódása, hitetlensége • Isten haragja Aranymondás: „Bárcsak rám hallgatna népem, az én utaimon járna Izráel!” (Zsolt 81,14) • Isten büntetése és megtartó szeretete. • Az idei tananyag lezárása, előremutató negyedik tematikára	TKGY 14. lecke, 66. o. TKEI 14. lecke, 76. o. Javaslat: A történet elmesélése közben használjuk a következő szavakat és írjuk közben egymás alá a táblára: Káprázatos Ámulatos Nevezetes Alkalmas Áldott Napsütötte Így akrosztichont képezünk a Kánaán szóra.

	Kánaán földje, Izráel országa A fogalmak, helyszínek tisztázása a Tudod-e? rész és a tankönyv képeinek a segítségével. Ígéretetek, amelyeket a gyermek kapott és ígéretetek, amelyeket a gyermek tett Feladatmegoldás és beszélgetés a tankönyv feladataihoz kapcsolódva: Neked ki tett már ígéretet? Mi az, amire nagyon vártál? Mi valósult meg? Minek örültél? Te milyen ígéreteteket tettél már? Sikerült beváltanod? Vállald az utat! Vigyünk be az órára annyi fűgét vagy kis tálacskában/szalvétában mazsolát, ahány tanulónk van! Tegyük le egy sorba az osztályterem egyik felébe úgy, hogy mögöttünk helyezkedjenek el, míg mi a falnál, a fal felé fordulva állunk! A tanulók a terem túlsó feléből próbálják meg úgy elérni az egyik tálat/fűgét, hogy az őr (a falnál háttal álló tanító) ne vegye őket észre! Amikor az őr feléjük fordul, nem szabad, hogy mozgásban legyenek vagy hangot keltsenek. Ha valaki épp akkor mozdul vagy hangot ad, annak újból kell kezdenie az utat.	TKGY 14. lecke, 67. o. TKEI 14. lecke, 77. o. Kapcsolódó feladat: TKGY 14. lecke 2. feladat TKEI 14. lecke 2. feladat TKGY 14. lecke 3–4. feladat TKEI 14. lecke 3–4. feladat A játék alkalmas annak az érzékeltetésére, hogy ha nehéznek, vagy akár reménytelennek tűnik is egy vállalkozás, vállalni kell az utat.
Aranymondás	„Bárcsak rám hallgatna népem, az én utaimon járna Izráel!” (Zsolt 81,14)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 724: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TKGY 137.o. 1., TKEI 153. o. 1.) RÉ21 170: „Az Úr Istent magasztalom...” (TKGY 139.o. 4., TKEI 155. o. 4.) BS 144: „Védelmezz, Istenem...” „Olyan örömet, mint a forrás...” http://enekeskonyv.lutheran.hu/enek571.htm	
Házi feladat	TKGY 14. lecke 2. feladat TKEI 14. lecke 2. feladat	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 66-67. o., TKEI 76-77. o.

A képen látható:

A 76., ill. 66. oldalon tematikus kép látható. Két szemben álló csoportot lát a néző. a bal oldalon Mózes és a várakozó izráeliek, velük szemben a kémek, akik magukkal hozták azokat a bizonyítékokat, amelyek Kánaán gazdagságát igazolták. (gránátalma, szőlő, füge, melyek jóval nagyobbak a megszokottnál)

A 77., ill. 67. oldalon térkép, rajta mozaikképek montázs jelleggel, Kánaán földrajzi helyét és gazdagságát hivatottak jelezni.

A szöveg: A fókusz az izráeli nép kételkedésére irányítja a figyelmet. A kémek jelentése alapján a nép bevehetetlennek ítéli Kánaánt, pedig annak gazdagsága vonzó számukra. Két ember van, Káléb és Józsué, akik bíznak Isten segítségében, de a többiek nem. Isten megharagszik a kételkedőkre és büntetésül negyven évig kellett bolyonganiuk a pusztában, míg végre elfoglalhatták az Ígéret Földjét.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Olvassátok el a szöveget! Figyeljétek meg, miért kételkedtek a zsidók, mikor megtudták a kémektől, milyen Kánaán, és milyen népek lakják!
- Mit parancsolt az Úr Mózesnek? Miért?
- Mit hoztak magukkal a kémek? Ettetek-e már gránátalmát, fügét és szőlőt? Hogy néznek ki és milyen ízű gyümölcsök ezek?
- Mit mondtak Kánaánról a kémek? Mit jelent a „tejjel-mézzel folyó föld” kifejezés?
- Mit mondtak a kémek az ott lakókról?
- Miért kezdtek el kételkedni a zsidók? Kik voltak azok, akik bíztak az Úrban?
- Miért haragudott meg Isten a kételkedőkre? Hogyan büntette meg őket?
- Vizsgáljátok meg kiscsoportokban a 77., ill. 67. oldalon lévő szöveget és térképet! Mit tudtatok meg Kánaánról? Ki járt már közületek Izráelben? Mondja el a többieknek a tapasztalatait!
- A képecskék mit árulnak el Izráelről? Beszéljétek meg, és mondjátok el!

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: ”Bárcsak rám hallgatna népem, az én utaimon járna Izráel!”

- Ki mondja ezt a mondatot? Miért?
- Gondold végig az utóbbi hetedet! Mindig a helyes úton jártál, mindig helyesen viselkedtél? Miért? Ha nem sikerült, mit tehetsz? Hogyan változtathatsz a viselkedéseden?

1. Imádságra nevelés: kérések és Isten válasza

Ezzel az imádságra nevelési gyakorlattal azt szeretnénk tudatosítani a hittanosokban, hogy a kérő imádság nem azt jelenti, hogy bármit kérünk, akkor azt biztosan megkapjuk. Isten különböző módokon felel az imádságainkra. Néha hamar megkapjuk, amit kérünk, néha várni kell és akár többször is kérni. Máskor pedig nem kapjuk meg, amit kérünk. De ez nem jelenti azt, hogy Isten nem hallgatja meg az imádságainkat, csak azt jelenti, hogy különbözőképpen teljesíti, mert bölcsőbb sokkal, mint mi. Ebből a tapasztalatból is tanulunk Istenről.

A kánaáni honfoglalás előtt Isten népének sokáig türelemmel kellett várni, hogy az ígéret földjére megérkezzenek. Bizonyára sokan imádkoztak hosszú ideig azért, hogy megérkezzenek, és az ország szép és jó legyen.

a) Tevékenység:

Jegyzetfüzetet készítünk, amelynek a lapjai különböző színűek. A színek arra emlékeztetnek, hogy Isten különböző módokon válaszolhat az imádságainkra. A jelzőlámpa három színét és szimbolikáját használjuk fel ebben a gyakorlatban.

- **Zöld szín:** Isten hamar választ adott a kérésre.
- **Sárga szín:** Isten várakozásra tanított, de később választ adott.
- **Piros szín:** Isten nem úgy válaszolt, ahogyan kértük, hanem más utat mutatott.

Füzet elkészítése:

A5-ös színes lapokat fűzzünk, ragasszunk össze.

b) Füzet használatának ismertetése: Mit írjunk a lapokra?

Zöld lap: Kértél imádságban és hamar meg is kaptad.

Készíts rövid jegyzetet arról az alkalomról, amikor imádságban kértél valamit Istentől, és elég hamar meg is kaptad. Ezt a 3 dolgot jegyezd fel:

1. Írd le röviden, hogy mit kértél.
2. Mikor kérted? A körülbelüli dátumot is írd le.
3. Milyen tapasztalatot szereztél ebből?

Sárga lap: Kértél imádságban és várakozás után meg is kaptad.

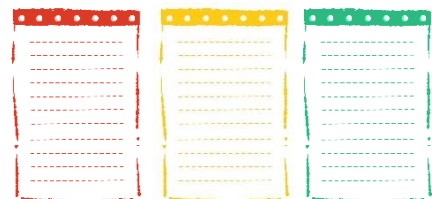
Készíts rövid jegyzetet arról az alkalomról, amikor imádságban kértél valamit Istentől, és várakozás után meg is kaptad. Ezt a 3 dolgot jegyezd fel:

1. Mikor kérted? A körülbelüli dátumot is írd le.
2. Milyen tapasztalatot szereztél ebből?

Piros lap: Kértél imádságban és nem kaptad meg.

Készíts rövid jegyzetet arról az alkalomról, amikor imádságban kértél valamit Istentől, és nem kaptad meg. Ezt a 3 dolgot jegyezd fel:

1. Írd le röviden, hogy mit kértél.
2. Mikor kérted? A körülbelüli dátumot is írd le.
3. Milyen tapasztalatot szereztél ebből?

c) Füzet kipróbálása

Mindenki ír egy-egy példát az oldalakra. A füzet tartalmát nem kell megosztani senkivel, mindenki magának írja. Abból sokat tudunk tanulni, ha a tapasztalatokat megosztjuk egymással.

Sokat jelent a gyerekeknek, ha a hittanoktató is készít előre egy ilyen füzetet és a saját tapasztalataival kezdi a tevékenységet.

2. Vágyaink

Kérjük meg a gyermekeket arra, hogy gyűjtsék össze mindazokat a dolgokat, amire vágnak. Készítsenek egy minél több vágyakozásból álló listát, ahová külön rovatba írják a tárgyi vágyakozásokat, külön az érzelmeket, stb.! Ezután húzzák alá azt, amit szerintük Isten is hasznos vágnak talál! Ezután készítsünk közösen egy olyan listát, amit az eddig tanultak alapján úgy gondolnak, hogy Isten az ő számukra ígér! A két listát (vágy és ígélet) hasonlítsuk össze, és a feladat után beszéljessünk arról, hogy mi a különbség az emberi vágyak és Isten ígéretei között!

3. Isten ígéretei

Vigyük be az 1-2. évfolyamok hittankönyvét az órára, és kérjük meg a gyermekeket arra, hogy keressenek olyan történeteket, amelyekben Isten ígéletéről van szó! A táblán vagy külön lapon készítsenek egy táblázatot, amiben szerepelnek a következő információk:

- Kinek tett ígéletet Isten?
- Mi volt az ígélet?
- Megvalósult-e? (Hogyan valósult meg?)
- Mit kellett tennie az adott személynek, vagy valaki másnak ahhoz, hogy az ígélet beteljesedjen?

Akár a tankönyvön kívül, gyermekek által ismert bibliai történetek közül is válogathatunk. Ha elkészült a táblázat, akkor beszéljessünk a csoporttal arról, hogy volt-e, és ha igen, milyen szerepe az embereknek egy-egy ígélet beteljesedésében!

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten megtartja az ígéreteit.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy Isten valóban megtartja az ígéreteit, de az embereknek is szerepük van benne.

Affektív cél: Az ígérek megvalósulásában szerepvállalással való azonosulás.

Pragmatikus cél: Olyan lehetőségek teremtése az órán, melyekben a diákok felismerhetik és megvalósíthatják saját feladataikat.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ígélet Földje képzeletjáték Csendesítsük el a gyermekeket! Hajtsák le a fejüket a padon összefont kezükre! Hunyják le a szemüket! Adjunk ki egy hangot! (triangulumon/gitáron/zongorán...) Figyeljenek a hangra, kövessék	Eszköz: hangszer/ triangulum Kapcsolódó feladat: TKGY 14. lecke 1. feladat TKEI 14. lecke 1. feladat

	Csendországba, ahol teljes csend van, csak a képzelet játszik! Mondjuk el minél szemléletesebben számukra Isten népének útját az Ígéret Földje határáig! • Isten ígéretet tesz a megszabadított népnek • A pusztai vándorlás nehézsége • Az ígéret ereje: érdemes kitartani! • Kétségbeesés és remény kettőssége • Kémek kiküldése, kíváncsiság Így fejezzük be: „Mindenkinek volt egy képe, ahogyan elképzelte az Ígéret Földjét. Tebenned is van egy kép. Milyen az a föld, milyen az a legszebb ország, a leggyönyörűbb vidék, amit szerinted Isten elkészített népének? Képzeld el! Barangold be képzeletben, figyeld meg minden részletét!” Hagyjunk időt a képzeletre! Majd ugyanannak a hangnak a megszólaltatásával hozzuk vissza őket az osztályba! Beszélgetés a képzeletben megszületett képekről: Milyen volt az az Ígéret Földje, ahol Te képzeletben jártál? Összegezzük a képzeletben megszületett képeket, hogy mi a közös bennük, nézzük végig a megrajzolt képeket, elemezzük őket! Átvezetés: Isten népe is kíváncsi volt arra a földre, amit Isten ígért neki, ezért Mózes kémeket küldött előre, hogy azok kikémleljék az új hazát. Ha összeolvassátok azoknak a tulajdonságoknak a kezdőbetűit, amelyeket a történetmondás közben írok, megtudjátok az Ígéret Földjének bibliai nevét.	Javaslat: Vezessük be a gyermekeket a csend-játékba. Előre mondjuk el nekik, hogy akkor tudunk a bennünk lévő képekre legjobban figyelni, ha elcsendesedünk, befelé figyelünk. A triangulum, vagy hangszer hangja indítja el őket Csendországba, és ugyanaz a hang hozza vissza őket az osztályba. Le is rajzoltathatjuk a gyermekekkel, ha tudunk rá időt szánni, vagy feladhatjuk házi feladatnak, szorgalminak.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Isten hazát készít: kémek Kánaánban: • Próbákkal teli hosszas vándorút a pusztában • Mózes kémeket küld: törzsenként egy harcost • A kémek visszatérése • A jó hír • A rossz hír • A kémek félelme és kétségbeskedése • Káléb és Józsué hite és bizalma • A nép zúgolódása, hitetlensége • Isten haragja, Aranymondás: „Bárcsak rám hallgatna népem, az én utaimon járna Izráel!” (Zsolt 81,14) • Isten büntetése és megtartó szeretete. • Az ideai tananyag lezárása, előremutatás a negyedik tematikára.	TKGY 14. lecke, 66. o. TKEI 14. lecke, 76. o. Javaslat: A történet elmesélése közben használjuk a következő szavakat és írjuk közben egymás alá a táblára: Káprázatos Ámulatos Nevezetes Alkalmas Áldott Napsütötte Így akrosztichont képzünk a Kánaán szóra.

	Kánaán földje, Izráel országa A fogalmak, helyszínek tisztázása a Tudod-e? rész és a tankönyv képeinek a segítségével.	TKGY 14. lecke, 67. o. TKEI 14. lecke, 77. o. Kapcsolódó feladat: TKGY 14. lecke 2. feladat TKEI 14. lecke 2. feladat
Aranymondás	„Bárcsak rám hallgatna népem, az én utaimon járna Izráel!” (Zsolt 81,14)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RE21 724: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TKGY 137.o. 1., TKEI 153. o. 1.) RE21 170: „Az Úr Istent magasztalom...” (TKGY 139.o. 4., TKEI 155. o. 4.) „Kész az én szívem...” (TKGY 140.o. 5., TKEI 156. o. 5.)	
Házi feladat	Rajzold le, milyen a benned élő Ígéret Földje!	

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT **EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA**

Fő hangsúly: Isten ígéreteiben nekünk is szerepünk van.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy Isten valóban megtartja az ígéreteit, de az embereknek is szerepük van benne.

Affektív cél: Az ígérek megvalósulásában szerepvállalással való azonosulás.

Pragmatikus cél: Olyan lehetőségek teremtése az órán, melyekben a diákok felismerhetik és megvalósíthatják saját feladataikat.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Milyen a benned élő ígéret földje? Házi feladat alapján: Mit rajzoltatok? Hogyan képzelitek el az Ígéret földjét? Idézzük fel az első órai akrosztichon segítségével a történetet! Átvezetés: Isten egy különleges földet ígért népének, de a nép megijedt a feladat nehézségétől. Pedig Isten ígéreteinek megvalósulásában nekünk is szerepünk van.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Ígérek, amelyeket a gyermek kapott és ígérek, amelyeket a gyermek tett Beszélgetés az ígérekéről, az ígérekben vállalt szerepről a tankönyv feladatai alapján:	TKGY 14. lecke 3–4. feladat TKEI 14. lecke 3–4. feladat

	Neked ki tett már ígéretet? Mi az, amire nagyon vártál? Mi valósult meg? Minek örültél? Te milyen ígéreteket tettél már? Sikerült beváltanod? Vállald az utat! • Vigyünk be az órára annyi fügét vagy kis tálacskában/szalvétában mazsolát, ahány tanulónk van! • Tegyük le egy sorba az osztályterem egyik felébe úgy, hogy mögöttünk helyezkedjenek el, míg mi a falnál a fal felé fordulva állunk! • A tanulók a terem túlsó feléből próbálják meg úgy elérni az egyik tálat/fügét, hogy az őr (a falnál háttal álló tanító) ne vegye őket észre! • Amikor az őr feléjük fordul, nem szabad, hogy mozgásban legyenek, hangot keltsenek. Ha valaki épp akkor mozdul, vagy ad hangot, újból kell kezdenie az utat.	A játék alkalmas annak az érzékeltetésére, hogy ha nehéznek, vagy akár reménytelennek tűnik is egy vállalkozás, vállalni kell az utat.
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Csak nyisd ki a szíved...” (TKGY 150. o. 20., TKEI 166. o. 20.) RÉ21 724: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TKGY 137.o. 1., TKEI 153. o. 1.) RÉ21 170: „Az Úr Istent magasztalom...” (TKGY 139.o. 4., TKEI 155. o. 4.) „Kész az én szívem...” (TKGY 140.o. 5., TKEI 156. o. 5.) RÉ21 845: „Tégy, Uram, engem áldássá...”	

ÖSSZEFOGLALÁS II.

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Csak egy sál? - asszociációs és animációs játék Vigyünk be az órára egy nagyobb, négyzetes sálát! A csoport üljön körbe! Fektessük a nagy sálát a földre, és mondjuk rá, hogy ez a pusztá, ahol Isten népe vándorolt! Jelenítsünk meg embereket, helyzeteket, szituációkat azzal az egy sállal! Akinek van ötlete, kimegy, elmutogatja a sállal szó nélkül, miután a csoport kitalálta, középen hagyja a sálát, és jöhet egy következő vállalkozó.	Eszköz: sál
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Körbe-körbe Rajzoljuk /írjuk le a pusztai vándorlás történetének kulcsszavait egy-egy kis cédulára: zúgolódó nép (szomorú és mérges arcok); Mózes a bottal; faág; fürjek és manna; víz a sziklából; Sínai-hegy; kőtábla, rajta 1-es; kőtábla, rajta 2-es; kőtábla, rajta 10-es; 12 kém (12 érdeklődő fej vagy lábnyom); füge, gránátalma, szőlő; 12 visszatért kém (2 vidám, lelkes fej és 10 szomorú vagy mérges)! Osszuk ki a gyermekek között a megfelelő sorrendben! Haladjunk körbe, és a kulcsszavak segítségével fűzzük fel a vándorló nép történetét! Helyezzünk a kör közepére színes cetliket párat a következő mondatokkal: „Így szabadította meg Isten Izráelt.” vagy „Így gondoskodott Isten a vándorló népről.” Akinek sikerül belefűznie a történetbe, az húzhat egy színes kártyát közről. Jutalmul ők választhatnak az énekek közül, amelyeket az elmúlt hetekben tanult az osztály. A Tízparancsolat Ismételjük át a Tízparancsolatot Miklya Zsolt Tízparancs című versével, néhányszor egymásnak válaszolva! Rakjuk sorrendbe! A munkáltató tankönyv 4. feladatából fénymásoljuk ki (ha lehet, nagyítva), és vágjuk ki a parancsolatokhoz tartozó rajzokat! Helyezzünk két kőtábla alakú kartont a földre a gyermekek közé!	Eszköz: cetlik Javaslat: Kisötöst ajánlhatunk fel annak, akinek sikerül aranymondást is belefűznie a körmesélésbe. Kapcsolódó feladatok: TKGY Összefoglalás II. 1–2. feladat TKEI Összefoglalás II. 1–2. feladat TKGY 63. o. TKEI 73. o. A kapcsolódó feladatokat a tankönyvben is elvégezhetjük:

	Keverjük össze, osszuk ki! A gyermekek idézzék fel a parancsolatot, és rakják közösen sorba a képeket! Használhatjuk azokat az egyszerű szimbólumokat is, amelyeket a Tízparancsolat tanításánál rajzoltunk a munkáltató tankönyv kreatív oldalaira. (13. lecke) További javaslat: Ha 20 körül van az osztálylétszám, gondolkodhatnak párban, ha 10 körül, helyezték a rajzokat a homlokukra úgy, hogy nem nézik meg a sajátjukat! A társaik segítsenek nekik szavak nélkül a megfelelő kótáblához állni, a megfelelő sorrendben! Melyik parancsolat minek a védelmére szolgál? Melyik parancsolat mire biztat minket? Osszuk ki post-it-okon a tankönyv 3. feladatában lévő mondatokat! Helyezzék a gyermekek a sorrendbe rakott ábrákhoz, a megfelelő parancsolathoz! A tükör jó irányba torzít – hangjáték A csoport továbbra is maradjon a körben kialakított székeken! Középre tegyünk két széket! Magyarázzuk el a gyerekeknek, hogy a két szék között egy varázstükör van! Jó irányban torzít. Üljön valaki az egyik székbe, és panaszkodjon egy jót! Panaszolja el, hogy mi baja! Mutassuk be, hogy a varázstükör hogyan torzít! Üljünk a szembe lévő székre, és mondjuk el a panaszt kérés formájában! Utána mindketten ülünk ki a külső körbe! Majd üljön be egy önként vállalkozó panaszkodó, mondja el a panaszát, vele szembe pedig üljön egy olyan tanuló, aki meg tudja fogalmazni kérés formájában panaszát!	TKGY Összefoglalás II. 3–4. feladat TKEI Összefoglalás II. 3–4. feladat post-it-ok a gyermekek száma szerint A kapcsolódó feladatot a tankönyvben is elvégezhetjük: TKGY Összefoglalás II. 5. feladat TKEI Összefoglalás II. 5. feladat

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Mózes útjai, kvartett játék

(Parakletos Kiadó) A kártya segítségével feleleveníthető Mózes útja Isten népével. Kisebb csoportban játszható kvartettként, a végén az egyes betűjelek szerint a képek alatt szereplő rövid mondatok felolvasásával a gyermekek maguk haladhatnak végig a történeten, személyeken, tárgyakon. Beszélgessünk a 'Veletek vagytok!' kártyák alapján Isten szabadító szeretetéről, és hogy mennyi módon megjelent Izráel számára.

[https://www.lutherkiado.hu/Mozes-](https://www.lutherkiado.hu/Mozes-utjai?srsId=AfmBOoqdbm3TZoh_yujRph6N_j09b3mwhG82lDmH0EiB6knfQtJfWwqF)

[utjai?srsId=AfmBOoqdbm3TZoh_yujRph6N_j09b3mwhG82lDmH0EiB6knfQtJfWwqF](https://www.lutherkiado.hu/Mozes-utjai?srsId=AfmBOoqdbm3TZoh_yujRph6N_j09b3mwhG82lDmH0EiB6knfQtJfWwqF)

2. 'Isten a pusztában' tábló

Vigyünk egy nagy kartont az órára (nagy ív papír is megfelel)! Osszuk ki a gyermekeknek kisebb papírokat, vagy magára a nagy kartonra/papírra is dolgozhatnak! Beszéljük végig Isten szabadító és gondviselő tetteit, amivel újra és újra bizonyította népének jelenlétét, szeretetét a pusztában! Mindenki válasszon ezek közül egyet, amelyet rajzzal és írással jelenítsen meg a táblón! Kerüljenek fel az aranymondások is!

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

1. feladat:

Bár **Egyiptomban** sokat **sanyargattak** minket, volt mit enni, inni és fedél is volt a fejünk fölött. A pusztában gyakran kétségbeestünk. Mit **igyunk**? Mit **együnk**? Merre **menjünk**? A Szabadító Isten mindvégig vezetett minket. Nappal **felhőoszlop** mutatta az utat, éjszaka **tűzoszlop** világított. Márában a **vizet** édessé változtatta. Esténként **fürj**rel etetett, reggelente **manna** terítette be a földet. A Sínai-hegyen kőbe faragott **parancsolatokkal** tett rendet köztünk. A pusztában tapasztaltuk meg, hogy van, Akihez kiáltsunk, Akire mindig **számíthatunk**.

2. feladat:

				K	É	M				
			K	Á	L	É	B			
		M	A	N	N	A				
	B	I	Z	A	L	O	M			
	K	Ő	T	Á	B	L	A			
P	A	R	A	N	C	S	O	L	A	T

JÉZUS KRISZTUS A SZABADÍTÓ

Bevezető óra az újszövetségi tematikába

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

WESTERMANN C., Az Ószövetség theológiájának vázlata, Budapest 1993.

KÁLVIN, J., Tanítás a keresztyén vallásra, Budapest 1986.

SZÜCS, F., Hitvallásismeret, Budapest 1995.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.)

Isten Fiát küldte a földre, hogy a bűnbeesett embert megszabadítsa a bűn hatalmából, fogságából.

Jézus neve:

Küldetésére utal. Jésua: szabadító, megmentő, segítő. Jézus korában ez egy gyakori személynév volt. A héber Jehosua névből ered, ami azt jelenti: Jahve megszabadít. (Teofor név, azaz olyan tulajdonnév, mely Isten nevét is tartalmazza.)

Szabadító ígérete:

Isten a bűnesetet követően megígérte, hogy megszabadítja az embert. Az asszony leszármazottjaként születik meg majd az a személy, Aki legyőzi az Édenkertben kígyó képében megjelenő Gonoszt, a Sátánt: „*Ellenségeskedést támasztok közted és az asszony között, a te utódod és az ő utódja között, ő a fejedet tapossa, te pedig a sarkát mardosod.*” (1Móz 3,15) Ezt az ígéretét Isten szavakkal és tettekkel is számtalanszor megerősítette.

Sok történelmi helyzetben megmutatta választott népének, hogy Ő bármilyen helyzetből meg tud menteni. Ezek a **szabadító tettek**, események Istent Szabadítóként mutatták be, de előreutaltak Jézus szabadítására is. Ahogyan az egyiptomi rabszolgaságból kiszabadította népét, úgy szabadítja meg Krisztus halála által a bűn rabszolgaságából az embert. Minden ószövetségi szabadító tett önmagában hordozta a Jézusban megvalósuló szabadulás ígéretét.

Az Ószövetségben **prófeciák** sora hangzott el a szabadításról. Ezek az ígérek nemcsak a szabadítás körülményeiről szólnak, hanem a megváltás útját kísérő szenvedésekre is utalnak.

Ígérek Jézusról:

Asszonytól születik (1Móz 3,15)	(Mt 1,20; Lk 1,31)
Ábrahám utóda lesz (1Móz 22,18)	(Mt 1,2; Lk 3,34)
Jákob utóda lesz (1Móz 28,13–14)	(Mt 1,2; Lk 3,34)
Júda törzséből származik (1Móz 49,8–10)	(Mt 1,2; Lk 3,33)
Dávid nemzetségéből származik (2Kir 7,12–14; Zsolt 132,11; Ézs 11,1)	(Mt 1,6; Lk 3,31)
Betlehemben fog születni (Mik 5,2)	(Mt 2,1; Lk 2,4.15)

Szűztől születik (Ézs 7,14)	(Mt 1,18–25; Lk 1,26–38)
Gyász Betlehemben (Jer 31,15)	(Mt 2,16–18)
Az Úr követe ad hírt róla (Mal 3,1)	Keresztelő János (Mt 3,1–2; Mk 1,2; Lk 3,2; Jn 1,6–7; Mt 11,10)
Útkészítés (Ézs 40,3–5)	(Mt 3,3; Mk 1,3; Lk 3,4; Jn 1,23)
Emberfia (Dán 7,13)	(Mt 8,20; Mk 8,31; Lk 7,34; Jn 1,52)
Uralkodó „ <i>Mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk. Az uralom az ő vállán lesz, és így fogják nevezni: Csodálatos Tanácsos, Erős Isten, Örökkévaló Atya, Békesség Fejedelme!</i> ” (Ézs 9,5)	(Lk 1,32)
Isten Fia (Zsolt 2,7) (Zak 6,12–13)	(Mt 3,17; Mk 1,11; Lk 3,22), (Mt 17,5); (Mt 16,16–17; Mt 26,63–64; Jn 3,16–18; 5,23; 8,58; 10,30–38; 14,10; 17,5, 23)
Immánuel (Ézs 7,14)	(Mt 1,23)
Szentlélekkel teljes (Ézs 11,1–5; Zsolt 45,7–8; Ézs 42,1; Ézs 63,1)	(Jel 19,2)
A bűntől megszabadít és üdvösségre vezet (Ézs 42,1–7)	(Jn 1,29)
Szamárháton vonul be (Zak 9,9)	(Mt 21,7; Mk 11,7; Jn 19,30; Jn 12,14)
Megvetik (Zsolt 118,22)	(Mt 27,27–30)
Elárulják (Zsolt 41,10)	(Jn 13,26)
Harminc ezüstpénz (Zak 11,12)	(Mt 26,15)
Tanítványai elhagyják (Zak 13,7)	(Mk 14,50)
Szenvedése, megaláztatása (Ézs 53; Zsolt 22,1–7; Zsolt 69,1–5, 15–21; Ézs 50,6; 53,7)	(Mt 27,26–31; Mk 15,16–20; Jn 19,1–5)
Önként vállalt áldozatát türelemmel viselte (Ézs 53,4–8; Ézs 53,7)	(1Pt 2,23–24)
Köntösére sorsot vetnek (Zsolt 22,19)	(Mt 27,35; Mk 15,24; Jn 19,23–24)
Kereszten (Zsolt 22,17)	(Mt 27,35; Mk 15,24–28; Lk 23,33)
Gonosztevők között szenved (Ézs 53,9,12)	(Mt 27,38; Mk 15,27–28; Lk 23,33)
Ecet (Zsolt 69,22)	(Mt 27,34; Mk 15,23)
Csúfolják a kereszten (Zsolt 22,8–9)	(Mt 27,39–44; Mk 15,29–32; Lk 23,35–39)

Szomjazik (Zsolt 22,15–16)	(Jn 19,28)
Istenem, hívlak nappal, de nem válaszolsz... (Zsolt 22,2–7; Zsolt 31,23; Zsolt 69,21)	(Mt 27,46; Mk 15,34)
Atyja kezébe helyezi életét (Zsolt 31,6)	(Lk 23,46)
Oldalát átszúrják (Zak 12,12)	(Jn 19,37)
Sírja (Ézs 53,9)	(Mt 27,59–60; Lk 23,50–54)
Fel fog támadni (Zsolt 16,9–11)	(Mt 28,1–10)
Isten jobb keze felől (Zsolt 16,8; Zsolt 110,1.5)	(Mk 16,19; Mk 14,62; Lk 22,69; ApCsel 7,55–56; Róm 8,34)

Jézus szabadítása:

Jézus küldetése az ember megváltása. A kereszten ő maga vall erről az elvégzett küldetésről: (Jn 19,30). Jézus volt az, Aki egyedül képes volt arra, hogy a bűn rabszolgájaként megszületett embert megszabadítsa a bűn jogos büntetésétől. „*Mert amikor a bűn szolgái voltatok, szabadok voltatok az igazságtól. De milyen gyümölcsöt termett ez akkor nektek? Bizony, most szégyenkeztek miatta, mert ennek vége a halál! Most azonban, miután a bűntől megszabadultatok, és Isten szolgái lettetek, már ez meghozta nektek gyümölcsét, a megszentelődést, amelynek vége az örök élet. Mert a bűn zsoldja a halál, Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.*” (Róm 6,21–23) Jézus azért hagyta el a mennyei dicsőséget, azért vette fel az emberi sorsot magára, és azért vállalta a pokol szenvedését az ember bűnei miatt, mert az örök haláltól akart megmenteni, megszabadítani. Azt akarta, hogy kárhozat helyett az örök élet részese lehessen az ember.

Az evangéliumok elbeszélik Jézus megváltó áldozatának történetét. Az evangélisták kiemelik, hogy Jézus Krisztus földi élete során végig hűséges maradt Istenhez. Pál apostol ezt úgy fogalmazta meg, hogy Jézus „*bűnt nem ismert*” (2Kor 5,21). Különösen is nagy hűségről tett bizonyosságot a küldetése kezdetén, amikor a Sátán megkísértette (Mt 4,1–11), és a végén, amikor a legnagyobb szenvedéseket kellett elviselnie. Miután szenvedése, halála és feltámadása által elégtételt szerzett, lehetővé vált az ember számára, hogy Krisztusban nyert szabadságban éljen. Jézus halála és feltámadása által „*Isten ugyanis Krisztusban megbékéltette a világot önmagával, úgyhogy nem tulajdonította nekik vétkeiket.*” (2Kor 5,19)

Jézus szabadításai:

Mielőtt Jézus az üdvösségre megszabadította volna a Benne hívőket, számtalan szabadítást vitt véghez egyes emberek életében. Szabadított betegségekből (kapernaumi béna Mt 2,1–12), reménytelenségből (Jairus lányának a feltámasztása Lk 8,40–56), pénzimádatból (Zákeus, Lk 19,1–10), veszélyből (tenger lecsendesítése Mk 4,39), kirekesztettségéből (a társadalom periferiáján élők barátjának nevezték Mt 11,19). Ezek a szabadítások, melyeket Jézus egyes emberek életében véghezvitt, mind-mind a nagy szabadító tette, a bűnből való szabadításra is utalnak.

Jézus Szabadító. Ez azt jelenti, hogy aki hisz Benne, azt megszabadítja a bűn hatalmából, és örök élettel ajándékozza meg. De azt is jelenti, hogy a mai napig Szentlelke által képes mindentől megszabadítani, ami Isten és az ember közé ékelődött. Mindentől, ami megakadályozza, hogy az Isten és az ember között jó kapcsolat legyen.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A bevezető óra célja, hogy Jézusra irányítsa a tanulók figyelmét, és elhelyezze a Jézusról szóló történeteket az üdvtörténeti ívben. A félév során sokféleképpen megvilágítjuk Jézus szabadító jelenlétét, tetteit, jelentőségét. Nem kell mindent megértenie most a gyermeknek. Elég, ha megjelenik egyben, sűrítve a Biblia tanítása, amit újabb és újabb leckék világítanak meg és magyaráznak meg részletesebben, árnyaltabban, érthetőbben.

A harmadikos gyermeknek már kialakulóban az időbeni gondolkodása, de a bibliai történeteket még nehezen helyezi el. Az időszalag egyszerre segít a történetek elhelyezésében, és ad egy teológiai összefoglalást az üdvtörténetről. Hangsúlyozzuk a tanulók jelenlétét ezen a szalagon! Isten szabadító munkája rájuk is érvényes, ők is benne vannak az üdvtörténetben, nekik is szól, és rájuk is érvényes mindaz, amit Jézus szabadítóként elvégzett.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

Minimum	Optimum
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja segítséggel elmondani, a munkáltató tankönyvi folyamatábrák és a szöveg alapján a Szabadító Jézus életének legfőbb eseményeit! ○ Tudja segítséggel a szövegben lévő bibliai Igét értelmezni.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Legyen képes a folyamat/idő ábrák és a szöveg alapján röviden elmondani a Szabadító Jézus életének legfőbb eseményeit! ○ A szövegben lévő Igét tudja értelmezni.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus Krisztus a Szabadító.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy Jézus születésével egy egészen új korszak köszöntött be a világba Isten és ember kapcsolatában.

Affektív cél: A gyermekek kíváncsiságának felkeltése Jézus mint Szabadító iránt.

Pragmatikus cél: Jézus Krisztus élete elhelyezhető időben és térben. Az ezzel kapcsolatos időfogalom és térfogalom fejlesztése az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ő az, Aki ... - Kisebb csoportban egyenként, nagyobb csoportban vagy osztályban párosával kapjanak a gyerekek egy-egy post-it-et! - Írják rá a mondat kezdetét: „Ő az, Aki...”, majd folytassák a mondatot! - Segítsünk a következő kérdésekkel: Gondoljátok át: Mit tudtok arról, amit Jézus tett? Mit gondoltok arról, hogy kicsoda Ő? - A befejezett mondatokat olvassák fel a gyerekek, és ragasszuk fel egy kartonlapra az asztal közepén, vagy osztályban ragasszuk a táblára helyezett kartonra! - Ezek a válaszok egész órán szem előtt lehetnek, majd az óra végén dolgozhatunk velük újra.	Eszközök: post-it kartonlap
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Értelmezzük együtt az Ézsaiás 9,5 ígértét! Figyeljétek meg az Igében, mit tudunk meg Jézusról, arról a szabadítóról, akit már Ádámnak és Évának is megígért Isten! Hogyan nevezi a megígért szabadítót az Ige? - gyermek - fiú - uralkodik - Csodálatos Tanácsos - Erős Isten - Örökkévaló Atya - Békesség Fejedelme Józsefnek pedig a nevét is elárulta: - Jesua = Jahve a Szabadító = Isten földre küldött fia - Krisztus = Messiás = felkent Jézus jelentőségének bemutatása az időszak segítségével: Rajzoljunk egy időszakot a táblára! Jelöljük rajta Krisztus születését, beszéljünk a történelmi időszámításban használt „Kr. e. – Kr. u.” szóhasználatról! Bibliai történetek Krisztus előtt és Krisztus után - A gyermekek eddigi bibliai ismeretét felidézve a munkáltató tankönyv ábrái	TKGY 74.o. TKEI 84.o. Tudod-e? TKGY 75.o. TKEI 85.o. TKGY 74–75.o. TKEI 84–85.o. Eszköz: tábla, kréta/filc TKGY 75.o., 2. feladat TKEI 85.o., 2. feladat

	segítségével idézzünk fel történeteket a Jézus születése előtti és utáni időszakból! - Beszéljük meg a munkáltató tankönyv ábrái alapján: - Melyik történetet ismered fel? Mire emlékszel a történetből? Kik a szereplők? - A 2. feladat segítségével, a táblázat kitöltésével helyezzük el a szereplőket Jézus születésének idejéhez viszonyítva! Régi történetek a mi Bibliánkban - Helyezzünk hangsúlyt arra, hogy mi is olvashatjuk ezeket a történeteket a Bibliánkban! - Adjunk a gyerekek kezébe Bibliát, egyesével, vagy párosával, két gyereknek egyet! - Segítsünk kikeresni az Ószövetséget és az Újszövetséget! Olvassuk fel mindkettőből az első mondatokat! - Oldjuk meg a kapcsolódó 3. feladatot a munkáltató tankönyvben! - Keressük ki Jézus születésének történetét is! Isten Igéje és én, Isten igéjének hallgatása a templomban Az üdvtörténeti ívet folytassuk velük, a gyerekekkel, a mai keresztyénekkal és Isten országával, ami köztünk van, és ahol a keresztyéneknek haláluk után is örök életük van. - Tegyünk hangsúlyt az időszak utolsó képeire: imádkozó gyermek, mai templom, Isten országa - Oldjuk meg a 4. feladatot: beszéljünk arról, hol hallhatnak a gyerekek bibliai történeteket!	TKGY 76.o., 3. feladat TKEI 86.o., 3. feladat TKGY 76.o., 4. feladat TKEI 86.o., 4. feladat
Énekjavaslatok (alternatívák)	Hol az Úr Jézus (TKGY 143. o., 9., TKEI 159. o., 9.) Jöjj, ó, jöjj el (TKGY 147. o. 16., TKEI 163. o. 16.) RÉ21 417. Jöjjetek Krisztust dicsérni (TKGY 138. o. 3., TKEI 154. o. 3.) „Szabadításod öröme...” (TKGY 141. o. 6., TKEI 157. o. 6.)	

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 74–75. o., TKEI 84–85. o.

A képen látható:

Kétoldalas képet látunk: idővonal és eseményképek, melyhez a munkáltató tankönyv feladatot társít.

A szöveg: Ismeretközlő olvasmány, mely elősegíti az eddig tanultak lineáris átlátását, ismétlését. Bemutatja Jézust mint Szabadítót, mint Isten Fiát, továbbá Jézus Krisztus megnevezési formájával is megismerteti a tanulókat.

Instrukció a képolfvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Az idővonal és a képek segítségével oldjátok meg a munkáltató tankönyvi feladatot!
- Olvassátok el a munkáltató tankönyvi szöveget!
- Mit ígért Isten az Édenkertben?
- Figyeljétek meg, hogy Isten miért küldte az Egyszülött Fiát az emberek közé!

1. Jézus Krisztus mint... – hangolódás, szemléltetés

Cél: Jézus Krisztus hatalmának tudatosítása.

Eszközök: varázsdoboz mindenféle „anyaggal”, melyek segítségül szolgálnak arra, hogy Jézus Krisztus jellemzőit, egyediségét megértse egy harmadik osztályos tanuló:

- nagy (kendő, takaró – biztonságot érezhetünk benne, alatta)
- erős (szikladarab)
- nemes (ékszer, arany, ezüst)
- király (korona, palást, stb.)
- vezér (síp)
- győztes (érem)

A játék menete:

- a hittanoktató bevisz a terembe varázsdobozt, mindenféle „anyaggal”
- a tanulók feladata behunyt szemmel kiválasztani egy tárgyat, és elmondani, milyen tulajdonságokkal rendelkezik a tárgy
- a hittanoktató a táblára felragasztja a következő kulcsfogalmakat: nagy, erős, nemes, király, vezér, győztes
- a tanulók megpróbálják beazonosítani a tárgyakat a kulcsfogalmak köré
- az átvezetésben a hittanoktató kapcsolatot von a táblán található fogalmak – tárgyak tulajdonságai és a Szabadító között:

Isten is előre megígérte, hogy elküldi az emberek közé a Szabadítót:

- gyermek
- fiú
- uralkodik
- Csodálatos Tanácsos
- Erős Isten

- Örökkévaló Atya
- Békesség Fejedelme

Megjegyzés:

- A szembekötés a láthatatlanságot szimbolizálja: az Atya–Fiú–Szentlélek szabad szemmel való láthatatlanságát.
- A tapintásra épülő tárgy kiválasztással azt érzékeltetjük, hogy bátran rábízhatjuk életünket a mi Urunkra.

2. Ószövetség – Újszövetség?

Belelapozgatva az elmúlt két év tankönyveibe, a tanár mondjon egy-egy történetet, lecke címet, akár az illusztrációt is megmutathatjuk hozzá. Aki tudja, hogy az idővonalon hova kellene rajzolni, mutassa meg a táblán vagy a munkáltató tankönyv illusztrációjaként szereplő idővonalon!

3. C. S. Lewis: Narnia krónikái III. kötetéről (Az oroszlán, a boszorkány és a ruhásszekrény) készült filmben Jézus szabadító munkája Aslan, az oroszlán képében jelenik meg. A gyermekekkel, ha be tudjuk illeszteni egy lelki napba, vagy dupla órába, ajánlhatjuk elolvasásra a könyvet. Olvashatunk fel belőle részletet, amikor Aslan feltámad, és a tél tavasszá változik.

15. JÉZUS MEGSZABADÍT: A KAPERNAUMI BÉNA (Mk 2,1–12)

Gyülekezeti óraszám: 2. Egyházi iskolák óraszám: 3.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARCLAY, W., Auslegung des Neuen Testaments. Wuppertal. 1972.
Coenen, L., Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 1967.
BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.
BUDAI, G., Az evangéliom Márk szerint (Ráday Gyűjtemény kézírata) Budapest é. n.
Coenen, L., Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 1967.
GNILKA, J., Das Evangelium nach Markus, Zürich 1978.)

A kapernaumi béna meggyógyításának a története az egyik olyan történet, amely Jézust, mint megmentőt mutatja be, Aki az embert a teljes valójában meg tudja szabadítani. Testét és lelkét is.

Jézus a Megmentő:

A lecke címben szereplő Megmentő elnevezés görög nyelven így hangzik: Szótér. Ennek a görög szónak több más jelentése is van: Szabadító, Megváltó, Üdvözítő. Az Újszövetség Jézus Krisztust alapvetően így nevezi. Már a születésekor így hirdeti az angyal (Lk 2,11). Jézus a bűn hatalmából, testi és lelki betegségekből Szabadító Úr. Feltámadása után Péter a nagytanács előtt Jézust egész Izráel Szabadítójának nevezi. „*Isten őt, mint fejedelmet és szabadítót emelte a jobbára, hogy megtérést és bűnbocsánatot adjon Izráelnek.*” (ApCsel 5,31) és „*Az ő (Dávid) utódai közül tette Isten Izráel üdvözítőjévé Jézust, ígéret szerint, miután János előre meghirdette, még az ő eljövele előtt, Izráel egész népének, hogy térjenek meg és keresztkedjenek meg.*” (ApCsel 13,23–24) Pál apostol pedig arról ír, hogy Jézus a hívők gyülekezetének a Szótérja. (Ef 5,23) Krisztus a Szótér, mert magát a halála által odaáldozta a gyülekezetért.

Egészség, betegség, gyógyulás a Bibliában:

Ószövetség:

A zsidó gondolkodás szerint a betegség és a bűn összefügg egymással. A betegség Isten büntetése. Tehát a gyógyulásért Istenhez kell fordulni, mégpedig bűnbánattal (2Sám 12,13). A bűnbocsánat jele az, ha valaki visszanyeri az egészségét. Ezért sok esetben az orvoslással kapcsolatos teendőket a papok látták el. Az ő dolguk volt, hogy a gyógyulás után egészségesnek jelentsenek ki valakit. Mózes törvényei szerint a papnak kellett megmutatnia magát például egy leprából gyógyult embernek, hogy egészségesnek nyilvánítsák. (3Móz 13) Ha valaki keresőképtelenné vált a betegsége miatt, akkor a családja gondoskodott róla. Sokan ekkor koldulni kényszerültek, hogy egy kevés jövedelmet szerezzenek.

Újszövetség:

Jézus korában az emberekben tovább élt az a gondolat, hogy a betegségek oka valamely konkrét bűn. Jézus a vakon született ember meggyógyításának a történetében egyértelműen kimondta, hogy nem így van: „*Nem ő vétkezett, nem is a szülei, hanem azért van ez így, hogy*

nyilvánvalóvá legyenek rajta Isten cselekedetei.” (Jn 9,3) A gyógyulás Isten hatalmának a bizonyítéka. Az Újszövetség gondolkodásában a betegség inkább egy olyan helyzet, amelyben lehetőség van Istentől szabadulást kapni. Pál apostol ír arról, hogy egy betegséget hordoz a testében. (2Kor 12,7) Ezek szerint nem csak a gyógyulás lehet a hit jele, hanem a betegség elhordozása is. A hittel hordozott betegség Isten dicsőségére szolgál. Hiszen Isten ad erőt a betegség erőtlenségében. A betegekről való gondoskodás az Újszövetségben Istennek tetsző cselekedetnek számított. (Mt 25,34–45)

Jézus a Gyógyító:

Isten azért küldte el Jézust a földre, hogy megmentse az embereket, és üdvösséget ajándékozzon nekik. Ennek a küldetésnek fontos bizonyítéka volt, hogy Jézus gyógyított. Vakokat, süketeket, némákat, megszállottakat, bénákat, leprásakat tett egészségessé, és halottakat támasztott fel. Ezek a gyógyítások olyan jelek voltak, amelyek Isten Jézusban megjelenő hatalmára mutattak. Amikor Jézus először beszélt nyilvánosan a küldetéséről a názáreti zsinagógában, akkor azt hirdette, hogy az eljöveteleivel beteljesedett Ézsaiás próféciaja. Ez a prófécia vonatkozott arra is, hogy Ő Gyógyító, Akit Isten azért küldött, hogy szabadulást hozzon az embereknek, ami például a betegségből való gyógyulást is jelenti, a „*vakoknak a szemük megnyílását...*”. Jézus úgy kezdte vándortanítói küldetését, hogy a tanítás mellett tömegeket gyógyított meg. Hatalommal és erővel gyógyított. (Lk 4,36)

Mire utalnak Jézus gyógyításai?

- Isten szereti az embert, nem akarja, hogy szenvedjen, ezért a testi és fizikai nyomorúságából is kész megszabadítani a szenvedőt. Mindenkit meggyógyított Jézus, aki ezzel a kéréssel fordult Hozzá.
- Jézus által az Isten cselekszik. A gyógyulást egyedül Isten adhatja, ezért azok a csodák, amelyeket Jézus véghezvitt, Isten ereje által mentek végbe, mert Jézusban Isten van jelen. A csodák igazolják, hogy Jézus valóban az Isten által küldött Szabadító. Jézus az, Aki megmenthet a betegségekből.
- Jézus gyógyítási történeteiben a hit és a gyógyulás összefüggenek. Aki Jézushoz gyógyulásért fordul, az hittel fordul hozzá, és a hite által gyógyul meg. (A vérfolyásos asszony: Mt 9,22 vagy két vak gyógyulása: Mt 9,29)

A béna meggyógyításának a története:

Jézus **Simon és András házában** tartózkodik, ahol korábban már sok beteget meggyógyított (Mk 1,29–39). Itt gyógyította meg Péter anyósát is, és innen indult el azzal a céllal, hogy teljesítse a küldetését, hogy máshol is embereket mentsen meg (Mk 1,38). Eljutott Galilea különféle zsinagógaiba, ahol az evangéliumot hirdette és gyógyított (Mk 1,39). Ezután ugyanabba a házba tért vissza, ezért is nem említi különösebben a részleteket az evangélista. Ezúttal még nagyobb tömeg gyűlik össze. Tudták, hogy mire számíthatnak: gyógyulásokra, csodákra. Jézus az érdeklődőknek először hirdetni kezdi az igét.

Jézus korában nem volt egyszerű élete egy **bénának**. Azokat a betegeket nevezték így a Bibliában, akiknek a keze vagy a lába vált mozgásképtelenné. Jézus sok béna embert tett ismét mozgásképpessé. Bár a mozgásképtelen ember egy kevés jövedelemhez jutott a koldulás révén (ApCsel 3,1–2), azért alapvetően rászorult a családtagok irgalmára. Ők szállították, etették, segítettek a tisztálkodásban. Különösen nagy csapás, tragédia volt az, ha az egyetlen fiúgyermek bénult meg. Ebben az esetben az idős szülők maradtak gondviselő nélkül.

A kapernaumi béna férfit barátai támogatták. A nagy tömeg miatt nem tudták **segítői** Jézus elé odavinni a járásra képtelen beteget. De nem is várták meg, míg elmegy a tömeg. Azonnal cselekedni akartak, bár maga a betegség súlyossága ezt a sietséget nem kívánta volna meg. A sietség a segítők lelkesedéséből fakadt. A történet egyedisége, hogy a segítő barátok leküzdik az előttük álló akadályt, mégpedig leleményesen. A lapos **háztető** megbontása nem volt Jézus

korában különösen nehéz. Gerendákra agyaggal tömörítettek, rögzítettek szárított növényeket. Ezt kézzel is meg tudták lazítani. A tetőre a ház melletti létra vezetett. Ezen vitték fel a bénát. Ez azonban nagy elszántságot követelt, mert nem lehetett egyszerű feladat. A beteget ágyával együtt eresztik le kötelek segítségével Jézus elé. Az ágy két rúd közé kifeszített anyag volt, amin könnyen lehetett hordozni egy béna embert. A kérés nem hangzik el szavakkal, de az eseményből kiderül, hogy mit kér a négy segítő.

Jézus a segítő **hitéről** beszélt. Márk evangéliumában a hit különösen fontos szerepet játszik a csodatörténetekben. A hit rendszerint megelőzi a gyógyítást. **Bűnbocsánatot** hirdet Jézus, ebben a kifejezésben a passzív nyelvi forma (megbocsáttattak) Istenre utal. Jézus által bocsát meg, Aki éppen ezért lett ember. Ez a bizonyítéka annak, hogy Jézusban Isten volt jelen. Ez a megbocsátás a betegségtől való megszabadulást is jelentette.

A gyógyulást egy kicsit késlelteti egy **vitabeszéd** az írástudókkal. Miért voltak jelen **írástudók**? A zsidó nagytanács feladata volt az is többek között, hogy teológiai felügyeletet gyakoroljanak a magukat prófétáknak nevező emberek fölött. Egyfajta ellenőrszolgálatot végeztek. Olyan írástudókról van szó, akik azért vannak ott, hogy ellenőrizzék Jézust. A tömegben előkelő helyet kaptak, ahonnan mindent láthattak. Az írástudókkal való vita különleges módon zajlik le, ugyanis az írástudók nem mondják ki hangosan a bűnbocsánat (béna lelkének megmentése) miatti szemrehányásukat, hanem csak gondolják. Jézus ettől függetlenül megérti a gondolataikat, és erre a ki nem mondott vádra reagál. Az írástudók teológiailag teljesen helyes dolgot gondoltak, hiszen csak Isten bocsáthat meg. A bűnbocsánat hirdetése Isten privilégiuma, ezért aki az Ő nevében ugyanezt állítja magáról, istenkáromlónak számított. Ennek a bűnnek a büntetése a törvények szerint a megkövezés volt. (3Móz 24,16) Mivel az írástudók gondolkodása szerint a bűn és a betegség ok-okozati összefüggésben van, akkor előbb kell a bűnbocsánatnak végbemenni, utána gyógyulhat csak meg. Ezért, hogy a bűnbocsánatot bizonyítsa Jézus, meggyógyítja a beteget.

Jézus cáfolja az írástudók gondolatait. Bizonyítja, hogy **az Ő küldetése emberek megmentése**. Bűnbocsánatot hirdet a béna embernek, és meggyógyítja a betegségéből. A gyógyult ember az **ágy** hordozásával demonstrálja a gyógyulását. Amikor a béna felveszi az ágyát, csak ezt a két rudat teszi egymás mellé, és veszi kézbe.

Jézus isteni hatalmának több bizonyítéka is van a történetben:

- felismeri a hitet,
- megérti az írástudók gondolatait,
- gyógyít,
- bűnbocsánatot közvetít,
- Istent dicsőítik a jelenlévők.

Bár Jézus csodatette elérte a célját, és az emberek Istent dicsőítették, Jézus ezzel a tettevel az írástudók előtt mintegy aláírta a halálos ítéletét.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten:	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten:

○ Tudja röviden elmondani, kérdések segítségével, a munkáltató tankönyv képei és szövege alapján a kapernaumi béna gyógyításának történetét. ○ Tudja kérdések segítségével értelmezni a bibliai egészség fogalmát. ○ Tudja értelmezni segítséggel a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 34,19.	○ Legyen képes összefüggően, a munkáltató tankönyv képei és szövege alapján elmondani a kapernaumi béna gyógyításának történetét. ○ Tudja értelmezni a bibliai egészség fogalmát. ○ Tudja értelmezni és magyarázni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 34,19.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kapernaumi béna történetén keresztül a bibliai értelemben vett egészségfogalmat világítjuk meg a gyermekek számára. A hétköznapi értelemben vett egészségfogalomnak egy tágabb értelmezését adjuk: az ember EGÉSZ, azaz rendben van testileg, lelkileg, Istennel, embertársakkal.

A gyermekek ebben a korban még nem értik, inkább félreértik a bűn fogalmát, a rossz cselekedetekkel azonosítják. Jézus bűnbocsánatot adó kijelentését, amivel meggyógyítja, egészsé teszi a béna életét, nem tudják a helyén értelmezni. A bűn egzisztenciális jelentőségét éppen ezért az egészség-betegség, EGÉSZ-SÉG - egészségtelenség oldaláról vihetjük hozzájuk közelebb.

A gyermek már megélte, vissza tud emlékezni a betegség okozta hiányokra, az EGÉSZ-SÉGTELENSÉGRE. Innen haladhatunk a lelki betegségek, illetve a hiányos, Istennel megélt kapcsolatunkban beteg, bűnös életünk felé. Az életünk azért nem egész, mert elszakadtunk Istentől, és ez megannyi területen EGÉSZ-SÉGTELEN, bűnös, hiányos életet eredményez. Jézus gyógyítása helyreállít, visszavezet Istenhez, vagyis eltörli a bűnünket (lázadásunkat Isten ellen), egész lehet az életünk.

A gyermekeknek ezt a gondolatmenetet a hiányok oldaláról világíthatjuk meg. A hiányok életünk több területén találhatók, de a legnagyobb hiányunk Isten, Akire leginkább szükségünk van, hogy utána betöltse az életünk többi részét, hiányait is. Ő közel van a sebzetekhez, megtörtekhez, mert ki akarja teljesíteni az életüket. Jézus éppen ezért jött el, éppen ezt mutatja be ebben a gyógyítástörténetben.

Az egyházi iskolai keretek között az első óra lehetőséget ad, hogy az egészség fogalmával, a testi és a lelki egészség-betegség gondolatával foglalkozzunk. A második órán ismerjük meg a bibliai történetet, majd a harmadik órán szempontváltással segíthetjük a gyermekeket, hogy a barátok szerepével azonosuljanak, és érzékenyek legyenek a körülöttünk lévő emberek betegségeire, hiányaira.

A gyülekezeti hittan keretei közt két óra áll rendelkezésre. Az első, az egészségről szóló óra bevezetésként szolgálhat a történetet közvetlenül feldolgozó órához.

Fontos kitérni ennél a gyógyítás-történetnél a gyermekek gyakran zavarba ejtő kérdésére, hogy Isten ma miért nem gyógyít. Beszélgethetünk velük arról, hogy Isten van, hogy földi eszközökkel gyógyít, nem csak csoda által. Gyógynövényekkel, gyógyszerekkel, orvosokkal. És vannak olyan betegségek, amelyeket majd csak a mennyben vesz el, de ott minden hiányunkat kipótolja. Isten gyógyítása nem mindig erre a földi életre vonatkozik, Ő az életünket az örök élettel együtt látja.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus meg tud szabadítani a testi-lelki betegségeinkből is.

Kognitív cél: Annak a felmutatása, hogy Jézus teljes valónkban meg tud gyógyítani (szabadítani).

Affektív cél: Egészséggel és az egészség hiányával kapcsolatos érzelmi beállítódások formálása a biblikus irányba.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése és bátorítása abban, hogy meg tudják fogalmazni, mit jelent a bibliai egészség értelmezése a mindennapokban.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ha nincs meg az egész... – szemléltetőjáték Vigyünk be olyan tárgyakat, amelyeknek hiányzik egy része, így használhatatlan, vagy kevésbé funkcionális, nem működik olyan jól. Adjunk egyet-egyét a gyermekeknek! Beszéljenek arról, hogy mi a gond vele! A beszélgetést vezessük abba az irányba, hogy elhangozzon a 'nem egész' kifejezés! Egészség – szóelemzés Írjuk fel a táblára az EGÉSZSÉGES szót! Bontsuk részekre, beszéljünk az egyes kifejezésekről! Átvezetés: az ember is érezheti magát, az életét egészségtelennek, betegnek, hiányosnak.	Eszköz: fél zokni, lefújódott labda, toll betét nélkül, szemüveg lencse nélkül, cipő cipőfűző nélkül, seprű a nyele nélkül Kapcsolódó feladat: TKGY 15/A. lecke, 1. feladat TKEI 15/A. lecke, 1. feladat Eszköz: tábla, kréta/filc Kapcsolódó feladat: TKGY 15/A. lecke, 2. feladat TKEI 15/A. lecke, 2. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Az egészség fogalma a Bibliában, a teljes, egész élet összetevői a gyermek számára Beszélgetés a Tudod-e? és a munkáltató tankönyvi illusztráció alapján az egészségről, Jézus gyógyító hatalmáról és jelenlétéről. • Beszéljünk a körábra körcikkeiről! • Válasszanak a tanulók egy-egy körcikket, és mondják el, hogy amit azon látnak, az miért fontos! • Kérdezzük meg azt is, mi jut még eszükbe, mi kerülhetne a kérdőjeles körcikk helyére! Mit tehetünk a saját egészségünkért és a hozzánk közel állók egészségéért?	TKGY 78.o. TKEI 88.o. TKGY 79.o., 4. feladat TKEI 89.o., 4. feladat

	Konkrét példák arra nézve, amire a gyermek oda tud figyelni a teljes egészség érdekében. A jó gyakorlatok felmutatásában segít a 4. feladat. Imádság A beszélgetést imakörrel zárhatjuk, az előző feladathoz kapcsolódva: • A gyermekek mondják el, mit választottak, mire szeretnének odafigyelni! • Segítsünk megfogalmazni imádságban, hogyan kérhetik Isten segítségét abban, amit választottak! • Felírhatjuk a táblára a következő mondatkezdést: „Kérlek, Istenem, segíts abban, hogy...”	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus jár” (TKGY 143. o., 9., TKEI 159. o., 9.) RÉ21 170. „Az Úr Istent magasztalom...” (TKGY 139. o. 4., TKEI 155. o. 4.) RÉ21 724. „Jézus, nyájas és szelíd...” (TKGY 137. o. 1., TKEI 153. o. 1.) RÉ21 105:1–3. versei: „Adjatok hálát az Istennek...” BS 138:3 „Jézus, a te gyógyító kezed...”	
Házi feladat	A gyermek saját reflexiója rajzzal: Mi az, ami neked örömet okoz? Mitől egész a te életed? TKGY 79.o., 5. feladat TKEI 89.o., 5. feladat	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Ima-körcikk – Te miért vagy hálás?

- A tankönyvből másoljuk át egy papírra a körcikket, amelyen a kérdőjel van! Rajzoljuk rá a kérdőjelet!
- Vágjunk ki belőle annyit, ahányan az osztályban vannak! Osszunk ki mindenkinek egyet!
- Adjunk időt, hogy megfogalmazzák a gyermekek magukban, hogy mi az, amit ők meg tudnak köszönni Istennek! Írják rá a körcikkre!
- Az imádsághoz ülünk körbe! Egy terítőre helyezzünk egy gyertyát, gyújtuk meg! Bátorítsuk a gyermekeket, hogy helyezzék a körcikkeket a gyertya köré! Ezután imádságban fogalmazzák meg a kérésüket Jézusnak, Aki a Lelke által van itt!

2. Imádságra nevelés: imádság a barátokért

Ezzel az imádságra nevelési gyakorlattal azt szeretnénk tudatosítani a hittanosokban, hogy figyeljenek a barátaik szükségleteire, érzéseire, és ezt Isten elé vigyék.

Ez az imádságra nevelési gyakorlat azt ábrázolja ki a fizikai tevékenységgel, amit az imádság során teszünk: Isten elé visszük azt, akiért imádkozunk. Az odavitel cselekvésével kapcsolódunk a kapernaumi béna meggyógyításának a történetéhez.

Eszközök:

- a terem közepén elhelyezett tárgy (Biblia, gyertya, kereszt, hal, templom képe stb. tárgy, ami emlékeztet Istenre, Jézusra)
- elegendő hely
- papírcetlik
- íróeszköz

Menet:

1. Megkérjük a gyerekeket, hogy egy papírra írják fel az egyik barátjuk keresztnévét. Majd hajtsák félbe a cetlit.

2. Lassan egyesével csendben kezdjenek el a középre helyezett tárgy felé sétálni, és közben gondoljanak arra, hogy miért örülnek annak, hogy akinek a nevét felírták a lapra, az a barátjuk. (Ha életkorból adódóan úgy véljük, hogy elsietnék a sétát, a hittanoktató be is mutathatja, hogy hogyan képzelel el ezt a sétát.

(Ha szükséges, a hittanoktató bemutathatja a lassú, elcsendesedett sétát.)

3. Amikor elérkeznek a tér közepére a tárgyhoz, álljanak meg, magukban mondjanak pár mondatot Jézusnak erről a barátjukról, és tegyék le a cetlit a tárgy köré. Konkrét kérést is elmondhatnak vagy azt is kérhetik, hogy Isten vigyázzon ma a barátjukra, legyen ez egy szép nap a barátjuknak, legyen oka örülni a barátjuknak stb.

4. Amikor mindenki visszatért a helyére, akkor a hittanoktató hangos imádságot mond.

Például: Drága Jézus! Köszönjük azokat a barátainkat, akikre most gondoltunk. Vigyázz rájuk. Köszönjük, hogy több barátunk is. Akiket most nem említettünk, azokért is hálásak vagyunk, és kérjük, hogy rájuk is vigyázz, hogy még nagyon sokáig jó barátok lehessünk. Ámen.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus meg tud szabadítani a testi betegségeinkben is.

Kognitív cél: A Jézus szerinti „egészség” fogalom felmutatása és a tanulókkal való közös értelmezése.

Affektív cél: Egészséggel és az egészség hiányával kapcsolatos személyes beállítódások feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése és bátorítása abban, hogy meg tudják fogalmazni azt, hogy mit jelent a bibliai egészség értelmezése a mindennapokban.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kapcsolódás a házi feladathoz, vagy ha az előző órán végeztük el a feladatot, vegyük elő akkor is újra! • Kérjük meg a gyerekeket, hogy beszéljenek egy dologról, amit lerajzoltak a körbe! • Kérjük meg a gyerekeket, hogy beszéljenek arról, mi az, amit szívesen odarajzolnának a körbe, és most hiányzik nekik! Átvezetés: Ma egy beteg emberről szól a történet, akinek sok-sok dolog hiányzott, mielőtt Jézussal találkozott.	TKGY 79.o., 5. feladat TKEI 89.o., 5. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – a kapernaumi béna meggyógyítása • Öt barát, egyikük betegsége • Barátok igyekezete, hogy kipótolják a beteg életét, hiányait • Jézus érkezésének híre • A barátok elindulnak a beteggel • Akadály és leleményesség • Csoda: Jézus meggyógyítja a bénát: megbocsátattak a te bűneid • A körüllevők ámulata, döbbenete, Isten dicsérete Jézus gyógyító hatalmáért Az aranymondás értelmezése és kapcsolódása a történethez Aranymondás: „Közel van az ÚR a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűeket megsejti.” (Zsolt 34,19) Beszélgetés a kapcsolódó feladat kérdései alapján.	Javaslat: A történetmondást színesíthetjük szemléltető mozdulatokkal, amelyeket a gyerekek utánozhatnak a megfelelő résznél: • barátok segítsége a béna mindennapi életében (hordozás, öltöztetés, etetés, itatás) • barátok hordágyon cipelik • felmennek a lépcsőn • megbontják a tetőt • leeresztik • Jézus gyógyító mozdulata • A béna örvendező járása Figyeljünk arra, hogy egyértelmű, egyszerű mozdulatokkal kísérjük a történetet! Így segíthetjük azt, hogy a történet hangsúlyos maradjon. TKGY 15/B. lecke, 1. feladat TKEI 15/B. lecke, 1. feladat

	A történet feldolgozása páros munkában Mit tudott megtenni a meggyógyított beteg a gyógyulása után? A gyerekek a feladat megoldásával gyűjtsenek ötleteket páros munkában! Saját betegség és gyógyulás élményének, tapasztalatainak felidézése a munkáltató tankönyv feladatának segítségével Beszélgetés a betegséggel és gyógyulással kapcsolatos tapasztalatokról A munkáltató tankönyv kérdései segítenek a kapcsolódó nehéz témák felszínre hozásában.	TKGY 15/B. lecke, 2. feladat TKEI 15/B. lecke, 2. feladat TKGY 15/B. lecke, 3. feladat TKEI 15/B. lecke, 3. feladat TKGY 15/B. lecke, 4. feladat TKEI 15/B. lecke, 4. feladat
Aranymondás	„Közel van az ÚR a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűket megsegíti.” (Zsolt 34,19)	TKGY 15/B. lecke, 5. feladat TKEI 15/B. lecke, 5. feladat
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus jár” (TKGY 143. o., 9., TKEI 159. o., 9.) RÉ21 170. „Az Úr Istent magasztalom...” (TKGY 139. o. 4., TKEI 155. o. 4.) RÉ21 724. „Jézus, nyájas és szelíd...” (TKGY 137. o. 1., TKEI 153. o. 1.) RÉ21 105:1–3. versei: „Adjatok hálát az Istennek...” BS 138:3 „Jézus, a te gyógyító kezed...”	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 80. o., TKEI 90. o.

A képen látható:

Tematikus kép. A kapernaumi mozgásképtelen ember gyógyulásának egy pillanatát rögzíti a kép. A baloldalon Jézus áll, a központban a meggyógyított béna ember ágyról leszálló mozdulatát látjuk. Hátról és a jobb oldalon csodálkozó, örömteli arcú emberek nézik a csodatételt. Fönn a lyukas tető mutatja, hogy a béna embert a barátai milyen ötletes módon juttatták Jézus közelébe.

A szöveg: Két fontos jelenségre fókuszál. A baráti segítségadásra, és Jézus gyógyító csodájára. A barátok minden áron segíteni akarnak béna, mozgásképtelen barátjukon, s ötletesen oldják meg, hogy Jézus elé kerülhessen a beteg. A barátok segítségnyújtása nem csak szándék, hanem

tett, munka, nehézség is, mégis vállalják, mert nyilván szeretik ezt a beteg embert. Jézus elismerte a barátok szándékát és tettüket. A bénának pedig megbocsájtotta bűneit és meggyógyította.

Instrukció a képoltasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Milyen volt a barátsága ezeknek az embereknek?
- Mit tettek beteg barátjukért, hogy mindennapjain könnyítsenek?
- Mit tettek, amikor hallották, hogy Jézus a közelben van? Hogyan vitték véghez elgondolásukat?
- Mi a véleményetek erről?
- Mit mondott Jézus a béma embernek? Figyeld meg a képet! Kiket látsz? Mi történt? Az emberek arca, mozdulata mit mond nektek?

1. Előtte-utána

A Jézussal való találkozás megváltoztatja az életet. Játsszanak el a gyermekek általuk kitalált gyógyítástörténetet! Mi történne egy vakkal, ha Jézussal találkozna? Mi történne egy némával? Egy vállalkozó páros húzódjon félre a csoporttól, és találjon ki egy történetet. Játsszák el a találkozást!

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

EGYHÁZI ISKOLÁK 3. ÓRÁJÁRA

EGYÜTTMŰKÖDÖM MÁSOKKAL CÍMŰ OLVASMÁNY ALAPJÁN

Fő hangsúly: Az ember segíthet és együttműködhet.

Kognitív cél: A kapernaumi béma gyógyításának a történetén keresztül annak a felismertetése, hogy az embernek szerepe lehet az egészség megőrzésében, visszaállításában.

Affektív cél: Empátia felébresztése a gyermekekben beteg társaik iránt.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése és bátorítása abban, hogy meglássák a betegeket és érzékenyek, fogékonyak legyenek irántuk. Próbáljanak segíteni, együttműködni!

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	A kapernaumi béma történetének felidézése a négy barát mozdulatainak segítségével • Arra vállalkozó tanulók közül válasszunk egyet-egyet, álljanak a csoport elé, és mutassanak egy mozdulatot, amit a béma barátai tettek! A többiek találják ki! • Ha már úgy látjuk, összegyűltek a mozdulatok, kérjük meg a gyerekeket, hogy rakják sorrendbe a bemutató diákokat, úgy rakjuk össze a történetet! • A munkáltató tankönyvben is oldjuk meg a történet elemeinek sorba rendezésére irányuló feladatot!	TKEI 93.o., 1. feladat

Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Beszélgetés a betegeknek nyújtott segítségről, a beteglátogatásról a munkáltató tankönyvi feladat megoldásával Adjunk lehetőséget a gyerekeknek, hogy a saját életükből meséljenek el példákat a megtalált szavakkal kapcsolatosan!	TKEI 93.o., 2. feladat
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szentelj meg, Úr Isten...” (TKGY 144. o., 10., TKEI 160. o., 10.) RÉ21 821. „Isten szívéen megpihenve...” (TKGY 142. o. 7., TKEI 158. o. 7.) BS 101:1–2.4. versei: „Ó, én lelkem...” (dall. RÉ21 8: „Ó, felséges Úr...”) RÉ21 845: „Tégy, Uram, engem áldássá...”	

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

2. feladat:

	I	M	Á	D	S	Á	G					
	D			P								
	Ó				O							
						L	E	C	K	E		
			N				Á					
				E				S				
						V	I	G	A	S	Z	
						E						
	B	Á	T	O	R	Í	T	Á	S			
								É				
									S			

15. JÉZUS MEGSZABADÍT: A KAPERNAUMI BÉNA (Mk 2,1–12)

Gyülekezeti óraszám: 2. Egyházi iskolák óraszám: 3.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARCLAY, W., Auslegung des Neuen Testaments. Wuppertal. 1972.
Coenen, L., Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 1967.
BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.
BUDAI, G., Az evangéliom Márk szerint (Ráday Gyűjtemény kézírata) Budapest é. n.
Coenen, L., Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 1967.
GNILKA, J., Das Evangelium nach Markus, Zürich 1978.)

A kapernaumi béna meggyógyításának a története az egyik olyan történet, amely Jézust, mint megmentőt mutatja be, Aki az embert a teljes valójában meg tudja szabadítani. Testét és lelkét is.

Jézus a Megmentő:

A lecke címben szereplő Megmentő elnevezés görög nyelven így hangzik: Szótér. Ennek a görög szónak több más jelentése is van: Szabadító, Megváltó, Üdvözítő. Az Újszövetség Jézus Krisztust alapvetően így nevezi. Már a születésekor így hirdeti az angyal (Lk 2,11). Jézus a bűn hatalmából, testi és lelki betegségekből Szabadító Úr. Feltámadása után Péter a nagytanács előtt Jézust egész Izráel Szabadítójának nevezi. „*Isten őt, mint fejedelmet és szabadítót emelte a jobbára, hogy megtérést és bűnbocsánatot adjon Izráelnek.*” (ApCsel 5,31) és „*Az ő (Dávid) utódai közül tette Isten Izráel üdvözítőjévé Jézust, ígéret szerint, miután János előre meghirdette, még az ő eljövele előtt, Izráel egész népének, hogy térjenek meg és keresztkedjenek meg.*” (ApCsel 13,23–24) Pál apostol pedig arról ír, hogy Jézus a hívők gyülekezetének a Szótérja. (Ef 5,23) Krisztus a Szótér, mert magát a halála által odaáldozta a gyülekezetért.

Egészség, betegség, gyógyulás a Bibliában:

Ószövetség:

A zsidó gondolkodás szerint a betegség és a bűn összefügg egymással. A betegség Isten büntetése. Tehát a gyógyulásért Istenhez kell fordulni, mégpedig bűnbánattal (2Sám 12,13). A bűnbocsánat jele az, ha valaki visszanyeri az egészségét. Ezért sok esetben az orvoslással kapcsolatos teendőket a papok látták el. Az ő dolguk volt, hogy a gyógyulás után egészségesnek jelentsenek ki valakit. Mózes törvényei szerint a papnak kellett megmutatnia magát például egy leprából gyógyult embernek, hogy egészségesnek nyilvánítsák. (3Móz 13) Ha valaki keresőképtelenné vált a betegsége miatt, akkor a családja gondoskodott róla. Sokan ekkor koldulni kényszerültek, hogy egy kevés jövedelmet szerezzenek.

Újszövetség:

Jézus korában az emberekben tovább élt az a gondolat, hogy a betegségek oka valamely konkrét bűn. Jézus a vakon született ember meggyógyításának a történetében egyértelműen kimondta, hogy nem így van: „*Nem ő vétkezett, nem is a szülei, hanem azért van ez így, hogy*

nyilvánvalóvá legyenek rajta Isten cselekedetei.” (Jn 9,3) A gyógyulás Isten hatalmának a bizonyítéka. Az Újszövetség gondolkodásában a betegség inkább egy olyan helyzet, amelyben lehetőség van Istentől szabadulást kapni. Pál apostol ír arról, hogy egy betegséget hordoz a testében. (2Kor 12,7) Ezek szerint nem csak a gyógyulás lehet a hit jele, hanem a betegség elhordozása is. A hittel hordozott betegség Isten dicsőségére szolgál. Hiszen Isten ad erőt a betegség erőtlenségében. A betegekről való gondoskodás az Újszövetségben Istennek tetsző cselekedetnek számított. (Mt 25,34–45)

Jézus a Gyógyító:

Isten azért küldte el Jézust a földre, hogy megmentse az embereket, és üdvösséget ajándékozzon nekik. Ennek a küldetésnek fontos bizonyítéka volt, hogy Jézus gyógyított. Vakokat, süketeket, némákat, megszállottakat, bénákat, leprásakat tett egészségessé, és halottakat támasztott fel. Ezek a gyógyítások olyan jelek voltak, amelyek Isten Jézusban megjelenő hatalmára mutattak. Amikor Jézus először beszélt nyilvánosan a küldetéséről a názáreti zsinagógában, akkor azt hirdette, hogy az eljövételével beteljesedett Ézsaiás próféciaja. Ez a prófécia vonatkozott arra is, hogy Ő Gyógyító, Akit Isten azért küldött, hogy szabadulást hozzon az embereknek, ami például a betegségből való gyógyulást is jelenti, a „*vakoknak a szemük megnyílását...*”. Jézus úgy kezdte vándortanítói küldetését, hogy a tanítás mellett tömegeket gyógyított meg. Hatalommal és erővel gyógyított. (Lk 4,36)

Mire utalnak Jézus gyógyításai?

- Isten szereti az embert, nem akarja, hogy szenvedjen, ezért a testi és fizikai nyomorúságából is kész megszabadítani a szenvedőt. Mindenkit meggyógyított Jézus, aki ezzel a kéréssel fordult Hozzá.
- Jézus által az Isten cselekszik. A gyógyulást egyedül Isten adhatja, ezért azok a csodák, amelyeket Jézus véghezvitt, Isten ereje által mentek végbe, mert Jézusban Isten van jelen. A csodák igazolják, hogy Jézus valóban az Isten által küldött Szabadító. Jézus az, Aki megmenthet a betegségekben.
- Jézus gyógyítási történeteiben a hit és a gyógyulás összefüggenek. Aki Jézushoz gyógyulásért fordul, az hittel fordul hozzá, és a hite által gyógyul meg. (A vérfolyásos asszony: Mt 9,22 vagy két vak gyógyulása: Mt 9,29)

A béna meggyógyításának a története:

Jézus **Simon és András házában** tartózkodik, ahol korábban már sok beteget meggyógyított (Mk 1,29–39). Itt gyógyította meg Péter anyósát is, és innen indult el azzal a céllal, hogy teljesítse a küldetését, hogy máshol is embereket mentsen meg (Mk 1,38). Eljutott Galilea különféle zsinagógaiba, ahol az evangéliumot hirdette és gyógyított (Mk 1,39). Ezután ugyanabba a házba tért vissza, ezért is nem említi különösebben a részleteket az evangélista. Ezúttal még nagyobb tömeg gyűlik össze. Tudták, hogy mire számíthatnak: gyógyulásokra, csodákra. Jézus az érdeklődőknek először hirdetni kezdi az igét.

Jézus korában nem volt egyszerű élete egy **bénának**. Azokat a betegeket nevezték így a Bibliában, akiknek a keze vagy a lába vált mozgásképtelenné. Jézus sok béna embert tett ismét mozgásképpessé. Bár a mozgásképtelen ember egy kevés jövedelemhez jutott a koldulás révén (ApCsel 3,1–2), azért alapvetően rászorult a családtagok irgalmára. Ők szállították, etették, segítettek a tisztálkodásban. Különösen nagy csapás, tragédia volt az, ha az egyetlen fiúgyermek bénult meg. Ebben az esetben az idős szülők maradtak gondviselő nélkül.

A kapernaumi béna férfit barátai támogatták. A nagy tömeg miatt nem tudták **segítői** Jézus elé odavinni a járásra képtelen beteget. De nem is várták meg, míg elmegy a tömeg. Azonnal cselekedni akartak, bár maga a betegség súlyossága ezt a sietséget nem kívánta volna meg. A sietség a segítők lelkesedéséből fakadt. A történet egyedisége, hogy a segítő barátok leküzdik az előttük álló akadályt, mégpedig leleményesen. A lapos **háztető** megbontása nem volt Jézus

korában különösen nehéz. Gerendákra agyaggal tömörítettek, rögzítettek szárított növényeket. Ezt kézzel is meg tudták lazítani. A tetőre a ház melletti létra vezetett. Ezen vitték fel a bénát. Ez azonban nagy elszántságot követelt, mert nem lehetett egyszerű feladat. A beteget ágyával együtt eresztik le kötelek segítségével Jézus elé. Az ágy két rúd közé kifeszített anyag volt, amin könnyen lehetett hordozni egy béna embert. A kérés nem hangzik el szavakkal, de az eseményből kiderül, hogy mit kér a négy segítő.

Jézus a segítő **hitéről** beszélt. Márk evangéliumában a hit különösen fontos szerepet játszik a csodatörténetekben. A hit rendszerint megelőzi a gyógyítást. **Bűnbocsánatot** hirdet Jézus, ebben a kifejezésben a passzív nyelvi forma (megbocsáttattak) Istenre utal. Jézus által bocsát meg, Aki éppen ezért lett ember. Ez a bizonyítéka annak, hogy Jézusban Isten volt jelen. Ez a megbocsátás a betegségtől való megszabadulást is jelentette.

A gyógyulást egy kicsit késlelteti egy **vitabeszéd** az írástudókkal. Miért voltak jelen **írástudók**? A zsidó nagytanács feladata volt az is többek között, hogy teológiai felügyeletet gyakoroljanak a magukat prófétáknak nevező emberek fölött. Egyfajta ellenőrszolgálatot végeztek. Olyan írástudókról van szó, akik azért vannak ott, hogy ellenőrizzék Jézust. A tömegben előkelő helyet kaptak, ahonnan mindent láthattak. Az írástudókkal való vita különleges módon zajlik le, ugyanis az írástudók nem mondják ki hangosan a bűnbocsánat (béna lelkének megmentése) miatti szemrehányásukat, hanem csak gondolják. Jézus ettől függetlenül megérti a gondolataikat, és erre a ki nem mondott vádra reagál. Az írástudók teológiailag teljesen helyes dolgot gondoltak, hiszen csak Isten bocsáthat meg. A bűnbocsánat hirdetés Isten privilégiuma, ezért aki az Ő nevében ugyanezt állítja magáról, istenkáromlónak számított. Ennek a bűnnek a büntetése a törvények szerint a megkövezés volt. (3Móz 24,16) Mivel az írástudók gondolkodása szerint a bűn és a betegség ok-okozati összefüggésben van, akkor előbb kell a bűnbocsánatnak végbemenni, utána gyógyulhat csak meg. Ezért, hogy a bűnbocsánatot bizonyítsa Jézus, meggyógyítja a beteget.

Jézus cáfolja az írástudók gondolatait. Bizonyítja, hogy **az Ő küldetése emberek megmentése**. Bűnbocsánatot hirdet a béna embernek, és meggyógyítja a betegségéből. A gyógyult ember az **ágy** hordozásával demonstrálja a gyógyulását. Amikor a béna felveszi az ágyát, csak ezt a két rudat teszi egymás mellé, és veszi kézbe.

Jézus isteni hatalmának több bizonyítéka is van a történetben:

- felismeri a hitet,
- megérti az írástudók gondolatait,
- gyógyít,
- bűnbocsánatot közvetít,
- Istent dicsőítik a jelenlévők.

Bár Jézus csodatette elérte a célját, és az emberek Istent dicsőítették, Jézus ezzel a tettevel az írástudók előtt mintegy aláírta a halálos ítéletét.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten:	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten:

○ Tudja röviden elmondani, kérdések segítségével, a munkáltató tankönyv képei és szövege alapján a kapernaumi béna gyógyításának történetét. ○ Tudja kérdések segítségével értelmezni a bibliai egészség fogalmát. ○ Tudja értelmezni segítséggel a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 34,19.	○ Legyen képes összefüggően, a munkáltató tankönyv képei és szövege alapján elmondani a kapernaumi béna gyógyításának történetét. ○ Tudja értelmezni a bibliai egészség fogalmát. ○ Tudja értelmezni és magyarázni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 34,19.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kapernaumi béna történetén keresztül a bibliai értelemben vett egészségfogalmat világítjuk meg a gyermekek számára. A hétköznapi értelemben vett egészségfogalomnak egy tágabb értelmezését adjuk: az ember EGÉSZ, azaz rendben van testileg, lelkileg, Istennel, embertársakkal.

A gyermekek ebben a korban még nem értik, inkább félreértik a bűn fogalmát, a rossz cselekedetekkel azonosítják. Jézus bűnbocsánatot adó kijelentését, amivel meggyógyítja, egészsé teszi a béna életét, nem tudják a helyén értelmezni. A bűn egzisztenciális jelentőségét éppen ezért az egészség-betegség, EGÉSZ-SÉG - egészségtelenség oldaláról vihetjük hozzájuk közelebb.

A gyermek már megélte, vissza tud emlékezni a betegség okozta hiányokra, az EGÉSZ-SÉGTELENSÉGRE. Innen haladhatunk a lelki betegségek, illetve a hiányos, Istennel megélt kapcsolatunkban beteg, bűnös életünk felé. Az életünk azért nem egész, mert elszakadtunk Istentől, és ez megannyi területen EGÉSZ-SÉGTELEN, bűnös, hiányos életet eredményez. Jézus gyógyítása helyreállít, visszavezet Istenhez, vagyis eltörli a bűnünket (lázasunkat Isten ellen), egész lehet az életünk.

A gyermekeknek ezt a gondolatmenetet a hiányok oldaláról világíthatjuk meg. A hiányok életünk több területén találhatók, de a legnagyobb hiányunk Isten, Akire leginkább szükségünk van, hogy utána betöltsse az életünk többi részét, hiányait is. Ő közel van a sebzetekhez, megtörtekhez, mert ki akarja teljesíteni az életüket. Jézus éppen ezért jött el, éppen ezt mutatja be ebben a gyógyítástörténetben.

Az egyházi iskolai keretek között az első óra lehetőséget ad, hogy az egészség fogalmával, a testi és a lelki egészség-betegség gondolatával foglalkozzunk. A második órán ismerjük meg a bibliai történetet, majd a harmadik órán szempontváltással segíthetjük a gyermekeket, hogy a barátok szerepével azonosuljanak, és érzékenyek legyenek a körülöttünk lévő emberek betegségeire, hiányaira.

A gyülekezeti hittan keretei közt két óra áll rendelkezésre. Az első, az egészségről szóló óra bevezetesként szolgálhat a történetet közvetlenül feldolgozó órához.

Fontos kitérni ennél a gyógyítás-történetnél a gyermekek gyakran zavarba ejtő kérdésére, hogy Isten ma miért nem gyógyít. Beszélgethetünk velük arról, hogy Isten van, hogy földi eszközökkel gyógyít, nem csak csoda által. Gyógynövényekkel, gyógyszerekkel, orvosokkal. És vannak olyan betegségek, amelyeket majd csak a mennyben vesz el, de ott minden hiányunkat kipótolja. Isten gyógyítása nem mindig erre a földi életre vonatkozik, Ő az életünket az örök élettel együtt látja.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus meg tud szabadítani a testi-lelki betegségeinkből is.

Kognitív cél: Annak a felmutatása, hogy Jézus teljes valónkban meg tud gyógyítani (szabadítani).

Affektív cél: Egészséggel és az egészség hiányával kapcsolatos érzelmi beállítódások formálása a biblikus irányba.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése és bátorítása abban, hogy meg tudják fogalmazni, mit jelent a bibliai egészség értelmezése a mindennapokban.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ha nincs meg az egész... – szemléltetőjáték Vigyünk be olyan tárgyakat, amelyeknek hiányzik egy része, így használhatatlan, vagy kevésbé funkcionális, nem működik olyan jól. Adjunk egyet-egyét a gyermekeknek! Beszéljenek arról, hogy mi a gond vele! A beszélgetést vezessük abba az irányba, hogy elhangozzon a 'nem egész' kifejezés! Egészség – szóelemzés Írjuk fel a táblára az EGÉSZSÉGES szót! Bontsuk részekre, beszéljünk az egyes kifejezésekről! Átvezetés: az ember is érezheti magát, az életét egészségtelennek, betegnek, hiányosnak.	Eszköz: fél zokni, lefújódott labda, toll betét nélkül, szemüveg lencse nélkül, cipő cipőfűző nélkül, seprű a nyele nélkül Kapcsolódó feladat: TKGY 15/A. lecke, 1. feladat TKEI 15/A. lecke, 1. feladat Eszköz: tábla, kréta/filc Kapcsolódó feladat: TKGY 15/A. lecke, 2. feladat TKEI 15/A. lecke, 2. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Az egészség fogalma a Bibliában, a teljes, egész élet összetevői a gyermek számára Beszélgetés a Tudod-e? és a munkáltató tankönyvi illusztráció alapján az egészségről, Jézus gyógyító hatalmáról és jelenlétéről. • Beszéljünk a körábra körcikkeiről! • Válasszanak a tanulók egy-egy körcikket, és mondják el, hogy amit azon látnak, az miért fontos! • Kérdezzük meg azt is, mi jut még eszükbe, mi kerülhetne a kérdőjeles körcikk helyére! Mit tehetünk a saját egészségünkért és a hozzánk közel állók egészségéért?	TKGY 78.o. TKEI 88.o. TKGY 79.o., 4. feladat TKEI 89.o., 4. feladat

	Konkrét példák arra nézve, amire a gyermek oda tud figyelni a teljes egészség érdekében. A jó gyakorlatok felmutatásában segít a 4. feladat. Imádság A beszélgetést imakörrel zárhatjuk, az előző feladathoz kapcsolódva: • A gyermekek mondják el, mit választottak, mire szeretnének odafigyelni! • Segítsünk megfogalmazni imádságban, hogyan kérhetik Isten segítségét abban, amit választottak! • Felírhatjuk a táblára a következő mondatkezdést: „Kérlek, Istenem, segíts abban, hogy...”	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus jár” (TKGY 143. o., 9., TKEI 159. o., 9.) RÉ21 170. „Az Úr Istent magasztalom...” (TKGY 139. o. 4., TKEI 155. o. 4.) RÉ21 724. „Jézus, nyájas és szelíd...” (TKGY 137. o. 1., TKEI 153. o. 1.) RÉ21 105:1–3. versei: „Adjatok hálát az Istennek...” BS 138:3 „Jézus, a te gyógyító kezed...”	
Házi feladat	A gyermek saját reflexiója rajzzal: Mi az, ami neked örömet okoz? Mitől egész a te életed? TKGY 79.o., 5. feladat TKEI 89.o., 5. feladat	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Ima-körcikk – Te miért vagy hálás?

- A tankönyvből másoljuk át egy papírra a körcikket, amelyen a kérdőjel van! Rajzoljuk rá a kérdőjelet!
- Vágjunk ki belőle annyit, ahányan az osztályban vannak! Osszunk ki mindenkinek egyet!
- Adjunk időt, hogy megfogalmazzák a gyermekek magukban, hogy mi az, amit ők meg tudnak köszönni Istennek! Írják rá a körcikkre!
- Az imádsághoz ülünk körbe! Egy terítőre helyezzünk egy gyertyát, gyújtuk meg! Bátorítsuk a gyermekeket, hogy helyezzék a körcikkeket a gyertya köré! Ezután imádságban fogalmazzák meg a kérésüket Jézusnak, Aki a Lelke által van itt!

2. Imádságra nevelés: imádság a barátokért

Ezzel az imádságra nevelési gyakorlattal azt szeretnénk tudatosítani a hittanosokban, hogy figyeljenek a barátaik szükségleteire, érzéseire, és ezt Isten elé vigyék.

Ez az imádságra nevelési gyakorlat azt ábrázolja ki a fizikai tevékenységgel, amit az imádság során teszünk: Isten elé visszük azt, akiért imádkozunk. Az odavitel cselekvésével kapcsolódunk a kapernaumi béna meggyógyításának a történetéhez.

Eszközök:

- a terem közepén elhelyezett tárgy (Biblia, gyertya, kereszt, hal, templom képe stb. tárgy, ami emlékeztet Istenre, Jézusra)
- elegendő hely
- papírcetlik
- íróeszköz

Menet:

1. Megkérjük a gyerekeket, hogy egy papírra írják fel az egyik barátjuk keresztnévét. Majd hajtsák félbe a cetlit.

2. Lassan egyesével csendben kezdjenek el a középre helyezett tárgy felé sétálni, és közben gondoljanak arra, hogy miért örülnek annak, hogy akinek a nevét felírták a lapra, az a barátjuk. (Ha életkorból adódóan úgy véljük, hogy elsietnék a sétát, a hittanoktató be is mutathatja, hogy hogyan képzelel el ezt a sétát.

(Ha szükséges, a hittanoktató bemutathatja a lassú, elcsendesedett sétát.)

3. Amikor elérkeznek a tér közepére a tárgyhoz, álljanak meg, magukban mondjanak pár mondatot Jézusnak erről a barátjukról, és tegyék le a cetlit a tárgy köré. Konkrét kérést is elmondhatnak vagy azt is kérhetik, hogy Isten vigyázzon ma a barátjukra, legyen ez egy szép nap a barátjuknak, legyen oka örülni a barátjuknak stb.

4. Amikor mindenki visszatért a helyére, akkor a hittanoktató hangos imádságot mond.

Például: Drága Jézus! Köszönjük azokat a barátainkat, akikre most gondoltunk. Vigyázz rájuk. Köszönjük, hogy több barátunk is. Akiket most nem említettünk, azokért is hálásak vagyunk, és kérjük, hogy rájuk is vigyázz, hogy még nagyon sokáig jó barátok lehessünk. Ámen.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus meg tud szabadítani a testi betegségeinkben is.

Kognitív cél: A Jézus szerinti „egészség” fogalom felmutatása és a tanulókkal való közös értelmezése.

Affektív cél: Egészséggel és az egészség hiányával kapcsolatos személyes beállítódások feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése és bátorítása abban, hogy meg tudják fogalmazni azt, hogy mit jelent a bibliai egészség értelmezése a mindennapokban.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kapcsolódás a házi feladathoz, vagy ha az előző órán végeztük el a feladatot, vegyük elő akkor is újra! • Kérjük meg a gyerekeket, hogy beszéljenek egy dologról, amit lerajzoltak a körbe! • Kérjük meg a gyerekeket, hogy beszéljenek arról, mi az, amit szívesen odarajzolnának a körbe, és most hiányzik nekik! Átvezetés: Ma egy beteg emberről szól a történet, akinek sok-sok dolog hiányzott, mielőtt Jézussal találkozott.	TKGY 79.o., 5. feladat TKEI 89.o., 5. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – a kapernaumi béna meggyógyítása • Öt barát, egyikük betegsége • Barátok igyekezete, hogy kipótolják a beteg életét, hiányait • Jézus érkezésének híre • A barátok elindulnak a beteggel • Akadály és leleményesség • Csoda: Jézus meggyógyítja a bénát: megbocsátattak a te bűneid • A körüllevők ámulata, döbbenete, Isten dicsérete Jézus gyógyító hatalmáért Az aranymondás értelmezése és kapcsolódása a történethez Aranymondás: „Közel van az ÚR a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűeket megsegíti.” (Zsolt 34,19) Beszélgetés a kapcsolódó feladat kérdései alapján.	Javaslat: A történetmondást színesíthetjük szemléltető mozdulatokkal, amelyeket a gyerekek utánozhatnak a megfelelő résznél: • barátok segítsége a béna mindennapi életében (hordozás, öltöztetés, etetés, itatás) • barátok hordágyon cipelik • felmennek a lépcsőn • megbontják a tetőt • leeresztik • Jézus gyógyító mozdulata • A béna örvendező járása Figyeljünk arra, hogy egyértelmű, egyszerű mozdulatokkal kísérjük a történetet! Így segíthetjük azt, hogy a történet hangsúlyos maradjon. TKGY 15/B. lecke, 1. feladat TKEI 15/B. lecke, 1. feladat

	A történet feldolgozása páros munkában Mit tudott megtenni a meggyógyított beteg a gyógyulása után? A gyerekek a feladat megoldásával gyűjtsenek ötleteket páros munkában! Saját betegség és gyógyulás élményének, tapasztalatainak felidézése a munkáltató tankönyv feladatának segítségével Beszélgetés a betegséggel és gyógyulással kapcsolatos tapasztalatokról A munkáltató tankönyv kérdései segítenek a kapcsolódó nehéz témák felszínre hozásában.	TKGY 15/B. lecke, 2. feladat TKEI 15/B. lecke, 2. feladat TKGY 15/B. lecke, 3. feladat TKEI 15/B. lecke, 3. feladat TKGY 15/B. lecke, 4. feladat TKEI 15/B. lecke, 4. feladat
Aranymondás	„Közel van az ÚR a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűeket megsegíti.” (Zsolt 34,19)	TKGY 15/B. lecke, 5. feladat TKEI 15/B. lecke, 5. feladat
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus jár” (TKGY 143. o., 9., TKEI 159. o., 9.) RÉ21 170. „Az Úr Istent magasztalom...” (TKGY 139. o. 4., TKEI 155. o. 4.) RÉ21 724. „Jézus, nyájas és szelíd...” (TKGY 137. o. 1., TKEI 153. o. 1.) RÉ21 105:1–3. versei: „Adjatok hálát az Istennek...” BS 138:3 „Jézus, a te gyógyító kezed...”	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 80. o., TKEI 90. o.

A képen látható:

Tematikus kép. A kapernaumi mozgásképtelen ember gyógyulásának egy pillanatát rögzíti a kép. A baloldalon Jézus áll, a központban a meggyógyított béma ember ágyról leszálló mozdulatát látjuk. Hátról és a jobb oldalon csodálkozó, örömteli arcú emberek nézik a csodatételt. Fönn a lyukas tető mutatja, hogy a béma embert a barátai milyen ötletes módon juttatták Jézus közelébe.

A szöveg: Két fontos jelenségre fókuszál. A baráti segítségadásra, és Jézus gyógyító csodájára. A barátok minden áron segíteni akarnak béma, mozgásképtelen barátjukon, s ötletesen oldják meg, hogy Jézus elé kerülhessen a beteg. A barátok segítségnyújtása nem csak szándék, hanem

tett, munka, nehézség is, mégis vállalják, mert nyilván szeretik ezt a beteg embert. Jézus elismerte a barátok szándékát és tettüket. A bénának pedig megbocsájtotta bűneit és meggyógyította.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Milyen volt a barátsága ezeknek az embereknek?
- Mit tettek beteg barátjukért, hogy mindennapjain könnyítsenek?
- Mit tettek, amikor hallották, hogy Jézus a közelben van? Hogyan vitték véghez elgondolásukat?
- Mi a véleményetek erről?
- Mit mondott Jézus a béna embernek? Figyeld meg a képet! Kiket látsz? Mi történt? Az emberek arca, mozdulata mit mond nektek?

1. Előtte-utána

A Jézussal való találkozás megváltoztatja az életet. Játsszanak el a gyermekek általuk kitalált gyógyítástörténetet! Mi történne egy vakkal, ha Jézussal találkozna? Mi történne egy némával? Egy vállalkozó páros húzódjon félre a csoporttól, és találjon ki egy történetet. Játsszák el a találkozást!

VESZTESÉGEINK

Olvasmány

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(Bevezető óra a Jairus lánya bibliai történetéhez)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A veszteségek a mindennapi élet velejárói. Visszafordíthatatlan események, amelyek hiánnyal, szomorúsággal, csalódással töltenek el. A gyermek életében is előfordulnak kisebb és nagyobb veszteségek. A maga élettörténetének értelmezési keretében más a kisebb és más a nagyobb a veszteség, mint ahogy mi felnőttek értékelnénk azt. Egy elvesztett, tönkrement kedvenc játék, egy elpusztult kisállat, egy vágyott cél, ami nem következik be, a gyermeket nagyon el tudja keseríteni. Átélt olyan veszteségeket, amelyeket könnyen feldolgoz, a hiányt gyorsan betölti valami más, de megélhet olyan veszteségeket, amelyek után újból és újból szembesül a hiánnyal, a fájdalommal.

A jelentős veszteségeket a gyermekben ugyanúgy, mint a felnőttekben hosszabb, rövidebb, mélyebb, kevésbé mély gyászfolyamat kíséri. Attól függően, hogy az elvesztett személy, tárgy, állapot milyen jelentőségű volt. Fontos, hogy tiszteljük a gyermekben megfogalmazódó, a gyermekből felszínre törő, veszteségekkel kapcsolatos fájdalmat és gyászt. Attól, hogy mi kisebb jelentőséget tulajdonítanánk egy ilyen veszteségnek, a gyermek fájdalma, gyásza valós, éppen ezért nem bagatellizálhatjuk el, hanem segítenünk kell a gyászfolyamat egészséges útján. Támogatnunk kell a fájdalommal való szembesülésben, a búcsú, elválás lehetőségének a megteremtésében.

Ugyanez vonatkozik a kisállatok elvesztésére is. A gyermek van, hogy nagyobb fájdalommal éli meg a cicusa, kutyusa, hörcsöge halálát, mint egy nagyszülőét, aki távol lakott, ritkán találkozott vele. Gyakori kérdés, hogy a kisállatok a mennybe kerülnek-e? Itt nem teológiai disputába kell bocsátkoznunk, hanem lelkigondozói választ kell adnunk: Ha a mennyországban hiányzik Neked, akkor biztosan ott lesz, hiszen azt olvassuk, hogy a mennyben már nem lesz hiány, fájdalom, Isten betölti a szükségünket. Ezzel a válasszal egyrészt megnyugtadjuk, de nem is hazudunk.

Az elakadt gyászt a búcsú segíti. A búcsú egy rítus, az elengedés viszont egy folyamat, amit az idő végez el bennünk. Nehéz nézni egy gyermek fájdalmát, gyászát. Szeretnénk ott az órán egy válasszal megoldani, de az elengedés, a gyász az hosszú folyamat. Csak teret adhatunk, türelmet és gyógyító képeket. Ezt az időt nem tudjuk lerövidíteni, de az evangélium üzenetét és a szomorúság megértő elfogadását adhatjuk hozzá.

A legmélyebb veszteség a halál. Korunkban, amikor a halál tabutémává lett, a gyermekeknek különösen nehéz szembenézni és megküzdni a halál témájával. A felnőttek leginkább megóvni szeretnék a gyermekeket ettől a témától, pedig a gyermekben újból és újból előkerül ez a kérdés, vagy mint a személyiség fejlődésének egy meghatározott témája a megfelelő időszakokban (leggyakrabban 5-6 évesen, 10 év körül és 12-14 évesen), vagy egy a környezetében megtörtént haláleset miatt.

A gyermekek gyakran hozzák a hittanóra a halál témáját. Ráéreznek, hogy éppen a hittan az, ami a halál utáni életre is tud választ adni, aminek a kérdésköre nem csak ez a földi, materiális világ. A hittanoktatás egyik nagy lehetősége és feladata, hogy felmutassa a halál után kérdező gyermekeknek az élő Krisztust és a feltámadás reménységét.

A gyermekek halálképéről, gyászfolyamatáról, és a hittanoktatás lehetőségéről bővebben az alábbi tanulmány ad instrukciókat.

Szabóné László Lilla: Gyermek-halál-gyász. Magyar Református Nevelés. 2012/1.

Nehéz témát érintünk, amikor belevágunk a fenti cím kifejtésébe. A halál korunk egyik tabuja, a gyermek viszont az élet és a jövő szimbóluma, a nyitottság és a növekedés megtestesítője, aki egészsége és fejlődése teljében ellentmond már a halál gondolatának is. Épp ezért a felnőttek óvják a halállal való találkozástól őket. Ugyanakkor, paradox módon, a halál mindennapos a gyermekek számára. Korunk a halál-tabu mellett a „halál-pornó” időszakába. A híradók, filmek, rajzfilmek ontják magukból az igaz és fiktív agresszív gyilkosságokat és haláleseteket. Ezek a képek a halál témáját inkább elszemélytelenítik, és így eltávolítják az embert a saját halálának egzisztenciális átgondolásától is. Pedig a halál az ember örök problémája, és aki fél a haláltól, az igazából az élettől is fél.

A gyermek kapcsolata a halállal

A gyermek kapcsolata a halállal az elmúlt évszázadban nagyon sokat változott. Korábban, a 20. század előtt, a családok egy közös térben éltek, ebben a közös térben zajlott születés, halál, aminek a gyermek is kezdettől fogva tanúja volt. Ekkor még az alacsony átlagéletkor idején a halál mindennapi volt, belenyugvással, Isten akarataként fogadták.

Ahogy a családokban a gyermek egyre inkább elkülönült a felnőttek életétől, úgy került távolabb a halál tapasztalatától is. Pedig a gyermekek a halál témájával már korán szembesülnek, és nagy érdeklődéssel fordulnak felé. Épp az élettől együtt járó halál tapasztalatának hiánya erősíti fel a gyermekekben a kérdést, amivel a felnőttek hallgatása és háritása miatt egyedül kell megküzdeniük.

A gyermek először a halál fogalmával ismerkedik meg, csak később, egy idő után tudatosodik benne, hogy mindenki halandó, hogy végül, mindezek után megérjen benne az a következtetés, hogy ő maga is meg fog halni. Ezen a ponton válik egzisztenciálissá a gyermek számára a halál kérdése, előhívva benne a halálfélelmet, aminek a feldolgozása hosszú távon meghatározza az embernek az élethez és a halálhoz való viszonyát.

Az egészséges gyermek haláltudata fokozatos fejlődésen megy át. Ennek feltérképezésében a fejlődéslélektani leírások segítségünkre lehetnek, de ezek is, csak mint útmutatók, hiszen minden gyermek fejlődése mind kognitív, mind emocionális szinten egyedi, illetve ezen a téren is tapasztalhatunk regresszív folyamatokat vagy egy-egy szinten való megrekedést.

A gyermekek halálképének fejlődése

Számos szerző rávilágított arra, hogy a gyermekek halálképének fejlődését a gyermekek kognitív fejlődésével összhangban kell vizsgálni. A gyermekek 2-6 éves korukig egy szemléleti időfogalommal élnek, melyben a jelen a kulcsfontosságú és örökérvényű. Ugyanígy a térszemléletük is az 'itt és most' -hoz kapcsolódik. A gyermek az idő és tér közepén áll, és jelenvalóságában értelmezi azt. Csak a konkrét műveletek időszakában, hétéves korától 10 éves koráig alakul ki a gyermekben egy olyan valósághoz kötött idő- és térszemlélet, melyben a halálról való elképzelése is közelít a realitáshoz. Végül 10 éves kora után, az elvont műveletek időszakában lesz időszemlélete, és térszemlélete minden tekintetben elvont műveletekre képes.

Tanulmányomban egy magyar kutatást, Nagy Mária Ilona vizsgálatát szeretném bemutatni, mert több szempontból figyelemre méltó. Egyrészt úttörő és hazai vonatkozása miatt, másrészt, mert a nemzetközi kutatások is sok szempontból alátámasztották eredményeit, harmadrészt, hogy megállapításai 80 év távlatában is helytállóak.

Az eredményeket három típusba rendezte, melyek kognitív jellemzőivel és korosztályonkénti eloszlásaival nagyban megfelelnek Piaget három fejlődési szakaszának:

Életkor	3 éves	4 éves	5 éves	6 éves	7 éves	8 éves	9 éves	10 éves
Animista	85.7%	50%	33.3%	7.3%	-	-	-	-
Perszonifikáló	14.3%	50%	66.7%	80.7%	57.6%	53.8%	53.8%	22.8%
Reális	-	-	-	11.5%	42.4%	46.2%	46.7%	77.8%

Az első az *animista felfogás*, mely 3-6 éves korig a legjellemzőbb. Ezen a szinten a gyermek a halottnak életet és öntudatot kölcsönöz. Tehát a halált, mint irreverzibilis, végleges dolgot nem ismeri, a halálban életet lát. Azt gondolja, hogy *a halott elment*, de mindent úgy csinál, mintha itt lenne. Életkora növekedésével csökken számára a halott életszerűsége, tevékenysége, és inkább úgy tekint rá a gyermek, mintha az eltávozott aludna.

A második, a *perszonifikáló típus* a leggyakoribb, az egész gyermekkorra jellemző felfogás, de 5-9 évig a legmeghatározóbb. Ennél a típusnál az élet és halál már elkülönül, de a halál képe nagy hatással van az Én személyessége, így a halállal kapcsolatban is megfigyelhető a perszonifikáció. Gyakran találkozunk az európai kultúrkörben elterjedt kaszásember szimbólummal. De megjelenik a halál egyéni megszemélyesítésekben, valamilyen egyéni élményhez kapcsolódva. Kezdetleges fokon a halálember egy földi lény, majd a fejlődéssel egyre inkább eltűnnek az érzéki vonások, és a halálból szellemi lény lesz.

A harmadik típus a *realista felfogás*, amikor a gyermek tudja, hogy a halál a testi élet teljes, végleges megszűnése. Körülbelül 10 év körül lesz domináns. A halált a gyermek egyrészt természeti szempontból határozza meg, mint a testi élet megszűnése, másrészt a lélek szempontjából, ami egy nagy titok, és szimbólumokban próbálja megragadni, meglátásaiban tükröződik vallásossága, világnézeti látása.

Halálfélelem

A halálfélelem 4-6 éves korban alakul ki. de Polcz Alaine személyes tapasztalata, hogy a halálfélelmet már az egészen kisgyermek is megéli archaikus, animális szinten, miközben a kifejezést nem ismerik.

A vizsgálatok leginkább a szeparációs félelemmel hozzák kapcsolatba, ami végigkíséri a gyermekort, hiszen a szülőtől való függés állapotában félelmetes mind a szerettei elvesztésének gondolata, mind a halálban, eltemetetésben való izoláltság képe.

Akiknél a halálfélelem feldolgozása, kompenzációja nem sikerül, azoknak a legkülönbözőbb élethelyzetekben könnyen felléphet, és felnőttkorra állandósulhat is.

Több kísérlet eredményei is azt mutatják, hogy a halálfélelem kb. 5-7 és 13-16 éves korban erősödik fel. Ezt az eredményt kapcsolatba hozták azzal, hogy mindkét időszak egy-egy fejlődési ugrás időszaka.

A gyermek és a gyász

Gyász a veszteség által kiváltott reakciók, magatartási formák együttese. Korunkban a halál tabunak tekintése és tabuként való kezelése, a rítusok és közösségek hatásának csökkenése következtében a gyász, szeretteink halálának feldolgozása komoly pszichés terhet rak mind a felnőttre, mind a gyermekekre. A gyermekek gyászfolyamatát viszonylag későn kezdték el mélyrehatóbban vizsgálni. Ehhez hozzájárult az a gyermekekről alkotott előítélet, hogy a gyermek még nem tudja felfogni a halál véglegességét, a veszteség jelentőségét, így bizonyára érzelmi sem érinti annyira a gyász időszaka. Ezt a nézetet való igaz, alátámasztja a gyermekek megkülönböztethető viselkedése hozzátartozóik halálakor. Bár a gyermekek érzelmei sokszor azonosak a felnőttekével, az ő kifejezőmódjuk deffenzívebb vagy kevésbé világos. Éppen úgy szaladgálnak, játszanak, mintha mi sem történt volna, vagy látszólag

„közönyösek”, hamar másról kérdeznek, másról beszélnek, a veszteségnek valamilyen banális részterületét ragadják meg. Ugyanakkor kísérletileg igazolható, hogy az álom- és játéktartalmak, projekciós tesztek a háttérben álló gyászfolyamatra, vagy éppenséggel mély depresszióra engednek következtetni.

A gyászolás elsajátított viselkedésforma, függ a halálról való elképzelésünktől és a családi, vallási, kulturális hatásoktól. Így a felnőtteknek komoly szerepük van abban, hogy a gyermekeket megtanítsák gyászolni.

Gyászfolyamat gyerekkorban

A gyászreakciók lefolyása gyermekkorban függ a gyermek életkorától, hogy az elvesztett személy mit jelentett számára, és hogy az elvesztés maga milyen élettörténeti események kontextusába illeszkedik bele. Több felosztását találjuk a gyászfolyamatnak. Pilling János, magyar pszichiáter, a tanatológia szakértője a következő hat szakaszra hívja fel a figyelmet: anticipációs gyász – sokk – kontrollált szakasz – tudatosulás – átdolgozás – adaptáció.

Anticipációs (megelőző) gyásrról abban az esetben beszélünk, amikor életveszélyes helyzetben (gyógyíthatatlan betegség, háború) lévő emberek hozzátartozói már a haláleset előtt foglalkoznak a halál gondolatával. Gyakran a gyermekeket féltik a haldokló hozzátartozókkal való találkozástól, a testi-szellemi leépülés látványától, és nem árulják el, hogy a szeretett nagyszülő, testvér, vagy szülő haldoklik. A gyermeknek ugyanúgy joga van a búcsúzáshoz, az anticipációs gyászhoz, mint a felnőtteknek. Ha már idősebb, részt is vehet az ápolásban, a segítségben, ha kicsi, akkor pedig a belőle áradó derű, vidámság lehet vigasza a haldoklóknak.

A halál hírére, elsőre, sokan tagadással válaszolnak. Érzelmileg bénultnak, kiüresedettnek érzik magukat. Ez az állapot néha – tévesen – a közömbösség érzetét kelti. Ez a fajta reakció gyermekkorban is megfigyelhető. A halálhír ellenére elkezd másról beszélni, vagy tudomásul veszi és elkezd játszani, vagy egyszerűen közömbös. De ez nem jelenti azt, hogy a gyermeket nem érinti mélyen a veszteség. A sokk időszaka általában néhány perctől egy-két napig is eltarthat.

A kontrollált szakasz sokszor azáltal indul be, hogy a hozzátartozóban tudatosul, hogy feladatai vannak a halálessettel kapcsolatban. A gyermekek számára ezt az időszakot az nehezítheti, hogy a sok családi tennivaló közt gondolataival, kérdéseivel egyedül marad. Ma, amikor a gyermekek számára a halál tabu téma, nagy segítség lehet, ha valaki a rokonságból, közeli hozzátartozók közül beszélget a gyermekkel, és nyílt párbeszédre, kérdéseinek, érzelmeinek kimondására bátorítja.

A kontrollált szakaszhoz tartozik maga a temetési szertartás is. A temetésen való részvétel nagyon fontos a gyász szempontjából: „tudatosítja az elválást, lehetőséget ad az érzelmek kifejezésére, közösségi támaszt nyújt, és rámutat az egyedi veszteség közösségi, vallási, filozófiai vonatkozásaira is.” A gyermek akármilyen fiatal, részt vehet a család által elfogadott gyászszertartásban, hiszen ez mind jó alkalom a halállal való ismerkedésre, ugyanakkor megnyilvánul a család összetartozása. De a gyermeket akarata ellenére ne vigyük temetésre! Érdemes előre elmondani, hogy mi fog történni, és rábízni a választást.

A kontrollált szakasz után jön a gyászfolyamat legnehezebb része, a tudatosulás időszaka, amikor is a gyászoló a temetés után egyedül marad, és szembesül a szeretett hozzátartozó hiányával az élet egyre több területén. A gyermekek is ebben az időszakban küzdenek meg a veszteség realitásával. Minél kisebb a gyermek, annál kevésbé fogja fel a halál véglegességét, visszafordíthatatlanságát, igazából a napok, hetek, hónapok múlásával tapasztalja meg, hogy a veszteség mennyi mindenre kiterjed (pl. egy szülő halálakor), illetve

tapasztalja meg a helyzet véglegességét. Jellemzők a regresszív jelenségek (a fejlődés korábbi szakaszához való visszatérés), bizonyos testi tünetek (van, hogy az elhunyttal való identifikációval társul), alvási és táplálkozási zavarok, magatartászavarok, tanulmányi problémák, antiszociális viselkedés. Ezek mind normális, gyászt kísérő tüneteknek számítanak, akkor kell csak komplikált gyászra gyanakodnunk, ha túlzottan elhúzódnak, nem csökkennek a tünetek, vagy teljesen elmaradnak.

Az átdolgozás szakaszában a kavargó, rendszertelen emlékképek és gondolatok helyét a tudatos emlékezés veszi át. A tudatosulás és az átdolgozás időszaka át- meg átjárja egymást, hiszen egy-egy évforduló, ünnep újra felerősítheti a már csökkent erejű tüneteket. Ez természetesen a gyermekeknél is jellemző. Ha már idősebb a gyermek, érdemes ezeket a dátumokat a pedagógusok, a gyerekekkel foglalkozó felnőttek tudomására hozni, hogy ők is átsegíthessék a gyermeket ezeken a nehéz napokon.

Végül az adaptáció szakasza a gyász utolsó fázisa, mely a veszteség feldolgozását jelenti. Ez nem az elvesztett hozzátartozó elfelejtéséről szól, hanem hogy a gyászoló érzéseiben és emlékeiben az elhunyttal kapcsolatos múlt úgy él tovább, hogy képes az életét megfelelően tovább folytatni. Ennek több jele van: a gyászoló az elhunyt már nem mint külső létezőre, hanem, mint belső emlékképre gondol. Tud mesélni róla, anélkül, hogy reménytelenség lenne úrrá rajta. Tud örülni újból az élet szépségeinek, gondolkodásában, magatartásában a jövőre irányultság fókuszál. A gyermekeknél a feldolgozott gyász talán nehezebben megállapítható, mint a felnőtteknél, hiszen ők a fájdalmat, a mély érzéseket periodikusan élik meg, nem gondolkodnak még reflexíven, nem látják még identitásukat az egész életükre nézve, és meg akarnak felelni a környezet elvárásainak (pl., ha az elhunyt hozzátartozó tabuvá válik, ha az érzelmi kitöréseit lecsitítják, nem tekintik legitimnek). Ebben is a családtagok közti nyílt kommunikáció segíthet, melyben felszínre kerülhetnek még feldolgozatlan momentumok, kérdések, érzelmek.

Tanatológia

„A halál megváltozhatatlan és elkerülhetetlen, de a viszonyunk a halálhoz nem, és ez többek között azért fontos, mert a halálhoz való viszonyulás szabja meg az életünket.” – írja Polcz Alaine, a haldoklók megsegítésével foglalkozó magyar pszichológus.

Ennek a problémának a felismerése indította el a nyugati kultúra több területén a halál és a gyász témájával való tudatos foglalkozást. Magyarországon először az egyházak és néprajzkutatók foglalkoztak a halál és gyász témájával. 1991-ben alakult meg az első magyar hospice-szervezet, a Magyar Hospice Alapítvány, majd 2001-ban a Napfogyatkozás Egyesület, mely feladatának tekinti a gyászolók hazai segítségének fejlesztését, az ezzel a témával foglalkozó szakemberek és önszorgató csoportok vezetőinek kommunikációját, továbbképzését.

A hitből fakadó tanatológia

Minden vallás és kultusz választ ad a halál kérdésre, és rítusaival segíti mind a haldoklót, mind a hátramaradottakat. A keresztyén hitnek mind a földi életet, mind a halál eseményét illetően, mind a halál utáni életet tekintve meghatározó üzenete és reménysége van. Így a halál tabujával és a halál pornójával megterhelt társadalmi helyzetben különösen fontos, hogy a keresztyén egyházak és közösségek felismerjék nagyfokú felelősségüket és küldetésüket a tanatológia területén.

A gyermekek felé kettős küldetésünk van. Egyrészt tanítanunk, szocializálnunk kell a gyermekeket a halál valóságára, ez a pedagógiai feladat. Másrészt ez a tanítás már magában

kell, hogy foglalja a lelkigondozói aspektusokat, hiszen a halállal való szembenézés mindig lelki történet, amit nekünk, felnőtteknek kell a gyerekek esetében felelősen kísérnünk.

A család az elsődleges helyszín, melyben a halállal kapcsolatos téma gyakran véletlenszerűen és szándékosság nélkül előkerül.

Általában a családok, a gyerekek környezetében lévő felnőttek kerülnek a halál témáját. Gyakran azért, mert aggódnak, hogy képesek lesznek-e megfelelő választ adni, és vajon nem okoznak-e nagyobb kárt a gyermek lelkivilágában. A családban a végső kérdéseknek sokkal inkább, mint közösen megválaszolandó kérdéseknek kell előjönniük. Friedrich Schweitzer valláspedagógus a „Gyermek joga a valláshoz” című könyvében rámutat, hogy a gyermek már kezdetektől fogva vallásos lény, és már igen korán, a beszédkézség elsajátítása után, óvodáskorban felteszi az élet nagy kérdéseit. Ezek közül az egyik kulcsfontosságú kérdés, hogy „Miért kell meghalnunk?”. Gyakran a szülők a kérdéseik és kétségeik bizonytalanságában kitérnek a válaszadás elől. Schweitzer bátorítja a nevelőket, hogy a nevelést sokkal inkább egy folyamatnak lássák, melyben a szülők és a gyermekek kölcsönösen vesznek részt a kérdések, kétségek és válaszok megfogalmazásában. A gyermeknek egy-egy nehezen megválaszolandó kérdésére nyugodtan válaszolhatja a szülő, hogy „Ezen még nem gondolkodtam. De nagyon érdekes kérdés. Te mit gondolsz róla? Van valamilyen ötleted?”. Ha nem tudunk magunk számára sem megnyugtató választ adni, akkor megegyezhetünk a gyermekünkkel abban, hogy utánajárunk, utánaolvasunk, megkérdezzük a gyülekezetünk lelkészét, a hittanoktatót. Ezáltal nem a tudatlanságunkat bizonyítjuk, hanem mintát adunk a gyermekünknek, hogy választ keressenek az egzisztenciális kérdéseikre, és, hogy ebben segítséget is kérhetnek, illetve, hogy a válaszkeresés életünk végéig legitim.

A halál kérdéséről való beszélgetésre jó alkalmak azok a családi ünnepek, amelyeken egy-egy elhunyt családtagról megemlékezünk. Mindenszentek ünnepén, egy-egy évfordulón, születésnapon mesélhetünk róluk a gyermekeinknek, és magáról a halálról is beszélgethetünk,

Ugyancsak nagy hatású, ha a gyermek a halál és gyász egészséges megélését egy kedves háziállata révén teheti meg. A gyermekek szeretnek hörcsögöt, kismadarat, cicát, nyulat tartani. Gondoskodnak róla, megszeretik, és amikor elpusztulnak ezek az állatok, eltemethetjük, ezáltal is kifejezve az élet és halál méltóságát. A gyerekek kijelölhetik a helyét, hova temessük el, lehet egy kis fakeresztet állítani, virágot szedni. A gyermekek ugyanolyan intenzíven tudnak gyászolni egy kis háziállatot, mint egy embert, fontos, hogy komolyan vegyük érzéseiket, gondolataikat, melyek ugyanúgy meghatározzák a halálról, gyászról alkotott felfogásukat, mint egy nagyszülő vagy más rokon halála.

Ugyanígy az elhullt kismadarat, vagy lakókörnyezetünkben talált állattetemet is megtisztelhetjük egy közös eltemetéssel, ahelyett, hogy a kukába dobnánk, ami nagyon megrémísztheti a gyermekeket, látva, hogy így végződik az élet.

A legtöbbet tehát a családban az által tehetünk, ha beszédünkben, tetteinkben kitűnik, hogy mind az életet és mind a halált Istentől tudjuk elvenni, elfogadni, a búcsúzásban pedig meg tudjuk élni, és kifejezésre tudjuk juttatni mind a veszteség fájdalmát, mind az élő reménység erejét, és ezekre bátorítani tudjuk gyermekeinket is.

A másik fórum, ahol kapcsolatba kerülhetnek a gyermekek a halál és gyász témájával, a *gyülekezet*. A gyülekezetben számos formális és informális lehetőség a halál témájával foglalkozni.

Egyrészt szervezhetünk a gyermekeket nevelő szülőknek halál-gyász tematikájú gyülekezeti napot, vagy előadássorozatot, de továbbképzéseket tarthatunk a gyermekekkel foglalkozó szolgálóknak, gyermekmunkásoknak, hittanoktatóknak, egyházi óvodában, iskolában dolgozó pedagógusoknak. Akár az egész gyülekezet közösségét is taníthatjuk egy-egy halottak napi prédikáción keresztül.

A gyermekekkel való találkozásainkba is beépíthetünk tanatológiai üzeneteket. Például egy-egy vasárnapi gyerek-istentisztelet keretében a halottak napjával, vagy a feltámadás-

ünneppel kapcsolatban. Ezek az alkalmak lehetőséget adnak arra, hogy a gyermekek előhozakodhassanak kérdéseikkel, elképzeléseikkel, és esetleges feldolgozatlan gyászukkal. Van, hogy az élet teremt ilyen alkalmakat. Ha például hittanóra elején megtudjuk, hogy egyik hittanosunk közeli hozzátartozója meghalt, vagy éppen kisállata elpusztult, érdemes rászánnunk azt az órát ennek a kérdéskörnek a megbeszélésére.

Az iskolában ugyancsak gyakran adódik alkalom a halálról való beszélgetésre. Egyházi iskolákban szinte minden tantárgy óráján megjelenhet alkalomadtán a keresztyén feltámadás-reménység tanítása (pl. irodalom órán egy mű kapcsán, képzőművészeti órán egy festmény kapcsán, ének-zene órán egy requiem hallgatásakor). De előhozhatja egy gyermek gyász, vesztesége, vagy beszélgethetünk róla a halottak napja, vagy a nagypéntek-húsvét körüli napokon.

Ezek a fórumok és alkalmak adottak, hozza magával az élet. Kérdés, hogy felismerjük-e az alkalom kínálta lehetőséget, felismertük-e a felelősségünket, és mi magunk szembenéztünk-e a kérdéskörrel.

Végezetül ott van előttünk még egy kérdés: mit mondjunk a gyermeknek. Mi a keresztyén reménység üzenete a gyermekek nyelvén?

Ez mindig a gyermek életkorától, kognitív fejlettségétől és érzelmi állapotától függ. A legfontosabb, hogy hitelesek legyünk. Azt válaszoljuk, amit magunk is gondolunk, vállalni tudunk, de ugyanakkor a gyermek számára előremutató, vigasztaló, befogadható legyen. Van olyan helyzet, amikor a gyermek nem a teológiai álláspontunkra kíváncsi, hanem arra van szüksége, hogy reményképeiben, a vigasztalódásra való törekvésében megerősítsék. Ilyen szituáció, amikor a felől érdeklődik, hogy az elhunyt háziállata, aki neki épp hiányzik, ott lesz-e a mennyben?

Megfigyelhetjük, hogy a gyermekek elképzelései a halálról magukban foglalnak egy sor reményképet is. Ezeket a képeket megtaláljuk részleteikben az ószövetségi képekben, az újszövetségi szimbolikában. Nem kell letörnünk ezeket a gyermekekben, idővel, a gondolkodásuk fejlődésével ők maguk keresnek újabb kifejezéseket, elképzeléseket, és gondolkodnak egyre elvontabban, érettebben a halálról, feltámadásról.

A gyermekek számára megnyugtató és biblikus kép, hogy a szerettei, akik maghalnak, új életre támadnak fel Isten országában, ahol nincs többé fájdalom, szenvedés, szomorúság, csak Isten szeretete és közössége (Jel 22,1–5). Ha meghalunk, levetjük ezt a földi testet, ami porrá lesz, helyette mennyei testben élünk, mely már nem öregszik meg, és nem betegszik meg soha (1Kor 15,35 kk). Istennél életünk boldogabban fog telni, mint ahogy mi itt el tudjuk képzelni. Sok mindent nem tudunk a halál utáni életünkről, de azt tudjuk, hogy ahhoz térünk vissza, akitől jöttünk, aki alkotott minket, és aki a legjobban szeret minket ezen a világon (1Kor 2,9). Ezzel a hittel és reménységgel lehet élni és meghalni, ezzel a hittel és reménységgel ajándékozhatjuk meg gyermekeinket is a kérdések, a félelem és a gyász idején.

(Felhasznált irodalom:

Fodor-Szlovencsák Katalin: *A gyermek halálképeinek fejlődése*. Kharon, IV. évfolyam Geiger Ágota: *A gyász pszichogén, szomatikus és magatartásbeli tünetei gyermekkorban*. In: Gyerekek, szülők, pszichológusok, szerk.: Feuer Mária-Popper Péter., Akadémiai Kiadó, Budapest. 1992; Kárpáty Ágnes: *A gyász szociológiája*; Komlósi Piroska: *A veszteségek és a család*. In: Gyász a szeretetben és a családban, szerk.: Németh Tünde –, Nyíri Magdolna, NEVI, Mentálhigiénés Program, Budapest. 1999 ; Nagy Mária Ilona: *A gyermek és a halál*. Pont Kiadó, Budapest. 1997; Piaget, Jean: *Hat pszichológiai tanulmány*. Budapest. 1990; Pilling János: *A gyász lélektana* In: Gyász, szerk.: Pilling János. Medicina Könyvkiadó, Budapest. 2003 ; Pilling János: *A gyász világa* In: Gyász, szerk.: Pilling János. Medicina Könyvkiadó, Budapest. 2003; Plieth, Martina: *Kind und Tod - Zum Umgang mit kindlichen Schreckensvorstellungen und Hoffnungsbildern*. Neukirchner – Vluyn, Neukirchner Verlag.

2002; Polcz Alaine: *Amikor a gyermek gyászol*. Gyász a szeretetben és a családban, szerk.: Németh Tünde – Nyíri Magdolna, NEVI, Mentálhigiénés Program. Budapest. 1999; Polcz Alaine: *Meghalok én is?* Pont Kiadó, Budapest., 2000 , Polcz Alaine: *Segítenek a rítusok* In: Letakart tükör – Halál, temetkezés, gyász, szerk: Angyal, Eleonóra és Dr. Polcz Alaine. Helikon Kiadó, Budapest. 2001; Révész Renáta Liliána: *Egymást vigasztalva – Hogyan néz szembe a család a gyással?* In: Letakart tükör, Halál, temetkezés, gyász. Helikon Kiadó, Budapest. 2001; Schweitzer, Friedrich: *Das Recht des Kindes auf Religion*. Güttersloh. 2000; Simkó Csaba: *Hogyan segítsünk gyermekünknek elfogadni az elfogadhatatlant?* In: Kharon, Thanatológiai Szemle, 2009/4.; Tatelbaum, Judy: *Bátorság a gyászhoz*, Pont Kiadó, Budapest. 1998; Vikár György: Gyászreakciók a gyermekkorban In: A gyermek-pszichoterápia elmélete és gyakorlata II. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 1995; Vikár György: Gyógyítás és öngyógyítás. Magvető Kiadó, Budapest. 1984)

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
- Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon segítséggel beszélni a tankönyvi kép és a mondóka üzenetéről, a vigasztalásról.	- Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudjon összefüggően beszélni a tankönyvi kép és a mondóka üzenetéről, a vigasztalásról. - Tudjon néhány példát mondani szomorú eseményekről és ezekhez kapcsolódó megvigasztalódásról. (Akár a személyes életéből, akár más helyekről.)

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Korosztályos veszteségek feltérképezése.

Kognitív cél: A csoporttal annak az összegyűjtése és közös átgondolása, hogy milyen korosztályos veszteségek fordulnak elő a közösségben.

Affektív cél: A veszteségek érzelmi hátterének feltérképezése és az attitűd formálása a veszteségek hatékony feldolgozása felé.

Pragmatikus cél: A tanulókkal közös veszteség-feldolgozási stratégia kiépítése.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás,	A munkáltató tankönyvben található mondóka játékos megtanulása: Sim-sum, fúj a szél, <i>(felemelt karral hajlongunk)</i> Ez a kis fa, jaj, de fél. <i>(összehúzzuk magunkat)</i>	TKEI Veszteségeink, 1. feladat

előzetes ismeretek aktiválása	Minden ága megremeg, <i>(karjainkat remegtetjük)</i> A levele lepereg. <i>(ujjainkat mozgatva lefele hajtjuk karunkat)</i> Ej, haj, semmi baj, <i>(fejünket rázzuk)</i> Újra zöldül majd a gally. <i>(karunkat széttárjuk, mintha a fa lombját mutatnánk)</i> Átvezetés: Beszélgetés a mondókához kapcsolódó kérdések mentén: félelem, veszteségek, sírás, vigasztalás	TKEI Veszteségeink, 2. feladat és Tudod-e? rész
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Veszteségek, visszafordíthatatlan események a gyermek életében Önálló, egyéni munka majd megbeszélés a munkáltató tankönyv feladata alapján: • A gyermekek osztályozzák a képeken megjelenő helyzeteket, és jelezzék az eredményt matricákkal! • Kérdezzük meg a gyerekeket, hogy a feladat ábrái közül melyik helyzetet gondolják súlyos, közepes és enyhébb veszteségnek! • Beszélgessünk közösen, egymást meghallgatva a gyermekek életében előforduló, az épp aktuális vagy máig emlékezetes veszteségről, hiányról, gyászról, fájdalomról! A búcsúzás segít elengedni A munkáltató tankönyv feladatának rajzai alapján beszélgetünk a gyerekekkel arról, hogy hogyan búcsúznánk az ábrázolt helyzetekben! Használjuk a felsorolt ötleteket is! Jézus búcsúzása a tanítványaitól, vigasztaló szavai a mennyországról Az órát Jézus búcsúbeszédéből vett igével zárjuk. Kapcsoljuk az igét a lecke témájához:	TKEI Veszteségeink, 3. feladat a) része Megjegyzés: A gyermekek szívesen megosztják ezeket a történeteiket. Egy-egy történet felidézése előhozhatja a sírást, a fájdalmat belőlük. Adjunk teret ennek és tegyük érzékennyé, empátikussá az osztálytársakat is a fájdalomra. Segíthetjük őket a búcsúzás lehetőségével, és a menny teljességének ígéretével! TKEI Veszteségeink, 3. feladat b) része Megjegyzés: A feladat lehetőséget ad, hogy egy esetleges nem lezárt, vagy feldolgozatlan gyászban a gyermek léphessen egyet előre. Ha előjött egy ilyen aktuális terület az órán, találjunk hozzá akár közösen, segítve a gyermeknek egy búcsúzási lehetőséget! Biblia Jn 14,1–3

	„Jézus tudta előre, hogy meg kell halnia, és a feltámadása után a mennyországba megy. Így búcsúzott a tanítványoktól:” Igeolvasás: „Ne nyugtalankodjék a ti szívetek: higgyetek Istenben, és higgyetek énbennem! Az én Atyám házában sok hajlék van; ha nem így volna, vajon mondtam volna-e nektek, hogy elmegyek helyet készíteni a számotokra? És ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek.” (Jn 14,1–3) Szövegfeldolgozáshoz használható kérdések: • Hol készít helyet Jézus? • Milyen lehet az a hely? • Miért lesz jó ott lenni Jézus mellett?	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 261. „Uram Isten, siess...” (TKGY 148. o. 18., TKEI 164. o. 18.) „Jairus sír...” (TKGY 143. o. 8., TKEI 159. o. 8.) RÉ21 42. „Mint a szép, híves patakra...” (TKGY 146. o. 14., TKEI 162. o. 14.) „Köszönöm, köszönöm...” (TKGY 145. o., 12., TKEI 161. o., 12.) RÉ21 173:3 „Csudaképpen én vigasztalást vészek...” RÉ21 170:3.7–9. verse: „Kiterjesztvén kezeimet...” (+HK, BS) JJ 69: „Ne csüggedj...” – kánon (+BS, DU) BS 142: „Szívem csendben...” (+DU, JJ)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 94. o.

A képen látható:

Egy fa szimbolikus képe: egyik oldalán sárga levelek láthatók, a mellette lévő ágakat hó fedi, a következő ágon levelek kezdenek nőni, az utolsó ágon lombok. A háttérben bokrok, melyek a nyarat idézik.

A szöveg: Népi mondóka, kérdések, Tudod-e?

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Milyen érzést kelt bennünk, ha elvesztünk valamit vagy valakit? Mondjátok el!
- Hogyan tudtatok megvigasztalódni? Erről is beszélgetsetek!

1. Készíts búcsúképeslapot!

Ha úgy látjuk, az osztályban többen is vannak, akik erősen rezonáltak a témára, mert veszítettek el nagyszülőt, hozzátartozót, házi kedvencet..., vagy éltek meg veszteségeket búcsúzás nélkül (költözés, tanító néni-, iskolaváltás), segíthetünk a búcsúzásban. Adjunk lehetőséget, időt, eszközöket búcsúképeslap írására! Rajzolhatnak rá egy kedves emléket, amit az elvesztett személlyel, kisállattal éltek meg, és írhatnak rá kedves búcsúsorokat.

2. Szemléltetés – Jézus csodatettének szemléltetésére

Válasz olyan gyerekek számára, akik ők maguk betegek, vagy közeli hozzátartozójuk szenved valamilyen betegségben. A 10 éves gyermek gyakran felteheti a kérdést: ha Jézus csodákra képes, akkor hogy van, az, hogy én vagy szerettem fogyatékkal él? – ezzel a képpel és a hozzá fűződő történettel a gyerekek bizalma és hite erősíthető.

Ez egy olyan kép, ami mellett nem lehet csak úgy elmenni... Azt gondolnánk, hogy Nicknek, aki kezek és lábak nélkül született, sokkal nehezebb az élete, de aztán ránézünk erre a képre, és azt látjuk, hogy ő teljesen boldog és elégedett. Példamutató.

Forrásanyag: https://www.youtube.com/watch?v=8bCJLCxg_XE

16. JÉZUS MEGSZABADÍT: JAIRUS LÁNYA

(Lk 8,40–42; 49–56)

Gyülekezeti óraszám: 2. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

STRACK, L./BILLERBECK, P. (Hrsg.) Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und die Apostelgeschichte, München 1978.

BOVON, Fr., Das Evangelium nach Lukas (Lk 1,1–9,50), Zürich 1989.

KITTEL, G. (Hrsg.), Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Stuttgart 1965.

RIENECKER, F., Lexikon zur Bibel, Wuppertal 1962.

SCHÜRMANN, H., Das Lukas Evangelium I. Teil, Herder 1984.)

Jézus, a Megmentő, egy teljesen reménytelen helyzetben is segített. Amikor az emberi lehetőségek véget érnek, Isten még akkor is tud segíteni. Jézus feltámasztott egy halottat. Így lett Jairus lányának a története bizonyítéka annak, hogy Jézusnak **hatalma** van a betegség fölött.

Jairus lányának az esetében olyan csodatörténetről van szó, amely egy nagy **sokaság** jelenlétében kezdődött, de maga a csoda csak egy szűk kis csoport előtt zajlott le. A tömeg bizonyára már több napja együtt vándorolt Jézussal, és nagy elvárásokat támaszthattak Vele szemben, hiszen annyira várták már, hogy visszatérjen.

A baj leírása:

Jézus csodatörténetei általában a baj súlyosságának a leírásával kezdődnek. Ebben az esetben a szükséglet szenvedő hozzátartozójának társadalmi helye, viselkedése, a beteg életkora, élethelyzete utal a baj mértékére.

A szükséglet szenvedő hozzátartozójának társadalmi helye:

A tömegből kivált egy ember, akinek a neve **Jairus** volt. Jairus nevének jelentése: akit Isten megvilágít, akit Isten felébreszt. (4Móz 32,41) A neve illik a történethez, előre vetíti a történeteket. Jairus Kapernaumban a **zsinagógai elöljáró** volt, vagyis a zsinagóga első embere.

A szükséglet szenvedő hozzátartozójának viselkedése:

A baj mértékére utal, hogy maga a kapernaumi zsinagóga elöljárója ment oda Jézushoz és **kért**. Egy olyan ember, egy parancsnok, aki nem ahhoz szokott, hogy ő kérjen, akinek a hivatásához tartozott, hogy másokat folyamatosan irányított, utasított, vezetett, reménytelen helyzetbe került. Nem egyszerűen meghajolt, hanem **térdre esett**. Kétségbeesetten. Magas hivatala ellenére nem szégyellte a vándortanító előtt magát megalázni. Mintegy utolsó szalmaszálként, nem törődve a protokollal, zsinagógai elöljáróként olyan mozdulatot tett a vándortanító előtt, ami azt fejezi ki, hogy nagyobbnak tekinti Jézust önmagánál. Az itt szereplő görög szó (piptó) arra utal, hogy szándékosan esett térdre, mert **alávetette** magát Jézus hatalmának.

A beteg életkora, élethelyzete utal a baj mértékére:

Jairus tragédiájának a súlyosságát jelzi, hogy a kislány az **egyetlen** leánygyermek (42. v.) apjának. A bajt fokozza az, hogy éppen akkor lett halálos beteg, 12 évesen, amikor férjhez meneteli korba lépett, és az életet továbbadhatta volna. Ettől kezdve már a férj vette át az apa gondviselői szerepét.

Feszültség a történetben:

A történetben több hátráltató tényező is van. Ezek különböző mértékben növelik a feszültséget. Ezek a tényezők:

- A tömeg, amelynek tagjai minden oldalról szorongatják Jézust.
- A beteg és a gyógyító közötti távolság.
- A közbevetett gyógyítás.
- Az időtényező.

Nekik is elvárásaik vannak Jézussal szemben. Ott tolonganak Jézus körül (45. vers). Ebben a történetben azonban csak kis mértékben akadályozzák a gyógyulás bekövetkeztét.

- A beteg és a gyógyító közötti távolság:

Míg a béna meggyógyításánál a távolságot a barátok feladata volt leküzdeni, ebben az esetben a gyógyítónak kellett odamenni a beteghez. Nem tudjuk, hogy mekkora ez a távolság, hogy vajon Jézus is akarja-e a gyógyítást. Addig az időpontig, amíg a lány halálhírével meg nem érkezett a hírnök, a bibliai szövegből nem derül ki, hogy a tömeg vajon az előljáró háza irányába halad-e vagy nem.

- A közbevetett gyógyítás:

A történetbe beágyazva olvashatunk egy gyógyítási történetet is, a tizenkét éve vérfolyásos **asszony** történetét. A két történetnek több közös vonása is van:

Két nőről van szó. Mindkettejük életében a 12-es szám szerepet játszott. A bibliai számszimbolika szerint a 12-es szám a teljességet jelenti. Mind a két nő esetében egy életszakasz lezárulásáról és egy új időszak kezdetéről volt szó.

A Biblia időszakában a lányok 12 évesen férjhez mentek, családot alapítottak. Ekkor fejeződött be a gyermekkor, és kezdődött a felnőttkor.

A vérfolyásos asszony esetében a 12 év pedig azt szimbolizálja, hogy a betegség kiteljesedett. Már minden lehetséges gyógymódot kipróbált, tehát a remény korszaka véget ért. A betegség az asszony életében szétrombolt mindent, amit csak lehetett. Istennel és férjével való kapcsolatát is tönkretette. (Az asszony akkor betegedett meg, amikor a fiatal lány megszületett.)

Mindkét csodát megelőzte az, hogy Jézus megérintette őket. Mind a ketten olyan fizikai állapotban voltak, hogy az érintésük egy vallásos zsidó ember számára a mózesi törvények értelmében komoly következményekkel járt, mivel tisztátalanok voltak. Annak ellenére, hogy ezt pontosan tudta Jézus (hagyta, hogy az asszony hozzáérjen), mégis vállalta, hogy a vallási előírások szerint Ő maga egy napra tisztátalanná váljon. A két nő érdekében.

Mind a ketten az életbe tértek vissza.

- Az időtényező:

A bibliai leírásból úgy tűnik, hogy a másik beteg asszony gyógyítása késlelteti Jézust, sőt meg is akadályozza abban, hogy azonnali segítséget nyújtson egy 12 éves lánynak. A lány halálán volt, ezért minden másodperc számított. Nem tudjuk, hogy vajon mennyi idő telt el az apa kérésétől addig, amíg megérkezett valaki az előljáró házából. A történet leírása szerint Jairus kérése után a tömeggel együtt halad Jézus (42. vers) Az a pár mondat, ami aközben elhangzott, csak pár percig tarthatott. De az apa belső, szubjektív időérzékelése ebben az esetben egészen biztosan végtelenül hosszú időt jelzett. Mivel az eseményeket nem a szemünk előtt látjuk, hanem egy írott szöveget olvasunk a Bibliából, az apa által megérezett belső időérzékelés szerint viszonyulunk, mi, olvasók is ehhez a történethez. A valóságban a beteg asszony gyógyítása és a vele való beszélgetés akár 5–10 perc alatt is megtörténhetett, mégis érezzük a történetből a növekvő feszültséget, mintha késne Jézus. A törvényeket ismerő tömeg akár fel is háborodhatott az asszonyon, mivel az előírások szerint vérfolyásos asszony nem is tartózkodhatott volna ott a tömegben, miután Jézust megérintette, egész napra Jézust tisztátalanná tette.

A feszültség tovább nő a történetben. Jairus házából egy szemtanú érkezett. Amit mondott, mindenkit felkavart. Már meghalt a lány. Már **késő**. Jézus azonban nyugodt maradt, hiszen tudta, hogy mit szándékozik tenni. Bár mindenki úgy érezhette, hogy túl későn érkezik a segítség, Jézus mégis odament a beteghez, a halotthoz. Magával vitte a legkedvesebb tanítványait. Legyenek tanúi a halál feletti győzelmének.

A csodatett:

Ennél a gyógyítási csodánál is, mint a béna meggyógyításánál, szóba került a gyógyulást megelőző **hit**. Jézus azt mondta szó szerint, hogy csak hinnie kell az apának, és a lánya megszabadul, megmenekül. (szódzó) Ez a szó csak átvitt értelemben jelenti a gyógyulást. Az a nézet van mögötte, hogy a beteg ember a betegség hatalmába került, ahonnan a gyógyulás menti meg.

Az apa azonban már nem hallotta meg, nem is értette meg Jézus szavait, mert már a veszteség miatti sokk fázisába került. Bement a házába, és **gyászolta** a lányát. Tehát nem tette azt, amit Jézus kért, nem hitt. Sőt, gúnyolva nevelték ki Jézust. A helyzet abszurdítására utal, hogy akit annyira tiszteletben tartottak eddig, előtte térdre estek, fárasztani sem akarták, nem hittek neki. Kinevelték. A „tudták” (53. v.) kifejezésben a görög szó arra utal, hogy látták a saját szemükkel. Látták, hogy halott volt. Jézus állítása áll szemben a történet szereplőinek a tapasztalatával. Jézus **alvás**ról beszélt, miközben a szemtanúk magatartásukkal azt igazolták, hogy a lány már meghalt. Ugyanígy Lázár feltámasztásának a történetében is Jézus felébresztésről beszélt, miközben Lázár már egyértelműen halott volt. (Jn 11,11)

Annak ellenére, hogy az apa nem felelt hittel Jézus felhívására, a többiek nem bíztak és nem reménykedtek, a tisztelet helyett teljesen tiszteletlenül viselkedtek, Jézus mégis feltámasztotta a lányt.

Jézus a gyermek kezét megragadta és **kiáltott** (54. vers). Bár a magyar fordításból ez nem derül ki, de az itt szereplő görög szó azt jelenti, hogy hangosan szólt. Ha belegondolunk Jézus viselkedésébe, akkor furcsának találhatjuk, ahogy viselkedik. A gyászoló szülők első sokkjára reagálva viselkedett így, akik azt hitték, hogy meghalt a gyermekük, hihetetlen érzelmi viharba keveredtek, a külvilág egyszerre megszűnt a számukra. Jézus megragadta a lány kezét, kiáltott. A kiáltás utal arra is, hogy Jézusnak **hatalma** van a betegség felett, és ennek a hatalomnak a jele, hogy parancsszavára engedelmeskedik a betegség, és elhagyja az embert. A lélek visszatért a gyermekbe. Jézus azt parancsolta, hogy adjanak ételt a gyermeknek. A történetben három különböző kifejezés jelzi, hogy Jézus hatalommal parancsolt. Először kiáltott a betegnek (54. v.), majd parancsolta, hogy adjanak enni a lánynak (55. v.) és végül utasította a csodát látókat, hogy ne mesélgék el ezt a történetet (56. v.)

A **feltámasztás** az ószövetségi hit szerint egyedül Isten privilégiuma. Így ez a mentő csoda utal Jézus Istentől kapott hatalmára, arra, hogy Ő a várva várt Messiás. Hiszen az elérésének egyik jele lesz, hogy halottak támadnak fel. (Mt 11,5)

Ebben a történetben elhangzik a felszólítás a hitre. De a gyógyulás mégsem a hit miatt következik be. A csoda bekövetkezése nem függ össze sem a beteg, sem a hozzátartozók kitartó hitével. Jézus annak ellenére gyógyít, hogy az apa kezdeti hite megingott, és reményét veszítette. Még akkor is lehet Istenre támaszkodni, tőle segítséget kapni, ha teljesen reménytelen a helyzet.

A történet végén a szülők csodálkoztak. A görög kifejezésben benne van a zavartság, döbbenet, sőt az önkívület. Látva ezt a csodát, amit Jézus tett, ki kellett lépniük az életről és a halálról addig ismert keretek közül, és fel kellett ismerniük, hogy Jézus számára nincs korlát, sem az idő, sem a halál, sem semmi. Ő az Úr.

A történet zárómondata kicsit furcsa ebben a helyzetben. Jézus megparancsolta, hogy erről ne beszéljenek másnak. Ennek oka az lehetett, amivel leggyakrabban Márk evangéliumában találkozunk: Jézus haláláig és feltámadásáig nem értenék meg az emberek ezeket a csodákat (ez az ún. Messiási titok). Ha bekövetkezett majd a váltságahalál, akkor majd visszatekintve megértenek mindent, akkor mondják el a szemtanúk mindenkinek, hogy mi is történt, mert akkor tudják megfelelő kontextusba helyezni a történéseket.

Kortörténeti kiegészítés:

Jézus korában majdnem minden városban volt már **zsinagóga**. A babiloni fogság után azok a zsidók, akik nem tudtak elmenni Jeruzsálembe a szombati istentiszteletre, ugyanabban az időben a zsinagógákban gyűltek össze. Imádság, Tóraolvasás és magyarázat hangzott el az istentiszteleten, de a középpontjában a törvény állt. A zsinagógák bejárata Jeruzsálem felé volt tájolva. Minden egyes zsinagóga egy központi istentiszteleti helyiségből állt, és sok kisebb teremből, ahogy a gyülekezeti élet zajlott. A központi helyen tartották a Tóratekerceket, általában egy függöny mögött szekrényben elrejtve. A kapernaumi zsinagógában a Tórát egy emelvényen tartották, előtte volt két oldalról egy-egy hétágú gyertyatartó. Jobb oldalon és baloldalon pedig az asszonyok erkélye, függönnyel elválasztva a templom belső terétől. A férfiak a főhajóban ültek. A zsinagógákban az **istentisztelet** a zsinagógai előljáró, a kántor és a rabbi vezetésével zajlott.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ebben a leckében a tanulók a feltámadás, feltámasztás, életre hívás csodájával találkozhatnak. A történet egyrészt hihetetlen ebben a korosztályban, másrészt a számítógépes játékok kínálják a 'több életed van' gondolatot. Mindkét megközelítéshez kapcsolódhatunk.

Fontos tisztáznunk, hogy Jézus csak néhány embert támasztott fel itt a Földön, hogy ezáltal megmutassa az Atya hatalmát az élet fölött. Azért jött, hogy beszéljen az embereknek Isten országáról, az Atya szeretetéről, és a halálunk utáni feltámadásról. Arra kér minket, hogy félelem helyett neki higgyünk, és hozzá forduljunk bátorságért és vigasztalásért.

Másrészt az Istentől kapott életnek súlya van. A valóságban csak egy életünk van. Felelősek vagyunk ezért az életért, hogy hova helyezzük. Isten szeretetében az élet örök. Ha ragaszkodunk hozzá, szeretjük őt, vele élhetünk már itt, és halálunk után is az országában, uralma alatt.

A lecke mindenképp előhozza a halál témáját. Egyházi iskolában a korábbi órán foglalkoztunk ezzel, gyülekezeti keretek közt itt kerül elő, így érdemes elolvasni a Veszteségeink című lecke teológiai és valláspedagógiai szempontjait, amely a halál-gyász tematikát dolgozza fel.

Ennyi idősen a gyermek sokkal jobban félti a szüleit, mint önmagát. Könnyebben belehelyezkedik Jairus szerepébe, aggodalmába, kétségbeesésébe. A lecke célja, hogy a gyermekben ezek ellen a félelemmel teli, negatív érzelmek ellenében felkeltse a bizalom, ráhagyatkozás érzését azáltal, hogy rámutat Jézusra és a feltámadás hitére, amelyekben a mi vigasztalásunk található.

A gyermekek a történet kapcsán feltehetik a kérdést, hogy Jézus vagy Isten miért nem támasztja fel most ide a földre az ő elvesztett szeretteiket? Ennek a feltevésnek a kapcsán beszélhetünk a földi élet rendjéről. Születnek, életre kelnek az emberek, állatok, növények, aztán meghalnak, elpusztulnak, jön helyettük a következő nemzedék. Ez a földi élet rendje. De Isten az embert nem a földi életre, hanem az örök életre teremtette. A földi életünk csak az örök életünknek egy része. A teljességet ott éljük meg az Ő országában. Jairus lányának feltámasztása jel. Jel arra nézve, hogy Jézus a halálon is Úr. Ha az embert elborítja a kétségbeesés, aggodalom, őhöz mindig fordulhatunk.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
- Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudjon segítséggel beszélni a tankönyvi kép és szöveg alapján a Jairus lánya történetéről. - Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 8,50.	- Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudjon összefüggően beszélni a tankönyvi kép és szöveg alapján a Jairus lánya történetéről, vonjon le következtetéseket. - Tudja értelmezni és magyarázni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 8,50.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus ott is Szabadító, ahol mások nem tudnak segíteni.

Kognitív cél: Jairus lányának feltámasztása történetén keresztül a diákok ismerjék fel, hogy Jézus minden élethelyzetben Szabadító.

Affektív cél: Az aggodalom, lemondás és ráhagyatkozás érzelmi hátterének feltérképezése és formálása.

Pragmatikus cél: A gyermekek bátorítása arra, hogy az életük kilátástalan helyzeteiben merjenek Istenre hagyatkozni.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Hiányzik. Elvesztettük! Vágjunk ugyanolyan részekre két, ugyanazt a képet ábrázoló színezőt (ez lehet az óra anyagához kapcsolódó történet is: http://gyerekoldal.reformatus.hu/honlapok/szinezo/bibraiz/br ajztart.htm) Tegyük a darabjait egy-egy borítékba, de az egyikből vegyünk ki egyet! Az osztályt bontsuk két csoportra! Adjunk oda a csoportoknak egy-egy borítékot! Kérjük meg őket, hogy versenyezzenek, ki tudja hamarabb kirakni a mai történethez kapcsolódó színezőt! Az egyik csoportnak nem fog sikerülni, kétségbeesnek, aggódni kezdenek a játék hevében, hiszen nekik egy hiányzik. Beszélgessünk az érzésekről! Mit éreztek? Milyen volt azt érezni, hogy egy darab nincs meg, és ezért az egész játék	Megjegyzés: A játék során a gyermekek megélhetik, hogy egy apró hiány is mekkora aggodalmat tud kelteni. Innen indíthatjuk Jairus nagy aggodalmát, hiszen lánya egészsége hiányzott. Ezzel vissza is utalhatunk a korábbi leckékre.

	elveszik? Születtek-e ötletek arra, hogyan lehetne mégis megoldani? Átvezetés: A mai történet egy apáról szól, akinek a lánya halálán volt. Tudta, ha nem találja meg azt az egy valakit, aki meg tudja gyógyítani, elveszíti.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Jairus lánya bibliai történet elmondása Menete: • Jairus bemutatása, aggodalma • Jézus, mint utolsó mentsvár • A szolga, aki rossz hírt hoz • A lemondás érzése, elkeseredése • Jézus bátorítása -> aranymondás • Jézus tette: Leányom, kelj fel! = Talitha kúmi! A történetmondás kulcsszavai az érzelmek megfigyeléséhez: félt, reménytelen, aggódott, kétségbeesett, lemondóan sóhajtott, elszomorodott, vágyott, stb. Kérdezzük meg a gyerekeket a megfigyelési szempontra visszatérve: Mikor hogyan érezte magát az aggódó apa? A történet kulcsmozzanatainak kiemelése • Válaszoljunk a munkáltató tankönyv kérdéseire a történet szövegének használatával! • Kérdezzük meg a gyerekeket, ismernek-e még olyan történetet, amelyben Jézus feltámasztott valakit! • Páros munkában oldják meg a gyermekek a 3. feladatot, majd mondják el, melyik állítást tartották igaznak, hamisnak, és érveljenek a döntésük mellett! Kitekintés az örök életre, a mennyországra Beszéljünk a gyerekekkel arról a kérdésről, hogy Jézus nem minden halottat támasztott fel itt a földön, és ez ma sincs így. Vigaszunk azonban, hogy vár bennünket a mennyországban, az örök életre. Ehhez kapcsolódva kérjük meg a gyerekeket, hogy rajzolják le, hogyan képzelik el ezt a mennyei országot!	TKGY 16/A. lecke, 83. o. TKEI 16/A. lecke, 96. o. Megfigyelési szempont: Hogyan érezte magát az aggódó apa? TKGY 16/A. lecke, 1–3. feladat TKEI 16/A. lecke, 1–3. feladat TKGY 16/A. lecke, 4. feladat TKEI 16/A. lecke, 4. feladat
Aranymondás	„Ne félj, csak higgy!” (Lk 8,50)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Jairus sír...” (TKGY 143. o. 8., TKEI 159. o. 8.) RÉ21 261. „Uram Isten, siess...” (TKGY 148. o. 18., TKEI 164. o. 18.) RÉ21 42. „Mint a szép, híves patakra...” (TKGY 146. o. 14., TKEI 162. o. 14.) „Köszönöm, köszönöm...” (TKGY 145. o., 12., TKEI 161. o., 12.) JJ 69: „Ne csüggedj, lelkem...” – kánon (+BS, DU)	

Házi feladat	TKGY 16/A. lecke, 4. feladat TKEI 16/A. lecke, 4. feladat	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 83. o., TKEI 96. o.

A képen látható:

Jairus és Jézus látható a szemléltető képen, Jairus szomorú, csüggedt, Jézus a Jairus vállára tett kezével vigasztalja. Jézus szól Jairushoz: „Ne félj, csak higgy!”

A szöveg: A szöveg fókusz: Jézusnak a halál fölött is van hatalma. Jairus lánya haldoklik, s ő Jézushoz fordul segítségért, mert hisz benne.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Ki volt Jairus? Mi történt a lányával?
- Jairus Jézushoz fordult segítségért. Miért hozzá?
- Nézd meg a képet! Kiket látsz? Jézus mit mond Jairusnak?
- Milyen hírt kapott Jairus és Jézus, miközben a házhoz mentek?
- Mit tett ezután Jézus?
- Mit bizonyít ez számotokra?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Ne félj, csak higgy!”

- Volt-e olyan eset, amikor nagyon féltél valamitől? Ha akarod, mondd el a többieknek is!
- Mitől nyugodtál meg? Mi segített legyőzni a félelmedet?
- Próbáltál-e imádkozni, amikor féltél? Mit éreztél utána? Gondolkodj ezen!

1. Imádságra nevelés: nyitott mondatok az Istenbe vetett hitről

Az alábbi gyakorlattal a saját szavakkal megfogalmazott imádságot gyakorolhatjuk fokozatosan, két lépésben. A gyakorlat első részében a hittanoktató által megfogalmazott mondatkezdéseket a hittanosok csendben, magukban fejezik be. A második lépésben lehetősége van önként jelentkezőknek arra, hogy az első lépésben megfogalmazott mondatbefejezéseiket hangosan is elmondják. A mondatokat a történethez és a csoporthoz igazíthatjuk.

Előkészület:

A hittanosok körben állnak a teremben. Ha nem megoldható, akkor álljanak a pad mellett.

Menet:

1. A hittanoktató sorban elkezd mondani imádságmondásokat. Mindenki magában befejezi.

Imádságmondatok (tetszés szerint szabhatjuk a csoportra és a történetre)

Bízom Benned, amikor...

Hozzád fordulok, ha...

Amikor aggodom, akkor kérlek...

Tudom, hogy Te tudsz segíteni, amikor...

Hiszek Benned akkor is, amikor...

Bízom Benned, mert...

2. A hittanoktató ismét elmondja a megkezdett mondatokat, de most azt kéri, hogy aki szeretné befejezni hangosan a megkezdett imádságmondatot, az lépjen egyet előre.

Az imádkozás során fontos hangsúlyozni, hogy a magukban csendben elmondott imádság is ugyanolyan fontos, értékes, mint a hangosan elmondott.

2. Akrosztichon

Írjunk akrosztichont közösen az osztállyal Jézus szavaira. A Talitha kúmi egyes betűivel kezdődjenek a mondatok, amelyek elmesélik a történetet. PL:

Tanácsstalanul ült lánya ágyánál Jairus.

Aggódott, mert már halálán volt.

Lányát már mindenki megpróbálta meggyógyítani, de csak egyre rosszabbul volt., stb.

3. Jézus mondja!

Ennél a történetnél játszhatjuk a harmadikosok egyik kedvelt játékát, a „Tanító néni azt mondja!” címűt, egy kis átalakítással. Kiválasztunk egy játékvezetőt, aki diktálja a csoportnak, hogy mit csináljanak. Ezek lehetnek mozdulatok (guggolás, szökdelés, vakarózás, stb.), de lehetnek tevékenységek is (rakd el a tolltartód, vedd elő egy füzetet, vedd le a cipődet, stb.). A játék mostani formájában a szabály, hogy csak akkor kövessék az utasítást, ha a mondat így kezdődik: Jézus mondja... Kérjük meg a gyermekeket, hogy Jézus nevében olyan feladatokat találjanak ki, amit tényleg mondana (Köszönj a melletted lévőnek Áldás, békesség!-gel, keress egy szemetet, és dobd a kukába, mosolyogj egy barátodra, tedd össze a kezed imádságra, stb.)!

4. Jairus lánya elmeséli történetét. Készítsenek a gyermekek egy Jairus lánya bábót (hurkapálcikára rongybáb, fakanálbáb, stb.). Önként jelentkező mesélje el a bábbal Jairus lánya nevében a fantasztikus történetet!

5. Rajzoljuk meg közösen a Mennyet!

Kisebb csoportban a munkáltató tankönyv 4. feladatát közösen is elvégezhetjük. Tegyük ki egy nagy ív papírt a gyerekek közé! Beszélgessünk a mennyországról, és tervezzünk meg egy közös képet! Figyeljünk rá, hogy mindenki beleépíthesse legalább egy ötletét! Majd álljunk neki közösen a rajzolásnak, színezésnek!

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

4. feladat: Ennél az önkifejezést bátorító feladatnál nagyon fontos, hogy ismerjük el és tiszteljük a gyermekek munkáját, megnyílását, önközlését. Járjunk közben körbe, és adjunk lehetőséget, hogy beszélgethessenek is a rajzokról, arról, amit elmondanak vele. Ha olyan szimbólumot, képi kifejezést találunk, ami esetlegesen hibás istenképről árulkodik, ne dorongoljuk le a tanulót, hanem előbb kérdezzük meg, hogy miért rajzolta úgy, miért gondolkodik róla így. Szeretettel vezessük abba az irányba, hogy ő maga találjon pozitív képet a negatív helyett!

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus ott is szabadító, ahol mások nem tudnak segíteni.

Kognitív cél: Jairus lányának feltámasztása történetén keresztül a diákok ismerjék fel, hogy Jézus minden élethelyzetben Szabadító!

Affektív cél: Az aggodalom, lemondás és ráhagyatkozás érzelmi hátterének feltérképezése és formálása.

Pragmatikus cél: A gyermekek bátorítása arra, hogy az életük kilátástalan helyzeteiben merjenek Istenre hagyatkozni.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kétségbeesés és vigasztalás - szavak nélkül Önként jelentkező párok a munkáltató tankönyvi illusztráció mintájára adják elő minél plasztikusabban, életszerűbben, ötletesebben hangok és szavak nélkül Jairus aggodalmát, kétségbeesését, és Jézus vigasztalását, bátorítását! Átvezetés: A legnagyobb félelem a haláltól való félelem, a legnagyobb vigasztalás az örök élet Isten országában.	TKGY 16/A. lecke, 83. o. TKEI 16/A. lecke, 96. o. Megjegyzés: Ebben a drámajátékban a mozdulatok beszélnek. Meséljük el a gyermekeknek, hogy a színészek is úgy tudnak élethűen előadni egy-egy jelenetet, hogy felidéznek a saját életükből olyan helyzetet, amikor hasonlóan érezték magukat. Így próbálják meg ők is beleérezni magukat Jairus és Jézus helyzetébe. Megjegyzés: Utaljunk vissza a Veszteségeink című leckére.

Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Az aggodalom a gyermek életében A munkáltató tankönyvi feladat segítségével a gyerekek gyűjtsék össze, hogy kik azok, akik értük aggódnak, és akikért ők aggódnak! Amikor beszámolnak arról, amit leírtak, felidézhetik azokat a helyzeteket, amelyekben az aggodalom megjelent. Vagy: Ki aggódik érted? Szituációs játék. a) Egy önként jelentkező felidéz egy történetet magában, amikor valaki nagyon aggódott érte. Szituációs játékként, akár meg is jeleníthető az adott esemény. Ekkor a diák álljon az osztály elé, helyezkedjen bele az érte aggódó szerepébe, és monológként adja elő úgy annak a hozzátartozójának az aggodalmát, hogy az osztály kitalálhassa, hogy ki aggódott érte, mi miatt aggódott érte! b) A második körben egy-egy tanuló a fentiekkel egyező módon egy olyan szituációt jelenítsen meg monológban, gesztusokkal, mozdulatokkal, amiben kiderül, hogy ő kiért/miért aggódik! Az aggodalomtól a ráhagyatkozásig – munkáltató tankönyvi feladat elkészítése Gyakoroljuk az aranymondást a két ellentétes érzés összekapcsolásával! Mit jelenthet a ráhagyatkozás a gyermek életében? Beszélgessünk a kérdésről a 3. feladat szituációjának segítségével! Beszélgetés és imádságra nevelés a megnyugváshoz kapcsolódva A 4. feladathoz kapcsolódva kérjük meg a gyermekeket, hogy beszéljék meg a szomszédjukkal, mikor történt meg velük, hogy elmúlt a félelmük és megnyugodtak! Folytassák a gyerekek a megkezdett imádságot írásban: „Köszönöm, Istenem, hogy segítettél, amikor...”! Olvassák fel a gyerekek az imádságaikat, és együtt mondjunk Áment!	TKGY 16/B. lecke, 1. feladat TKEI 16/B. lecke, 1. feladat TKGY 16/B. lecke, 2. feladat TKEI 16/B. lecke, 2. feladat TKGY 16/B. lecke, 3. feladat TKEI 16/B. lecke, 3. feladat TKGY 16/B. lecke, 4. feladat TKEI 16/B. lecke, 4. feladat

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

2. feladat: A feladat során az aranymondás betűin kell végighaladnunk: Ne félj, csak higgy!

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Isten országa – szoborfolyam

Tegyünk ki egy széket az osztály elé, terítsük le egy szép terítővel, paláttal, díszes anyaggal, hogy trónt képezzünk. A trón Isten jelenlétét jelképezi az Ő országában. Jöjjünk ebbe az országba vigasztalódni! A gyerekek jöjjenek ki sorra, valahogyan helyezkedjenek el a trón körül, és maradjanak ott, mint egy szobor! Amikor mindenki elhelyezkedett valahol, adjunk lehetőséget, hogy egyenként kilépjenek a szoborhelyzetükből, és ránézzenek, hogy hogyan néz ki a csoport Isten trónjánál. Majd álljon vissza a helyére, aki kilépett, és lépjen ki egy következő, hogy ránézzon a csoportra!

Javaslat: A feladat előtt beszéljessünk Isten trónjáról, visszautalhatunk az égő csipkebokor történetére, és az ott elvégzett feladatokra. Be is mutathatunk egy-két ötletet, vagy kezdhetjük mi a sort, hogy legyen a gyermekeknek elképzelése, hogy milyen módon lehet hódolni, imádkozni, jelen lenni Isten trónjánál.

2. Mese a gyermekét elvesztett királyi párról

<https://refpedi.hu/katechetikai-szolgaltatasok/hit-es-erkolcstan-tankonyvcsalad-altalanos-iskola/hittan-3/digitalis-segedanyag-3-evfolyam/>

A Veszteségeink című leckéhez készített ppt-ben egy olyan mesét találunk, amely narratív keretben közelít a veszteség, a gyász megélése, a vigasztalódás nehezen megfogalmazható kérdéseihez. Segít, hogy a kapcsolódó érzések felszínre kerüljenek, átélhetőbbé váljanak a gyermekek számára, és továbbvezet a hétköznapiakban kipróbálható megoldások felé is.

17. JÉZUS MEGSZABADÍT: ZÁKEUS

(Lk 19,1–10)

Gyülekezeti óraszám: 2. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARCLAY, W., Auslegung des Neuen Testaments, Lukasevangelium, Wuppertal 1968.

BUDAI, G., Az evangéliom Lukács szerint (Ráday Gyűjtemény kézírata) Budapest é. n.

SCHNEIDER, G., Das Evangelium nach Lukas Kapitel 11–24. Würzburg 1977.

STRACK, L./BILLERBECK, P. (Hrsg.) Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und die Apostolgeschichte, München 1978.

Lukács evangélista elbeszélésében Jézus Jeruzsálembe való bevonulása előtti utolsó története Zákeus története. Jézus küldetésének az okáról és céljáról is szól ez a **megmentő találkozás**. Isten elküldte a Fiát a földre, hogy életeteket változtasson meg, és Isten útjára terelje őket. Jézus azért jött, hogy olyan embereket is megmentсен, akikről mindenki úgy gondolkozott, hogy nem méltók Istenre. A **megmentés** fogalma nem mást jelent, mint megszabadítást, kiszabadítást. A görög szó (szódzó) arra utal, mintha valakit felemelve kihúznának, kiemelnének valahonnan. Jézus a mennyből az ember után lejött a földre, hogy a bűn mélységéből kiemeljen. Egészen mélyre, a pokolra szállt, hogy az embernek ne kelljen a pokolra szállnia, hanem majd a mennyi dicsőségben a mennybe kerüljön. Magában a történetben van egyfajta átvitt értelmű le-föl mozgás. A felkapaszkodó embert Jézus lehívja maga mellé, hogy kiemelje élete mélységéből.

Zákeus nevének jelentése: az igaz. Ez ellentmondott az életvitelével mindaddig, amíg nem találkozott Jézussal. Csak ezután lehetett rá igaz a nevének jelentése, hiszen a vámszedő, aki pogányokkal napi szinten érintkezik, sőt nekik dolgozik, a mózesi törvények értelmében tisztátalan, nem igaz, Isten színe elé nem méltó. A zsidók a vámszedőket a bűnözőkkel és a pogányokkal egy sorba helyezték. Mivel Zákeus nem egyszerű vámszedő volt, hanem **fővámszedő**, ezért ez még inkább azt jelentette, hogy a zsidó vallásos kortársak szemében Istentől nagyon messze került.

Lukács keveset mond el Zákeusról. Annyit tudunk meg, hogy mi a foglalkozása, és hogy mi volt a legszembetűnőbb rajta: alacsony termete. E kevés tényből és Zákeus viselkedéséből azonban következtethetünk két dologra, ami a Jézussal való találkozás előtt történt vele.

1. **Már hallott Jézusról.** Minden bizonnyal felkeltette az érdeklődését az, amit róla hallott, a tanításai és a tettei, bizonyára meg akart győződni arról, hogy Jézus valóban olyan különleges képességekkel bír, ahogy beszélnek róla.

2. **Elégedetlen volt az életével.** Élt benne valamiféle vágy a változásra. Azonnal engedelmeskedett Jézusnak.

Jézus zarándokmenettel érkezett **Jerikóba**, úton Jeruzsálem felé. A két város között körülbelül egy napi járóföld távolság volt. Jézus csak át akart haladni a városon, de útközben ismét történik egy szabadítás. Jerikó egy gazdag és jelentős város volt. A Jordán völgyében feküdt, és egyrészt a Jeruzsálembe vezető út vezetett át rajta. Jerikó fontos vámszedő hely volt Arábia felé. Leginkább datolyát és balzsamot szállítottak kelet felé. Volt egy hatalmas kiterjedésű pálmaerdője és egy világhírű balzsamligete, aminek az illata kilométerekre betöltötte a levegőt. Sőt rózsakertjei is híresek voltak. Pálmák városának hívták. Josephus Flavius azt írja, hogy ez egy csodálatos vidék, Palesztina legkövérebb földje. Jerikó a rómaiaknak köszönheti, hogy a

datolyák városaként és a balzsam városaként ismerték meg. Így Jerikó lett a vám és adó szempontjából a legjelentősebb palesztinai város. Zákeus meglehetősen jól keresett. Hivatása legfelsőbb fokára eljutott. Ezért aztán a leginkább gyűlölt ember volt a környezetében. Elkerülhetetlenül egyre magányosabbá vált az az ember, aki a gazdagság miatt magát a társadalomból kizárta.

Zákeus elszántságára utal, hogy odamegy az emberek közé, és nem szégyell felmászni egy **vadfügefára**. Szikomorfának és szederfának is hívják. Egy olyan fára mászott fel Zákeus, amelynek az ágai szinte vízszintesen terülnek el. Palesztinában nagyon elterjedt volt. Erős volt a gyökere. Apró, fügeszerű gyümölcsei vannak.

Jézus **parancsolt**. Mintha Ő lenne a fővámszedő főnöke. Leparancsolta a fáról, és kijelentette, hogy nála fog megszállni. A vámszedő pedig örömmel fogadta a meghívást. Zákeus külső megmozdulása a belső, lelki megmozdulására utal.

Érdekes a reakciója a **népnek**: mindenki egyöntetűen zúgolódni kezdett. Elégedetlenek lettek, felháborodtak. Ez a kifejezés emlékeztet a pusztai vándorlás zúgolódására, amikor a nehézségekkel szembesülve a nép Isten és a vezető ellen fordult. Ez a zúgolódás is Isten akarata és kegyelme ellen fordulásra utal.

A Megmentővel való **találkozás** nyomán Zákeus azonnal tudta, hogy mi az, ami az Istennel való kapcsolatát tönkreteszi. A gazdag ifjúval ellentétben Zákeus saját akaratából adja oda a vagyona felét a szegényeknek. Olyanoknak, akik saját önálló jövedelemmel nem rendelkeznek. Özvegyek vagy árvák, vagy egészségi okok miatt nem tudnak dolgozni. (2Móz 23,6) A szegényekről való gondoskodás a hithű vallásos ember Tóra adta kötelessége volt. Amikor Zákeus a szegényekről való gondoskodást említette, ez a Tórához és végső soron az Istenhez való viszony megváltozására utalt. **Négyszeresét** ígéri azoknak, akiktől valamit törvénytelenül szerzett meg. A kiszarolt adó négyszeresének a visszafizetése annak a bizonyítéka, hogy más ember lett belőle. Mózes törvényei szerint (3Móz 5,20 kk.) az az ember, aki megkárosított valakit, akkor a teljes összegén túl annak az ötödrészét kell hozzátenni jóvátételül. Hogy Zákeus hajlandó volt a négyszeresét visszaadni, az azt jelenti, hogy hajlandó jóval a törvényben előírtakon túl is adni. Ezzel a tettevel magát egy sorba helyezte azokkal a rablókkal, akik az adott körülmények között kötelesek a négyszeres jóvátételre. (2Móz 21,37) Kétszer fordul elő a „**ma**” kifejezés a történetben. Üdvtörténeti szempontból kell érteni: most, amikor itt van a Megváltó, most lett üdvösség a háznak.

Ábrahám fia kifejezés testi értelemben azt jelenti, hogy Ábrahám leszármazottja, izraelita. Azonban Ábrahám a hit példaképe, ezért ez a kifejezés arra is vonatkozik lelki értelemben, hogy azért lett üdvössége a háznak, mert Zákeus a hit gyermeke.

A történet egy összefoglaló mondattal zárul Jézus küldetéséről. Jézus a megmentő. Az **elveszett** szó az Újszövetségben nem azt jelenti, hogy valaki kárhozatra van ítélve, hanem csak egész egyszerűen nem ott van, ahol a helye van, nem ott van, ahol lennie kellene. Rossz helyen van. Aki távol van Istentől, az rossz helyen van, nem itt, ahova Isten a teremtéskor kigondolta. Az a megtaláltatott, aki a mennyei Atya házába visszatál.

Jézus most is figyelmen kívül hagyta a magukat igaznak tartókat, de odahajolt ahhoz az emberhez, aki az üdvösség után vágyakozott. Jézus az elkerülő magatartás helyett pontosan máshogyan cselekszik. Kifejezi a legmesszemenőbbekig a Zákeussal való **közösségvállalást**. Jézus így ment oda valakihez, kereste meg és mentette meg. Senki sincs, aki ki volna zárva az Istennel való közösség lehetőségéből.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A személyiségfejlődés középpontjában ebben az életkorban a teljesítmény és a kisebbségi-érzés feszültsége áll. A gyermekek nagy jelentőséget tulajdonítanak mind a társaktól, mind a

szülőktől, mind a felnőttektől kapott visszajelzéseknek. Ha túl sok elmarasztalást kapnak, a kisebbség érzése erősödik meg bennük.

A történetben szereplő Zákeussal kétszeresen is azonosulnak. Zákeus kicsi, mint ők. Fel kell másznia egy fára, hogy láthasson a tömegben. Zákeust kiközösítik, ahogyan nekik is gyakori tapasztalatuk a megbélyegzés. Zákeus története egészséges önértékelésre és változásra hív. Ehhez Jézus sajátos nézőpontja segíti hozzá Zákeust. Elfogadja. Látja benne azt, akivé válhat. Mi is ilyen hozzáállással segíthetjük a tanulókat a változásban. A jézusi elfogadásra van szükségük a gyermekeknek is, ami nem igazolása mindennek, amit tesznek, hanem egy reális értékelés és meghívás egy gazdagabb útra.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
- Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudja segítséggel elmondani a munkáltató tankönyvi kép és szöveg alapján Zákeus történetét. - Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 19,10.	- Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudja összefüggően elmondani a munkáltató tankönyvi kép és szöveg alapján Zákeus történetét, és fogalmazza meg következtetését. - Tudja értelmezni és jegyezze meg a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 19,10.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus elfogad és szeret bennünket.

Kognitív cél: Zákeus történetén keresztül annak a felmutatása, hogy Jézus látja az emberekben rejlő lehetőségeket.

Affektív cél: Az értékesség érzés és a hozzá kapcsolódó változási igény érzelmi hátterének feltérképezése a csoportban.

Pragmatikus cél: Az egyénben rejlő lehetőségek feltérképezése és bátorítás azok megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Alkossunk fűgefát! Az osztályban vagy az asztalok és székek segítségével, vagy a gyermekek saját maguk alkossanak egy fát/tornyot, amire felsegítik a legkisebb termetű osztálytársukat! Mesélje el a fenn	Eszköz: asztal, szék

	lévő, hogy milyen a kilátás onnan, mi más, mint lent! Átvezetés: A mai történetben egy fővámszedő felmászott egy fára, hogy jól láthassa Jézust. Arra nem számított, hogy Jézus megszólítja, és meglátja benne a jót.	TKGY 17/A. lecke, 87. o. TKEI 17/A. lecke, 100. o.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Jézus megszabadít: Zákeus A történetmondást szemléltessük az osztály által felépített fügefafa és egy Zákeus baba/báb segítségével. • Zákeus mesterségének és kiközösítettségének a bemutatása • Jézus Jerikóban, Zákeus kíváncsisága • Jézus megszólítja Zákeust • A többiek értetlenkedése • Zákeus elhatározása, új élete • Jézus szavai erőt adnak Zákeus új életéhez • Aranymondás: „Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.” (Lk 19,10) Jézus tulajdonságai A megfigyelési szemponthoz kapcsolódva oldjuk meg a munkáltató tankönyv feladatát: gyűjtsék össze a gyerekek Jézus tulajdonságait! Jézus tulajdonságainak a megbeszélése után játsszák el a gyerekek Jézus és Zákeus találkozását! A Zákeushoz érkező Jézus: az aranymondás magyarázata Hangsúlyozzuk, hogy Jézus azért jött, hogy megkeresse és megváltoztassa Zákeust! Zákeus tulajdonságai: az elveszett és a megtalált Zákeus Készítsük el a 3. feladat táblarajzát: Zákeust a Jézussal való találkozása előtt, és Zákeust a Jézussal való találkozása után. A gyermekeknek osszuk ki egy-egy post-it-on a feladatban található tulajdonságokat! Egyenként helyezték el a megfelelő rajznál! A végén rajzoljunk egy nyilat a két rajz közé, ami kifejezi, hogy honnan indult és mivé lett a Jézussal való találkozásban Zákeus.	TKGY 17/A. lecke, 87. o. TKEI 17/A. lecke, 100. o. Megfigyelési szempont: Figyeljétek meg a történetben, milyen volt Jézus! Vajon miért lehetett rá annyira kíváncsi a főszereplő? Javaslat: A történetmondás során szöjünk bele Jézus tulajdonságait, amiket Zákeus hallhatott róla, és ami miatt kíváncsi lehetett rá! TKGY 17/A. lecke, 1. feladat TKEI 17/A. lecke, 1. feladat Kapcsolódó feladat: TKGY 17/A. lecke, 2. feladat TKEI 17/A. lecke, 2. feladat Eszköz: tábla, post-it, A feladat a munkáltató tankönyvben is elvégezhető: TKGY 17/A. lecke, 3. feladat TKEI 17/A. lecke, 3. feladat
Aranymondás	„Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.” (Lk 19,10)	

Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szabadításod öröme...” (TKGY 141. o. 6., TKEI 157. o. 6.) „Csak nyisd ki a szíved...” (TKGY 150. o. 20., TKEI 166. o. 20.) RÉ21 390. „Várj, ember szíve, készen...” (TKGY 149. o. 19., TKEI 165. o. 19.) RÉ21 222:8–9. verse: „Adjad, hogy lássuk a világosságot...” BS 134:1.4–6. verse: „Kérlek, téged...”	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 87. o., TKEI 100. o.

A képen látható:

A képen két központi szereplő: Jézus, aki mosolyogva tekint felfelé, Zákeus, aki a vadfügefá lombjai között látható. A jelenetet tömeg veszi körül, csodálkozó, megvető arckifejezéseket fedezhetünk fel a tömegben álló emberek arcán.

A szöveg: a Jerikóban élő Zakeus vámszedő volt, és gyakran csalt, hogy vagyont gyarapítsa. Gazdag ember volt, és igen kis termetű. Kíváncsisága vitte fel a fügefára, mert szerette volna látni Jézust. Váratlanul érte, hogy Jézus megszólította, és még váratlanabb volt számára a kijelentése, hozzá akar menni vendégségbe. Zákeus lelkében alapvető változást hozott ez az esemény, tulajdonságait megváltoztatva adakozó, hívó ember lett.

Instrukció a képolvashoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Olvassátok el a Zákeus történetét, és figyeljétek, meg milyen tulajdonságokkal lehet őt jellemezni!
- Ki volt Zákeus és hol lakott? Mi volt a foglalkozása?
- Miért nem szerették őt az emberek?
- Milyen ember volt Zákeus? Gyűjtsetek külső és belső tulajdonságokat!
- Mit hallott, mire, kire volt kíváncsi? Mit csinált? Miért?
- Nézzétek meg a képet, mit ábrázol! Kik vannak a képen? Miért? Keresd meg Zákeust! Miért mászott fel a fára?
- Miért lepődött meg? Jézus mit mondott neki?
- Mit szóltak a körülöttük álló emberek?
- A vendéglátás után mi történt Zákeussal? Miben változott meg? Milyenné vált?
- Mit mondott neki Jézus?
- Te érzed-e szükségét a változásnak: viselkedésedben, beszédedben, munkádban, tanulásodban? Mit teszel? Miért?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.”

- A történetben ki lehetett az „elveszett”? Miért?
- Ki az Emberfia? Hogy nevezzük még Őt?
- A történetben hogyan változtatta meg Zákéust a Jézussal való találkozás?
- Ki az, aki „megtartott” lett a történetben? Mit jelent ez?
- Jézus rád is vigyáz és megtart, nem engedi, hogy elveszett legyél! Adj hálát magadban ezért!
- Jézus segít téged a változásban is! Milyenné szeretnél válni? Kérd imádságban Jézustól!

1. Bábozás

A történethez készült módszertani segédanyag bábos feldolgozásra. L. lent

2. Zákéus Isten tenyerében

Zákéus számára a fügefafa az új élet kezdete lett. Jézus megszólította, mondhatni Isten megragadta őt, hogy megváltoztassa az életét. Készítsenek a gyermekek illusztrációt mindehhez a tenyerük körberajzolásával:

Forrás:

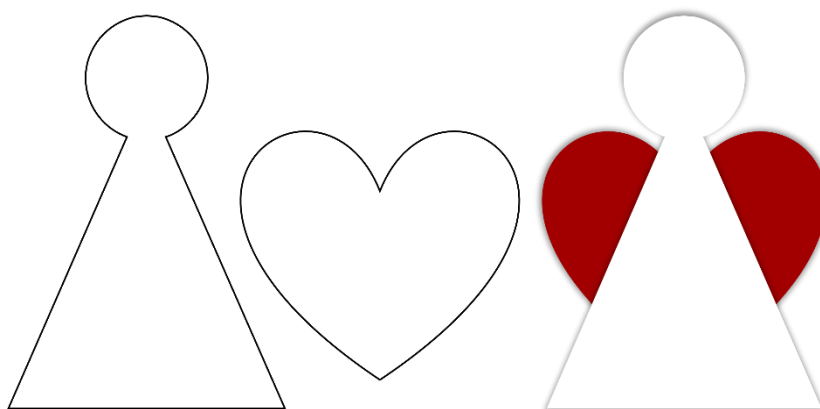
<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/20/7c/81/207c81235a30e2d004066115a4d56690.jpg>

3. Kapzsóság: Vigyázz, mérgező!

Hívjuk meg a gyermekeket egy játékra, amellyel megtapasztalhatják a kapzsóság-megelégedettség, kockáztatás-biztonság ellentétpárokat. Vigyünk be az órára jó sok mazsolát/almacikket/mandaringerezdet/mogyorót! Egy önként jelentkező hagyja el kis időre a termet! Tegyük az asztalra 6 db-ot a csemegéből! A bennlévőkkel válasszunk ki egyet, amelyet mérgezőnek tekintünk! Hívjuk be a kinn lévő osztálytársat! A játékszabály: Begyűjtheti a csemegéket egymás után, de ha a mérgezőhöz nyúl, akkor vissza kell adnia az addigiakat is. Őneki kell döntenie, hogy mennyire kockáztat, mennyire mohó, mennyire elégszik meg azokkal, amelyek már nála vannak és nem mérgezőek. Ha megtehetjük, többször is hadd vehessen részt egy-egy gyermek a játékban.

Ötlet: Elke Hartebrodt-Schwier (Hg.): *Das große Bibelspielebuch*, Neukirchener 2011.

1. Imádságra nevelés: Isten szeretetének szárnyai

Szemléltetéssel összekapcsolt imádságra nevelési gyakorlat. Azt szeretnénk elérni, hogy a hittanosok megértsék, hogy Isten szeretetet által lehet változni.

Szükséges eszközök

- kivágott emberalak
- kivágott szív (piros lapból)
- ragasztó
- íróeszköz

Előkészületek:

A hittanoktató minden tanuló számára kivág egy emberalakot és egy szívet.

Menet:

1. Ráhangolódás, történethez kapcsolódás

- Zákeus megtapasztalta Isten szeretetét, és ezután egészen megváltozott az élete. Igazságtalanul elvette az emberek pénzét és így gazdagodott meg. Pénzimádó volt. Jézus szeretettel fordult Zákeus felé. Ez a szeretet indította el benne a változást.

2. Felírni, amiben változni szeretnék:

Mindenki kap egy emberalakot.

- Nekünk is vannak olyan dolgaink, amit nagyon jó lenne máshogyan tenni, amiben jó lenne megváltozni. Lehet, hogy nem a pénzt imádjuk, de mondjuk keveset segítünk, vagy valakit piszkálunk, nem hagyunk, nem végezzük el a feladatainkat. Sok dolog lehet. Mindenki maga tudja ezt.
- Azt kérem, hogy írd fel az emberalak testére egy-két szóban, hogy mi lenne, amin szeretnél változtatni. Nem mutatjuk meg egymásnak ezt.

3. Szív ragasztása:

Minden gyermek kap egy szívet.

- Nagyon nehéz megváltozni. Zákeus idejében nagyon sok vámszedő élt, akik ugyanígy éltek, de mégis nagyon kevesen változtak meg. Zákeus azért tudott megváltozni, mert találkozott Jézussal és megtapasztalta Isten szeretetét. Hogy Isten nem utasítja el őt, elfogadja, szereti.
- Ragaszd fel a szívet erre a szóra, amit felírtál a testre.
- Ez a felragasztott szív jelképezi azt, hogy Isten szeretete ad változást.

4. Változás felírása:

- Fordítsd meg most az emberalakot, előtted van az üres oldal.
- Most írjunk az emberalak hátoldalára, egy szóval azt, hogy Isten szeretete által mivé változhatsz. Milyen szeretnél lenni Jézus szeretete segítségével?
Példák: kedves, segítőkész, szorgalmas, bátor, figyelmes, megbocsátó stb.

4. Megfigyelés

- Nézd meg jól a figurádat, mihez hasonlít? Várható válasz: angyal.
- Olyanokká válunk, akik Isten küldöttei.

5. Imádkozás

Mindenki kézbe veszi a figuráját. A hittanoktató elmondja az imádkozás menetét. Először ő imádkozik mindenki nevében, utána mindenki ott helyben csendben elmondja magában egy percben, hogy mihez kéri Isten szeretetét, milyenné szeretne válni Isten által.

Hittanoktató imádsága:

Drága Jézusunk!

Annyira jó, hogy szeretsz minket, hogy minden egyes percben és pillanatban velünk vagy. A Te szeretettedben válhatunk olyanokká, akiknek szeretnél látni bennünket.

Most mindannyian magunkban elmondjuk Neked imádságban, hogy mi az, amihez kérjük a Te végtelen szeretettedet.

(egyéni imádság)

Ámen.

Nem kötelező megosztani, hogy ki mit írt az emberalakra.

Javaslat:

Érdemes a következő hittanórán röviden visszatérni a feladatra. Megkérdezhetjük a tanulókat, hogy eszükbe jutott-e az elkészített figura, imádkoztak-e otthon is ezért a változásért, illetve milyen tapasztalataik voltak. Továbbra sem kötelező megosztani az imádság tartalmát.

Sablon letölthető:

https://refpedi.hu/documents/4463/angyal_2026.07.02_ZN.pdf

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus elfogad és szeret bennünket.

Kognitív cél: Zákeus történetén keresztül annak a felmutatása, hogy Jézus látja az emberekben rejlő lehetőségeket.

Affektív cél: Az értékesség érzésének és a hozzá kapcsolódó változási igény érzelmi hátterének feltérképezése a csoportban.

Pragmatikus cél: Az egyénben rejlő lehetőségek feltérképezése, és bátorítás azok megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Történet felidézése csapatjátékkal Alakítsunk 4-5 fős csapatokat! A csapatok kapnak egy-egy ív papírt, amire közösen elkészítik a játéktáblájukat. Rajzolnak rá egy fügefát. A fára rárajzolnak 6 üres, számozott mezőt függőlegesen felfelé, amin majd Zákeus felmászhat. Ezután kiszínezik a játéktáblájukat. Amikor kész van a játéktábla, minden csapat ráhelyezi a kis játékbábuját a legalsó mezőre. Onnan kell fellépkednie a bábnak a fa tetejére. Ehhez kérdésekre kell helyesen válaszolni. Egyesével tegyünk fel kérdéseket, külön-külön minden csapatnak a múlt órai anyagból! Ha megválaszolják, lépnek egyet, ha nem, akkor a következő csapat próbálkozhat a válaszadással. Átvezetés: Aranymondás felidézése, Zákeus megtérése	Eszköz: nagy ív papír, festék/ ceruza/ filc/ecset, játék bábu Megjegyzés: A feladat kisebb létszámú csapatokkal, vagy akár egyénileg is elvégezhető.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	A változás lépései – A munkáltató tankönyv feladatának interaktív megoldása Vágjunk ki A4-es papírból nagy alakú lábnyomokat! Írjuk bele az 1. feladat mondatait! Kisebb csoport esetén közösen rakják sorrendbe a földön a változás lépéseit! Nagyobb létszámú osztályban készíthetünk több példányt a sorozatból, és meghirdethetjük	Eszköz: papírból kivágott nagy lábnyomok A feladat a munkáltató tankönyvben is elvégezhető: TKGY 17/B. lecke, 1. feladat

	csapatversenyként, hogy ki rakja ki hamarabb helyesen. Kitűzött cél: jó tulajdonságok! Először egyénileg végezzék el a diákok a munkáltató tankönyv 2. feladatát! Azután párosával beszéljék meg a célként kitűzött változásokat! Átváltozás-megváltozás – közös játék Az együtt dolgozó párok álljanak egymással szembe két kb. egy méter távolságra lévő sorba! Mindenki legyen a szemközti sorban egy párja! Figyeljék meg egymást alaposan a párok! Ezután forduljanak el egymástól, és míg egymásnak háttal állnak, változtassanak meg magukon valamit!(Oldják ki a cipőfüzőjüket, engedjék ki a hajukat, vegyék le a nyakláncukat, tegyék a másik kezükre az órájukat, stb.!) Majd jelzésre forduljanak vissza, és figyeljék meg egymást! Aki hamarabb észreveszi a társán a változást, az kap egy pontot. Játsszunk több kört! Kössük össze a játékban átélt tapasztalatot az óra anyagával! Amikor Jézussal találkozunk, mi is egyre több mindenben megváltozunk, ahogy Zákeus is, amit a környezetünk észrevesz, felfigyel rá.	TKEI 17/B. lecke, 1. feladat TKGY 17/B. lecke, 2. feladat TKEI 17/B. lecke, 2. feladat

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Kiről tanultunk múlt órán?

Az osztály létszámától függően a játékot játszhatjuk egyénenként, csoportokban vagy közösen. A feladat, hogy a tanári asztalra olyan az osztályban előforduló tárgyakat hozzanak sorba, amelyeknek kezdőbetűi kiadják Zákeus nevét. Például: **z**okni-**Á**BC-**k**réta-**e**cset-**u**jjbáb-**s**ál

2. Amilyennek Jézus lát

A tanulók rajzolják körbe a tenyerüket! Rajzoljanak köré lombot, így alakítsanak ki egy fügefát! Az ujjakra, vagyis a fügefa ágaira írjanak egy-egy olyan tulajdonságot, amilyen tulajdonságot meglát bennük Jézus, és bátorítja őket, hogy aszerint éljenek, azzal legyenek a társaik közt!

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

1. feladat: A helyes sorrend:

1. Kíváncsi volt Jézusra.
2. Elment, hogy találkozzon vele.
3. Befogadta Jézust az otthonába.
4. Felismerte eddigi kapzsiságát.
5. Engedelmeskedett Jézusnak.

6. Gyakorolta a bőkezűséget.

2. feladat: Ha párosan végeztetjük el a feladatot, akkor alkalom nyílik arra, hogy egyből megerősítést is nyerjen a társa által a közös gondolkodásban. Ebben az életkorban nehezen gondolkodnak még magukról, mással beszélgetve könnyebben reflektálnak saját magukra is. Fontos, hogy a feladat előtt felhívjuk a figyelmet a jóindulatra, és hogy egymásért végezzük a feladatot, nem egymás ellen.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT A TÖRTÉNET BÁBOS FELDOLGOZÁSÁHOZ **(MÓDSZERTANI SEGÉDLET)**

(Lk 19,1–10)

Készítette: Kustárné Almási Zsuzsanna

Bevezető gondolatok

Zákeus története kedvelt, gyakran magyarázott, tanított bibliai történet. Kisebbségek és nagyobbak, felnőttek számára is találunk benne átadható, megérthető üzenetet. Nem véletlen ez, hiszen ez a történet – bár csak a Lukács evangéliumában olvasható – az egész evangéliumot, Jézus küldetésének, tanításának lényegét magába foglalja. Mint egy kicsi mag, amiben az élethez szükséges minden részlet, csíra, részecske megtalálható. Ebben a történetben is megvan minden szó, gondolat, cselekvés, amit az Isten és ember kapcsolatáról tudni lehet és tudni érdemes. : számkivetettség-befogadás; gyűlölet- szeretet, bűnösség-üdvösség; kicsinység-hatalmasság; elveszettség-megtalálás, elutasított-szólított; anyagi biztonság- anyagi javak elengedése, szerzett javak-jóvátétel. A kulcsgondolat a „*ma lett üdvössége ennek a háznak*” (9. vers) kijelentésében fogalmazódik meg. Jézus jelenléte, befogadása jelenti magát az üdvösséget, mert ahol Ő jelen van, megjelenik, nem lehet az ember többé ugyanaz, aki volt. Zákeus története tehát egyfajta summázása az evangéliumnak. Ha a kontextust nézzük, azt láthatjuk, hogy nem véletlenül került ide ez a történet, hiszen ezt követően már a szenvedéstörténet veszi kezdetét. Lukács még egyszer rámutat a jézusi küldetés lényegére, arra, ami tulajdonképpen kiváltja a nép és a nép vezetőinek ellenszenvét, értetlenségét, és végső soron a keresztre feszítéshez vezet.

Jézus Jeruzsálemben tartva áthaladt Jerikó városán is. Jerikó szép fekvésű, dús növényzetű, gazdag város volt. Élénk kereskedelmi központnak számított, elsősorban balzsamexportot bonyolított le Arábia és Palesztina között. Ez indokolja azt a tényt is, hogy fontos vámközpontként is számon volt tartva ez a város. A Római Birodalom kiadta a vámszedés jogát úgynevezett fő- és albérlőknek. Megállapították ugyan a tarifát, mégis nagyon sok lehetőség nyílt a zsarolásra, csalásra, ezért a zsidók megvetették a vámszedőket, sőt a nép ellenségeinek is tartották őket, mint akik az elnyomókkal szövetkeznek. ¹

Zákeus az itteni vámszedés fő jogosultja, és mint ilyen az összes vámszedő felettese volt. Ebből következően nagyon gazdag ember lehetett.

Neve a Zakariás (Isten megemlékezik róla) kicsinyítőképzős változata, ami arra utal, hogy ez az ember, bár nagy hatalommal bírt, de természetét tekintve igen kicsi lehetett. Ebből a kontrasztból megérthetjük belső motivációit, a hatalom, a gazdagság minden áron való megszerzését. A külseje miatti nevetségességét elnyomással, zsarolással akarta kompenzálni.

---

¹ Lukács evangéliuma. Fordítás és magyarázat. Dr. Pröhle Károly, Evangélikus Sajtóosztály. Budapest. 1991 282–283.

Ezzel a magatartásával azonban kizárta magát a közösségből, gyűlölt, ráadásul a törvény szerint bűnös személlyé lett az emberek szemében. Nagyon gazdag volt ugyan, mégsem volt boldog. Ezen a ponton kapcsolódunk be a történetbe. Jézus érkezésének hírére Zákeusban megmozdul valami. Talán csak kíváncsiság, talán valami mélyebb vágy hajtotta, hogy megnézze a városba érkező tanítót. Minden körülmény ellenére látni akarta Jézust, és ettől semmi sem tudta eltéríteni. Sem az, hogy célponttá vált és a tömegből sokan kihasználták az alkalmat, hogy elégtételt vegyenek rajta, sem az, hogy nevetség tárgyává vált, ahogy „az emberek gyűlöletétől és megvetésétől szenvedve, Isten szeretete után futott”², majd mint egy gyermek, felkapaszkodott egy fára. Igen nagy belső „kényszersz” érezhetett, hogy mindezt fel merte vállalni.

A várakozásokkal ellentétben és az elvárások ellenében Jézus Zákeust szólítja meg az összegyűlt tömegből. A történet nem említi, hogy miért, de talán azért, mert meglátta Zákeus kívülállóságát, kiszolgáltatottságát, perifériára szorultságát. Jézus sohasem az emberi igazságosság, törvényesség alapján hozza meg ítéletét, hanem felismeri az előtte álló ember legbelsőbb igényeit, vágyait, kétségeit, hiányait.

Zákeust sem méltóságának, hatalmának megfelelően szólította meg, hanem mint aki régóta ismeri: nevén hívta. Zákeus ebből megértette, hogy Jézusban kivételes barátra talált, ezért meghozza élete legfontosabb döntését. Sietve, hogy el ne szalassza ezt a lehetőséget.

Az, hogy Jézus (ismét) egy bűnös ember házába ment, azaz közösséget vállalt vele, zúgolódást váltott ki az ellenfeleiből. A farizeusok lehetetlennek tartották, hogy bűnösökkel érintkezzenek, amíg azok vezekléssel és jóvátétellel jelét nem adták őszinte megtérésüknek. Jézus éppen az ellenkezőjét teszi, megelőlegezi szeretetét és bizalmát, és éppen ezáltal hívja elő és segíti a változást.³

A farizeusok a törvény alapján (3Móz 6,2kk) a vagyon ötödrészét követelték jóvátételül. Ezzel szemben az, amit Zákeus tesz, messze felülmúlja a törvényben előírtakat. Ami itt történik, éppen ellentéte a gazdag ifjú történetének, aki nem tudott lemondani az anyagi javakról. Zákeus viszont azáltal, hogy meghozta ezt az áldozatot, visszatalált Istenhez, és ezáltal az emberekkel való viszonya is rendeződött. Ezért mondja Jézus: „*Ma lett üdvössége ennek a háznak: mivelhogy ő is Ábrahám fia. Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.*” (9–10.vers)

William Barclay a Lukács evangéliumáról írt magyarázatában megállapítja, hogy az *elveszett* fogalma az Újszövetségben nem azt jelenti, hogy valaki elítélt, vagy elkárhozott, hanem hogy nem ott van, ahová tartozik, hanem rossz helyen. Az az elveszett, aki Istentől távol van. A megtalálás pedig azt jelenti, hogy visszatalál a mennyei Atya házába, Isten közelébe. Ez Zákeus történetének alap gondolata, és a keresztyénségnek egyik legfőbb tanítása.

Cél meghatározása

Ahogy azt a bevezetésben megállapítottuk ez a történet nagyon gazdag, mély üzeneteket hordoz magában minden korosztály számára. Természetesen más-más síkon, megközelítéssel kell ezeket kibontani egy óvodás, kisiskolás, kamasz vagy felnőtt csoportban.

A kisebbek érzelmileg könnyen tudnak azonosulni Zákeus személyével, aki kis termete miatt nehezen boldogul a többiek között, ha valamit el akar érni, ha valamire szüksége van. Az ő szemszögéből nézve a világ hasonló képet mutat, mint a kisgyermeknekél. Természetesen Zákeus helyzete, kiszolgáltatottsága, számkivetettsége nem csupán „alkati kérdés”. Míg gyermekként természetes a „kicsinység”, felnőttként Zákeus mindenáron bizonyítani akarja azt, hogy ő „nagyobb” annál, mint amilyennek látszik. Ezért mindent megtesz azért, hogy mások

---

² William Barclay: Lukasevangélium. Auslegung des Neuen Testaments. Aussaat Verlag, Neukirchen., – Vluyn.5. Auflage, 1991 253-254.

³ Lukács evangéliuma. Fordítás és magyarázat. Pröhle Károly. 283.

felett hatalmaskodjon, és gazdagsága révén megszerezze azt, amit akar. Felépít magának egy „álmovilágot”, amelyben végül teljesen magára marad. Egyvalamit ugyanis nem tud hatalommal, pénzzel megszerezni: a szeretetet.

Ez a hiány az, amit végül a Jézussal való találkozás tud betölteni.

A történet feldolgozásánál a hangsúlyt érdemes erre a kontrasztra helyezni. A cél az, hogy a gyerekek megértsék, átéljék azt, amit Zákheus is megtapasztalt: a legfontosabb dolog az életben szeretni és szeretve lenni. Ezt azonban nem lehet sem pénzzel, sem hatalommal megszerezni, csak adni és kapni. Zákheus Jézus barátsága által értette ezt meg, és ez változást hozott az életében. Megtanult szeretetet adni és elfogadni.

Bábtechnikai javaslat és feldolgozási lehetőség

Motivációs játék

Tegyünk a terem közepére egy széket, vagy még szerencsésebb, ha asztalt tudunk erre a célra használni. Ha nagy a csoportlétszám, válasszunk ki néhány gyereket, aki vállalkozik a játékra! Kisebb csoport esetében mindannyian kipróbálhatják.

A feladat csak annyi, hogy fel kell állni a székre vagy asztalra, és körülnézni a teremben. Esetleg a többiek odaállhatnak köré, hogy érzékeljék a különbséget.

Ezután következik a játék megbeszélése

Mit éreztek, amikor magasabbak, „nagyobbak” lettek? Milyen volt fentről nézni a termet? Biztonságosnak érezték-e a „fent-léte”? Mennyivel lehetett mást, többet látni onnan?

Ennek kapcsán lehet más ilyen élményről is beszélgetni: létrára, fára mászásról, kilátóból, toronyból való nézelődésről.

A játék és a beszélgetés kapcsán a gyerekek átélhetik azt, hogy ahhoz, hogy megértsük a dolgokat, sokszor érdemes más szempontból is megvizsgálni azokat, illetve a szemléletváltás tapasztalata sokszor nagyon nagy változásokhoz vezet. Ez a zákeusi történet lényege is.

A történet elmondása, ismertetése:

Bábkészítés és játék

Szükséges eszközök: fekete színű fotókarton, ragasztószalag, hurkapálca, régi típusú írásvetítő, vetítővászon (a fehér fal is megfelel)

Zákheus története kiválóan alkalmas bábjátékos, dramatikus feldolgozásra, mert cselekményes, a jellemek jól körülírhatóak. Van benne konfliktus, párbeszéd, és a „hős” változásának útját jól nyomon követhetjük.

Ennek a változásnak, illetve a kicsiség-nagyság kontrasztjának megjelenítésére leginkább alkalmas bábtechnika az árnyjáték (I! az első-második osztályos módszertani anyagban). A figurákat tervezzük meg, ha gyerekekkel készítjük, beszéljük meg, ki melyik szereplőt, díszletet szeretné elkészíteni! Először is végig kell gondolnunk a lehetőségeket, illetve azt, hogy mi szükséges a történet eljátszásához.

Ezután a fotókartonra felrajzoljuk a figurákat, majd kivágjuk azokat (érdekesebb kisebb ollóval dolgozni). Minél jobban áttört felületeket hozunk létre, annál szebb lesz a kép. Gyerekek esetében viszont érdemes az egyszerűségekre törekedni, mert nem tudják még kivágni a bonyolultabb formákat.

A mozgatáshoz szükséges pálcát, drótot ragasztószalaggal rögzíthetjük. Mielőtt játékba kezdenénk, érdemes próbálgatni egy kicsit a figurák mozgását, ismerkedni ezzel a technikával. A játék az írásvetítő felületén történik. Mivel elég kis területről van szó, egyszerre csak kevés (egy-két) gyerek tud játszani rajta. Mindig az adott szereplő(k) legyen(ek) csak jelen.

A játék menete

Egy írásvetítő segítségével jól bemutatatható, hogyan bátyázza körül magát Zákeus anyagi javakkal, hogyan építi fel saját világát, amiben majd egyedül marad. A gazdagság érzékeltetéséhez használhatunk színes fóliákat, áttört, csipkés anyagokat, amelyek között szinte elvész a kistermetű Zákeus. Megjelenhet előttünk egy terített asztal, egy lakoma, amelyre senki nem jön el. Hősünk ekkor döbben rá, hogy mindaz, ami körülveszi, nem ér semmit, ha nincs senki, akivel osztozhatna rajta.

A Zákeus fölé magasodó tömeg látványosan megoldható ezzel a technikával, megjelenítve ezáltal a konfliktushelyzetet.

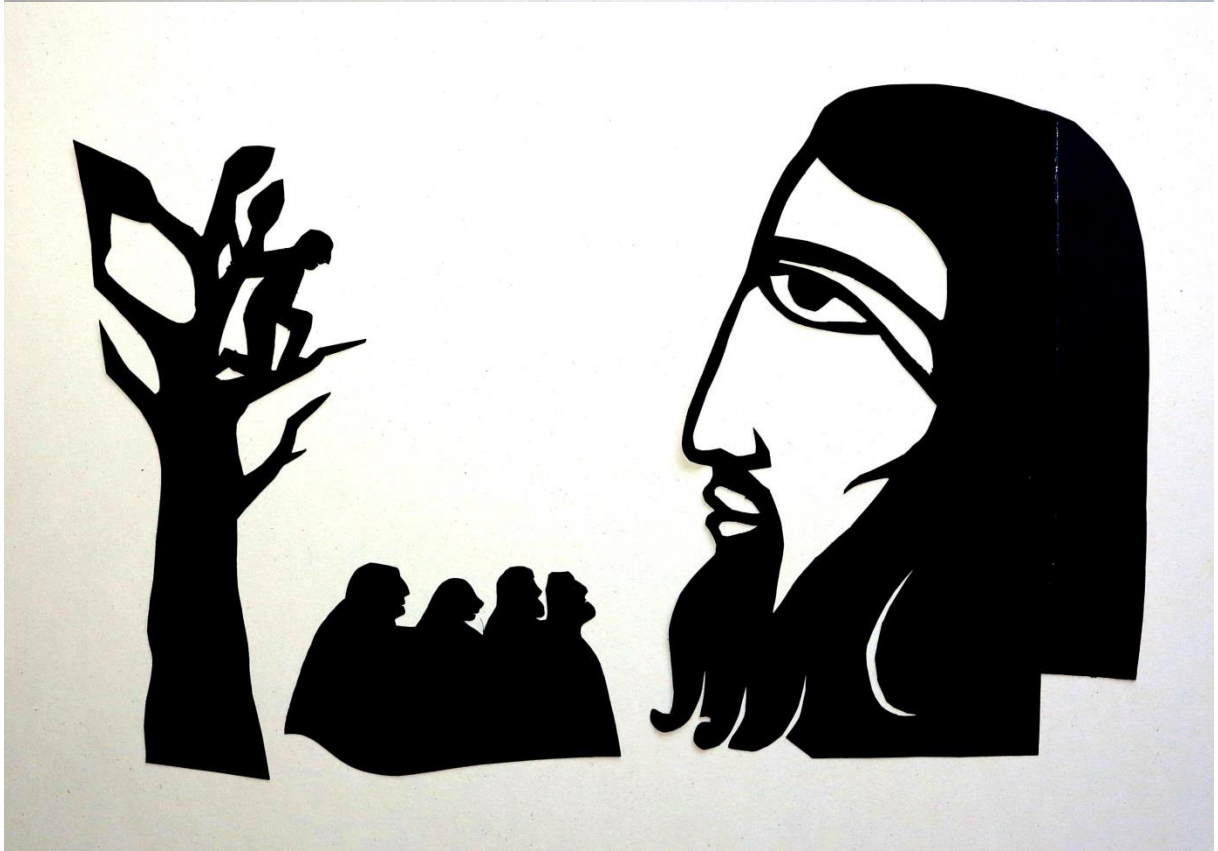
Jézus személye ismét más szintre emeli a történeteket. Alakja kiemelkedik a tömegből, és a fán kuporgó Zákeussal kerül egy magasságba.

Jézus bemegy Zákeus túldíszített, gazdag világába, ami az együttlétük alatt fokozatosan „megtisztul”. Zákeus lemond a dolgairól, amelyek eltűnnek világából. Ezek helyett megjelenhetnek emberi arcok körülöttük, jelezve, hogy Zákeusnak helyreállt a kapcsolata Istennel és emberekkel egyaránt.

Ez lehet a záró kép: Jézus és Zákeus a megterített asztal mellett ülnek, körülöttük emberekkel. Az árnyjáték figuráit szívesen elkészítik a gyerekek is, persze érdemes beszélgetni velük előtte arról, hogy a különböző képeket, jeleneteket, embereket hogyan képzeljük el. Tervezzük meg a figurák méretét is, hiszen ebben a történetben igen nagy jelentősége van ennek is!

Illusztrációs anyag

A következő képek egy más koncepciójú Zákeus feldolgozások készültek, de jól szemléltetik az árnyjáték technikáját, illetve a történetben megjelenő jellemeket, karaktereket. A történetben leírt szöveg egy kicsit más kivitelezést kíván, de a technikai megoldás ugyanaz.

A bábokat Kustár Gábor református lelkész, vallástanár készítette. A képek hozzájárulásával kerültek bemutatásra.

Felhasznált irodalom

Barclay, William: Lukasevangelium. Auslegung des Neuen Testaments. Aussaat Verlag. Neukirchen-Vluyn. 1991.5.Auflage ;

Prőhle Károly: Lukács evangéliuma. Fordítás és magyarázat. Evangélikus Sajtóosztály. Budapest. 1991

Ajánlott irodalom

Rónay György: Zákeus a fügefán. Megtalálható a Szegedi Piaristák Honlapján, irodalom címszó alatt. <http://www.szepi.hu/irodalom/index.html>;

A. A. Milne: János király karácsonya című költeménye

VÁLTOZNI ISTENNEL

Olvasmány

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BUDAI, G., Az evangéliom Lukács szerint (Ráday Gyűjtemény kézírata) Budapest é. n.

SCHNEIDER, G., Das Evangelium nach Lukas Kapitel 11–24, Würzburg 1977.

STRACK, L./BILLERBECK, P. (Hrsg.) Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und Apostolgeschichte, München 1978.

BARCLAY, W., Auslegung des Neuen Testaments. Lukasevangelium, Wuppertal 1968.)

Lukács evangélista elbeszélésében Jézus Jeruzsálembe való bevonulása előtti utolsó története Zákeus története. Jézus küldetésének az okáról és céljáról is szól ez a **megmentő találkozás**. Isten elküldte a Fiát a földre, hogy életeket változtasson meg, és Isten útjára terelje őket. Jézus azért jött, hogy olyan embereket is megmentсен, akikről mindenki úgy gondolkozott, hogy nem méltó Istenre. A **megmentés** fogalma nem mást jelent, mint megszabadítást, kiszabadítást. A görög szó (szódzó) arra utal, mintha valakit felemelve kihúznának, kiemelnének valahonnan. Jézus a mennyből az ember után lejött a földre, hogy a bűn mélységéből kiemeljen. Egészen mélyre, a pokolra szállt, hogy az embernek ne kelljen a pokolra szállnia, hanem majd a mennyi dicsőségben a mennybe kerüljön. Magában a történetben van egyfajta átvitt értelmű le-föl mozgás. A felkapaszkodó embert Jézus hívja maga mellé, hogy kiemelje élete mélységéből.

Zákeus névének jelentése: az igaz. Ez ellentmondott az életvitelével mindaddig, amíg nem találkozott Jézussal. Csak ezután lehetett rá igaz a névének jelentése, hiszen a vámszedő, aki pogányokkal napi szinten érintkezik, sőt nekik dolgozik, a mózesi törvények értelmében tisztátalan, nem igaz, Isten színe elé nem méltó. A zsidók a vámszedőket a bűnözőkkel és a pogányokkal egy sorba helyezték. Mivel Zákeus nem egyszerű vámszedő volt, hanem **fővámszedő**, ezért ez még inkább azt jelentette, hogy a zsidó vallásos kortársak szemében Istentől nagyon messze került.

Lukács keveset mond el Zákeusról. Annyit tudunk meg, hogy mi a foglalkozása, és hogy mi volt a legszembetűnőbb rajta: alacsony termete. E kevés tényből és Zákeus viselkedéséből azonban következtethetünk két dologra, ami a Jézussal való találkozás előtt történt vele.

1. **Már hallott Jézusról.** Minden bizonnyal felkeltette az érdeklődését az, amit róla hallott: a tanításai és a tettei. Bizonyára meg akart győződni arról, hogy Jézus valóban olyan különleges képességekkel bír, ahogy beszélnek róla.

2. **Elégedetlen volt az életével.** Élt benne valamiféle vágy a változásra. Azonnal engedelmesskedett Jézusnak.

Jézus zarándokmenettel érkezett **Jerikóba**, úton Jeruzsálem felé. A két város között körülbelül egy napi járóföld távolság volt. Jézus csak át akart haladni a városon, de útközben ismét történik egy szabadítás. Jerikó egy gazdag és jelentős város volt. A Jordán völgyében feküdt, és egyrészt a Jeruzsálembe vezető út vezetett át rajta. Jerikó fontos vámszedő hely volt Arábia felé. Leginkább datolyát és balzsamot szállítottak kelet felé. Volt egy hatalmas kiterjedésű pálmaerdője, és egy világhírű balzsamligete, aminek az illata kilométerekre betöltötte a levegőt. Sőt rózsakertjei is híresek voltak. Pálmák városának hívták. Josephus Flavius azt írja, hogy ez egy csodálatos vidék, Palesztina legkövérebb földje. Jerikó a rómaiaknak köszönheti, hogy a datolyák városaként és a balzsam városaként ismerték meg. Így Jerikó lett a vám és adó

szempontjából a legjelentősebb palesztinai város. Zákeus meglehetősen jól keresett. Hivatása legfelsőbb fokára eljutott. Ezért aztán a leginkább gyűlölt ember volt a környezetében. Elkerülhetetlenül egyre magányosabbá vált az az ember, aki a gazdagság miatt magát a társadalomból kizárta.

Zákeus elszántságára utal, hogy odamegy az emberek közé, és nem szégyell felmászni egy **vadfügefára**. Szikomorfának és szederfának is hívják. Egy olyan fára mászott fel Zákeus, amelynek az ágai szinte vízszintesen terülnek el. Palesztinában nagyon elterjedt volt. Erős volt a gyökere. Apró, fügeszerű gyümölcsei vannak.

Jézus **parancsolt**. Mintha Ő lenne a fővámszedő főnöke. Leparancsolta a fáról, és kijelentette, hogy nála fog megszállni. A vámszedő pedig örömmel fogadta a meghívást. Zákeus külső megmozdulása a belső, lelki megmozdulására utal.

Érdekes a reakciója a **népnek**: mindenki egyöntetűen zúgolódni kezdett. Elégedetlenek lettek, felháborodtak. Ez a kifejezés emlékeztet a pusztai vándorlás zúgolódására, amikor a nehézségekkel szembesülve a nép Isten és a vezető ellen fordult. Ez a zúgolódás is Isten akaratára és kegyelme ellen fordulásra utal.

A Megmentővel való **találkozás** nyomán Zákeus azonnal tudta, hogy mi az, ami az Istennel való kapcsolatát tönkreteszi. A gazdag ifjúval ellentétben Zákeus saját akaratából adja oda a vagyona felét a szegényeknek. Olyanoknak, akik saját önálló jövedelemmel nem rendelkeznek. Özvegyek vagy árvák, vagy egészségi okok miatt nem tudnak dolgozni. (2Móz 23,6) A szegényekről való gondoskodás a hithű vallásos ember Tóra adta kötelessége volt. Amikor Zákeus a szegényekről való gondoskodást említette, ez a Tórához és végső soron az Istenhez való viszony megváltozására utalt. **Négyszeresét** ígéri azoknak, akiktől valamit törvénytelenül szerzett meg. A kizsarolt adó négyszeresének a visszafizetése annak a bizonyítéka, hogy más ember lett belőle. Mózes törvényei szerint (3Móz 5,20 kk.) annak az embernek, aki megkárosított valakit akkoriban, a teljes összegén túl annak az ötödrészét kellett hozzátennie jóvátételül. Hogy Zákeus hajlandó volt a négyszeresét visszaadni, az azt jelenti, hogy hajlandó jóval a törvényben előírtakon túl is adni. Ezzel a tetteivel magát egy sorba helyezte azokkal a rablókkal, akik az adott körülmények között kötelesek a négyszeres jóvátételre. (2Móz 21,37) Kétszer fordul elő a „**ma**” kifejezés a történetben. Üdvtörténeti szempontból kell érteni: most, amikor itt van a Megváltó, most lett üdvössége a háznak.

Ábrahám fia kifejezés testi értelemben azt jelenti, hogy Ábrahám leszármazottja, izraelita. Azonban Ábrahám a hit példaképe, ezért ez a kifejezés arra is vonatkozik lelki értelemben, hogy azért lett üdvössége a háznak, mert Zákeus a hit gyermeke.

A történet egy összefoglaló mondattal zárul Jézus küldetéséről. Jézus a megmentő. Az **elveszett** szó az Újszövetségben nem azt jelenti, hogy valaki kárhozatra van ítélve, hanem csak egész egyszerűen nem ott van, ahol a helye van, nem ott van, ahol lennie kellene. Rossz helyen van. Aki távol van Istentől, az rossz helyen van, nem itt, ahova Isten a teremtéskor kigondolta. Az a megtaláltatott, aki a mennyei Atya házába visszatál.

Jézus most is figyelmen kívül hagyta a magukat igaznak tartókat, de odahajolt ahhoz az emberhez, aki az üdvösség után vágyakozott. Jézus az elkerülő magatartás helyett pontosan máshogyan cselekszik. Kifejezi a legmesszemenőkéig a Zákeussal való **közösségvállalást**. Jézus így ment oda valakihez, kereste meg és mentette meg. Senki sincs, aki ki volna zárva az Istennel való közösség lehetőségéből.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Míg az előző órák Zákheusról, Jézusról és a bennünk lehetséges jó tulajdonságokról szóltak, ez a beépített plusz óra az egyházi iskolákban a változás lépéseire és látható következményére helyezi a hangsúlyt. A harmadikos gyermek leginkább a külső elvárások mentén tájékozódik mind a célkitűzéseiben, mind az önértékelésében, ugyanakkor jellemző rá a kritikai realizmus mint világszemlélet. Az előző órákon az elfogadottság érzésre helyeztük a nagyobb hangsúlyt, és onnan indítottuk a változás utáni vágyat. Ez a lecke kifejezetten a változásra irányuló belső motivációt szeretné megerősíteni. A gyermek ismerje fel, hogy lehet változni, tehet a változásért, és maga döntsön arról, hogy milyen területen akar változni! Mindezt a Szentírásban megismert teremtető Isten akaratával összhangban.

A gyermekek tudják, hogy mi a jó, mi a kíváncsi, van kialakult képük a változás jó irányáról, de sokszor kevésnek tartják magukat hozzá. A kudarcok pedig újból és újból ezt megerősítik bennük. Segíteniük kell őket, hogy felfedezzék az önmagukban és Isten ismeretében, jelenlétében rejlő lehetőségeket, gazdagságot, esélyt! Fontos bennük fenntartani a változásra való képesség hitét. Ne csak az alapján lássák magukat, amit már elértek, hanem ami még előttük van. Bátorítsuk őket, hogy nincsenek ebben egyedül, hanem kérhetnek segítséget. Isten ott van a változásban. Miközben elfogad, éppen arra hív, hogy teljesebb életet éljünk. A növekvő, fejlődő, okosodó gyermek számára egy megerősítő kép, hogy mindennek van iránya, és ebben is társa a teremtető Isten.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja segítséggel a tankönyvi képek és a szöveg alapján beszélni a változások megéléséről.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja a tankönyvi képek és a szöveg alapján beszélni a változások megéléséről és azok következményeiről.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: A változásnak látható következménye van.

Kognitív cél: Zákheus történetéhez kapcsolódóan annak a felismertetése, hogy a változásnak látható következménye van.

Affektív cél: Az értékesség érzésének és a hozzá kapcsolódó változási igény érzelmi hátterének feltérképezése a csoportban.

Pragmatikus cél: Az egyénben rejlő lehetőségek feltérképezése, és bátorítás azok felismerésére, megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Jézus mondja! – utánózós játék, figyelemfelkeltés, ráhangolódás „Tanító néni azt mondja!” játék mintájára játsszunk a gyerekekkel utánózós játékot! A játék mostani formájában a szabály az, hogy csak akkor kövessék az utasítást, ha a mondatot így kezdjük: Jézus mondja... Igyekezzünk, hogy Jézus nevében olyan feladatokat találjunk ki, amilyeneket tényleg mondana (Köszönj a melletted lévőnek Áldás, békesség!-gel, keress egy szemetet, és dobd a kukába, mosolyogj egy barátodra, tedd össze a kezed imádságra, stb.)! Ha már egy ideje játsszuk, csempésszünk be olyan felszólítást is, ami nem végezhető el! Például: Jézus mondja: légy szőke. Jézus mondja: légy magas. Jézus mondja: légy széles vállú. A diákok felháborodását, tanácstalanságát észlelve ültessük le őket és beszélgessünk: • Mi okozta Bennetek a tanácstalanságot? • Van-e olyan dolog, amelyben szeretnétek változást, de nem lehet elérni? • Volt-e olyan utasítás, amit meg lehetett csinálni, de nem volt kedvetekre való, nehéz volt elkezdeni, nehéz volt engedelmeskedni? • Van-e olyan, hogy meg tudnátok változni, de nehéz belevágni, engedelmeskedni? Átvezetés: Az életben, a mindennapokban is fejlődünk, változnunk kell. Isten segít jó irányba változni. De van, amiben nem tudunk változni.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Olvasmány feldolgozása a munkáltató tankönyvben Beszélgessünk a bevezető játék tapasztalatai alapján Assisi Ferenc imádságáról és a 104. oldalon található képekről! • Mi mindent lehetne az imádság első sorába behelyettesíteni? Mondjatok példát megváltoztatható dolgokra az életetekből! • Mi kerülhetne az imádság második sorába? Mondjatok példát megváltoztathatatlan dolgokra, amelyeket türelmesen kell elviselnünk!	TKEI Változni Istennel olvasmány 104–105. o. Javaslat: Írjuk fel az imádság első és második sorának az elejét, majd írjuk be a diákok ötleteit az egyes sorokhoz! Megjegyzés: Ha a tanév rendje úgy adja, hogy ez a lecke a böjti időben kerül sorra, a Tudod-e alapján a változásra való készséget és az elköteleződést

	• Mondjatok olyan helyzetet, amikor nehéz megkülönböztetni a kettőt! Mikor válik fontossá az imádság utolsó sora? A munkáltató tankönyv 2. feladata Válasszunk 4 tárgyat a feladat alpontjainak a szemléltetéséhez. Példák: a) Isten megismerése: Biblia b) Önmagunk megismerése: tükör c) Engedelmisség: iránytű d) Hit gyakorlása: mécses • Helyezzük el a tárgyakat vagy azok képeit a teremben, a táblán. • Mutassuk fel a tárgyat, majd olvassuk fel a választási lehetőségeket. • A tanulók bejelölik a tankönyvben, hogy mit választanak. • Döntéseiket és döntéseik indoklását megbeszéljük. Imakör – Imádkozzunk Isten segítségéért és jelenléteért az elhatározásainkhoz! Az órai imádság előtt beszéljessünk a változásban rejlő nehézségekről és az imádság erejéről, ami segít a kudarokat letenni, elfogadni, mert Isten is elfogad, és segít Istentől újult lelkesedést, erőt, segítséget kérni.	összeköthetjük az egyházi évnek ezzel az időszakával. TKEI Változni Istennel 2. feladat
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szentelj meg, Úr Isten...” (TKEI 160. o. 10. ének) RÉ21 724: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TKEI 153. o. 1. ének.) „Amit szeretnétek...” (TKEI 153. o. 2. ének.) DU 64: „Jöjj az Úrhoz...” (+BS) RÉ21 101: 1.6. verse: „Mindennek előtte...” BS 102:1.3. verse: „Paradicsomnak...” (+RÉ) BS 130: „Igazságnak napja, jöjj!” RÉ21 395: „Isten szívéen megpihenve... (TKEI 158. o. 7. ének)	
Házi feladat	Elhatározás a változásban Hívjuk fel a figyelmet ismét az elhatározásokra, hogy az elkövetkező két órán visszatérhessünk, beszéljessünk róla!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 104–105. o.

A képen látható:

Szituációs képek: A kislány változásának követése kísérhető figyelemmel: a segítséget elmulasztóból segítőkésszé változott. A fiú fél a víztől, rettegve fulladozik, megtanul úszni, versenyezni jár.

A szöveg: Assisi Ferenc imádsága

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Miben szeretnél megváltozni? Mit szeretnél megtanulni?
- Tervezd meg a változásodat! Hogyan kezded el? Hogyan folytatod?

1. Aprócska különbség, nagy változás! – nyelvi játék

A változás szemléltetéséhez játsszunk a szavakkal! Indítsunk egy négybetűs szóval: pl. alak! A soron következő, vagy aki tud, mondjon egy új szót úgy, hogy csak egy betűt változtat meg az épp aktuális szóban! Így újabb és újabb szavak keletkeznek apró változtatásokkal: alak-arat-avat-avar-akar-...

Vezessük rá a gyerekeket annak felismerésére, hogy egy apró változás is nagy különbséget okozhat. Ahogyan egyetlen betű megváltoztatása új szót eredményez, úgy az életben is előfordulhat, hogy egy kis lépés, döntés vagy változtatás egészen más eredményhez vezet. Így a játék nemcsak nyelvi készségeket fejleszt, hanem előkészíti a változás fogalmának mélyebb megértését is.

2. Játsszunk gyufaszálakkal logikai játékokat!

A változás szemléltetéséhez játsszunk gyufaszálakkal! Rakjunk ki egyszerű matematikai műveleteket gyufaszálakból, majd kérjük meg a gyerekeket, hogy egyetlen gyufaszál áthelyezésével változtassák meg és tegyék helyessé a műveletet. A feladatok megoldása során a gyerekek megtapasztalhatják, hogy egy apró beavatkozás is jelentős változást eredményezhet. Fontos, hogy a játék végén beszéljünk a tapasztalatokról, és a gyerekek maguk fogalmazzák meg a tanulságot: néha elég egyetlen kis változtatás ahhoz, hogy valami egészen más legyen, vagy hogy egy problémára megoldást találjunk. Ahogyan a gyufaszálas feladatban egyetlen szál áthelyezése megváltoztatja az eredményt, úgy az életben is előfordulhat, hogy egy apró lépés vagy döntés nagy változást indít el.

3. Istennel változni = új szívet kapni!

A Zákheus történeténél található rajzolás, színezős, ragasztós ötletet itt is használhatjuk, gazdagíthatjuk az Istennel változás tematikát. Adjunk a gyerekeknek egy-egy embersablont fehér lapból! Kérjük meg őket, hogy rajzolják rá magukat! Szemüket, szájukat, hajukat, orrukat, színezzék ki a ruhájukat! Ilyenek vagyunk mi, emberek. Amikor Isten közel jön hozzánk, és megtapasztaljuk az ő szeretetét, mint Zákheus, egy nagy szívet kapunk. Osszunk ki piros papírból kivágott szíveket úgy, hogy a felezővonalra kétoldalú ragasztócsíkot ragasztunk. Kérjük meg a

gyermeket, hogy a ragasztócsík segítségével ragasszák a kis emberkékük hátára. Mi lesz belőle? Egy angyalforma alakul ki. Ha Isten közel jön a szeretetével, küldöttei leszünk, és az Ő szeretetét adjuk tovább, ahogy Zákheus is.

4. Szívgalamb

Előkészület:

Minden gyerek számára elkészítünk egy kivágott szívgalambot.

Videós útmutató itt található:

<https://www.youtube.com/watch?v=2h5a6MsPesk&t>

Sablon innen tölthető le:

https://refpedi.hu/documents/1422/szivgalamb_ZN.pdf

Tevékenység:

Az alábbi szöveggel tudjuk a papír szívet mozgásba hozni.

Ez itt az én szívem. (rámutatunk a papírszívra)

Van egy ajtó rajta. (rámutatunk az ajtóra)

Jézus kopogtat. (kopogtatást imitálunk az ajtón)

Kinyitom az ajtót. (kinyitjuk a szív közepén lévő ajtót)

Behívom Jézust: Jézus, jöjj a szívembe!

Jézus belép a szívembe. (a szívet a saját szívünkhöz tesszük)

Imádság:

Csendben mindenki kérheti imádságban Jézust, hogy lépjen a szívébe, segítsen változni, ahogyan Zákheusnak is segített.

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

GYŰLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mutogasd el, mit kívánsz! – Tanult énekek ismételése Ajánljuk fel a gyermekeknek, hogy válasszanak a tanult énekek közül! Szabály: ne árulják el a címét, hanem mutogassanak el belőle egy olyan részt, amiből a többieknek kiderül, hogy melyik énekről van szó. Énekeljük el az éneket, majd adjunk lehetőséget egy következő tanulónak a játékra!	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetek ismételése 1. Írjuk fel a tanult három történet legfontosabb (Kapernaumi béna, Jairus lánya, Zákeus) kulcsfogalmait, kifejezéseit (amelyekből összerakható a történet) szétszórta a táblára. A tanulók sorra menjenek a táblához és aszerint, hogy melyik történethez tartozik az adott fogalom, név, kifejezés, vagy egy hordágyat, vagy egy fügefalevelet, vagy egy kislányszoknyát rajzoljanak köré! 2. Történetenként rakjuk sorrendbe a kulcsfogalmakat, kifejezéseket olyan módon, hogy felelevenítjük közösen a történetet! Keresztretjétny közös megoldása Mondd ígérel: Jézus a szabadító! Helyezzük ki a tanult történetek aranymondásainak részleteit aranymondásonként különböző színű post-itokon a tanterem különböző részén! Osszuk a post-itok színei alapján a tanulókat három csoportba (egyéni, kis létszámú csoportban is elvégezhető)! A tanulók gyűjtsék össze, keressék meg a tanteremben a saját színű post-itjaikat! Rakják ki az aranymondást, olvassák fel, majd helyezzék a táblára!	Eszköz: • tábla • kréta, • filc Kapcsolódó feladat: TKGY Részösszefoglalás, 1. feladat TKEI Részösszefoglalás, 2. feladat TKEI Részösszefoglalás, 1. feladat Eszköz: 3 különböző színű post-it

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Jézus a szabadító: kit mire?

Írjuk fel a tábla tetejére, hogy „Jézus a szabadító”. Alakítsunk ki alatta három oszlopot a táblán! Írjuk fel a tanult történetekből a történetben szereplő szereplők szabadítás előtti állapotát/érzelmeit az első oszlopba függőlegesen: bénultság, aggodás, halál, betegség, magány, kapzsiság, gyász, kétségbeesés, stb. A másik két oszlop címe: Kit? Mire? szabadított meg Jézus. A tanulók fejtsék meg a kezdeti állapotok alapján, hogy kinek az állapota, és Jézus mire szabadította meg! Töltsék ki közösen a táblázatot!

2. Drámázzunk!

Osszuk háromfelé az osztályt! Írjuk rá egy-egy kis cetlire a három történet címét! Az egyes csoportok húzzanak egy cetlit, ezáltal egy feldolgozandó történetet! Adjunk időt, hogy feldolgozzák a történetet! Kérjük meg őket, hogy használjanak minél több szemléltető eszközt, amit csak találnak magukon és az osztályban!

3. Készítsünk interjút: „Megszabadított Jézus!” című hírműsorba

Készítsünk annyi kiskártyát, ahány tanuló van az osztályban! Mindegyikre írjunk egy bibliai szereplőt a tanult történetekből (a bÉna egyik barátja, a bÉna, Jairus, Jairus lánya, a szolgál, aki az apa elé ment, Zákeus, valaki a tömegből Jerikóban, stb.)! Párokban dolgozzanak a tanulók! Először az egyik tanuló legyen az interjúkészítő, aki meginterjúvolja azt a társát, aki a saját kártyáján lévő bibliai szereplővel azonosul! Utána csere. Nézzünk meg pár önként jelentkező párost élő adásban is!

4. Jézus – olyan, mint – ismeretek rögzítése - csoportmunka

Cél: a Jézusról tanult történetek elmélyítése, az ismeretek rögzítése, rendszerezése

Eszközök: bibliai kártyák, színes karton, filctoll, ragasztó

A feladat menete:

- a tanulók négy fős csoportokat alkotnak, mindegyik csoport megkapja az igekártyákat, melyeken egy-egy bibliai történetrészlet szerepel (Jézus csodái, gyógyítás, stb.)
- a kártyák segítségével megbeszélik / feldolgozzák a tanult történeteket
- a tanulók „óriási kérdőjeleket” kapnak (előre kivágott nagyméretű kérdőjel kartonból)
- a hittanoktató felemel egy felkiáltójelet, melyen JÉZUS neve szerepel, majd felteszi a kérdést: mit tudunk Jézusról, milyen Jézus?
- a hittanoktató elmondja a tanulóknak, hogy az lesz a feladatuk, hogy a kérdőjelre kulcsfogalmakat írjanak, mely így kezdődik, Jézus olyan, mint ... (pl. egy szabadító, vagyis Jézus a szabadító, Jézus olyan, mint egy orvos, vagyis Jézus gyógyít, stb.). Az igekártyák segítik a tanulókat a kulcsfogalmak megtalálásában
- amikor minden csoport elkészült a feladattal, a felkiáltójel felkerül a tábla közepére, a kérdőjelek pedig köré kerülnek.
- a hittanoktató megkérdezi a tanulókat, mit gondolnak: miért kaptak éppen kérdőjelet, és nem más írásjelet (a kérdőjel egy nagy kérdés szerepét tölti be, melyre a tanulók szabadon válaszolhatnak, és ennek a beszélgetésnek eredményeképpen a hittanoktató fel tudja mérni, hogy mi jutott el a tanulókhhoz a tanítottakból)
- a hittanoktató rávezeti a tanulókat, hogy milyen formában, hogyan jelenik meg Jézus a mi életünkben (mint szabadító, gyógyító, stb.)

ÚTMUTATÓ A TKEI 1. FELADATÁHOZ

1. feladat:

			E	G	É	S	Z	S	É	G	
						Z	Á	K	E	U	S
					J	A	I	R	U	S	
						B	É	N	A		
					H	A	L	O	T	T	
V	Á	M	S	Z	E	D	Ó				
						Í					
G	Y	Ó	G	Y	Í	T					
			A	G	G	Ó	D	Ó			

A 2026-os első kiadásban a keresztrejtvény hibás.

A 7. kérdésre a helyes válasz ez lenne: Jézushoz sok BETEGET vittek, ő pedig segített rajtuk. Azonban a megoldáshoz az utolsó előtti betűnek í-nek kellene lennie.

2. feladat: A történetek felelevenítésére adhatjuk segítségül a körmese módszerét. A csoportban valaki elkezdí a történetet, a tőle jobbra ülő folytatja egy mondattal, és így tovább.

18. ÉRTÉKESEK VAGYUNK!

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

Készítette: dr. Szászi Andrea

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A harmadikos gyermekekre nagyon erősen jellemző a teljesítménykényszer, ill. a kudarctól való félelem. Azért akarnak teljesíteni, mert elismerésre, elfogadásra vágnak. Ez az érzelmeikre is hatással van. Bár már megkezdődött a saját korosztályhoz való átpártolás, és egyre fontosabbá válik számukra a korcsoport véleménye, mint a felnőtteké, de még mindig jelen van a felnőttek, ill. tekintélyszemélyek általi elfogadás vágya. Gyakran élük meg kudarcként azt is, ha valamit nem úgy tudtak teljesíteni, ahogyan szeretnék volna, vagy éppen csak nem kaptak dicséretet érte. Gyakran találják szemben magukat irreálisnak, teljesíthetetlennek tűnő elvárásokkal, amire aztán negatív érzelmekkel és viselkedésmóddal reagálnak. Igaz ez abban az esetben is, amikor az elvárások ugyan teljesíthetők lennének, de a tanuló a saját képességei, készségei miatt nem tud annak megfelelően megfelelni.

Mivel ebben a korban a tanuló valóságérzete is nő, egyre nyitottabb lesz a külvilág dolgaira, szembesül azzal, hogy ő különbözik a többiektől. Mások a képességei, erősségei és gyengeségei, melyek a feladatvégzésben is megjelennek. Sajnos korunkban a gyermekek jó része küzd valamilyen jellegű és erősségű kisebbségi érzéssel. Éppen ezért a többiektől való különbözőséget gyakran úgy élük meg, hogy ők rosszabbak, kevesebbek, értéktelenebbek másoknál. Az óra célja ebből a sajátosságából indul ki. Egyrészt szeretnénk erősíteni a gyermekekben azt az érzést, hogy Isten kegyelméből, szeretete által értékesnek tart és elfogad. Másrészt arra bátorítjuk a gyermekeket, hogy saját magukba nézve ne a hiányosságaikat, hanem a bennük lévő lehetőségeket vegyék észre, és térképezzék fel. Ehhez a többszörös intelligencia- (sokrétű intelligencia) elmélet különböző területeit alkalmazzuk.

Az alábbi két linken a sokrétű intelligenciáról és a katechézisben való használatáról olvasható elméleti háttér és gyakorlati ötlettár.

https://www.refpedi.hu/documents/4405/sokrete_intelligencia_cikk.doc

https://www.refpedi.hu/documents/4406/MRN_XIII.2.Egyenisegre_hangolva1.doc

https://www.refpedi.hu/documents/4407/Lehet-e_mindenki_tehetseges_MRN_tanulmany.doc

Ez az óra tartalmában és célkitűzésében jól illik Zákeus története és az ezt követő témák/történetek (Hogyan viselkedjünk másokkal? A farizeus és vámszedő) közé. A korábbiakban eljutottunk odáig, hogy Jézus Szabadítóként képes olyan helyzetekben is segítség és szabadítás lenni, ahol senki más sem tud cselekedni. Ezen az órán felismertethetjük a gyermekekkel, hogy meg tapasztalhatjuk Isten szabadítását a kisebbségi érzéstől, értéktelenségünk és hiábavalóságunk érzésétől is. Eljutunk odáig, hogy Isten szemében értékesek vagyunk, és ő látja a bennünk lévő lehetőségeket. Éppen ezért mi is láthatjuk az értéket, a lehetőségeket másokban is. Majd a következő leckékben tovább visszük ezt a fonalat: az arany szabály segítségével rámutatunk arra, hogy Jézus példát és utat mutatott a másokkal való viselkedésre. Ehhez kapcsolódik konkrét bibliai történetként a farizeus és vámszedő példázata.

Azért, hogy a gyermekekben megerősödjön az Isten általi értékesség és elfogadottság érzése, és bátrabban merjék a jó lehetőségeiket használni, illetve előkészítsük a következő témákat, ne sajnáljuk az órát a témával kapcsolatos közös játékokra és beszélgetésekre!

Az óra a csoportközösség építésére, belső konfliktusok kezelésére, ill. a diákok egymás iránti elfogadottságának segítésére is alkalmas a hangsúlyok és a feladatok révén.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudjon segítséggel a tankönyv képei és szövege alapján beszélni a saját és mások értékeiről. ○ Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Sámuel 1. könyve 16,7	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudjon a tankönyv képei és szövege alapján beszélni a saját és mások értékeiről. ○ Tudja értelmezni és magyarázattal kiegészíteni a lecke Igéjét: Sámuel 1. könyve 16,7.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Az egyénben rejlő lehetőségek feltérképezése, az Isten általi elfogadottságérzés erősítése, egymás iránti elfogadás segítése.

Kognitív cél: Zákeus történetén keresztül annak a felmutatása, hogy Jézus elfogad teljes valónkban, és látja az emberekben rejlő lehetőségeket is.

Affektív cél: Az értékességérzés és a hozzá kapcsolódó elfogadási igény érzelmi hátterének feltérképezése a csoportban.

Pragmatikus cél: Az egyénben rejlő lehetőségek feltérképezése, és bátorítás azok kifejezésére, ill. másokban való felfedezésére.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Milyennek látod önmagad? Milyennek látnak téged? • Vigyünk be olyan tükröt az órára, aminek van normál tükör része, ill. nagyító vagy kisebbítő jellege is. Kérjük meg a gyermekeket, hogy nézzenek bele a tükörbe, és mondjanak néhány jellemzőt arról, amit saját magukról a tükörben látnak! • Állítsuk párokba őket, és kérjük meg arra is, hogy pusztán külső tulajdonságokat mondjanak első ránézésre a társukról!	Segédeszköz: tükör, lehetőleg olyan, aminek van normál és nagyító/kisebítő része is (kozmetikai tükör). Jó, ha van nálunk több tükör, hogy nagyobb létszám esetén gyorsabb lehessen a feladat végrehajtása. A feladat második részénél mindenképpen előre beszéljük meg, hogy ne gúnyolják egymást, és figyeljenek arra, hogy reális dolgokat mondjanak! Nem baj, ha belső tulajdonságok is előkerülnek, de elsősorban külső tulajdonságokat kérjünk! Ha túl sok belső tulajdonságot mondanak,

	Átvezetés: Isten minden embert egyedinek és különlegesnek teremtett. Mindenkinek adott valamilyen képességet. Ezt a Biblia talentumnak nevezi. Amikor Isten ránk tekint, nem csupán azt látja, hogy milyen a külsőnk. Azt is, hogy milyenek vagyunk teljes egészében. Ha a körülöttünk lévő emberekre nézünk, mi is észrevehetjük, hogy ők miben értékesek.	akkor beszéljessünk a diákokkal arról, hogy mi alapján látnak és mondanak rólunk dolgokat, ill. mi magunk mi alapján nyilatkozunk másokról! TKGY 92. oldalán vagy TKEI 108. oldalán található rész akár teljes egészében közösen elolvasható vagy elmondható.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Miben vagy jó? A TKGY 92–93. oldalán vagy TKEI 108–109. oldalán, a körökben található képek segítségével kérjük meg a gyermekeket, hogy válasszanak ki hármat-hármát az alábbi kérdésekre: • Melyek azok a tevékenységek, amelyeket a legszívesebben végzel? • Melyek azok, amelyekben ügyesnek/jónak érzed magad? Ha mindenki egyénileg kiválasztotta a számára megfelelőket, akkor a terem közepén (vagy egy mozgásra alkalmas helyen) készítsünk egy kört! Vegyük sorra az egyes képeket, és nézzük meg, hogy milyen tevékenységeket választottak, amiben jónak érzik magukat, vagy szívesen végzik! Kérjük meg a gyermekeket, hogy amikor egy-egy képet veszünk sorra, akire az a tevékenység, erősség jellemző, álljon oda a körbe! Még hatékonyabb, ha a képeket kinyomtatjuk, és megállító táblákat készítünk belőlük. A hittanoktató mindig azt a táblát tartja föl, amelyik soron következik – a gyermekek pedig hozzá mennek oda. Mindenképpen beszéljessünk arról a csoporttal, hogy melyik képen mi van, miért éppen azt szeretik, mi az egyéni erősségük abban! Ha minden kép végére értünk, föltétlen térjünk ki arra, hogy mi a közös a	A feladat elvégezhető a TKGY 94. oldalán vagy a TKEI 110. oldalán található 7. feladattal is. Mindenképpen ezzel a feladattal kezdjünk! A 9 darab körben látható kép mindegyike egy-egy intelligenciaterület/egyéni erősséget jelöl, amelyek részletes leírását a valláspedagógiai szempontokban említett cikkekben találhatják a pedagógusok. A gyermekeknek természetesen nem szükséges az intelligenciák hivatalos nevét elmondani. Ezek a következők: TKGY 92. o., TKEI 108. o.: • hangszerek: zenei intelligencia • hátizsákos kép: természeti intelligencia • sportszerek: testi-mozgásos intelligencia • matematikai feladat: matematikai-logikai intelligencia • fiú beszél a többiek előtt, akik figyelnek rá: kapcsolati intelligencia TKGY 93. o., TKEI 109. o.: • rajzszerke: vizuális-térbeli intelligencia • könyv és betűk: nyelvi, verbális intelligencia • napló: önismereti intelligencia • kerti szerszámok: természeti intelligencia

	csoportban! Melyek a közös erősségek, és milyen érzés látni azt, hogy valaki hasonló dolgokat szeret/hasonló dolgokban jó, mint mi magunk vagyunk. Aranymondás tanulása „Mert nem az a fontos, amit lát az ember. Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van.” 1Sám 16,7 Otthon készítsük el egy nagy lapra az aranymondást olyan módon, hogy betűk hiányoznak belőle! (Akár szünetben a táblára is felírható, ha a táblát le lehet takarni eddig a feladatig.) Kérjük meg a csoportot, hogy egészítsék ki a szavakat! Ha az egész aranymondás olvasható, akkor többször olvassuk el együtt, és beszéljük meg, hogy mit jelent az Ige! Aranymondás tanítása mozgással: <i>Nem az a fontos</i> – ujjunkkal tiltakozó mozdulatot teszünk <i>amit lát az ember</i> – két ujjunkkal a szemünkre mutatunk <i>Az ember azt nézi</i> – mutassunk két kézzel magunkra <i>ami a szeme előtt van</i> – mutassunk a két szemünkre <i>de az Úr azt nézi</i> – mutassunk az ég felé <i>ami a szívben van.</i> – rajzoljunk egy szívet a szívünk fölé! Isten számára értékesek vagyunk! Végezzük el a következő feladatot a bibliai Ige segítségével! • Kérjük meg a gyermekeket, hogy mindenki keressen párt magának! • Együtt mondjuk el a megtanult aranymondást! • Válaszoljanak a következő kérdésre: Milyennek látod a	Figyeljünk oda arra, hogy folyamatosan bátorítsuk a gyermekeket, hogy merjék felismerni a saját erősségeiket, és semmiképpen ne gúnyoljanak ki senkit a csoportból! Megjegyzés: Ha táblára írtuk fel az aranymondást, akkor a kész szöveg után, 2–3 alkalommal való elolvasást követően a csoport közösen mondja el az Igét, amiből minden elmondás után 1–1 szót kitörlünk! Ha külön lapon szerepelt, akkor valamilyen mozgást kössünk az aranymondáshoz! A tevékenység elvégezhető 6. feladat segítségével is. Mindenképpen beszéljük meg a csoporttal, hogy ne gúnyolják ki a másikat, és gondoljanak arra, hogy a korábbi feladatban mennyi hasonlóság volt közöttük! Most már csak belső tulajdonságokat, erősségeket kérjünk tőlük!

	párodát? Mondj róla legalább öt külső tulajdonságot! Válaszoljanak a következő kérdésre! Isten sokkal többet lát, mint a mi külső tulajdonságaink. Milyen pozitív belső tulajdonságait láthatja a párodnak? Sorolj fel legalább ötöt!	
Énekjavaslatok (alternatívák)*	„Köszönöm, köszönöm...” (TKGY 145. o. 12. ének, TKEI 161. o. 12. ének) „Csak nyisd ki a szíved...” (TKGY 150. o. 20. ének, TKEI 166. o. 20. ének) „Kész az én szívem, Istenem...” (TKGY 140. o. 5. ének, TKEI 156. o. 5. ének) BS 186: „Urunk, ez a hála napja...” Az ének elérhető a következő linken: http://gyerekoldal.reformatus.hu/honlapok/enekszoveg/dicser/enek46.htm BS 150: „Dicsérje szent nevét...” – kánon	
Házi feladat	Az óra során mindenki kiválasztotta azt a 3 erősséget, amiben ő saját magát jónak tartja. Kérjük meg a gyermekeket, hogy egy héten keresztül mindennap tudatosan használják valamilyen jó dologra: másoknak való segítségére stb. az erősségüket. Erről készítsenek feljegyzést, amit a következő órán adhatnak be!	Ha a csoport légköre megengedi, akkor akár a következő órán fel is olvashatják ezeket a feljegyzéseket. Ha nem, akkor csak a hittanoktatónak adják oda.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 92–93. o., TKEI 108–109. o.

A képen látható: Egy fiú és egy lány „értékeit” látjuk köralakban ábrázolva.

A szöveg: Ismeretközlő szöveg, melyben arról olvashatunk, hogy mindenkinek van valamilyen tehetsége, értéke, ezért értékesnek kell tartanunk magunkat és másokat is.

Instrukció a kép-olvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Olvassátok el a szöveget! Mi a talentum?
- Nézzétek meg a képeket! A fiú miben érzi magát értékesnek? A lány?

- Te is gondold végig a te értékeidet és legyél hálás érte Istennek!

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Mert nem az a fontos, amit lát az ember. Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az ÚR azt nézi, ami a szívben van:”

- Miért nem az a fontos, amit az ember a szemével lát?
- Elegendő, ha csak a külső alapján jellemzünk valakit? Miért?
- Mi szükséges ahhoz, hogy valakit jobban megismerjünk?
- Mit jelent az, hogy...” az ÚR azt nézi, ami a szívben van?”

1. A sokrétű intelligenciával és katechetikai felhasználásával kapcsolatban olvasható bőséges ötlettár elérhetősége:

https://www.refpedi.hu/documents/4405/sokrete_intelligencia_cikk.doc

https://www.refpedi.hu/documents/4406/MRN_XIII.2.Egyenisegre_hangolva1.doc

https://www.refpedi.hu/documents/4407/Lehet-e_mindenki_tehetseges_MRN_tanulmany.doc

2. Hálaadó imádság az intelligenciák felhasználásával. A „Miben vagy jó?” feladat elvégzése után osszuk csoportba a diákokat úgy, hogy az azonos erősséggel (intelligenciával) rendelkezők egy csoportba kerüljenek! Kérjük meg őket, hogy készítsenek el egy hálaadó imádságot, melyben:

- az erős önismereti intelligenciájú diákok ötletet adnak, hogy miért lehetnek hálásak Istennek,
- az erős verbális-nyelvi intelligenciával rendelők fogalmazzák meg az imát,
- a jó zenei intelligenciájú diákok megpróbálnak dallamot kapcsolni hozzá (vagy ritmust, tapsot, stb.),
- a jó testi-mozgásos intelligenciájú diákok valamilyen mozgást kapcsolnak hozzá,
- az erős vizuális intelligenciájú diákok készítenek egy rajzot az imához vagy valamilyen képi kifejezőeszközt,
- az erős matematikai-logikai intelligenciájú diákok minden részfázisban segítenek, hogy összhangban legyen a szöveg, a dallam, a mozgás és a képi kifejezőeszköz,
- a jó kapcsolati intelligenciájú diákok közül válasszunk valakit, aki a részfolyamatokat, vagy az egészet irányítja.

3. A barátság ajándék – hangulatkeltő játék

Cél: a tanulók ismerjék fel saját és társaik értékét (talentumait).

Eszközök: néhány kártya befejezetlen mondatokkal:

- szeretek együtt lenni a barátaimmal, mert
- megpróbáltam összebarátkozni valakivel, amikor....
- szeretem a barátomnak a ... tulajdonságát
- meghallgatom a barátomat, mert..... fiú / lány

A játék menete: a tanulók körben ülnek, egyik résztvevő átadja a másiknak, úgy, hogy a külső kártyán lévő mondatot befejezi és a kártyát a csomag aljára teszi. Aki nem tudja a felső kártya mondatát befejezni, az kimarad a játékból.

Forrásanyag: Laura Blanco-Silvia Carbonell: Erények és értékek. Kálvin Kiadó, Budapest. 2005.

19. JÉZUS TANÍT: FIGYELJÜNK EGYMÁSRA!

(Mt 7,12 és Mt 25,31–46)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARCLAY, W., Auslegung des Neuen Testamentes. Matthäusevangelium, Wuppertal 1972.

BOLYKI, J., Újszövetségi etika, Budapest 1998.

BUDAI, G., Az evangéliom Máté szerint (Ráday Gyűjtemény kézírata), Budapest é. n.

COENEN, L., Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 1967.

GNILKA, J., Das Evangelium nach Matthäus, Zürich 1978.

GRUNDMANN, W., Das Evangelium nach Mattäus, Berlin 1968.

KOZMA, Zs., Jézus Krisztus példázatai. Iránytű Kiadó, Budapest 2002.

STRACK, L./BILLERBECK, P. (Hrsg.) Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und Apostelgeschichte, München 1978.

STOTT, J., A Hegyi Beszéd, Budapest 1993.

„Amit csak szeretnétek, hogy az emberek tegyenek veletek, mindenben ugyanúgy tegyetek ti is velük, mert ezt tanítja a törvény és a próféták.” (Mt 7,12)

Az ember kapcsolata a bűneset során megromlott Istennel. Ez kihatott az embertársakkal való kapcsolatra is. Isten azonban nem fogadta el ezt a helyzetet, ezért küldte el Jézust a földre, hogy helyreállítsa azt, ami megromlott. Ezért tanított, gyógyított és tett számtalan csodát Jézus, ezért viselkedett mindenkivel szemben szeretettel, és ezért halt meg és támadt fel. Az embertársakkal való kapcsolatban visszatükröződik az Istennel való kapcsolat. Ha Istennel megbékül az ember, ha vele új, szereteten alapuló viszonyt alakít ki, akkor a felebarátaival is ugyanezt kell, hogy kialakítsa. Mind az Ó-, mind az Újszövetségben találunk arra példát, hogy az Istennel való találkozás személyes élménye után az ember másként kezd el viselkedni. Az Istenben való hit megmutatkozik és láthatóvá válik az ember cselekedeteiben. Az Újszövetség megtérésről és újjászületésről beszél, ami után megújul az ember, megváltozik. Azokat a viselkedésmintákat, amiket korábban a bűnös életében gyakorolt, felváltja az új, Istennek tetsző keresztyén élet. Az Isten és az emberek iránti szeretet vezeti a megújult életű keresztyént. Az Ószövetségből erre jó példa Jákób Istennel való találkozása. Előtte Jákób a testvérével önző módon viselkedett. Csak a saját érdekeit tartotta szem előtt. Az Istennel való találkozása után azonban másként viselkedett a testvérével. Az Újszövetségből Zákeus példáját említhetjük. A Jézussal való találkozás előtt jogtalanul elvett pénzt emberektől, kihasználta a hatalmát másokkal szemben. A Jézussal való találkozás után mindenkivel jót tett.

A Hegyi Beszédben egy könnyen megjegyezhető útmutatást, szabályt fogalmazott meg Jézus, amely alapvető szempontot ad ahhoz, hogy hogyan viselkedjen az Istent szerető ember az embertársaival. Jézusnak ezt a mondatát **aranyszabálynak** nevezik. Ehhez a tanításához hasonló bölcs mondást már jóval a Krisztus előtti időből ismernek. Hasonló etikai gondolattal találkozunk a konfucionizmus, hinduizmus, buddhizmus, zoroasztrizmus tanításában, ókori keleti, görög-római bölcsességirodalomban is. Azzal az alapvető különbséggel, hogy Jézus üzenetében ennek a tanításnak a mozgatórugója az Isten iránti szeretetből következő embertársak iránti szeretet. Ha valaki úgy viselkedik, cselekszik, ahogy szeretné, hogy vele mások viselkedjenek, cselekedjenek, akkor az ember teljesítette a törvényt.

Az Ószövetségben a Tízparancsolat magyarázatánál fogalmazza meg Isten a felebarát szeretetére vonatkozó etikai mércét: „*Szeresd felebarátodat, mint magadat.*” (3Móz 19,18) Ezt

az etikai szabályt értelmezi Jézus azzal, hogy pozitívan megfogalmazza, hogy azokat a dolgokat cselekedjük meg másokkal is, amit mi is elvárunk. Az önimádat és az önutálat két véglete között az egyensúlyt úgy lehet megtalálni, ha másokkal és magunkkal szemben is ugyanazt a mércét használjuk. Jézus tanításában az is benne van, hogy úgy lehet másokat megtanítani arra, hogy velünk jól tegyenek, hogy mi magunk példát mutatunk a tetteinkkel. A személyes példaadásra (proaktív magatartásra) helyezi a hangsúlyt Jézus, és nem arra, hogy hogyan tudjuk elkerülni, hogy velünk rosszul bánjanak. Ha a **szeretet** a mozgatórugó, akkor az ember cselekedetei kezdeményezők lesznek a másik ember javának a keresésében. Viszonzás elvárása nélkül is kész a másik javára tenni.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Zákeus történetében az önértékelésből, az önképből indultunk ki. Értékesnek tartom-e magam, értékesnek tartanak-e mások, milyen önmagamban lennem? A változást ebből a nézőpontból tárgyaltuk. Az elfogadottság érzése, amit Isten szeretete kölcsönöz, megerősíti a belső motivációt, hogy tegyek a bennem lezajló változásért.

Az arany szabály empátiára, mások értékességére épít, és arra, hogy meglássuk a másokban Jézust. Amikor embereket szeretünk, Istent szeretjük.

A harmadikos gyermek már képes mások nézőpontjába helyezkedni, megvan benne az empátiára való készség, de elsősorban magára gondol, csak a saját nézőpontjából látja az eseményeket. Külön figyelem és külső segítség kell ahhoz, hogy belehelyezkedjen egy társa helyzetébe. Ezek az órák erre adnak alkalmat, hogy ezt gyakorolja, és ezáltal átgondoljon mindennapi élethelyzeteket.

Az egyházi iskolákban rendelkezésre álló plusz órában projektmunkaként bevezethetjük egy olyan közösségbe, ahol megélheti, hogy egy-egy közösség iránt is empatikusak kell lennünk, és jelenlétünket, viselkedésünket a közösségben lévő emberek (betegek, idősek, fogyatékosok, dolgozók) élethelyzetéhez kell igazítanunk.

A harmadikos gyermekből előhívható az együttérzés. Szeretnek jól tenni, hasznosnak lenni, másokért cselekedni. Jó érzéssel tölti el őket, hogy sikerült úgy jelen lenni, hogy szeretetet adtak, hiszen megérik, hogy együttal szeretetet kapnak.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja segítséggel elmondani a tankönyvi képek és szöveg alapján, hogy Jézus szerint hogyan viselkedjünk másokkal. ○ Tudja segítséggel értelmezni és memorizálni a lecke Igéjét: Máté evangéliuma 7,12.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja elmondani a tankönyvi képek és szöveg alapján, hogy Jézus szerint hogyan viselkedjünk másokkal. ○ Tudja értelmezni és memorizálni a lecke Igéjét: Máté evangéliuma 7,12.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten meg tud szabadítani a rossz viselkedési mintáinktól, és fel tud szabadítani arra, hogy szeretetteljes kapcsolatban legyünk másokkal.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy Isten meg tud szabadítani a rossz viselkedési mintáktól, és helyette új, szeretetteljes kapcsolatra tud segíteni.

Affektív cél: Az Istennel való változás pozitív érzelmeinek feltárása.

Pragmatikus cél: Pozitív viselkedési modellek és a mindennapi életben való, korosztályszintű megélési lehetőségek gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladatra visszatérés, beszámolók meghallgatása Hol van a kapu? – empátiát fejlesztő csapatjáték Egy tanuló kimegy a teremből. A bennmaradók kört alkotnak a kör belsejének hátat fordítva. Választanak két egymás mellett lévő embert, ők lesznek kapu, csak köztük lehet bemenni a kör belsejébe. A kört alkotók csak a szemükkel fejezhetik ki, hogy ők falat vagy kaput alkotnak. A kívül várakozó tanuló feladata, hogy kiderítse a tekintetekből, hogy hol a kapu, melyik két tanuló közt hatolhat be a kör közepére. Nagyobb létszámú osztály esetén több kaput is kijelölhetünk, és egyszerre többen is kimehetnek, és próbálkozhatnak bejutni a körbe. Az a diák győz, akinek hamarabb sikerül bejutnia. Átvezetés: Melyik volt jobb: kapunak lenni vagy falnak? Jobb örömmel lenni egymás közt, mint rosszkedvűen, keményen, bántóan,	Javaslat: A játék előtt játszhatunk tekintetgyakorlatot a következő felszólításokkal: • Gondolj valakire, akire mérges voltál! Nézz mérgesen! • Gondolj arra, amikor megbékéltetek! Nézz kedvesen! • Gondolj olyanra, aki nem tart be egy szabályt! Nézz szigorúan! • Gondolj olyanra, akinél nagyobbra tartod magad! Nézz fölényesen! • Nézz lenézően! • Gondolj olyanra, akire felnézel, akit csodálsz! Nézz csodálkozóan! • stb.

	haragosan. Jézus tanít, hogy viselkedjünk úgy, hogy a szeretetet őrizzük, és ki-be járjunk egymás életében, társaságában.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Beszélgetés a munkáltató tankönyv ábrái, az aranymondás és az olvasmány alapján a szeretetteljes, szeretetet kiváltó tettekről. Beszélgetés menete: • Miért szomorú/boldog a kislány? • Látsz-e olyan gyermeket, aki mindkét képen rajta van? • Mi változott benne? Jézus az aranyszabályban a szeretetteljes tettekről beszélt. Páros munka A pártársak közösen dolgozva, beszélgetve végezzék el a 4. feladatot! Beszélgessünk a két oszlopról, írjuk be a nagy nyílba a kulcsfogalmat: szeretet! Mit tegyék? szituációs játék Fénymásoljuk le a 6. feladatot egy fehér és egy színes lapra! Vágjuk ki az egyes szituációkat! Osszuk ki a fehér és a színes ábrákat úgy, hogy a tanulók ne mutassák meg egymásnak! Aki fehér lapon kapott meg egy szituációt, az eljátssza, hogy épp mi történik vele! Akinél színes lapon van a szituáció, az odamegy, és eljátssza, hogyan szerezhethet örömet. Egyesével hívjunk ki az osztály elé fehér kártyásat! Az egyes tanuló feladata, hogy magára ismerjen, hogy neki kell örömet szerezni ebben a szituációban, mert nála van színes papíron a szituáció ábrája.	TKGY, TKEI 19. lecke ábrák TKGY, TKEI 19. lecke 2. feladat TKGY, TKEI 19. lecke 4. feladat Eszköz: TKGY, TKEI 19. lecke 6. feladat ábrái kifénymásolva egy fehér és egy színes lapra Javaslat: Ha nagyobb létszámú az osztályunk, színes kártyából készíthetünk többet, így többen is reagálhatnak az adott szituációra. A feladat a munkáltató tankönyvben is elvégezhető.
Aranymondás	„Amit csak szeretnétek, hogy az emberek tegyenek Veletek, mindenben Ti is úgy tegyetek velük.” (Mt 7,12)	Kapcsolódó feladat: TKGY, TKEI 19. lecke 5. feladat
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Amit szeretnétek...” (TKGY 137. o. 2. ének, TKEI 153. o. 2. ének) „Jöjj, ó, jöjj el...” (TKGY 147. o. 16. ének, TKEI 163. o. 16. ének) RÉ21 821: „Isten szívén megpihenve...” (TKGY 142. o. 7. ének, TKEI 157. o. 7. ének) BS 101:2. és 4: „És az földön te magad...” (dall. RÉ21 8: „Ó, felséges Úr...”) BS 102:3–4. verse: „Édes Jézusunk...” (+RÉ)	

	BS 101: 2.4. verse: „És ez földön te magad...” (dall. RÉ21 8. „Ó, felséges Úr...”) BS 132: „Kérünk, sziklánk te légy a hitben...” BS 134: „Kérlek téged, Istenemet...”	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 95. o., TKEI 111. oldal

A képen látható:

Bal oldali tematikus kép: lombos fák, a háttérben épület. Az előtérben három lány áll és az arckifejezésük megvetést fejez ki. Távolabb a fának támaszkodva egy lány, aki átkarolja magát és lehajtja a fejét. Ő a kirekesztett.

Jobb oldali tematikus kép: az iskola épülete előtt egy fiú és három lány beszélget, feltehetően labdázni fognak. A gesztusok barátságot fejeznek ki, az arckifejezések békések.

A szöveg: A szeretet gyakorlása, tanulása van a szöveg központi üzenetében. Jézus mutatta meg igazán, hogyan szeressük embertársainkat.

Instrukció a képolvashoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Nézzétek meg a jobb oldali képet! Kiket látsz rajta? Hol vannak a lányok?
- A három lány milyen hangulatban van? Olvass az arcukról és a testtartásukból!
- A fa melletti kislány miért olyan szomorú? Mi történt vele?
- Voltál-e már olyan helyzetben, mint a fal mellett álló kislány? Mit éreztél? Mit tettél?
- Figyeljétek meg a bal oldali képet! Milyen hangulatban vannak a gyermekek? Honnan lehet erre következtetni?
- Olvassátok el a szöveget! Figyeljétek, meg hogyan tanít bennünket a szeretetre Jézus!
- Milyen példával magyarázza meg Jézus, hogyan bánjunk embertársainkkal?
- Soroljátok fel, mit cselekedtek, amiért áldást kapnak az Atyától!
- Olvassátok el az aranyszabályt! Értelmezzétek! Mondjátok el saját szavaitokkal!

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Amit csak szeretnétek, hogy az emberek tegyenek veletek, mindenben ugyanúgy tegyetek ti is velük.”

- Mondjatok példákat arra, ahogy a társaitok viselkedtek veletek és ti ennek örültetek!
- Gondolkodj azon, hogy te hogyan viselsz a társaiddal, tanáraiddal, szüleiddel! Látod-e szükségét a változtatásnak?

1. Szeretetlenyek

Kérjük meg a csoportot, hogy rendeződjenek párokba! Egy asztalra helyezzünk el apróságokat, ígés lapokat stb. Majd a pároknak megadott utasításokra kell cselekedniük. Az utasítások a következők legyenek:

- Fejezd ki a szereteted azzal, hogy valamivel megajándékozod a párodat az asztalon lévő tárgyak közül!
- Fejezd ki a szeretetedet azzal, hogy kedves szavakat, dicséretet mondasz a párodnak!
- Fejezd ki a szeretetedet azzal, hogy megkérdezed a párodat, miben segíthetnél neki a mai nap során, és megígéred, hogy megteszed azt a számára!
- Fejezd ki a szereteted azzal, hogy rámosolyogsz kedvesen hang nélkül a párodra!
- Fejezd ki a szeretetet érintéssel a párod felé!

A feladatvégzés előtt mindenképpen tisztázzuk, hogy a gyerekek csak a párjukra figyeljenek, másra ne, lehetőleg halkán, csak a párjuknak mondják a szükséges válaszokat, és semmiképpen ne vicceljék el a feladatokat! Majd a gyakorlat után beszéljük meg, hogy kinek mi volt a legkönnyebb, mi a legnehezebb, mi esett a legjobban, és minek örült a leginkább!

2. Bizalomjáték

Eszközök: kendők, akadálypálya kiépítése

A játék menete: a tanulók sorshúzással párokat alkotnak. Bekötik egyikük szemét, a másik végigvezeti az akadálypályán. A játékszabály az, hogy nem szabad beszélniük, csak a bekötött szemű gyerek vállát fogva irányít a társ. Amikor a pálya végére értek, szerepcsere következik. A játék végén megbeszéljük a tapasztaltakat.

Forrásanyag: Laura Blanco-Silvia Carbonell: Erények és értékek. Kálvin Kiadó. Budapest, 2005. 33.o.

3. Az öt szeretetlenlv kisfüzete

Az öt szeretetlenlv megismerésének és memorizálásának segítésére készítsünk a gyerekekkel egy kis füzetet! A füzetben található szívekre írják fel az egyes szeretetlenlvk nevét. A saját készítésű füzet nemcsak a tanultak rögzítését segíti, hanem lehetőséget ad arra is, hogy a gyerekek otthon is felidézzék és gyakorolják a szeretet kifejezésének különböző formáit.

A tevékenység végén érdemes röviden átbeszélni, hogy ki melyik szeretetlenlvvet használja szívesen, illetve milyen helyzetekben találkozik vele a családban vagy a baráti kapcsolataiban. A füzet elkészítéséhez szükséges sablon itt található:

A füzet elkészítésének lépéseit bemutató videó itt érhető el:

<https://youtu.be/mVcfEUJmH8>

Sablon innen tölthető le:

https://refpedi.hu/documents/4410/szeretetlenlvk_2026.06.10_ZN.pdf

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

4. feladat: A megbeszélés során térjünk ki arra, hogy mi az, ami segít a bántás helyett örömet szerezni! Vezessük őket rá a szeretetre!

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT
EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

ÓRA CÍME: VISELKEDÉS A KÖZÖSSÉGBEN – PROJEKTMUNKA

Szakirodalom projekt munka módszertanához:

http://epa.oszk.hu/00000/00035/00139/pdf/EPA00035_upsz_2010_1-2_148-161.pdf

A múlt óra fő hangsúlyát és célkitűzéseit aktivizálhatjuk egy adott, a közelben fellelhető közösségben. Jézus szavait valósítjuk meg azzal, ha ellátogatunk egy idősek otthonába, egy fogyatékosok intézetébe, megszervezünk egy találkozót a nőszövetséggel, vagy ellátogatunk egy közeli intézménybe (könyvtár, levéltár), ahol felnőttek dolgoznak, és fogadni tudnak egy osztályt.

A projekt munkához szükség lesz egy előkészítő órára. Ezen az órán a tanulók kitalálják a projektet, és elvégzik az előkészítő részfeladatokat. Ekkor készülnek fel a prezentációra (műsor, kézzel készített ajándék stb.) és a látogatásra.

Fő hangsúly: Isten meg tud szabadítani a rossz viselkedési mintáinktól, és fel tud szabadítani arra, hogy szeretetteljes kapcsolatban legyünk másokkal.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy Isten meg tud szabadítani a rossz viselkedési mintáktól, és helyette új, szeretetteljes kapcsolatra tud segíteni.

Affektív cél: Az Istennel való változás pozitív érzelmeinek feltárása.

Pragmatikus cél: Pozitív viselkedési modellek és a mindennapi életben való, korosztályszintű megélési lehetőségek gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Indulás előtt kössük össze a látogatásunkat, célunkat Jézus szavaival a tankönyvben található olvasmány segítségével! Beszélgessünk az ottlétünkről: • Hogyan köszönünk? • Mivel szerzünk örömet? • Mivel szolgáljunk? • Mit tudunk ajándékozni? • Mitől tartózkodjunk?	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Adjunk lehetőséget a gyermekeknek visszafelé megfogalmazni a tapasztalataikat: • Hogyan érezték magukat? • Mi volt kellemes? • Mi volt nehéz? • Milyen érzés volt jelen lenni, segíteni? • Mit tanultak ezen a látogatáson?	

20. JÉZUS TANÍT: A FARIZEUS ÉS A VÁMSZEDŐ (Lk 18,9–14)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARCLAY, W., Auslegung des Neuen Testaments. Lukasevangelium, Wuppertal 1968.
BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.
BUDAI, G., Az evangéliom Lukács szerint (Ráday Gyűjtemény kézírata) Budapest é. n.
KOZMA, Zs., Jézus Krisztus példázatai Budapest 2002.
SCHNEIDER, G., Das Evangelium nach Lukas Kapitel 11–24. Würzburg 1977.
STRACK, L./BILLERBECK, P. (Hrsg.) Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und Apostolgeschichte, München 1978.
VARGA. ZS. J., Újszövetségi görög-magyar szótár, Budapest 1996.)

Jézus egy példaelbeszélés segítségével bemutatja a hallgatóinak, hogy hogyan viselkedik az az ember, aki valóban Istenre tekint, és hogyan viselkedik az, aki nem. Jézus szembeszáll a közhiedelem szerint elfogadott, tisztelt és igaznak tartott farizeusi magatartásformával, aminek a háttérében leggyakrabban a mások lenézése áll. Bemutatja a vámszedő példáját, aki úgy viselkedik, ahogy az Istennek kedves. A kétfajta hozzáállás gyökerének leleplezése után Jézus egy közmondásszerű mondattal fejezi be a tanítását.

Az ezt megelőző példázat is az imádkozásról szól. Amíg a hamis bíró esetében azt emeli ki Jézus, hogy mikor kell imádkozni, addig a farizeus és a vámszedő történetében az imádság lelkületére, a tartalomra teszi a hangsúlyt. Azokhoz szól, akik ehhez az emberhez hasonlóan elbizakodottak, és Istennel szembeni magatartásukra nem az alázat a jellemző. Így azok a tanítványok is magukra vonatkoztathatják ezt a példázatot, akik lenézik a felebarátaikat. Jézus két embertípust mutat be. A magát felmagasztaló farizeust és a magát megalázó vámszedőt.

A **farizeus** egy zsidó vallási párt, csoportosulás, irányzat volt. Kr. e. 2. században említik őket először. Az elnevezésük a héber 'perusim', azaz elkülönített szóból ered. A farizeusok a Törvény részletes magyarázatával és annak szigorú megtartásával foglalkoztak. A Tórának a szombatra, tizedre és tisztaságra vonatkozó rendelkezéseit egész Izráel területén érvényre akarták juttatni. Elkülönültek azoktól, akik általuk tisztátalannak tartott módon éltek. Ezért kezdték el őket elkülönülőknek hívni. Egy középosztálybeli laikus csoport volt, akik a nép körében nagy tiszteletnek örvendtek. A tudásuk jelentette a hatalmukat. A zélótákkal ellentétben mérsékelt irányzatot képviseltek. A szadduceusokkal elvi ellentétek voltak: vallották az angyalok létét, a feltámadást és a halhatatlanságot. A pogány rómaiakkal szemben nagyon elutasítóan viselkedtek. A legtöbb írástudó a farizeusok pártjába tartozott. Ezért az evangéliumokban általában együtt szerepelnek. Eltűzött buzgalmuk a Törvény iránt végül oda vezetett, hogy éppen a lényegről, a Törvény mögött meghúzódó isteni szeretetről és kegyelemről fordították el a figyelmüket. A Törvényt magyarázva, ahhoz hozzátettek, és ezt is ugyanolyan fontosnak tartották, mint magát az Istentől kapott Törvényt. Jézus elég szigorúan ítélte meg őket. Nem a tanításaik miatt, hanem azért, mert képmutatónak tartotta azt a gögös magatartást. Kezdetől fogva szemben álltak Jézussal, és Jézus halálra ítéletét is követelték (Mk 3,6). Szélsőséges magatartásukat mutatja Pál megtérése előtti bosszúvágya. Elkülönülő magatartásuk oda vezetett, hogy lenéztek és tisztátalannak tartottak mindenkit, aki nem tartozott közejük. Nem véletlen, hogy Jézus az elbizakodottságot egy farizeuson keresztül jeleníti meg.

A példázatban az alázat magatartását Jézus egy **vámszedő** által mutatja be. A vámszedés gyakorlatát a perzsa kortól kezdve ismerték Izráelben, de rendszeressé a rómaiak tették. Minden egyes provinciának kötelessége volt az állam pénztárába vámot fizetni. A vámszedőhelyeket bérbe adták magánszemélyeknek. Ezek a magánszemélyek felvettek alkalmazottakat, akik a vámszedés gyakorlati részét végezték. A fővámszedő célja az volt, hogy a bérleti díj és egyéb kiadások mellett annyi jövedelemre szert tudjon tenni, hogy ő maga is meggazdagodjon. A felsőbb hatóságok elnézték, ha egy fővámszedő önkényesen nagyon magas vámot szabott meg. Ezért a nép körében nem voltak népszerűek. Együtt említették őket a bűnösökkel és pogányokkal. A vámszedők gondoskodtak a kereskedelmi utak biztonságáról is, és az utak járhatóságát is felügyelték. Alapvetően a kereskedőkön akartak meggazdagodni, és emiatt a kereskedők igyekeztek kikerülni a vámszedőhelyeket. Egyik törvényteleniségre a másikkal reagáltak. A vámszedőktől nem fogadtak el adományt, és a tanúskodásukat sem. Ha egy farizeus vámszedő lett, akkor automatikusan kizárták maguk közül. Ha felhagyott ezzel, visszafogadták.

A farizeusokat a közfelfogás törvényhez hűnek tartotta: tisztelték őket, hallgattak rájuk. Ezzel szemben a vámszedőkről egyértelműen azt gondolták, hogy törvénszegők. Jézus azonban a látszat mögé néz, és felfedi a valóságot. Nem vonatkozik minden vámszedőre ez a magatartás, és nem vonatkozik ez minden farizeusra sem egyértelműen. Inkább magatartástípusokat mutat be Jézus.

A példázat helyszíne a jeruzsálemi **templom**. Azért mondja Jézus, hogy a templomba felmentek, mert a templomhegyen épült. A farizeus szinte otthon van a templomban, mivel naponta többször is járt oda imádkozni. (Zsolt 5,18) Az **imádság** egy olyan cselekedet, amely odafordulást jelent Istenhez. Ezt fejezi ki a görög ige is (proszeukhomai), igekötője is (prosz), amiben benne van, hogy arra figyel, ahhoz fordul tekintetével az ember, akihez imádkozik. A kegyesség jelének tartották, ha valaki naponta többször is elment imádkozni a templomba. A vámszedő, ellentétben a farizeussal, nincs otthon a templomban. Sőt, mivel tisztátalannak számított, nem is mehetett be arra a részre, ahova a farizeus. Azonos céllal érkeztek a templomba, mégis máshogyan viselkedtek, és máshogyan mentek haza.

A két magatartásforma közötti különbség lényege az, hogy ki mit imádkozik. Mivel különböző a tartalom, ezért az imádság külső formájában is eltérés mutatkozik.

A két magatartásforma közti különbséget jól érzékelteti a történetben az, hogy az adott szereplővel kapcsolatban mit mond Jézus arról, hogy merre néznek, merre fordulnak. A farizeus bár imádkozik, mégsem Istenre figyel, nem Istenhez fordul, hanem azt nézi, aki előtte van, majd önmagára tekint. Ahogy testi szemeit, úgy lelki szemeit sem emelte Istenhez. A vámszedő ugyan lesütötte fejét, mégis Istenre nézett. Az Istennel való kapcsolatban kizárta a külvilágot. Az az ember, aki a testi szemeivel nem néz fel, az néz fel Istenre.

Az elbizakodott ember a másikat semminek tekinti. Önmagát azonban soknak, jónak, megfelelőnek, hibátlannak látja. A farizeus a példázatban magát **igaznak** tekinti a vámszedővel szemben, akiről azt mondja, hogy „gonosz”, ami görögül így hangzik: „adikos”, azaz az igaz jelző fosztóképzővel. Az „igaznak” lenni kifejezés (görögül: dikaiosz) nagyon fontos kifejezés a Bibliában. Alapvetően Isten az, aki igaz. (5Móz 32,4) De az az ember is lehet igaz, akit Isten annak nyilvánít. Nőé (1. évfolyamon tanulták a gyerekek) azért számított igaz embernek, mert Istennel járt. Az igaz ember az Ószövetségben a bűnös ember ellentéte. Ábrahám közbenjárt Sodoma városában azért, hogy a bűnösökkel együtt az igaz ember ne vesszen el. (1Móz 18) A farizeus a saját tettei miatt hiszi magát kegyelembe fogadottnak, míg a vámszedő saját tettei miatt éppen nem. Akit Isten igaznak nyilvánít, azt megigazítja, azaz igazzá teszi. (Róm 8,33) A **megigazulás** azt jelenti, hogy a bűnös embert Isten igaznak fogadja el. Felmenti az embert Isten az ítélet alól. Mégpedig nem a tettek vagy beleszületés miatt, hanem kegyelméből. A felmentett, megigazult ember pedig másként él. A farizeusi megigazulástan a külsőségekre vonatkozott, és

nem követelte meg szükségszerűen a belső megszentelődést. A farizeusi megigazulás ennek alapján: a személyes tettnek és a törvény megtartásának a gyümölcse, egy olyan személyes teljesítmény, amivel lehet kérkedni, dicsekedni. Ha az ember megtartja a törvényt, akkor szerintük jár Istentől jutalom cserébe. A külsőségekre helyezett túlzott hangsúly az őszinte, Istennel való kapcsolatról elterelte a figyelmet. A farizeusi magatartás tehát azt jelenti, hogy valaki önmagát a saját tettei alapján tekinti Isten által felmentettnak, nem ajándéknak, hanem jutalomnak, fizetségnek, ellenszolgáltatásnak tekinti a bűn büntetése miatti ítélet alól való felmentést.

A vámszedőt azért nevezte Jézus megigazultnak, mert magát bűnösnek és Isten kegyelmére szorulóknak tekintette. Nincs semmi, amit fel tudna mutatni Istennek. Ezt jelenti az **alázat**. Istenre bízva magát az alázatos ember, és nem hasonlítja magát össze másokkal. Az alázat az ember olyan őszinte magatartása, amelyben kifejezésre jut, hogy az ember meghajol Isten nagysága előtt. Jézus maga is alázatos volt, ennek a mértékéről szól Pál a Krisztus-himnuszban is: Jézus magát a legvégsőkig megalázta, egészen a kereszthalálig (Fil 2,9).

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A harmadikos gyermek legtöbbször tudja, hogy egy-egy tette jó vagy rossz. A különbség abban van, hogy hogyan viszonyul a tettehez, és hogyan viszonyul önmagához. Ha elfogadó és megbocsátó családi légkör veszi körül, ahol újból és újból megtapasztalhatja, hogy lehet gyengének, hibásnak, vétkesnek lenni, akkor fel tudja vállalni a negatív tetteit is. Bocsánatot tud kérni, és bízik abban, hogy a negatív következmények ellenére is van megoldás, a felnőttek segítenek. Ha megszégyenítő közeg veszi körül, nehezen vállalja fel a tetteit, megpróbálja eltussolni, másokra kenni, mások negatív tetteit kiemelni, azokkal önmagát felmenteni.

Ebben a történetben is az értékesség érzése van a középpontban. Mit veszek észre magamban és a másokban? Gyakori, hogy egy-egy gyermek úgy akarja feldolgozni a kisebbrendűségi érzését, hogy megkeresi a többiek gyengéit, csúfolkodik, megaláz, hatalmaskodik. Megfigyelhető, hogy a gyermekközösségekben éppen a legproblémásabb önértékeléssel rendelkező gyermekek, vagy a megszégyenítő családból érkezők azok, akik leginkább tudják bántani társaikat. A helyes önértékelés és az elfogadó isteni, szülői és hittanórai légkör megtapasztalása segít szembenézni gyengeségeinkkel, megbocsátani másoknak is a hibáit, illetve alázatosan, szerényen örülni az értékeinknek.

A gyermekek számára ismerős a dicsekvő, másokra mutogató farizeusi magatartás. Megtudják nevezni, hogy ki viselkedik így az osztályban. Azt már ritkán ismerik fel, hogy ők maguk is úgy akarnak értékesek lenni, hogy lenézik a társaikat. A lecke anyaga segít, hogy magukra ismerjenek, felismerjék a csúfolkodás rossz szokását önmagukban, illetve a másik oldalon védelem alatt érezzék magukat mások csúfolkodásával szemben.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
- Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudja a tankönyv képe és szövege alapján segítő kérdések nyomán	- Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Legyen képes a tankönyvi kép és szöveg alapján beszámolni a

elmondani a farizeus és a vámszedő imádsága közötti különbséget. ○ Ismerje a bibliai Igék keresését, segítséggel keresse meg a szöveg Igéjét: Lukács 18,14. ○ Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 51,19 ○ Segítséggel tudja elemezni a tankönyvi rajzos szituációkat.	farizeus és vámszedő imádsága közötti különbséget. ○ Tudja megkeresni a szöveg Igéjét a Bibliában: Lukács 18,14. ○ Legyen képes értelmezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 51,19 ○ Legyen képes elemezni a tankönyvi rajzos szituációkat, tudjon dönteni a helyes megoldásokról.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten meg tud szabadítani a szegénytől és a kisebbségi érzéstől, és reális önértékelésre szabadít fel.

Kognitív cél: A farizeus és vámszedő történetén keresztül annak a felismertetése, hogy akkor ismerhetjük meg valódi önmagunkat és tudunk megújulni, ha Istenre nézünk.

Affektív cél: Az alázatos lelkület attitűdjének formálása, mások lenézésének és a másokkal való összehasonlításnak az elkerülése.

Pragmatikus cél: A folyamatos Istenre nézés és az alázatos lelkület korosztályszintű gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Milyen szemüveg van rajtad? – szituációs játék Szerezzünk be négy napszemüveget, vagy készítsünk négy farsangi szemüveget kartonból! A napszemüveg szájára, a farsangi szemüveg keretére írjuk fel, hogy mi jellemző arra, aki átnéz a szemüvegen: szeretet, irigység, elismerés, csúfolkodás! Vegyük fel mi a negatív szemüvegeket! Előbb az egyiket, előbb a másikat. Nyissuk ki a munkáltató tankönyvet az előző, 19. leckénél lévő képeknél (TKGY 95. o., TKEI 111. o.)! Nézzük meg a képeket, és kérdezzük meg a gyerekeket, hogy hogyan nézhetnek ki a képen lévő gyermekek ezeken a szemüvegeken keresztül! Ezután osszuk ki a szeretet és elismerés szemüvegeket két diáknak! Nézze meg mindegyik diák a szemüvegen keresztül a képeket a TKGY 95. o., TKEI 111. oldalon, és beszéljen a gyermekekről szeretettel/elismerően a szemüvegétől függően! Beszélgessünk!	Eszköz: • 4 napszemüveg vagy farsangi szemüvegek kartonból, • 19. lecke illusztrációi Javaslat: A játék elején tisztázzuk, hogy ez játék, szemléltetés!

	• Hogyan élik meg, ha különböző szemüveggel nézik őket? • Ők szoktak-e különböző szemüvegen keresztül nézni másokat? • Min múlik, hogy milyen szemüveg van rajtuk? Átvezetés: Jézus egy alkalommal egy farizeus és egy vámszedő imádságáról beszélt. Abban különböztek leginkább, hogy hogyan látták magukat, és hogyan néztek másokra.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – A farizeus és a vámszedő: • Jézus példázatot mond azoknak, akik többre tartják magukat • A helyszín: a jeruzsálemi templom • A farizeus és az imádsága • A vámszedő és az imádsága • Bibliai vers kikeresése: Lk 18,14 • Bibliai szavak magyarázata: megigazulva, felmagasztal = feljebb helyezi magát a többiekénél, tehát lenézi őket, megaláz = felnéz Istenre, tehát lent van Mitől vagyunk értékesek? A munkáltató tankönyv 1. feladatának megoldása. Beszélgetünk a gyerekekkel azokról a helyzetekről, amikor másokra mutogatunk, és azokról, amikor van bátorságunk vállalni a hibánkat, gyengeségünket, rosszágunkat! Beszélgetés a bibliai Ige kifejezései és a munkáltató tankönyv ábrája alapján. Lenézés–felnézés. Munkáltató tankönyvben való feladatvégzés. Átvezetés az aranymondásra: Isten előtt az a kedves, ha merjük vállalni a hibáinkat, vétkeinket, gyengeségeinket, és nem mutogatunk másokra azért, hogy eltereljük	TKGY, TKEI 20. lecke Javaslat: Meséljük úgy a történetet, hogy kiemeljük a tekintetek irányát és a kéztartásokat! Ezzel előkészítjük a feladatokkal való munkáltatást. Megjegyzés: Engedjük, hogy a gyermekek bátran beszéljenek arról, hogy mit válaszolhatott az édesanya! A meghallgatott válaszokból lehet következtetni arra, hogy a válaszadó hogyan látja a szülői attitűdöt. Meg lehet erősíteni azokat a válaszokat, amelyek megfelelőek, bátorító jellegűek. TKGY, TKEI 20. lecke 2. feladat TKGY, TKEI 20. lecke 3. feladat TKGY és TKEI 20. lecke

	magunkról a figyelmet. Lehetünk őszinték, mert Isten szeret. Alkalmazás: Erősségek és fejlesztendő területek azonosítása, védőmondat megfogalmazása	TKGY, TKEI 20. lecke 4. feladat
Aranymondás	„A töredelmes és megtört szívet nem veted meg, Istenem.” (Zsolt 51,19)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 42: „Mint a szép híves patakra...” (TKGY 146. o. 14. ének, TKEI 162. o. 14. ének) RÉ21 261: „Uram Isten, siess...” (TKGY 148. o. 18. ének, TKEI 164. o. 18. ének) „Jöjj, ó, jöjj el...” (TKGY 147. o. 16. ének, TKEI 163. o. 16. ének) RÉ21 225:4 „Felséges Isten, tenéked könyörgünk...” BS 134:1.4–6. versei: „Kérlek, téged...”	
Házi feladat	A feladat alapján a közösen megfogalmazott mondat megtanulása.	TKGY, TKEI 20. lecke 4/c. feladat

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 98–99. o., TKEI 114–115. oldal

A képen látható:

A TKGY 98. oldalon és TKEI 114. oldalon tematikus kép:

templombelső – két ember áll a templomban, mindkettő imádkozik. A hátul álló elvonultan, magába mélyedve, csöndesen, szinte gesztusok nélkül imádkozik. A másik, aki az előtérben áll, látványos gesztusokkal, kihívóan imádkozik Istenhez.

A TKGY 99. oldalon és TKEI 116. oldalon két szituációs képet látunk: az egyik egy gyermek magyarázza a jegyét édesanyjának, szomorú arckifejezéssel. A másikon egy fiú bocsánatot kér, mert focizás közben betörte az ablakot. A tanító szigorú arccal mutat a baleset helyére. A gyermek megszeppentve áll a pedagógus előtt.

A szöveg: Jézus egy példával tanítja az embereket, két magatartásformát mutat be. Az egyik a vámszedő, aki magába szállva imádkozik Istenhez bocsánatért, a másik: farizeus, aki magabiztosan, szinte magát mutogatva, elégedetten, mint aki tudja, hogy minden törvényt betart – imádkozik Istenhez.

A kérdés az, hogy Jézus melyik imádkozó embert állította példaként elének.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Olvassátok el a címet és nézzétek meg a képet! Kiket láttok a képen? Miben hasonlítanak, és miben különböznek egymástól?

- Ki a vámszedő, mi a dolga?
- Kik a farizeusok? Olvassátok el a *Tudod-e?* - részt, segít a válaszadásban.
- Hogyan imádkozik a vámszedő? Mit kér Istentől?
- Hogyan imádkozik a farizeus? Mit fogalmaz meg az imájában?
- Szerinted Jézus melyik imádságot tartotta értékesebbnek? Miért?
- Mi a te véleményed a két imádkozó emberről?

1. Történetmondási javaslat az óravázlatban megadott szempontok alapján a tekintetek irányának és a kéztartásoknak a kiemelésével.

Két ember lép be a jeruzsálemi templomba.

Nem kell sokáig nézni őket, hogy azonnal észrevegyük: egészen máshogy viselkednek.

Pedig mind a ketten ugyanazért érkeznek: imádkozni szeretnének. Ha jobban megfigyeljük őket, a tekintetük, a kéztartásuk mindent elárul róluk.

Nézzük először azt a férfit, aki emelt fővel, határozott léptekkel érkezik! Ő egy törvénytisztelő, nagyon vallásos ember. Ő egy farizeus. Így nevezik azokat az embereket, akik számára Isten és a törvény betartása mindennél fontosabb. A farizeus megáll. Kihúzza magát, és a **tekintetét egyenesen fel, az ég felé fordítja**. Látszik rajta, hogy azt gondolja: ő a tökéletes ember. Imádkozni kezd. Imádság közben a **kezét magabiztosan felemeli**, ahogyan a büszke emberek szokták, szinte mutatja Istennek: „Nézd, Istenem, itt vagyok!” És miről beszél? *„Istenem, köszönöm, hogy nem vagyok olyan, mint a többi ember: rabló, igazságtalan, vagy mint ez a vámszedő itt hátul. Én kétszer bőjtölök egy héten, és mindenemből tizedet adok.”* A szeme az égen, a keze a magasban – csupa magabiztosság. Szavaiból nem a hála érződik, hanem a dicsekvés.

De kiről is beszélt Istennek ez a farizeus? Háttrébb, a templom egy sötétebb részében is áll valaki. Ő is imádkozni jött. Ő egy vámszedő. Egy olyan férfi, akit nem szeretnek, akit elkerülnek, akit a legtöbben utálnak. Mert a rómaiaknak szedi az adót, és sokszor csalással szerez pénzt. Ez a vámszedő most a **tekintetét a földre szegezi**. Szinte összezsugorodva áll. Meg sem próbál az ég felé nézni, a szemeit mereven a padlón tartja. És mit csinál a kezével? Nem emeli fel, nem mutogat büszkén. A **kezével a saját mellkasát üti**, újra és újra, a bánat és a megbánás jeleként. Így suttogja a szívéből jövő imát: *„Istenem, légy irgalmas nekem, bűnösnek!”*

Két ember imádkozik. Egyik így, a másik úgy. Vajon melyikük megy úgy haza, hogy átéli, hogy Isten megbocsátott neki? Kinek volt nyitva a szíve Isten előtt? Ki az, aki magát megalázta, akit Isten felmagasztalt?

2. Virágos mező – képzeletjáték

A következő gyakorlat segíti a tanulókat önmaguk és társaik értékeinek felismerésében. A farizeus és a vámszedő példázatához kapcsolódva rámutat arra, hogy Isten előtt nem az számít, hogy másoknál jobbnak tartjuk-e magunkat, hanem az őszinte önismeret, az alázat és egymás elfogadása.

A gyakorlat menete:

- A pedagógus megkéri a gyermekeket, hogy hajtsák a fejüket a padon összefont karjaikra, és hunyják le a szemüket.
- Megszólal egy hangszer (triangulum, gitár, furulya, zongora vagy harang). A tanulók feladata, hogy kövessék a hangszer elhalkuló hangját. Ezzel a belső figyelmet igénylő utazással érkeznek meg „Csendországba”.

A hittanoktató csendes, nyugodt hangon, megfelelő szüneteket tartva vezeti a játékot a következő mondatokkal.

- Csendországban mindnyájan virággá változunk. Egy réten találjuk magunkat. Ott virítunk, mint egy egyedi virág. Nincs két egyforma. Mindegyik másmilyen.
- Nézd meg a saját virágodat! Előtted hever egy tócsa. Tisztán látod magad benne, mintha egy tükör lenne. Milyen színű, milyen alakú virág vagy? Magas? Alacsony? Hajlékony? Erős szárú? Szabadon lengedezel a szélben? Sok szirmod van? Milyenek a szirmok? Harang alakúak? Kifele álló? Összecsukódnak a szirmok? Nyitva vannak? Hogyan érez ez a virág: Jókedvű vagy rosszkedvű? Szeret ilyen lenni vagy másmilyen szeretne lenni? Szereti ezt a mezőt, szereti a többi virágot?
- Most, hogy megnézted magad a vízben, emeld fel képzeletben a tekinteted itt a virágos mezőn. Mennyi virág van körülötted! Nézd meg jól mindegyiket, a többi virágot, a társaidat, a barátokat, osztálytársakat! Mennyire különböznek tőled? Mennyire hasonlóak? Melyik virág virul teljes pompájában? Melyik kornyadozik vagy hervadozik éppen? Melyikük nőtt magasra, és melyik maradt alacsony? Látod, hogy mindegyik milyen értékes és különleges?
- Milyen érzés itt lenni, pont ezen a mezőn, pont ezek között a virágok között?

A hittanoktató megszólaltatja ismét a hangszer, amely Csendországba vitte a diákokat.

- A hangszer hangját követve lassan érkezz vissza a mezőről ide, a tanterembe, nyisd ki a szemed, nézz körbe, mozgasd meg magad egy kicsit!

Megbeszélés, reflexió:

A gyakorlatot több módon is feldolgozhatjuk.

- Manuálisan: Kérjük meg a tanulókat, hogy rajzolják le a képzeletben látott virágot és virágmezőt.
- Verbálisan: A hittanosok megosztják egymással a képzeletbeli mezőn szerzett tapasztalataikat.

Pedagógiai szempont a beszélgetés vezetéséhez:

A megosztások során különös figyelmet fordíthatunk arra, hogy a tanulók hogyan látják önmagukat, milyen tulajdonságokat tartanak fontosnak magukban, illetve hogyan érzékelik társaikat és a közösségben elfoglalt helyüket.

3. Álarcban és álarc nélkül – szemléltető játék és imádság

Előkészület:

Mindenki kap vagy készít egy mosolygós emoji-t, ami olyan nagy, hogy az arca elé tudja emelni, és mint egy maszk, eltakarja.

Párokat alkotunk.

Menet:

- Előkészítő gyakorlat: Gyakoroljuk az arckifejezéseket. szomorú – vidám – mérges – csalódott – ijedt stb.
- Maszkot fel! A pár egyik tagja felveszi a maszkot, felvesz egy arckifejezést a maszk mögött.
- A pár másik tagja leírja a tippet.
- Az egyik tag leveszi a maszkot és mutatja az arckifejezést.
- Ha eltalálta, pipa, ha nem, akkor javítás.
- Csere.

Minden pár 3 próbálkozást tesz.

Megbeszélés:

Könnyű volt-e kitalálni, hogy a társad milyen arckifejezést mutatott a maszk mögött?

Miért volt nehéz?

Előfordult-e már veled, hogy mást mutattál kifelé, mint amit belül éreztél?

Magyarázat:

A farizeus egy láthatatlan álarcot hordott. Isten elé állva azt mutatta, hogy ő tökéletes, de a szíve mélyén lenézett másokat. A vámszedő viszont nem hozott magával emoji-t: ő bátran leengedte a maszkot, és megmutatta Istennek a valódi arcát, az őszinte bánatát. És Isten pontosan ezt az őszinteséget szereti, mert Ő a maszk mögé lát.

Imádság:

Vegye mindenki maga elé az emoji-t, és mutassa meg a maszk mögött, hogy most valójában hogyan érzi magát. Ezt nem kell senkinek sem megmutatni.

Mindenki tegye a maszkot az asztalra.

Imádság: pl.

Mennyei Atyánk, köszönjük, hogy Te ismersz minket. Tudod, hogy sokszor hordunk láthatatlan álarcokat, mert meg akarunk felelni másoknak, másnak akarjuk mutatni magunkat. De Te a maszk mögé látsz, és úgy szeretsz minket, ahogy vagyunk. Urunk, a vámszedőhöz hasonlóan mi most szeretnénk teljesen őszinték lenni Veled. Látod a bánatunkat, a félelmeinket és azokat a dolgokat is, amiket elrontottunk. Kérünk, bocsásd meg a hibáinkat, vedd el a rossz kedvünket, és adj nekünk igazi, belső békességet. Ámen.

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

2. feladat: Hangsúlyozzuk ki, hogy azt kell megtalálni, hogy ki mit gondolt saját magáról.

A vámszedő mondatai:

- Engem nem szeretnek az emberek.
- Isten szomorú, ha rám néz.
- Nem vagyok méltó Isten szeretetére.
- A többi ember mind jobb, mint én.

A farizeus mondatai:

- Sokkal jobb ember vagyok, mint mások.
- Isten büszke rám.

3. feladat: A bal oldali lány lenézésével elkeseredetté, összetöporodottté teszi a kisfiút.

Beszélgethetünk arról, hogy a tekintetek, kézmozdulatok, arckifejezések is bánthatnak, üthetnek. Ráadásul egyiküknek sem kellemes, örömteli. Ezzel ellentétben a jobb oldalon tiszta tekintetű gyermekek vannak, akik nem versengenek, mert tudják, hogy Isten szereti őket akkor is, ha valamiben gyengébbek, rosszabbak.

21. ISTEN MEGBOCSÁT ÉS ELFOGAD ENGEM

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.
BUCHBERGER (Hrsg.) Lexikon für Theologie und Kirche, Freiburg 2006.
COENEN, L., Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 1967.
OSTERLOH, U./ENGELLAND H. (Hrsg.) Biblisch-Theologisches Handwörterbuch zur Lutherbibel, Göttingen 1959.
VIZIN, G., Elmerülni a szégyenben, in: Mindennapi pszichológia, 2014/5. szám.
HORVÁTH-SZABÓ, K., Büntudat-bűnbánat, <http://vigilia.hu/regihonlap/2002/3/horvath.html>.)

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013;
Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam

Isten megbocsát az embernek

Az Ószövetségben Isten bűnbocsánatára leggyakrabban használt kifejezések mögött a bűn, az adósság elengedésének képe áll (1Kir 8,30–51; Ám 7,2). A bűn következtében az Isten és ember közötti kapcsolat alapjaiban romlott meg: az ember adósságot halmozott fel Teremtőjével szemben, amelyet saját erejéből képtelen megfizetni. A kapcsolat helyreállításának egyetlen módja, ha Isten szuverén kegyelméből elengedi ezt az adósságot, és visszafogadja az embert a közösségbe. Amikor a Szentírásban arról olvasunk, hogy egy ember bűnvallást tesz, bűnbánatot tart vagy a bűnért való áldozatot mutat be, akkor az nem egy olyan eszközt alkalmaz, amivel az ember rá akarja venni Istent arra, hogy megbocsásson neki, hanem annak a hitből fakadó felismerését és elfogadását fejezi ki, hogy a bűnbocsánat egyedül Isten kegyelmes cselekvése által lehetséges. A bűnvallás, a bűnbánat és az áldozat nem kiérdemli Isten irgalmát, hanem válasz Isten megelőző kegyelmére, amely helyre akarja állítani a megtört kapcsolatot ember és Teremtője között. Isten ingyen, szeretetből bocsát meg, de a bocsánat elfogadása a bűnbánaton és a bűnvalláson keresztül valósul meg az ember életében.

Bűnbánat a Szentírásban

A Szentírásban a bűnbánatnak **több külső megnyilvánulása** is van:

- bűnvallás:

Az ember a szavaival megvallja, hogy mit követett el Isten ellen. A bűnbánati zsoltárokból találkozunk bűnbánó imádságokkal. A törvényi előírás szerint a főpap minden évben egyszer tart egy bűnvallást a nép egészének a vétkei miatt (3Móz 16,21 kk.). A bűnvalló ember konkrétan szavakkal megfogalmazza, hogy mi az, amit vétett Isten ellen.

- sírás:

Dávid sír Betsabéval való házasságtörése miatt (2Sám 12,13). A sírás a szomorúság miatti testi reakció, fájdalmat okoz az ember számára, hogy Istent megbántotta.

- gyász:

Ninive lakosai a bűnbánatukat a gyász kifejezőeszközeivel mutatták meg: böjtöltek, hamuba ültek, ruháikat megszaggatták.

- bűnért való áldozat:

A Biblia két fő áldozati formáról ír:

- vétékáldozat: A nép vétkeiért való áldozat. (3Móz 4,21)
- jóvátételi áldozat: Bűnadósság elengedéséért való áldozat. (3Móz 5,5)

A próféták nagy hangsúlyt helyeztek arra, hogy a bűnbánat külső kifejezési formái mellett a **belső** egész embert átható bűnbánatra is felhívják a figyelmet. A valódi bűnbánat nem merülhet ki pusztán vallásos cselekedetekben vagy külső jelekben, hanem a szív megváltozását, az Istenhez való odafordulást és az élet megújulását jelenti (Jóel 2,13). A prófétai igehirdetés visszatérő hangszíve, hogy Isten nem önmagukban az áldozatokat vagy külső szertartásokat keresi, hanem a töredelmes szívet és az engedelmes életet (Ézs 1,11–18; Hós 6,6).

Az Újszövetségben a bűnbocsánat egyetlen alapja Jézus Krisztus áldozata. Isten maga lépett Jézus Krisztusban az ember helyére. Krisztus hordozta el a bűn következményét, ezért Isten érte bocsát meg A bűnbocsánat alapja Jézus egyszeri és tökéletes bűnért való áldozata, amely már a mi születésünk előtt megvalósult a Golgotán. Így a keresztyén ember útja a bűnbocsánattal kezdődik és a feltámadáson át az örök életre vezet. Isten népe az Újszövetségben is gyakorolja a bűnbánatot, miközben átéli a bűnbocsánatot az úrvacsora sákramentuma által. A megbocsátás a keresztyén embernek az az útja, amelyet Isten készít el számára a kegyelem által. Isten a bűnbocsánat révén megajándékoz Krisztus igazságával.

A Heidelbergi Káté 56. kérdés-felelete a reformátorok bűnbocsánatról szóló tanítását tükrözi. A lényege, hogy az ember a bűnbocsánatot nem szerezheti meg jócselekedetek által. A bűnbocsánat egyedül Isten kegyelméből kapható meg, Krisztus áldozatáért a Szentlélek ajándéka.

A Szentírás szerint Isten bűnbocsátása soha nem pusztán a vétkek eltörlését jelenti, hanem az ember visszafogadását is az Istennel való közösségbe. Isten nemcsak megszabadít a bűn terhetől, hanem újra gyermekének tekinti az embert. A tékozló fiú példázata (Lk 15,11–32) különösen jól mutatja, hogy az isteni megbocsátás együtt jár az elfogadással: az atya nemcsak elengedi fia vétkeit, hanem visszafogadja őt szeretetbe és közösségbe. A keresztyén ember identitásának alapja ezért nem a saját teljesítménye vagy érdemessége, hanem az, hogy Isten Krisztusért elfogadta őt. A bűnbocsánatból fakadó elfogadás szabaddá teszi az embert arra, hogy hálából és bizalommal éljen Istennel és embertársaival közösségben.

A farizeus és a vámszedő példázata

A farizeus és a vámszedő példázata (Lk 18,9–14) jól szemlélteti a bűnbánat és a bűnbocsánat bibliai értelmét. A példázatban a farizeus saját igazságosságára és vallásos teljesítményére hivatkozik Isten előtt, míg a vámszedő bűnösségét felismerve alázattal kéri Isten irgalmát: „Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek!” (Lk 18,13). Jézus tanítása szerint nem az igaznak tartott ember, hanem a bűnét megvalló és Isten kegyelmére hagyatkozó ember megy haza megigazulva.

A példázat hangsúlyozza, hogy az ember nem saját érdemei, vallásos cselekedetei vagy erkölcsi teljesítménye alapján nyerheti el Isten elfogadását. A bűnbocsánat és a megigazítás Isten kegyelmi ajándéka. A vámszedő példája azt mutatja meg, hogy az igazi bűnbánat nem öngigazolásból, hanem alázatból és Isten irgalmába vetett bizalomból fakad.

A példázat az „Isten megbocsát és elfogad engem” üzenetét is világossá teszi. Isten nem a tökéletesnek látszó embert fogadja el, hanem azt, aki őszintén felismeri saját rászorultságát és kegyelemért könyörög. A megigazulás ezért nem emberi teljesítmény, hanem Isten szeretetének és kegyelmének ajándéka Krisztusban.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A 21. lecke az előző lecke szerves folytatása. Az előző leckének a hangsúlya az volt, hogy Ki hogyan látja önmagát, Istent és a másik embert, ennek a leckének a kérdése pedig, hogy Mi történik, amikor felismerem, hogy hibáztam? Célja, hogy a gyermekben természetsszerűleg jelentkező szégyen és büntudati megéléseket egészséges és egészszleges módon kapcsolja össze a krisztusi irgalom terében az önértékelés, megbocsátás, elfogadás témáival.

Küzdelem a szégyennel

A tanórán a legfontosabb szempont, hogy a gyermek különbséget tudjon tenni az elrontott cselekedet és a személye értékessége között. Eppen ezért az első feladatban egymás mellett szerepelnek az egész személyt minősítő mondatok és a konkrét cselekedetekre vonatkozó kijelentések.

A feladat elvégzése előtt érdemes átgondolnunk a következőket: a szégyen másodlagos, úgynevezett önértékelési érzelem. 2-3 éves korban jelenik meg a büszkeséggel és a büntudattal együtt. A szégyent gyakran összemoszák a büntudattal, pedig fontos, hogy különbséget tegyünk köztük. A szégyen az egész egyénre és az önértékelésre terjed ki, míg a büntudat egy tetre. A szégyen tehetetlenségérzéssel jár együtt, hiszen az egész lényünket negatívan látjuk. Azt érezzük, hogy nem olyanok vagyunk, mint amilyenek szeretnénk lenni, míg a büntudatot az váltja ki, hogy valakit megbántottunk, valakivel rosszat tettünk. Az elrontott tettek kijavíthatók, jóvá tehetők, a szégyen viszont megnyomorít, hiszen egész valónkat elfogadhatatlannak érezzük.

Erikson pszichoszociális modelljében is jól látható a szégyen és a büntudat különbsége. Előbb az autonómia és a szégyen kihívásával néz szembe a kisgyermek 2-4 éves kora körül, majd a következő krízis a kezdeményezés a büntudattal szemben 4-6 éves kora között. Az előbbi a személyét, az utóbbi inkább a tetteit érinti. A korábbi időszakban a kisgyermek sokkal inkább a tehetetlenséget éli meg ezekben a negatív, sikertelen szituációkban, helyzetekben, később már cselekvőként, a tetteivel van jelen.

A szégyen érzése fontos, egyfajta indikátorérzés a szociális kapcsolatokban. Természetesnek tekinthető mindaddig, míg átmenetileg, megszátyenítő helyzetek érzelmi reakciójaként jelentkezik. Problémásnak a krónikus szégyenérzetet kell tekintenünk, amikor valakiben állandósul egy bizonyos terület velejárójaként a szégyenérzet. Ehhez nem is kell rosszat cselekedjen, elég ha önmagáról egy szégyenteljes kép rögzül.

A krónikus szégyen kialakulhat megszátyenítő nevelés és fegyelmezés következtében, amikor a szülők, nevelők nem a tettet, hanem a gyermek személyét marasztalják el. Nagy különbség van a között, hogy azt mondjuk, hogy „Rendetlen/fegetelmezeten/ rossz gyermek vagy!”, vagy magára a tetre reagálunk: „Rendetlenül hagyta a padodat.” „Ezen az órán fegetelmezeten voltál.” „Többször is zavarta az órát!” Az előbbi megszátyenítő fegetelmezés, az utóbbi lehetőséget ad a bocsánatkérésre, és jóvátételre, a gyermek a tettet nézi, azzal foglalkozik, és nem önmagát érzi értéktelennek.

Szégyenérzet olyan tulajdonság miatt is kialakulhat a gyermekben, amin nem tud változtatni, nem rajta múlik.

A lecke egyik fontos üzenete, hogy Isten igent mondott ránk, értékesnek tart bennünket.

Itt viszont fontos hangsúlyoznunk, hogy Isten elfogadása nem azt jelenti, hogy Isten szerint mindegy, mit teszek, hanem hogy Isten szeretete akkor sem szűnik meg, amikor vétkezem, ezért hozzá fordulhatok, megvallhatom a bűnömet, és ő segít változni.

A bűnbánat és megbocsátás fontos része a mindennapoknak és a hitnek

A fentiekből következően a lecke másik fontos üzenete, ha el is hibázunk valamit, azt megbánhatjuk, bocsánatot kérhetünk.

Kisiskolás korban a bűnbánat fogalmához leginkább kavargó érzések társulnak, így a tanóra során fontos teret adni és átbeszélni konkrét helyzetek segítségével a következő, konkrét helyzetet elemző, a teológiai alapvetésben szereplő ‘bűnvallás – bűnbánat – jóvátétel – megújulás’ gondolati láncot:

Mi történt? → Mit tettem? → Kinek okoztam fájdalmat? → Mit érzek? → Beismerem? → Bocsánatot kérek? → Mit tudok jóvátenni? → Hogyan szeretnék másképp cselekedni?

Itt hangsúlyozhatjuk, hogy nem azért kérek bocsánatot, hogy Isten újra szeressen, hanem azért kérek bocsánatot, mert Isten szeretete lehetővé teszi, hogy őszintén szembenézzek azzal, amit tettem.

A lecke zárásaként felhívhatjuk a figyelmet arra, hogy éppen Isten megbocsátása tanít és ad erőt, hogy mi is megbocsássunk másoknak, és hibáik, vétkeik ellenére is lássuk az értékességüket.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon részt venni a tankönyvi infógrafika értelmezésében és a hozzá kötődő beszélgetésben.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes a tankönyvi infógrafikát értelmezni és saját hasonló élményeiről beszámolni.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten elfogadó szeretetében szembenézhetünk elrontott tetteinkkel, bocsánatot kérhetünk és törekedhetünk jóvátételre.

Kognitív cél: A tanuló miközben megtanul különbséget tenni a konkrét tett miatti büntudat és az egész személyt elutasító szégyentől között, ismerje meg a bűnbánat és megbocsátás folyamatát.

Affektív cél: Erősödjön benne az Isten iránti bizalom azáltal, hogy megélheti, hogy hibázni lehet anélkül, hogy értéktelenné válna.

Pragmatikus cél: Olyan lehetőségek teremtése az órán, ahol a tanulók gyakorolhatják az egészséges, krisztusi, korosztályos szintű önreflexiót, bocsánatkérést és jóvátételt.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás

Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat ellenőrzése és átvezetés az órai anyagra. Beszélgessünk a házi feladatról, adjunk lehetőséget mindenkinek, hogy hozzon példát a jobb oldali és baloldali oszlopból! Végezzük el a feladat c) pontját, fogalmazzunk meg egy közös mondatot, amit beírhatunk a pajzsra! Idézz fel egy olyan helyzetet, amikor elrontottál valamit? Hogyan érezted magad? Milyen gondolatok voltak Benned? Mit mondtak mások? Nem szükséges megosztani, elég, ha magadban gondolkodsz. A felidézett helyzet és a tankönyvi ábra alapján a tankönyv 1. feladatának elvégzése és közös átbeszélése: - Mi történhetett ezzel a fiúval? - Mit gondolhat most magáról? - Melyik gondolat segítene neki, és melyik tenné még nehezebbé a helyzetét?	TKGY 20. lecke 4. feladat TKEI 20. lecke 4. feladat TKGY 21. lecke 1. feladat TKEI 21. lecke 1. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Beszélgessünk a szégyen és a büntudat különbségéről a tankönyv ábrája és a 2. feladat segítségével Tanári gondolatvezetés: A szégyen azt mondja: „rossz vagyok”. A büntudat azt mondja: „rosszat tettem”. Ha azt mondom: „Én rossz vagyok”, akkor mit tudok tenni? Ha azt mondom: „Ezt rosszul tettem”, akkor van mit helyrehoznom. Hogyan hozhatom helyre? – szituációs játék Vezessük fel a következő történetet: Peti (ha van Péter az osztályban, keressük másik nevet) szeretett volna több játékidőt a számítógépén, de a szülei nemet mondtak a kérésére. Peti csúnyán elkezdett kiabálni, még oda is csapott az Édesanyja felé. A nagytestvére, aki szemtanúja volt a történetnek oda is mondta: „Szégyelld magad Peti, milyen tisztetlen gyerek vagy Te, hogy így bánsz a szüleiddel!” A családra mindezek után rátelepedett egy rossz hangulat és feszültség. Nyomtassuk ki nagy betűkkel az alábbi mondatokat, vágjuk fel csíkokra. Osszuk ki a gyerekeknek összekeverve, és kérjük meg őket, hogy közösen	TKGY 21. lecke 102. o TKEI 21. lecke 118. o Eszközök: Nyomtatott és csíkokra vágott papírlapok Tábla, kréta/filc Javaslat: Érdemes öt fős csoportokban elvégezni a feladatot úgy, hogy egy gyerek két cetlit kap. Fontos, mindenkinek legyen feladata. A csoportok között versenyt

	dolgozva rakják sorrendbe, hogy miképpen lehetne családi békességre jutni ebben a helyzetben? <i>Peti rájött, hogy nagyon megbántotta a szüleit. Belül fájdalmat, csalódást, szomorúságot, dühöt, magányt érzett.</i> <i>Peti felismerte, hogy rosszat tett, szégyellte a család előtt, hogy így viselkedett.</i> <i>Eszébe jutott a tízparancsolat, amit előző félévben tanult hittanórán, hogy tisztelnie kellene a szüleit, így még Isten előtt is szégyenkezett.</i> <i>De tudta, hogy Isten akkor is szereti, és értékesnek tartja, ha éppen tiszteletlenül és bántóan viselkedett.</i> <i>Eldöntötte, hogy bocsánatot kér a szívében Istentől és erőt kér tőle a bocsánatkéréshez.</i> <i>Odament a szüleihez és ezt mondta: Bocsánatot kérek, hogy így viselkedtem, szeretnék máskor nyugodtabb és türelmesebb lenni.</i> <i>A testvérének ezt mondta: Valóban tiszteletlenül viselkedtem Anyával és Apával, de nem vagyok mindig tiszteletlen. Tanulom a türelmet és a nyugodt beszélgetést.</i> <i>A testvére bocsánatot kért tőle, hogy így beszélt róla.</i> <i>Mind egymásra mosolyogtak és választottak egy társasjátékot, amit együtt játszottak azon az estén.</i> <i>Este az egész család hálát adott Istennek, hogy segített békességre jutni.</i> Amíg a gyerekek dolgoznak, írjuk fel a táblára a következő sort: <i>Mit tettem? – Mit okoztam? – Hogyan érzem magam önmagam, Isten, mások előtt? – Beismerem? – Bocsánatot érek? – Mit tudok jóvátenni? – Hogyan szeretnék másképp cselekedni?</i> Tekintsük át a gyerekek által létre hozott sorrendet a fenti kérdések mentén. Beszélgezzünk az óra fő üzenetéről a cetlik alapján.	is indíthatunk, hogy kinek sikerül a legjobb sorrend. Ha kisebb hittan csoportunk van, egy gyerek több cetlit is kaphat. Segítségként felolvashatjuk közösen a Tudod-e részt a tankönyvből.

	Isten bármikor megbocsát Adjunk csendes időt, hogy feldolgozzák személyesen a 3. feladatot. Hívjuk fel a figyelmet, hogy a bűnbánat van, hogy csak Isten és köztünk történik, így nem muszáj leírni azt, amivel kiegészítenék az imádságot. Elég magukban elmondani. Üzenet összefoglalása: Nem az a kérdés, hogy hibázom-e, hanem az, hogy mit kezdek azzal, amikor hibáztam: elbújok és önmagamot hibáztatom, vagy Istenhez fordulok, vállalom, amit tettem, bocsánatot kérek, és elindulok a változás felé? Üzeneted jött! Melyik mondat jelent most sokat neked? Válassz a 4. feladatból. Reflexiók körként a gyermekek választhatnak egy mondatot és megoszthatják a társaikkal.	TKGY 21. lecke 103. o TKEI 21. lecke 114. o TKGY 21. lecke/ 3. feladat TKEI 21. lecke/ 3. feladat TKGY 21. lecke/ 4. feladat TKEI 21. lecke/ 4. feladat
Aranymondás	Felidézhetjük az előző órai aranymondást: „A töredelmes és megtört szívet nem veted meg, Istenem.” (Zsolt 51,19)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Csak nyisd ki a szíved...” (TKGY 150. o. 20., TKEI 166. o. 20.) RÉ21 724: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TKGY 137. o. 1., TKEI 153. o. 1.) „Jöjj, ó, jöjj el...” (TKGY 147. o. 16., TKEI 163. o. 16.) „Köszönöm, köszönöm...” (TKGY 145. o. 12., TKEI 161. o. 12.) BS 138: „Új szívet adj...” DU 87: „Jöjj, szabadíts meg... (dall. RÉ21 561: „Szent vagy...”)	
Házi feladat	Zsoltárimádság memorizálása kisötösért.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Zsoltárimádság tanulása

Osszuk két részre a csoportot! Válaszolgatva imádkozzák a 139. zsoltár 23-24-ig verseit:

*Vizsgálj meg, Istenem,
Próbálj meg,
Nézd meg, nem járok-e téves úton,*

*ismerd meg szívemet!
ismerd meg gondolataimat!
és vezess az örökkévalóság útján!*

Utána cseréljük!

Segíthetjük a tanulást, ha előtte papírcsíkokra kiírjuk a részeit, és felmutatjuk segítségként a soron következő részt a soron következő csoportnak.

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

2. feladat: Fontos, hogy ebben a feladatban az elfogadó és szerető istenképet erősítsük a gyermekben. Félelmet kelthet benne egy mindent tudó Isten, aki megítéli őt. Isten ismer minket, és szeretettel vár bennünket, minden olyan jó és rossz tulajdonságokkal, amelyekkel vagyunk. Rámutat arra, ami rossz bennünk, de nem megítél vagy megszégyenít, hanem megbocsátja megbánt vétkeinket, és segít változni.

22. A FILIPPI BÖRTÖNŐR MEGTÉRÉSE

(ApCsel 16,11–40)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

FAZAKAS, A., Szenvedésben is hálát adva in:

http://www.lelkesztovabbkepzo.hu/modul/igazsageset/2012_2/12_cantate.pdf

KÁLVIN, J., Az Apostolok Cselekedetei magyarázata, Budapest 2010.

LENKEYNÉ SEMSEY, K., Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv magyarázata, Budapest 1995. in: J. K.)

A filippibeli börtönőr megtérésének a története megmutatja, hogy a szabadító Isten mellett lehet dönteni, és a szabadítása az ember egész életére kihat. A megtérés bekövetkezhet egy krízishelyzetben is, egy félelmetes esemény hatására is, de a következménye egész életre döntő befolyással bír. A megtérésnek látható következményei lettek a börtönőr életében: a rabokat ápolta, segítette, örvendezett, és a keresztség felvételével vállalta a további életében is Krisztus követését.

A történetben központi szerepet játszik a szabadság és a rabság ellentétpárja. Miközben fizikálisan rabságban volt Pál apostol és Szilász, a lelkük szabad maradt. Miközben a börtönőr fizikálisan szabad volt, a lelke rab.

Pál apostol második missziói útján jut el **Filippi** városába. Vele van Szilász, Lukács és Timótheus. Filippi városában egy Lídia nevű, pogány származású, de zsidó vallást gyakorló asszony tért meg először az evangélium hatására. Majd megkeresztelkedett egész háza népével együtt. Mivel gazdag volt és vendégszerető, az ő háza lett a filippibeli misszió bázisa. Nála vendégeskedhettek Pálék, és hirdethették az evangéliumot. A város lakói alapvetően itáliai származású pogányok voltak, köztük sok veterán volt, és nagyon kevés zsidó származású, nem is volt a városban zsinagóga. A város lakói ugyanolyan jogokkal bírtak, mintha Itáliában éltek volna.

Pálék a néhány hetes filippibeli tartózkodás közben találkoztak egy olyan rabszolgánnyal, aki a gazdáinak szép jövedelmet hozott a jövendőmondásával. A lányban lévő lélek neve azonos a delphoi jósdá bejáratánál őrt álló sárkány nevével (pneümapüthona). Úgy hitték a város lakói Delphoiban, hogy ebben a sárkányban, óriáskigyóban Apolló isten öltött testet, és ő szállta meg a papnőket. Később, ha valakiben **jövendőmondó lélek** volt, akkor azt mondták, hogy ez a sárkánykigyólélek van benne.

Amikor az utcán találkoztak Pálék ezzel a lánnyal, konfliktusba kerültek.

Pál azonnal felismerte, hogy ez a rabszolgalány nemcsak fizikailag él fogságban, hanem a lelke sem szabad. Megszállott. Pál Jézust a neve kimondásával hívja segítségül, és szabadítja meg a lelki rabságból.

Ez a gyógyítás a pogány lakosság számára is világossá tette, hogy Jézusban olyan erő van jelen, amely nagyobb az ő isteneiknél. A lány gazdáinak nem az volt az érdeke, hogy a lány szabad legyen, hiszen rabságából húztak hasznot.

A lány gazdái bosszút akartak állni az idegeneken. Nem sokkal ez időszak előtt üzte el Claudius császár Rómából a zsidókat. A keresztyénséget abban az időben a környezet nem tudta megkülönböztetni a zsidó vallástól, és a zsidókkal szemben már volt egy kialakult ellenséges érzés. Ezt az idegengyűlöletet kellett csak feléleszteni. Pált és Szilászt, akik zsidó

származásúak voltak, Róma-ellenességgel vádolták meg. Timótheust és Lukácsot nem bántották, bizonyára azért, mert őket pogánynak tekintették.

A két misszionárius bántalmazás és megszégyenítés után került be a legszigorúbb börtönbe. **Kalodába** zárták őket. Ez egy római büntetőeszköz volt, ami nem más volt, mint egy fából készült eszköz, ami meggátolta, hogy a fogvatartott mozogni tudjon a börtönben. A lábakat szétterpesztették, és két fagerendát egymásra helyezve lebilincseltek a lábakat. A megkínzott és megszégyenített rabokat leültették a földre, és mozgásképtelenségre ítélték. Ez dupla szabadságvesztés volt. Az apostolok mégsem rabságként élték meg ezt a helyzetet.

Erre a kiszolgáltatott helyzetre lehetett volna panasszal és haraggal is válaszolni. Ezzel szemben Pál és Szilász minden körülmény között, a körülmények ellenére a belső szabadság miatt hálás tudott maradni. Az apostolok átéltek, hogy egy csoda által **Isten szabadít**. Ezzel igazolta Isten, hogy Ő hatalmasabb minden emberi korlátnál és akaratnál, és az emberi terveket bármikor felül tudja írni.

A börtönőr nem volt tanúja a csoda eseményeknek, csak a végeredményt látta. Életével felelt a rabokért a városparancsnok előtt. Mivel azt hitte, hogy megszöktek, ezért öngyilkos akart lenni. A börtönőr úgy szólította meg félelmében a rabokat, ahogyan a császárt, az isteneket és az előljárókat szólították meg abban az időben. Így nevezték a tekintéllyel, hatalommal bíró személyt. (kürioí) A börtönőr arra kérdez rá, hogy hogyan tudná megúszni a számonkérést. A görög szónak (szózdó) több jelentése is van. A börtönőr kérdése arra vonatkozik, hogy hogyan tudna kiszabadulni ebből a kellemetlen helyzetből. Hogyan menekülhet meg a büntetés elől, amit a városparancsnok mérne rá azért, mert hagyta elmenekülni a rabokat. A börtönőr pillanatnyi megoldása, kiszabadulás kísérletével szemben a két rab egy egész életre szóló megoldást kínál. Pál rámutat, hogy a börtönőr egész élete szükségét szenved. Ha megoldódik alapvetően az élete, akkor megoldódnak az egyes gondok. Pál pedig a szó másik jelentésére utal: az **egész életre szóló megmenekülésre**, megszabadulásra, amit üdvözülésnek lehet fordítani. Jézusban való bizalomra buzdítja Pál a börtönőrt. A börtönőr megmenekülését még megelőzte az apostolok bizonyoságtételének a meghallgatása, a tanulás. A filippi börtönőr a megtérése után azonnal felvállalta a döntését, és **megkeresztelkedett**. Az Isten iránti elköteleződés jele volt ez. A döntés következményének egész életre szóló felvállalása. Nemcsak maga a börtönőr részesült a keresztségben, hanem az egész **háza népe**. Ide tartoztak a gyermekek és a szolgák is. Ez a bibliai történet a református keresztséggyakorlat egyik bibliai alapja.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A lecke célja, hogy korosztályi szinten felmutassa az Isten melletti döntés jelentőségét, a megtérés fogalmát. Már az elején hangsúlyoznunk kell, hogy itt nem döntésre hívás történik, hanem a döntés és a megtérés bemutatása a börtönőr életében, és egyfajta gondolkodtatás, hogy a gyermeknek ma, a saját életében miért jó, ha Isten mellett tudhatja az életét.

A harmadikos gyermek még nem áll a személyiségfejlődésének azon a fokán, hogy az egész életéről gondolkodhatna, átlátná döntéseinek egzisztenciális súlyát, egy egész életre kiterjedő következményét. Ezért nem tanácsos ebben az életkorban kikérni tőle a megtérést. Természetesen a gyermek is átélheti a Szentlélek Isten munkáját, megtapasztalhat érintéseket, eljuthat egy korosztályos szintű elköteleződésre, ahogyan Isten iránti szeretete az ő mindennapjaiban megnyilvánulhat. Erre vonatkozik az „Istennel élni jó!” munkáltató tankönyvi feladat.

A megtérés fogalma, a börtönőr példája, esetleges hétköznapi történetek erősíthetik benne az Istenhez való tartozást, de a megtérés bűnhöz kapcsolódó aktusa csak később tud bekövetkezni. A megtérés előfeltétele, hogy az ember rádöbbenjen teljes romlottságára, egzisztenciális bűnösségére, hogy az egész valója Isten ellen lázad. Ehhez egy sokkal teljesebb identitásra van

szükség, ami majd csak a kamaszkorban, az identitáskeresés időszakában történik meg. A harmadikos gyermek még nem érti az egzisztenciális bűnösség fogalmát, ő még csak bűnökről, rossz cselekedetéről tud. A megtéréshez nem ezek a rossz cselekedetek szolgálnak alapul, hanem az egész lényünknek Isten uralma alatti elköteleződése abban a hitben, hogy a bűneinket Jézus megigazítja. Erről szól az aranymondás is, amiből az üdvösség szót emelhetjük ki a gyermekeknek: Aki Istenhez tér, mert hisz Jézus Krisztusnak, Jézus Krisztusban, az Isten boldogságában élhet.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja segítséggel a tankönyvi képek és szöveg alapján a filippi börtönőr megtérésének történetét. ○ Tudja segítő kérdésekkel a szereplők egy-egy tulajdonságát megnevezni. ○ Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Apostolok cselekedetei 16,31	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Legyen képes a tankönyvi képek és a szöveg alapján a filippi börtönőr megtérésének történetét. ○ Tudja jellemezni néhány szóval a szereplőket és bizonyítsa állítását. ○ Tudja értelmezni a lecke Igéjét: Apostolok cselekedetei 16,3.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT **GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA**

Fő hangsúly: Választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Kognitív cél: A filippi börtönőr történetén keresztül annak a felmutatása, hogy választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Affektív cél: Az Isten melletti döntésben rejlő, korosztályos szintű pozitív érzelmi háttér feltérképezése és alakítása.

Pragmatikus cél: Bátorítás az Isten melletti személyes korosztályos szintű döntésre és annak a mindennapokban való megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás,	Kihez forduljak? Szituációs játék Tanítsuk meg a gyermekeknek a Magyarországon használatos segélyhívó számokat: 104 mentők	Eszköz: Minden tanulónak 3 db kártya a következő feliratokkal: 104; 105; 107.

előzetes ismeretek aktiválása	105 tűzoltók 107 rendőrség Rakjunk mindegyik hívószámból egyet-egyet a padjukra! Mondjunk szituációkat! Emeljék fel azt a számot, ahova fordulnának segítségért! Az elején olyan eseteket mondjunk, amelyek valóban a mentőkre, rendőrségre, tűzoltókra tartoznak, majd mondhatunk olyat, amiben nem tudnak segíteni: • Baleset történt az autópályán. • Füstöl a szomszéd ház ablaka. • Leesett egy tanuló a hintáról, és vérzik a feje. • Beindult egy ház riasztója. • stb. • Kicsúfolt a barátom, ezért szomorú vagyok. • Elpusztult a kishörcsögöm. • Félek a sötétben. Kérdezzük meg, hogy hova lehet fordulni ilyen helyzetekben! Hallgassunk meg többféle választ, többféle is helyes lehet! Átvezetés A mai történetben Pálról és Szilászról mesélek nektek, akik olyan helyzetbe kerültek, hogy senkihez nem fordulhattak segítségért. De ők mégsem adták fel, mégsem keseredtek el.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – A filippi börtönőr megtérése: • Pál és Szilász missziója Filippiben: Lídia • Pál és Szilász börtönbe kerül • A börtönben is dicsérik Istent • Éjszakai földindulás • A börtönőr kétségbeesése • Pál és Szilász hűsége a fogságban is • A börtönőr megtérése: mit tegyek? • Aranymondás: „Higgy az Úr Jézusban, és üdvözölsz mind te, mind a te házad népe.” ApCsel 16,31 • Befogadja házába, kimossa sebeiket, megkeresztelkedik háza népével. Mi változott a börtönőr életében? – A történet üzenetének elmélyítése a munkáltató tankönyv feladatával. Ki tette? Tettek a szabadító Isten mellett! – A történet üzenetét elmélyítő játék Jelöljük ki az osztályban Lídiákat, Pálokat, Szilászokat, börtönőröket! Soroljuk fel a történetben	TKGY 22. lecke Fogalmak, amelyeket tisztázni kell: üdvösség, ház népe, kaloda TKGY 22. lecke 1. feladat TKGY 22. lecke 2. feladat

	található Isten melletti tetteket a munkáltató tankönyv 2. feladatából (TKGY 22. lecke 2.)! Mindig az a csoport álljon fel, akire igaz az állítás, miközben mondják a saját, játékban kapott nevüket! Beszélgetés a megtérésről a tankönyv ábrái, a Tudod-e? és a 3. feladat alapján. Szerepjáték: Pál apostol találkozása Lídiával Páros munka	A feladat a munkáltató tankönyvben is elvégezhető. TKGY 22. lecke 3. feladat TKGY 22. lecke 5. feladat
Aranymondás	„Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülj mind te, mind a te házad népe.” ApCsel 16,31	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus...” (TKGY 143. o. 9. ének) RÉ21 42: „Mint a szép híves patakra...” (TKGY 146. o. 14.) RÉ21 417: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TKGY 138. o. 3. ének) DU 64: „Jöjj az Úrhoz...” (+BS) RÉ21 173:7–8. verse: „Rólad, Uram...” (+BS) BS 171: „Jézus Krisztus megszabadított...” – kánon (+JJ)	
Házi feladat	TKGY 22. lecke 4. feladat	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 104–105. oldal

A képen látható:

104. oldal: Tematikus, szemléltető kép. Börtön, két leláncolt rab. Egyik imára kulcsolt kézzel, a másik kezeit széttárva ül. A börtön rácsa előtt áll a börtönőr.

105. oldal: Három férfit látunk, akik közül kettő vidáman üli körbe az előttük lévő ételeket, italokat. A harmadik átszellemült arccal ül, kezeit a térdén nyugtatja.

A szöveg: Pál és Szilász lelkesen hajtotta végre Jézus által megfogalmazott feladatukat. Hirdették az örömhírt. Ennek nem mindenki örült, s hamarosan börtönbe kerültek emiatt. A rabok nem vesztették el a hitüket ebben a nehéz helyzetben sem, imádkoztak, énekeltek. Isten segítségükre sietett, földrengéssel jelezte jelenlétét. A börtön ajtaja kinyílt, a börtönőr rettegett, hogy a rabok – akikért ő a felelős – megszöktek, már-már öngyilkosságra gondolt, amikor Pál megszólította és megnyugtatta. A börtönőr akkor értette meg, hogy mi a hit, megtért, megkeresztelkedett, és megváltozott az élete.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Olvassátok el a történetet! Figyeljétek meg, mi volt az oka a filippi börtönőr megtérésének!
- Mi volt Pál és Szilász feladata?
- Hogyan kerültek a börtönbe? Mit csináltak ott? Miért?
- Nézzétek meg a képet! Ki kicsoda a képen? Ki mit csinál éppen?
- Isten hogyan sietett a megmentésükre? Mi történt? Miért rettegett a börtönőr?
- Pál mit mondott a börtönőrnek?
- A börtönőr mire jött rá? Mit tett? Miért?
- Nézzétek meg az 105. oldalon lévő képet! Kik vannak ott? Mi történt?
- Mi a véleményed a börtönőrrel?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te háza népe.”

- Nézzetek utána, mit jelent az üdvözülés! Hogy lehetne egy mondattal kifejezni?
- Mit jelent az a felszólítás, hogy higgy az Úr Jézusban?
- Mit jelent a háza népe? Mondd más kifejezéssel!
- Fogalmazd meg saját szavaiddal az aranymondást!

Tékozló fiú – zenehallgatás a Talitha Kúmi zenekar előadásában

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT
EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Kognitív cél: A filippi börtönőr történetén keresztül annak a felmutatása, hogy választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Affektív cél: Az Isten melletti döntésben rejlő, korosztály szintű pozitív érzelmi háttér feltérképezése.

Pragmatikus cél: Bátorítás az Isten melletti személyes korosztályos szintű döntésre, és annak a mindennapokban való megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kihez forduljak? Szituációs játék Tanítsuk meg a gyermekeknek a Magyarországon használatos segélyhívó számokat: 104 mentők 105 tűzoltók 107 rendőrség Rakjunk mindegyik hívószámból egyet-egyet a padjukra! Mondjunk szituációkat! Emeljék fel azt a számot, ahova fordulnának segítségért! Az elején olyan eseteket mondjunk, amelyek valóban a mentőkre,	Eszköz: Minden tanulónak 3 db kártya a következő feliratokkal: 104; 105; 107.

	rendőrségre, tűzoltókra tartoznak, majd mondhatunk olyat, amiben nem tudnak segíteni: • Baleset történt az autópályán. • Füstöl a szomszéd ház ablaka. • Leesett egy tanuló a hintáról, és vérzik a feje. • Beindult egy ház riasztója. • stb. • Kicsúfolt a barátom, ezért szomorú vagyok. • Elpusztult a kishörcsögöm. • Félek a sötétben. Kérdezzük meg, hogy hova lehet fordulni ilyen helyzetekben! Hallgassunk meg a többféle választ, többféle is helyes lehet! Átvezetés A mai történetben Pálról és Szilászról mesélek Nektek, akik olyan helyzetbe kerültek, hogy senkihez nem fordulhattak segítségért. De ők mégsem adták fel, mégsem keseredtek el.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – A filippi börtönőr megtérése: • Pál és Szilász missziója Filippiben: Lídia • Pál és Szilász börtönbe kerül • A börtönben is dicsérik Istent • Éjszakai földindulás • A börtönőr kétségbeesése • Pál és Szilász hűsége a fogságban is • A börtönőr megtérése: mit tegyek? • Aranymondás: „<i>Higgy az Úr Jézusban, és üdvöülpsz mind te, mind a te házad népe.</i>” (ApCsel 16,31) • Befogadja házába, kimossa sebeiket, megkeresztelkedik háza népével. Ki tette? Tettek a szabadító Isten mellett! – A történet üzenetét elmélyítő játék Jelöljünk ki az osztályban Lídiákat, Pálokat, Szilászokat, börtönőröket! Soroljuk fel a történetben található Isten melletti tetteket a munkáltató tankönyv első feladatából (TKEI 22. lecke 1. feladat)! Mindig az a csoport álljon fel, amelyikre igaz az állítás, miközben mondják a saját, játékban kapott nevüket! Mi változott a börtönőr életében? – A történet üzenetének elmélyítése a munkáltató tankönyv feladatával.	TKEI 22. lecke Fogalmak, amelyeket tisztázni kell: üdvösség, ház népe, kaloda TKEI 22. lecke 1. feladat A feladat a munkáltató tankönyvben is elvégezhető. TKEI 22. lecke 2. feladat TKEI 22. lecke TKEI 22. lecke 3. feladat

	Beszélgetés a megtérésről a munkáltató tankönyv ábrái, a Tudod-e? és a 3. feladat alapján. Szerepjáték: Pál apostol találkozása Lídiával Páros munka	TKEI 22. lecke 5. feladat
Aranymondás	„Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te házad népe.” (ApCsel 16,31)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus...” (TKEI 159. o. 9. ének) RÉ21 42: „Mint a szép híves patakra...” (TKEI 162. o. 14. ének) RÉ21 328: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TK 65. o. 3.) DU 64: „Jöjj az Úrhoz...” (+BS) RÉ21 173:7–8. verse: „Rólad, Uram...” (+BS) BS 171: „Jézus Krisztus...” – kánon (+JJ)	
Házi feladat	TKEI 123.o. 4. feladat	

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT
EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Kognitív cél: A filippi börtönőr történetén keresztül annak a felmutatása, hogy választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Affektív cél: Az Isten melletti döntésben rejlő, korosztályszintű pozitív érzelmi háttér feltérképezése.

Pragmatikus cél: Bátorítás az Isten melletti személyes, korosztályos szintű döntésre, és annak a mindennapokban való megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat ellenőrzése, előző órai anyag felelevenítése. Mutassanak be a tanulók egymásnak rögtönzött interjút az újságcikkek címeivel! Önként jelentkező páros készítsen, adjon elő egy interjút, amikor az újságíró kérdezi Lídiát/ a börtönőrt/ Pált és Szilászt arról a változásról, amit a szabadító Isten végzett el az életükben! Az interjú után adjunk lehetőséget arra, hogy a tapasztalatokat megbeszéljék a diákok: milyen volt beleilleszkedni Lídia, a börtönőr, Pál, Szilász élethelyzetébe, vagy éppen újságírónak lenni. Átvezetés: A megtérésnek, Isten mellett való döntésünknek látható jelei vannak a mindennapokban.	TKEI 123.o. 4. feladat

Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Istennel élni jó! Írjuk fel a táblára, vagy ragasszuk ki papírokon a munkáltató tankönyv 6. feladatában található kijelentéseket! Adjunk minden gyermek kezébe három felragasztható színes pontot vagy három Like alakú post-itot, vagy tegyünk ki az asztalra nyomdákat, amit használhatnak! Rakjanak jelet három olyan kijelentéshez, ami miatt jó Isten közelében lenni! Nézzük meg, melyik kapott az osztályban a legtöbb szavazatot! Írjunk újabb kijelentéseket! Aranymondás ismétlése Ismételjük át a múlt órai aranymondást: Rakjuk ki a szavakat összekeverve a táblára, rakjuk közösen sorrendbe! „Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te házad népe.” (ApCsel 16,31) Beszélgezzünk az üdvösségről! Üdvösség = Isten uralma alatt élni, Istenhez tartozni, az Ő boldogságából részesülni.	TKEI 22. lecke 6. feladat A feladat a munkáltató tankönyvben is elvégezhető. Eszköz: tábla, papírokon az aranymondás, mágnes/ blue-tack Aranymondás Megjegyzés: Utaljunk előre a következő évre, amikor egész évben Isten uralmáról, királyságáról lesz szó, hogy miért jó vele élni.
Aranymondás	„Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te házad népe.” (ApCsel 16,31)	
Házi feladat	TKEI 22. lecke 7. feladat	

ÖSSZEFOGLALÁS III.

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mesélnek a képek! – Tanult történetek felelevenítése Fénymásoljuk ki a munkáltató tankönyv 1. feladatában található ábrákat, és vágjuk ki őket! Osszuk szét az osztályban! A tanulók feladata, hogy a képen látható szereplő/tárgy nevében bemutatkozzanak, és meséljenek a róluk készült rajzról, hogy épp mi történik a képen.	Kapcsolódó munkáltató tankönyvi feladat: TKGY, TKEI Összefoglalás III. lecke 1. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Jézus mint Szabadító! – Munkáltatás a munkáltató tankönyvben Ki adhatta fel? – Hirdetések Olvassuk fel a munkáltató tankönyv 3. feladatában található hirdetéseket! A tanulók fejtsek meg a rejtvényt: Ki adhatta fel? Isten szabadítása megváltoztatja az életüket! Írjuk fel a munkáltató tankönyv 4. feladatának szavait egy-egy papírra! Osszuk ki a gyermekek közt úgy, hogy lefele tartják, és nem nézik meg, hogy mi van a papíron! Feladat: az ellentétpárok találják meg egymást! Jelzésre mindenki emelje a papírját a homlokára úgy, hogy ő nem tudja, mi van nála, de a többiek elolvashatják! Kérjük meg a tanulókat, szavak nélkül, mutogatással, kézmozdulattal, irányítással segítsenek a társaiknak megtalálni a párjukat! A párok mondjanak példát a náluk található szabadításra a bibliai történetekből és a saját életük alapján!	TKGY, TKEI Összefoglalás III. lecke 2. feladat TKGY, TKEI Összefoglalás III. lecke 3. feladat A feladat a munkáltató tankönyvben is elvégezhető. TKGY, TKEI Összefoglalás III. lecke 4. feladat A feladat a munkáltató tankönyvben is elvégezhető.
Házi feladat	Jézus a Szabadító – fogalmazás	A záró óra előtt megkérhetjük a gyermekeket, hogy írjanak egy fogalmazást a megadott címmel. A hátralévő órákon sort keríthetünk rá, hogy

		felolvassuk a legértékesebbeket.

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

1. feladat:

Megoldás:

A kapernaumi béna: 6, 7, 12

Jairus lánya: 2, 4,

Zákeus: 3, 8, 11 (A 8. képen látható Jézust ábrázoló kép nem pontosan azonos a munkáltató tankönyvben lévő illusztrációval. Ezt mondjuk el előre a gyerekeknek. Ha a gyerekek más történethez kötik a képet és megindokolják, akkor elfogadható.)

A farizeus és a vámszedő: 1, 9

A filippi börtönőr megtérése: 5, 10

2. feladat: A feladat célja, hogy a rajzok és a megkezdett mondatok segítségével aktivizálja a gyermekekben a tanult történetekben a szabadítás motívumát. A második mondat arra ad teret, hogy a gyermekek megfogalmazzanak egy általános következtetést Jézus szabadítására nézve. Jézus mint Szabadító nemcsak régen volt szabadító, hanem ma is.

A színeknek nincs jelentősége a feladatban, a könnyebb olvashatóságot célozzák.

Jézus megszabadította a bénát. Mert azt szeretné, hogy az emberek **3. segítsenek egymásnak**

Jézus megszabadította Jairust. Mert azt szeretné, hogy az emberek **4. ne féljenek**

Jézus megszabadította Zákeust. Mert azt szeretné, hogy az emberek **5. jóvátegyék, amit elrontottak**

Jézus megszabadította a vámszedőt. Mert azt szeretné, hogy az emberek **2. bocsánatot kérjenek**

Jézus megszabadította a börtönőrt. Mert azt szeretné, hogy az emberek **1. megtérjenek**

ADVENT
ISTEN MEGÍGÉRI A SZABADÍTÓT
(1Móz 3,15)

Olvasmány

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

SZÉNÁSI, S., Ünnepeink. A református egyházi év. Kálvin Kiadó, Budapest 1999.

WESTERMANN, C., Az Ószövetség theológiájának vázlata, Budapest 1993.

Isten a Szabadító. Ez az Ószövetség alapkielentése. Isten az a Szabadító, aki kihozta népét Egyiptomból. Ez határozza meg Izráel Istennel való viszonyát (5Móz 26,5–11). Az Ószövetségben Isten megígéri, hogy a bűnbeesett ember számára elküldi a Szabadítót. Erre a szabadításra vártak az Ószövetség korában. Zakariás az énekében utal arra, hogy a zsidó nép gondolkodása szerint Isten örök időktől fogva már megígérte, hogy szabadítást ad (a görög szövegben itt nem a Szabadító szó szerepel, hanem a szabadítás: szótériasz): „*Erős szabadítót támasztott nekünk szolgájának, Dávidnak házából, amint kijelentette azt szent prófétái által öröktől fogva.*” (Lk 1,70)

A páskaünnep alkalmával Isten népe újra és újra felidézte a szabadulás eseményét. Aki a múltban, egy konkrét történelmi helyzetben megszabadította népét, az az Isten ígérte meg, hogy megszabadít a bűnből. Ígéretében lehet bízni.

Az Újszövetség alapkielentése, hogy Jézus a Szabadító. „*És nincsen üdvösség senki másban, mert nem adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnénk.*” (ApCsel 4,12) Aki Izráel népén megmutatta szabadítását, megtartotta ígéretét, és Jézus által megszabadította az embert a bűn hatalmából.

Jézus születése előtti időszakban, advent idején visszaemlékezünk az Isten ígéreteire.

Advent:

A karácsonyt megelőző négy hetet advent időszakának nevezzük. A latin eredetű szó eljövetelet jelent. A megígért Messiás eljöveteleire utal. Az advent szót tévesen szokták várakozásnak fordítani. A várakozás az eljövetelel ígéretére adott emberi válasza helyezi a hangsúlyt. Isten beteljesített ígéretére emlékezünk advent idején. Egy olyan időszak ez, amikor a keresztyén ember hálát ad Istennek azért, hogy eljött a Megváltó, aki az emberi élet legnagyobb problémájára a megoldást megadta. Advent idején az ember megerősödik az Isten iránti bizalomban, hogy megtartja az ígéreteit, ezért nem hiábavaló reménykedni Benne. (vö. Zsid 6) Advent idején visszatekintünk Jézus Krisztus testet öltésére, és egyúttal reménységgel várjuk, hogy ismét eljön.

Szabadító ígérete:

Isten a bűneset után közvetlenül megígérte azt, hogy Szabadítót fog küldeni, aki legyőzi a gonoszt. „*Ellenségeskedést támasztok közted és az asszony között, a te utódod és az ő utódja között: ő a fejedet tapossa, te pedig a sarkát mardosod.*” (1Móz 3,15) Itt esik szó az embernek arról az utódjáról, aki a kígyó (nem az ő utódjának) fejére tapos, azaz legyőzi. A keresztyén írásmagyarázat szerint ez az ígért Jézus Krisztusra vonatkozik. (Ezért is nevezik ősevangéliumnak ezt az ígéretet.)

Isten népe Jézus Krisztus eljöveteleig a megígért Szabadító eljövetelére várt. Ezt a várakozást Isten a próféták által küldött üzenetekkel erősítette meg.

Az ószövetségi ígéretek majdnem mindegyike összefüggésben van Jézus Krisztussal, az Ő eljöveteleivel. A Jézusra vonatkozó ószövetségi ígéretek szólnak a személyéről és messiási tevékenységéről egyaránt: személyével kapcsolatban szó esik a származásáról, a születéséről, a tulajdonságairól; megváltói munkájával kapcsolatban tetteiről, szenvedéséről, haláláról és feltámadásáról.

- Származása:

- Ábrahám leszármazottja lesz (1Móz 22,18).

- Júda törzséből származik: „*Nem távozik Júdából a jogar, sem a kormánypálca térdei közül, míg eljő Síló, akinek engednek a népek.*” (1Móz 49,10)

- Dávid utóda lesz: „*Vesszőszál hajt ki Isai törzsökéről, hajtás sarjad gyökereiről.*” (Ézs 11,1)

- Asszonytól fog megszületni: „*Ezért maga az Úr fog jelet adni nektek: Íme, egy fiatal nő, aki most várandós, fiút fog szülni, és Immánuélnek nevezi majd el.*” (Ézs 7,14)

- Születésének a helye Betlehem lesz: „*Te pedig, efráta Betlehem, bár a legkisebb vagy Júda nemzetségei között, mégis belőled származik az, aki uralkodni fog Izráelen. Származása visszanyúlik a hajdani időkbe, a távoli múltba.*” (Mik 5,1)

- Megváltói munkája:

- Lesz egy előfutára: „*Én majd elküldöm követemet, aki egyengeti előttem az utat.*” (Mal 3,1)

- Tanító és próféta lesz: „*Uramnak, az Úrnak lelke nyugszik rajtam, mert felkent engem az Úr. Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, bekötözsem a megtört szíveket, szabadulást hirdessek a foglyoknak, és szabadon bocsátást a megkötözötteknek.*” (Ézs 61,1)

- Szenvedni fog (Ézs 53). Ez a szenvedés helyettes szenvedés lesz, az emberek bűnei miatt. Áldozati bárányként fog meghalni.

- Harminc ezüst (Zak 11,2).

- Megostorozzák, arcul ütik (Ézs 53,12).

- Kereszthalála átokhalál lesz (5Mózes 21,23).

- Feltámad „*Nem hagysz engem a holtak hazájában.*” (Zsolt 16,8–11)

Az Újszövetségben végig találunk utalásokat arra, hogy amit Isten megígért egykor a népének, az beteljesült, nem hiába várakoztak erre. Péter apostol a pünkösdi beszédében arról tesz bizonyosságot, hogy az ószövetségi ígéretek Jézusra vonatkoztak és rajta beteljesültek, ezért Ő az a Szabadító, Akire vártak. Ő volt Istennek a küldötte, Akit keresztre feszítettek. (ApCsel 2)

Az evangéliumok Jézus életét bemutatva sokszor konkrétan ki is mondják, hogy Jézussal kapcsolatban azért úgy történtek a dolgok, mert Isten ígéretei szerint ezeknek így kellett megtörténniük. „*Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Úr mondott a próféta által...*” (Mt 1,22) Különösen igaz ez Máté evangéliumára, aki zsidó származású keresztyén olvasóknak fogalmazta meg a Jézusról szóló evangéliumot.

Nem mindenki fogadta el már Jézus idejében sem, hogy Jézus az a megígért Messiás. Így a mai zsidóság még mindig vár a Messiás eljövetelére.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Iskolai keretek közt a tanulók első osztályban találkoztak a bűneset történetével, de ott nagyon egyszerűsített formában. A kígyó szimbolikája és a Szabadító ígérete ebben a leckében jelenik meg. Az egyházi iskolába járó gyermekek valószínűleg ismerik ezt a történetet családi vagy gyülekezeti háttérből eredően.

A gyermeknek hétköznapi tapasztalata a kívánság, és az, hogy milyen nehéz a kívánságnak ellentmondani. Leginkább a titokban, a szülők tiltása ellenére fogyasztott édesség, titokban folytatott tévénézés, internetezés jut eszükbe. Ezek a példák jók arra, hogy előhívjuk a kívánság

és a kísértés állapotát, és az engedelmesség dilemmáját, de fontos, hogy ne moralizáljuk ezeket a történeteket. A jó és rossz tudásának fája a történetben azt a lázadást szimbolizálja, hogy az ember Isten nélkül akar dönteni arról, hogy mi a jó és rossz. De az ember nem tudja ezt eldönteni, ahogy az első emberpár is a gyümölcsévés után nem bocsánatot kért (pedig az lett volna a jó), hanem egymásra mutogatott és veszekedett. Jézus azért jött, hogy veszekedés helyett visszavezesse az embert Istenhez. Megszabadítsa attól, amivel a veszekedés, a harag, a gyűlölet, a szomorúság jár; és megszabadítsa a legrosszabb dologtól is: a haláltól és betegségtől. A gyermek számára az Éden nélküli, Isten nélküli világ a szeretetlenségben tárul fel. Érzelmi lényként leginkább a negatív érzésekben éli meg a bűnt, amikor benne, vagy a környezetében megszűnik a békesség, a szeretet, az elfogadás. A Szabadító éppen ebből a rosszból szabadít meg a jóba, ahol szeretet van, megbocsátás, elfogadás, teljesség. A tanulónak a maga kiszolgáltatott, újból és újból rosszat cselekvő, újabb és újabb szidásokat megelő gyermekiségében az aranymondás evangéliummá lehet: „Az Úrtól jön a szabadítás.” (Zsolt 3,9). Van valaki, Aki nagyobb nála, nagyobb a sokszor igazságtalan, sokszor bántó társaknál, felnőtteknél, és Őtőle szabadítás jön. Ez a megígért szabadítás jött el Jézusban, amire adventben emlékezünk.

Az adventi idő a gyermekek számára sok ajándékot, sok ígért beteljesülést hozza magával. Bár nem helyeseljük azt az ajándékdömpinget, amit a mai gyermekek megélnék, de maga a vágyott és várt ajándék kifejezi azt, ahogyan Isten megajándékozta ezt a világot a szabadítással, a Fiával.

A lecke és az egész adventi időszak célja, hogy erre a Szabadítóra mutassunk rá, ezt a Szabadítót mutassuk be a gyermek számára. Ugyanígy a második félévben is és a további ünnepi időkben is Jézussal mint Szabadítóval ismerkedünk. Ennyiben ez egy megalapozó óra a továbbiakra, amire többször visszautalhatunk.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja a munkáltató tankönyv képeinek és szövegének alapján segítséggel elmondani a bűneset történetét és Isten szabadító ígértét. ○ Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 3,9.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Legyen képes a munkáltató tankönyv képeinek és szövegének alapján elmondani a bűneset történetét és Isten szabadító ígértét. ○ Tudja értelmezni és magyarázni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 3,9.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten szabadítót ígér az embernek.

Kognitív cél: A bűneset történetén keresztül annak a bemutatása, hogy az embernek szabadításra van szüksége, és Isten meg is ígéri a szabadítást.

Affektív cél: A szabadítás ígéretében rejlő öröm átélése.

Pragmatikus cél: Olyan alkalmak teremtése az órán, amelyek során a szabadítás ígéretében rejlő örömet átélhetik a tanulók.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kinek mit ígért Isten? A munkáltató tankönyv első két feladatával mutassunk rá arra, hogy Isten ígéreteket tett és be is teljesítette azokat! Kérdezzük meg a gyerekeket, hogy milyen bibliai szereplőket ismernek fel a képeken! Kapcsoljuk a szereplőket Isten ígéreteihez! Átvezetés: Megfigyelési szempontként kérjük meg a gyerekeket, hogy figyeljék meg a következő történetben, hogy mit ígért Isten Ádámnak és Évának!	TKGY Advent, Isten megígéri a Szabadítót, 1–2. feladat TKEI Advent, Isten megígéri a Szabadítót, 1–2. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Bűneset története: - Éden kertje, az első emberpár - Isten óvó szeretete: ne egyenek a jó és rossz tudásának fájáról - Megjelenik a Sátán kígyó képében - A kígyó kérdése – az asszony válasza - A kígyó hazugsága - Az asszony hisz neki, megkínálja a férfit is - Tettük megbánása → szégyen, elbűjás - Isten kérdése, az emberek veszekedése - Isten döntése → büntetése - Isten ígérete → aranymondás: „Az Úrtól jön a szabadítás” (Zsolt 3,9) Advent: megérkezett a megígért Szabadító Sokáig várta Isten népe, hogy megszülessen a megígért Messiás. Isten megtartotta ígéretét, elküldte Fiát, Jézus Krisztust. Ebben az ünnepi időben, adventben rá emlékezünk. A szó jelentése: eljövétel. Jézus azért született, hogy az embereket Istenhez vezesse, és elkezdjenek úgy élni, ahogy	TKGY Advent, Isten megígéri a Szabadítót, 3. feladat TKEI Advent, Isten megígéri a Szabadítót, 3. feladat TKGY Advent, Isten megígéri a Szabadítót, 4. feladat TKEI Advent, Isten megígéri a Szabadítót, 4. feladat

	Isten tanítja nekünk. Hogy Istentől tanuljuk, hogy mi a jó és mi a rossz. Figyeljük meg, mit mond a karácsonyi Ige Jézusról, a Szabadítóról! Oldják meg a gyerekek a rejtvényt, és beszéljük meg, hogyan nevezi az Ige Jézust!	
Aranymondás	„Az Úrtól jön a szabadítás” (Zsolt 3,9)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szabadításod öröme...” (TKGY 141. o. 6., TKEI 157. o. 6.) RÉ21 390. „Várj, ember szíve, készen...” (TKGY 149. o. 19., TKEI 165. o. 19.) RÉ21 417. „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TKGY 138. o. 3., TKEI 154. o. 3.) BS 67: „Boldog örömnapi...” BS 130: „Igazságnak napja, jöjj...”	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 117. o., TKEI 133. o.

A képen látható:

Az Édenkert egy részletét látjuk a képen. A jó és rossz tudásának fáján a kígyó tekereg, Ádám felé néz. Éva kíváncsian néz feléjük. Mindketten a kígyóra mutatnak.

A szöveg:

A teremtéstörténet ismételt változata, melyet korábban már megismertek a tanulók. Ismétlésnek, összefoglalásnak is felfogható. Ez esetben azonban egy új szempontból közelíti a szerző a történetet: Isten szabadítót ígér az embereknek.

Instrukció a kép-olvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Olvassátok el a történetet, figyeljétek meg a bűn és a rossz eredetét, Isten szabadító ígérését.

- Milyen volt Ádám és Éva az Éden kertjében? Milyen tulajdonságokkal rendelkeztek?
- A Sátán mire csábította az emberpárt? Miért?
- Mit tett Ádám és Éva? Miért?
- Hogyan magyarázták Istennek a tetteiket?
- Mi lett a tettük következménye?
- Mit ígért meg Isten? Miért?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Az Úrtól jön a szabadítás”

- Miért van szükségünk a Szabadítóra?
- Mitől szabadít meg bennünket az Úr?

1. Ki vezet kit? – mozgásos játék

Évát félrevezette a Sátán, mert követte a szavát. Pedig követés helyett lehetünk mi is vezetők. Jézus nem a Sátánt követte, hanem ő vezette jó irányba az embereket. Az alábbi mozgásos játék a vezetés és követés átélését segíti.

Alakítsunk ki párokat az osztályban! Először az egyikük emelje a társa elé a mutatóujját! A társa mereven nézze a párja mutatóujjának a hegyét, és amerre megy, kövesse! Figyeljen arra, hogy mindig a kezdő távolságra legyen a szeme a mutatóujj hegyétől! Egy idő után viszont vegye át a vezetést úgy, hogy ő teszi a társa szeme elé megfelelő távolságra a mutatóujját vezetőként! Ekkor a társa leengedi a kezét, és ő lesz a követő. Egészen addig, amíg át nem veszi ismét a vezetést. A játékban igazi harc alakulhat ki a vezetésért.

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

4. feladat:

a) Idézzük fel az eddig tanultakat Jézusról mint szabadítóról! A feladat alkalmas arra, hogy lássuk, a gyermekek számára mit jelent ez a kifejezés, milyen eddigi impulzusok érték, hol tartanak. Erre fogunk építeni a következő félév óráin, illetve ezt bővíthetjük, vagy mélyíthetjük az ünnepi időben.

b) A szórejtvény megoldásai: Ne féljetek, örömet, üdvözítő, Krisztus

c) Az ÜDVÖZÍTŐ kifejezés magyarázatához használhatjuk az alábbi sorokat:

Az üdvözítő kifejezés azt jelenti, hogy Jézus egy erős, mindenkinél erősebb Szabadító. Azért küldte Isten a földre, hogy legyőzze a gonoszt. Ha szeretjük Jézust, már itt a földön megajándékoz szeretetével és segít bennünket. Halálunk után pedig a mennyországba visz. Az, hogy üdvösségünk van, azt jelenti, hogy már itt a földön és a halálunk után örökre Istennel együtt lehetünk.

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!
1. ADVENT
A SZABADÍTÓ ÚTKÉSZÍTŐJE: KERESZTELŐ JÁNOS
(Lk 1,5–25; 1,57–66)
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.
GOPPELT, L., Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992.
SZÉNÁSI, S., Ünnepeink. A református egyházi év. Kálvin Kiadó, Budapest 1999.
BOVON, Fr., Das Evangelium nach Lukas (Lk 1,1–9,50), Zürich 1989.
SZATHMÁRY, S., Ünnepeink üzenete, Miskolc 2005.

Advent:

A karácsonyt megelőző négy hetet advent időszakának nevezzük. A latin eredetű szó eljövételt jelent. A megígért Messiás eljövételére utal. Az advent szót tévesen szokták várakozásnak fordítani. A várakozás az eljövétel ígéretére adott emberi válaszra helyezi a hangsúlyt. Isten beteljesített ígéretére emlékezünk advent idején. Egy olyan időszak ez, amikor a keresztyén ember hálát ad Istennek azért, hogy eljött a Megváltó, Aki az emberi élet legnagyobb problémájára a megoldást megadta. Advent idején az ember megerősödik az Isten iránti bizalomban, hogy megtartja az ígéreteit, ezért nem hiábavaló reménykedni Benne. (vö. Zsid 6.) Advent idején visszatekintünk Jézus Krisztus testet öltésére, és egyúttal reménységgel gondolunk rá, és várjuk, hogy ismét eljön.
Keresztelő János az Eljövendő Messiás meghirdetője és útkészítője volt.

Keresztelő János, az útkészítő:

Keresztelő Jánost Jézus nevezte útkészítőnek. „Ő az, akiről meg van írva: „Íme, elküldöm előtted követemet, aki elkészíti előtted az utat.” (Lk 7,24) Azzal vált Jézus útkészítőjévé, hogy meghirdette Isten eljövételét, másrészt figyelmeztette a kortársait a megtérés és bűnbánat szükségességére. Ézsaiás próféciaja így teljesült be. Ézsaiás prófeciájának metaforája szerint az embernek meg kell tisztítani a lelkét, el kell a bűnöket hagyni, hogy az Istennel való kapcsolata rendbe jöjjön. (Lk 3,4–5) Keresztelő János útkészítő munkájához kapcsolódik az az ígélet, hogy „és meglátja minden halandó az Isten szabadítását.” (Lk 3,6) Így az ő kiáltó hangja a Szabadító fogadására készíti elő az embereket.

Keresztelő János személye:

Szülők:

A Bibliában sok részletet találunk Keresztelő János személyével, származásával kapcsolatban. Ezek a részletek azért olyan fontosak, mert a korabeli vallásos emberek számára a szavait és a tetteit hitelesítik.

Keresztelő János egy papi nemzetség leszármazottja. Apja a jeruzsálemi templom papja, anyja pedig Áron leszármazottja. Keresztelő János szüleinek Istennel való kapcsolatát két fontos jelzővel illeti Lukács evangélista:

- igazak Isten előtt,
- Isten törvényei szerint éltek.

Isten szerinti életüket azonban hosszú ideig ugyanaz a próba érte, mint más nagy ószövetségi

házaspárok életét: évekig nem született meg a gyermekük. (vö. Ábrahám és Sára, Sámuel és Sámson szülei is.) A gyermekáldásra való várakozás a korabeliek számára a házaspár tiszteletre méltó életének ismeretében érthetetlen volt. A gyermek születésével Isten igazolta Zakariás és Erzsébet őszinte hitét.

Teodosius (6. sz.) szerint Jeruzsálemtől 7,5 km-re található En karim nevű településen született.

Küldetése:

Keresztelő János Isten kiválasztottja volt, aki már születése előtt küldetést kapott. Erre a küldetésre készítették elő őt a szülei (az angyal szava szerint) azzal, hogy názírként nevelték. (4Móz 6,1–8) Istennek szentelték fogantatásától fogva. Így nevelték az útkészítésre. Keresztelő Jánosnak ugyanaz volt a feladata, mint pap apjának. Azzal a különbséggel, hogy ő nem a templom keretei között hívta Izráel fiait Istenhez, és az ő küldetéséhez ígéret is kapcsolódik. : „és meglátja minden halandó az Isten szabadítását.” (Lk 3,6)

János neve is üzenetet hordoz. Nem a hagyományos családi nevek egyikét kapta, hanem egy beszélő nevet. Neve jelentése: Isten megkönyörült. Ez utal arra, hogy megkönyörült egy család életén, és végül fiúgyermekkel ajándékozta meg őket. De arra is utal, hogy Isten megkönyörült népén, és elküldte a várva várt Szabadítót. (Lk 1,68)

Összekötő az Ó- és az Újszövetség között Zakariás éneke alapján:

Zakariás éneke nagyon érdekes. Fia megszületése után áldotta Istent. (Lk 1,64) Amit áldásként elmondott, énekelt, prófétált. Az angyal üzenetében még nem esett szó Jézusról. Zakariás énekében kerül szóba először Keresztelő János történetében a Szabadító. Zakariás már múlt időben írta, hogy Isten meglátogatta a népét és cselekedett. Válságot szerzett, vagyis szabadon bocsátást. (lűtrószisz). Aztán (69. v.) kimondja, hogy szabadítást szerzett. Ez a szabadítás Zakariás szavai szerint az ellenség kezéből való megszabadítást jelenti, ami az Ószövetségben a Szabadító Isten tette. (71. és 74. versek). Ebben a gondolatkörben a szabadítás még egy földi, politikai szabadításra vonatkozik. Amikor pedig Keresztelő Jánosról prófétál, akkor a szabadítás már egy lelki szabadítást jelent, vagyis a bűnből szabadítás. Zakariás fogalmazza meg azt, hogy fia feladata az lesz, hogy a szabadulás útjára tanítsa a népet. A lelki szabadulás a bűnbocsánat által fog bekövetkezni. (77. v.) Keresztelő János feladata, hogy a bűnből való szabadítás útját megtanítsa az embereknek.

Keresztelő Jánost sokszor nevezik az Ó- és az Újszövetséget összekötő személynek. Zakariás énekében összekapcsolódik az ószövetségi és az újszövetségi szabadítás fogalom. (politikai szabadítás és bűnből való szabadítás)

Keresztelő János, az útkészítő:

Júdea pusztájában élt addig, amíg különleges szolgálatát el nem kezdte. A puszta a próféták életében az elvonulás, az Istennel való találkozás helye. Isten népe életében pedig a pusztai vándorlás az ígéret országába vezető út volt. Keresztelő János a pusztában Isten országát hirdette meg. (Mt 3,2)

Igehirdetéseiben az ítéletre került a hangsúly. Az emberek bűneit kezdte megnevezni, de konkrétan meg is mondta a megtérés lépéseit. A bűnbánatot, az új élet iránti elkötelezettséget a keresztség gyakorlatával pecsételte meg. Jézus előfutára lett azzal is, hogy olyan embereket is Istenhez igyekezett vezetni, akik a vallásos előírások szerint nem voltak méltók Isten közelébe kerülni, mert életvitelük, foglalkozásuk miatt tisztátalanok. A vámszedők, katonák istenkeresésében segített. (Lk 3,12–14) Az Istenről szóló Igét kivitte a templom falain kívülre, ezért nemcsak a vallásos embereket tudta megszólítani.

Keresztelő János arra tanított, hogy nem elég az, hogy valaki beleszületett a zsidó vallásba, nem elég, hogy magát Ábrahám utódjának tudja. Ez kevés ahhoz, hogy az ember Istennel való

kapcsolata rendben legyen, hogy megmeneküljön Isten ítéletétől. Ehhez több kell. Keresztelő János arról beszélt, amit Pál apostol újjászületésnek nevezett. Bűnök elhagyása, és az új életben a gyümölcstermés. (Lk 3,7–14)

Jézus és Keresztelő János:

Jézus elismeri Keresztelő János útkészítő munkáját. (Mt 11,7–15) Keresztelő János pontosan tudta, hogy nem Ő a Messiás, Akit a nép várt. Amikor Jézust megkeresztelte János, akkor a megnyílt ég szavát ő is hallotta. A kijelentés szerint Jézus Isten Fia. Később, amikor János börtönbe került, mégis elbizonytalanodva üzent Jézusnak, hogy mondja meg, Ő-e a Messiás. Jézus a válaszában arra utalt, hogy pontosan azt teszi, amit a Messiástól vártak. Megkezdte szabadítói munkáját: gyógyít a betegség, halál fogságából. (Lk 7,18–23) Keresztelő Jánosnak a tanítványai közül csatlakoztak többen is Jézushoz. (Jn 1,37) Jézus feltámadása után is találkozunk a Szentírásban János tanítványaival. (ApCsel 19,1–7)

Keresztelő János rámutatott igehirdetéseiben arra, hogy az emberek a bűn fogságában élnek, és ha nem változtatnak az életükön, akkor Isten ítélete alá esnek, ebből a fogságból meg kell szabadulni. Radikális bűnbánatra hívott. A keresztség gyakorlatával azt tanította, hogy szükséges a megtisztulás és az új kezdet, ha az ember az Istennel való kapcsolatát, és ezzel az életét is meg szeretné változtatni.

János tanítása szerint az Istenhez vezető út a megtérés és a bűnbánat. Jézus tanításának ez nem mond ellent. De Jézus ugyanerről más megközelítésben szólt. Azt tanítja, hogy Isten megszabadít, Isten megbocsát, és ez szabadítja fel az embert arra, hogy új életet kezdjen, és Istennel való kapcsolata rendeződjön.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisgyermek még csak a pillanatot érzékeli, és nem tudja önmagát a múlt és a jövő idői tágasságával látni, nagyon nehezen várakozik. Az időfogalommal, az időnek egy egyre tágasabb érzékelésével alakul ki a gyermekben a várakozás képessége. Ehhez szükség van arra, hogy a környezete várakozás elé állítsa. A mai szülők nehezen viselik a gyermek türelmetlenségét, a családok egyik legfontosabb célkitűzése, hogy a gyermekeket boldoggá és elégedetté tegyék, így amilyen vágyát csak tudják, nyomban kielégítik. A gyermek ritkán él meg hiányt, vágyakozást, várakozást. Ezeket az érzéseket általában olyan dolgokkal kapcsolatban éli meg, amelyeket nem is akar, vagy anyagilag nem tudnak megadni a szülők. Természetesen ezen a téren az ország különböző helyein nagy eltérések mutatkozhatnak, éppen ezért fontos, hogy belegondoljunk a hittancsoportba járó gyermekek életkörülményeibe. Melyik az a terület, amiben megélnék vágyakozást, várakozást, ami által aktivizálható bennük ez az érzés?

A várakozás az ígérettel együtt örömteli. Azzal együtt, hogy bízhatunk a beteljesedésben, hogy vannak, akiknek a szava biztonságos a környezetünkben. Gyakran a szülők csak a levegőbe ígéretnek, így a gyermeknek semmit nem jelentenek az ígéretek.

Az óra elején játékosan aktivizálhatjuk a gyermekekben ezeket az átéléseket, a tapasztalatokat, majd ezekre reagálva meséljük el Isten ígértét, ami beteljesedett, amire érdemes és jó volt várni. A gyermekek átélései között is erősítsük meg és emeljük ki azokat az eseteket, amikor érdemes volt, és jó volt várni! Van örömteli várakozás, amiben izgalom, meglepetés, szeretet, bizalom van. Az advent és a karácsony időszaka a gyermekben egy egészséges közegben ezt hívja elő. Ezt éli meg a karácsonyi ajándékozásban is. Ha hozzá tudjuk kapcsolni az egészséges átéléseket Isten ígéreteihez és ajándékaihoz, akkor egy pozitív és bizalommal teli istenképet erősítünk a tanulóknak.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
- Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudja elmondani röviden a munkáltató tankönyvi kép és szöveg alapján Keresztelő János születésének körülményeit. - Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 1,14.	- Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Legyen képes összefüggésében elmondani a munkáltató tankönyvi kép és szöveg alapján Keresztelő János születésének körülményeit. - Legyen képes értelmezni és magyarázni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 1,14.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten ígéretére várni örömmel.

Kognitív cél: Keresztelő János születésének történetén keresztül annak a felismertetése, hogy Isten ígéretének a beteljesedésére várni érdemes.

Affektív cél: A várakozásban rejlő érzések feltérképezése és az örömteli várakozás megteremtése, attitűdjének megismertetése a csoportban.

Pragmatikus cél: Az örömteli várakozás és készülődés közösségben való megélése az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Vágyok rá – várok rá – Activity Kérjük meg a tanulókat, hogy gondoljanak valamire, amit megígértek a szüleik, vagy egy nagymama, amire nagyon vágnak, de még várniuk kell rá! Önként jelentkező álljon az osztály elé, és próbálja meg elmutogatni! Ha az osztály kitalálta, kérdezzük meg, milyen érzés várakozni! Átvezetés: A mai történet egy különleges gyermekről szól, akire ugyancsak hosszan várokztak a szülei. Vagy: Miért szereted az adventi időszakot? Beszélgetés a munkáltató tankönyv adventi naptár rajza, a Tudod-e? és az első feladat kérdései alapján. Átvezetés:	TKGY Advent, A szabadító útkészítője: Keresztelő János, 119. o.

	Jézus születését, eljövételét különleges készülődés és hosszú várakozás előzte meg. A következő történet egy várakozó családról szól.	TKEI Advent, A szabadító útkészítője: Keresztelő János, 135. o.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Megígért gyermek: Keresztelő János születése • Zakariás, a jeruzsálemi templom egyik papja és felesége, Erzsébet gyermektelensége • Az angyal látogatása: aranymondás • Zakariás hitetlensége • Zakariás megnémul • A gyermek születése • A gyermek neve • Zakariás dicséri az Istent A történetet feldolgozó kérdések, szempontok: • Hogyan élte meg Erzsébet és Zakariás a várakozást? • Isten népe is várakozott egy megígért gyermek születésére, akiről Keresztelő János is beszélt. Ki az? • Advent az eljövételre való várakozás ideje. A bibliai történet kulcsmozzanatainak kiemelése A munkáltató tankönyv feladatát párban oldják meg a gyerekek! A várakozás és az ígéretek beteljesedése a gyermek életében A munkáltató tankönyv feladatának rajzai alapján beszéljessünk a gyerekekkel arról, hogy ők mire vártak, vágytak, és mi az, aminek örültek, hogy megkapták!	TKGY Advent, A szabadító útkészítője: Keresztelő János, 120. o. TKEI Advent, A szabadító útkészítője: Keresztelő János, 136. o. Megfigyelési szempont: Milyen érzések kísérték a várakozást? A történetmondásban szerepeljenek: lemondás, félelem, hitetlenség, remény, kíváncsiság, bizalom, öröm, hála, meglegedettség TKGY Advent, A szabadító útkészítője: Keresztelő János, 2. feladat TKEI Advent, A szabadító útkészítője: Keresztelő János, 2. feladat TKGY Advent, A szabadító útkészítője: Keresztelő János, 3. feladat TKEI Advent, A szabadító útkészítője: Keresztelő János, 3. feladat
Aranymondás	„Örömöd lesz ő és vigasságod, és sokan örülnek majd az ő születésének.” (Lk 1,14)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 390. „Várj, ember szíve, készen...” (TKGY 149. o. 19., TKEI 165. o. 19.) „Szabadításod öröme...” (TKGY 141. o. 6., TKEI 157. o. 6.) RÉ21 417. „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TKGY 138. o. 3., TKEI 154. o. 3.) RÉ21 434: „Meggzületett a mennyei Király...”	

	JJ 44: „Jézushoz jöjjetek...” – kánon (+DU)	
Házi feladat	TKGY Advent, A szabadító útkészítője: Keresztelő János, 3. feladat b) TKEI Advent, A szabadító útkészítője: Keresztelő János, 3. feladat b)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 120. o., TKEI 136. o.

A képen látható:

Szemléltető kép: Zakariás táblával a kezében, amire rá van írva: János a neve.

A szöveg: A szöveg első része rövid bemutatása annak az időnek, ami a bűneset és János születése között eltelt.

Zakariásról és János születéséről szól a történet. Zakariást meglátogatta Gábiel, az Úr angyala és gyermeket ígért neki és a feleségének, aki majd a Megváltó jöttét bejelenti az embereknek. Zakariás és felesége már idősek voltak, s Zakariásnak lehetetlennek tűnt az ígélet beteljesedése. Nem akarta elhinni, ezért jelként megnémult.

Amikor Erzsébet megszülte a gyermeket, Zakariásnak megoldódott a nyelve és hálát adott Istennek.

Instrukció a képolfvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Mikor ígerte meg először Isten a Szabadító eljövételét?
- Ki volt Zakariás, és mi volt a dolga?
- Ki volt a felesége?
- Miért voltak szomorúak?
- Mit mondott Zakariásnak az Úr angyala, Gábiel?
- Miért kételkedett Zakariás az ígéletben?
- Mi történt vele a kételkedése miatt?
- Milyen nevet akart adni Erzsébet a gyermekének?
- Nézzétek meg a képet! Mit írt fel Zakariás a táblára? Mit olvasol le az arcáról?
- Mi történt Zakariással, és hogyan adott hálát Istennek?
- Miért nevezték el a kisgyermeket később Keresztelő Jánosnak?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Örömd lesz ő és vigasságod, és sokan örülnek majd az ő születésének.”

- Miért mondta Gábiel, az Úr angyala ezt a mondatot Zakariásnak?
- Kire vonatkozik a kijelentés? Miért?
- Miért örültek annyira János születésének?

1. Készítsünk adventi naptárt!

Adjunk a gyermekeknek az aktuális év adventjéről egy nyomtatott/rajzolt fekete-fehér naptárt! Díszítsük ki színessel, rajzoljuk bele az adventi vasárnapokra a gyertyákat, írjuk bele az általuk tudott programokat! Írjuk bele a rokonlátogatásokat, mikor, kivel találkozunk. Írjuk bele Jézus születésnapját! Válasszunk egy Igét hozzá! Írjuk bele a hittanos közösség, az iskola, a gyülekezet adventi programjait, alkalmait is! Kirakhatják a szobájukban, és mindennap besatírozhatnak egyet. Figyeljék meg, milyen érzés egyre közelebb lenni karácsonyhoz!

2. A következő sablonok az adventi órákat, vagy az egész adventi időszakot átívelő gyakorlatok, imádságok alapjai lehetnek

Adventi imanaptár: https://refpedi.hu/documents/3305/adventi_imanaptar_2024.10.06.ZN.pdf

Adventi naptár: https://refpedi.hu/documents/3982/adventi_naptar_2025..pdf

Adventi rajzok:

https://refpedi.hu/documents/3295/adventi_rajzok_szinezni_2023.10.06.ZN.pdf

Angyal papírlánc: https://refpedi.hu/documents/3308/angyalpapirlanc_2024.10.08.ZN.pdf

Lámpás: https://www.youtube.com/watch?v=CalmcH_6p5U

3. Várakozni tevékenykedve könnyebb!

Ez a játék alkalmas arra, hogy a gyermekekben előidézze a várakozás negatív és pozitív érzelmeit, és megerősítse őket a tevékeny várakozásban.

Kérjünk meg valakit, hogy az óra meghatározott percében jöjjön be az osztályba, és ajándékozza meg a tanulókat valamivel (lehet egy kis uzsonna, ajándék, egy kis műsor...). Keltsük fel a gyerekek érdeklődését! Áruljuk el a gyerekeknek, hogy jönni fog majd valaki, aki ajándékot hoz nekik, rá várunk. Az elején a feladat legyen a várakozás. Ne csináljunk semmit, csak várjunk! Ezt elég hamar elunják a gyerekek. Ezután vezessük úgy a beszélgetést, hogy ők mondják ki, hogy jobb, ha halad tovább az óra, és addig is elhangzik a történet, vagy játszunk, kézműveskedünk. Mert tevékenységgel, készülődéssel jobb várakozni. Összekapcsolhatjuk az üzenetet a karácsonyi készülődéssel is.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

2. feladat: Beillesztendő szavak: gyermekre, angyala, Gárielnek, ígért, Jánosnak, néma volt, János, angyal, beszélni, Urat.

3. feladat: Az ábrák a következőket szimbolizálják föntről jobbra haladva: kistestvér, nyári tábor, találkozás rokonokkal/barátokkal, új legókészlet, kiskutya, hörcsög, új bicikli, karácsony, balatoni nyaralás.

2. KARÁCSONY – A BETELJESEDETT ÍGÉRET: SIMEON ÉS ANNA TALÁLKOZÁSA JÉZUSSAL (Lk 2,21–40)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BOVON, Fr., Das Evangelium nach Lukas (Lk 1,1–9,50), Zürich 1989.

GOPPELT, L., Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992.

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

SZÉNÁSI, S., Ünnepeink. A református egyházi év. Kálvin Kiadó, Budapest 1999.

Isten Szabadítót ígért a népének. Két idős ember, akik az Isten törvényei szerint hitelesen éltek, megprófétálják, hogy Jézus az a kisgyermek, akire Isten ígéretei vonatkoztak. Lukács evangélista számára fontos, hogy a Jézus születése körüli eseményeket a Törvény keretei közé helyezze, mivel Isten népe számára a Törvény az Istennel való szövetség jele.

A két idős emberrel való találkozás előtt Lukács evangélista kiemeli, hogy Jézus szülei Isten írott (Törvény) és kijelentett (angyal) szava szerint cselekedtek. Az újszülöttet (törvény szerint 3Móz 12,3) nyolcnapos korában körülmetélték, ezzel kifejezve, hogy Isten szövetséges népéhez tartozik. A másik törvény, amit követtek Jézus szülei: az úgynevezett tisztulási törvény. Gyermekszülés után az asszonyért engesztelési áldozatot kellett bemutatni a tisztulási idő eltelte után. Mózes törvényei szerint egy anya egy fiú születése után 7 napig tisztátalan marad. És 33 napig ezután sem érintkezhet semmivel, ami szent, így templomba sem mehetett. Leánygyermek esetében ez az idő ennek a kétszerese. Amikor ez az idő letelt, akkor mutatták be az úgynevezett tisztulási áldozatot. A hagyomány szerint az elsőszülött fiúgyermeket Isten szolgálatára kell szentelni. Ezt váltották ki azzal, hogy kiváltási árat fizettek a templomban. Mária és József a szegények áldozatát mutatta be.

1. Simeon

Simeon egy várakozó ember, aki Istenben bíz, Benne reménykedik, és a reményei nem a saját életére vonatkoznak, hanem Izráel jövőjére. A Szentlélek vezetése mellett ismeri fel Simeon a beteljesedés pillanatát. Simeon nemcsak egyszerűen megfogta a gyermeket, hanem elfogadta, befogadta (görög ige „deikhomai” jelentése: befogad, fog, vesz). Simeon lelkének belső történése fejeződött ki a gyermek ölbe vételével. A testbeszéd után egy himnusz következik. Ahogyan Keresztelő János születését himnusz kísérte, úgy Jézus születését is. Simeon szolgának nevezi magát (29. v.). Ez az Isten és az ember közötti jogi viszony kifejezése: úr és szolga. Az elbocsátás (görögül: apolüó) kifejezése vonatkozhat több dologra is: elbocsátás az életből, a szolgaságból vagy a várakozás szolgálatában való állásból. Simeon jelen időben beszél. Simeon szájából hangzik el Isten magasztalása a gyermek születése nyomán. Ez egy valódi imádság, beszélgetés Istennel.

Isten célja a szabadítás. Simeon prófétai éneke túllép a szövetség keretein. Isten minden nép számára készített üdvösségéről beszél.

2. Anna

Simeon után egy prófétanő, Anna találkozott a gyermek Jézussal. Egy idős özvegyasszonyról van szó. Különös életmódja volt. Nemcsak egyszerűen jelen volt a templomban, hanem kimondva, kimondatlanul ott is élt. A görög kifejezést úgy is lehet érteni, hogy nem küldték el, nem távolították el a templomból, megengedték neki, hogy mindig ott legyen. Anna a

templomban lakott. Mivel éjjel és nappal semmi mással nem foglalkozott, mint az Istennel való kapcsolatával, ezért bizonyára családja sem volt. Élete nagy részében böjtölt, és könyörgést mondott. Nem írja le Lukács, hogy mi volt az imádságának a tárgya, de arra lehet következtetni, hogy Izráel Szabadítójáért, szabadulásáért imádkozott. Mindaddig, amíg nem találkozott a gyermek Jézussal, imádsága könyörgés volt, a találkozás után pedig hálaadás.

A két idős emberrel való találkozás közös jellemzője a felismerés. A kisgyermekben, aki maga még nem is tud Istenről beszélni, felismerték a Szentlélek kijelentése által a megígért Megváltót.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A karácsony az egyik legkedveltebb ünnepe a gyermekeknek. Az ajándékok, a megannyi édesség, rokonlátogatások mind-mind felfokozottá teszik a várakozást. A lecke üzenete az igazi hiányra és az Igazira való várakozásra teszi a hangsúlyt. A gyermekben ezt leginkább a szent család képe hívja elő, amelyben ott van az anya, az apa és egy kisgyermek. Sokan élnek meg a karácsonyt szétesett családokban, családi feszültségek közt. Jézus gyermekként jött el, egy családba jött el, mert fontos volt Istennek, hogy kiábrázolja a család örömét, az újszülött értékét, a gyermek méltóságát. A karácsonyi történetben jó, ha ezekre a képekre felhívjuk a gyermek figyelmét.

A karácsonyt mi a beteljesülés felől nézzük. A múlt óra a várakozásra helyezte a hangsúlyt, ez az óra a beteljesülés öröme. Jó, ha ezt az ünnepi örömet valamilyen módon kihangsúlyozzuk és megteremtjük az órán. Feldíszíthetjük előre a termet, mindenki helyére tehetünk egy kis ajándékot, ami fogadja őket, előre odakészíthetjük a kézművesség kellékeit, tehetünk le egy-egy hangszert, amivel a gyermek dicsőítheti az Istent, kifejezheti az örömét, szólhat a háttérben halk karácsonyi zene. Kössük össze ezt a kitüntetett órát, kitüntetett alkalmat, hangulatot a Szabadító feletti örömmel! A következő félév történetei Jézusról mint szabadítóról szólnak. Itt ne az üzenet mélységére, teológiájára helyezzük a hangsúlyt, hiszen lesz még rá alkalmunk, hanem az öröm átélésére adjunk lehetőséget!

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja elmondani a munkáltató tankönyvi ábrák segítségével Jézus születésének történetét. ○ Tudja segítséggel elmondani a munkáltató tankönyvi kép és szöveg alapján Simeon és Anna találkozását Jézussal. ○ Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 130,5.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Legyen képes összefoglalni a munkáltató tankönyvi ábrák segítségével Jézus születésének történetét. ○ Legyen képes a munkáltató tankönyvi kép és szöveg alapján összefüggően elmondani Simeon és Anna találkozását Jézussal. ○ Legyen képes értelmezni és megjegyezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 130,5.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten beteljesíti az ígértét.

Kognitív cél: Simeon és Anna történetén keresztül annak a felismertetése, hogy karácsonykor Isten szabadító ígértének a beteljesedését ünnepeljük.

Affektív cél: A beteljesedett ígért öröme és az ezért érzett hálaadás attitűdjének erősítése.

Pragmatikus cél: Olyan alkalmak teremtése az órán, ahol a gyermekek felismerhetik Isten ígérteinek a beteljesedését, és gyakorolhatják az Isten iránti hálát.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kik várták az Istentől küldött Szabadítót? A múlt órai ígért-várakozás témájához kapcsolódva beszéljünk a munkáltató tankönyvben, az 1. feladatban található képeslapokról! Idézzük fel a karácsony történetét, és vegyük számba az elhangzott ígérteteket és a várakozókat! A karácsonyi történet ismételése, felelevenítése A munkáltató tankönyv 1. feladatával, az ajánlott videó segítségével, a 2. feladatban ajánlott karácsonyi makett elkészítésével	TKGY Karácsony, A beteljesedett ígértet lecke, 1. feladat TKEI Karácsony, A beteljesedett ígértet lecke, 1. feladat TKGY Karácsony, A beteljesedett ígértet lecke, 1–2. feladat TKEI Karácsony, A beteljesedett ígértet lecke, 1–2. feladat Javaslat: Ha a tanév rendjében szántunk egy plusz órát a karácsony ünnepére, akkor a történet ismételése és a makett készítése egy különálló óra alapját is képezheti. Megjegyzés: A karácsonyi makett, vagy a kézműves betlehem elkészítésével azokban a családokban is ott lehet a betlehem és benne az Úr Jézus, akik nem a keresztyén üzenetre összpontosítva élik meg az ünnepet.

	Átvezetés: Két idős emberről szól a mai történet, akik ugyancsak várták a megígért Szabadítót.	Kérjük meg a gyermekeket, hogy tegyék a betlehemest a fa alá, és olvassák fel karácsonykor a rajta található ígét.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Simeon és Anna találkozása Jézussal: - József és Mária útja a jeruzsálemi templomba: a korabeli szokás - Simeon imája, ígérete, várakozása: aranymondás - Simeon látogatása a templomban - Találkozás a Megváltóval: örömének - Anna prófétálása A történet feldolgozása kérdésekkel és a munkáltató tankönyv feladataival - Kik a karácsony főszereplői? - Mikor született meg Simeonban és Annában az öröm? - A mi karácsonkban is Jézus lehet a legnagyobb öröm.	TKGY Karácsony, A beteljesedett ígét lecke, 124. o. TKEI Karácsony, A beteljesedett ígét lecke, 140. o. TKGY Karácsony, A beteljesedett ígét lecke, 3–5. feladat TKEI Karácsony, A beteljesedett ígét lecke, 3–5. feladat
Aranymondás	„Várom az Urat, várja a lelkem, és bízom ígétében.” (Zsolt 130,5)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 417. „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TKGY 138. o. 3., TKEI 154. o. 3.) RÉ21 390. „Várj, ember szíve, készen...” (TKGY 149. o. 19., TKEI 165. o. 19.) „Szabadításod öröme...” (TKGY 141. o. 6., TKEI 157. o. 6.) RÉ21 222:8 „Adjad, hogy lássuk...” (+BS) RÉ21 406: „Az Istennek szent angyala...” BS 59: „Aranyszárnyú angyal...” (+DU) BS 67: „Boldog örömnapi...”	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 124. o., TKEI 140. o.

A képen látható:

Tematikus kép: József és Mária ajándékot visznek a templomba, hogy hálát adjanak Istennek a gyermekért. Velük szemben áll Simeon és Anna, a prófétanő. Simeon kezében a kis Jézus, felemelt kézzel adnak hálát.

A szöveg: Simeon azt az ígéretet kapta, hogy meglátja a Megváltót. Isten Simeont a templomba vezette épp akkor, mikor József és Mária is oda tartott. Ott volt Anna is, a prófétanő. József és Mária ajándékot vittek a templomba, hogy hálát adjanak Istennek a gyermekért. Simeon örült, hogy megláthatta a gyermeket és Anna is boldog volt, hangosan hálát adtak Istennek a Megváltó születéséért.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Nézzétek meg a képeket, és idézzétek fel Jézus születésének történetét! (TKGY 123. o., TKEI 139. o.)
- Olvassátok el a szöveget, és figyeljétek meg, ki miért ment a templomba? (TKGY 124. o., TKEI 140. o.)
- Mire vágyott az öreg Simeon?
- Mit csinált a templomban Anna, a prófétanő?
- Mi történt a találkozás után?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Várom az Urat, várja a lelkem és bízom ígéretében.”

- Ki mondhatta ezt a mondatot a történet szereplői közül? Miért?
- Mit jelent számodra az Ige, ha kimondod magadban? Mit érzel? Fogalmazd meg!

1. Az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó!

Beszélgessünk a fenti közmondásról!

- Miről szól a közmondás?
- Miért kell az embert emlékeztetni az ígéreteire?
- Milyenek Isten ígéretei?
- A tanult bibliai történetek alapján idézzetek fel Istentől kapott ígéreteket!

2. Karácsonyi dicsőítés. Kapcsolódjunk be Simeon és Anna énekébe!

Állítsunk össze a gyermekek által ismert karácsonyi énekekből egy csokrot! Énekeljük úgy végig őket, mint dicsőítést! Bekapcsolódhatnak hangszerekkel, lehetnek közte imádságok, versek. Szánjuk Istennek ezeket az énekeket!

3. Karácsonyi kézműves anyagok, sablonok az RPI honlapján

Karácsonyi csillag:

https://refpedi.hu/documents/3243/Kalvin_csillag_karacsonyi_csillag_2024.10.08.ZN.pdf

Karácsonyi aranymondás képeslap:

https://refpedi.hu/documents/3319/karacsonyi_aranymondas_2024.10.02.ZN.pdf

Karácsonyi képeslap, csillag és jászol:

https://refpedi.hu/documents/3309/csillag_jaszol_2023.12.01.ZN.pdf

Karácsonyi könyvjelző: https://refpedi.hu/documents/3300/konyvjelzo_karacsony.pdf

Karácsonyi makett: https://refpedi.hu/documents/2311/karacsonyi_makett_2023.12.04.ZN.pdf

Karácsonyi memóriakártya:

https://refpedi.hu/documents/4040/karacsonyi_memoriakartyak_2022.10.19.ZN_YrKJhks.pdf

4. Karácsonyi tematikus képek, karácsonyi memóriakártya az óvodai segédanyagok között

https://refpedi.hu/documents/2928/Ovis_karacsony_net.pdf

ÚTMUTATÓ A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

1. feladat: A feladatban található képeslapok az elmúlt években tanult karácsonyi történetek grafikái átemelésével készültek. Ezeknek segítségével aktivizálhatjuk a korábbi évek anyagát.

4. feladat: Simeon történetéből a következő szavak hiányoznak: Simeon, Istenhez, hal meg, várakozott, templomba, Máriával és Józseffel, Jézussal, dicsérte

3. NAGYPÉNTÉK

PÉTER MEGTAGADJA JÉZUST

(Mk 14,26–31; 14,66–72)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTHA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

BUDAI, G., Az evangéliom Márk szerint (Ráday Gyűjtemény kézírata), Budapest é. n.

GNILKA, J., Das Evangelium nach Markus, Zürich 1978.

GOPPELT, L., Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992.

Péter tagadásának a történetében a kitartás három fokozatával találkozunk.

1. Rövid távú kitartás: **A 11 tanítvány:** Mindegyik tanítvány megígéri, fogadkozik, hogy Jézus mellett kitart, és vele együtt vállalja a halált is: „*ha meg is kell halnom veled...*” (Mk 14,31) Szóban mindannyian fogadalmat tesznek arra nézve, hogy a legvégsőig vállalják azt, hogy nem tagadják meg Jézust, nem hagyják el, hogy hűségesek maradnak hozzá. Ez azonban megmarad ígéretnek. A főpapok palotájának udvarában már nincsenek ott. Bár ígéretet tesznek, a tetteik nem követik a szavaikat. Amikor nehézség jön, amikor Jézus arra kéri őket, hogy virrasszanak vele, elalszanak. (Mk 14,34)

2. Középtávú kitartás: **Péter:** Péter szóban tesz fogadalmat arra, hogy kitart végig Jézus mellett. Azt ígéri, hogy hűséges marad akkor is, ha ebben egyedül marad, ha a többi tanítvány el is fordulna Jézustól. Ígéretét csak egy bizonyos fokig teljesíti. A főpapok palotájának udvaráig kíséri Jézust, a többiekhez képest a legtovább tart ki. Szavait csak részben követik ekkor a tettei. Ugyan titokban követi Jézust, fizikailag a többi tanítványhoz képest ő van legközelebb Jézushoz, mégis az első veszélyes helyzetben megszegi az ígéretét. A későbbiekben azonban ez az állhatatlanság nem jár visszavonhatatlan következményekkel. Élete későbbi időszakában kitart Jézus mellett.

3. Kitartás a legvégsőig: **Jézus.** Tudta, előre jelezte, hogy a halálig ki kell tartania. Ezért vállalta a fizikai fájdalmat, a megaláztatásokat, a magára maradottságot is a kihallgatások során. A kitartás útján Ő jutott el a végig.

A keresztyén ember fontos jellemzője a kitartás. A görög kitartás szó így hangzik: „hüpomoné”. Azt jelenti, hogy terhet viselve a teher alatt megmaradni, a teher alatt kitartani, nem teszi le, viszi tovább a terhet valaki.

A hitbeli kitartás hűséges ragaszkodást jelent Istenhez, Jézushoz. A megpróbáltatások idején dől el, hogy valaki kitartó-e. Jézus a magvető példázatában arról tanít, hogy sok ember a külső nehézségek idején elfordul Istentől. Olyan ez, mint a kövek közé hullott mag, amely gyökeret ver, majd el is szárad. Pál apostol tanítása szerint a megpróbáltatások szükségesek a hit útján, hogy állhatatossá váljon az ember. (Róm 5,3) Aki kitartó tud lenni élete végéig, az üdvösségre jut. (Mt 10,22)

A hitben való kitartás az üldöztetések idején sokszor a fizikai fájdalmak elviselését, sőt a mártírium felvállalását jelentette. Abban az időszakban, amikor a keresztyénséget nem éri üldöztetés, ugyanúgy szükség van kitartásra. Az Isten egyháza mellett való hűségre.

A keresztyén ember életében az üldöztetésen kívül sok egyéb személyes nehézség jelenthet állhatatossági próbát. Így lehet bármely veszteség vagy akár maga a siker is olyan teherrel, amely alatt ki kell tartani, és hűségesnek kell maradni a végig, Krisztushoz.

Jézus szenvedésének a története megtanít arra, hogy a megpróbáltatások idején úgy lehet kitartani, ha az ember Istenhez fordul imádságban erőért, amikor maga már azt érzi, hogy tovább nem tudja cipelni a terhet.

Az Olajfák hegyén: (Mk 14,26–31)

Az Olajfák hegyének hívják a Jeruzsálemet körülvevő hegyláncolatot. Innen csodálatos kilátás nyílt a városra és a templomra. Nevét az ott található olajfaligetekről kapta. Egyik legismertebb ligetnek a neve a Gecsemáné-kertje. Ez a kert egynapi járóföldre feküdt a várostól. Jézus gyakran az Olajfák hegyén tartott pihenőt, amikor Jeruzsálemben járt. Ezért nem szokatlan, hogy halála előtt odament Jézus a tanítványai közösségével, és ott készült lélekben az előtte álló megpróbáltatásokra.

Ebben a pár versben Jézus három próféciát mond el. Beszél a haláláról, majd a feltámadásáról és végül Péter árulásáról.

Zakariás próféta szavait alkalmazza magára Jézus egy szimbolikus képben. A megverésre vonatkozó görög szó „patasszó” jelenti azt is, hogy meggyilkolnak, megölnék valakit. Őt, a pásztort, meg fogják ölni. A halálhírére való reakciót is megprófétálja. Egyedül fog maradni. A botránkozás kifejeződése az lesz, hogy a nyájának a tagjai, a követői el fognak tőle fordulni.

A második prófécia utal arra, hogy halála után Isten fel fogja támasztani őt. A „feltámadtam” szó a 28. versben görögül passivum divinumban áll, azaz Isten cselekvésére utal, aki majd Jézus fel fogja támasztani.

A harmadik prófécia Péter személyére vonatkozik, arra, hogy hogyan tagadja meg Jézust.

Péter megtagadja Jézust: (Mk 14,66–72)

Pétert egy szolgálólány (rabszolga) ismeri fel. Bár egy rabszolgának nem voltak meg a jogi lehetőségei, hogy tanúskodjon valamiről, Péter mégis azonnal letagadja, hogy Jézust ismeri. Amikor a kakas először megszólal, Péter még nem tekintette azt jelnek. A szolgáló másodszor már a nyilvánvalóan ellenséges érületű jelenlévőknek állította, hogy Péter Jézushoz tartozik. Péter ismét elbukik a próbán, tagad. Harmadjára már több ember egyöntetűen állítja Péterről, hogy az ítéletre váró Jézushoz tartozik. Péter beszédmódja utal bizonyára a származására, felismerik, hogy galileai, ami csak alátámasztja a szolgálólány állítását. A második kakasszó a görög-római irodalomban a napfölkeltét jelenti. Péter megbánja a tagadását, és a bűnbánat jeleként sírva fakad.

Ugyan Péter nem tudott végigmenni a kitartás útján, és elbukott, de megbánta tettét. Ennek ellenére Jézus mégis őt bízta meg azzal, hogy pásztora legyen a nyájának.

A kitartásban példakép Jézus. Az elbukásban való felállásban pedig Péter.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A nagypéntek üzenetétől nagyon sokáig féltik mind a szülők, mind a pedagógusok, mind a lelkészek a gyermekeket. A gyermek értetlenül áll ennyi szenvedés és Jézus halála előtt. Pedig a feltámadás, a húsvét öröme csak a nagypéntek mélysége után élhető meg. Ahogy a mesékben is a legkisebb királyfinak meg kell járnia az alvilágot, és le kell győznie a sárkányt, hogy utána vigad hassunk vele együtt a lakodalmán, a gyermek ugyanígy éli meg a nagypéntek és a húsvét történetének egységét. Éppen ezért a nagypénteki órán is beszélünk kell, és előre kell vetítenünk a húsvét győzelmét.

Ugyanakkor a harmadik gyermek már kellően nagy ahhoz, hogy elidőzzünk a nagypéntek üzeneténél az ő korosztályos adottságait figyelembe véve. Ahogy már többször is beszéltünk róla, ennyi idősen a gyermek nem érti a helyettes áldozat teológiáját. Éppen ezért a nagypénteki

történetet Péter árulásán, és a barátságproblematika segítségével ragadjuk meg, ami a gyermekek életében mindennapos.

Ennyi idősen már kialakulnak nagy barátságok, amiben megélik az elárulást, és azt is, hogy őket árulják el, hagyják cserben. Ebből az átélésből kiindulva azonosulni tudnak Péterrel és Jézussal is. Ennek a szomorú tapasztalatnak a nyomán átélhetik azt a megrendítő pillanatot, amikor Péter sír, Jézus pedig teljesen elhagyatva megy a keresztfára. Ez a mélység az, amiből rácsodálkozhat a gyermek Jézus hűségére, kitartására, aki még a kereszten is kitartott és barátaiért imádkozott. Ez a hűség jeleníti meg Jézus szeretetét és győzelmét a halálon, a megsemmisülésen, hogy végül a barátságuk is megmarad.

Ugyanakkor a Tudod-e tovább vezeti a gyermeket a történeten, a barátság-hűség problematikán és a nagypéntek teológiáját megfogalmazza gyermeknyelven. Fontos, hogy már ezen az órán megjelenjen a gyermekek előtt a húsvéti győzelem is. Ugyanakkor merjünk a mélységről, a mi árulásainkról és a mi hűtlenségeinkről is beszélni, hiszen erre ad majd választ a következő lecke, amikor a feltámadt Jézus megkeresi barátját!

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

Minimum	Optimum
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. ○ Tudja röviden elmondani a tankönyvi képek és szöveg alapján, hogyan tagadta meg Péter Jézust a tanári kérdések segítségével. ○ Tudja értelmezni segítséggel a lecke Igéjét: Timóteushoz írt 2. levél 2,13.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja röviden elmondani a tankönyvi képek és szöveg alapján, hogyan tagadta meg Péter Jézust. ○ Legyen képes Pétert jellemezni néhány szóval. ○ Tudja értelmezni és magyarázni a lecke Igéjét: Timóteushoz írt 2. levél 2,13.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Péter „szemén” keresztül Isten húsvéti szabadításának a bemutatása.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy Jézus minden körülmény között is kitartott, mert meg akarta szabadítani az embert.

Affektív cél: Jézus hűségének a példája nyomán előálló negatív és pozitív érzések feltérképezése.

Pragmatikus cél: A hűséges és szabadító Isten előtti bűnbánat megélése és elősegítése az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Barátság-próba. Szituációs játék Hívjunk ki önként jelentkező barátokat a csoportból! Kérdezzük meg, mióta barátok, fel tudnak-e idézni egy kedves élményt, amit jó volt megélni! Utána az egyik félről meséljünk egy kitalált történetet. A másik féltől kérdezzük meg, mit tenne ebben az esetben, mint barát? Hívjunk ki további párosokat is! Helyzetek: • A táborban azt a feladatot kapta, hogy takarítsa ki a WC-t, emiatt a többiek elkezdtek csúfolni, hogy többet nem játszanak vele. • Szemüveges lett, és pápaszemesnek csúfolják a többiek. • Lesérült, csak mankóval tud járni, nem tud menni focizni, nem tud együtt haladni a többiekkel, nem tud kimenni az udvarra. • stb. a saját kreativitásunk, iskolai szituációk alapján. Beszélgessünk a szituációról! Erősítsük meg a gyermekekben a jó szándékot, hogy kiálltak a barátjuk mellett! Beszélgessünk arról, hogy könnyű, vagy nehéz kiállni ebben a helyzetben! Miért nehéz? Miért könnyű? Átvezetés: Péter is ugyanilyen elszántan ígérte meg Jézusnak, hogy kiáll mellette, de mégsem sikerült. Van, amikor nem sikerül kiállni egy barátságban.	Megjegyzés: Ebben a feladatban olyan szituációkat próbálunk előhívni, amikor nehéz kiállni a barát mellett. A gyermekekben ugyanúgy az igazságérzet az erősebb, mint Péternél. Az elképzelt szituációt jól oldják meg, ha kiállnak a barátjuk mellett.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Péter tagadása – történetmondás: • Péter: Jézus legjobb barátja • Nagycsütörtök estéjén Jézus beszél szenvedéseiről • Péter fogadkozása • Jézus válasza • Jézus elfogatása • Péter félelme és aggodalma • Péter a főpap udvarában: háromszoros tagadás • Péter megrendülése – Isten terve: • Aranymondás -> Jézus hűsége a következő történet, húsvét ünnepe. Beszélgetés a nagypénteki szomorúságról a húsvéti öröm fényében a történet, a megfigyelési	TKGY, TKEI Ünnepeljünk együtt! 3. Nagypéntek Péter megtagadja Jézust c. lecke Megfigyelési szempont: Hogyan érezhette magát Jézus és hogyan Péter a történet elején, illetve a végén? TKGY, TKEI Ünnepeljünk együtt! 3. Nagypéntek Péter

	szempont, a munkáltató tankönyv ábrái, az ünnepi szokások, a Tudod-e? és a 2. feladat alapján. Péter tagadása – Jézus hűsége Fénymásoljuk ki a munkáltató tankönyvből az 1–2. feladat ábráit két különböző színű papírra! Vágjuk szét! Alkossunk két csoportot a tanulókból! A táblát felezzük el, az egyik felére írjuk föl, hogy Péter árulása, a másikra írjuk föl, hogy Jézus hűsége! Az osztállyal közösen helyezzük az ábrákat, a történetnek megfelelő sorrendben, egymás alá! Írjuk mellé az osztály által kitalált esetleges beszélgetést, vagy használjuk a munkáltató tankönyv mondatait! Péter és Jézus viselkedésének összehasonlítása. Aranymondás tanulása Kapcsoljuk a feladathoz a történetben tanult aranymondás megtanulását! Írjuk a bal oldali, Péterről szóló táblarészre az első felét: „Ha hűtlenek vagyunk Jobb oldali részre, a Jézusról szóló részhez a folytatását: ő hű marad, mert önmagát meg nem tagadhatja.”	megtagadja Jézust c. lecke és 2. feladat TKGY, TKEI Ünnepeljünk együtt! 3. Nagypéntek Péter megtagadja Jézust c. lecke 1. és 3. feladat A feladat a munkáltató tankönyvben is elvégezhető. TKGY, TKEI Ünnepeljünk együtt! 3. Nagypéntek Péter megtagadja Jézust c. lecke 4. feladat
Aranymondás	„Ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad, mert önmagát meg nem tagadhatja.” (1Tim 2,13)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 151: „Uram Isten, siess...” (TKGY 148. o. 18. ének, TKEI 164. o. 18. ének) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TKGY 144. o. 10. ének, TKEI 160. o. 14. ének) RÉ21 42: „Mint a szép híves patakra...” (TKGY 146. o. 14. ének, TKEI 162. o. 14. ének) „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) RÉ21 173:4–6. verse: Az esztelen ember (+BS) BS 96: „Jöjj, szabadíts meg...” – dall. RÉ21 561: Szent vagy örökké (+DU)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 126. és 128. o., TKEI 142. és 144. o.

A képen látható: A TKGY 126. oldalon és TKEI 142. oldalon Pétert látjuk, amint elkeseredetten sír egy épület előtt. A kép sötét tónusú, jelezve az elkeseredett ember lelkiállapotát.

A TKGY 128. oldalon és TKEI 144. oldalon a három kereszt és a nyitott barlangsír látható, és az út, amely a keresztekhez vezet. Jelképek. A korábban tanultakra asszociálhatnak a tanulók.

A szöveg: A bevezető rész Jézus és Péter kapcsolatát írja le. A fókusz a nagycsütörtöki beszélgetés. Jézus előrevetíti feladatát, Péter pedig határozottan vállalja, hogy ő nem hagyja el Jézust akár mi is történjen. Jézus tudja, hogy Péter meg fogja tagadni őt.

Júdás vezetésével elfogják Jézust. A tanítványok ijedten szétfutnak. S megtörténik, amit Jézus előre tudott: Péter háromszor is megtagadja, hogy ő Jézus tanítványa.

Péter megkeseredett sír emiatt.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Ki volt Péter? Hogy lett Jézus követője?
- Mi történt nagycsütörtök estéjén?
- Mi okból tiltakozott Péter?
- Jézus miért mondta, mire a kakas másodszor szólal meg, te harmadszor tagadsz meg engem?
- Milyen módon és milyen körülmények között tagadta meg Péter Jézust?
- Miért sírt és futott el a főpap házából Péter?
- Mi a véleményed Péterről?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad, mert önmagát meg nem tagadhatja”

- Pál apostol Timóteusnak, fiatal tanítványának írja, az Istenhez való hűségről. Téged ki tanított a hűségről?
- Mi a hűség jelentése? Hogy fogalmaznád meg?
- Te miben mutatod meg, hogy hűséges vagy Krisztushoz?

1. Indítsunk barátságsüteményt az osztályban!

Készítsük el az alábbi recept szerint a barátságsüteményt úgy, hogy elkészítjük előbb a kovászt:

1 csomag szárított élesztő
1 csésze liszt
1 csésze cukor
1 csésze tej

Az élesztőt langyos vízzel csomómentesen összekeverjük, majd 10 percig állni hagyjuk. Egy nagy tálban összekeverünk egy csésze lisztet, egy csésze cukrot, majd egy csésze tejet keverünk hozzá, ügyelve arra, hogy a keverék csomómentes legyen. Ezután az élesztős oldatot keverjük hozzá. A tálal letakarjuk, és a kovászt érleljük. A második, harmadik, negyedik napon átkeverjük egy fakanállal. Az ötödik napon hozzákeverünk egy csésze lisztet, egy csésze cukrot és egy csésze tejet. A hatodik, a hetedik, nyolcadik, kilencedik napon ismét átkeverjük egy fakanállal. A tizedik napon ismét hozzákeverünk egy csésze lisztet, egy csésze cukrot és egy csésze tejet. A keverékből kiveszünk egy csészényit, és ezt használjuk fel a

sütemény készítéséhez. A maradék kb. három csészényit, ajándékozzuk oda egy-egy tanulónak, amit megsüthet, illetve továbbszaporításra használhat. Fontos, hogy a tésztát amennyire lehet, hűtőben tartsuk.

A továbbadott kovással a tennivalók:

Hétfő: Tegyel a kovászhoz 2,5 dl cukrot!

Kedd: Tegyel a kovászhoz 2,5 dl felforralt, majd lehűtött tejet!

Szerda: Tegyel a kovászhoz 2,5 dl lisztet!

Csütörtök: Keverd össze a kovászmasszát!

Péntek: Tegyel 2,5-2,5 dl cukrot, tejet és lisztet, mint korábban!

Összekeverés után a kovászt négy részre osztjuk, három részt továbbadunk három barátunknak, a negyedik részből készítjük el a süteményünket.

A sütés előtt még hozzáadandók:

♣ ½ kávéskanál szóda bikarbóna,

♣ 1 db tojás,

♣ 2 dl olaj,

♣ ½ csomag sütőpor,

♣ 1 csomag vaníliás cukor,

♣ 2,5 dl liszt,

♣ ízlés szerint csokoládé (apró darabokra vágott) és mazsola, vagy friss, esetleg aszalt gyümölcs.

Kikent, lisztezett formában, előmelegített sütőben, 175 °C-on 50–60 percig sütjük.

2. Húsvéti papírkakas

Készítsünk papírból kakast!

Az elkészítéshez itt található videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=ddwv-YrUwBw>

A sablont innen lehet letölteni:

https://refpedi.hu/documents/2486/papirkakas_2024.01.25.ZN.pdf

3. 'Péter háromszor tagadja meg Jézust' – lapozgató könyv

Az alábbi kiskönyv mintájára készíthetünk mi is lapozgató könyvet a történetről.

<http://www.biblesongsandmore.com/2013/08/03/peter-pop-up-book/>

<http://www.biblesongsandmore.com/peterpopupdenies.pdf>

Ha nem akarjuk a kiadvány ábráit használni, elég csak smiley-k segítségével jelölni Péter arckifejezését (egyre mérgezőbb fejeket rajzolunk, majd egy sírósat), mellé a számokat, illetve a legutolsó síróshoz a kakast.

4. Péter megbízatása – kihajtós könyvecske

A könyvecske elkészítéséhez itt található videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=N2cqPv6XC8I>

A sablont innen lehet letölteni:

https://refpedi.hu/documents/4270/aranymondas_Peter_2026.04.17.pdf

A könyvecske három oldalán felkiáltójel, három oldalán pedig kérdőjel található. A felkiáltójel egyre nagyobbak, utalva arra, hogy Péter egyre hevesebben tagadta meg Jézust.

A kérdőjelek egyre nagyobbak, ahogyan Jézus kérdései is egyre inkább Jézus szeretetére utalnak.

A videóban látható módon szavak nélkül is, kézmutogatással és az oldalak kihajtogatásával elmesélhető a történet.

Mivel Péter megbízatásának története csak a következő alkalom témája lesz, ezen az órán elegendő a könyvecske elkészítése. A kérdőjelekkel kapcsolatban nem szükséges még elmagyarázni, hogy pontosan mit jelentenek. Mondhatjuk például: „A három felkiáltójelről ma megtudjuk, mire utalnak. A három kérdőjel titkát pedig a következő alkalommal fogjuk felfedezni.”

Így a könyvecske előkészíti a következő óra témáját, és kíváncsivá teszi a gyerekeket a folytatás iránt.

ÚTMUTATÁS A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

1. feladat: A feladat a fogadkozást és az elbukást próbálja megjeleníteni.

Jézushoz tartozó mondatok a barna színűvel nyomtatottak. (1., 3. és 6.)

Péterhez tartozó mondatok a kék színnel nyomtatottak. (2. 4. és 5.)

3. feladat: Ez a feladat az 1. ellentétpárjaként Jézus hűségét, kitartását jeleníti meg, Jézus oldaláról mutatja meg ugyanazt a történetet.

Ha túl nehéznek találjuk a feladatot a csoport számára, akkor írjuk le a mondatokat egy-egy lapra, osszuk ki a hittanosok között, majd kérjük meg őket, hogy akár párban, akár közösen találják ki, hogy melyik mondatot ki mondta.

A tankönyvben a színek segítenek a megoldásban. Jézus szavai barnával, Péter szavai pedig kézzel vannak nyomtatva.

Jézus: Igen, Isten Fia vagyok, és nem tagadom meg!

Jézus: Nehéz lesz, imádkozzatok értem!

Jézus: Atyám, bocsáss meg nekik!

Péter: Utána megyek!

Péter: Velel vagyunk!

Jézus: Nagyon nehéz lesz, de nem hagyhatom cserben Istent!

Balról jobbra haladva felső sor: 2., 5. és 6.

Felső sor: 4., 1. és 3.

4. HÚSVÉT

PÉTER TALÁLKOZIK A FELTÁMADOTT JÉZUSSAL

(Jn 21,15–19)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

KÁLVIN, J., János evangéliuma magyarázata I-II. Budapest 2011.

ULRICH, W., Das Evangelium nach Johannes, Göttingen 1998.

SZABÓ, A., Lábam előtt mécses a te igéd, Budapest 1995.

SZATHMÁRY, S., Ünnepeink üzenete, Miskolc 2005.)

A kijelölt igeszakaszban már a harmadik alkalommal találkoznak a tanítványok a Feltámadottal. Nem tudták még ekkor, hogy hogyan folytassák az életüket, mihez kezdjenek együtt Jézus tanítványaként, akik most a Mester nélkül maradtak. Ezért tanácsalanságukban olyan tevékenységbe fogtak, amivel akkor foglalkoztak, amikor még nem ismerték Jézust. Mivel előre nem tudtak tekinteni, hátratekintettek. Péternek mindig is vezető szerepe volt a tanítványok között, ezért ebben az ismeretlen helyzetben őrá hallgattak: eredeti hivatásukhoz visszatértek: hajóra szálltak halászni. Azonban a sikertelen éjszakai kísérlet azt mutatta meg nekik, hogy ez zsákutca. A Feltámadott Jézus harmadjára is megjelent tanítványainak, emlékeztette őket arra, hogy Hozzá tartoznak, és a jövőre nézve útmutatást adott. Megbízta Pétert, hogy ne csak a tanítványi közösséget, hanem a Jézusban hívők közösségét is vezesse. A megbízatás mellett Jézus megjövendölte Péter mártírhalálát is.

Péter megbízatása:

Péter háromszorosan kap megbízatást az elhívottak vezetésére. Kálvin és a legtöbb írásmagyarázó szerint is szükséges volt a szeretet háromszori megvallása a háromszori megtagadás ellensúlyozására. Annak ellenére, hogy Péter a Jézus melletti hűséges kitartásban háromszor is elbukott, Jézus nem mondott le róla, sőt rendkívüli feladatot bízott rá.

Jézus Pétert az elhívása előtti néven nevezi: „Simon, Jóna fia”. (Mt 16,17) Így emlékezteti az elhívására, arra, hogy az első találkozásukkor Kősziklának nevezte el. Ez nem egy ideiglenes, hanem egy örökre szóló név volt. „téged Kéfnak fognak hívni – ami azt jelenti: Kőszikla.” (Jn 1,42) Szó szerint így lehetne fordítani: Kéfnak fogsz hívattatni. Kapni fogja ezt a nevet Istentől a jövőben mindig.

Háromszor kérdezi Jézus szinte ugyanazt, és háromszor ad szinte ugyanazokkal a szavakkal megbízatást. Pétert az teszi alkalmassá a megbízatás elfogadására, hogy szereti Jézust.

Bár csak ketten beszélgetnek, és a többiek nem szólnak hozzá, de jelen vannak csöndben. Az első kérdésnél Jézus a többi tanítvánnyal való összehasonlításban kérdez rá Péter szeretetére. A „Jézust jobban szeretni, mint mások.”- gondolatával találkozunk a bűnös nő történetében is. Azt mondta Jézus, hogy a bűnös nő jobban szereti őt, mint a többiek, mert több bűnt kellett megbocsátani neki. (Lk 7,47) Ezek szerint, ha Péter jobban szereti Jézust, mint a többi tanítvány, akkor lehet, hogy ennek az az oka, hogy Jézus megbocsátását ő többször élte át. A legerősebb szavakat Péterre használta Jézus, amikor azt mondta: „Távozz tőlem, Sátán, mert nem az Isten szerint gondolkodol, hanem az emberek szerint.” (Mk 8,33) Jézus nem sorolja fel a megbízatás során azokat az eseteket, amelyekben Péter hűtlen lett, vagy kishitű volt, vagy nem Jézus szerint gondolkodott. Péter Jézus iránti odaadásából adódott sok bukása is. Mielőtt elsüllyedt volna a tengeren, bízott annyira Jézusban, hogy kilépjen a vízre. (Mt 14,29) Péter igennel felel Jézus kérdésére.

(Érdekes, hogy a szeretet szó két formában fordul elő ebben a beszélgetésben. Azonban messzemenő következtetés azért nem érdemes ebből levonni, mert Jézus arám nyelven beszélt Péterrel, és arám nyelvben nincs ez a megkülönböztetés, mint a görögben.)

A pásztorolással bízta meg Jézus Pétert. Ezzel a képpel visszautal Jézus arra, hogy magát jó Pásztornak nevezte. (Jn 10) A nyáj tagjaira két különböző szót használ Jézus. Az első esetben, ahogyan a magyar fordítás vissza is adja, bárányokról van szó. Jézus először a legkisebbek táplálását bízta Péterre. Ez alatt érthetjük a lelkiileg kiskorúakat is, akiket a Jézusban való hit dolgaira kell tanítani. De vonatkozhat ez a diakóniára is. Jézusnak mindig is gondja volt a legkisebbekre, az elesettekre, a szegényekre. Ezzel a megbízatással Jézus nem mond le a bárányairól. Nem adja át a jó Pásztor szerepét. Azt kell tennie Péternek, amit tesz egy pásztor, de nem az övé lesz a nyáj.

A megbízatás alapjául Jézus nem Péter képességeit említi, hanem az iránta való szeretetet. Kálvin szerint a nyáj terelgetése sok nehézséget jelent. A nyájban vannak, akik zabolátlanok, állhatatlanok, lusták, hálátlanok, a tanításnak ellenállók. Ezért, akit Isten erre a szolgálatra hív el, nem merülhet el a nehézségekben, mert a bátorságát meggyengíti. Aki a juhokat legeltetni akarja, annak feljebb kell tekintenie az embereknel. A hivatalában akkor tud csak megmaradni egy pásztor, ha szívében Krisztus szeretete uralkodik.

A második kérdésben ismét rákérdez Jézus Péter szeretetére. A válasza igenlő. A megbízatásban az előbbiekhöz képest az a különbség, hogy itt nem bárányokról van szó, hanem juhok pásztorolásáról. Szó szerint juhocsák („probatia” kicsinyítő képzős főnév). Ha a bárányok legeltetése a gyülekezet tanítását, lelki táplálását jelenti, akkor a juhok (juhocsák) pásztorolása a tápláláson túl a teljes gondoskodást jelenti. Ideértendő a tanítás, a gyülekezet építésére, a lelkigondozás, a fegyelmezés és mindenféle gyülekezetvezetési feladat.

A harmadik kérdésnél Péter elszomorodik. Talán azért, mert ekkor jut eszébe a három tagadás. A harmadszori megbízatás ismét a „juhocsákra” vonatkozik, a legeltetésükre.

Összességében Jézus megbízta azzal Pétert, hogy a követői lelki életének ő legyen a felügyelője, gondozója. Felelősséget ad neki Jézus.

Kijelentés Péter haláláról:

A megbízatás egész életre szóló. Így zárul le ez a szakasz a Péter halálára vonatkozó próféciával. Péter elhívása nem vesztette érvényét azzal, hogy háromszor letagadta, hogy ismeri Jézust. Ez a tapasztalat alázatra kellett, hogy nevelje. Péternek is fel kell vennie a maga keresztyét, Krisztus követeként készen kell állni a halálra. Jézus az időskor hasonlatával arra utal, hogyha Péter magát Krisztusra bízta, a szeretete vezeti, akkor nem a saját akarata szerint fog majd élni.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A húsvéti üzenetet a nagypéntek üzenetéből bontjuk ki. A barátság megtörése Péter és Jézus között jól érthető a gyermekek számára. A húsvéti lecke feladata, hogy megmutassa ennek a barátságnak a helyreállítását, és ebben a feltámadt Jézus hűségét, szeretetét.

Attól emelkedik el ez a történet egy hétköznapi kibékülés történetétől, ha az órán megjelenik a keresztyén antropológia: hogy az ember újból és újból elbukik, vétkezik, elrontja a kapcsolatait, és ugyanezt teszi Istennel. De Isten megkeresi, új lehetőséget ad, mert az ő hűsége örök, és újból és újból megkérdezi, hogy szeretjük-e őt. Ha erre a kérdésre újból és újból válaszolunk imádságban, istentiszteleten részvétellel, akkor ő megerősít, és ránk bízta, hogy szeressük a barátainkat, szüleinket, tanárainkat, stb. A gyermek gyakran megéli, hogy megint nem sikerült az elvárásoknak megfelelően cselekedni, megint elrontott valamit. Az újrakezdés lehetősége nagy szabadítás a számára. Megszabadítja a fölösleges és hiábavaló félelemtől és bűntudattól.

Ugyanakkor az ő felelőssége is megjelenik, hogy válaszoljon Jézus kérdésére újból és újból, és szeretetből cselekedjen, a szeretet határozza meg a cselekedeteit, kapcsolatait.

Nehézséget okoz a húsvéti ünnep tárgyalásánál, hogy a gyermekek számára ez „nyusziünnep” ajándékkal, mint a karácsony. Itt nehéz összekötni az üzenettel ezt az elvilágiasodott formát. Segíthet a népszokások felelevenítése. A zöldág, a locsolkodás, a kifújt tojás mind összekapcsolható a keresztyén üzenettel, így a húsvéti ünnep szolgálatába állítható. A gyermeket nem tanácsos teológiai hitelvekkel elválasztani attól az ünnepléstől, ahogy megélik a családban, iskolában az ünnepet. A gyermek szereti az ünnepet, át tudja élni az örömet, ha ezt varázstalanítjuk, megítéljük, akkor az örömet is elveszjük tőle, ugyanakkor nem fogja érteni az okát, hogy miért is rossz az, amit megél. Helyette adjunk mellé olyan átéléseket, szimbólumokat, tapasztalatokat, amelyek gazdagítják a húsvéti ünnepét, és az örömhöz Isten szeretetét és hűségét kapcsolja, és így erősödik benne az ünnep szeretete! Idővel tisztul majd benne a kép, és egyre inkább az ünnep értelmét és a hitünk magját látja benne. De ez sok év folyamata. Az első lépés az öröm, amit egy ünnepben megélhet.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

Minimum	Optimum
• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja segítséggel elmondani a húsvét történetét. ○ Tudja segítséggel, a tankönyv képei és a szöveg alapján Péter találkozását a feltámadott Jézussal. ○ Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: János evangéliuma 21,17.	• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: ○ Tudja elmondani, hogy mit ünneplünk húsvétkor. ○ Tudja röviden elmondani a tankönyv képei és a szöveg alapján Péter találkozását a feltámadott Jézussal. ○ Tudja értelmezni és magyarázni a lecke Igéjét: János evangéliuma 21,17.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Péter „szemén” keresztül Isten húsvéti szabadításának a bemutatása.

Kognitív cél: Annak tudatosítása, hogy Jézus nem mond le az emberről.

Affektív cél: Annak az érzületnek megerősítése a gyermekek életében, hogy Isten hűséges, és nem mond le róluk.

Pragmatikus cél: A tanulók életében összekötni a húsvéti ünnepet Isten hűséges jelenlétével és az újrakezdés lehetőségével.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Elromlott tárgyak. Mit csináljunk velük? Vigyünk be az órára tönkrement tárgyakat! Pl. lyukas gumilabdát, törött bögrét, rossz telefont, lyukas zoknit... Vigyünk be olyan eszközöket is, amelyekkel megjavíthatók! Először osszuk ki az elromlott tárgyakat, beszélgessünk róluk! Majd kérdezzük meg, mire lenne szükségük a megjavításhoz! Tegyük ki a tanári asztalra, onnan válogassanak! Átvezetés: Elromlott kapcsolatok? Péter tagadása elrontotta közte és Jézus között a barátságot. A feltámadt Jézus megkereste Pétert.	Eszközök: elromlott tárgyak és szerszámok a megjavításukhoz Megjegyzés: A lecke üzenete jól kapcsolható a szemléltetéshez. Isten és ember közti megromlott kapcsolathoz kellett Jézus hűsége, és kell a mi hitünk, hogy keressük a jobb kapcsolatot.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Péter találkozik a feltámadt Jézussal – történetmondás: • Péter és a tanítványok sikertelen halászata • Jézus a parton, de nem ismerik fel • Jézus kiküldi őket ismét halászni • Csodálatos halfogás • Jézus és Péter beszélgetése: aranymondás • Péter húsvéti öröme: Jézussal lehet újat kezdeni Munkáltató tankönyvi feladatokkal az üzenet elmélyítése és beszélgetés a húsvéti örömről, az újkezdés lehetőségéről a munkáltató tankönyvi feladatok, tankönyvben lévő ábrák és a Tudod-e? alapján. Készítsük el a húsvéti koronát! Hagyjunk elég időt a korona elkészítése után arra is, hogy megbeszéljük, hogy mit üzen a korona a húsvétról!	TKGY, TKEI Ünnepejünk együtt! 4. Húsvét – Péter találkozik a feltámadt Jézussal Szemléltethetjük a történetmondás közben a szabadítást a következő módon: Elején: üres háló és szomorú szív rajza Végén: teli háló és vidám szív rajza. TKGY, TKEI Ünnepejünk együtt! 4. Húsvét – Péter találkozik a feltámadt Jézussal 1–5. feladatok 6. feladat
Aranymondás	„Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek téged.” (Jn 21,17)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus...” (TKGY 143. o. 9. ének, TKEI 159. o. 9. ének) „Csak nyisd ki a szíved...” (TKGY 150. o. 20. ének, TKEI 166. o. 20. ének) „Szabadításod öröme...” (TKGY 141. o. 6. ének, TKEI 157. o. 6. ének) RÉ21 501: „Krisztus feltámadott...” BS 92: „Halld, valaki kopog...”	

	BS 107: „Feltámadt a mi életünk...” (+RÉ) DU 108: „Mennyei kórus hangja kél...”	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 130–131. o., TKEI 146–147. o.

A képen látható:

A szemléltető képen Péter és Jézus látható, Péter szomorú és zárt testtartással jelzi lelkiállapotát. Jézus mosolyogva, kezét kitarva fogadja.

A szöveg: A szöveg központi része Péter és Jézus párbeszéde. Jézus háromszor kérdezi meg Pétertől: „Szeretsz-e engem?” Jézus bízott benne, feladattal bízta meg, amit hűséggel végzett. Fókusz: Jézus megbocsátó szeretete.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Olvasd el a címet! Figyeld meg a képet!

- Kiket látsz a képen? Mit olvasol le az arc kifejezésekről és a mozdulatokról?
- Ki kérdezi kitől: „Szeretsz-e engem?”
- Hová ment Péter a tanítványokkal? Miért? Hogy végződött a halászat?
- Ki volt az, akit nem ismertek fel?
- Mi volt a halászat eredménye?

Elemezzétek Jézus és Péter párbeszédét!

- Mi a véleményed Péterről?
- Mi a véleményed Jézus magatartásáról?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Szeretsz-e engem?”

- Miért éppen Pétertől kérdezte Jézus ezt?
- Ha tőled megkérdezné Jézus: „Szeretsz-e engem?”, mit tudnál válaszolni? Hogyan tudod kifejezésre jutatni, hogy tényleg szereted Jézust?

1. Készítsünk húsvéti asztalt!

Rendezzünk be a teremben egy húsvéti asztalt! Legyen rajta húsvéti népszokások szimbólumaiból! Ha másképp nem tudjuk megoldani, vigyünk olyan szalvétát, amin megjelenik az ünnep!

Beszélgessünk a gyerekekkel ezekről a szimbólumokról, hogyan kapcsolódhatnak a húsvéti hithez!

- hímes tojás: piros színe Krisztus vére, a díszítés rajta a virágzás jelképe, az új élet jelképe
- sonkaszeletek: a böjti idő vége, a bűnbánat vége, a lemondás vége
- kalács: kelt tészta a böjt végén, ami édes ízével a gazdagság, a megáldott élet jelképe
- kifújt tojással tojásfa: a zöld ág a megújuló élet, a kifújt tojás az üres sír jelképe
- egy pohárban víz és benne aranyvessző: régen így locsoltak a vödör mellett, a víz az új élet jelképe, az aranyvessző/fenyőág az áldás, Isten szeretetének jelképe

2. Péter megbízatása – kihajtós könyvecske

A könyvecske elkészítéséhez itt található videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=N2cqPv6XC8I>

A sablont innen lehet letölteni:

https://refpedi.hu/documents/4270/aranymondas_Peter_2026.04.17.pdf

A könyvecske három oldalán felkiáltójel, három oldalán pedig kérdőjel található. A felkiáltójelek egyre nagyobbak, utalva arra, hogy Péter egyre hevesebben tagadta meg Jézust. A kérdőjelek egyre nagyobbak, ahogyan Jézus kérdései is egyre inkább Jézus szeretetére utalnak.

A videóban látható módon szavak nélkül is, kézmutogatással és az oldalak kihajtogatásával elmesélhető a történet.

Ha az előző órán nem készítettük el a könyvecskét, akkor ismétlésként is tudjuk használni.

ÚTMUTATÁS A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

4. feladat

	M										
S	Z	E	R	E	T	E	T				
			G				T			M	
B				É		E				E	
I					R					G	
Z				É		T				B	
A			G				É			Á	
L		Í						S		N	
O										Á	
M	E	G	B	O	C	S	Á	T	Á	S	

5. PÜNKÖSD
PÉTER ÉS JÁNOS AZ ÉKES-KAPUBAN
(ApCsel 3,1–10)
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

<http://www.bibelwissenschaft.de>

LENKEYNÉ SEMSEY, K., Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv magyarázata, Budapest 1995
in: J. K.

STEINER, A., Wunder Jesu. Bibelarbeit in der Gemeinde. Themen und Materialien Zürich 1979.
TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.

A sánta meggyógyításának a története az ösgyülekezet életébe enged bepillantást. Jézus mennybemenetele után sem szűntek meg az általa véghezvitt csodák. A különbség az, hogy a csodák pünkösdtől Jézus nevében a Szentlélek által történnek. De ugyanúgy a Jézusban való isteni hatalom bizonyítékai, jelei, és ezáltal a Jézusban való hit ébresztői. A Feltámadott Jézus hatalmát igazolja a betegségből való megszabadulás csodája.

Az ókor embere alapvetően háromféle csodáról hallhatott:

- Zarándokhelyeken történő csodák: A leghíresebb ilyen zarándokhely Aszklépiosz szentélye volt. Sok testi fogyatékkal élő embert vittek oda azzal a reménnyel, hogy majd a kígyó képében megjelenő istenség az ott alvó betegeket kigyógyítja vakságukból, sükettségükől, bénaságukból. Áldozatot mutattak be az istenségnek a zarándokhelyen, ahol egyébként sok orvos és betegápoló is dolgozott. Leginkább a társadalom szegényei jártak oda, akik nem tudták megfizetni az orvosokat. A gyógyult betegek közül sokan fogadalmi táblákat helyeztek el gyógyulásuk után a zarándokhelyen.
- Mágiaival létrehozott csodák: Mágusok, jóvendőmondók, varázslók által végbevitt cselekedetekről van szó. Nem gyógyítással foglalkoztak, hanem az emberek életébe avatkoztak be. Átkokkal, rontásokkal foglalkoztak. Ritkán ördögűzéssel is. Titokban lehetett csak felkeresni őket, kerülték a nyilvánosságot. Ezeket a Biblia varázsolásnak nevezi és tiltja. (5Móz 18,9–13)
- Karizmatikus személyek csodái: Ismertek voltak olyan ókori tanítók, akik csodákkal támasztották alá a tanaikat, így akartak követőket szerezni. Fontos volt számukra a nyilvánosság. Sokan a társadalom elégedetlen rétegét vonzották magukhoz. Sokszor a fennálló hatalommal összeütközésbe is kerültek.

Ilyen karizmatikus vándortanító volt például Pitagorasz is a Kr. e. 6. században, vagy az Apostolok cselekedeteiről írott könyvből ismert Simon mágus is, aki nagy hatást gyakorolt kortársaira. Voltak olyan zsidó tanítók is, akik politikai-vallási próféciaikkal álltak elő, többnyire a nagy csodákat csak meghirdették, de azok végül nem következtek be. Teudás például, aki a Bibliában is említésre kerül, a Jordán kettéválásáról beszélt (ApCsel 5,36), maga mellé gyűjtött számos követőt, aztán elhalt a mozgalmá. Sok karizmatikus tanítót a rómaiak elfogtak és megölték.

A bibliai, ószövetségi és újszövetségi csodák alapvetően különböznek ezektől a csodáktól.

- A bibliai csodákat Isten viszi végbe, vagy Isten nevében viszik végbe a próféták, tanítványok.

- A csodák nyomán nem a csoda közvetítőjét, hanem Istent dicsőítik.
- A csoda legtöbbször kétségbeejtő helyzetben következik be, amikor a megoldás lehetetlennek tűnik. Ekkor Isten új megoldást ad.
- A csodák reményt keltenek. Aki tanúja a csodának, bízik abban, hogy Isten a jövőben is segítséget ad.
- A csodáknak nincs korlátja, mivel Isten cselekszik, aki bármire képes.
- A csodák célja nem a pénzszerzés, hanem mások javának a szolgálata.

A bibliai csodák egy része gyógyítási csoda.

Az ószövetségi gyógyítási történetek jellemzője, hogy a csoda úgy történt meg, hogy Isten csodás közbeavatkozását kellett kérni. A gyógyítást akkor is Isten munkájának tekintették, ha korabeli gyógyszereket vettek igénybe. (2Kir 20,5–7)

Az újszövetségi csodák jellemzője, hogy egy hiányállapot áll fenn, amit az Isten hatalmának a képviselője szüntet meg. (Jézus, tanítványok, apostolok) Lukács evangélista elbeszélése szerint Jézus a názáreti zsinagógában hirdeti meg a küldetését. (Lk 4,18kk.) Ennek a lényege, hogy a Szentlélek felkenetése révén Jézus Isten szabadítását hozza el a legkülönbébb rabságban élők számára, ahogyan ezt megprófétálta Ézsaiás (Ézs 61,1–3). A betegség fogságából való szabadítás is ezek közé tartozik. Ezért Jézus minden gyógyítása az Isten szabadító erejének a jele, az eljövendő Isten országának előíze. János evangélista használja azt a kifejezést, hogy a gyógyítási csodák jelek, melyeknek az a céljuk, hogy az emberek higgyenek Jézusban. (Jn 20,31) Jézus gyógyításaira jellemző, hogy önállóan cselekedett isteni hatalmában. Amikor Jézus kiküldte a tanítványait, felhatalmazta őket arra, hogy gyógyítsanak. (Mt 10,7–8) Ezért Jézus nevében gyógyítottak a követői. Ugyanez folytatódik a misszió idejében is, Péter és Pál is csodákat tesznek Jézus nevében. (ApCsel 5,15; 9,32–43; 14,8–10; 19,11–12; 20,9–12) Pál apostol tanítása szerint a gyógyítás a Lélek adománya a gyülekezetben. (1Kor 12,9.28.30) Jakab szerint a gyógyítás módja az imádság, amely Jézus által történik. (Jak 5,14–16; 5,15)

Pünkösöd után az apostolok révén sok csoda és gyógyulás is történt. (ApCsel 2,43) Ezek közül egyet emel ki Lukács evangélista, mert ez volt az a csoda, ami a legnagyobb vihart kavarta a környezetében.

A béna meggyógyításának a története:

Az első gyülekezet közvetlenül pünkösöd után még nem szakadt el egészen a jeruzsálemi templomi közösségtől, hiszen a zsidó vallás gyakorlatát folytatták, a templomban imádkoztak. De már külön vallási gyakorlatot vezettek be (ApCsel 2,37–47) Nem akartak elszakadni, hiszen Jézus Izráel várva várt Messiása.

Béna: A Bibliában a vakság után a második leggyakrabban említett testi fogyatékoság a bénaság. A testileg fogyatékosok a társadalmi életből jelentősen kiszorultak. Isten védte a fogyatékkal élőket. (3Móz 19,14) Alapvetően azonban a nagycsalád gondoskodó szeretetére voltak bízva. Ők biztosították a jogi védelmet a fogyatékkal élő családtagok számára. A legtöbb, amit egy béna tehetett a családja anyagi érdekében, ha koldult. Így került ez a béna ember is a templom egyik kapujához.

Alamizsna: Olyan adomány, amelyet rászorulóknak adtak. Bár a bénákról és betegekről a családjuk gondoskodott, de sokan éltek magányosan, jövevényként. A kegyes zsidó ember számára kötelesség volt, hogy rendszeresen segítsen (Ézs 58,7). Aki a nincstelen emberen könyörült, az olyan volt, mintha Istennek adott volna kölcsön. (Péld 28,27) A zsinagógákban kialakult az a gyakorlat, hogy a szegényeken rendszeresen segítettek. Maga Jézus is a tanítványaival együtt gyakran segített a szegényeknek. (Jn 13,29kk.)

Az Ékes-kapu: A jeruzsálemi templom egyik kapuja. Keleti kapu volt. Az asszonyok udvarába vezetett. Nevét a gazdag díszítéséről kapta. Arannyal és ezüsttel volt borítva. Alamizsnaadásnak a legismertebb helye a templom kapuja volt, ahol rendszeresen tartózkodtak koldusok.

Gyógyítás Jézus nevében: A csoda Péter szavára következik be. Minden más ókori varázslástól az különbözteti meg az apostolok csodáit, hogy Jézus hatalma által következik be. Jézus nevében történik, vagyis a Szentlélek által Ő maga a cselekvő. Jézus segítségül hívásával történnek ezek a csodák, és Jézus akaratából. Nem az ember dönti el, hogy ki gyógyul meg. Az Újszövetségben találkozunk olyan történettel is, amelyben Jézus nevét eszközként akarták felhasználni. (ApCsel 19,13kk) Szkéva főpap hét fia például így akart gonosz lelkeket kiűzni, hogy Jézus nevét varázsszóként mondták ki. De ez nem sikerült nekik. Jézust nem lehet kényszeríteni, hogy csodát tegyen, csak kérni lehet, és Ő szuverén Úr, akkor teszi meg, amikor Ő akarja. Az apostolok ebben az értelemben Jézus és a Szentlélek eszközei. Simon mágus anyagi haszon érdekében végzett csodatévő tevékenységet. Miután megtért, maga is csodákat szeretett volna tenni, de ehhez nem a Szentlelket akarta hívni, hanem azt hitte, hogy ez egy képesség vagy egy emberhez kötött módszer, technika, amit alkalmazva minden esetben a kézrátételt gyógyulás követi. (ApCsel 8,4kk.)

A történetben jelen van a Szentháromság Isten mindhárom személye. Jézus nevében a Lélek által történik a csoda, amely nyomán Istent dicsőítik.

Csodák és gyógyítások ma: Jézus a mennybemenetele előtt megígérte a tanítványainak, hogy az evangélium hirdetését jelek fogják követni. (Mk 16,17–18) Jézus a gyógyítást is megemlíti a csodák felsorolásánál. Az apostolok igehirdetését valóban sok csoda kísérte. (Zsid 2,4) Fontos kiemelni, hogy a csodák sohasem önmagukért történtek, hanem a Jézusról szóló bizonyásgtétel jeleként, az igehirdetés kísérőit. (1Kor 12) Mindig a Szentlélek szuverén akaratából. Isten ma is tehet csodát saját akaratából. Ugyanaz érvényes rá, mint az apostoli kor csodáira. Jézus ma is tesz csodát.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A pünkösd története és a Szentlélek Isten személye gyakran elsikkad a hittanoktatásban. Egyrészt ez az ünnep már év végére esik. Az iskolában, a gyülekezetben és a családokban sincs kialakult formája, szokásrendszere a pünkösdünnepnek. Leginkább a hosszú hétvége miatt örülnek neki a családok, amit családi programra használnak.

Pedig a Szentlélekről szóló tanítás az, ami elmélyíti és érthetővé teszi a gyermekek számára, hogy Jézus ma is élő Úr. Földi küldetése idején itt járt, Szabadító Istenként jelen volt, azóta pedig ugyanúgy itt van, csak nem látható módon, hanem Szentlelkével. Isten az Ő Lelkével munkálkodik ebben a világban, nem úgy, mint egy szellem, hanem úgy, hogy betölti az embereket a Szentlelkével, akik ebben a világban tovább adják Jézus szeretetét, és isteni erővel részt vesznek Isten szabadító munkájában. A legnagyobb szabadító munka a szeretet.

A gyermekek életében megannyi szituáció van, amit szeretettel meg lehetne oldani, de bennük a negatív indulat, az önzés, a dac, a düh győz. Isten munkája abban mutatkozik meg, hogy meggyőz minket a szeretetről azzal, hogy Ő szeret minket. Ha Istenhez fordulunk, akkor Ő megteszi ezt. Ezt a munkáját a gyermekekben is végzi, csak tanítanunk kell őket erre az odafordulásra, hogy tudjanak bocsánatot kérni, Isten elé menni, táplálkozni a szeretetéből, és úgy odamenni a társaikhoz.

Ezt a szeretetet és ezt az Isten jelenlétében való töltekezést a gyermekek nem kognitív módon értik meg, hanem megérik abban a szülőben, hittanoktatóban, lelkészben, akinek a magatartása élő bizonyág, tanúság erről. Az imádságok, a tanítások, a konfliktusrendezések lelkülete beszél leginkább nekik Isten Lelkéről és az Élő Úrról. Itt csak szavakat adunk hozzá, érthetővé tesszük, hogy hogyan is van jelen a mi Istenünk ebben a földi világban, és mi hogyan kapcsolódhatunk hozzá.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
- Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Tudja azt, hogy mit ünnepünk pünkösdkor. - Tudja segítséggel elmondani a tankönyv képei és szövege alapján, mi történt az Ékeskapuban. - Tudja értelmezni segítséggel a lecke Igéjét: János evangéliuma 14,16–17.	- Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. - Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: - Legyen képes röviden elmondani, mit ünnepünk pünkösdkor. - Legyen képes a tankönyv képei és szövege alapján elmondani röviden, hogy mi történt az Ékeskapuban. - Legyen képes értelmezni és elmondani a lecke Igéjét: János evangéliuma 14,16–17.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten szabadítása ma Szentlelke által történik.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy Isten Szentlelke által van jelen közöttünk ma is.

Affektív cél: Az Istennel való találkozás érzelmi hátterének a feltérképezése.

Pragmatikus cél: Olyan alkalmak teremtése az órán, amelyben a gyermekek maguk fogalmazzák meg azt, hogy a szüntelen jelen lévő, láthatatlan Istenről hogyan gondolkodnak.

Óra fő része	Javaslatok	Tanesczköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Az éltető levegő – szemléltetés. Vigyünk be az órára egy leeresztett labdát és egy hozzá illő pumpát! Kérjük meg a gyermekeket, hogy játsszanak a labdával! Amikor elkezdenek zúgolódni, fújjuk fel előttük, töltsük meg levegővel! Beszélgessünk a látott jelenségről! A leeresztett labda nem használható, levegő kell bele. Erre építsük a pünkösdi üzenetet! Pünkösdi történetének felelevenítése a szemléltetés, a munkáltató tankönyv ábrája, az 1. feladat, az aranymondás és a Tudod-e? alapján: A tanítványok is ugyanígy „le voltak eresztődve” „használatlanok voltak” Jézus nélkül, mint az imént látott labda. De Jézus, ahogyan ígérte, elküldte	Eszköz: leeresztett labda és pumpa TKGY, TKEI Ünnepeljünk együtt! 5. Pünkösdi lecke négyábrás illusztrációja, aranymondás, Tudod-e? TKGY, TKEI

	a Lelkét, aki által a tanítványok elkezdtek hirdetni és cselekedni a világban Isten szeretetét. Átvezetés: A mai történet is egy ilyen esetről szól.	Ünnepeljünk együtt 5. Pünkösöd lecke 1. feladat
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Péter és János az Ékes-kapuban történetmondás: • Péter és János húsvét után és pünkösöd után • Ékes-kapu Jeruzsálemben • Egy kolduló sánta • Péter Jézus Lelkével gyógyít Történet üzenetének elmélyítése közös munkával Írjuk ki hosszúkás lapokra a munkáltató tankönyv 2. feladatában található tetteket! Osszuk ki a gyermekeknek, hogy helyezzék a táblára aszerint, hogy ki tette! Üzenet: Jézus Lelke használ minket, hogy megszabadítsunk másokat. Ha tovább adjuk az Istentől kapott szeretetet, részt veszünk Jézus szabadító munkájában. A keresztyének azért imádkoznak, azért járnak templomba, hogy Istennel találkozáva megteljenek a szeretetével és Lelkével, amit utána továbbadhatnak. Imádságra nevelés: a meggyógyult ember imádsága	TKGY, TKEI Ünnepeljünk együtt! 5. Pünkösöd lecke Megfigyelési szempont: Ki mit tesz a történetben? Javaslat: A történetmondás közben rajzoljuk a táblára/ helyezzünk a táblára egy-egy rajzot/képet az egyes szereplőkről: sánta, Péter és János, Szentlélek Isten TKGY, TKEI Ünnepeljünk együtt 5. Pünkösöd lecke 2. feladat TKGY, TKEI Ünnepeljünk együtt 5. Pünkösöd lecke 4. feladat
Aranymondás	„Én pedig kérni fogom az Atyát, és másik Pártfogót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké: az igazság Lelkét.” (Jn 21,17)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ21 561: „Szent vagy örökké...” (TKGY 145. o. 13. ének, TKEI 161. o. 13. ének) „Jöjj, ó, jöjj el...” (TKGY 147. o. 16. ének, TKEI 163. o. 16. ének) RÉ21 821 „Isten szívéen megpihenve...” (TKGY 147. o. 7. ének, TKEI 158. o. 7. ének)	

	RÉ21 42: „Mint a szép híves patakra (TKGY 146. o. 14. ének, TKEI 162. o. 14. ének) . 14.) BS 138:3 „Jézus, a te gyógyító kezed...” JJ 69: „Ne csüggedj lelkem...” – kánon (+BS, DU) BS 171: „Jézus Krisztus megszabadított...” – kánon (+BS, DU)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKGY 134–135. o., TKEI 150–151. o.

A képen látható:

TKGY 134. oldal és TKEI 150. oldal: Tematikus kép. 1. kép: A tanítványok körben ülnek, a Szentlélek kitöltése. 2. kép: A háttérben épület, ahonnan emberek jönnek a tanítványok felé. A tizenkét tanítvány csoportját látjuk, hirdetik az evangéliumot. A csoportban lévő emberek erős kohéziót jeleznek, eszmeileg, kapcsolatilag egységet alkotnak. 3. kép: Körben ülő tanítványok, kehely és kenyér mellett imádkozva. 4. kép: Péter áll középen, tanító beszédet tartva, körben férfiak, nők és gyermekek hallgatják.

TKGY 135. oldal és TKEI 151. oldal: Tematikus kép. A templom előterében, az Ékes kapuban, egy sánta ember koldul és kéreget. Előtte Péter, mellette János. Péter meggyógyítja a beteg koldust.

A szöveg: Jézus mennybemenetele előtt megígérte a tanítványoknak, hogy maga helyett elküldi a Szentlelket, s ad erőt, hogy tudjanak beszélni az embereknek a szabadító szeretetről. Fontos jelenet: Péter meggyógyítja a sánta koldust Jézus Lelkének segítségével, mintegy bizonyítékként a jézusi szeretetről.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- TKGY 134. oldal és TKEI 150. oldal: Kik állnak az előtérben? Mire készülnek?
- A háttérben embereket látunk. Hová igyekeznek és miért?
- Mit ígért Jézus a mennybemenetele előtt a tanítványoknak?
- Mire tanít bennünket a Szentlélek Istenről?
- TKGY 135. oldal és TKEI 151. oldal: Kiket látsz a képen?
- Kik azok, akik a sánta koldusnál állnak? Miért?
- Miért nem adtak pénzt neki? Mit tett vele Péter?
- Ki segített neki ebben?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Én pedig kérni fogom az Atyát, és másik Pártfogót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké: az igazság Lelkét”!

- A tanultak alapján magyarázzátok meg, mit jelent a „Pártfogó”, az „igazság Lelke”!
- Ki kéri az Atyát? Miért?
- Miért van szükségünk a Szentlélek tanítására?

1. Pünkösdi aranymondás

Készítsünk el a videóban látható képeslapot!

Videó innen tölthető le:

<https://www.youtube.com/watch?v=yi5eVJ5mX6Q>

Sablon itt található:

https://refpedi.hu/documents/2999/punkosdi_aranymondas_2024.05.22.ZN.pdf

2. Sántán – szerepbe helyezkedés

Utánozzuk a sánta életét! Építsünk meg egy útvonalat, amin egy lábbal kell végighaladni úgy, hogy a másik láb fel van kötve a combhoz egy kendővel! Önként jelentkezők próbáljanak meg segíteni rajta! Beszélgessünk arról, milyen érzés így haladni, jelen lenni! Milyen érzés egészségesnek lenni? Hogyan segíthetünk egy sántának?

3. Sánta-fogó

Jelöljünk ki két fogót! Akit megérint, egy lábon ugrálva kell továbbhaladnia. Ha egy két lábon haladó megérinti, ismét „meggyógyul”, és két lábon haladhat tovább. Időnként cseréljük le a fogókat! Győztes fogópáros, akiknek sikerül mindenkit „lesántítani”.

4. Jézus nevében

Kérjünk sorra önként jelentkezőket, hogy mutogassanak el az osztálynak pantomimban valamit, amit Jézus nevében tehetünk az Ő Szentlelkével az iskolában/családban/gyülekezetben másokért. Ha nehéznek találjuk a csoport számára, készíthetünk a játékhoz előre megírt kiskártyákat.

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet felhasznált irodalma:

Arnheim, Rudolf (1979 [1974]): A vizuális élmény – Az alkotó látás pszichológiája. Gondolat Kiadó, Budapest

Bálványos Huba – Sánta László (1997): Vizuális megismerés, vizuális kommunikáció. Balassi Kiadó, Budapest

Farkas András (szerk., 1997): Vizuális művészetek pszichológiája II. Szöveggyűjtemény. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Hall, T. Edward (1995 [1966]): Rejtett dimenziók. Fordította Falvai Mihály. Katalizátor Iroda, Budapest

Hoppál Mihály – Jankovics Marcell – Nagy András – Szemadám György (1997): Jelképtár. Helikon Kiadó, Budapest

Kárpáti Andrea (1985): Képolvasás. Tankönyvkiadó, Budapest.

Séra László – Kárpáti Andrea – Gulyás János (2002): A térszemlélet. A vizuális-téri képességek pszichológiája, fejlesztése és mérése. Comenius Kiadó, Pécs.

Székácsné Vida Mária (1982): A művészeti nevelés hatásrendszere. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Vass Zoltán: (2011) Kifejezéspszichológiai tanulmányok. A hétlépéses képelemzési módszer (SSCA) Flaccus Kiadó Kft., Győr.

Vass Zoltán: (2011) Kifejezéspszichológiai tanulmányok. A többdimenziós rajzteszt Flaccus Kiadó Kft, Győr.

Vass Zoltán – Vass Viola: (2011) Kifejezéspszichológiai tanulmányok. A közös rajzok pszichológiai értelmezése. Flaccus Kiadó Kft., Győr.

Kárpáti Andrea <http://edutech.elte.hu/karpatiandrea>

23. ÉLET A SZABADÍTÓ ISTENNEL
Év végi összefoglaló óra
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ennek az év végi órának kettős célja van. Egyrészt teret adjon a tanulóknak, hogy felidézzék és előhozzák a tanévből, ami megszólította őket, ami megmaradt. Ez egy nagyon fontos feladat, hogy ne csak a mennyiségre törekedjünk, hogy minél többet megjegyezzen, megtanuljon a diák, hanem a minőségre. Lehet, hogy csak egy-két dolog maradt meg benne, de nem véletlenül azok, azért, mert azt a gyermeket abban az élethelyzetben pont az az üzenet foglalkoztatta, arra volt szüksége. Ha ezekre az egzisztenciálissá vált üzenetekre ráerősítünk, akkor idézzük fel leginkább benne, hogy kicsoda a Szabadító Isten.

Ugyanakkor ebben a folyamatban segíthetünk a gyermekeknek rendet tenni a tanult lexikális dolgok, az emlékek, átélések, üzenetek közt. Egyrészt nagy valószínűséggel maga a hittan csoport együtt kiadja a legfontosabb történeteket, aranymondásokat. Másrészt mi magunk is összefűzhetjük a tanulók szavait úgy, hogy elhelyezzük köztük azt a láncszemet, amire szükség van ahhoz, hogy teljes legyen az íve az évnek.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten szeretete szabaddá tesz.

Kognitív cél: A szabadító Isten tetteinek az összegyűjtése a tanult történetek alapján.

Affektív cél: A szabadító Isten iránti kötődés megerősítése.

Pragmatikus cél: Az Isten szabadításában való megerősítés liturgikus megjelenítése az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	A Szabadító Isten dicsőítése az év énekeivel Hangolódjunk az órára a csoport kedvenc énekeivel! Írjuk fel a táblára sorba a kért kedvenc, szeretett énekek címeit! Énekeljük megszakítás nélkül, dicsőítésként!	Javaslat: Vezessük be a közös dicsőítést! Beszéljünk az év áldásairól, üzeneteiről! A gyermekek figyelmét irányítsuk a Szabadító Istenre és tetteire, Neki ajánljuk fel az éneket, mint imádságot!
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Időszalag Isten szabadító tetteiről Nyomtassuk ki az ószövetségi és az újszövetségi időszalagot! Innen letölthető: https://refpedi.hu/documents/517/konyvespolc_1_71_UJ.pdf Instrukciók:	Javaslat: Vezessük a táblán a történeteket! Egy másik színnel írjuk a történet

	• Idézzük fel a Szabadító Isten tetteit! • Melyik történet szólított meg leginkább? • Miért? • Hol helyezkedik el az időszakon? • Miből szabadította meg Isten a szereplőket? Év végi áldáskörben Hagyjunk időt, hogy a gyermekek átlapozhassák a tankönyvet, és kikeressék azt az aranymondást, ami számukra legerősebben beszél Isten szabadító tettéről! Ülünk körbe, a gyermekek hozzák magukkal a tankönyvet! A tanító olvassa fel az év tematikájához kapcsolódó aranymondást (Ézs 40,31a), foglalja össze a Szabadító Istenről tanultakat (ld. TK Előszava és 13. oldal), és imádkozzon az alapján, amit Isten szabadításáról összegyűjtött a csoport színes krétával a táblán! Kérjük meg a gyermekeket, hogy olvassák fel a kedvenc aranymondásukat áldásként a tőlük jobb oldalon lévőknek. Emlék az év szimbólumáról – madár origami http://www.chine-culture.com/origami/ciel-pigeon.php Hajtogassuk meg a madarat, és írjuk rá azt az aranymondást, amit a tanuló választott az évből!	mellé/alá/főlé azt is, hogy miben bizonyult Isten szabadítónak! TKGY, TKEI Javaslat az imádsághoz: Az imádságban aktualizáljuk Isten szabadító tetteit a gyermekek életére! Javaslat az áldáshoz: Ha nagy a csoport, akkor alakítsunk párokat, és ők áldják meg egymást! Eszköz: színes origami papír

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Játsszuk az év során tanult szabadulós játékokat a korábbi leckékből!

2. Év végi áldás

A tanév során tanult bibliai igékhez készítsen a hittanoktató igés kártyákat! Ezeket úgy adja át a gyermekeknek, hogy áldásként olvassa fel a számukra, egy-egy gondolatot hozzátéve! Beszélgessen ez után a csoport arról, hogy az adott Igéről melyik történet jut eszükbe, illetve hogyan jelenik meg Isten szabadítóként abban a történetben!